Кырг.
С1
С17

СОВЕТТИК КЫРГЫЗСТАН ЖАЗУУЧУЛАРЫ

кыр
01
с 17

459545

Самаганов Ж.
Советник
Кыргызстан
жазуучу-
лары
Ф., 1976.
...итов.

459545

Китепкана сериясы

Ж. САМАГАНОВ

СОВЕТТИК КЫРГЫЗСТАН ЖАЗУУЧУЛАРЫ

БИО-БИБЛИОГРАФИЯЛЫК СПРАВОЧНИК

Толукталып кыргызча 2-басылышы.

«КЫРГЫЗСТАН» БАСМАСЫ
ФРУНЗЕ — 1976

Кыргыз.
016:8+8(с)К(о1)
С 17

Самаганов Ж.

С 14 Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Толукталып кыргызча 2-басылышы. «Кыргызстан», 1976 ©

728 бет. (Китепкана сериясы).

Бул китеп Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык маалыматтарын ичине алды.

С $\frac{723-159}{М\ 451(17)-76}$ 220—76 016

459545

Центральная научная БИБЛИОТЕКА Академии наук Кирг. ССР

КИРИШ СӨЗ

Советтик Кыргызстандын жазуучулары жөнүндөгү био-библиографиялык бул справочник кыргыз тилинде толукталып экинчи жолу басылышы. Справочник адабиятчылар, мугалимдер, студенттер, пропагандисттер, басма, радио, телевидение кызматкерлери жана жалпы эле кыргыз адабиятына кызыккан журтчулук үчүн арналып отурат.

Справочник кыргыз жазма адабияты жаралгандан берки Кыргызстандын жазуучулары тарабынан жазылган чыгармалардын жана алар жөнүндө жазылган макалалар менен монографиялардын тизмесин ичине алды. Китепке профессионал жазуучуларга, башкача айтканда, СССР жазуучулар Союзуна мүчө болгон жазуучуларга тиешелүү материалдар гана киргизилген. Ошондуктан СССР жазуучулар Союзуна мүчө болбогон, бирок, бир-экиден ырлар жыйнактары, же башка жанрдагы китептери бар авторлор китепке кирбей калды.

Справочник жазуучунун жолундагы негизги маалыматтарды камтып, жазуучунун кыскача өмүр баяны, китептеринин, ар түрдүү макалаларынын, очерктеринин, публицистикаларынын библиографиясы жана ар бир жазуучу тууралу жазылган монографиялардын, макалалардын библиографиясы менен окуучуларды кенен тааныштырат. Китепке киргизилген библиографиялык материалдар хронологиялык тартип менен жайгаштырылды.

Бул справочниктеги библиографиялык маалыматтар барлык бөлүмдөр боюнча толук деп айтууга болбойт. «Китептери» деген бөлүмдү гана толук деп айтса чындыкка жакындайт, ошондо да Ч. Айтматовдун, Ш. Бейшеналиевдин башка тилдерге которулган китептерин, ошондой эле Токтогул, Тоголок Молдо, А. Токомбаев, Т. Сыдыкбеков, Т. Үмөталиев, К. Маликов сыяктуу жазуучуларга тиешелүү библиографиялык материалдарды бул справочникке сыйдырууга такыр мүмкүн эмес, ошондуктан чыгармасы көп жазуучуларга тиешелүү библиография бул справочникте бир топ кыскартылып берилди. Чоң жазуучулардын ар кимисине атайын библиографиялык көрсөткүч түзүлсө, анда өзүнчө көлөмдүү китеп болмок. Андай көрсөткүчтөрдү түзүү башталды, мисалы, Токтогул, А. Токомбаев, Ч. Айтматов жөнүндө

жеке өзүнө арналган чоң көрсөткүчтөр басмадан чыкты, бирок аларды да толук деп айтууга болбойт.

Окуучуларга тартуу кылынган бул справочниктин библиографиясын түзүүдө Кыргызстанда мурун чыккан био-библиографиялык көрсөткүчтөрдү пайдалануу менен бирге, Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы тарабынан түзүлгөн көп сандаган адабияттык көрсөткүчтөр, библиографиялык карточкалар, китепкананын фондусундагы газеталар, журналдар, китептер, Бүткүл союздук жана Кыргызстан мамлекеттик китеп палаталары түзүп чыгарган журнал жана газеттик макалалардын, китептердин летописттери, алардан башка жазуучулар союзунун мүчөлөрүнүн жеке делолору, кээ бир жазуучулардын өз архивиндеги материалдар пайдаланылды. Айрым жазуучулар өздөрүнүн био-библиографиясын түзүүгө түздөн-түз жардам беришти.

Жазуучулар жөнүндөгү монографиялар, макалалар, рецензиялар айрым жазуучулардын жеке өзүнө (персонально) арналган болсо гана библиографияга алынды. Ал эми бир нече жазуучулардын чыгармаларын талдоо жүргүзгөн же сындаган, же кээ бир маселелер боюнча тийип өткөн жалпы маанидеги макалалар, докладдар справочникке киргизилген жок.

Бул справочникти түзүүдө Советтер Союзунун башка республикаларында, областтарында чыккан ушу типтеги справочниктердин тажрыйбасы эске алынды.

Справочник 1924-жылдан 1976-жылга чейинки библиографиялык маалыматтарды ичине алат.

БАРКТАБАС

АБАКИРОВ

Акын жана журналист Барктабас Абакиров 1933-жылы Нарын областынын Кочкор районундагы Ленин атындагы колхоздо колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. Орто мектепти бүтүргөндөн кийин Фрунзедеги К. И. Скрябин атындагы айыл чарба институтунун зоотехникалык факультетине кирип, аны 1955-жылы ийгиликтүү бүтүрүп чыккан.

Кийин колхоздордо жана совхоздордо зоотехник болуп иштеген. Институтта окуп жүргөндө алгачкы ырлары 1954-жылдан тартып республикалык «Кыргызстан пионери» жана «Ленинчил жаш» газеталарынан жарык көргөн.

Б. Абакиров 1960-жылдан баштап газета кызматына өтөт. 1960—1963-жылдарда «Советтик Кыргызстан» газетасында адабий кызматкер болуп иштеген. 1961-жылы жаш жеткинчектерге арналган «Чаарчык» деген алгачкы ырлар жыйнагы жарык көрөт.

Б. Абакиров 1968—1970-жылдарда Москвадагы КПСС Борбордук Комитетинин алдындагы жогорку партиялык мектептин журналистика бөлүмүн бүтүрүп келгенден кийин Кыргызстан КП Борбордук Комитетинин аппаратында жооптуу кызматта иштеген.

Б. Абакиров 1961-жылдан бери КПССтин мүчөсү жана СССР журналисттер Союзунун мүчөсү. 1973-жылы СССР жазуучулар Союзунун мүчөлүгүнө кабыл алынган. 1971-жылдан бери Нарын областтык «Нарын правдасы» газетасынын редактору жана журналисттер союзунун областтык бөлүмүнүн председатели болуп иштейт. Партиянын Нарын обкомунун мүчөсү, областтык Советтин депутаты.

Б. Абакиров, «Ардак белгиси» ордени, «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленindин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Чаарчык. (Ырлар.) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 61 бет.
Сапар. (Ырлар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 117 бет.
Күз күнү. (Ырлар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 75 бет.
Тоо таңы. (Ырлар жана поэма.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 100 бет.
Бийик жерде. (Ырлар жана поэма.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 72 бет.
Нарын агат (Ырлар жана поэма) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1975, 93 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Башкы тема. — «Советтик Кыргызстан», 1972, 5-май.
Жаңы кадам. — «Советская Киргизия», 1973, 5-май.
Гүлдөгөн Монголия. — «Нарын правдасы», 1974, 27-апрель.
Жумушчулар. — «Нарын правдасы», 1974, 28-апрель.
Калемибиз курчуй бермекчи. — «Ленинчил жаш», 1974, 24-сентябрь.
Тоо жаңырткан обондор. — «Нарын правдасы», 1974, 30-октябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Карымшаков С. **Акын болсоң айтканга.** «Ленинчил жаш», 1962, 21-ноябрь.

Жүндүбаева Н. **Жаштар чыгармачылыгына ар тараптан жардам.** — «Нарын правдасы», 1974, 29-июнь.

Жүндүбаева. Н. **Жаштар чыгармачылыгына жардам.** — «Кыргызстан маданияты», 1974, 26-сентябрь

Курманкулов **Б. Нарын агат.** «Ленинчил жаш», 1975, 31-декабрь.

УЗАКБАЙ АБДУКАИМОВ

(1909—1963)

Белгилүү котормочу, прозаик, акын жана драматург Узакбай Абдукаимов 1909-жылы Ош областынын Октябрь районуна караштуу Багыш селосунда кедей-дыйкан үй-бүлөсүндө туулган. 1919-жылы Көк-Арт интернатына кирип, анда 1922-жылга чейин окуйт. 1923-жылы Узакбайдын атасы жергиликтүү кулактар тарабынан жырткычтык менен өлтүрүлөт. 1922-жылдан 1925-жылга чейин У. Абдукаимов Ташкенттеги казак-кыргыз институтунда окуйт. Кийин Фрунзедеги Кыргызстан педтехникумуна которулуп, аны 1929-жылы бүтүрүп чыгат да, мектепте директор болуп иштейт. 1930-жылы СССР элдеринин Москвадагы борбордук басмасындагы кыргыз секциясына иштөөгө жиберилет. Анда бир-эки жыл иштегенден кийин кайра Фрунзедеги тил, адабият жана тарых илим изилдөө институтуна илимий кызматкер болуп иштейт.

1942-жылы У. Абдукаимов Советтик Армиянын катарына чакырылып, немецтик-фашисттик баскынчыларга, япондук милитаристтерге каршы согуштарга катышат. 1945-жылы согуштан кайткандан кийин Кыргызстан мамлекеттик басмасында, жазуучулар союзунда иштеди.

У. Абдукаимовдун чыгармачылык иши 20-жылдардын аягында башталат. Ал акын жана прозаик катары бир нече чыгармаларды жаратат. Кийинчерээк 3-класстын хрестоматиясын түзүп, ага А. С. Пушкиндин «Балык менен балыкчы жөнүндөгү жомогун» которуп басат. Демек, У. Абдукаимов котормочулукка 1933-жылдан баштап киришкен болот. Кийин ал Гоголдун «Текшерүүчү» аттуу пьесасын, «Аршин-мал аланды», Л. Леоновдун «Чабуул», А. Фадеевдин «Жаш гвардиясын», М. Горькийдин көп аңгеме, повесттерин, Пушкиндин «Полтава» поэмасын, «Борис Годунов» драмасын которгон. Кийинки учурда У. Абдукаимов Ата Мекендик согуш темасынан «Майдан» аттуу роман жазды. У. Абдукаимов 1944-жылдан КПССке, 1935-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө болгон.

У. Абдукаимов «Кызыл жылдыз» ордени, «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «Кенигсбергди бошоткондугу үчүн», «Японияны жеңгендиги үчүн», «1941—1945-жылдарда Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Адабият хрестоматиясы. Башталгыч мектептер үчүн. Фрунзе. Кыргызмамбас, 1933. 71 бет. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1934. 67 бет; дагы: Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935, 67 бет; Фрунзе, Кыргызмамбас, 1936. 85 бет; дагы: Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937, 103 бет.

Биздин адабият. Хрестоматия. Жети жылдык жана орто мектептердин 7-классы үчүн. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 334 бет. Дагы: Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 340 бет; дагы: Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 424 бет; дагы: Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 404 бет; дагы: Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 368 бет (К. Арунов менен бирге).

Эне тил. Башталгыч мектептин 3-классы үчүн окуу китеби. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 356 бет; дагы: Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 351 бет; дагы: Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 352 бет; дагы: Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 386 бет; дагы: Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 372 бет; дагы: Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955—1959. 386 бет (И. Гафаров менен бирге).

Биздин адабият. Хрестоматия 7-класстар үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956. 270 бет; дагы: Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957. 211 бет.

Майдан Роман 1-бөлүк. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 292 бет.

Майдан Роман 2-бөлүк. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1966. 712 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сейфуллин С. **Мужуктар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1932.

Горький М. **Ноң атасы Архип жана Ленька.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 21 бет.

Пушкин А. С. **Балык менен балыкчы жөнүндө жомок.** Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1936. 16 бет; дагы: Балык менен балыкчы жөнүндө жомок. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937. 16 бет.

Гоголь Н. В. **Текшерүүчү.** Беш көшөгөлүү комедия. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937. 80 бет; дагы: Текшерүүчү. Беш көшөгөлүү комедия. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 96 бет.

Мольер. **Жорж Данден же акмак болгон күйөө.** Үч көшөгөлүү комедия.
Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1939. 77 бет.

Пушкин А. С. **Алтын короз жөнүндө жомок.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940. 16 бет.

Дагы: **Алтын короз жөнүндө жомок.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 18 бет.

Шиваза Я. Чыныдагы жазуу. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1948. 120 бет. (Т. Үмөталиев менен бирге.)

Пушкин А. С. **Поп, анын кызматчысы Балда жөнүндө жомок.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 11 бет.

Чехов А. П. **Ванька.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 19 бет.

Горький М. **Аңгемелер.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 68 бет.

Горький М. **Душмандар. Егор Булычев жана башкалар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 140 бет.

Горький М. **Көрүнгөндүн колунда. Повесть.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 376 бет.

Фадеев А. А. **Жаш гвардия.** Роман I том. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 440 бет.

Фадеев А. А. **Жаш гвардия. Роман 2 том.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 346 бет.

Пенжаб акындары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 36 бет. (А. Токомбаев, М. Алыбаев менен бирге.)

Чуковский К. **Бибигон.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 63 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Алтын доордун ырчысы. (Тоголок Молдонун 80 жылдыгына карата.) «Ленинчил жаш», 1940, 10-июнь.

Суусамыр окуяларынан (Тарыхый очерк) — «Советтик Кыргызстан», 1944, № 7, 14—25-беттер.

Бердибаев Абдрашит. Китепте: Бердибаев А. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949, 3—4-беттер.

Александр Фадеев. (Туулган күнүнүн 50 жылдыгына карата) — «Советтик Кыргызстан», 1951, № 12, 24—28-беттер.

Н. В. Гоголь — «Советтик Кыргызстан», 1952, № 3 20—27-беттер.

Заманыбыздын акыны. (Тоголок Молдо) Китепте: Тоголок Молдо жөнүндө эстеликтер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 138—139-беттер.

Кенже лейтенанттын күндөлүгүнөн.—«Кыргызстан маданияты», 1967, 24-февраль.

Ак кайың. Пьеса.— «Ала-Тоо», 1970, № 8, 110—112-беттер.

Тоголок Молдо.— «Советская Киргизия», 1940, 10-июнь.

Орус тилинде

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Асанкулов С. **Окуучулар үчүн жараксыз окуу китеби.**— «Ленинчил жаш», 1953, 11-февраль.

Заркунов А. **«Жаш гвардия».** (А. Фадеевдин «Жаш гвардиясынын» котормосу жөнүндө) — «Ала-Тоо», 1958, № 2, 137—144-беттер.

Үмөталиев Т. **Үзүрлүү эмгек урматы.** (У. Абдукаимовдун 50 жашка толушуна карата) — «Ленин жолу», 1959, 18-октябрь.

Үмөталиев Т. **Жазуучу — котормочу.** (У. Абдуканмовдун туулган күнүнүн 50 жылдыгына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1959, 18-октябрь.

Шимеев С. **Таланттуу жазуучу — котормочу.** (У. Абдуканмовдун 50 жашка толушуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1959, 18-октябрь.

Узакбай Абдуканмов (50 жашка толушуна карата.) — «Ала-Тоо», 1959, № 10, 113—115-беттер.

Жазуучунун жолу. (У. Абдуканмовдун 50 жашка толушуна карата) — «Кыргызстан пионери», 1959, 21-ноябрь.

Самаганов Ж. **Советтик кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 96—97-беттер.

Жазуучунун юбилейи. (У. Абдуканмовдун 50 жашка толушуна карата.) — «Мугалимдер газетасы», 1959, 23-октябрь.

Артыкбаев К. **Узакбай Абдуканмов.** (50 жашка толушуна карата.) — «Ала-Тоо», 1959, № 10, 113—115-беттер.

Токомбаев А. **«Майдан» романы жөнүндө учкай сөз.** — «Советтик Кыргызстан», 1962, 11-март.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 5—8-беттер.

Камалов А. **Күрөштө курчуган каармандар.** — «Ленин жолу», 1969, 30-январь.

Камалов А. **Күрөштө курчуган каармандар.** — «Кыргызстан маданияты», 1969, 13-август.

Узакбай Абдуканмов. (Жазуучу, драматург, котормочу 1909—1963. **Некролог**) — «Советтик Кыргызстан», 1963, 14-сентябрь.

Босумбаев Б. **Элестүү эки образ.** — «Кыргызстан маданияты», 1971. 31-март.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 105—106-беттер.

Узакбай Абдуканмов **(Некролог)** — «Советская Киргизия», 1963, 14-сентябрь.

Бобулов К. **Жаңы баскыч.** — «Дружба народов», 1968, № 9, 254—260-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1962, 13—17-беттер.

Удалов Н. **Патрондогу гүл.** (У. Абдуканмов жөнүндө) — «Комсомолец Киргизии», 1972, 12-октябрь.

МАМАСАЛЫ АБДУКАРИМОВ

Советтик кыргыз жазуучуларынын алгачкы муундарынын бири жазуучу, журналист жана котормочу Мамасалы Абдукаримов 1910-жылы Ош шаарына жакын жердеги Жапалак кыштагында кедей-дыйкан үй-бүлөсүндө туулган. 1916-жылдагы ачарчылыкта ата-энеси өлүп, алты жашар Мамасалы томолой жетим калат. 1921-жылы Мамасалы жетимдер үчүн совет өкмөтү тарабынан ачылган Оштогу жетим балдар үйүндө үч жыл тарбияланып, 1924-жылдан 1930-жылга чейин адегенде Ташкенттеги казак-кыргыз агартуу институтунда, кийин Кыргызстандын борбордук педагогикалык техникумунда билим алат да, басма сөз кызматтарында иштейт.

М. Абдукаримов 1939-жылдан бери КПССтин мүчөсү. 1950-жылдан бери СССР жазуучулар Союзуна мүчө. Кыргызстан журналисттер союзу уюшулгандан бери СССР журналисттер Союзуна мүчө.

М. Абдукаримовдун жазуучулук жана журналисттик кесиби педагогикалык техникумда окуп жүргөн мезгилде башталат. Техникумдагы жаш таланттардан болгон Касымалы Жантөшев, Мукай Элебаев, Жоомарт Бөкөнбаев, Узакбай Абдуканмов, Кубанычбек Маликов, Саткын Сасыкбаев менен бирге «Кызыл учкун» ийримин уюштурууга активдүү катышат.

1928-жылы «Кызыл Кыргызстан» газетасына «Курмушунун турмушу» аттуу биринчи аңгемеси жарыяланган. Андан кийин «Карындашым Гүлия» аттуу аңгемеси чыгат.

1931-жылы М. Абдукаримовдун «Кызыл эмгек» аттуу биринчи аңгемелер жыйнагы, 1938-жылы «Турмуш жана күрөш» аттуу экинчи жыйнагы, 1957-жылы «Үзүлбөгөн үмүт» аттуу үчүнчү китеби чыккан. Мындан башка көп сандаган очерктери, аңгемелери, фельетондору республикалык газеталарда, журналдарда үзүлбөй чыгып турат.

Кийин Абдукаримов «Жашагым келет» аттуу трилогия жазды. Анын би-

ринчи китеби 1960-жылы басмадан чыкты. 1962-жылы ушул трилогиянын биринчи китеби орус тилинде жарыяланат.

Ал кыргыз мектептери үчүн адабият хрестоматияларын түзүү жагынан да чоң эмгек сиңирген.

М. Абдукаримов марксизм-ленинизм классиктеринин көп чыгармаларын, КПССтин тарыхын, философия, логика боюнча окуу китептерин которгон. 1932-жылдан бери көркөм адабият котормочусу болуп эсептелет.

Советтер Союзунун экрандарында жүрүп жаткан ондогон көркөм фильмдерди кыргыз тилине которууда да Абдукаримовдун эмгеги көп.

Адабий эмгек менен бирге коомдук ишке да, бай-манаптар, басмачылар менен болгон күрөштөргө да активдүү катышкан.

Көп жылдар бою коомдук жана адабий иштерде сиңирген эмгеги үчүн М. Абдукаримов «Ата Мекендик согуштун I даражадагы ордени», «Ардак белгиси» ордени, «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун бир нече Ардак грамоталары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кызыл эмгек. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1932. 280 бет.

Турмуш жана күрөш. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937. 155 бет.

Адабият хрестоматиясы. 4-класс үчүн. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, ж. ж.

Адабият хрестоматиясы. 10-класс үчүн. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951.

Үзүлбөгөн үмүт. Аңгемелер жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 170 бет.

Болгар жеринде. (Журналисттин күндөлүк дептеринен) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 57 бет.

Жашагым келет. Роман. 1-китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 496 бет.

Жашагым келет. Роман. 2-китеп. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 420 бет.

Жол башы. Повесть жана аңгемелер. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 303 бет.

Орус тилинде

Жашагым келет. (Роман 1-китеп.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 508 бет

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сейфуллина Л. **Мужуктар.** Фрунзе, Кыргызмамбас. 1932. 102 бет.

Горький М. **Аңгемелер.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1948. 160 бет.

Бубенов М. **Ак кайың.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950, 407 бет.

Чехов А. П. **Ванька.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 18 бет.

Надь Шандор. **Элдешүү.** Фрунзе, Кыргызмамбас. 1953. 62 бет.

Семен Гарин. **Милиңфан шалынын өрөөнү.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 87 бет.

Дрда Ян. **Кызыл тортиза.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 79 бет.

Рыбак Натан. **Переяслав Радасы.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 7 бет.

Короленко В. Г. **Макардын түшү.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 39 бет.

Тургенев И. **Муму.** Фрунзе Кыргызмамбас, 1956. 53 бет.

Горький М. **Чыгармаларынын I тому.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 525 бет.

Горький М. **Шумкар жөнүндө ыр.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 18 бет.

Воинов В. **Из кубар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 190 бет.

Шолохов М. А. **Көтөрүлгөн дың. 1-китеп.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 350 бет.

Тургенев И. С. **Муму.** 2-басылышы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 44 бет.

Горький М. **Шумкар жөнүндө ыр.** 2-басылышы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 13 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кооз адабиятыбыз тууралу.— «Кызыл Кыргызстан», 1929, 17-ноябрь.

«Кызыл Кыргызстан» полиграфиялык базасы. — Китепте: Кызыл Кыргызстан. XV жыл. Фрунзе, Кыргыз ССР. «Кызыл Кыргызстан» басмасы, 1939. 45—52-беттер.

Татыксыз тартуу.— «Советтик Кыргызстан», 1959, 13-декабрь

Жалындуу журналист. — «Советтик Кыргызстан», 1960, 3-декабрь.

Эл достугунун айкын үлгүсү. (Басма күнүнө карата) — «Советтик Кыргызстан» 1961. 4-май.

Ырдын төрөлүшү.— «Жаш ленинчи», 1961, № 6, 13-бет.

Баатыр жүрөк. (Тарыхый очерк) — «Ленинчил жаш», 1968, 19-октябрь

Эки жолугушуу. — «Ленинчил жаш», 1965, 9-май.

Көсөмдүн көктөмү. Публицистикалык очерк.— «Советтик Кыргызстан» 1970, 9—10-апрель.

Жеңилбес армия. (Согуштун баратарынан) — «Советтик Кыргызстан» 1972, 15-март.

Ынтымактын ыргагы. (Оштогу кездеме токуу фабрикасы жөнүндө очерк). — «Советтик Кыргызстан», 1973, 16-март.

Көчөбүздү аралап... Публицистика. — «Советтик Кыргызстан» 1973, 20-апрель.

«Эркин-Тоону» этектеп. (Тарыхый очерк.) — «Ленинчил жаш», 1974, 31-август, 3-сентябрь.

«Эркин-Тоонун» эпкини. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 24-октябрь.

«Эркин-Тоо» элестери. (Тарыхый очерк) — «Кыргызстан аялдары», 1974, № 8, 4—6-беттер.

Кеңешчиби. — «Ленинчил жаш», 1974, 5-декабрь

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Бектурсунов С. **«Ак кайың» романынын котормосу жөнүндө.** — «Кызыл Кыргызстан», 1951, 25-июль.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 74—76-беттер.

Артыкбаев К. **Жазуучу, журналист жана котормочу.** (М. Абдукаримовдун 50 жашка толушуна карата.) — «Ала-Тоо». 1960, № 9, 7—10-беттер.

Абдраимов Ж. **Жазуучу жана журналист.** (М. Абдукаримовдун туулган күнүнүн 50 жылдыгына карата). — «Ленинчил жаш», 1960, 2-сентябрь.

Үмөталиев Т. **Жазуучу, журналист жана котормочу.** (М. Абдукаримовдун 50 жашка толушуна карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1960, 3-сентябрь.

Жигитов С. **Чыгармачылык өркүндөсүн.** — «Ленин жолу», 1960, 3-сентябрь.

Жунусов К. **Турмушту аралап.** —«Ленин жолу» 1960, 3-сентябрь.

Жунусов К. **Жалындуу ыр.** (М. Абдукаримовдун «Комсомол маршы» деген алгачкы ыры жөнүндө.) «Ленинчил жаш», 1960, 2-сентябрь.

Көрүнүктүү журналист жана жазуучу. (М. Абдукаримовдун 50 жашка толушу жөнүндө.) — «Кыргызстан пионери». 1960, 3-сентябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 9—14-беттер.

Закиров С. **«Жашагым келет» романы жөнүндө.** — «Ала-Тоо», 1962, № 6, 112—116-беттер.

Шериев Ж. **«Жашагым келет»** — «Ленин жолу», 1962, 11-февраль

Бейшекеев Н. **М. Абдукаримовдун «Жашагым келет» романындагы диалектизмдер.**— Китепте: Кыргыз тилинин грамматикасынын жана лексикасынын очерктери. Фрунзе, 1965, 52—71-беттер.

Бапаев Х. **Октябрдын жаңырыгы жөнүндөгү китеп.** — «Ленин жолу», 1967, 13-июнь.

Мукамбаев Ж. **«Жаңырык» романындагы диалектилер.** — «Кыргызстан маданияты», 1969, 22-апрель.

Бапаев Х. **Мезгил жаңырыгы.**— «Ала-Тоо», 1969, № 6, 142—157-беттер.

Мамбетсалиев К. **Жазуучу, журналист жана котормочу.** — «Кыргызстан маданияты», 1970, 14-октябрь.

Бапаев Х. **Өмүрдүн сыймыктуу белеси.** (М. Абдукаримовдун 60 жашка толушу жөнүндө.) — «Мугалимдер газетасы», 1970, 15-октябрь.

Жазуучу, котормочу жана журналист М. Абдукаримов 60 жашта. — «Ала-Тоо», 1970, № 9, 138—140-беттер.

Укаев К. **Калем кайраткери.**— «Советтик Кыргызстан», 1970, 16-октябрь

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 84—85-беттер.

Жазуучу, журналист, котормочу. (Мамасалы Абдукаримовдун 50 жашка толгондугуна карата.) — «Советская Киргизия», 1960, 3-сентябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.**— (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 17—20-беттер.

Сальников А. **Татыктуу наам.** М. Абдукаримовдун 60 жашка толушуна карата. — «Советская Киргизия», 1970, 16-октябрь.

ТОКТОБОЛОТ АБДУМОМУНОВ

Кыргыздын белгилүү драматургу, прозаик, коомдук ишмер Кыргыз ССРинин Токтогул Сатылганов атындагы Мамлекеттик сыйлыгынын лауреаты, Кыргыз ССРинин искусствосуна эмгек сиңирген ишмери Токтоболот Абдумомунов 1922-жылы Кемин районундагы Атайке селосунда кызматкердин үй-бүлөсүндө туулган.

1938-жылы Т. Абдумомунов Фрунзедеги медицина техникумун ийгиликтүү бүтүрүп, Алай районунун (мурдагы Гүлчө району) Жошолу сельсоветине жиберилет. Бир жарым жылдан кийин Т. Абдумомунов медициналык институтка кирет, бирок ден соолугуна байланыштуу үчүнчү курстан окуусу таштоого мажбур болот. 1941-жылы Кыргызмамбаска адегенде корректор, жарым жылдан соң редактор жана котормочу болуп иштей баштайт.

1942-жылдан 1955-жылга чейин Т. Абдумомунов Кыргызстан республикалык радиокомитетинде редактор, Ош областтык «Ленин жолу» газетасында котормочу, СССР Жогорку Советинин ведомостыларында котормочу жана «Советтик Кыргызстан» журналында бөлүм башчысы болуп иштейт.

1959-жылы Кыргызстан жазуучулар Союзунун III съездинде Т. Абдумомунов жазуучулар Союзунун Башкармасынын биринчи секретары болуп шайланат. 1966-жылы Кыргызстан жазуучулар Союзунун IV съездинде жазуучулар Союзунун башкармасынын биринчи секретары болуп экинчи ирет шайланат. Жазуучулардын Бүткүл союздук III жана IV съездеринде Т .Абдумомунов СССР жазуучулар Союзунун секретары болуп шайланат.

Т. Абдумомунов СССР Жогорку Советинин VI, Кыргыз ССР Жогорку Советинин VII, VIII чакырылышынын депутаты болгон.

1960-жылы Кыргызстан компартиясынын XI съездинде Т. Абдумомунов Кыргызстан компартиясынын Борбордук Комитетинин мүчөлүгүнө кандидат, ал эми Кыргызстан компартиясынын XII, XIII, XIV, XV съезддеринде Кыргызстан компартиясынын Борбордук Комитетинин мүчөсү болуп шайланат.

Т. Абдумомунов Азия жана Африка өлкөлөрүнүн тилектештигинин Советтик комитетинин мүчөсү, чет өлкөлөр менен достук жана маданий байланыштын Кыргызстандык коомунун башкармасынын мүчөсү, Бүткүл союздук «Агентство печати новости» коомунун Кыргызстандык бөлүмүнүн председатели.

1959-жылдан тартып Т. Абдумомунов СССР жазуучулар союзунун Башкармасынын мүчөсү, 1953-жылдан бери Кыргызстан театрлар коомунун Башкармасынын мүчөсү.

Т. Абдумомуновдун чыгармачылык баяны 1945-жылдан башталат. 1944-жылы Ош областык «Ленин жолу» аттуу газетасында Советтер Союзунун баатыры Жумабаев тууралу очерки басылып чыгып, окуучулар тарабынан жылуу кабыл алынат. Андан кийин Т. Абдумомунов эмгек баатырларына арналган дагы бир нече очерктерди жазат. 1945-жылдын экинчи жарымынан баштап Т. Абдумомунов пьеса жазууга киришет.

Т. Абдумомуновдун нефть издөөчүлөрдүн татаал жана кызыктуу турмушуна арналган «Кумдуу чап» аттуу туңгуч пьесасы 1947-жылы 6-апрелде Кыргызстан Мамлекеттик академиялык драма театрынын сахнасында коюлуп, ийгилик менен өткөн. Аздан кийин ал пьеса Пржевальск, Нарын шаарларынын театрларында коюлат.

1948-жылы драматург жумушчу табынын турмушунан алып «Замандаштар» аттуу пьесасын жазат, ал эми 1950-жылы интеллигенция турмушунан «Курман» аттуу драматургиялык жаңы чыгармасын жаратат.

1952-жылдан 1957-жылга чейин жазылган «Борбаш», «Тар капчыгай» комедиялары, «Атабектин кызы» жана «Ашырбай» драмалары кыргыз драматургиясына чебер уста келгенин ачык далилдеди.

Т. Абдумомуновдун «Тар капчыгай» сатиралык комедиясы жана «Ашырбай» драмасы, Кыргыз искусствосунун жана адабиятынын Москвада өткөн декадасында ийгилик менен коюлган.

Т. Абдумомуновдун андан кийинки жылдарда жазган «Каркыралар кайтканда», («Амандын атасы согушта өлгөн), «Бюро жүрүп жатат», «Сыйкырдуу таш», «Абийир кечирбейт», «Сүйүү жана үмүт», «Таалай гүлдестеси» аттуу пьесалары республикабыздын театрларынын сахналарында көп жылдар бою түшпөстөн ийгилик менен коюлуп келе жатат.

Көп актылуу пьесалардан тышкары Т. Абдумомунов өздүк көркөм чыгарма кружоктору жана элдик театрлар үчүн бир жана эки көшөгөлүү пьесаларды жаратты. Алар «Ичи тар күйөө», «Эч кимге айтпа» ж. б.

1967-жылы «Сүйүү жана үмүт» менен «Абийир кечирбейт» аттуу пьесалары үчүн Т. Абдумомунов эң алгачкылардан болуп Кыргыз ССРинин Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлыгынын лауреаты деген ардактуу наамга ээ болгон.

Жакыдан өсүп келе жаткан Кыргызстандын кинодраматургиясына да Т. Абдумомунов өзүнүн салымын кошту. Улуу Октябрдын 40 жылдыгына арналган бүткүл союздук конкурста Т. Абдумомуновдун «Алыскы тоолордо» аттуу киносценарийи сыйлыкка ээ болуп, ал сценарий боюнча тартылган кинофильм СССРдин жана социалисттик өлкөлөрдүн экрандарында көрсөтүлгөн. Андан тышкары «Жыл сайын жаз келет» аттуу киносценарий жазат.

2—2164 Китепкана сериясы

Центральная научная библиотека Академии наук Кирг. ССР
189563

Драматургдун бир нече пьесалары, айрыкча «Абийир кечирбейт» драмасы СССРдин көп театрларынын сахналарында коюлган.

Т. Абдумомунов прозаик катары да белгилүү. Ал бир топ очерктерди, аңгемелерди жана роман жазган, алардын айрымдары орус тилине которулган.

Т. Абдумомуновдун кыргыз адабиятынын өнүгүү маселелери боюнча сын жана теориялык көп макалалары бар.

Т. Абдумомунов 1959-жылдан баштап КПССтин мүчөсү, 1947-жылдан бери СССРдин жазуучулар Союзунун мүчөсү.

1972-жылы Т. Абдумомуновго Кыргыз ССРинин искусствосуна эмгек сиңирген ишмери деген ардактуу наам берилген.

1974-жылы 18-майда Кыргыз ССР театрлар Коомунун Пленумунда Т. Абдумомунов Кыргыз ССР театрлар Коомунун Президиумунун председатели болуп шайланат.

Кыргыз адабияты менен искусствосун өнүктүрүүдө сиңирген зор эмгеги үчүн Т. Абдумомунов үч жолу Эмгек Кызыл Туу ордени, «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» медалдары, Кыргыз ССР, Украина ССР, Якут АССР Жогорку Советтеринин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жакшы адамдар. (Аңгемелер жана очерктер.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 188 бет.

Борбаш. (4 көшөгөлүү, 6 сүрөттүү пьеса.) Китепте: Пьесалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 77—136-беттер.

Атабектин кызы. (4 көшөгөлүү, 6 сүрөттүү драма.)

Китепте: **Пьесалар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 117—183-беттер.

Жүкөш. (Повесть.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 38 бет.

Сүйүү жана үмүт. (Пьесалар.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966, 392 бет.

Т. Абдумомунов. 1 томдук. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973.

Орус тилинде

Т. Абдумомунов. 1 томдук. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Балдарга арналган адабият эмне себептен артта калат? — «Кызыл Кыргызстан», 1948, 13-февраль.

Сырты жалтырак, ичи калтырак китеп тууралу. — «Кызыл Кыргызстан», 1948, 15-февраль.

Мария Ивановнанын баяны. — «Советтик Кыргызстан», 1948, № 8, 26—28-беттер.

Тообай. — «Советтик Кыргызстан», 1950, № 4, 52—63-беттер.

Балдарга арналган адабият жөнүндө чоң камкордук. — «Кызыл Кыргызстан», 1950, 12-май.

Балдарга арналган адабияттын өнүгүшү үчүн. — «Советтик Кыргызстан», 1950, № 6, 49—51-беттер.

Алтын апа. — «Советтик Кыргызстан», 1950, № 7, 32—36-беттер.

Ленин атындагы кыштак. — «Кызыл Кыргызстан», 1950, 1-октябрь.

Көл жээгинде. — «Кызыл Кыргызстан», 1950, 19-август.

Жаркын келечек. — «Кызыл Кыргызстан», 1951, 16-апрель.

Жылдыздуу асман. — «Кызыл Кыргызстан», 1951, 13-май.

Көл четинде. — «Советтик Кыргызстан», 1954, № 11, 9—30-беттер.

Кыргыз элинин көрүнүктүү прозаиги жана драматургу. (К. Жантөшевдин 50 жылдыгына карата.) «Советтик Кыргызстан», 1955, № 1, 75—79-беттер; «Ленинчил жаш», 1955, 26-январь.

Токтоболот Абдумомунов. — «Ала-Тоо», 1958, № 8, 97-бет.

Драматургиянын дагы жогорулашы үчүн. — «Ала-Тоо», 1960, № 2, 120—122-беттер.

Адабияттын айрым маселелери тууралу. — «Советтик Кыргызстан», 1961, 7-октябрь.

Поэзия жана азыркы замандын темасы. — «Ала-Тоо», 1961, № 10, 92—104-беттер.

Бир боордоштор, силерге чын жүрөктөн салам! — «Советтик Кыргызстан», 1962, 7-сентябрь.

Эл үчүн жашаш, эл үчүн иштеш. — «Ала-Тоо», 1963. № 2, 3—9-беттер.

Ала-Тоонун жарчысы. — «Советтик Кыргызстан», 1963, 23-апрель.

Тоолор менен өзөндөр жарчысы. (Ч. Айтматов жөнүндө.) — «Советтик Кыргызстан», 1963, 23-апрель.

Драматургиянын негизги маселелери. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 29-февраль.

Кыргыз драматургиясынын абалы жана өнүгүү жолдору. — Ала-Тоо», 1964, № 3, 99—110-беттер.

«Кандай аял тууду экен Лениндей ууланду». (Токтогул Сатылгановдун туулган күнүнүн 100 жылдыгына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1964, 29-апрель.

Премияң менен куттуктайбыз, Чыңгыз! — «Ала-Тоо», 1964, № 5, 6 бет.

Кыргыз элинин сыймыгы. — «Кыргызстан аялдары», 1964, № 7, 6-7-беттер.

Искусствонун тоолору бийик. (К. Жантөшевдин 60 жылдыгына карата.) «Советтик Кыргызстан», 1964, 20-сентябрь.

Улуу акындын юбилейине карата. (Токтогул Сатылганов жөнүндө.) «Советтик Кыргызстан», 1965, 14-март.

Токтогул жөнүндө баян. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 15-июнь.

Азыркы кыргыз адабиятынын абалы жана максаттары тууралу. — «Ала-Тоо», 1966, № 2, 3—8-бетте.

Горький тууралу баян. — «Кыргызстан маданияты», 1966, 27-март.

Шота Руставели жана кыргыз адабияты. (Шота Руставелинин туулган күнүнүн 800 жыл толгонуна карата.) «Советтик Кыргызстан», 1966, 26-сентябрь.

Турмушта артта калбаш керек.— «Советтик Кыргызстан», 1967, 30-ноябрь.

Жаңы үмүттөр. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 4-январь.

Революциянын бороону тууралу сөз. (Бүгүн Алексей Максимович Горькийдин туулганына 100 жыл толот). «Ленинчил жаш», 1968, 28-март.

Революциянын жарчысы. (Алексей Максимович Горькийдин туулганынын 100 жылдыгына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1968, 28-март.

Бороон кабарчысы жөнүндө сөз. — «Ленинчил жаш», 1968, 28-март.

Революциянын жарчысы. (Алексей Максимович Горькийдин туулганынын 100 жылдыгына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1968, 28-март.

Боордош элдердин адабий байланышы. — «Советтик Кыргызстан», 1968, 12-сентябрь.

Жакшы каалоолорубуз менен. (Кыргыз искусствосу менен адабиятынын Өзбекстандагы декадасына карата) — «Советтик Кыргызстан», 1969, 5-сентябрь.

Элден алып, элге тартуулайбыз. — «Ленин жолу» 1971, 13-февраль.

Эл үчүн кызмат өтөйбүз. — «Кыргызстан маданияты», 1971, 10-март.

Келечекки китептердин кейипкерлери.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 24-март.

Кыргызстан жазуучулар союзунун V съезди. (Докладдын баяндамасы.) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 19-май.

Адамдарга бир нерсе айткым келет.— «Ленинчил жаш», 1971, 29-июнь.

Элге кызмат кылуу — адабиятчылардын милдети. (Доклад) — «Коммунист», 1971, № 6, 8—43-беттер.

Турмушка терең сүңгүсөк. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 1-ноябрь.

Улуу чебер. (М. Рыскулов жөнүндө.) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 7-февраль.

Өркүндөгөн искусство. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 17-октябрь.

Орус тилинде

Көрүнүктүү кыргыз драматургу. (Касымалы Жантөшевдин туулганынын 50 жылдыгына карата.) «Советская Киргизия», 1965, 25-январь.

Турмуштук чындык үчүн. — «Советская Киргизия», 1958, 14-октябрь.

Улуу акын. — «Советская Киргизия», 1960, 12-июнь.

Тарыхый үлгү. — «Советская Киргизия», 1961, 1-январь.

Театр жана драматургдар. — «Литературный Киргизстан», 1961, № 1, 64—78-беттер.

Азыркы заман жана поэзия. — «Литературный Киргизстан», 1961, № 6, 83—90-беттер.

Биздин компас бүгүнкү күндө. — «Литературный Киргизстан», 1962, № 4, 24—34-беттер.

Кош келиңиздер, кымбаттуу достор! — «Советская Киргизия», 1962, 21-июнь.

Жүрөктөн чыккан жалындуу салам, силерге, орус досторубуз! — «Советская Киргизия», 1962, 7-сентябрь.

Поэзияда болгон чыныгы жана жалган изденүүлөр. — СССР жазуучулар союзунун IV пленумунда сүйлөгөн сөз.) — «Литературная газета», 1963, 28-март; «Советская Киргизия», 1963, 3-апрель.

Алкыш сага, бир тууган! — «Литературный Киргизстан», 1963, № 3, 15—17-беттер.

Эмгектин сонун поэзиясы. — «Советская Киргизия», 1963, 23-апрель.

Элдин, замандын алдындагы милдет. — «Советская Киргизия», 1963, 18-май.

Драматургдар баяндашат. («Ыйык таштар» аттуу жаңы пьесасы тууралу бир нече сын.) — «Советская культура», 1963, 17-август.

Художник алыска көз чаптырат. (Художник Ильинанын чыгармачылыгы тууралу.) — «Советская Киргизия», 1964, 9-январь.

Биздин драматургиянын негизги маселелери. — «Советская Киргизия», 1964, 29-февраль.

Биздин ийгиликтер, биздин камылгалар. — «Дружба народов», 1964, № 2, 265—271-беттер.

Адабияттын улуу жылы.— «Ленинский путь», 1964, 8-март.

Зор изденүүнүн мезгили.— «Советская Киргизия», 1964, 27-март.

Улуу акын тууралу сөз.— «Литературная газета» 1965, 15-июнь, — «Советская Киргизия», 1965, 15-июнь.

Тянь-Шань тоолорунун булбулу.— «Правда Востока», 1965, 20-июль.

Дайыма биз менен.— «Советская Киргизия», 1965, 10-сентябрь.

Жаштарга арналган сөз.— «Комсомолец Киргизии», 1966, 10-июль.

Эл үчүн, элдин урматы үчүн.— «Советская Киргизия», 1966, 14-июль.

Достугубузду сактап, өөрчүтөбүз. (Кыргыз адабиятынын Якутиядагы жумалыгына карата.)— «Социалистическая Якутия», 1966, 24-август.

Достук-бакыттын чокусу.— «Советская Киргизия», 1966, 14-сентябрь.

Бирдиктүү советтик адабият.— «Литературный Киргизстан», 1967, № 2, 4—5-беттер.

Чоң, кызык сөздөр күтөбүз.— «Советская Киргизия», 1967, 21-май.

Жетилгендик.— «Советская Киргизия», 1967, 4-июнь.

Адабияттардын чыңалган тууганды гы.— «Литературный Киргизстан», 1968, № 4, 4—7-беттер.

Бир тууган адабияттардын майрамы.— «Советская Киргизия», 1968, 18-сентябрь.

«Атабаевчилерге» күлүү. (Интервью) — «Комсомолец Киргизии», 1969, 15-май.

Жакшы каалоолорубуз менен.—«Советская Киргизия», 1969, 5-сентябрь.

Күнөстүү Кыргызстандын адабияты.— «Кизил Узбекстон», 1969, 12-сентябрь.

Биз — тууганбыз.— «Правда Востока», 1969, 12-сентябрь.

Көркөм сөздүн чеберлери. (Кыргызстан маданиятынын Латвиядагы күндөрү). «Ригас Балсс», 1969, 15-сентябрь.

Художниктин канаты.— «Литературный Киргизстан», 1970, № 2, 9—14-беттер.

Биздин чыгармачылык түшүм.— «Советская Киргизия», 1971, 24-январь.

Мезгил милдеттендирет.— «Комсомолец Киргизии», 1971, 26-январь.

Жогорку идеялуулук жана чеберчилик үчүн.— «Советская Киргизия», 1971, 8-май.

Мезгилге жооп керчилик.— «Литературный Киргизстан», 1971, № 1, 3—5-беттер.

Партия үчүн, эл үчүн иштөө.— «Литературный Киргизстан», 1971, № 3, 4—34-беттер.

Келечекки китептердин каарманы.— «Литературная газета», 1971, 17-март.

Жаш жанр.— «Култура и життя», 1971, 24-октябрь.

Түбөлүктүү сүйүү. (Таалайдын гүлдөрү.) — Москва, ВУОАП, 1972, 501 бет.

Жаңыртылган жерде. (Кыргызстандын экономикасынын жана маданиятынын өсүшү үчүн СССРдин бир тууган элдеринин көрсөткөн жардамынын мааниси тууралу.)— «Советская Киргизия», 1967, 26-май.

Кыргыз адабиятынын өөрчүшүнүн маселелери.— «Советская Киргизия», 1967, 4-июнь.

Манастын жаңыртылган жеринде. (Кыргызстан маданиятынын Совет бийлиги орногон жылдардын ичинде өсүшү.)— «Знамя труда», 1967, 10-июль.

Улуу сөз чебери. (Алексей Максимович Горькийдин туулганына 100 жыл.)— «Советская Киргизия», 1968, 28-март.

Адабияттардын күч алган бир тууганды гы.— «Литературный Киргизстан», 1968, № 4, 4—7-беттер.

Англис тилинде

Тарых жолу.— Moscow News 1960, 7-ноябрь.

Француз тилинде

Тарых жолу.— Les Neuvelles de Moscou. 1960, 7-ноябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Эшмамбетов К. «Кумдуу чап».— «Кызыл Кыргызстан», 1947, 22-апрель.

Султаналиев Н. «Жүкөш».— «Ленинчил жаш», 1950, 8-декабрь.

Исмаилов А. «Борбаш» комедиясы жөнүндө.— «Кызыл Кыргызстан», 1953, 23-февраль.

Жумабаев Б. «Атабектин кызы» жөнүндө.—«Советтик Кыргызстан», 1958, № 1, 86—92-беттер.

Субанбеков Ж. Токтоболот Абдумомунов.— «Советтик Кыргызстан», 1958, 2-июль.

Жакиев Б. Орчундуу драма. (Ашырбай драмасы тууралу.) «Ала-Тоо», 1958, № 9, 137—142-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 85—86-беттер.

Токтобаева Р. Кыргызстандын адабияты. (Био-библиографический справочник.) Фрунзе, 1958, 119—120-беттер. (Кыргыз ССРинин мамлекеттик республикалык Н. Г. Чернышевский атындагы китепканасы.)

Борбугулов М. «Тар капчыгай» жана сатиралык комедиянын маселелери.— «Ала-Тоо», № 8, 130—116-беттер.

Жумабаев Б. Татыктуу чыгарма. («Амандын атасы согушта курман болгон» пьесасы тууралу.)— «Советтик Кыргызстан», 1962, 28-январь.

Абдраманов Ш. Элинин ардактуу уулу.— «Ленин жолу», 1962, 9-март.

Султанов О. «Амандын атасы согушта курман болгон».— «Ала-Тоо», 1962, № 7, 122—123-беттер.

Асанбеков С. Акындын үмүтү. (Кыргыз драма театрында «Токтогул» пьесасынын коюлушу.)— «Советтик Кыргызстан», 1962, 31-декабрь.

Шимеев С. «Абийир кечирбейт». («Абийир кечирбейт» драмасынын коюлушу тууралу.)— «Советтик Кыргызстан», 1962, 31-декабрь.

Борбугулов М. Башы бузукту жазалоо жана Жыпаргүлдүн тагдыры. («Атабектин кызы» пьесасынын коюлушу тууралу.)— «Ала-Тоо», 1963, № 2, 118—127-беттер.

Артыкбаев К. «Сыйкырдуу таштар».—«Советтик Кыргызстан». 1964, 10-май.

Тойбаев М. Адамдардын чыныгы достугу. («Сыйкырдуу таштар» пьесасы тууралу.)— «Мугалимдер газетасы», 1964, 19-сентябрь.

Токомбаев А. Кубанычтуу окуя— «Советтик Кыргызстан», 1964, 15-сентябрь.

Асанбеков С. «Абийир кечирбейт».— «Ленинчил жаш», 1964, 20-сентябрь.

Тынымсеитова Ж. «Абийир кечирбейт» аттуу Тянь-Шань театрынын жаңы оюну.— «Советтик Кыргызстан». 1965, 7-февраль.

Юсупов К. «Абийир кечирбейт». — «Ала-Тоо», 1965, № 3, 121—123-б.

Мияшев Т. «Токтогулдун сүйүүсү жана үмүтү».— «Ленин жолу 1965, 8-июль.

Калдыбаев К. Акыйкаттыктын үнү. («Абийир кечирбейт» жана «Сүйүү жана үмүт» пьесаларынын коюлушу тууралу.) — «Ленинчил жаш», 1966, 18-декабрь.

Асанбеков С. Ишенич кайтып келди. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 21-январь.

Маликов К. «Жаңырык» романы жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1967, 30-апрель.

Осмоналиев К. Өмүр жолу. (Жазуучу — драматург Т. Абдумомунов.) — «Ала-Тоо» 1967, № 7, 3—10-беттер.

Тойбаев М. Адамгерчилик жана чыгармачылык. — «Ала-Тоо», 1967, № 7, 10—12-беттер.

Орус тилинде

«Тар капчыгай».— «Советская Киргизия», 1958, 4-октябрь.

Брудный Д. **Драматургдун өсүшү.** «Советская Киргизия», 1958, 21-октябрь.

Ермаков В. **Жаңы-Алыштык бозой.** — «Московксая правда», 1958, 25-октябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас 1958, 94—95-беттер.

Лосев Д. С. Морозов О. Д. **Кыргызстан адабияты.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, 1958, 108—109-беттер. (Н. Г. Чернышевский атындагы Кыргыз ССРинин мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Львов Н. И. **Абдумомунов Токтоболот.** Китепте: Театралдык энциклопедия. Москва, «Советская энциклопедия» басмасы, 1961. т. 1, 122-бет.

Абдун М. **«Абийир кечирбейт».** — «Комсомолец Киргизии», 1962, 26-декабрь.

Абдумомунов Токтоболот. Китепте: Кыскача адабият энциклопедиясы. Москва, «Советская энциклопедия» басмасы, 1962. 32-бет.

Пименов В. **Драматургдардын ынтымактуу биригиши.**— «Советская Киргизия», 1963, 5-январь.

Аксаков М. **«Абийир кечирбейт».** (Т. Абдумомуновдун драмасынын Фрунзедеги орус драма театрынын сахнасында коюлушу тууралу.) — «Советкая Киргизия», 1963, 9-март.

Элге, элдин урматына арналган чыгармачылык! (Кыргызстан жазуучулар союзунун Башкармасынын секретары Т. Абдумомунов менен жолугушуу.) — «Ленинский путь», 1963, 8-апрель.

Баршай А. **Туулган күн жана үйлөнүү той күнү.** («Абийир кечирбейт» аттуу Т. Абдумомуновдун пьесасынын коюлушу тууралу.) — «Советская Киргизия» 1963, 9-март.

Артюхов О. **Ийгиликтер жана каталар.** (Т. Абдумомуновдун «Сыйкырдуу таштар» аттуу спектаклинен кийин келген ойлор.) — «Комсомолец Киргизии», 1964, 19-апрель.

Сальников А. **Өрчүгөндүктүн күбөөсү.** (Т. Абдумомуновдун «Сыйкырдуу таштар» пьесасынын коюлушу.) — «Советская Киргизия», 1964, 16-май.

Кыргыз пьесалары Москванын театрларында. — «Советская Киргизия» 1964, 7-ноябрь.

Достор менен бирге. (Кишиневдогу орус драматеатрынын сахнасында Т. Абдумомуновдун «Абийир кечирбейт» пьесасынын коюлушу тууралу.) — «Огонек», 1964, № 44, 40-бет.

Баатырдык замандын искусствосу.—«Коммунист», 1964, № 10, 26—48-беттер.

Жаңы ийгиликтерге. — «Театр» 1964, № 11, 3—10-беттер.

Левитина В. **Жаш режиссердун эки спектакли.**— «Советская Киргизия», 1965, 9-январь, 14-январь.

Барабан Л. **Досторун сени менен бирге, Нурдин.**— «Литературная Украина», 1965, 20-август.

Биздин замандын ырчысы. — Токтогул атындагы премияга көрсөтүү. (Т. Абдумомуновдун чыгармачылыгы тууралу.) — «Советская Киргизия», 1966, 25-декабрь.

СУБАНЫЛДА АБДЫКАДЫРОВА

Акын Субанылда Абдыкадырова 1935-жылы Чүй өрөөнүндөгү Калинин районуна караштуу Сары-Булак айлында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. 1949-жылы С. Абдыкадырова педагогикалык окуу жайына, кийин Фрунзедеги аялдар институтуна өтүп, аны 1957-жылы бүтүрүп чыгат. «Ленинчил жаш» газетасынын, «Кыргызстан аялдары» журналынын, «Кыргызстан маданияты» газетасынын редакцияларында иштейт. Азыр «Ала-Тоо» журналында эмгектенип жатат.

С. Абдыкадыровanын чыгармачылык иши 1953-жылы башталган. Анын биринчи ырлары «Кыргызстан пионери» газетасы, «Жаш ленинчи» журналына чыгат.

1958-жылы кыргыз тилинде «Булак» аттуу жыйнагы, орус тилинде «Сүйүү келди» аттуу ырлар жыйнагы Москвадагы «Молодая Гвардия» басмасынан чыккан. Азыр ондон ашык китептердин автору.

С. Абдыкадыровanын айрым ырлары украин, өзбек, тажик, казак, хакас ж. б. СССР элдеринин тилдерине, кээ бир ырлары англис, италия, немец, япон тилдерине которулган.

С. Абдыкадырова 1975-жылдан тартып КПССтин, 1958-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

1958-жылы Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада өткөн декадасынын катышуучусу. Үзүрлүү эмгегинин натыйжасында «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Булак. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 68 бет.

Кыз кыялы. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 111 бет.

Калыйпа. (Поэма) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 24 бет.

Чырак (Ырлар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 145 бет.

Чыгыш кызы. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 89 бет.

Аппак гүлдөр. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 123 бет.

Жер жыты. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 150 бет.

Орус тилинде

Арчанын саясында. (Лирикалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 74 бет.

Сүйүү келди. (Ырлар) М., «Молодая гвардия», 1958, 67 бет.

Из. (Ырлар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971, 78 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Түнкү оттор. Очерк.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 9-июнь.

Музыка. (Фрунзедеги № 3 музыкалык мектеп жөнүндө.)—«Кыргызстан аялдары», 1971, № 5, 12—13-беттер.

Теманын кени элде. (Ысык-Көл областындагы поэзия күндөрү.)— «Кыргызстан маданияты», 1971, 1-декабрь.

Достук жолугушуулар.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 19-октябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Слащев Е. **Жаш акындын поэмасы.** (Кыргыз искусствосу менен адабиятынын Москвадагы декадасы)— «Советтик Кыргызстан», 1958, 27-сентябрь.

Маймулов С. **Жаштардын жалындуу акындары.** (Кыргыз искусствосу менен адабиятынын Москвадагы декадасы)— «Ленинчил жаш», 1958, 8-октябрь.

Самаганов Ж. **Акын кыз-келиндерибиз.** (Кыргызстан искусствосу менен адабиятынын Москвадагы декадасы)— «Кыргызстан аялдары», 1958, № 10, 14—17-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 160 бет.

Субайылда Абдыкадырова.— «Ала-Тоо», 1958, № 9, 100 бет.

(Декаданын катышуучусу өзүнүн даярдыгы жөнүндө айтат)

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 23—25-беттер.

Жумагулов Ж. **Тоо кызынын поэмасы.**— «Ленинчил жаш», 1968, 27-февраль.

Субайылда Абдыкадырова — Чыгармачылык ойлор, пландар.—«Кыргызстан маданияты», 1968, 6-март.

Субайылда Абдыкадырова. **«Жүрөк толкуйт».**— «Кыргызстан маданияты», 1972, 7-сентябрь.

Кыдырбаева Р. З. **Ырдын алтын дарбазасы.**— «Кыргызстан маданияты» 1973, 22-март.

Орус тилинде

Фиксин С. А. **Жолуң ачылсын!**— «Литературный Киргизстан», 1957, № 6, 7 бет.

Оранская Е. **Чынчыл поэзия.**— «Комсомолец Киргизии», 1958, 13-июль.

Сасыкбаев С. **Төртөөнүн тагдыры.**— «Комсомольская Правда», 1958, 14-октябрь.

Сякин В. **Автор жөнүндө.**— Китепте: Абдыкадырова С. Сүйүү келди. Ырлар. М., «Молодая гвардия», 1958, 66—67-беттер.

Левин Григорий. **Өз үнү.**— «Комсомольская Правда», 1958, 16-октябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 177—179-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 120—121-беттер.
(Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Варнавских А. **Чыныгы поэзия.**— «Советская Киргизия», 1960, 24-январь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 30—32-беттер.

Субайылда Абдыкадырова. Толкундаган жолугушуулар.— «Советская Киргизия», 1972, 11-октябрь.

Удалов Н. **Жолундан тайба.**— «Комсомолец Киргизии», 1963, 24-июль.

Федотова М. **Жароокерликтин дүйнөсү.**— «Советская Киргизия», 1973, 27-ноябрь.

ЖОЛДОШБАЙ АБДЫКАЛЫКОВ

Акын Жолдошбай Абдыкалыков 1935-жылы 21-майда Ысык-Көл области, Ысык-Көл районунун Таштак селосунда дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. Атасы 1942-жылы согушта курман болгон. Ж. Абдыкалыков 1953-жылы Таштак орто мектебин бүтүргөн. Бир жылча бир тууган колхозунда колхозчу жана Рыбачье шаарындагы эт комбинатында жумушчу болуп иштеген.

1954-жылы Кыргыз мамлекеттик университетине кирип, 1959-жылы филология факультетин ийгиликтүү бүтүрүп чыккан. Бүтөрү менен Фрунзедеги № 9 орто мектепте мугалим болуп иштеген. 1960-жылдан бери «Ленинчил жаш», «Жаш Ленинчи» газета, журналдарынын редакцияларында иштейт. Азыр «Кыргызстан пионери» газетасынын редактору. Алгачкы ыры 1956-жылы «Добуш берем» деген ат менен «Ленинчил жаш» газетасына жарыяланган.

1961-жылы Кыргызстан мамлекеттик басмасынан жарык көргөн «Кыргызстан» аттуу ырлар жыйнагы жаш акындын алгачкы саамалыгы, ийгилиги катары бааланган. Азыр ал ондон ашык китептердин автору.

Ж. Абдыкалыков 1965-жылдан бери КПССтин мүчөсү, 1963-жылдан СССР журналисттер Союзуна, 1967-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

1970-жылы «Ак толкундар» аттуу ыр жыйнагы үчүн Кыргызстан Ленин комсомолу атындагы сыйлыктын лауреатына татыктуу болгон.

Акындын ыр, поэмалары орусча которулуп, борбордук басмаларда нечен ирет жарыяланган. Ошондой эле анын айрым ырлары союздук республикалардын элдеринин тилдеринде жана англис, болгар тилдеринде которулуп басылган.

Ж. Абдыкалыков котормочу катарында да белгилүү. Ал белгилүү акындар В. Маяковскийдин, С. Есениндин, Н. Рыленковдун, Л. Татьяничеванын,

Тарас Шевченконун, Леся Украинканын, Борислав Степанюктун ыр, поэмаларын жана боордош элдердин бир топ акын, жазуучуларынын чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

Ж. Абдыкалыков кыргыз адабиятына сиңирген эмгеги үчүн Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун грамоталары менен сыйланган. «Эл агартуунун отличниги» деги значок, ВЛКСМдын жана Кыргызстан ЛКСМ борбордук Комитетинин Ардак грамоталары менен бир нече жолу сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жылдызстан. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961, 159 бет.

Бакыт гүлдөрү. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963, 66 бет.

Жашоо бүтпөйт. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1965, 152 бет.

Эсиндеби. (Новелла) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 63 бет.

Көш жылдыз. (Поэма) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 119 бет.

Ак толкундар. Фрунзе «Мектеп» басмасы, 1968. 105 бет.

Түнкү серенада. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 97 бет.

Таштагым, менин Таштагым. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 168 бет.

Теребел. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971, 146 бет.

Дүйүм дарак. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 106 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Азаттык жарыгы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 131 бет.

Минский Г. Ынак достор. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 16 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Көркөм сөздүн чебери. — «Жаш ленинчи», 1962, № 9, 14-бет.

Бүгүнкү күндүн поэзиясы менимче... — «Ленинчил жаш», 1970, 27-октябрь.

Жалтанбас сын керек. (Кыргызстан жазуучулар союзунун сын боюнча пленумуна карата.) — «Кыргызстан маданияты», 1972 12-январь.

Пензадагы меймандостук. (Кыргыз адабиятынын күндөрүнөн) — «Ысык-Көл правдасы», 1972, 22-ноябрь.

Татарстан — курулуш мекени. (Кыргыз адабиятынын РСФСРда өткөн күндөрүнөн) — «Ысык-Көл правдасы», 1972, 14-ноябрь.

Достордун кучагында. — «Ысык-Көл правдасы», 1972, 31-октябрь.

Улуу акын, улуу сынчынын жеринде. — «Ысык-Көл правдасы», 1972, 2-декабрь.

Ачылыштар болсо дейм. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 14-март.

Ыр — турмуш күзгүсү. — «Ленинчил жаш», 1974, 9-апрель.

Балдарыбыз үчүн кам көрөлү. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 20-июнь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Карагулов Б. «Жылдызстан». — «Ленинчил жаш», 1962, 12-октябрь

Толубаев Ч. «Жылдызстан» жөнүндө. — «Ала-Тоо», 1964, № 2, 114—117-беттер.

Токтомушев А. Окуучулук каалоо. — «Ала-Тоо», 1966, № 1, 114-116-беттер.

Рыспаев Ж. «Кош жылдыз». — «Ленинчил жаш», 1968, 13-июнь.

Сарногоев Б. Ак толкундар — сезим толкундары. — «Ленинчил жаш» 1970, 19-март.

Токтомамбетов Ү. Чындыкка ширелген чыгарма. — «Ленинчил жаш», 1970, 19-март.

Токомбаев А. Мен да силерге кошулам. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 25-март.

Кырбашев К. Мезгил элестери. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 25-март.

Эргешов Т. Гүлдесте. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 11-март.

Мамбетов Ж. Мезгил чындыгынын поэмасы. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 11-март.

Жумагулов Ж. Тылда да согуш болгон. — «Кыргызстан маданияты», 1969, 26-февраль.

Тынаев Ж. Жашоо үчүн күрөшүү керек. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 27-октябрь.

Байтемиров Н. «Ак толкундар». — «Советтик Кыргызстан», 1969, 16-июнь.

Курманбаев К. Жашоо бүтпөйт. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 21-октябрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 33—34-беттер.

Зайцев А. Сыйлык шыктандырат. Куттуктайбыз. — «Комсомолец Киргизии», 1974, 2-ноябрь.

КУРМАНБЕК АБДЫКЕРИМОВ

Сынчы жана котормочу Курманбек Абдыкеримов 1939-жылы 31-январда Чүй районундагы Бурана селосунда мугалимдин үй-бүлөсүндө туулган.

Жети жылдыкты Чүй районундагы Кош-Коргон толук эмес орто мектебинен, он жылдыкты Фрунзе шаарындагы № 5 орто мектептен бүтүргөн. Жогорку билимди Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинин орус тил жана адабият бөлүмүнөн алган.

1961-жылдан 1969-жылга чейин «Кыргызстан» басмасында көркөм адабият редакциясынын редактору, страший редактору, Кыргыз ССР Министрлер Советинин басма сөз боюнча комитетинин старший редактору болуп иштеген. 1969-жылдан 1974-жылга чейин «Мектеп» басмасынын балдар жана өспүрүмдөр көркөм адабият редакциясынын башчысы болуп иштеген. 1974-жылдан бери Кыргыз ССР Министрлер Советинин басма, полиграфия жана китеп соода иштери боюнча Мамлекеттик комитетинин адабият жана искусство боюнча башкы редактору болуп иштейт.

Чыгармачылык жолу студенттик жылдарында башталып, «Бир повесттин котормосу жөнүндө» деген алгачкы сын макаласы орус тилинде жазылып, «Литературный Киргизстан» журналында 1959-жылы басылып чыккан. Котормочулук ишине да ошол жылдары аралашып, котормолору республикалык газета, журналдарда жарыялана баштаган. Ошондон бери ал көркөм котормонун проблемаларына, кыргыз ыр түзүлүшүнүн маселелерине арналган бир топ сын макалаларды, изилдөөлөрдү жазып, мезгилдүү басма сөздө, өзүнчө китептерде жарыяланган. Стендалдын, Лев Толстойдун, М. Горькийдин, В. Кожевниковдун, М. Слуцкистин жана башкалардын чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

К. Абдыкеримов 1971-жылдан бери КПССтин мүчөсү, 1967-жылдан СССР журналисттер Союзунун, 1972-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Түркүн асерлер. (Адабий-сын макалалар жыйнагы.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 172 бет.

Орус тилинде

Ыр жана котормо искусствосу. (Адабий-сын макалалар). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 144 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Стендаль Фредерик. **Ванина Ванини.** (Повесть). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 36 бет.

Толстой Л. Н. **Ангемелер.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 80 бет.

Кожевников В. М. **Таанышып коюнуздар, Балуев.** (Повесть) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966, 324 бет.

Горький А. М. **Лев Толстой. Гарин-Михайловский жөнүндө.**— Китепте: Адабий портреттер. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 44—112, 222—243 беттер.

Лодойдамба Ч. **Кажыбас адам.**— Китепте: Монгол гүлдөрү, Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 123—158-беттер.

Данилов С. П. **Жаандуу күнү.**— Китепте: Якут кайрыктары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 183—225-беттер.

Пиркулиев Я. **Чөлдөгү кыштак.** (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 36 бет.

Слуцкис М. **Увертюра жана үч көрүнүш.** (Ангемелер жыйнагы) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 250 бет.

Кожевников В. **Таанышып коюнуздар, Балуев.** (Повесть) 2-басылышы, Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975. 308 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз ыр түзүлүшү тууралу пикир. «Ала-Тоо», 1961, № 10, 118—126-беттер.

Кириш сөз.— Китепте: Молдаван ангемелери. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 3—11-беттер.

Кыргыз ыр түзүлүшүнүн талаш маселелерине карата.— Китепте: Жаштык сапар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964, 18—43-беттер.

«Жаштык сапар» жыйнагы жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 3-сентябрь.

Кириш сөз. — Китепте: Шекербектин ырлары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 3—9-беттер.

Жацырган элдин адабияты.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 20-ноябрь.

Кириш сөз.— Китепте: Монгол гүлдөрү. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 3—17-беттер.

Балдар адабияты учурдун талабына жооп бергендей болсо. — «Ала-Тоо», 1967, № 4, 151—154-беттер. (Т. Байзаков менен бирге.)

Поэткалык котормонун азыркы абалы жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1968, № 6, 148—160-беттер.

Маяковский кыргыз тилинде. — «Советтик Кыргызстан», 1968, 19-июль.

Көркөм сөздүн улуу чебери. — Китепте: Тургенев И. С. Биринчи махаббат. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968, 5—10-беттер.

Тургенев жана кыргыз адабияты. — «Советтик Кыргызстан», 1968, 15-сентябрь.

Кириш сөз. — Китепте: Рига берметтери. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 5—10-беттер.

Орус тилинде

Бир повесттин котормосу жөнүндө. — «Литературный Киргизстан», 1959, № 2, 11—114-беттер.

Биздин адабият байып жатат. — «Советская Киргизия», 1967, 1-ноябрь.

Көркөм котормо жана бүгүнкү күн.— «Литературный Киргизстан», 1970, № 5, 108—118-беттер.

Оптимисттик поэзия. — «Литературный Киргизстан», 1971, № 2, 4—6-беттер.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Кузьменко В. **Котормо жөнүндө** «Ленинчил жаш», 1966.

Орус тилинде

Мухамиднова Х. **Олуттуу сөздүн башталышы.** — «Советская Киргизия», 1971, 27-март.

САТИН

АБДЫКЕРИМОВА

Акын Сатин Абдыкеримова 1919-жылы Талас өрөөнүндөгү азыркы Киров районундагы Бейшеке селосунда кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

С. Абдыкеримованын биринчи ырлар жыйнагы 1939-жылы басмадан чыккан. 1952-жылы экинчи ырлар жыйнагы, 1956-жылы «Өчпөс нур» деген ырлар жыйнагы жарык көргөн. 1958-жылы орус тилинде ырлар жыйнагы чыкты.

С. Абдыкеримованын негизги тематикасы колхоз эмгеги, кыргыз аялдары жана бактылуу колхоз жаштарынын турмушуна арналган.

С. Абдыкеримова 1946-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү. Кыргыз совет адбиятына сиңирген эмгеги үчүн «Ардак белгиси» ордени, (1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалы жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 46 бет.

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 96 бет.

Өчпөс нур. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956, 96 бет.

Айыл ырлары. Ырлар жана поэма. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 68 бет.

Алтын күз. (Ырлар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 114 бет.

Орус тилинде

Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 62 бет.

Кагылайын жергем. (Ырлар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 63 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Таштемиров Ж. **Абдыкеримованын ырлары жөнүндө бир-эки сөз.** — «Ленинчил жаш», 1950, 16-июнь.

Маймулов С. **Жаштардын жалындуу акындары.** — «Ленинчил жаш», 1958, 8-октябрь.

Самаганов Ж. **Акын кыз-келиндерибиз.** (Кыргыз искусствосу менен адабиятынын Москвадагы декадасы) — «Кыргызстан аялдары», 1958, № 10, 14—17-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 105-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958. 108-бет. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 26—27-беттер.

Бапаев Х. **Кайраттуу өмүр.** — «Ленинчил жаш», 1969, 16-август.

Буларкиева М. **Поэзиядагы өмүр.** — «Кыргызстан аялдары», 1969, № 8, 18-бет.

Ыр канатында. — «Ала-Тоо», 1969, № 8, 157—158-беттер.

Эралиев С. **Сатиндин жолу.** — «Кыргызстан маданияты», 1969, 20-август.

Акын эже. — «Жаш ленинчи». 1969, № 8, 35-бет.

Маликов К. **Акын Сатин.**— «Советтик Кыргызстан», 1969, 12-октябрь.

Орус тилинде

Маликов К. **Сатин Абдыкеримова колхозчу акын.** — «Советская Киргизия», 1947, 8-март.

Чех. И. **Таластык акын.** — «Комсомолец Киргизии», 1948, 1-май.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 115—116-беттер.

Лосев Д. С. Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч, Фрунзе, 1958. 103 бет. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик китепканасы.)

Мишурис Б. **Сөздүн оту.**— «Литературный Киргизстан», 1970, № 5, 120—121-беттер.

Турбина В. **Өзүмдүн кубанычымды арнайм.**— «Литературная газета», 1970, 16-декабрь

Удалов Н. **Кагылайын жергем.** — «Комсомолец Киргизии», 1973, 2-сентябрь.

ШАРШЕНАЛЫ

АБДЫЛДАЕВ

Шаршеналы Абдылдаев 1937-жылы 12-майда Кемин районундагы Бейшеке кыштагында (азыркы XXII партсъезд атындагы колхоз) туулган.

1955-жылы Кичи-Кемин орто мектебин бүтүргөндөн кийин Фрунзедеги айыл чарба машиналарын куруу заводунда жумушчу болуп иштеп туруп, 1956-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин тил жана адабият факультетинин журналистика бөлүмүнө өтөт. Университетти 1961-жылы бүтүрүп, Кыргыз радиосунун адабий берүүлөрүнүн редакциясына орношот. Радиодо редактор, старший редактор, анан башкы редактордун орун басары болуп 1969-жылга чейин иштеп турат.

1969-жылы «Кыргызстан» басмасынын көркөм котормо редакциясында старший редактор болуп иштеп, 1972-жылы Кыргыз ССР Министрлер Советинин басма, полиграфия жана китеп соода иштери боюнча мамлекеттик комитетинин басмалар боюнча башкармасынын старший редакторлугуна которулат. Анан ал эки жыл комитеттин бөлүм начальниги болуп иштейт. Азыр «Кыргызстан» басмасынын көркөм адабий редакциясынын башчысы болуп иштеп жатат.

Ш. Абдылдаев адабият ишин ыр жазуудан баштайт. Анын алгачкы ырлары газета-журналдарга басылып, 1958-жылы «Жалын» аттуу ырлар жыйнакка жарыяланган.

Ал бир нече аңгеме, повесттердин автору. Ш. Абдылдаев кийинки жылдары котормодо белсемдүү иштеп жатат. Анын котормосунда А. Упиттин повест-аңгемелери, В. Большактын «Гүлстан» аттуу китеби жарык көрдү. Ошондой эле Г. Марковдун «Хингандык шумкарлар» аттуу повестин которууга катышты. Ал хакас, монгол, өзбек, башкырт акындарынын ырларын которгон. Ш. Абдылдаев 1975-жылы Г. Марковдун «Сибирь» аттуу романынын эки китебин которду.

1966-жылдан КПССтин, 1970-жылдан СССР журналисттик Союзунун, 1975-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү. Басма сөздүн отличниги.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

1. Жалын (коллектив). Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 407 бет.
2. Бийиктеги жылдыздар. (Повесть жана аңгемелер.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 118 бет.

КОТОРМОЛОРУ

Кыргыз тилинде

1. А. Упит. Кыялкеч. Повесть жана аңгемелер. Фрунзе, «Мектеп» басмасы 1972. 184 бет.
2. В. Большак. Гүлстан. Очерк. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 129 бет.
3. Г. Марков. Сибирь. Роман. 1-китеп. Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1975. 366 бет.
4. Г. Марков. Сибирь. Роман II китеп. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1976. 260 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

1. Рыбачье — кечээ жана бүгүн. Очерк. «Кыргызстан маданияты», 1967, 1-январь.
2. Котормо чыгармалардын сапаттуулугу үчүн. Макала. «Кыргызстан маданияты», 1974, 10-январь.

ШАБДАНБАЙ

АБДЫРАМАНОВ

Жазуучу Шабданбай Абдыраманов 1930-жылы Ош областынын Сузак районундагы Кыз-Көл кыштагында кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

Ш. Абдыраманов 1943-жылы айыл мектебин бүткөн соң үч жыл бою колхоздо иштейт. 1946-жылы Жалал-Абаддагы педагогикалык окуу жайына кирип, 1948-жылы аны бүткөндөн тарта айыл мектебинде мугалимдик кылат. 1949-жылы Жалал-Абаддагы эки жылдык мугалимдер институтуна кирип, 1951-жылы аны артыкчылык диплому менен бүткөн соң, орто мектепте кыргыз тили жана адабияты боюнча сабак берет. 1953-жылдан 1958-жылга чейин Фрунзедеги Кыргызстан Мамлекеттик педагогикалык институтун сырттан окуп бүтөт. 1959-жылы Ош пединститутунда окутуучу болуп иштейт.

1961-жылдан 1964-жылга чейин СССР жазуучулар Союзунун Москвадагы Горький атындагы адабият институтунун алдындагы Жогорку адабият курсунда окуду.

1966-жылдан тарта Кыргызстан жазуучулар Союзунун Ош областтык бөлүмүнүн жооптуу секретары болуп иштеди. Азыр Ош областтык «Ленин Жолу» газетасынын кабарчысы болуп иштеп жатат.

Ш. Абдыраманов адабий чыгармачылыгын акын катары баштаган. Анын ырлары жана көлөмдүү «Сырдуу күмбөз», «Көл тууралу баян» аттуу эпикалык поэмалары «Ала-Тоо» журналынын беттеринде жарыяланат. Алгачкы поэмалар жана ырлар жыйнактары 1957-жана 1959-жылдарда китеп болуп чыгат.

Ш. Абдыраманов алгачкы «Өкүм» аттуу повестин 1960-жылы жарыялаган.

Ш. Абдырамановдун повесттери Москвадагы «Советский писатель» жана «Художественная литература» аттуу басмаларда орус тилинде жарык көргөн. Айрым чыгармалары СССР элдеринин тилдерине которулган.

Ш. Абдыраманов 1953-жылдан КПССтин, 1958-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Май түнүндө. (Поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 166 бет.

Каркыра. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 216 бет.

Тааныш адамдар. Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 182 бет.

Арсланбап аймагында. Повесттер. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 220 бет.

Өкүм. Повесттер. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 243 бет.

Ак жүрөк адамдар. Повесть, аңгемелер. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 208 бет.

Гүлазык. Роман. «Кыргызстан» басмасы, 1975.

Орус тилинде

Менин тааныштарым. Повесттер, аңгемелер, Москва, «Советский писатель», 1964. 182 бет.

Турмуш көзүбүздү ачты. Повесттер, аңгемелер. Москва, «Советский писатель», 1969, 199 бет.

Менин тааныштарым. Повесттер, аңгемелер. Москва, «Художественная литература», 1969. 200 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде.

Муну мезгил талап кылат. (Публицистика.) — «Ленин жолу», 1965, 2-апрель.

Элдин татыктуу уулу. (Т. Абдумомунов жөнүндө) — «Ленин жолу», 1962, 9-май.

Жетекчи да, эне да болуу жооптуу иш... (Очерк.) — «Кыргызстан аялдары», 1965, № 6, 4—6-беттер.

Абийри таза адамдар. (Очерк.) — «Ленин жолу» 1965, 4-ноябрь.

Кайдыгердик деген эмне? (Публицистика.) — «Кыргызстан маданияты», 1967, 17-февраль.

Ачык кат. (Публицистика.) — «Кыргызстан маданияты», 1967, 20-октябрь.

Жаштардын чыгармачылыгына камкор мамиле болсун.— «Кыргызстан маданияты». 1968, 29-ноябрь.

Кербен башы. (Очерк.) — «Советтик Кыргызстан», 1969, 6-июнь.

Тууган жердин келбети. (Художник Б. Жалиевдин сүрөт көргөзмөсү тууралуу.) — «Ленин жолу», 1971, 11-март.

Жаңы чыгармачылык өрүштөргө карай. — «Ленин жолу», 1971, 13-май.

Залкар жазуучу Түгөлбай Сыдыкбеков 60 жашта. — «Ленин жолу», 1972, 13-май.

Адам үчүн камкордук. (Публицистика.) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 5-август.

Менин темам — бүгүнкү күндүн адамы. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 1-ноябрь.

Анын өмүрү өчпөс жылдыз. (У. Салиева тууралу.) — «Кыргызстан аялдары», 1974, № 10, 10—11-беттер.

Орус тилинде

Дары суу.— «Ленинский путь», 1970, 22-июль.

Жер жана кожоюн. (Очерк.) — «Литературный Киргизстан», 1974, № 3.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 169—170-беттер.

Жигитов С. «Каркыра». — «Ленин жолу», 1959, 15-ноябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 39—41-беттер.

Урбаев А. Баарыбызга «Тааныш адамдар». — «Ленин жолу», 1965, 22-май.

Назаралиев Т. Педагог турмушун чагылдырган чыгарма. «Кыргызстан маданияты», 1967, 8-сентябрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 186—187-беттер.

Жашайт бизде жазуучу. — «Ленинский путь», 1966, 5-январь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 37—39-беттер.

Мякинников В. Өз жергеси жөнүндө. (Ш. Абдырамановдун чыгармачылыгы жөнүндө.) —«Ленинский путь», 1970, 14-январь.

Баршай А. Курч сюжет, оор тагдыр. — «Литературный Киргизстан», 1970, № 6, 109—110-беттер.

ЖАНБОЛОТ АБДРАИМОВ

Көркөм адабият сынчысы Жанболот Абдраимов 1934-жылы Кемин районуна караштуу Кичи-Кемин кыштагында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

1953-жылы Кыргызстан мамлекеттик университетинин филологиялык факультетине кирип, аны 1958-жылы бүтүргөн.

1958-жылдан бери адабий сын жазат. Анын «Бир жыйнак тууралу» деген алгачкы макаласы «Ала-Тоо» журналына басылып чыгат. Биринчи китеби 1962-жылы «Жылдыздуу ырлар» деген ат менен жарык көргөн.

1967-жылы чыккан «Чыгармаларга ойлор» деген сын макалаларынын жыйнагы Кыргыз ССРинин эл акыны К. Маликовдун поэзиясы жөнүндөгү олуттуу эмгектердин бири болуп саналат.

Ж. Абдраимов «Кыргызстан» басмасынын көркөм адабият редакциясынын редактору, «Ала-Тоо» журналынын сын бөлүмүнүн башчысы болуп иштеген. Азыркы күндө «Кыргызстан маданияты» жумалыгында эмгектенип жатат. Ал 1970-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жылдыздуу ырлар, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 128 бет.

Чыгармаларга ойлор. Фрунзе «Кыргызстан» басмасы, 1967. 164 бет.

Чындык жана мүнөз. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 92 бет.

МАКАЛАЛАРЫ ЖАНА РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ

Бир жыйнак тууралу. «Ала-Тоо», 1958, № 3, 149—154-беттер.

Жекшен Ашубаев (Жазуучунун «Терең кечүү» деген китебинин баш сөзү.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 3—9-беттер.

Жаңы китептер. — «Жаш ленинчи» 1959, № 4.

А. Токтомушевдин поэзиясы. (Акындын «Өмүр көктөмү» деген тандалган чыгармалар жыйнагынын баш сөзү.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 3—33-беттер.

Ленин жөнүндө кыргыз акындарынын ырлары. «Советтик Кыргызстан», 1960, 12-апрель.

Жазуучу жана журналист (М. Абдукаримовдун туулган күнүнүн 50 жылдыгы.) «Ленинчил жаш», 1960, 2-сентябрь.

Таланттуу котормочу. «Ленин жолу», 1960, 3-сентябрь.

Жаштык ырлары. «Ала-Тоо», № 8, 1960, 103—107-беттер.

«Жашагым келет» жөнүндө сөз. «Советтик Кыргызстан», 1961, 2-апрель.

Сүйүктүү акын-драматург. «Ленинчил жаш», 1961, 15-сентябрь

Кыргыз поэзиясынын көрүнүктүү өкүлү. (А. Токтомушевдин туулган күнүнүн 50 жылдыгы.) «Ала-Тоо», 1962, № 7, 85—96-беттер.

Замандаштар менен сырдашкандар. «Ала-Тоо», 1963, № 10, 102—110-беттер.

Поэма жана анын сыны. «Ала-Тоо», 1964, № 6, 104—110-беттер.

Жаңырган элдин жарчысы. (К. Акиевдин туулган күнүнүн 80 жылдыгы) — «Ленинчил жаш», 1964, 10-июль.

Калк кадырлаган талант. (К. Жантөшевдин туулган күнүнүн 60 жылдыгы.) «Кыргызстан аялдары», 1964, № 9, 15—16-беттер.

Болоттун курчушу. (Н. А. Островскийдин туулган күнүнүн 60 жылдыгы.) «Ала-Тоо», 1964, № 9, 120—122-беттер.

Күрөшкө туулган поэзия.— «Ала-Тоо», 1964, № 12, 8—10-беттер.

Окуйлу, өздөштүрөлү, изденели. (К. Кудайбергенов менен бирге жазылган.) — «Ала-Тоо», 1965-жыл, №4, 111—119-беттер.

Акын Камчы Жунусов. (туулган күнүнүн 50 жылдыгы.) — «Ленин жолу», 1965, 4-сентябрь.

Калк кадырлаган талант. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 4-февраль.

Тоо ырлары. — «Ала-Тоо», 1971, № 2, 151—160-беттер.

Элестүү, эмоциялуу ырлар. — «Ленинчил жаш», 1970, 10-март.

Адамдар менен сырдашуу. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 29-июль.

Жыргал турмуш ырчысы. (Ы. Борончиев 60 жашта.) «Ала-Тоо», № 10, 17—23-беттер.

Өмүргө боёк сүртүп, из калтырып...— «Кыргызстан маданияты», 1971, 24-март.

Турмуш таасирлери. — «Кыргызстан маданияты». 1971, 10-март.

Өмүр өрнектөрү. (Кыргыз ССРинин эл акыны К. Маликов 60 жашта.)— «Ала-Тоо», 1971, № 9, 43—50-беттер.

Жаңы табылга, жаңы ыкмалар туурасында. «Кыргызстан маданияты», 1972, 5-январь.

Элестүү образдар. (К. Баялиновдун туулган күнүнө 70 жыл.) — «Кыргызстан аялдары», 1972, № 11, 14-бет.

Ак жол каалап... — «Кыргызстан маданияты», 1972, 12-октябрь.

Жүрөккө түнөгөн ырлар. (Акын Т. Байзаков 50 жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 20-сентябрь.

Эмгек жана эрдик темасы. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 10-январь.

Достуктун айкын күбөсү. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 10-октябрь.

Советтик залкар жазуучу. (Кыргыз ССРинин эл акыны, Социалисттик Эмгектин Баатыры А. Токомбаев 70 жашта) — «Жаш ленинчи», 1974, №11, 32—33-беттер.

Далилдер жаңы болсо... — «Кыргызстан маданияты», 1975, 3-апрель.

Каармандардын ишенимсиз бушаймандары. — «Кыргызстан маданияты», 1975, 7-август.

Турмуш элестери. (Акын К. Жунусов 60 жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1975, 21-август.

Патриот акын. (М. Элебаевдин туулган күнүнө 60 жыл.) — «Кыргызстан аялдары», 1965, № 9, 14-бет.

Замандаштардын образы. — «Ленинчил жаш», 1966, 27-февраль.

Окуялар жана образдар.— «Ала-Тоо», 1966, № 7, 131—137-беттер.

Мезгил жарчысы. (А. Чоробаев 70 жашта.) — «Ленинчил жаш», 1966, 3-август

Биздин юбиляр. (А. Чоробаев 70 жашта.) — «Жаш ленинчи», 1966, № 8.

Элге арналган эмгек. — «Ала-Тоо», 1966, № 9, 107—109-беттер.

Акын жана обончу. (А. Бердибаевдин туулган күнүнө 50 жыл.) — «Ала-Тоо», 1966, № 9, 118-бет.

1966-жылдагы кыргыз прозасы. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 1-январь.

Жукеев-Пудовкин. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 24-март.

Чоң сыймык. — «Ала-Тоо», 1967, № 6, 4—8-беттер.

Жазуучу жана журналист. (С. Сасыкбаев 60 жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1967, 15-сентябрь.

Күрөштө туулган эрдик. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 20-октябрь.

Көөнөрбөс поэзия. (Мидин Алыбаевдин туулган күнүнүн 50 жылдыгы.) — «Ленинчил жаш», 1967, 12-декабрь.

Чыгармачыл өмүр. (Жазуучу Айым Айтбаева 50 жашта.) — «Ала-Тоо», 1967, № 12, 91—93-беттер.

«Бермет» ырлар жыйнагы. — «Ленинчил жаш». 1968, 12-сентябрь.

Улуу жазуучу. (М. С. Тургеневдин туулган күнүнө 150 жыл.) — «Ала-Тоо». 1968, № 1, 127—134-беттер.

Чындык жана мүнөз. — «Ала-Тоо», № 8, 150—160-беттер.

Көөнөрбөс чыгармалар. — «Ала-Тоо», 1969, № 9, 8—11-беттер.

Күндөлүк тыянагы — «Кыргызстан маданияты», 1969, 9-апрель.

Салтанат саптары. (Акын К. Акиев 50 жашта.) — «Ала-Тоо», 1969, № 9 65—68-беттер.

Таанымал акын-драматург. (М. Токобаев 70 жашта.) — «Ленинчил жаш», 1975, 11-октябрь.

«Эгер бакыт жамгыр болсо»... — «Кыргызстан маданияты», 1975, 25-декабрь.

ОРУС ТИЛИНДЕ ЧЫККАНДАРЫ

Акын, драматург, котормочу. — «Комсомолец Киргизии», 1961, 17-сентябрь.

Көп кырдуу талант. — «Советская Киргизия», 1967, 9-сентябрь.

Күрөшкө туулган эрдик. — «Литературный Киргизстан», 1968, № 5, 115—117-беттер.

МАЙРАМКАН АБЫЛКАСЫМОВА

Бүткүл Союздук Ленин комсомолунун лауреаты акын Майрамкан Абылкасымова 1936-жылы 7-ноябрде Кемин районундагы «Комсомол» колхозунда айылдык мугалимдин үй-бүлөсүндө туулган.

Жетинчи классты бүткөндөн кийин М. Абылкасымова Фрунзе шаарындагы кыргыз кыздар педагогикалык окуу жайына өтүп, 1952-жылы бүтөөрү менен пединститутка кирип, 1958-жылы кыргыз тили жана адабият факультетин бүтүрөт. 1958-жылдан 1962-жылга чейин Ош шаарындагы областтык «Ленин жолу» газетасында жана Ош пединститутунда иштеген. 1962-жылдан бери «Ала-Тоо» журналында адабий кызматкер.

Майрамкан Абылкасымова чыгармачылык ишин айылдык мектепте окуп жүргөндө эле баштаган. Анын ырлары газета-журналдардын беттеринде 1952-жылдан бери үзгүлтүксүз жарыяланып келе жатат. Биринчи ырлар жыйнагы 1961-жылы «Кичинекей досторго» деген ат менен жарык көрөт.

1970-жылы «Ишеним дайым жүрөктө» аттуу ырлар жыйнагы үчүн Бүткүл Союздук Ленин комсомолу атындагы сыйлыкка татыктуу болгон.

М. Абылкасымованын көп чыгармалары СССР элдеринин тилдерине жана чет тилдерге которулган. Болгар тилинде китеби чыккан.

М. Абылкасымова 1970-жылдан КПССтин мүчөсү, 1964-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Кыргыз поэзиясына сиңирген эмгеги үчүн М. Абылкасымова «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы, Украин ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы жана Кыргызстан ЛКСМ Борбордук Комитетинин грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кичинекей досторго. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 96-бет.

Чолпон. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 139 бет.

Быйыл жаздын гүлдөрү көп. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 109 бет.

Ишеним дайым жүрөктө. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1968. 79-бет.

Сен билесиң, Мекеним. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 250 бет.

Ата журт. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 130 бет.

ОРУС ТИЛИНДЕ

Ишеним дайым жүрөктө. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 120 бет.

Аскар. Ырлар жана поэма. (Жаштар үчүн) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970.

Ишеним дайым жүрөктө. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 96 бет.

ОРУС ТИЛИНДЕ

Ишеним дайым жүрөктө. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 120 бет.

Ак из. Ырлар жана поэмалар М., «Молодая гвардия», 1970. 95 бет.

Украин тилинде

Туулган күн. (Ырлар) Киев «Мыстецтво», 1972. 78 бет.

Ишеним дайым жүрөктө. Киев. «Мыстецтво», 1975. 105 бет.

БОЛГАР ТИЛИНДЕ.

Ишеним дайым жүрөктө. София, 1974. 110 бет.

МАКАЛАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Бүгүнкү талап. (Ысык-Көл өрөөнүнүн жазуучуларынын V съездден кийинки ойлору) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 11-август. «Ысык-Көл правдасы», 1971, 18-июль.

Жаш өнөрпоздордун кечеси. — «Ысык-Көл правдасы», 1972, 29-февраль.

Жаш калемдерге кеңеш. — «Ысык-Көл правдасы», 1972, 10-июнь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Мияшев Т. «Кичинекей досторго». (Майрамкан Абылкасымованын китеби жөнүндө.) — «Ленинчил жаш», 1961, 17-ноябрь.

Аскаров Т. Поэтикалык эстафета. — «Ала-Тоо», 1967, № 7, 132—144-беттер.

Медербеков Э. Кыйын жол. — «Ленинчил жаш», 1967, 21-октябрь.

Отунчиев Э. Акындын ишеними. — «Ленинчил жаш», 1969, 29-январь.

Садыкова Р. Тынчтык жөнүндө поэмалар. — «Кыргызстан маданияты», 1969, 5-ноябрь.

Күмүсбаев Ө. Сагыныч ырлары. — «Ленинчил жаш», 1969, 20-сентябрь.

Садыкова Р. Эки поэмадагы адабий шарттуулук. — «Ала-Тоо», 1970, № 3, 150-беттер.

Садыкова Р. Акындын арыштуу кадамы. — «Ленинчил жаш», 1970, 26-май.

Дементьева Е. Мезгил жана калем. — «Ленинчил жаш», 1970, 11-август.

Таштемиров Ж. Жигердүү поэзия. — «Советтик Кыргызстан», 1970, 7-июнь.

Касымалиев З. Изденүү жолу. — «Ысык-Көл правдасы», 1971. 2-июнь.

Айтбаева А. Мекен күүсү (Акын М. Абылкасымова) — «Кыргызстан аялдары», 1971, № 11, 17-бет.

Касымалиев З. Ата журтту аралап. «Кыргызстан маданияты», 1972, 9-ноябрь.

Филатова А. Тынчтык, сулуулук, сүйүү. «Кыргызстан маданияты», 1973, 8-март.

Жакшылыков А. Ата конушту сүйүү. — «Ала-Тоо», 1973, № 9, 157—160-беттер.

Сыдыкова Р. Сен билесиң, мекеним. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 26-сентябрь.

Медербеков Э. Акындык сезим. — «Кыргызстан маданияты». 1974, 3-октябрь.

Кырбашев К. Сезим саптары. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 10-октябрь.

Садыков А. Мекен алдындагы парз. — «Ала-Тоо»,— 1975, № 4, 153—159-беттер.

Орус тилинде

Эралиев С. Тоо ыры. — «Комсомольская правда», 1965, 26-сентябрь.

Аскаров Т. Жетилген каарман. — «Дружба народов», 1966, № 4, 278—279-беттер.

Сердюк В. Адам жок жерде ырдайм. — «Комсомолец Киргизии», 1970, 7-март.

Ленин комсомолунун лауреаттары сүйлөйт. — «Литературная газета», 1970, 27-май.

Медербеков Э. Иштиң илгери болсун, Майрамкан! — «Советская Киргизия», 1970, 15-апрель.

Дементьева Е. Мезгил жана өзүм жөнүндө. — «Комсомолец Киргизии», 1970, 3-сентябрь.

Дядюченко Л. Тоо бар жерде. — «Советская Киргизия», 1971, 12-январь.

Айтматов Ч. Бийикке көтөрүлүү.— «Литературный Киргизстан», 1972, № 6, 11—15-бет.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 40—41-беттер.

Филатова А. Ишеним дайым жүрөктө. — «Звезда», 1972, № 12, 207—208-беттер.

Нысаналин А. Ата мекен менен сыймыктануу. — «Огонёк», 1972, № 25, 23—24-беттер.

Бабетов А. Сиздин бүгүнкү күнгө катышуунуз. — «Комсомолец Киргизии», 1974, 8-март.

Толин Б. Сыйлык милдеттендирет. — «Комсомолец Киргизии», 1974, 2-ноябрь.

Бабетов А. Жыл сайын жерим сулуу көрүнөт. — «Комсомолец Киргизии», 1975, 11-январь.

ТУРСУНБАЙ АДАШБАЕВ

Турсунбай Адашбаев 1939-жылы Кыргыз ССРинин Ош областына караштуу Ала-Бука районундагы Мазар кыштагында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. Т. Адашбаев 1957-жылы орто мектепти, ал эми 1968-жылы Ташкенттеги мамлекеттик университеттин журналисттик факультетин сырттан окуп бүтүргөн.

Азыркы учурда Т. Адашбаев Ош областтык «Ленин йули» газетасынын бөлүм башчысы болуп иштейт. Анын ырлары областтык жана республикалык басма сөздөрдө 1957-жылдан тартып жарык көргөн. Т. Адашбаев негизинен балдар үчүн ыр жазат.

Т. Адашбаевдин ырлары «Ала-Тоо», «Жаш ленинчи», «Шарк юлдузи», «Гүлхан», «Муштум» жана «Гунча» журналдарында жарыяланган. Акындын калеминен жаралган балдар үчүн жазылган беш ырлар жыйнагы чыккан.

Т. Адашбаев котормо үстүндө да иштейт. Ал кыргыз акын жазууларын өзбек окурмандарына тааныштырып келе жатат.

Турсунбай Адашбаев 1966-жылдан бери КПССтин мүчөсү, ал эми 1968-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ала-Тоолук боломун. (Ырлар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972, 25 бет.

ӨЗБЕК ТИЛИНДЕ

Камалдын алмасы. (Ырлар) Ташкент, «Жаш гвардия» басмасы, 1964, 25 бет.

Биз саякатчылар. (Ырлар) Ташкент, «Жаш гвардия», 1966, 35 бет.

Арсланбап шаркыратмасы. (Ырлар) Ташкент, «Жаш гвардия» басмасы, 1969, 30 бет.

Нур-Дарыя. (Поэма жана ырлар) Ташкент, «Жаш гвардия» басмасы, 1974, 40 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыздар канаты. Кыргыз акындарынын ырлар жыйнагы. Ташкент, Гафур Гулям басмасы, 1970, 40 бет.

Үмөталиев Темиркул. Торгой таңшык, Ташкент, Гафур Гулям басмасы, 1972, 50 бет.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Өзбек тилинде

Ирисхажаева С. **Ырлар жана юморлор.** — «Өзбекстан маданияты», 1972, 10-сентябрь.

Шермухамедов П. **Мазмундуу ырлар жана изденүүлөр.** — «Шарк юлдузи», 1973, № 7.

ОРУС ТИЛИНДЕ

Мамажанов С. **Өзбекстандын жаш балдар акындары.** — «Детская литература», 1963, № 6.

Сальников А. **Юмордук сезим.** — «Комсомолец Киргизии», 1973, 18-август.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 42—43-беттер.

ТЕНТИ АДЫШЕВА

Акын Тенти Жунушбаевна Адышева 1920-жылы Кыргыз ССРинин азыркы Тоң району Күн Чыгыш селосундагы орто дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

Тенти айыл мектебинде окугандан кийин, 1931-жылы Фрунзе шаарындагы медтехникумга өтүп, 1937-жылы бүтүрүп чыгат. Кийин фельдшер, Кыргызстан ЛКСМ Борбордук Комитетинин секретары болуп кызмат аткарат. 1939—1940 жана 1947—1950-жылдары мединститутта окуйт. 1949—1951-жылдары адегенде Фрунзе шаарындагы Биринчи Май райондук аткаруу комитетинин орунбасары, анан председатели болуп иштеген. 1951—1952-жылдары республикалык партиялык мектепке окуйт.

1953-жылы республикалык саясий жана илимий билим таратуу комитетинин уюштуруу бөлүмүнүн башчысы болуп иштеген. 1953—1955-жылдары Кыргыз мамлекеттик университетинин филологиялык факультетин бүтүрүп чыгат. 1957-жылдан 1975-жылга чейин Авторлордун укугун коргоонун Бүткүл союздук башкармасынын Кыргызстандагы бөлүмүнүн начальниги болуп иштейт.

Т. Адышева адабият ишине 1947-жылдан баштап киришет. Анын «Акын» аттуу биринчи ыры «Советтик Кыргызстан» адабий журналына чыгат. 1961-жылы көп жылдан бери жазылган ырлары менен поэмаларынын жыйнагы «Заманым» деген ат менен өзүнчө китеп болуп чыгат.

Т. Адышева ыр менен катар прозалык чыгармалар да жазат. Анын «Таң сүргөндө», «Терең кайгыруу», «Бир бурчтагы сөз», «Кант» аттуу аңгемелери бар.

1949-жылдан КПССтин мүчөсү, 1961-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Т. Адышева «Ардак белгиси» ордени, Кыргыз ССР Жогорку Советинин

Президиумунун грамотасы менен, «Каарман эмгеги үчүн, Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Заманым. Ырлар жана поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 151 бет.

Жарык дүйнө. Ырлар жана поэма. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 86 бет.

Таалай. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 104 бет.

Орус тилинде

Жакшы адамдар үчүн ыр. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 124 бет.

МАКАЛАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Жаштар жана шайлоо. — «Ленинчил жаш», 1938, 20-июнь.

Балдарда эмне айып. — «Кыргызстан аялдары», 1937, № 6, 23—24-беттер.

Орус тилинде

Кыйналуу жана кубануу.— «Литературный Киргизстан», 1973, № 5, 60—61-беттер.

Автордук укук жана аны коргоо. — «Советская Киргизия», 1974, 10-октябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Токтомушев А. Жакшынакай ырлар.— «Ленинчил жаш», 1962, 12-январь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 42—43-беттер.

Жапиев Ж. **Тынчтык, өмүр, эне.** «Кыргызстан маданияты», 1975, 18-декабрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 183—184-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 44—45-беттер.

Александров Ю. **Сүйүнүч жана кыйналуу.** «Литературный Киргизстан», 1969, № 3, 107—108-беттер.

Удалов Н. **Поэзиянын учкуну.** (Тенти Адышеванын чыгармачылыгы жөнүндө.) — «Комсомолец Киргизии», 1973, 19-июнь.

АЙЫМ АЙТБАЕВА

(1917—1975)

Балдар жазуучусу Айым Айтбаева 1917-жылы Кыргыз ССРинин Каракол районуна караштуу Челпек селосунда кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. А. Айтбаева 1928—1929-жылдары Пржевальскийдеги балдар үйүндө тарбияланат. 1929-жылы Кыргыз аялдарынын Өнөр мектебине которулат. 1930—1935-жылдары Ленинграддагы Герцен атындагы пединститутта 3 жыл окуп, ден соолугуна байланыштуу Кыргызстан пединститутуна которулуп, аны 1940-жылы бүтүрөт. 1948-жылга чейин «Кызыл Кыргызстан» газетасында адабий кызматкер, бөлүм башчысы болуп иштеди.

1948—1949-жылдары «Ленинчил жаш» газетасында жооптуу редактор, 1949—1950-жылдары Кыргызстан ЛКСМ борбордук комитетинин секретары болуп иштейт. 1950—1953-жылдары КПСС БКнын алдындагы жогорку партиялык мектебинде окуду. А. Айтбаева 1953—1956-жылдары «Кыргызстан пионери» жана «Ленинчил жаш» газеталарынын редактору болуп иштеген. 1956-жылдан 1959-жылга чейин Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы Главлиттин начальниги болуп иштеп келди.

А. Айтбаева кийинки жылдарда «Кыргызстан аялдары» журналынын жооптуу секретары болуп иштеген.

А. Айтбаеванын чыгармачылык иши редакцияда иштеп жүргөндө башталат. 1936-жылы «Кыргызстан пионери» газетасына анын «Кара балапан», «Биринчи мектеп» аттуу балдарга арналган аңгемелери жарыяланган.

1940-жылдан баштап «Кызыл Кыргызстан», «Ленинчил жаш» газеталарынын беттеринде А. Айтбаеванын очерк, фельетондору чыга баштайт.

А. Айтбаеванын 1958-жылы «Турмуш чакырат» аттуу повести «Ала-Тоо» журналына чыгат. Ал повесть өзүнчө китеп болуп Кыргызмамбас тарабынан 1960-жылы жарык көрдү.

«Тамчы кан» аттуу романы анын чыгармачылыгындагы орчундуу орунду ээлейт. Анын айрым чыгармалары орус жана СССР элдеринин тилдерине которулган.

А. Айтбаева 1945-жылдан КПССтин мүчөсү, 1959-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө болгон. Ал Кыргызстан КП Борбордук Комитетинин, ВЛКСМ Борбордук Комитетинин, ЛКСМ Кыргызстан Борбордук Комитетинин мүчөсү болуп шайланган.

Эл алдында сиңирген эмгеги үчүн А. Айтбаева «Ардак белгиси» ордени, «Эмгектеги каармандыгы үчүн», «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сырдуу коңуроо. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960, 91 бет.

Турмуш чакырат. Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 198 бет.

Атанын жагоосу. Повесть. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963, 40 бет.

Торсогой. Повесть. Кыргызокуупедмамбас, 1964, 32 бет.

Тамчы кан. Роман. «Кыргызстан» басмасы, 1966, 446 бет.

Атанын аманаты. (Аңгемелер жана повесттер, тестиер балдар үчүн.) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971, 75 бет.

Орус тилинде

Турмуш чакырат. Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 143 бет.

Сырдуу коңуроо. Повесть жана аңгемелер. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 69 бет.

Тамчы кан. Роман. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 445 бет.

Атанын жагоосу. Повесть. М., «Детская литература», 1969. 95 бет.

Эстон тилинде

Атанын жагоосу. Повесть. Таллин, Еесси раамат», 1971. 66 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Бир портреттин сыры. Очерк. — «Кыргызстан аялдары», 1966, № 7, 12—13-беттер.

Жалыны өчпөйт. Публицистика. — «Ленинчил жаш», 1966, 28-декабрь.

Сүйүү жана кейинүү. — «Кыргызстан аялдары», 1966, № 12, 36—38-беттер.

Бир заводдун ветераны. Очерк. — «Кыргызстан аялдары», 1967, № 1, 1—3-беттер.

Өмүр жана өлүмдүн чек арасы. — «Кыргызстан аялдары», 1969, № 11, 19—20-беттер.

Анна жана Ольга окуган мектепте. — «Кыргызстан аялдары», 1970, № 2, 3—4-беттер.

Ынтымактан ийгилик жаралды. — «Кыргызстан аялдары», 1970, № 1, 1—3-беттер.

Достук сезим тартуулап. — «Кыргызстан аялдары», 1970, № 9, 15—16-беттер.

Санаалаш курбулар. — «Кыргызстан аялдары», 1971, № 2, 5—6-беттер.

Эртеңкини ойлоп. — «Кыргызстан аялдары», 1971, № 4, 15—16-беттер.

Тагдыр ээси — адам. — «Кыргызстан аялдары», 1971, № 7, 3—4-беттер.

Мекен күүсү. — «Кыргызстан аялдары», 1971, № 11, 17-бет.

Баатыр аялдар. — «Кыргызстан аялдары», 1972, № 6, 4—5-беттер.

Коммунисттин кызы. — «Кыргызстан аялдары», 1972, № 11, 8—9-беттер.

Тунук сезим каармандар үчүн. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 20-июнь.

Эмгек үзүрү — өмүр берекеси. — «Кыргызстан аялдары», 1974, № 3, 15—16-беттер.

Эркин өлкөнүн бактылуу балдары. (Публицистика) — «Жаш ленинчи», 1974, № 10, 31—32-беттер.

Чыгармачылык өмүр. (Жазуучу Зуура Сооронбаева 50 жашта.) — «Кыргызстан аялдары», 1974, № 11, 18-бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Иманалиев К. **Турмуш чакырат.** — «Ленинчил жаш», 1963, 11-август.

Түлөгабылов М. **Азаттык баяны.** — «Ала-Тоо», 1966, № 6, 142—144-беттер.

Артыкбаев К. **Жазуучу жана журналист.** — «Советтик Кыргызстан», 1967, 22-декабрь.

Кудайбергенов К. **Жазуучу эже.** — «Жаш ленинчи», 1967, № 12.

Абдыкадырова С. **Өмүр өтөлгөсүнүн төрүндө.** — «Ленинчил жаш», 1967, 21-декабрь.

Абдраимов Ж. **Жазуучунун чыгармачылыгы.** — «Кыргызстан аялдары», 1967, № 12, 18-бет.

Абдраимов Ж. **Чыгармачыл өмүр.** — «Ала-Тоо», 1967, № 12, 76—78-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 44—46-беттер.

Айым Айтбаева (Некролог) — «Советтик Кыргызстан» 1975, 29-июнь, «Кыргызстан маданияты», 1975, 3-июль.

Орус тилинде

Ярский В. Инерцияга каршы. — «Литературный Киргизстан», 1967, № 6, 123—125-беттер.

Воробьев И. Каныкейдин жолун жолдоочу.— «Ленинский путь», 1969, 28-май.

Конурбаева И. Окурмандардын позициясынан. — «Литературный Киргизстан», 1969, № 6, 119—120-беттер.

Колосова Н. Атанын жагоосу. — «Детская литература», 1970, № 3, 76-бет.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1949. 46—48-беттер.

ЧЫНГЫЗ АЙТМАТОВ

Көп улуттуу совет адабиятынын атактуу өкүлү, Лениндик жана Мамлекеттик сыйлыктардын лауреаты, Кыргыз ССРинин Эл жазуучусу, Кыргыз ССР илимдер Академиясынын академиги, коомдук ишмер Чынгыз Төрөкулович Айтматов 1928-жылы Кыргыз ССРинин Талас өрөөнүндөгү азыркы Киров районуна караштуу Шекер кыштагында партиялык кызматкердин үй-бүлөсүндө туулган.

Чынгыздын чоң атасы Айтмат шаардан кийим тигүүчү машина алып келип, кийим тигип, «машинечи Айтмат» аталган. Ээр чаап, темир усталык да колунан келген зергер, шыктуу комузчу болгон, бирок өмүр бою кедейликтен башы арылган эмес. Ишмер адам болгондуктан кедейликтен кутулуш үчүн суу тегирмен курган, бирок андан да жолу болбой тегирмени өрттөнүп кеткен. Андан кийин Маймак станциясынын жанындагы темир жол курулушуна иштөөгө барат. Ал жерде орус администрациясынын жардамы аркылуу уулу Төрөкулду Олуя-Атадагы (азыркы Жамбыл) орус-туземдик мектебине орноштурат. Кийин Төрөкул Айтматов Москвада окуп, кыргыздардын биринчилеринен болуп партияга өтөт да, партиялык чоң ишмер болуп чыгат.

Ч. Айтматовдун энеси Нагима Хамзеевна Айтматова өз мезгилинин сабаттуу, маданияттуу аялдарынан болгон. Маданияттуу үй-бүлөдө өскөн Чынгыз жашынан орус тилин, маданиятын өздөштүргөн. Экинчи жагынан Чынгыздын чоң энеси Айымкан Сатан кызы жомокчу, ырчы болгондуктан өзүнүн небересине кыргыз тилин үйрөтүп, кыргыз фольклоруна сугарган. Айымкан өлгөндөн кийин анын кызы Карагыз Чынгызды тарбиялоо ишин улантканг. Ошентип, келечекке чоң таланттуу жазуучу эки эне тилге, эки маданиятка бирдей ээ болгон. Ч. Айтматовдун кийинки чыгармачылык жолу ошону менен шартталган.

Ч. Айтматов адегенде орус мектебинен окуган, андан кийин кыргыз мектебинен, анан кайра орус мектебинен билимин уланткан. Бирок 1942-жылы мектепти таштоого мажбур болот, анткени төрт балалуу энесине жардам берүүгө туура келет. Согуш мезгилинде ал өзүнүн Шекер айыл советинде секретарь, райфодо налог агенти, трактор бригадасынын учётчиги болуп иштеди. Ошол мезгилде зээндүү Ч. Айтматов элдик турмуштун ар түрлүү көрүнүшүн өз көзү менен көргөндүктөн, кийин чыгармачылыгынын мазмуну ар тараптан терең реалдуу болуп чыккан.

1946-жылы Ч. Айтматов сегиз класстык билими менен Жамбыл шаарындагы зооветтехникумга өтөт. Техникумду эң жакшы бүткөндүктөн ошол эле жылы Кыргызстан айыл чарба институтуна алынат. Институтту да ийгиликтүү бүтүрөт. 1953-жылдан 1956-жылга чейин Ч. Айтматов зоотехник болуп иштейт. 1956-жылдан 1959-жылга чейин СССР жазуучулар союзунун Москвадагы жогорку адабият курсунда окуйт. 1959—1960-жылдары орус тилинде чыгуучу «Литературный Киргизстан» журналынын редактору болуп иштейт. Андан кийин беш жыл бою «Правда» газетасынын кабарчысы болду. Кийинки мезгилде Республикалык кинематографисттер союзунун Башкармасынын председатели болуп иштеп келе жатат.

Ч. Айтматов бала чагында чоң энесинен жомокту кызыгуу менен көп укту, мектеп босогосун аттагандан балдар адабиятын кызыгып окуду, эркин темадагы сочинениени жакшы жазып жүрдү.

Чыгармачылык ишин Ч. Айтматов айыл чарба институтунда окуп жүргөндө баштаган. Тил илими жөнүндө, көркөм котормо жөнүндө макалалар жазды. Ч. Айтматовдун Япондук бала жөнүндөгү «Газетчик Дзюйо» деген биринчи аңгемеси 1952-жылы жарык көрдү. Анан «Ашым», «Сыпайчы» жана башка аңгемелери чыкты. Бирок Ч. Айтматов өзү чыгармачылык жолун В. П. Катаевдин «Полктун уулу», М. С. Бубенновдун «Ак кайың» романдарын которгондон башталды деп эсептейт. Ч. Айтматов бул романдарды кайда чыгарарын билбей эле которо берген. Которуп бүткөндөн кийин басмага келсе, ал китептер эбак эле кыргыз тилинде которулуп чыгып калган болот...

1958-жылы басмадан чыккан «Бетме-бет» деген повесть менен Ч. Айтматов Кыргызстандагы алдыңкы прозаиктердин катарына кошулат. Бул повести менен Ч. Айтматов журтчулукка белгилүү болот.

Ал эми «Жамийла» аттуу повести менен Ч. Айтматов бүткүл дүйнөгө таанымал жазуучу болду. «Жамийла» бүткүл дүйнөнү аралады, повесть дүйнөгө эң тез таралды. Анын башка аңгеме, повесттери да чет элдик көп тилдерге которулду. Кийинки кезде жазылган «Ак кеме» деген повести да СССР элдеринин, чет элдердин көп тилдерине которулду. Бизде жана чет элдерде Ч. Айтматовдун чыгармачылыгына арналып ондогон макалалар, олуттуу илимий изилдөөлөр жазылып жана чыгып жатат. Демек, Ч. Айтматовдун чыгармалары кыргыз адабиятын бүткүл дүйнөгө таанымал кылууда эбегейсиз зор кызмат аткарды. Адабият эле эмес, кыргыз элин да дүйнөнүн барлык булун-бурчтарына таанытууда чоң роль ойноду.

Ч. Айтматовдун чыгармаларынын сюжети курч, мааниси терең болгондуктан дээрлик бардыгы кинокартинага тартылды, пьесалар жазылды.

1963-жылы «Повести гор и степей» деген китеби үчүн Ч. Айтматов Лениндик сыйлыктын лауреаттыгына татыктуу болду. 1968-жылы «Жапыбарым, Гүлсары» повести үчүн Мамлекеттик сыйлыктын лауреаты болду.

Жазуучулардын эл аралык форумдарына активдүү катышып, Чыңгыз Айтматов М. Горькийдин традициясы менен социалисттик маданияттын, адабияттын улуулугун, буржуазиялык маданияттан артыкчылыгын жалындуу далилдеп, Эл аралык тынчтык жана достук үчүн күрөшүп келе жатат.

Ч. Айтматов СССР Жогорку Советинин депутаты, 1956-жылдан КПССтин мүчөсү, 1956-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Совет адабияты менен искусствосуна сиңирген чоң эмгеги үчүн Ч. Айтматов Ленин, эки жолу Эмгек Кызыл Туу ордендери, «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «Қаарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына», Крупская атындагы медаль, Украин ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Обон. (Повесть жана аңгемелер) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 191 бет.

Саманчы жолу. (Повесттер жана аңгемелер). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 320 бет.

Биринчи мугалим. (Повесть) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 74 бет.

Атадан калган туяк. (Аңгеме) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 26 бет.

Орус тилинде.

Бетме-бет. (Аңгемелер жыйнагы). Фрунзе, Кырызмамбас, 1958. 142 бет.

Аңгемелер. Москва, «Советский писатель» басмасы, 1958. 160 бет.

Жамийла. Москва. «Правда» басмасы, 1959. 43 бет.

Жамийла. Москва, Гослитиздат, 1960. 71 бет.

Повести гор и степей. Москва, Гослитиздат, 1961. 70 бет.

Жамийла. (Повесттер жана аңгемелер) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 316 бет.

Жамийла. (Повесттер жана аңгемелер) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 316 бет.

Аңгемелер. Эки китепте. Москва, Учпедгиз, 1962. Китеп 1, 100 бет; китеп 2, 101 бет.

Ботогөз. (Повесттер жана аңгемелер) Москва, «Советский писатель» басмасы, 1962. 312 бет.

Жамийла. (Повесть) Вологда, 1962. 71 бет.

Жамийла. Биринчи мугалим. Саманчынын жолу. (Повесттер) Москва, «Молодая гвардия» басмасы, 1963. 508 бет.

Повести гор и степей. Москва, «Советский писатель» басмасы, 1963. 314 бет.

Кызыл жоолук жалжалым. (Повесть) Москва, «Знание» басмасы, 1964». 112 бет.

Саманчынын жолу. (Повесттер жана аңгемелер) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 459 бет.

Повести гор и степей. Москва, «Молодая гвардия» басмасы, 1965. 368 бет.

Повести гор и степей. Үч китепте. Москва, «Просвещение» басмасы, 1965. Китеп 1, 69 бет; Китеп 2, 120 бет; Китеп 3, 117 бет.

Жамийла. (Повесттер) Москва, «Художественная литература» басмасы, 1965. 414 бет.

Саманчынын жолу. (Повесттер жана аңгемелер) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966, 460 бет.

Жамийла. (Повесттер) Москва, «Художественная литература» басмасы, 1966. 427 бет.

Жаныбарым, Гүлсары. (Повесть) Москва, «Молодая гвардия» басмасы, 1967, 295 бет.

Жаныбарым, Гүлсары. (Повесттер жана аңгемелер) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 568 бет.

Повесттер. Москва, «Известия» басмасы, 1967. 480 бет.

Биринчи мугалим. (Повесттер) Москва, «Детская литература» басмасы, 1967. 206 бет.

Саманчынын жолу. (Повесть) Москва, «Советский писатель» басмасы, 1967. 134 бет.

Повесттер жана аңгемелер. Москва, «Молодая гвардия» басмасы, 1970. 568 бет.

Биринчи мугалим (Повесть) Москва, «Детская литература» басмасы, 1971. 64 бет.

Повести гор и степей. Москва, «Художественная литература» басмасы, 1971. 223 бет.

Жомоктон кийин. (Белый пароход) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 620 бет.

СССР ЭЛДЕРИНИН ТИЛДЕРИНДЕ

Авар тилинде

Жамийла. (Повесть) Махачкала, Дагкнигоиздат, 1963. 72 бет.

Жаныбарым, Гүлсары. (Повесть) Махачкала., Дагкнигоиздат, 1972. 258 бет.

Азербайжан, тилинде

Жамийла. (Повесть) Баку, Детлитиздат, 1961. 54 бет.

Ботогөз. (Повесттер) Баку Азербайжангосиздат, 1965. 252 бет.

Жаныбарым, Гүлсары. Баку, «Гянджлик» басмасы, 1969. 261 бет.

Алтай тилинде

Жамийла. (Повесть) Горно-Алтайск, Алт. кн. изд-во, 1961. 111 бет.

Повести гор и степей. Горно-Алтайск, Алт. кн. изд-во, 1964. 218 бет.

Жаныбарым, Гүлсары. (Повесть) Горно-Алтайск, Алт. кн. изд-во 1972. 169 бет.

Армян тилинде

Үч повесттер. Ереван, «Аястан» басмасы, 1965. 284 бет.

Жаныбарым, Гүлсары. Ереван, «Аястан» басмасы, 1968. 251 бет.

Башкыр тилинде

Жамийла. (Повесть) Уфа, Башкиркнигоиздат, 1963. 63 бет.

Белорус тилинде

Жамийла. (Повесть) Минск, «Дезяртвыд» 1962. 99 бет.

Жаныбарым, Гүлсары. (Повесть) Минск, «Беларусь» басмасы, 1971. 175 бет.

Бурят тилинде

Жамийла. (Аңгемелер) Улан-Уде, Бурятскоекнижное издательство, 1960. 179 бет.

Грузин тилинде

Повести гор и степей. Тбилиси, «Сабчота сакартвелло» басмасы, 1963. 287 бет.

Повести гор и степей. Тбилиси, «Литература да хеловнеба» басмасы, 1963. 227 бет.

Саманчынын жолу. Жаныбарым, Гүлсары. Тбилиси, «Литература да хеловнеба», 1968. 377 бет.

Ак кеме. (Жомоктон кийин.) (Повесть) Тбилиси, «Мерани» басмасы, 1973. 185 бет.

Дунган тилинде

Жамийла. (Повесть) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 51 бет.

Еврей тилинде

Жамийла. (Повесть) Москва, Издательство литературы на иностранном языке, 1962. 208 бет.

Казак тилинде

Жамийла. (Повесттер жана аңгемелер) Алма-Ата, Казгосиздат, 1959. 120 бет.

Повести гор и степей. Алма-Ата, Казгосиздат, 1964, 490 бет.

Каракалпак тилинде

Жамийла. (Повесть) Нукус, Каракалпакгиз, 1962. 92 бет.

Биринчи мугалим. (Повесть) Нукус, Каракалпакгиз, 1965, 72 бет.

Лак тилинде

Саманчынын жолу. (Повесть) Махачкала, Дагкнигоиздат, 1965. 141 бет.

Кызыл жоолук жалжалым. (Повесть) Махачкала, Дагкнигоиздат, 1971, 153 бет.

Латыш тилинде

Жамийла. (Повесть) Рига, Латвиягосиздат, 1962. 135 бет.

Ботогөз. (Повесттер жана аңгемелер) Рига, Латвиягосиздат, 1964. 313 бет.

Саманчынын жолу. (Повесть) Рига, «Лиесма» басмасы, 1965. 143 бет.

Жаныбарым, Гүлсары. Рига, «Лиесма» басмасы, 1967. 228 бет.

Жомоктон кийин. (Ак кеме) (Повесть) Рига, «Лиесма» басмасы, 1972. 183 бет.

Литов тилинде

Жамийла. (Повесть) Вильнюс, Гослитиздат, 1961. 94 бет.

Повести гор и степей. Вильнюс, Гослитиздат, 1963. 271 бет.

Саманчынын жолу. (Повесттер жана аңгемелер) Вильнюс, «Вага» басмасы, 1966. 244 бет.

Жамийла. 2 китеп. Вильнюс, Сокурлар коомунун басмасы, 1969.

Ак кеме. (Жомоктон кийин.) Вильнюс, «Вага» басмасы, 1973. 204 бет.

Молдаван тилинде

Жамийла. (Повесть) Кишинев, «Картя молдаванякэ» басмасы, 1964. 307 бет.

Тажик тилинде

Жамийла. (Повесть) Душанбе, Таджикгосиздат, 1961, 70 бет.

Саманчынын жолу. Душанбе, «Ирфон» басмасы, 1965. 464 бет.

Жаныбарым, Гүлсары. (Повесть) Душанбе, «Ирфон» басмасы, 1968. 255 бет.

Татар тилинде

Жамийла. (Повесть) Казань, Татаргосиздат, 1962. 88 бет.

Повесттер. Казань. Татаргосиздат, 1965. 314 бет.

Тува тилинде

Жамийла. (Повесть) Кызыл, Тувакнигоиздат, 1962. 61 бет.

Биринчи мугалим. (Повесть) Кызыл, Тувакнигоиздат, 1965. 64 бет.

Түркмөн тилинде

Жамийла. (Повесть) Ашхабад, Түркмөнгосиздат, 1963. 120 бет.

Өзбек тилинде

Жамийла. (Повесть) Ташкент, Гослитиздат Узбекской ССР, 1961 87 бет.

Кызыл жоолук жалжалым. (Повесттер) Ташкент, Гослитиздат Узбекской ССР, 1964. 340 бет.

Саманчынын жолу. (Повесть жана аңгемелер). Ташкент, «Тошкент» басмасы, 1965. 301 бет.

Жаныбарым, Гүлсары. (Повесть) Ташкент, Издательство художественной литературы, 1969. 207 бет.

Кызыл жоолук жалжалым. (Повесттер) Ташкент, Издательство художественной литературы, 1969. 542 бет.

Украин тилинде

Жамийла. (Повесть) Киев, Гослитиздат Украинской ССР, 1961. 49 бет.

Повести гор и степей. Киев, «Молодь» басмасы, 1964. 208 бет.

Саманчынын жолу. (Повесть) Киев, «Днипро» басмасы, 1967. 295 бет.

Повести гор и степей. Киев, «Днипро» басмасы, 1969, 474 бет.

Повести гор и степей. Киев, «Молодь» басмасы, 1972, 459 бет.

Урду тилинде

Жамийла. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1969. 115 бет.

Хакас тилинде

Жамийла. (Повесть) Абакан, Хакаскнигоиздат, 1961. 95 бет.

Чуваш тилинде

Жамийла. (Повесттер) Чебоксары, Чувашгосиздат, 1964, 272 бет.

Эстон тилинде

Жамийла. (Повесть) Таллин, газетно-журнальное издательство, 1960. 46 бет.

Ботогөз. (Повесттер жана аңгемелер) Таллин, Эстонгосиздат 1968. 263 бет.

Саманчынын жолу. Жаныбарым, Гүлсары. Таллин, «Еесстн раамат» басмасы, 1967. 258 бет.

Ак кеме. (Жомоктон кийин) Таллин, «Периодика», 1971. 117 бет.

Биринчи мугалим. Таллин, «Еесстн раамат» 1972. 74 бет.

Якут тилинде

Ботогөз. (Повесттер) Якутск, Якуткнигоиздат, 1966. 272 бет.

ЧЕТ ТИЛДЕРДЕ

Болгар тилинде

Жамийла. (Повесть) София, «Нар. младеж» басмасы, 1962. 59 бет.
Жамийла. (Повесть) София, «Нар. просвета» басмасы, 1964. 80 бет.
Повести гор и степей. София, «Нар. младеж» басмасы, 1964. 278 бет.
Жаныбарым, Гүлсары. София, «Нар. культура» басмасы, 1967. 167 бет.

Венгер тилинде

Жамийла. (Повесть) Будапешт, 1961. 200 бет.
Кызыл жоолук жалжалым. Будапешт, «Продалми кладо» басмасы, 1962. 204 бет.
Бетме-бет. Будапешт, «Европа кладо», 1963. 461 бет.

Монгол тилинде

Ботогөз. (Повесттер) Улан-Батор, 1964. 199 бет.

Немец тилинде

Жамийла. (Повесть) Берлин, 1961, 79 бет.
Жамийла. (Повесть) Женева, «Форфер» 1961. 83 бет.
Жамийла. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1964. 87 бет.
Саманчынын жолу. Берлин, «Культура и фортшритт», 1964. 364 бет.
Биринчи мугалим. (Повесть) Лейпциг, «Инзель-Верль», 1965. 87 бет.
Жаныбарым, Гүлсары. Берлин, «Культура и фортшритт», 1968, 215 бет.

Поляк тилинде

Жамийла. (Повесттер) Варшава, Польский государственный институт печати, 1959. 87 бет.
Жамийла. (Повесть) Варшава, 1960. 92 бет.

Корея тилинде

Саманчынын жолу. Москва, «Прогресс» басмасы, 1967. 205 бет.

Словак тилинде

Жамийла. (Повесть) Братислава, Издательство словенской художественной литературы, 1961. 87 бет.

Румын тилинде

Жамийла. (Повесть) Бухарест, 1962. 213 бет.
Кызыл жоолук жалжалым. (Повесть) Бухарест, 1962. 204 бет.
Жамийла. (Повесть) Бухарест, 1963. 144 бет.
Саманчынын жолу. (Повесть) Бухарест. 1965, 135 бет.

Чех тилинде

Жамийла. (Повесть) Прага, 1961. 91 бет.
Ботогөз. (Повесть) Братислава, 1963. 123 бет.
Жамийла. (Повесть) Братислава, 1963. 80 бет.
Кызыл жоолук жалжалым. (Повесть) Прага, 1963. 146 бет.

Югослав тилинде

Жамийла. (Повесть) Белград, «Культура», 1964. 260 бет.
Кызыл жоолук жалжалым. (Повесттер) Белград, «Дневник», 1964. 96 бет.

* * *

Англис тилинде

Жамийла. (Повесть) Москва, Издательство литературы на иностранном языке, 1959. 87 бет.
Кыска ацгемелер. Москва, «Прогресс» басмасы, 1964. 396 бет.

Араб тилинде

Жамийла. (Повесть) Москва, Издательство литературы на иностранном языке, 1961. 128 бет.
Биринчи мугалим. (Эки повесттер) Москва, «Прогресс» басмасы, 1964. 330 бет.
Саманчынын жолу. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1965. 197 бет.
Жаныбарым, Гүлсары. (Повесттер) Москва, «Прогресс» басмасы, 1971. 165 бет.
Саманчынын жолу. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1971. 107 бет.

Голланд тилинде

Биринчи мугалим. Москва, «Прогресс» басмасы, 1964. 91 бет.

Испан тилинде

Жамийла. (Повесть) Москва, Издательство литературы на иностранном языке, 1960. 102 бет.
Биринчи мугалим. Москва, Издательство литературы на иностранном языке, 1963. 99 бет.
Повести гор и степей. Москва, «Прогресс» басмасы, 1970. 287 бет.

Италия тилинде

Жамийла. (Повесть) Рим, «Медуза» 1961. 195 бет.

Перс тилинде

Саманчынын жолу. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1964. 161 бет.
Жамийла. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1966. 106 бет.

Португал тилинде

Жамийла. (Повесть) Лиссабон, «Португалия эдитора», 1961. 79 бет.

Сенегал тилинде

Биринчи мугалим. (Повесть) Москва, «Прогресс», 1966. 97 бет.
Жамийла. (Повесть) Москва, «Прогресс», 1972. 243 бет.

Суахили тилинде

Биринчи мугалим. Москва, «Прогресс», 1965. 106 бет.
Жамийла. (Повесть) Москва, «Прогресс», 1965. 94 бет.

Тамил тилинде

Жамийла. (Повесть) Москва, Издательство литературы на иностранном языке, 1964. 208 бет.
Саманчынын жолу. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1966. 255 бет.
Жаныбарым, Гүлсары. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1972. 416 бет.

Телуга тилинде

Саманчынын жолу. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1966. 109 бет.
Жамийла. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1970. 101 бет.

Урду тилинде

Жамийла. (Повесть) Москва, Издательство литературы на иностранном языке, 1960. 131 бет.

Фин тилинде

Биринчи мугалим. Москва, Издательство литературы на иностранном языке, 1960. 11 бет.

Француз тилинде

Жамийла. (Повесть) Париж, 1959. 111 бет.

Хауса тилинде

Биринчи мугалим. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1966. 104 бет.

Хинди тилинде

Жамийла. (Повесть) Москва, Издательство литературы на иностранном языке, 1960. 128 бет.

Биринчи мугалим. Москва, Издательство литературы на иностранном языке, 1963. 128 бет.
Жамийла. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1965. 112 бет.
Тандалма чыгармалар. Москва, «Прогресс» басмасы, 1973. 263 бет.

Швед тилинде

Повести гор и степей. Москва, «Прогресс» басмасы, Стокгольм, «Интернационал Ревю», 1965. 301 бет.

Япон тилинде

Биринчи мугалим. (Повесттер) Москва, «Прогресс» басмасы, 1966. 392 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ИНТЕРВЬЮЛЕРИ

Кыргыз тилинде

Орусча-кыргызча сөздүк жөнүндө — «Ленинчил жаш», 1951, 11-ноябрь.
Чыңгыз Айтматов. (Декаданын катышуучусу өзүнүн даярдыгы жөнүндө.) — «Ала-Тоо», 1958, № 9, 98 бет.
Кыргыздын кинематографиясы. — «Советтик Кыргызстан», 1960, 4-январь.
Келгенинерге кубанабыз. (Түркмөн жазуучуларынын Кыргызстанга келишине карата.) — «Ленинчил жаш», 1960, 17-июнь.
Дүйнөнүн күнү берген репортаж. — «Советтик Кыргызстан», 1960, 28-сентябрь.
Жаңы ашуу. — «Кыргызстан пионери», 1962, 1-январь.
Замандын чырагы. (Правда газетасынын 50 жылдыгына карата.) «Ленинчил жаш», 1962, 4-май.
Тянь-Шандык аял. (Очерк) — «Советтик Кыргызстан», 1963. 17-февраль.
Изденүү. — «Ленинчил жаш», 1963, 29-март.
Убакытты бекер өткөрүүгө болбойт. — «Ала-Тоо», 1963, № 2, 9-бет.
Аткан таңыбызсың, боордош Россия! — «Советтик Кыргызстан», 1963, 30-октябрь.
Океандай болгон «Манастын» миллион сабын айта алат. (Манасчы Саякбай Каралаев жөнүндө) — «Кыргызстан пионери», 1964, 20-февраль.
Саякбай Каралаев жөнүндө ойлонуу. — «Ала-Тоо», 1964, № 12, 71—73-беттер.
Турмуштун шар агымында. (Ч. Айтматов менен болгон интервью) — «Советтик Кыргызстан», 1965, 23-ноябрь.
Адилеттин, күрөштүн адил куралы. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 19-май.
Мезгил бийиктигинен — «Кыргызстан маданияты», 1967, 26-май.
Өзүңө өзүң жооп бер. (Художник жана мезгил) — «Советтик Кыргызстан», 1967, 9-август; Кыргызстан маданияты, 1967, 18-август.
Эки тилдин ортосундагы адам. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 29-сентябрь.

Кыргыз кинематографистеринин милдети. (Кыргызстан кинематографистер союзунун IX пленумунда жасаган доклад.) — «Кыргызстан маданияты», 1968, 4-январь.

Күрөшкө чакырган каармандар. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 21-февраль. (А. Стамов менен бирге.)

Биздин Горький ушундай. — «Советтик Кыргызстан», 1968, 7-апрель.

Жалындуу трибун. (Кремлдин съездер дворецинде М. Горькийдин туулган күнүнүн 100 жылдыгына карата арналган салтанаттуу заседаниеде сүйлөгөн сөзү.) — «Кыргызстан маданияты», 1968, 26-июнь.

Алтын дарбаза. (Фрунзе шаары жөнүндө.) — «Мугалимдер газетасы», 1969, 6-август; «Кыргызстан маданияты», 1969, 6-август.

Кыргыздын жаш искусствосу өсүү жолунда. (Доклад) «Кыргызстан маданияты», 1969, 10-декабрь.

Ленинчилер. — «Советтик Кыргызстан», 1970, 21-апрель.

Чыгармачылыгыбызды Ильичтин күткөн үмүтүнө татыктуу кылып түзөлү. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 1-аперль.

Башаттар. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 7-октябрь.

Жаңы жыл — жаңы турмуш. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 30-декабрь.

Түп максат. (Автордун съезд алдындагы ой-пикирлери тууралу.) — «Советтик Кыргызстан», 1971, 3-март.

Искусство чабытындагы маек. — «Кыргызстан маданияты», 1971, 3-март.

Каралаев жөнүндө ой жүгүртүү. — «Советтик Кыргызстан», 1971, 11-май.

Замандаштар, агаин туугандар. — «Кыргызстан маданияты», 1971, 12-май.

Чыгармачылык. Тажрыйба. Жаштык. — «Кыргызстан маданияты», 1971, 26-май.

Партия менен, эл менен! — «Кыргызстан айыл чарбасы», 1971, № 6, 39—43-беттер.

Айтматов Ч. (Жазуучулардын съездинде сүйлөгөн сөзү.) «Кыргызстан маданияты», 1971, 14-июль.

Катаал реализм менен. — «Кыргызстан маданияты», 1971, 17-ноябрь. 6 бет.

Адабият — бул коомчулуктуку.— «Ленинчил жаш», 1972, 27-январь.

Дүйнө татаалданып баратат. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 23-февраль. «Ленинчил жаш», 1972, 18-март;

Эпкиндүү эмгегибиз, изденүүбүз, чеберчилигибиз — беш жылдыкта. — «Ленинчил жаш», 1972, 5-март; «Мугалимдер газетасы», 1972, 8-март.

Кайрылып куштар келгиче. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 9-март, 16-март.

Турмуштай түбөлүктүү...— «Кыргызстан маданияты», 1972, 27-апрель.

Биздин интернационалдык милдетибиз. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 10-август.

Кыргыз прозасынын эртеңи. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 5-октябрь.

Укмуштарды жараткан адамды көрсөтүү. — «Советтик Кыргызстан», 1972, 5-декабрь; «Мугалимдер газетасы», 1972, 13-декабрь; «Кыргызстан маданияты», 1972, 8-декабрь.

«Эмгегиңер натыйжалуу, жооптуу болсун». (Автордун ГДРдеги Визенбург шаарындагы орус тил мектебинин 12-классынын окуучуларынын жазган каттарына жообу.) — «Советтик Кыргызстан», 1973, 9-май.

Адам жана китеп. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 20-сентябрь.

Чыңгыз Айтматовдун кириш сөзү. (Кыргызстан кинематографисттер союзунун пленумунда.) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 25-октябрь.

Океандын тамчысы. — «Кыргызстан маданияты», 1974. 10-январь.

Каралаев жөнүндө ой жүгүртүү. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 19-декабрь.

Манас атанын ак кар, көк музу. (Улуу жеңиштин 30 жылдыгына карата.) — «Кыргызстан маданияты», 1975, 1-май.

Кыргыз жазуучулары М. Шолохов жөнүндө. — «Кыргызстан маданияты», 1975, 22-май.

Орус тилинде

Кыргыз тилинин терминологиясы жөнүндө. — «Советская Киргизия» 1952, 24-январь.

Оригиналдан алыс турган котормо. (Н. А. Некрасовдун чыгармаларынын котормолору жөнүндө айрым пикирлери.) — «Советская Киргизия», 1953, 24-май.

Кош, Москва жери! — «Литература и жизнь», 1958, 26-октябрь.

«Иностранная литература» журналына кат. — «Иностранная литература», 1958, № 9, 261-бет.

Биз Октябрь менен дүйнөгө келдик. — «Сельское хозяйство», 1959, 4-ноябрь.

Гумандуулукту жана достукту ырдоо. — «Советская Киргизия», 1959, 27-сентябрь.

Байыркы жердин жаштыгы. — «Туркменская искра», 1959, 5-декабрь.

Мүнөз жана азыркы мезгил. — «Литературная газета», 1959, 24-декабрь.

Кыргыз премьералары.— «Правда», 1960, 25-декабрь.

С легким паром. (Фельетон) — «Сельская жизнь», 1961, 14-март; «Советская Киргизия», 1961, 17-март.

Ишке ашты. — «Литературная газета», 1961, 13-апрель.

Башкы китеп. (Биздин күндөрдүн адабияты жөнүндө.) — «Литературная газета», 1961, 8-июнь.

Чабандын жаңы боз үйү. — «Правда», 1961, 12-июнь.

Искусство ар кимге таандык. — «Комсомолец Киргизии», 1961, 6-август.

Укмуштуу учур. — «Комсомолец Киргизии», 1962, 1-январь.

Көп жылдар карыта албайт. — «Литературная газета», 1962, 6-октябрь.

Биз кандай жазабыз. («Вопросы литературы» журналынын анкетине жооп.) — «Вопросы литературы», 1962, № 8, 162—177-беттер.

Ким Пушкинди сүйсө, ал орус тилин сүйөт. — «Русский язык в киргизской школе», 1962, № 1, 6-бет.

Чындыктын көркөмү. — «Комсомолец Киргизии», 1962, 30-март.

Чабандын жаңы боз үйү кайда? — «Советская Киргизия», 1962, 29-май. (Х. Каржаубаев менен бирге.)

Доордун жылдызы. («Правда» газетасынын 50 жылдыгына.) «Советская Киргизия», 1962, 4-май.

Женүүчү жакшылык. (Адабият жана гуманизмдин проблемасы.) — «Литературная газета», 1962, 11-сентябрь.

Сүйүүнү билдирүү. (Орус адабиятынын Айтматовго таасири.) Китепте: Достуктун күнү. Фрунзе, 1963, 36—40-беттер; «Советская Киргизия», 1962, 7-сентябрь.

Жердештер, бул силердин күнөөңөр. (Шекер айылдаштарыма ачык кат.) — «Советская Киргизия», 1962, 4-декабрь; «Ленинский путь», 1962, 11-декабрь.

Жылдардын кезигишүүсү. — «Литературная газета», 1963, 1-январь.

Бул силердин мезгил. — «Комсомолец Киргизии», 1963, 1-январь.

Коммунисттин жаркыраган образын түзөбүз. — «Правда» 1963, 20-март; «Советская Киргизия», 1963, 22-март.

Идеялык куралдардын бардык түрү — коммунизм үчүн. — «Правда», 1963, 22-март. (М. Стенпичев, Г. Каландаров менен бирге.)

Замандаштарыма сыймыктанам. — «Комсомольская правда», 1963, 29-март; «Советская Киргизия», 1963, 2-апрель.

Бийик тоодон көрүнүш. — «Советская Киргизия», 1963, 20-апрель. (Г. Гулям, Б. Сейтаков, М. Турсун-Заде менен бирге.)

Алыскы мейкиндикти көрүп турам. — «Учительская газета», 1963, 23-апрель.

Тарыхый миссия. — «Русский язык в киргизской школе», 1963, № 4, 8—9-беттер.

Адабият коммунизмдин идеалы менен жашайт. — «Правда», 1963, 18-июнь.

Мезгилдин чоң чындыгы. — «Известия», 1963, 25-июнь; «Советская Киргизия», 1963, 29-июнь.

Ыр — достун күлкүсүндөй. — «Известия», 1963, 12-июль.

Лопащенко И. **Чыңгыз Айтматов менен аңгемелешүү.** (Репортаж.) — «Львовская правда», 1964, 25-июль.

Бир тууган Россия, сен биздин эртеңибиз. — «Правда», 1963, 31-октябрь; «Советская Киргизия», 1963, 2-ноябрь.

20-кылымдын биринчи кылымы. (Жазуучу жана мезгил) — «Известия», 1963, 22-ноябрь.

Монголия, сенин адамың жөнүндө. (Очерк) — «Правда», 1963, 28-декабрь.

Океандай болгон «Манастын» миллион сабын айта алат. (Манасчы Саякбай Каралаев жөнүндө) — «Советский Союз», 1964, № 1, 17-бет; «Советская Киргизия, 1964, 7-февраль.

Караванщик совести. (Шекспир жөнүндө) — «Правда», 1964, 9-март.

Адабияттардын достугу чыңалып жатат. — «Советская Киргизия», 1964, 14-март.

Бардык элдерге жакын тууган. (Шевченко жөнүндө) «Пионер», 1964, № 5, 35—37-беттер.

Жаштык — элдин мүлкү. — «Сельская молодёжь», 1964, № 5, 1—2-беттер; «Комсомолец Киргизии», 1964, 13-май.

Нан жөнүндө, бир тууган жер жана адамдар жөнүндө... «Правда», 1964, 12-сентябрь.

Жээк ачуу. (Эралиевдин «Жылдыздарга саякат» поэмасы жөнүндө.) — «Советская Киргизия», 1964, 13-сентябрь; «Ленинский путь», 1964, 19-сентябрь.

Адамдар, жамандыктын эшигин талкалагыла! — «Литературная Россия», 1964, 25-сентябрь.

Гуманизм элдерди жакындатат. — «Иностранная литература», 1964, № 9, 201—202-беттер.

Расизмди кыйратабыз. — «Комсомолец Киргизии», 1964, 4-октябрь.

Силер — биздин сыймыгыбызсыңар. — «Правда», 1964, 19-октябрь.

«Жылдыздарга саякат» деген Эралиевдин поэмасына кириш сөз. — «Правда», 25-октябрь.

Аппак пахта жол. — «Правда», 1964, 9-ноябрь.

Жазуучулар сүйлөйт. — «Труд», 1964, 15-ноябрь.

Тянь-Шандык аял. Китепте: Март адамдар. Москва, 1964, 22—28-беттер.

Бул дүйнөлүк тогузунчу. (Фестиваль) — «Литературная газета», 1965, 4-февраль.

Рафаэль Альбертке. — «Комсомолец Киргизии», 1965, 9-июнь.

Токтогулдун келечекки эстелиги жөнүндө кыялдануу. — «Советская Киргизия», 1965, 17-июнь.

Искусствонун чеги жана фактография. — «Правда», 1965, 14-июль.

Биздин кино жөнүндө сөз. — «Комсомолец Киргизии», 1965, 27-август.

Алдыңкы позицияда болуу. — «Комсомолец Киргизии», 1965, 19-сентябрь.

Турмуштун терең инде. — «Советская Киргизия», 1965, 20-ноябрь.

Зрителдер менен бирге. — «Искусство кино», 1965, № 11, 2-бет.

Эң жогорку бийиктикке. Спорт жөнүндө. — «Спортивные игры», 1966, № 6, 3-бет.

Ташкенттин жаңырыгы. — «Известия», 1966, 23-январь.

Ала-Тоонун арасында. — «Турист», 1966, № 2, 8-бет.

Шамал менен достош. Китепте: Кызыл парус. Москва, «Молодая гвардия», 1966. 8—9-беттер.

Чебердин жоопкерчилиги. — «Советская Россия», 1966, 3-апрель.

Жалпы иштин бир бөлүгү. — «Литературная газета», 1966, 6-апрель; «Советская Киргизия», 1966, 8-апрель.

Муундардын бийикке чыгышы. — «Правда», 1966, 28-октябрь.

Мезгилдин бийиктигинен. — «Литературная газета», 1967, 17-май; «Советская Киргизия», 1967, 21-май.

Эң маанилүүсү. — «Известия», 1967, 21-май.

Чебердин сөзү — күрөштүн куралы. — «Известия», 1967, 7-апрель.

Мекендин чоң үйүндө. — «Литературная Россия», 1967, 14-июль.

Өзүңө жооп бер. (Жазуучу жана мезгил) — «Правда», 1967, 5-август; «Советская Киргизия», 1967, 10-август.

Эки тилдин ортосундагы адам. — «Советская Киргизия», 1967, 17-сентябрь.

Ысык салам. (Мугалимге) — «Учительская газета», 1967. 30-сентябрь.

Эрдик. — «Советская Киргизия», 1967, 22-октябрь.

Биз эмне ойлойбуз жана эмне каалайбыз. — «Комсомольская правда», 1968, 21-январь; «Комсомолец Киргизии», 1968, 20-январь.

Биздин мезгилдин образы. — «Культура и жизнь», 1968, № 3, 12—13-беттер.

— «Ишмердүү» адамдар жана иштин адамдары.— «Комсомольская правда», 1968, 12-март; «Комсомолец Киргизии», 1968, 16-март.

Биздин Горький ушундай.— «Советская Киргизия», 1968, 3-апрель.

Горький жөнүндө сөз.— «Литературная газета», 1968, 3-апрель.

Оптикалык кароолу бар мылтык.— «Известия», 1968, 9-апрель.

«Оң каарман» ким? — «Комсомолец Киргизии», 1968, 22-апрель.

Биздин принцип өзгөрүлбөйт.— «Литературная газета», 1968, 29-май.

Эки устат.— «Литературная газета», 1968, 4-сентябрь.

Жакшынын издөөчүлөрү.— «Известия», 1968, 14-ноябрь.

Тургенев жөнүндө сөз.— «Литературный Киргизстан», 1968, № 6, 7—8-беттер.

Эки тилдүүлүк проблемасы.— «Азия и Африка», 1969, № 2, 26—33-беттер.

Жолуңар шыдыр болсун. (Жаш жазуучулардын бүткүл союздук V кеңешмесине карата.) — «Литературная газета», 1969, 2, 9-апрель.

Кино жана китеп: проблемалар, пикирлер.— «Советская Киргизия», 1969, 17-май.

Париждеги кездешүүлөр.— «Советская Киргизия», 1969, 25-июнь.

Алтын дарбаза.— «Советская Киргизия», 1969, 3-август; «Известия», 1969, 1-август.

Анын иши ушундай.— «Труд», 1969, 15-август.

Биздин мезгилдин образы.— «Правда Востока», 1969, 5-сентябрь.

Достор, бактылуу болгула! — «Советская Латвия», 1969, 11-сентябрь.

Лениндин адамы. (Япон окурманына кат.) — «Казахстанская правда», 1969, 5-ноябрь; «Коммунист Таджикистана», 1969, 5-ноябрь; «Правда Востока», 1969, 5-ноябрь; «Советская Киргизия», 1969, 5-ноябрь; «Туркменская искра», 1969, 5-ноябрь.

Турмуштун эгин талаасы.— «Рабочье-крестьянский корреспондент», 1969. № 11; «Советская Киргизия», 1969, 27-ноябрь.

Көркөм чыгарманын критериясы.— «Советская Киргизия», 1970, 10-январь.

Биздин айланадагы турмуш.— «Комсомольская правда», 1970, 20-февраль; «Советская Киргизия», 1970, 24-февраль.

Эртеңкиге жол. Р. Гамзатов менен Ч. Айтматовдун диалогу.— «Правда», 1970, 1-январь.

Акыркы даярдык.— «Советская Киргизия», 1970, 12-июнь.

Лениндин адамы. (Япон окурманына кат.) «Известия», 1970, 7-ноябрь.

Экинчи өмүр. (Жазуучу менен болгон аңгеме) — «Советская культура», 1970, 13-июнь.

Керектүү тактоо.— «Литературная газета», 1970, 29-июль.

Алыскы сапар.— «Советская Киргизия», 1970, 18-август.

Эзелки булактар.— «Советская Киргизия», 1970, 6-октябрь.

Колониализмге жол жок.— «Советская Киргизия», 1970, 15-ноябрь.

Эртеңкиге көз чаптырып.— «Литературная газета», 1971, 5-май.

Кыргыз адабияты.— «Литературная газета», 1971, 12-май.

Ал океандай «Манастан» миллион сап ырдай алат. (Саякбай Каралаев жөнүндө) — «Советская Киргизия», 1971, 12-май.

Милдет да, акылуу да.— «Комсомольская правда», 1971, 29-июнь.

Съездге катышуучулар сүйлөйт. (СССР жазуучуларынын V съезди) — «Литературная газета», 1971, 7-июнь.

Чоң жоопкерчилик.— «Труд», 1971, 27-июль.

Балдардын духунун устаты.— «Московский комсомолец», 1971, 3-октябрь.

Катаал реализм менен.— «Правда», 1971, 11-ноябрь.

«Патриотизм эмнеден башталат? (Шевченконун мааниси) «Советская Киргизия», 1972, 24-февраль.

Дүйнө татаалданып баратат. (Жаштарды тарбиялоо проблемасы) «Молодой коммунист», 1972, № 1, «Комсомолец Киргизии», 1972, 16-март.

Эпкиндүү эмгегибиз, изденүүбүз, чеберчилигибиз — беш жылдыкта.—«Комсомолец Киргизии», 1972, 7-март.

Турмуштай түбөлүктүү.— «Известия», 1972, 15-апрель; «Комсомолец Киргизии», 1972, 20-апрель.

Съездге катышкандардын сөзү.— «Литературная газета», 1972, 7-июль.

Замандаш — демек, жаратуучу адам.— «Советская молодёжь», 1972, 30-июль.

Адабияттын жогорку милдети.— «Правда востока», 1972, 31-август.

Биздин жол — бир жол.— «Советская Татария», 1972, 13-сентябрь.

Кыргыз прозасынын эртеңки камы.— «Литературная Россия», 1972, 22-сентябрь.

Ойлончуу жана чыгармачылык мезгил.— «Комсомольская правда», 1972, 19-октябрь.

Бул жаңылык — адам.— «Правда», 1972, 4-декабрь.

Турмуш ченеми — мезгил ченеми.— «Известия», 1972, 30-декабрь.

Ч. Айтматов менен Л. Новиченконун ортосундагы диалог.— «Литературная газета», 1973, 1-январь.

Жерди тазалачу шамал.— «Советская Киргизия», 1973, 26-август; «Комсомолец Киргизии», 1973, 28-август; «Иссык-Кульская правда», 1973, 29-август.

Адам жана китеп.— «Известия», 1973, 8-сентябрь; «Советская Киргизия»; 1973, 11-сентябрь; «Комсомолец Киргизии», 1973, 11-сентябрь.

Тутумдуу ойлор.— «Советская Киргизия», 1973, 2-ноябрь. «Комсомолец Киргизии», 1973, 3-ноябрь.

Ким Пушкинди сүйсө, ал орустун тилин да сүйөт.— «Литературный Киргизстан», 1974, № 3, 25—26-беттер.

Жаңы аэропорттогу ой.— «Советская Киргизия», 1974, 13-октябрь.

Басып өткөн жолду ойлоп.— «Литературная газета», 1974, 30-октябрь.

Таза жана жеминттүү булак. (Чебер Шолохов жөнүндө сөз.) — «Советская Киргизия», 1975, 23-май.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ КИТЕПТЕР, МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Ашымбаев Б. Чыңгыз Айтматов. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965, 333 бет.

Аскаров Т. Көркөм образдар дүйнөсүндө. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 151 бет.

* * *

Ауэзов М. Жолун куттуу болсун! — «Ленинчил жаш», 1958, 2-ноябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 116—117-беттер.

Закиров С. Кыргыз совет адабиятында аялдардын образынын иштелиши жөнүндө.— «Кыргызстан аялдары», 1959, № 2, 12—13-беттер.

Лун Арагон. Махабат тууралу дүйнөдөгү эң сонун баян. «Ала-Тоо», 1959, № 5, 110—114-беттер.

Бобулов К. Махабат баяны.— «Советтик Кыргызстан», 1959, 22-февраль.

Токтосунов С. Жаш жазуучулар менен жолугушуу.— «Советтик Кыргызстан», 1959, 11-июль.

Ашымбаев Б. Мугалим жөнүндө баллада.— «Ленинчил жаш», 1961, 17-январь.

Кедрина З. Жаңы деңгээлде.— «Советтик Кыргызстан», 1961, 11-февраль.

Брудный Д. Сүйүүнүн күчү.— «Советтик Кыргызстан», 1961, 9-март.

Ашымбаев Б. Чыңгыз Айтматов айткан баян.—«Мугалимдер газетасы», 1961, 31-март.

Нонешвили И. Жамийланын бактысы.— «Советтик Кыргызстан», 1961, 5-апрель.

«Жамийла» повести жана чет элдик сын.— «Советтик Кыргызстан», 1961, 10-апрель.

Асаналиев К. Азыркы замандагы тема жана роман.— «Советтик Кыргызстан», 1961, 4-июнь.

Ашымбаев Б. «Кызыл жоолук, жалжалым».— «Мугалимдер газетасы», 1961, 25-июль.

Медербеков Э. Жамийла жаңы доордун кызы.— «Ала-Тоо», 1961, № 4, 112—117-беттер.

Жигитов С. Эл мугалими жөнүндө эмгек.— «Советтик Кыргызстан», 1961, 15-октябрь.

Жумабаев Б. «Бетме-бет».— «Советтик Кыргызстан», 1961, 15-ноябрь.

Чалмаев В. Бакыт кушун издегендер.— «Ала-Тоо», 1961, № 2, 112—118-беттер.

Кириш сөз.— «Мугалимдер газетасы», 1962, 1-январь.

Ашымбаев Б. Турмуш чакырат.— «Советтик Кыргызстан», 1962, 1-апрель.

Токтосунов С. Көптөн күткөн мейман келди.— «Советтик Кыргызстан», 1962, 29-май.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 47—56-беттер.

Ашымбаев Б. Жылдыздуу адамдар.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 21-февраль.

Теппи Ф. «Повести гор и степей».— «Советтик Кыргызстан», 1963, 18-апрель.

Бобулов К. Турмуш сыноосунан өткөн каармандар.— «Ала-Тоо», 1963, № 7, 103—111-беттер.

Кирюхин В. «Повести гор и степей».— «Советтик Кыргызстан», 1963, 18-апрель.

Гончаров А. «Повести гор и степей».— «Советтик Кыргызстан», 1963, 18-апрель.

Фоглер Э. «Повести гор и степей». «Советтик Кыргызстан», 1963, 18-апрель.

Боромбаев Б. Жазуучу, журналист.— «Ленинчил жаш», 1963, 21-апрель.

Михайлов О. Чыңгыз Айтматовдун үнү.— «Ленинчил жаш», 1963. 21-апрель, «Ленин жолу», 1963, 22-апрель.

Адабият жана искусство жагынан көрүнүктүү жетишкендиктери үчүн Лениндик сыйлыкты ыйгарып берүү жөнүндө. (СССР Союзунун Министрлер Советинин алдындагы адабият жана искусство жагынан Лениндик сыйлыктар боюнча комитетте) — «Советтик Кыргызстан», 1963, 21-апрель, Ала-Тоо, 1963, № 5, 3—10-беттер.

Адабияттын жана искусствонун чеберлерине Лениндик сыйлыкты тапшыруу.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 15-май.

Борбугулов М. Учу-кыйырсыз жол.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 10-март.

Керимжанова Б. Эл үмүтүн ар актайт.— «Мугалимдер газетасы», 1963, 17-апрель.

Абдумомунов Т. Тоо, талаанын жарчысы.— «Советтик Кыргызстан» 1963, 23-апрель.

Жангазиев М. Даңазалай берет.— «Мугалимдер газетасы», 1963, 27-апрель.

Идрисов А. Чыңгыз Айтматов.— «Ленин жолу» (Ош), 1963, 27-апрель.

Салиев А. Жаркыраган талант.— «Ала-Тоо», 1963, № 5, 15—18-беттер.

Жигитов С. Саманчынын жолу — адамзаттын жолу.— «Ала-Тоо», 1963, № 6, 122—124-беттер.

Рудов М. Турмуштун кайнаган жерлери.— «Блокнот пропагандиста и агитатора» 1963, № 11, 13—20-беттер.

Кебекова Б. Ч. Айтматовдун аңгемелериндеги чеберчилик маселелерине карата сын жана адабият таануу.— «Ала-Тоо», 1964, № 3, 87—98-беттер.

Садыков А. Ч. Айтматовдун чыгармаларындагы өзгөчөлүктөр.— «Мугалимдер газетасы», 1964, 7-июль.

Ашымбаев Б. Ааламдын чаркын айланып.— «Мугалимдер газетасы», 1964, 5-сентябрь.

Айтматовдун триптихи.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 19-сентябрь.

Ашымбаев Б. Чыңгыз Айтматов. (Сын-биографиялык очерк) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965, 184 бет.

Бобулов К. Турмуш сыноосунан өткөн каармандар.— Китепте: Бобулов К. Адабий турмуш ойлору. Фрунзе, 1965. 117—145-беттер.

Борбугулов М. Кыргыз жазуучусунун чыгармалары чет өлкөлөрдө.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 24-март.

Стамов А. Күрөшкө чакырган каармандар.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 28-апрель.

Жакыпбеков А. Жазуучу жана турмуш.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 28-август.

«Кыргыз ССРинин эл жазуучусу» деген ардак наам берүү жөнүндө Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун указы. — Кыргыз ССР Жогорку Советинин Ведомостери. 1968, 20-сентябрь, № 16, (462), 297-бет.

Сактанов К. Танабайдын тагдыры.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 13-ноябрь.

Эралиев С. Гүлсары — тайбурулдун тукуму.— «Советтик Кыргызстан», 1968, 17-ноябрь.

Мамбеталиев А. Мезгил жана каарман.— «Ала-Тоо», 1971, № 12, 137—146-беттер.

Чыңгыз Айтматовдун чыгармачылыгы француз сынында.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 14-ноябрь.

Литосов В. Жазуучунун жаңы сыйлыгы. (Ч. Айтматов Н. К. Крупская медалы менен сыйлангандыгы жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 21-ноябрь.

Вакуленко В. Адамдын жакшы болуусу үчүн.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 5-декабрь.

Абдыкадыров А. Ч. Айтматовдун чыгармачылыгындагы улуттук өзгөчөлүк жана интернационалдык пафос.— Китепте: Сын чыйыры. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974, 3—17-беттер.

Орозакунов Ш. «Ак кеме» повестиндеги символдоштуруу жагдайлары.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 16-январь.

Орус тилинде

Гачев Г. Сүйүү. Адам. Заман. Москва, «Советский писатель» басмасы, 1965. 97 бет.

Селиверстов М. Махабаттын ачылышы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 146 бет.

Глинкин П. Е. Чыңгыз Айматов. Ленинград, «Просвещение», Ленинградское отделение, 1968, 109 бет.

Асаналиев К. Азыркы замандын адамын ачуу. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 149 бет.

Азизов М. Ч. Айтматовдун повесттеринин тил өзгөчөлүктөрү. Махачкала, Дагкнигоиздат, 1971. 22 бет.

Сердюк П. А. Чыңгыз Айтматов. (Өмүрү жана чыгармачылыгы жөнүндө очерк.) Киев, «Днипро», 1971, 99 бет. (Украин тилинде)

Лебедева Л. Чыңгыз Айтматовдун повесттери. Москва, «Художественная литература» басмасы, 1972.

Чыңгыз Айтматов. (Сунуш кылынган адабияттардын аннотацияланган көрсөткүчү.) Фрунзе, 1973. 82 бет. (Кыргыз ССРинин Маданият Министерствосу. Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

* * *

Ауэзов М. Ак жолуң ачылсын.— «Литературная газета», 1958, 23-октябрь.

Яковлев Б. Проза менен жазылган ыр.— «Дружба народов», 1958, № 10, 258—260-беттер.

Зубавин Б. Аткан ок жаза кетпесин.— «Литературная газета», 1968, 16-ноябрь.

Кыдырбаева Р. Поэзиялык проза.— «Советская Киргизия», 1958, 21-ноябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстандын жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 129—130-беттер.

Лосев Д. С. Морозов О. Д. Кыргызстандын адабияты. (Био-библиографиялык көрсөткүч). Фрунзе, 1958, 118—119-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Мельников В. Лирикалык ачкемелер.— «Литературный Киргизстан», 1959, № 1, 114—116-беттер.

Шамурзина Р. «Бетме-бет».— «Комсомолец Киргизии», 1959, 8-февраль.

Твардовский А. Редактор сүйлөйт.— «Литературная газета», 1959, 10-февраль.

Арагон Л. Ч. Айтматов менен М. Ауэзовдун китептери жөнүндө.— «Московский литератор», 1959, 30-апрель.

Исбах А. «Абай» Париж китеп базарында.— «Литература и жизнь», 1959, 1-май.

Поляков А. Кыргыздын китеби Францияда.— «Советская Киргизия», 1959, 8-май.

Арагон Л. Махабат тууралу дүйнөдөгү эң сонун баян. «Культура и жизнь», 1959, № 7, 39—43-беттер; «Советская Киргизия», 1959, 17-май.

Климович А. СССР элдеринин адабиятынын хрестоматиясы. Москва, Госучпедгиз, 1959. 894—895-беттер. (Чыңгыз Айтматов, биографиялык очерк.)

Орехов С. Биринчи китеп жөнүндө ой жүгүртүү.— «Комсомолец Киргизии», 1960, 8-апрель.

«Жамийла» дүйнөнү аралап жүрөт. «Советская Киргизия», 1960, 5-июнь.

Кедрина З. Жаңы деңгээлде.— «Литературная газета», 1961, 7-февраль.

«Жамийла» жана чет элдик сындар.— «Литературная газета», 1961, 23-март; «Комсомолец Киргизии», 1961, 26-март; «Советская Киргизия», 1961, 1-апрель.

Медведенко Д. Ой менен чыгарылбаган тарых.— «Советская Культура», 1961, 28-март.

Хабибулина Е., Дубровин Г. «...Жамийланын жүрөгү согот».— «Комсомолец Киргизии», 1961, 29-март.

Бикмухамедов Р. Булактар жана дарыялар. Китепте: Адабият жана мезгил. Москва, 1961. 218—220-беттер.

Нонешвили И. Жамийланын таалайы.— «Правда», 1961, 2-апрель; «Советская Киргизия», 1961, 5-апрель.

Мельников С. Турмуштун ыры.— «Гудок», 1961, 8-апрель.

Берзер А. Ильястын жеңиши жана жеңилиши.— «Новый мир», 1961, № 4, 259—261-беттер.

Матыев В. Махабат жөнүндө баян.— «Ленинский путь» (Кустанай), 1961, 30-апрель.

Потапова К. Каарман жетилди.— «Литературная газета», 1961, 25-май.

Старикова В. Ырдын жолу.— «Литература и жизнь», 1961, 31-май.

Зульфикаров Х. Махабат жөнүндөгү сонун баян.— «Коммунист Таджикстана», 1961, 9-июнь.

Трошкина К. Ала-Тоонун үрөөнүндө.— «Огонёк», 1961, № 7, 14-бет.

Кедрина З. Алтын кени. «Москва», 1961, № 8, 212—215-беттер.

Шадей И. «Жамийла» жүрөктү тартат.— «Комсомолец Киргизии», 1961, 8-сентябрь.

Лебедева Д. Укмуштуу эритмени издөө.— «Дружба народов», 1961, № 9, 235—242-беттер.

Виноградов В. «Жаңы опера.— «Советская Киргизия», 1961, 12-ноябрь.

Байзаков Т.— «Китеп дүйнөсүндө», 1961, № 10, 27-бет.

Виноградов В. «Жамийла» театрдын сахнасында.— «Известия», 1961, 9-декабрь.

Давыдов И. Махабаттын жана эрдиктин ыры.— «Орловская правда», 1961, 9-декабрь.

Климов Д. Муну Чыңгыз Айтматов жазды.— «Приртышская правда», 1961, 21-декабрь.

Чалмаев В. Каармандын чоң дүйнөсү.— «Дружба народов», 1962, № 1, 206—225-беттер.

Финицкая З. «Психологиялык» тоскоолдукту жеңүү.— «Дружба народов», 1962, № 3, 224—228-беттер.

Чалмаев В. Бакыт кушун издегендер.— «Молодая гвардия», 1962, № 3, 265—294-беттер.

Никопорец Н. Чыңгыз Айтматовдун прозасы.— «Литературный Киргизстан», 1962, № 4, 82—91-беттер.

Рекемчук А. Чыңгыз Айтматов. Китепте: Айтматов Ч. Повести гор и степей. Москва, 1962. (Роман-газета)

Аннинский Л. Бир өмүрүндөн кийин.— «Известия», 1962, 17-июль.

Кашкадамов Л. Адам жөнүндө баян.— «Учительская газета», 1962, 28-август.

Панкина В. Булактар.— «Литературная газета», 1962, 7-август.

Панкин Б. Дүйшөн, сага даңк! — «Комсомольская правда», 1962, 2-сентябрь; «Советская Киргизия», 1962, 6-сентябрь.

Якубова Е. Бакыт үчүн эрдик көрсөтүү.— «Дагестанская правда», 1962, 12-сентябрь.

Лепалов В. Бул китепти окугула.— «Учитель Казахстана», 1962, 27-сентябрь.

Угай В. Алтынай менен Дүйшөндүн тереги.— «Ленинский путь» (Кызыл-Орда), 1962, 13-октябрь.

Сырдыбаев М. Биздин күндөрдүн каармандарынын рухий байлыгы. Китепте: СССР элдеринин адабиятындагы оң каармандардын образы. Москва, 1962, 154—176-беттер.

Широков Я. Чындык, поэзия, талант.— «Ленинский путь», (Кустанай), 1962, 23-октябрь.

Синельников И. Кыргызстан жөнүндө повесттер.— «Ленинский путь» (Ош), 1962, 14-ноябрь.

Потапова К. Өзүнчөлүктүн сыры.— «Октябрь», 1962, № 12, 208—209-беттер.

Рудов М. Жазуучу жана мезгил.— «Советская Киргизия», 1962, 12-декабрь.

Салахян А. Булактай таза адам жөнүндө...— «Дружба народов», 1962, № 9, 285—287-беттер.

Фоменко Л. Адам татаал.— «Звезда», 1962, № 12, 182—185-беттер.

Бочарников В. Алар жүрөккө сиңди.— «Литературная газета», 1963, 15-январь.

Кузнецов М. Адамкерчилик! — «В мире книг», 1963, № 1 22—27-беттер.

Шамурзина Р. Адам жана эл Тендряков жана Айтматовдун чыгармаларында.— «Литературный Киргизстан», 1963, № 1, 82—91-беттер.

Потапова К. Жердин балдары.— «Комсомольская правда», 1963, 7-февраль.

Хинт А. Жаңы турмуштун сонундугу.— «Правда», 1963, 3-февраль; «Советская Киргизия», 1963, 14-февраль

Айтматовдун чыгармасына чет элдик откликтер.— «Литературный Киргизстан», 1963, № 2, 10—11-беттер.

Михайлов О. Чыңгыз Айтматовдун үнү.— «Волга», 1963, 3-март; «Марийская правда», 1963, 12-февраль; «Ленинский путь» (Ош), 1963, 17-март.

Давыдов И. Турмуштун чындыгы.— «Орловская правда», 1963, 10-март.

Лифшиц Я., Комаров А. Чоң адабиятка жол.— «Ленинский путь» (Ош), 1963, 17-март.

Баценюк Г. Чыныгы махабат жана адамдык милдет жөнүндөгү китеп.— «Полярная правда», 1963, 26-март.

Ашымбаев Б. Жаркыраган адамдар.— «Советская Киргизия», 1963, 30-март.

Гачев Г. Адабияттын тез өсүшү.— «Вопросы литературы», 1963, № 3, 78—93-беттер.

Жашоону үйрөтүүчү китептер.— «Литературная газета», 1963, 4-апрель.

Бобулов К. Эненин үнү.— «Советская Киргизия», 1963, 6-апрель.

Полевич А., Романенко А., Ульянов Д., Лебединский А. Кыргызстанды ачуу.— «Литературная газета», 1963, 16-апрель.

Жолдошева Ч. Жүрөктүн үнү.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 21-апрель.

Абдумомунов Т. Эмгек поэзиясы.— «Советская Киргизия», 1963, 23-апрель.

Салиев А. Жаркыраган талант.— «Советская Киргизия», 1963, 23-апрель.

Биздин тоолордун жана талаалардын шыктуу ырчысы.— «Советская Киргизия», 1963, 23-апрель.

Орлов В. Илимдин жана искусствонун жаңы жылдыздары.— «Советская Культура», 1963, 23-апрель.

Брудный Д. Лауреат жөнүндө сөз.— «Советская Киргизия», 1963, 24-апрель.

Редькин В., Максимов В. Замандаш жөнүндө чындык.— «Учительская газета», 1963, 25-апрель.

Уметалиев Т. Чебердин калеми.— «Литературная Россия», 1963, 26-апрель.

Фиксин С. Миллиондогон жүрөктү аралап.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 28-апрель.

Эралиев С. Кыргыз адабиятынын сыймыгы.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 28-апрель.

Корсунский М. Тоолордун жана талаалардын поэзиясы.— «Советская Эстония», 1963, 1-май.

Элдик сүйүү — чоң бакыт.— «Советская Киргизия», 1963, 2-май.

Исбах А. Эң жаш... Московский комсомолец», 1963, 18-май.

Селиверстов М. Эненин эси.— «Советская Киргизия», 1963, 19-май.

Налдеев А. Жүрөгүндөгүнүн ысыгын аябагыла! — «Комсомольская правда» (Вильнюс), 1963, 21-май.

Поэтикалык проза.— «Советская Киргизия», 1963, 22-май.

Невская Б. Махабаттын сонун тарыхы.— «Труд», 1963, 23-май.

Семькина Н. Тоолордун жана талаалардын адамдары.— «Ульяновская правда», 1963, 24-май.

Гагауз Таза булак.— «Кубань», 1963, № 5, 37—38-беттер.

Губарева Н. Азыркы замандын ырчысы.— «Советская Молдавия», 1963, 5-июнь.

Тимофеева В. Поэтикалык проза.— «Знамя юности», 1963, 6-июнь.

Баранов В. Жөнөкөй диалектика.— «Литературная Россия», 1963, 28-июнь.

Хорошхин В. Повести гор и степей.— «Правда Востока», 1963; 2-июль.

Васильев И. Рухий дүйнөнүн сулуулугу.— «В мире книг», 1963, № 7, 21—22-беттер.

Минокин М. Ч. Айтматовдун жаңы повести.— «Орловская правда», 1963, 13-июль.

Бочаров А. Түбөлүктүү жип.— «Литературная газета», 1963, 3-август.

Лауреаттын почтасы. (Каттарга обзор) — «Комсомолец Киргизии», 1963, 4-август.

Кузнецов М. Тамырдан чыккан сабактай.— «Комсомольская правда», 1963, 8-август; «Советская Киргизия», 1963, 16-август.

Мирошниченко В. Турмуш да өлбөйт, эмгек да өлбөйт.— «Ленинское знамя» (Черкесск), 1963, 16-август.

Нейбург В. Адамдын тагдыры.— «Ленинское знамя» (Термез), 1963, 18-август.

Митинов Г. Айтматовдун ангемеси чуваш тилинде.— «Советская Киргизия», 1963, 18-август.

Варламов Д. Чыңгыз Айтматовдун төрт повести.— «Пензенская правда», 1963, 21-август.

Павленко В. Согуш, сага каргыш тийсин!..— «Днепровская правда», 1963, 25-август.

Поколодный Л. Эненин тагдыры — элдин тагдыры.— «Ленинский путь» (Ош), 1963, 25-август.

Шелкунов А. Адам жөнүндө повесть. «Неделя», 1963, № 8.

Новиков А. Баатырдык мезгилге баатыр искусство.— «Знамя», 1963, № 9, 178—187-беттер, № 10, 187—196-беттер.

Богданов А. Эненин чындыгы — элдин чындыгы.—«Дружба народов», 1963, № 10, 266—270-беттер.

Новиченко Л. Чыныгы сонун адамдар.— «Известия», 1963, 13-ноябрь.

Оскоцкий В. Мактоо жана жамандоо.— «Литературная газета», 1963, 30-ноябрь.

Шадей И. Судьба двух матерей.— «Советская Киргизия», 1963, 14-декабрь.

Бобулов К. Оор өткөөл. Китепте: Адабият жана азыркы заман. Москва, 1963, 318—334-беттер.

Кыргыз прозасынын көрүнүктүү чебери. Фрунзе, 1963, 23 бет. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик китепканасы.)

Кедрина З. Типтүүлүктүн өлчөмү менен.— «Вопросы литературы», 1964, № 4, 32—48-беттер.

Попов С. Адамдын тагдыры — элдин тагдыры.— «Ленинский путь» (Ош), 1964, 5-июнь.

Исманалов Н. Адам жөнүндө чоң ыр.— «Комсомолец Киргизии», 1964, 6-сентябрь.

Дядюченко Л. Франция жакын.— «Советская Киргизия», 1965, 8-январь.

Симонов К. Романтиктин жердеги чындыгы. — «Правда», 1965, 13-декабрь.

Асаналиев К. Чыңгыз Айтматовдун жаңы повести.— «Советская Киргизия», 1966, 27-апрель.

Шамурзина Р. Традиция жана новаторлук.— «Литературный Киргизстан», 1966, № 3, 112—119-беттер.

Радов Г. Танабай, Айтматовдун досу.— «Советская Киргизия», 1966, 11-май.

Крутилин С. Танабайдын таарынычы.— «Дружба народов», 1966, № 10, 276—279-беттер.

Скобелев Э. Танабайдын жолу.— «Октябрь», 1967, № 2, 210—213-беттер.

Шамурзина Р. Бектиктин сыноосу.— «Литературный Киргизстан», 1967, № 3, 112—116-беттер.

Панков В. Кыймылды сезүү.— «Литературная Россия», 1967, 7-апрель.

Глинкин П. Мезгилдин пафосу.— «Волга», 1968, № 8, 126—137-беттер.

Мавлянов Ж. Жаңы бийиктикке.— «Комсомолец Киргизии», 1968, 8-февраль.

Вакуленко В. Чыңгыз Айтматов жөнүндө жаңы китептер.—«Советская Киргизия», 1969, 2-октябрь.

Брудный Д. Таза булактар.— Книжная торговля», 1969, № 12, 38—39-беттер.

Рудов М. Чындык кылым бою калат.— «Советская Киргизия», 1970, 25-март.

Камал Ад-дин, Джалил. Поэтикалык реализм.— «Литературный Киргизстан», 1970, № 4, 106—112-беттер.

Бобулов К. Чыңгыз Айтматов.— «Звезда Востока», 1970, № 6, 143—150-беттер.

Чыңгыз Айтматовдун «Ак кемесин» талкуулайбыз.— «Литературная газета», 1970, 1-июль.

Алимжанов А. **Кардондогу трагедия.**— «Литературная газета», 1970, 8-июль.

«Ак кеме». (Окурмандардын ою) «Литературная газета», 1970, 22-июль.

Лукин Ю. **Жомоктун көзү.**— «Правда», 1970, 23-июль; «Советская Киргизия», 1970, 26-июль.

Гей Н., Пискунов В. **Улуттук аң-сезимдүү адабият.**— «Звезда», 1970, № 9, 186—194-беттер.

Гринберг И. **Чоң үм г.**— «Вопросы литературы», 1970, № 10, 3—24-беттер.

Большаков Н. **Окутуучуну эскерүү.**— «Ленинская смена», 1971, 27-январь.

Лебедева Л. **Өмүрдүн эң негизгиси.**— «Дружба народов», 1971, № 1, 269—272-беттер.

Якименко Л. **Азыркы мезгилдеги романдын поэтикасы.**— «Дружба народов», 1971, № 6, 242—253-беттер.

Крамов И. **Ангеменин күзгүсүндө.**— «Дружба народов», 1972, № 8, 246—258-беттер.

Дубровин А. **Бир үй-бүлөгө бириктик.** «Вопросы литературы», 1972, № 9, 14—36-беттер.

Наполова Т. **Жазуучунун улуттук өзгөчөлүгү жана каармандардын рухий жүзү.**— «Волга», 1972, № 9, 147—177-беттер.

Мирза-Ахмедова П. **Чыңгыз Айтматовдун «Жаныбарым Гүлсары» повестинин улуттук өзгөчөлүгү.**— «Звезда Востока», 1972, № 11, 148—152-беттер.

Ч. Айтматовдун «Жаныбарым Гүлсары» аттуу повестиндеги романтикалык символика.— Труды Самаркандского университета, 1972, вып. 200, 103—113-беттер.

Аксаков М. **Айтматовдун каармандары экранда.**— «Литературный Киргизстан», 1975, № 1, 98—103-беттер.

КУБАНЫЧ АКАЕВ

Белгилүү акын Кубаныч Акаев 1919-жылдын 7-ноябринде Кемин районунун Кызыл-Суу сельсоветине караштуу «Комсомол» колхозунда кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. Атасынан эрте жетим калып, балалык чагы балдар үйүндө өтөт. Жаңы-Алыштагы 10 жылдык мектеп-интернатты бүткөндөн кийин Фрунзедеги Кыргызстан педагогикалык институтуна кирип, окууга байланыштуу бүтпөй калат.

К. Акаев 1939-жылдан 1942-жылга чейин «Кызыл Кыргызстан», «Кыргызстан пионери» газеталарынын кызматкери, андан кийин республикалык «Адабият жана искусство» журналынын адабий кызматкери болуп иштейт. 1942—1947-жылдары Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы радиокомитетте адабий-драма бөлүмүнүн жооптуу редактору жана Фрунзедеги хроникалык документалдуу кино студиясында башкы редактор, 1947-жылдан 1952-жылга чейин Кыргызстан жазуучулар Союзунун органы болгон «Советтик Кыргызстан» журналынын жооптуу секретарлык кызматын аткарат. 1961-жылга чейин Кыргызстан мамлекеттик басмасында көркөм адабият редакциясынын старший редактору болуп иштеп келди. Азыр СССР жазуучулар Союзунун литфондусунун Кыргызстандагы бөлүмүнүн директору.

К. Акаев 1938-жылдан баштап жаза баштайт. Анын биринчи жыйнагы «Жылаажын» деген ат менен 1941-жылы жарык көрөт. Азыр жыйырмадан ашык китептердин автору.

К. Акаевдин бир нече китептери орус тилинде Москвада жана Фрунзеде басылып чыкты.

Ал котормочулук ишинде да активдүү иштеген акындарыбыздан. Классиктердин чыгармаларынан тартып, СССР элдеринин акындарынын ырларын үзбөй которуп келе жатат. Ян Райнистин бир томдугун, С. Вургундун «Талыстанын», А. Венцлованын «Достук ырын», Сурковдун ырлар жыйнагын, «Советтик Прибалтика акындары» деген жыйнакты жана башка көп акын-

дардын ырлар жыйнагын которуп берди. Азия, Африка акындарынын ырларын которууда көп эмгек сиңирди.

К. Акаев 1947-жылдан бери КПССтин мүчөсү. 1943-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

К. Акаевдин эмгегин партия менен өкмөт жогору баалап Кыргызстандын 25 жылдыгында «Эмгектеги каармандыгы» үчүн медалы, Москвада өткөн кыргыз искусствосунун экинчи декадасында «Ардак белгиси» ордени менен сыйланды. Андан тышкары Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун грамоталары берилген.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жылаажын. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1941. 73 бет.

Жүрөк сыры. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943. 47 бет.

Салют. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1944. 51 бет.

Тоо ыры. (Ырлар, поэмалар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1945. 95 бет.

Асандын ак кептери. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1947. 70 бет.

Бакыт нуру. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 95 бет.

Эмгек шаңы. (Ырлар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 141 бет.

Ырлар, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 100 бет.

Фрунзе — Кыргызстан борбору. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 19 бет.

Бакыт жөнүндө баян. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 126 бет.

Достук. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 108 бет.

Таалай таңы. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 134 бет.

Сүйүү жана мара. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 319 бет.

Бакыт гимни. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 382-бет.

Эртең менен. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1961. 138 бет.

Кыргыз кызы. (Ырлар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 202 бет.

Салтанат саптары. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 107 бет.

Өлбөстөр баяны. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 107 бет.

Мектеп мээрими. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 94 бет.

Турмуш дастандары. (Поэмалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 137 бет.

Жаштык. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 96 бет.

Сүйүү жарыгы. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 292 бет.

Күндү ээрчиген сүйүү. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 96 бет.

Кыял канаты. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 200 бет.

Ырым — адам. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 108 бет.

Орус тилинде

Тоо ыры. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 207 бет.

Жаш досторго. (Ырлар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 62 бет.

Сүйүү жана мара. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 180 бет.

Турмуш жөнүндө сөз. (Ырлар, поэмалар) Москва, «Жаш Гвардия» 1962. 142 бет.

Бак гүлдөрү. (Ырлар жыйнагы) Москва, «Советский писатель» басмасы, 1973. 68 бет.

Жылдыздар. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 140 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Самед Вургун. **Талыстан.** (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 55 бет.

Турсун-заде М. **Достук закону** (Ырлар) Фрунзе, Кыргызмамбас. 1954. 108 бет.

Чуковский К. **Киркойбос.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 20 бет.

Советтик Прибалтиканын акындары. (Ырлар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 190 бет.

Венцлова А. **Ырлар жыйнагы.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 60 бет.

Сурков А. **Ырлар жыйнагы.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 192 бет.

Петефи Ш. **Ырлар, поэмалар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 320 бет.

Араб акындары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 132 бет.

Райнис Я. **Бир томдук.** (Тандаган чыгармалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 363 бет.

Райнис Ян. **Күрөш күүлөрү.** (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 148 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Руставелинин 750 жылдыгына — «Кызыл Кыргызстан», 1937, 26-декабрь.

Акын — жоокер.— «Кызыл Кыргызстан», 1945, 24-ноябрь.

А. С. Пушкин. (Өлгөнүнө 110 жыл толушуна карата) — «Кыргызстан пионери», 1947, 13-февраль.

Колхоз жөнүндө ыр.— «Советтик Кыргызстан», 1948, № 3, 58—60-беттер.

Жаңы китептер. (Осмонкул жөнүндө) — «Советтик Кыргызстан», 1948, № 6, 60—62-беттер.

Эл жазуучусу.— «Советтик Кыргызстан», 1954, № 3, 30—37-беттер. (Ш. Бейшеналиев менен бирге жазган.)

Кубаныч Акаев.— «Ала-Тоо», 1958, № 3, 99-бет.

Жүргүлө, жаш муундар.— «Кыргызстан пионери», 1966, 9-июль.

Орус тилинде

Жаштыкты ырдаймын.— «Комсомольская правда», 1958, 14-октябрь.
Акынга венок.— «Литературная газета», 1965, 11-сентябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Бейшеналиев Ш. **Бешинчи ырлар жыйнагы.**— «Ленинчил жаш», 1950, 5-апрель.

Үмөталиев Ш. **«Жүрөк толкуну».**— «Кызыл Кыргызстан», 1951, 11-август.

Укаев К. К. **Акаевдин кыйкырык фразаларына каршы.**— «Ленинчил жаш», 1963, 3-июнь.

Жакыпбеков А. **Эки поэма жөнүндө.**— «Ала-Тоо», 1958, № 11, 142—150-беттер.

Слащев Е. **Күжүрмөн поэзия.** Китепте: Кыргызстан адабияты. Түзүүчү Самаганов Ж. Фрунзе. Кыргызмамбас, 1958, 469—482-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 102—103-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, Кыргызмамбас. 1958, 104—105-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 57—61-беттер.

Бапаев Х. **Публицист акын.**— «Кыргызстан маданияты», 1969, 15-октябрь.

Редакция. **Патриоттук ырлардын автору.**— «Советтик Кыргызстан», 1969, 24-октябрь.

Үмөталиев Т. **Акын жөнүндө сөз.**— «Ленинчил жаш», 1969, 23-октябрь.

К. Акаев 50 жашта.— «Кыргызстан аялдары», 1969, № 10.

Абдраимов Ж. **Акын жолу.** «Ала-Тоо», 1969, № 9, 65—68-беттер.

Сейталиев М. **Кыял канатында.**— «Кыргызстан маданияты», 1972, 16-март.

Орус тилинде

Чегемлик К. **Эки жол.**— «Советская Киргизия», 1948, 20-июнь.

Кулиев К. **Жаш акын Кубаныч Акаев.**— «Комсомолец Киргизии», 1951, 15-июнь.

Боюенко В. **Кубаныч Акаевдин ырлары.**— «Советская Киргизия», 1958, 21-май.

Слащев Е. **Тоо ырлары.**— «Литературный Киргизстан», 1958, 14, 122—126-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 110—111-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстан адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 99—100-беттер.
(Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 79—82-беттер.

Кубаныч Акаевге 50 жаш.— «Советская Киргизия», 1969, 24-октябрь.

Трибун акын.— «Литературный Киргизстан», 1969, № 4.

Давыденко В. Б. **Башкы тема.**— «Комсомолец Киргизии», 1973.

Сальников А. **Бак гүлдөрү.**— «Комсомолец Киргизии», 1974, 22-июнь.

КАЛЫК АКИЕВ

(1883—1953)

Кыргыз элинин атактуу эл ырчысы, төкмө акын Калык Акиев 1883-жылы Тянь-Шандын азыркы Жумгал районунун Кара-Ой деген жеринде туруучу Аки деген кедей, кол өнөрчү жана мергенчи адамдын үй-бүлөсүндө туулган. Калыктын атасы Аки Жумгалдагы манаптардын ыгым-чыгымына чыдабай Кетмен-Төбөдөгү Чаткарагай деген жерге көчүп кетет.

Калык жашынан чыйрак чыкты. Он төрт жашка келгенде байларга жалданып иштеп, үй-бүлөнү багууга жардамдашты. Ошол кезде эле зээндүү жаш бала уккан ырларын жаттап алып, чогулган элге ырдап, өзү да ыр чыгара баштаган. Албетте революцияга чейин Калык көп ырлар чыгарган болуш керек, бирок сакталган эмес. Акындын эсинде «Жокчулук» жана «Токтогул менен учурашуу» деген сыяктуу айрымдары гана сакталып калган. Калыктын чыгармачылыгына Токтогул чоң жардам берген. Калыктын талантын биринчи эле кезигишкенде байкап, шакирт кылып алган.

Улуу Октябрь социалисттик революциясы Калыктын талантына талант кошуп, канатын жетилтти.

К. Акиев 30-жылдарда ар түрдүү темада ырлар жана «Күлүсүн» аттуу поэма жазды. Басымдуу мотиви Октябрь революциясынын жемишин даназалоо, Коммунисттик партия, В. И. Лениндин жолун күүгө салуу болду.

Улуу Ата Мекендик согуш жылдарында К. Акиев жалындуу патриоттук ырлары менен тылдагы элди баатырдык эмгекке, жоокерлерди жер дүңгүрөткөн эрдикке мобилизациялады. Фашисттердин талкаланып жецилишин «Фашисттин туусу кулады», «Улуу жеңиш», «Шандуу күн», «Куттуу болсун жеңиш менен келишиң» деген ырлар менен шандуу тосуп алган.

К. Акиев 1936-жылы Кыргызстан мамлекеттик филармониясына артист болуп кирет. Ошол эле жылы анын биринчи ырлар жыйнагы чыккан. Ошондон бери ондон ашык китеби жарык көрдү.

Калыктын айтуусу боюнча «Жаныш-Байыш», «Курманбек» эпостору жазылып алынган.

Токтогул Сатылгановдун чыгармаларын жыйноодо Калыктын эмгеги зор. Калыктын жаздыруусу менен Токтогулдун ырлары 1938-жылдан баштап китеп болуп чыга баштайт.

Кыргыз адабияты менен искусствосунун майданында сиңирген эмгеги үчүн К. Акиев 1939-жылы «Ардак белгиси» ордени менен сыйланган. Искусстводогу эмгеги үчүн Кыргыз ССРинин Эл артисти деген наам берилген. «Эмгектеги каармандыгы үчүн» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Калыктын ырлары. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1936. 105 бет.

Калыктын ырлары. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1937. 116 бет.

Ач карышкыр. (Жомок) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 24 бет.

Кедейкан. (Поэма) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1938. 173 бет.

Курманбек. (Поэма). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1938. 155 бет.

Өлбөс баатыр. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас. 1940. 22 бет.

Ырлар жана поэмалар. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1940. 111 бет.

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1948. 55 бет.

Ырлар жана поэмалар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949, 83 бет.

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 123 бет.

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 186 бет.

Курманбек. (Баатырдык эпос) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 139 бет.

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 280 бет.

Өткөн күндөр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 228 бет.

Курманбек. Жаныш Байыш (эпос). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 384 бет.

Тандалган чыгармаларынын бир томдук жыйнагы. Фрунзе, «Кыргызстан», басмасы, 1972. 503 бет.

Ач карышкыр. Жомок. Бөбөктөр үчүн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 20 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Бөкөнбаев Ж. Калык. Китепте: Акиев. Калыктын ырлары. Ырлар жыйнагы. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1936, 7—19-беттер.

Дөгдуров М. Эл ырчысы Калык тууралу.— «Кызыл Кыргызстан», 1936, 6-июнь.

Бөкөнбаев Ж. Калык Акиев.— «Кызыл Кыргызстан», 1938, 28-апрель.

Эл акыны Калык.— «Кызыл Кыргызстан», 1953, 4-ноябрь.

Калык Акиев (Некролог) — «Кызыл Кыргызстан», 1953, 4-ноябрь.

Маликов К. **Таланттуу, элдик ырчы.**— «Советтик Кыргызстан», 1953, № 12, 74—78-беттер.

Сулайманов Д. **Калык Акиев.** Китепте: Акиев К. Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 3—9-беттер.

Шүкүрбеков Р. **Карыя ырчынын кол жазмасы.**— «Ала-Тоо», 1960, № 4, 54—55-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 21—22-беттер.

Токтобаева Р. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 26—27-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Байкожоев С. **Эл ырчысы Калык.** Фрунзе, 1960, 89-бет. (Кыргыз ССР Илимдер Акад. тил жана адабият институту.)

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 62—66-беттер.

Маликов К. **Калык ырчынын жарыяланбаган мурастары.** «Советтик Кыргызстан», 1963, 22-сентябрь.

Байкожоев С. **Элдин сүйгөн ырчысы.** (Калык Акиевдин туулган күнүнө 80 жыл) — «Ала-Тоо», 1968, № 9, 97—105-беттер.

Сыдыков А. **Эл ырчысы.** (Калык Акиевдин туулганына 80 жыл толушуна карата) — «Мугалимдер газетасы», 1963, 5-октябрь.

Абдраимов Ж. **Жаңырган элдин жарчысы.** (Калык Акиев жөнүндө) — «Ленинчил жаш», 1964, 10-июль.

Байкожоев С. **Калык ырчынын эстелиги.** (Калык Акиевдин туулган күнүнө 80 жыл) «Советтик Кыргызстан», 1964, 10-июль.

Токомбаев А. (Балка) **Коммунист, патриот, күжүрмөн.**— «Советтик Кыргызстан», 1964, 10-июль.

Чоробаев А. **Дайыма эскерем.** (Калык Акиев жөнүндө) — «Ленинчил жаш», 1964. 10-июль.

Мамыров М. **Калык акын — жомокчу.**— «Мугалимдер газетасы», 1964, 11-июль.

Кудайбергенов К. **Эл ырчысынын мемуары.**— «Советтик Кыргызстан», 1964, 3-декабрь.

Жакыпбеков А. **Келечек жанр.** (Калык Акиевдин «Баскан жолу» аттуу китеби жөнүндө) — «Ленин жолу», 1964, 4-декабрь.

Күмүшалиев К. **Залкар акын.** (Кыргыз элинин акыны К. Акиев жөнүндө) — «Ала-Тоо», 1971, № 4, 141—153-беттер.

Виноградов В. С. **Калык Акиев.** (90 жылдыгына карата) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 23-июнь.

Бейшеналиев Ш. **Ак таңдай акын.**— «Кыргызстан маданияты», 1973, 30-август.

Күмүшалиев К. **Калык** (Акиев менин эсимде).— «Кыргызстан маданияты», 1970, 23-сентябрь.

Үмөталиев Т. **Залкар акын жөнүндө сөз** (Калык Акиевдин туулган күнүнүн 90 жылдыгына карата) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 13-декабрь.

Байкожоев С. **Эл ырчысы.** (Калык Акиевдин туулган күнүнүн 90 жылдыгына карата) — «Мугалимдер газетасы», 1973, 15-декабрь.

Закиров С. **Эл ырчысы.** (Калык Акиевдин туулган күнүнүн 90 жылдыгына карата)— «Советтик Кыргызстан», 1973, 16-декабрь.

Бейшенбаев К. **Эл ырчысы.** (Калык Акиевдин туулган күнүнүн 90 жылдыгына карата) — «Ысык-Көл правдасы», 1973, 18-декабрь.

Чоробаев А. **Калык жөнүндө эскермелер.**— «Нарын правдасы», 1973, 18-декабрь.

Маликов К. **Улуу ырчы, чоң адам.** (Калык Акиевдин туулган күнүнүн 90 жылдыгына карата) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 20-декабрь, 27-декабрь.

Тыныбеков Т. **Менин устаттарым.** (Калык Акиев жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 27-декабрь.

Орус тилинде

Эл акындары. (Кыргыз искусствосунун декадасына карата) — «Известия», 1939, 15-май.

Виниников В. **Акындар.**— Китепте: Искусство советской Киргизии. М.—Л., «Искусство», 1939, 52—60-беттер.

Маликов К. **Эл акыны.** (Кыргыз искусствосунун декадасына карата) — «Известия», 1939, 15-май.

Эшмамбетов К. **Кыргыздын эл акындары.**— «Советская Киргизия», 1945, 6-июль.

Калык Акиев. (Некролог).— «Советская Киргизия», 1953, 4-ноябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары,** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 25—26-беттер.

Лесев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 21—22-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Прозоров В. **Калыктын ырлары.**— «Советская Киргизия», 1964, 10-июль.

Байкожоев С. **Элдин жүрөгүндө түбөлүккө сакталат.** (Калык Акиевдин туулган күнүнүн 80 жылдыгына карата) — «Комсомолец Киргизии», 1964, 10-июль.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 83—86-беттер.

Садыбакасов Ш. **Ыр менен өткөн өмүр.** (Калык Акиевдин 90 жашка толушуна карата» — «Советская Киргизия», 1973, 16-декабрь.

МЕДЕРБЕК

АКИМКОЖОЕВ

Акын Медербек Акимкожоев 1920-жылы Тянь-Шань областындагы Жумгал районуна караштуу Базартурук кыштагында туулган. Атасы жаш кезинде дүйнөдөн кайтып, Медербек энесинин колунда тарбияланат.

М. Акимкожоев 1930—1935-жылдары Кочкор кыштагындагы башталгыч мектепте окуган. 1936—1937-жылдары Фрунзе шаарындагы зооветтехникумда окуйт, бирок ден соолугу начарлыгынан бүтө албай калат. 1940—1942-жылдары участкалык зоотехник болуп иштеген. 1942-жылдан 1946-жылга чейин «Базартурук» колхозунун эсепчиси болуп кызмат аткарат. 1946—1948-жылдары селолук советке секретарь, 1948—1953-жылдары кайра участкалык зоотехник болуп иштейт. Кийин «Совет», «Кызарт» колхоздорунда звеновой болуп иштеген.

М. Акимкожоевдин чыгармачылык иши 1952-жылдан башталат. Ошондон бери республикалык газета, журналдарга, альманахтарга анын ырлары үзгүлтүксүз басылып келе жатат. 1959-жылы «Тоо жели» аттуу алгачкы ырлар жыйнагы чыкты.

М. Акимкожоев 1959-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө, «Эмгектеги каармандыгы үчүн» медалы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тоо жели. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 140 бет.

Кремлдин жанында. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962. 55 бет.

Ата. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 76 бет.

Көгүлтүр тоолор. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 124 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Карымшаков С. Тоо жели. — «Ала-Тоо», 1960, № 8, 114—116-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 67—68-беттер.

Байзаков Т. Акын М. Акимкожоев 50 жашта. — «Ленинчил жаш», 1970, 19-сентябрь.

Эл-жер тууралу ыр. (М. Акимкожоев 50 жашта.) — «Ала-Тоо», 1970, № 9, 146—147-беттер.

Карымшаков С. ...Жараса экен керегине доорумдун. (Акын М. Акимкожоев 50 жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1970, 16-сентябрь.

Орус тилинде

Сальников А. Өз колхозунун ырчысы. «Советская Киргизия», 1963, 23-ноябрь.

Сальников А. Акындын төрөлүшү. (М. Акимкожоевдин поэмасы жөнүндө очерк.) — «Ленинский путь», 1966, 22-январь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 87—88-беттер.

Сальников А. Тууган жердин поэзиясы. (М. Акимкожоевдин 50 жашка чыгышына карата) — «Советская Киргизия», 1970, 19-сентябрь.

САГЫН АКМАТБЕКОВА

Жаш акын Сагын Акматбекова 1949-жылы Калинин районундагы Орто-Арык айлында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. Орто мектепти бүтүргөндөн кийин, адегенде Фрунзедеги политехникалык институтунда окуп, анан 1968-жылы СССР жазуучулар Союзунун М. Горький атындагы адабият институтуна кирип, аны 1973-жылы ийгиликтүү бүтүрүп чыгат. Ошол жылдан баштап ал «Кыргызстан аялдары» журналынын коомдук-саясий бөлүмүнүн башчысы болуп иштеп келе жатат.

Анын ырлары 1968-жылы «Кыргызстан маданияты» газетасы менен «Ала-Тоо» журналынан жарык көргөн. Биринчи ырлар жыйнагы 1970-жылы «Жамгыр» деген ат менен чыккан.

С. Акматбекова 1975-жылдан бери СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Жамгыр. Ырлар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 53 бет.

Алыскы талаалар. Ырлар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 80 бет.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Эшимбеков К. **Сезимди сергиткен жамгыр.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 15-декабрь.

Эркебаев А. **Акын чыгармаларын окуп.**— «Ленинчил жаш», 1973, 23-июнь.

Сөз жаш акындын чыгармалары тууралу (тегерек стол) — «Кыргызстан маданияты», 1975, 3-апрель.

Орус тилинде

Жакыпбеков А. **Жаш акындын алгачкы ырларына пикир.**— «Литературный Киргизстан», 1968, № 3.

КАЗАТ АКМАТОВ

Жаш жазуучу Акматов Казат 1941-жылы Ысык-Көл районунун Бостери айлында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. 1958-жылы Бостери орто мектебин бүтүргөн соң өзү туулуп-өскөн № 54-жылкы заводунда жумушчу болуп иштейт. Эки жыл эмгек өтөгөндөн кийин Казат Акматов Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетинин журналистика бөлүмүнө кирип окуйт.

1965-жылдан баштап ал комсомолдук кызматтарга өтүп иштей баштайт. Ал адегенде Ысык-Көл райком комсомолунун инструктору, андан кийин бөлүм башчысы, ал эми 1966-жылы Москвадагы ВЛКСМ БКнын алдындагы комсомолдун Борбордук мектебин окуп бүтүрүп келген соң, ошол эле Ысык-Көл райком комсомолунун биринчи секретары болуп шайланат.

1970—1972-жылдары К. Акматов Советтик Армиянын катарында жүрүп, газетанын кабарчысы болуп кызмат өтөп, ошол жылдары адабий ишке кирише баштайт. Анын эң алгачкы «Бала издеп жүрөм» аттуу аңгемеси орус тилинде «Литературный Киргизстан» журналына 1971-жылы басылып чыккан. Аскердик кызматтан кийин «Кыргызстан» басмасында редактор, башкы редактордун орунбасары болуп иштеген. 1974-жылдан бери К. Акматов партиялык жооптуу кызматта.

Жазуучунун алгачкы жыйнагы «Боз улан» деген ат менен 1974-жылы жарык көргөн. Анын аңгемелери жана повесттери борбордук «Молодая Гвардия», Украинанын «Карпаты» журналдарына жарыяланган.

К. Акматов 1967-жылдан КПССтин, 1974-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Боз улан. Повесть жана аңгемелер. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 200 бет.

Макалалары

Кыргыз тилинде

Жашообузга жарашык. (Салт жана ырым-жырымдар жөнүндө)—«Ленинчил жаш», 1964, 31-май.

Эки кездешүү. (Бейкутчулук сакчылары) — «Ысык-Көл правдасы», 1971, 1-декабрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Медербеков Э. Жетилүү курагы.— «Ала-Тоо», 1974, № 8, 145—160-беттер.

Эдилбаев К. Турмуш босогосунда.— «Ала-Тоо», 1974, № 9, 156—160-беттер.

Сатиев А. Жаш адамдын дүйнөсү.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 10-октябрь.

МИХАИЛ

АКСАКОВ

(1912—1974)

Прозаик, драматург, сценарист жана котормочу Аксаков Михаил Георгиевич 1912-жылы Воронеж шаарында токой чарба агрономунун үй-бүлөсүндө туулган. 1932-жылы ирригация инженерлери менен техниктеринин Ташкенттеги Орто Азиялык институтунун политехникумун бүтүргөндөн кийин М. Аксаков Кыргызстанга жиберилет да гидротехник, андан кийин гидролог болуп иштейт. 1941-жылы Фрунзе шаарындагы комсомолдун Пролетар райкомуна секретарь болуп шайланат.

1948-жылы республикалык газеталардын беттеринде анын очерктери, аңгемелери жана фельетондору жарыялана баштайт. 1951-жылдан М. Аксаков «Киргизстан» көркөм-адабий журналдын жооптуу секретары болуп иштейт. 1952-жылы анын «Советская Киргизия» деген очерки «Госкиноиздатта» өзүнчө басылып чыгат. 1953-жылы М. Аксаковдун «Туугандар» деген аңгемелер жыйнагы чыгат. 1953—1955-жылдары М. Аксаков «Литературная газетасынын» Кыргызстан боюнча өз кабарчысы, 1955—1959-жылдары «Литературный Киргизстан» журналынын жооптуу редактору болуп иштейт.

М. Аксаковдун кинодраматургияга кошкон салымы чоң. 1958-жылы анын сценарийси боюнча Фрунзедеги киностудия тарабынан «Менин жаңылыштыгым» деген биринчи көркөм фильми коюлду. К. Жантөшев менен бирге «Тянь-Шандык кыз» деген сценарий, «Алар Тянь-Шанда туулган» жана «Чабандын ою» деген сценарияларды жазды. 1959-жылы кыргыз драматеатрынын сахнасында «Жалбырактар жерге түшкөндө» деген пьесасы коюлду.

М. Аксаков котормочу катары да белгилүү. Ал С. Сасыкбаевдин «Фабрика кызы», А. Токомбаевдин «Жараланган жүрөк» аттуу повесттерин жана кыргыз жазуучуларынын айрым аңгемелерин орус тилине которду.

М. Аксаков 1952-жылдан КПССтин мүчөсү, 1953-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө, 1958-жылдан кинематографисттер Союзунун мүчөсү болгон.

Жазуучу «Кызыл Жылдыз» ордени, «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» жана «1941—1945-жылдардагы Ата Мекендик Улуу согуштагы каарман эмгеги үчүн», «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленинди туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы, ВЛКСМ БКнин, Кыргызстан ЛКСМ БКнин Ардак грамоталары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Советтик Кыргызстан. (Очерк) М., Госкиноиздат, 1952. 35 бет.

Туугандар. (Аңгемелер) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 155 бет.

Ыр мугалими. (Аңгеме) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 91 бет.

Тоодогу жалгыз аяк жол. (Аңгемелер.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 141 бет.

Гүлдөр жана таштар. (Повесть) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 148 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Орус тилине

Сасыкбаев С. **Фабрика кызы.** (Повесть, аңгемелер) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 176 бет.

Токомбаев А. **Жараланган жүрөк.** (Повесть) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

Сибирь жери жөнүндөгү жомок.— «Советская Киргизия», 1948, 28-апрель.

СССР — тынчтыктын жана демократиянын тиреги. (Очерк) — «Советская Киргизия», 1948, 1-май.

Формовщик Дмитрий Кидалов. (Очерк) — «Советская Киргизия», 1948, 12-май.

Көз каранды эместик, эркиндик, бакыт.— «Советская Киргизия», 1948, 15-июль.

Авиациялык отряддын күнүмдүк иштери. (Очерк) — «Советская Киргизия», 1948, 18-июль.

Шыктанган эмгек. (Очерк) — «Советская Киргизия», 1948, 28-июль.

Фокусниктер. (Фельетон) — «Советская Киргизия», 1948, 7-сентябрь.

Куруучулар. (Очерк) «Советская Киргизия», 1951, 4-декабрь.

Элге кызмат өтөө. (Очерк) — «Советская Киргизия», 1951, 16-декабрь.

Унутулгус образ.— «Советская Киргизия», 1951, 20-декабрь.

Кино элге кызмат өтөйт.— «Советская Киргизия», 1952, 19-январь.

Жаңыны издөө. (Очерк) — «Советская Киргизия», 1952, 16-январь.

Совет элинин улуу жеңиш жылы. (Очерк) — «Советская Киргизия», 1952, 3-февраль.

Жер астындагы колония.— «Советская Киргизия», 1952, 23-февраль.

Чоң күч. (Очерк) — «Советская Киргизия», 1952, 16-март.

Чыгармачылык эмгек. (Очерк) — «Советская Киргизия», 1952, 20-апрель.

Булгаарычы Муслим Азимов. (Очерк) — «Советская Киргизия», 1952, 26-апрель.

«Түштүк кыргыздын токоюнда».— «Советская Киргизия», 1952, 9-май.

Ишти сүйүү. (Очерк) — «Советская Киргизия», 1952, 16-май.

Сыйлык жөнүндөгү маселе.— «Советская Киргизия», 1952, 24-май.

Жаш авторлорго начар мамиле.— «Советская Киргизия», 1952, 4-июнь.

Балдарга арналган бир китеп жөнүндө.— «Комсомолец Киргизии», 1952, 18-июнь.

Магомет Канаев жана башкалар.— «Советская Киргизия», 1952, 25-июнь.

Ысык-Көлдүн толкуну.— «Советская Киргизия», 1952, 12-июль.

Убактылуу токтото туруу.— «Советская Киргизия», 1952, 22-июль.

Жогорку идеалуу көркөм чыгарма жаратуу.— «Советская Киргизия», 1952, 28-декабрь.

Жаңы-Жердегилер жаңы техниканы өздөштүрдү.— «Советская Киргизия», 1953, 21-февраль.

Адилеттүү жеме.— «Литературная газета», 1953, 30-июнь.

Сабира Баетованын адилеттүү таарынчысы.— «Литературная газета», 1954, 5-январь.

Кургаткыч жөнүндө аңгеме. (Очерк) — «Советская Киргизия», 1966, 15-апрель.

Кумарбек жана анын шериктери.— «Советская Киргизия», 1956, 27-апрель.

Анкета жана... адам. (Фельетон) — «Советская Киргизия», 1956, 20-май.

Кыргыз тоолорунда.— «Литературная газета», 1956, 31-июль.

Сезондун жакшы жаңылыктары.— «Советская Киргизия», 1956, 10-октябрь.

Социалисттик Кыргызстан. (Очерк) — «Советский моряк», 1957, № 15.

Экинчи өмүр. (Саткын Сасыкбаевдин туулган күнүнө 50 жаш толду.) «Литературный Киргизстан», 1958, № 4.

Чабандын мектеби. (Очерк) — «Литературный Киргизстан», 1959, № 6.

Талкууну улантуу керек.— «Литературный Киргизстан», 1962, № 3.

Пайдалуу жолугушуу.— «Литературный Киргизстан», 1962 № 4.

Бир туугандык үй-бүлөдө.— «Советская Культура», 1962, 9-октябрь.

Биринчи жолугушуу.— «Советская Киргизия», 1963, 10-январь.

Кечиргүгө болбойт.— «Советская Киргизия», 1963, 27-январь.

Партия сага, эл сага! — «Комсомолец Киргизии», 1963, 18-июнь.

Тянь-Шандык кыз. (Орто-Азия жана Казахстан кинематографисттеринин фестивалына карата) — «Советская Киргизия», 1964, 13-сентябрь.

Кыргызстандын кинолюбителдеринин иши.— «Советская Киргизия», 1964, 13-сентябрь.

Художник жана көрүүчүлөр. (СССР кинематографисттеринин биринчи учредителдик съездинин алдында кыргыз киноискусствосу.) — «Советская Киргизия», 1965, 12-ноябрь.

Сыймыктуу адам.— «Комсомолец Киргизии», 1965, 29-декабрь.

Кинодогу улуттук проблема.— «Комсомолец Киргизии», 1967, 26-февраль.

Кинокамера менен турмушту аралап.— «Советская Киргизия», 1967, 12-апрель.

Жацыруу.— «Советская Киргизия», 1967, 28-июнь.

Съезддин алдындагы сөз.— «Советская Киргизия», 1969, 2-декабрь.

Талашка чакыруу.— «Советская Киргизия», 1971, 21-февраль.

Кыялдануу мезгили.— «Комсомолец Киргизии», 1971, 1-май.

Табылган така.— «Советская Киргизия», 1972, 29-июль.

«Бирге иштешкендер».— «Комсомолец Киргизии», 1972, 28-декабрь.

Кыргыз тилинде

Авиациялык отряддын күнүмдүк иштери. (Очерк) — «Кызыл Кыргызстан», 1948, 18-июль.

Кинопублицист кинокамера менен.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 23-ноябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Симонов Н. **Биринчи китеп.**— «Киргизстан» 1953, № 18, 136—140-беттер.

Бутенко Н. **Жаш автордун биринчи китеби.**— «Советская Киргизия», 1954, 14-январь.

Маркова Ф. **Биринчи тажрыйба.**— «Искусство кино», 1958, № 11, 33—35-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 179—180-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958. 140—141-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 89—91-беттер.

М. Г. Аксаков. (Некролог) — «Советская Киргизия», 1974, 26-декабрь.

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 161—162-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 69—71-беттер.

АБДУЛХАЙ АЛДАШЕВ

Акын, котормочу, илимпоз Абдулхай Алдашев 1918-жылы Жети-Өгүз айлында айылдык мугалим жана акын адамдын үй-бүлөсүндө туулган.

Абдулхайдын атасы өз убагындагы коомдун билимдүү жана таланттуу акыны болгондуктан Алдаш Молдо деген атка конгон.

А. Алдашев айылдык мектепте окуйт. 1939-жылы Кыргызстан айыл чарба институтун бүтүрүп, зооветтехникумда, педтехникумда, кийин пединститутта мугалим болуп иштейт.

В. Катаевдин «Мен эмгекчи элдин уулумун» повесттин которуп, котормо 1940-жылы жарыкка чыккан. Ошол эле жылы «Ысык-Көл правдасы» газетасына алгачкы ыры жарыяланат.

1941—1947-жылдары А. Алдашев Советтик Армиянын катарында болуп, немецтик-фашисттик баскынчыларга каршы согушка катышты. 1948-жылдан 1974-жылга чейин Кыргыз ССР айыл чарба институтунда кафедра башчысы, проректор болуп иштеп келди, докторлук диссертациясын коргоду. 1974-жылдан Кыргыз ССР Илимдер Академиясынын Биология институтунун директору болуп иштейт.

Согуш бүткөндөн кийин өзүнүн адистиги менен барабар адабий иштерине да активдүү катышып, ырлар, аңгемелер жана республикалык куурчак театры үчүн «Бала баатыр» деген пьеса жазат. А. М. Горькийдин «Сары азезилдин шаары», «Балалык күндөр» деген чыгармаларын, Б. Ромашевдин «Улуу күч» аттуу пьесасын, Н. Рыбактын «Переяслав радасы» романын кыргыз тилине которот.

А. Алдашев 1950-жылдан КПССтин мүчөсү, 1956-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Согушта көрсөткөн эрдиги жана согуштан кийинки тынчтык жылдардагы күжүрмөн эмгеги үчүн А. Алдашев «Ата Мекендик согуштун экинчи даражадагы», «Кызыл жылдыз», эки жолу Ардак белгиси ордендери, «Каарман

эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «Варшаваны бошотқондугу үчүн», «Берлинди алгандыгы үчүн», 1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин жыйырма жылы «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин отуз жылы». «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл» медалдары, «Улуу Ата Мекендик согуштун жеңишине 25 жыл» белгиси менен жана ВДНХнын 2 күмүш медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Катаев В. **Мен эмгекчи элдин уулумун.** (Повесть) Фрунзе — Казань, Кыргызмамбас, 1940. 123 бет.

Горький М. **Макалалар жана памфлеттер.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 149 бет.

Горький М. **Бала чак.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 375 бет.

Рыбак Н. **Переяслав радасы.** (Роман) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 743 бет. (Авторлош)

Рыбак Н. **Переяслав радасы.** 2-том. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 951 бет. (Авторлош)

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 203—204-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 72—73-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 219—220-беттер.

Самаганов М. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 92—94-беттер.

А. Алдашевдин басмадан чыккан илимий эмгектери, сөздүктөрү көп болгондуктан библиографияга кошулбады.

БИРИМКУЛ

АЛЫБАЕВ

Акын жана котормочу Биримкул Алыбаев 1937-жылы Талас районуна караштуу Көпүрө-Базар кыштагында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

Б. Алыбаев 1956-жылы Ош областындагы Базар-Коргон № 1-орто мектебин бүтүрүп, ошол эле жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине өтөт, аны 1961-жылы ийгиликтүү бүтүрүп чыгат. Университетти бүтүргөндөн кийин беш жыл бою КыргызТАГда оператор болуп иштейт. 1965—1969-жылдары республикалык илимий-техникалык информация жана пропаганда институтунда старший редакторлук кызмат өтөгөн, 1969-жылдан бери «Кыргызстан» басмасында көркөм адабият боюнча алгач редактор, анан старший редакторлук кызмат аткарат.

Б. Алыбаевдин биринчи ыры 1953-жылы областтык газетада жарыяланган. Ошондон тартып анын ырлары, очерктери, кабарлары, макалалары республикалык газета-журналдарда, альманахтарда үзгүлтүксүз жарыяланып келе жатат.

Б. Алыбаевдин биринчи ырлар жыйнагы 1968-жылы «Ак чардак» деген ат менен «Кыргызстан» басмасынан жарык көрөт. Б. Алыбаев котормо жагынан да ийгиликтүү эмгектенүүдө. Анын котормосу менен азербайжан жазуучусу Алфи Гасымовдун «Адиланын таалайы» деген романы, тажик классиги А. Дехотинин «Поезд келди» деген китеби кыргыз тилинде басмадан чыкты.

Б. Алыбаев 1966-жылдан КПССке мүчө, 1969-жылдан СССР журналисттер Союзуна, 1975-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ак чардак (ырлар, балладалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 70 бет.

Бурганак. (ырлар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 66 бет.

Гүлбурак. (Ырлар жана балладалар.) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 163 бет.

Которгон китептери

Кыргыз тилинде

Дехоти А. **Поезд келди. Ырлар.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965, 24-бет.

Гасымов Алфи. **Адиланын таалайы.** (роман) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 336 бет.

МАКАЛАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Ич жылытпас жыйнак.— «Ленинчил жаш», 1961, 29-декабрь.

«Чолпон».— «Ленинчил жаш», 1962, 30-ноябрь.

Кесипти сүйүү. (Очерк) — «Ден соолук», 1964, № 4, 9-бет.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Казаков Т. **Ийгилик каалайбыз.**— «Кыргызстан маданияты», 1968, 11-декабрь.

Казаков Т. **«Бурганактагы» жылуулук.**— «Кыргызстан маданияты», 1971, 28-июль.

Искаков Н. **«Бурганактагы» жылуулук.**— «Ысык-Көл правдасы», 1972, 11-май.

Арстанбеков М. **Мезгилге үндөш ырлар.**— «Кыргызстан маданияты», 1975, 17-июль.

ЖАПАРКУЛ

АЛЫБАЕВ

Акын-сатирик Жапаркул Алыбаев 1933-жылы Чүй районундагы «Бириккен» селосунда колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. 1947-жылы айылдык мектептин жетинчи классын бүтүргөндөн кийин, 1947—1950-жылдары Фрунзе шаарындагы педагогикалык окуу жайында окуган. 1950-жылдан 1951-жылга чейин мугалимдик кесипте иштеген. 1951—1956-жылдары Фрунзедеги Кыргыз мамлекеттик университетинде окуп, филология факультетин ийгиликтүү бүтүрүп чыгат.

1956—1965-жылдары Ж. Алыбаев «Чалкан» журналына адабий кызматкер, Ош области боюнча өз кабарчысы болуп иштейт. 1965—1968-жылдары Ош областтык «Ленин жолу» газетасынын адабий кызматкери, 1968—1969-жылдары «Кыргызстан маданияты» жумалыгынын адабий кызматкери болуп иштеп келди. 1969—1972-жылдары Кыргыз Совет энциклопедиясынын башкы редакциясында тил жана адабият боюнча старший редакторлук милдетин өтөгөн.

Ж. Алыбаевдин чыгармалары 1954-жылдан баштап республикалык газета, журналдарда үзгүлтүксүз жарыялануууда.

Ж. Алыбаев жети жыйнактын автору. Акындын ырлары орус, украина, белорус тилдеринде жана Чехословакиянын Братислава шаарында чыгуучу «Рогач» журналында словак тилинде чыккан, «Крокодил», «Украина», «Вожик» журналдарында басылган.

Ж. Алыбаев 1958-жылдан СССР журналисттер Союзунун, 1970-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Гүл жана тикенек. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 46 бет.

Көңүлдүү күндөр. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 39 бет.

Келди, кетти. (Аңгемелер, сатиралык ырлар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 105 бет.

Кыял жана кытыгы. (Аңгемелер, ырлар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 138 бет.

Замандаш. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 86 бет.

Баягы эле Бекиш. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 105 бет.

Мөлтүр булак. (Лирикалар жана сатира) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1975. 130 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Большак Василь. № 13. «Кыргызстан» басмасы, 1970. 86 бет.

Бородулин Рыгор. Ааный кыз. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 28 бет.

Кильчичаков Михаил. Жашыл мекен. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975. 80 бет.

МАКАЛАЛАРЫ

Ынак сезимдин поэзиясы.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 17-апрель.

Турмуш элегинен өткөн Серкебай.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 19-сентябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Артыкбаев К. **Татаал жанрдагы таасын аракет.**— Китепте: Артыкбаев К. Сын сапары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970.

Кырбашев К. **Замандаш жөнүндө.**— «Кыргызстан маданияты», 1974, 18-апрель.

МИДИН АЛЫБАЕВ

(*1917—1959*)

Таланттуу акын-сатирик жана драматург Мидин Алыбаев 1917-жылы Тянь-Шань областынын Жумгал районунун Чаек селосунда туулган.

М. Алыбаев адегенде өз айылында башталгыч мектепте окуйт, 1930-жылдардын башында Фрунзедеги борбордук педтехникумга келип кирет.

Педтехникумдан кийин 1936-жылдан 1938-жылга чейин «Ленинчил жаш» газетасынын редакциясында иштейт. 1938-жылдан 1940-жылга чейин Советтик Армиянын катарында болуп, ак финдерге каршы согушка катышты.

М. Алыбаевдин адабияттык иши педтехникумда окуп жүргөн кезинде башталган. «Сабаттуу бол» аттуу дубал газетага ырлары үзүлбөй чыгып турган. 1937-жылы М. Алыбаевдин «Бактылуу жаштык» деген биринчи ырлар жыйнагы чыгат. 1939-жылы балдар үчүн жазган «Жомокчу мерген» аттуу аңгемеси басылат. 1947-жылы «Ырлар жыйнагы», 1949-жылы төртүнчү китеби жарыкка чыгат. М. Алыбаев окуучулар арасына көбүнчө сатиралык кыска ырлар жана лирикалары менен таанымал. Акындын туулган жери, бийик тоолуу Тянь-Шань болгондуктан анын сезиминде бала күнүнөн тарта табыгат элестери көз алдынан кетпей курчап турган. Ал ошол жерлердин элесин бир нечен жолу жазган жана андагы жаңы адамдарды сүрөттөгөн.

Алыбаевдин «Курорттогу окуя» аттуу көп актылуу комедиясы Кыргызстан Мамлекеттик драм театрында чоң ийгиликтер менен коюлду.

М. Алыбаевдин котормосу аркылуу А. С. Пушкиндин, М. Ю. Лермонтовдун, Г. Гулямдын, В. Саяновдун бир катар чыгармалары кыргыз адабиятына кирди.

Мидин Алыбаев КПССтин мүчөсү, 1939-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү болгон.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Бактылуу жаштык. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937. 56 бет.

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1938. 58 бет.

Жомокчу мерген. (Балдар анкемеси) Фрунзе — Казань, Кыргызмамбас, 1939. 59 бет.

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947. 52 бет.

Жаңы ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 45 бет.

Ак үүч. (Сатиралар жана лирикалык ырлар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 122 бет.

Эмне үчүн короз таң алдында чакырат? (Бөбөктөр үчүн) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 17 бет.

Эки бүркүт. (Тестиер балдар үчүн) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 20 бет.

Мергенчи. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 444 бет.

Жарык көрбөгөн каттары. (Анкемелер, очерк, сатира жана фельетондор) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 262 бет.

Жомок. (Мектеп жашына дейреги балдар үчүн) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 31 бет.

Тандалган ырлар. Түзгөн: Ж. Кудайбергенова. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 198 бет.

Кызыл Жылдыз. (Өспүрүмдөр үчүн) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 63 бет.

Пьесалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 72 бет.

Жомокчу мерген. (Анкемелер жана сатиралар.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 222 бет.

Орус тилинде

Замандаштар менен анкеме. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 114 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Саянов В. М. **Ленин Горкиде.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 32 бет.

Гулям Гафур. **Акмат жаман бала эмес, бирок...** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 14 бет.

Ырлар. Орус элинин ырлары. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956. 16 бет.

Пенджаб акындары. (Ырлар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 36 бет. (Авторлош)

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Токтогул Талас элинде. (Туулган күнүнүн 75 жылдыгына карата) — «Ленинчил жаш», 1938, 9-май.

Фрунзе шаары.— «Ленинчил жаш», 1938, 12-июнь.

Ок. (Очерк) «Ленинчил жаш», 1939, 28-декабрь.

Таң алдында. (Очерк) — «Ленинчил жаш», 1941, 15-май.

Даңк. (Очерк) — «Ленинчил жаш», 1941, 22-май.

Канал көркү. (Очерк) «Ленинчил жаш», 1941, 24-май.

«Кортабылгы». (Очерк) — «Ленинчил жаш», 1941, 7-июнь.

Ак койдун өлүмү. (Очерк) — «Кызыл Кыргызстан», 145, 19-январь.

Чалдын тилеги. (Очерк) «Кызыл Кыргызстан», 1945, 10-февраль.

Мааниси жок «Махаббат».— «Кызыл Кыргызстан», 1946, 15-ноябрь.

Жазгы жайыт. (Очерк) — «Кызыл Кыргызстан», 1949, 13-май.

Кыштоодо. (Очерк) — «Тянь-Шань правдасы», 1950, 10-январь.

Зоотехник Буйлашев. (Очерк) — «Кызыл Кыргызстан», 1950, 11-январь.

Агитатор. (Очерк) — «Ленинчил жаш», 1950, 10-февраль.

Кыштоодо. (Очерк) — «Советтик Кыргызстан», 1950, № 3, 25—30-беттер.

Төл. (Очерк) — «Кызыл Кыргызстан», 1950, 18-апрель.

Бир колхоздо. (Очерк) — «Тянь-Шань правдасы», 1950, 9-сентябрь.

Арпанын Ала-Тоосунда. (Очерк) — «Советтик Кыргызстан». 1950, № 12, 22—24-беттер.

1955 — поэзия жылы! — «Ленинчил жаш», 1956, 28-март.

Талапка татырлык чыгарма.— «Советтик Кыргызстан», 1955, № 10, 91—96-беттер.

Сатиранын оту менен.— «Ленинчил жаш», 1955, 21-сентябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Маликов К. **Бактылуу жаштардын жаш акыны.** Китепте: Алыбаев М. Бактылуу жаштык. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937, 7—8-беттер.

Самаганов Ж. **Бир чыгармага арналган үч макала тууралу.**— «Советтик Кыргызстан», 1948, № 1, 55—61-беттер.

Мураталиев С. **Мидин Алыбаевдин ырлар жыйнактары.** «Кызыл Кыргызстан», 1953, 8-апрель.

Шүкүрбеков Р. **«Курорттогу окуя» жөнүндө пикир.**— «Ленинчил жаш», 1966, 30-март.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 92—93-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 102—103-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Мидин Алыбаев. (Некролог) — «Советтик Кыргызстан», 1959, 8-декабрь. «Ала-Тоо», 1960, № 1, 98—99-беттер.

Шүкүрбеков Р. **Мидин акын.**— «Ала-Тоо», 1960, № 1, 108—102-беттер.

Укаев К. **Мидин өлбөйт.**— «Ала-Тоо», 1960, № 1, 103—105-беттер.

Карымшаков С. **Мидинди эскерип.**— «Ленинчил жаш», 1962, 4-март.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын Био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 74—78-беттер.

Абдраимов Ж. **Көөнөрбөс поэзия.** (Мидин Алыбаевдин туулган күнүнө 50 жыл толушуна карата) — «Ленинчил жаш», 1967, 12-декабрь.

Осмоналиев К. **Мидиндин жүргөн жери күлкү эле.** (Эскерүүлөр) — «Кыргызстан маданияты», 1967, 13-октябрь.

Бобулов К. **Эргиген акын эле.** (Мидин Алыбаевдин туулган күнүнүн 50 жылдыгына карата) — «Советтик Кыргызстан», 1967, 12-декабрь.

Карымшаков С. **Жылдыздуу ырлар.** (Мидин Алыбаевдин туулган күнүнүн элүү жылдыгына карата) — «Ала-Тоо», 1967, № 10, 154—158-беттер.

Удалов Н. **Мидин.** Адабий портрет.— «Ала-Тоо», 1968, № 4, 127—133-беттер.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966 ж.ж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 180—182-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 92—93-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958. 92 бет. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик китепканасы).

Жирков А. **Замандаштар менен аңгеме.** — «Литературный Киргизстан», 1960, № 1, 88—90-беттер.

Маликов К. **Жалындуу патриот жөнүндө сөз.** (Мидин Алыбаевдин туулган күнүнүн 50 жылдыгына карата) — «Советская Киргизия», 1967, 12-февраль.

Меньшиков М. **Бул ыр жүрөктү эргитти.** (Мидин Алыбаевдин туулган күнүнүн 50 жылдыгына карата) — «Комсомолец Киргизии», 1967, 14-декабрь.

Жирков А. **Мидиндин музасы.** Китепте: Жирков А. Поэзия жизни. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967, 49—58-беттер.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-ж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 182-бетте.

БАРПЫ АЛЫКУЛОВ

(1884—1949)

Кыргыз элинин атактуу ырчысы Барпы Алыкулов 1884-жылы азыркы Ош областынын Сузак районуна караштуу Ачы кыштагында батырак адамдын үй-бүлөсүндө туулган.

Барпы 8 жашка чыкканда эле каардуу Назарбай жана Мадаалы байлардын малын багып, күн өткөрө баштаган. Андан кийин ошол эле жердеги Ысакбай деген байдын пахтасын эгип, башка жумуштарын аткарат. Ошентип, келечекки залкар акын жашынан турмуштун запкысын тартып, зулумдардын кол алдында эзилген букаралардын тагдырын бөлүшүп, таптык сезими жашынан курчуй берет.

Барпы Түштүк Кыргызстанда Совет бийлигин чындоого жан-дили менен берилип активдүү катышат: союз кошчулук, өз ара жардамдашуу топторунда жооптуу кызматтар аткарат, кийинчерээк сельсоветтин орун басарлык милдетин аткарган. Барпынын бир тууган агасы Болот Совет бийлигин чындоого активдүү катышкандыктан басмачылар өлтүрүп кеткен. Барпынын өзүн да басмачылар колго түшүрүп, мууздап өлтүргөнү жатканда кызылдар бошотуп алган учурлар болгон. 1920-жылы Барпы катуу ооруп көзү кароолонуп калат, бирок ал түрдүү коомдук иштерин жана ыр чыгаруусун уланта берет.

Барпы 15—16-жаштарында элге белгилүү ырчы болот, көп ырчылар менен беттешип жечет.

1915-жылы Барпы улуу демократ акын Токтогул менен биринчи жолу жолугат. Токтогулдун үлгүлүү ырларын угуу Барпынын чыгармачылыгын байытып, маани жагынан терендеткен.

Барпы революциядан мурда көбүнчө социалдык темадагы ырларды чыгарып, эзүүчүлөргө каршы багыттады. Тарыхый темага кайрылып, ал «Залим хандар азабы» деген ырында Көкөн хандыгынын ырайымсыз деспоттугун, кыргыз элинин тарткан кордугун сүрөттөгөн.

Токтогул сыяктуу Барпы да диндин өкүлдөрүн тап душмандары катары карап, алардын образы аркылуу динге катуу сокку урган.

Барпы «Кулмурза менен Ак саткын», «Жаңайыл Жалгыз» сыяктуу элдик эпосторду да айткан.

Айыл чарбасын коллективдештирүү жылдарында Барпынын ролу абдан чоң болот. Өз айылында уюшулган колхозго өзү биринчи болуп өтүп, эл аралап, агитациялык ырлар ырдап, элди жаңы турмушту курууга үндөйт.

1941-жылы гитлердик фашизм биздин ыйык мекенге кол салганда кыргыз жоокерлерин жөнөтүп жаткан жерлерге барып, кышында ызгаардуу суукка, жайында мээ кайнаткан ысыкка карабай, патриоттук чакырык ырлар ырдап жүрдү. Барпы Алыкуловдун калтырган мурастары көп. Анын көп китептери басмадан чыкты. Орус тилине которулуп, бүткүл союзга таралды.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тандалмалуу ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949, 106 бет.

Тилек. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 124 бет.

Тандалган чыгармалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 284 бет.

Мектеп жөнүндөгү ыр. Тестиер жана өспүрүмдөр үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957. 45 бет.

Чыгармаларынын бир томдугу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 287 бет.

Чыгармаларынын бир томдук жыйнагы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 288 бет.

Табият сапаты. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 20 бет.

Орус тилинде

Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 148 бет.

Ырлар Москва. «Молодая гвардия», 1958. 111 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Барпы Алыкулов. (Некролог) — «Кызыл Кыргызстан», 1949, 11-ноябрь.

Баялинов К. **Барпы Алыкулов.**— Китепте: Алыкулов Б. Тандалмалуу ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 3—10-беттер.

Шамшиев Т. **Акындын жолу.**— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 11-ноябрь.

Маликов К. **Эл ырчысы Барпынын жыйнагы тууралу.**— «Советтик Кыргызстан», 1950, № 3, 47—54-беттер.

Шамшиев Т. **Акындын жолу.**— «Ленинчил жаш», 1951, 23-февраль.

Барпы Алыкулов. (Өлгөнүнө беш жыл толушуна карата) — «Советтик Кыргызстан», 1954, № 11, 96-бетте.

Таштемиров Ж. **Барпы Алыкулов.** (1884—1949) — Китепте: Алыкулов Б. Тандалган чыгармалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 3—26-беттер.

Таштемиров Ж. **Барпы Алыкулов.** Фрунзе, Кыргыз ССР илимдер Академиясынын басмасы, 1957. 118-бет. (Кыргыз ССР илимдер Академиясы, тил жана адабият и-ту.)

Маленов Б. **Булар Октябрь революциясынын жарчылары.**— «Ленинчил жаш», 1957, 3-ноябрь.

Байзаков Т. **Барпы ырчы.**— «Ленин жолу», 1958, 29-апрель.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 19—20-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе 1958. 24—25-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Байзаков Т. **Барпы акын.**— «Ала-Тоо». 1959, № 1, 87-бет.

Борбугулов М. **Залкар акын Барпы Алыкулов.**— «Ала-Тоо», 1959, № 11, 116—125-беттер.

Борбугулов М. **Кыргыз адабиятынын көрүнүктүү өкүлү.** (Барпынын 75 жылдыгына карата) — «Советтик Кыргызстан», 1959, 5-декабрь.

Байзаков Т., Султанбеков И. **Барпы ырчы.** (1884—1949) — Китепте: Алыкулов Б. Чыгармаларынын бир томдугу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 3—32-беттер.

Ашымбаев Б. **Улуу акындын жыйнагы.** (Барпынын чыгармаларынын бир томдугуна карата) — «Советтик Кыргызстан», 1960, 30-октябрь.

Таштемиров Ж. **Барпы Алыкулов.** (1884—1949) — Китепте: Кыргыз совет адабиятынын очерки. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 210—245-беттер.

Бекназаров К. **Барпынын (Алыкуловдун) чыгармаларында өзгөчөлүктөр.**— «Мугалимдер газетасы», 1961, 12-декабрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 79—85-беттер.

Байзаков Т. **Залкар ырчы.** (Барпы Алыкуловдун туулган күнүнө 80 жыл толду.) — «Советтик Кыргызстан», 1964, 30-сентябрь.

Үмөталиев Т. **Булбул таншык ырчы.** (Барпы Алыкуловдун туулган күнүнө 80 жыл толушуна карата) — «Ленинчил жаш», 1964, 30-сентябрь.

Таштемиров Ж. **Элдин сүйгөн акыны.** (Барпы Алыкуловдун туулган күнүнө 80 жыл толушуна карата) — «Мугалимдер газетасы», 1964, 3-октябрь.

Үмөталиев Т. **Гүлзар бактын булбулу.** (Барпы Алыкулов жөнүндө эскерүүлөр.)— «Ала-Тоо», 1964, № 10, 94—96-беттер.

Маликов К. **Кыргыз жеринин атактуу ырчысы.** (Барпы Алыкуловдун туулган күнүнүн 90 жылдыгына карата).— «Кыргызстан маданияты», 1974, 26-декабрь.

Тыныбеков Т. **Барпы менен жолугушуу. Менин устатым.** «Кыргызстан маданияты», 1974, 26-декабрь.

Жигитов С., Даутов К. **Атактуу ырчы.** (Барпы Алыкуловдун туулганынын 90 жылдыгына карата) — «Советтик Кыргызстан», 1974, 26-декабрь.

Байзаков Т. **Нускоочу ырчы.** (Барпынын туулганына 90 жыл толду.) — «Ала-Тоо», 1974, № 12, 118—121-беттер.

Байзаков Т. **Барпы ырчыга арналган кече.**— «Кыргызстан маданияты», 1975, 16-январь.

Орус тилинде

Барпы Алыкулов. (Некролог) — «Советская Киргизия», 1949, 11-ноябрь.

Байзаков Т. **Барпы Алыкулов.**— «Литературный Киргизстан», 1957, № 1, 19-бет.

Кыргыз элинин таланттуу ырчысы.— «Советская Киргизия», 1958, 18-апрель.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 23—24-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958. 32—33-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Алыкулов Б.— Китепте: Краткая литературная энциклопедия. М., «Советская энциклопедия», 1962. 167-бет.

Менин ырымды жаштар ырдасын. (Барпы Алыкуловдун туулган күнүнө 80 жыл толушуна карата) — «Комсомолец Киргизии», 1964, 30-сентябрь.

Маликов К. **Кыргыз жеринин жарчысы.** (Барпы Алыкуловдун туулган күнүнө 80 жыл толушуна карата) — «Советская Киргизия», 1964, 30-сентябрь.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-ж) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 82—83-беттер.

Байзаков Т. **Менин ырымды жаштар ырдасын.** (Барпы Алыкуловдун туулган күнүнө 80 жыл толушуна карата.) — «Комсомолец Киргизии», 1974, 26-декабрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 99—102-беттер.

АРЛИ АРБУДУ

Советтик Кыргызстандагы дунган жазуучусу Арли Арсазович Арбуду 1917-жылы Кыргыз ССРинин азыркы Москва районундагы Александровка селосунда туулган.

1933-жылы А. Арбуду Александровкадагы башталгыч мектепти бүтүрүп, Фрунзедеги педтехникумдун дунган бөлүмүнүн төмөнкү группасына өтөт. Алматыда дунган педагогикалык окуу жайы ачылгандан кийин ошол окуу жайына которулат. Дунган педагогикалык окуу жайы кайра курулгандан кийин орус педтехникумуна которулат. Аны бүтүргөндөн кийин Казак ССРинин Жамбул областындагы Көктерек районундагы Киров атындагы мектепте мугалим, окуу бөлүмүнүн башчысы болуп иштейт.

1940-жылы Кызыл Армияга чакырылып, Ленинград шаарында кызмат өтөйт, Ата Мекендик согуштагы 900 күндүк блокаданын кыйынчылыгын башынан өткөрөт.

1945-жылы аскер кызматынан демобилизацияланып, мугалимдик кызматын аткара баштайт. 1946-жылдын сентябрь айында Алма-атыдагы чет тилдер институтуна окууга өтөт. Аны 1950-жылы бүтүргөндөн кийин Кыргыз ССРинин Пржевальск районундагы Мичурин атындагы орто мектепте мугалим, окуу бөлүмүнүн башчысы болуп иштейт. 1952-жылдан 1956-жылга чейин Кант районундагы Милянфан орто мектебинде иштейт. 1956—1957-жылдарда Кыргызмамбаста дунган адабияты боюнча редакторлук кызмат аткарат. 1957-жылдан бери дунган тилинде чыга турган «Шыйуэди Чи» газетасынын маданият бөлүмүн башкарып келе жатат.

Адабияттагы ишмердигин А. Арбуду 1955-жылдарда баштаган. А. Арбуду 1962-жылдан бери СССР журналисттер Союзунун, 1967-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

А. Арбуду «Эрдик үчүн», «Ленинградды коргогондугу үчүн», «Ленинграддын 250 жылдыгы» медалдары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Дунган тилинде

Кыз кыялы. Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 92 бет.

Аял жүрөгү. Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 164 бет.

Дунган мектептеринин *1*-класстары үчүн алиппе. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 200 бет.

Дунган мектептеринин *6*-класстарынын окуу хрестоматиясы. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 170 бет.

Боордоштор. Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 148 бет.

Ак ниет. Аңгемелер жыйнагы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 149 бет.

Ма уруусунан жаш жигит. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 128 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Дунган тилинде

Горький М. **Макар Чудра.** Аңгеме. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 28 бет.

Куприн И. **Олеся.** Аңгеме. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 90 бет.

Кононов А. **Ленин жөнүндө аңгеме.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 52 бет.

Сыдыкбеков Т. **Ала-Тоодон алтоо.** Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 90 бет.

Кононов А. **Чапаев жөнүндө аңгемелер.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 58 бет.

Веретенников Н. **Володя Ульянов.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 60 бет.

Айтматов Ч. **Жамийла.** Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 51 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ. ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник, Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 103—105-беттер.

КАЧКЫНБАЙ АРТЫКБАЕВ

Белгилүү сынчы, адабиятчы, акын жана котормочу Качкынбай Артыкбаев 1934-жылы азыркы Москва районундагы Карл Маркс атындагы колхоздун Кепер-Арык кыштагында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

Буденный орто мектебин бүтүргөндөн кийин К. Артыкбаев 1951-жылдан 1956-жылга чейин Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинде окуп, ошол эле жылы республикалык «Ленинчил жаш» газетасына ишке орношкон. 1958-жылга чейин «Ленинчил жаш» газетасынын пропаганда жана агитация бөлүмүнүн башчысы, редколлегия мүчөсү болуп иштейт.

1959-жылдан 1961-жылга чейин «Ала-Тоо» журналынын сын бөлүмүндө, Кыргызстан мамлекеттик басмасында көркөм адабият бөлүмүнүн башчысы болуп 1967-жылга чейин кызмат өтөйт. Кыргыз мамлекеттик университетинин аспирантурасында сырттан окуп, 1966-жылы филология илимдеринин кандидаты деген окумуштуулук даражага ээ болот. 1967-жылдан бери СССРдин 50 жылдыгы атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинде иштейт. 1955-жылы «Советтик Кыргызстан» (азыркы «Ала-Тоо») журналына жарыяланган «Москвич жөнүндө диалог» деген биринчи ырынан тартып анын ырлары, поэмалары республикалык газета-журналдарга, альманахтарга үзбөй чыга баштайт.

Биринчи китеби 1964-жылы «Байчечекей» деген ат менен жарык көргөн.

К. Артыкбаев адабий сын, адабият таануу ишине студент кезинен тартып эле кызыга баштайт. 1956-жылы анын «Жаш акындардын чыгармаларындагы А. Осмоновдун таасири жөнүндө» деген көлөмдүү макаласы «Ленинчил жаш» газетасына жарыяланган. Ошондон бери ал кыргыз адабий сыны менен адабият таануусунун өнүгүшү үчүн белсемдүү киришип, активдүү жана жемиштүү эмгектенип келе жатат.

Кыргыз адабиятынын ар түрдүү проблемаларына байланыштуу жазылган «Чалгын», «Изденүүлөр жана табылгалар», «Ар түрдүү издер», «Сын са-

пары», «Чыгармалар жана ойлор» аттуу китептери, изилдөөлөрү К. Артыкбаевди республикага белгилүү сынчы, адабиятчы катары таанытты.

К. Артыкбаев көркөм очерктерди, фельетондорду, публицистикалык макалаларды жазууга да катышып келе жатат.

К. Артыкбаев көркөм котормо ишине да киришип, Александр Прокофьевдин, Расул Гамзатовдун, Мирсанд Миршакардын, XIX кылымдагы Азербайжан акыны Мырза Шафинин, XI кылымдагы акын Юсуп Баласагундун лирикаларын, поэмаларын, белорус жазуучусу Алесь Пальчевскийдин ангемелерин которду.

К. Артыкбаев 1959-жылдан КПССтин, 1962-жылдан СССР жазуучулар Союзунун, 1958-жылдан СССР журналисттер Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Чалгын. Адабий сын макалалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 275 бет.

Байчечекей. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 158 бет.

Баатырлар сымбаты. Очерктер. (А. Табалдиев менен бирге.) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 140 бет.

Изденүүлөр жана табылгалар. (Аалы Токомбаевдин акындык устаттыгы жөнүндө). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 308 бет.

Тоолор менен сырдашуу. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 140 бет.

Ар түрдүү издер. Адабий сын макалалар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 160 бет.

Сын сапары. Адабий сын макалалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 256 бет.

Чыгармалар жана ойлор. Адабий сын макалалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 246 бет.

Жаркын өмүр. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1975.

Орус тилинде

Аалы Токомбаевдин акындык чеберчилигинин маселелери жана анын ыр менен жазылган «Тан алдында» романы. Филология илимдеринин кандидаты деген окумуштуулук даражаны алуу үчүн жазылган диссертациянын авторефераты. Фрунзе, 1966. 23 бет.

Менин күнүм. Ырлар. Китепте: Жүрөк ачкычы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 18—48-беттер.

Жолдор жана тагдырлар. Ырлар жана поэма. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 80 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Гамзатов Р. Менин чоң атам. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 16 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Убада аткарылат. «Ленинчил жаш», 1965, 20-июль.

Жаш акындардын чыгармачылыгындагы. А. Осмоновдун таасири жөнүндө.— «Ленинчил жаш», 1956, 10-июнь.

Роберт Бернс (Дүйнөдөн кайткандыгына 160 жыл толушуна карата) — «Ленинчил жаш», 1956, 26-июль.

Журналист — жазуучу. (Ж. Алыбаев менен бирге.) — «Ленинчил жаш», 1956, 30-сентябрь.

Бектур менен Саара.— «Ленинчил жаш», 1956, 26-сентябрь.

Баатыр жөнүндө баян.— «Ленинчил жаш», 1957, 20-февраль.

И. В. Гете. (Дүйнөдөн кайткан күнүнө 125 жыл толгондугуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1957, 22-март.

Кыргыздын бий сиюгасы.— «Ленинчил жаш», 1957, 29-май.

А. Осмоновдун чыгармачылыгындагы традиция жана новаторлуктун кээ бир маселелери.— «Ала-Тоо», 1957, № 6, 82—99-беттер.

Чыныгы камкордук.— «Кыргызстан аялдары», 1957, № 6.

«Эгиз бала».— Ленинчил жаш», 1957, 12-июнь.

Жазуучу менен аңгеме.— «Ленинчил жаш», 1957, 11-октябрь.

Сезим булагы.— «Ленинчил жаш», 1957, 6-ноябрь.

Куйкум сөздүү акын.— «Ала-Тоо», 1957, № 12, 114—118-беттер. Дагы китепте: Адабий сын макалалары (жыйнак) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 103—112-беттер.

Ак алтындын устаты.— «Ленинчил жаш», 1958, 25-октябрь.

«Токтогул» операсы тууралу.— «Ала-Тоо», 1958, № 10, 100—106-беттер.

Эки акын.— «Ленинчил жаш», 1958, 3-октябрь.

Адабияттагы жаш күчтөр.— «Ленинчил жаш», 1958, 15-октябрь.

Баатыр үй-бүлө. (А. Табалдиев менен бирге.) — «Ленинчил жаш», 19-октябрь.

Генералдын кызы. (А. Табалдиев менен бирге.) — «Кыргызстан аялдары», 1958, № 9, 8—9-беттер.

Авиценна.— «Ленинчил жаш», 1958, 2-декабрь.

Аалы Токомбаевдин «Өз көзүм менен» поэмасындагы оригиналдуулук жана типтүүлүк маселелерине карата.— «Ала-Тоо», 1958, № 1, 144—150-беттер. Дагы китепте: Адабий сын макалалар (жыйнак) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 91—102-беттер.

Данктуу панфиловчулар. (А. Табалдиев менен бирге.) — «Ала-Тоо», 1959, № 2, Дагы китепте: Каардуу жылдар. (жыйнак). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 124—161-беттер.

Эки повесть жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1959, № 4, 114—119-беттер.

Адабий сындын кээ бир маселелери тууралуу.— «Ала-Тоо», № 8, 103—114-беттер.

Тоо кызы.— «Ала-Тоо», 1959, № 10, 124—127-беттер.

Узакбай Абдукамнов (50 жашка толушуна карата).— «Ала-Тоо», 1959, № 10, 113—115-беттер.

Жагымсыз ойлор, жасалма образдар.— «Ленинчил жаш», 1959, 2-август.

Абдрашиттин ырлары.— «Ала-Тоо», 1960, № 1, 114—120-беттер.
Күчтүү сезимдин акыны.— «Ала-Тоо», 1960, № 5, 111—114-беттер.
Мелдеш.— «Советтик Кыргызстан», 1960, 31-июнь.
Аалы Токомбаевдин поэзиясындагы кээ бир өзгөчөлүктөрү.— «Ала-Тоо», 1960, № 9, 106—119-беттер.
Жазуучу, журналист жана котормочу. (М. Абдукаримовдун 50 жашка толушуна карата.) — «Ала-Тоо», 1960, № 9, 7—10-беттер.
Алп жазуучу (Л. Н. Толстойдун дүйнөдөн кайткан күнүнө 50 жыл толушуна карата.) — «Ала-Тоо», 1960, № 11, 11—18-беттер.
Ысмайыл Борончиев (50 жашка толушуна карата.) — «Ала-Тоо», 1961, № 2, 77—79-беттер.
«Ленин жолу» жөнүндө сөз.— «Ала-Тоо», 1961, № 3, 105—111-беттер.
Адабий таануу илиминде көз боёмоочулукка жол берилбесин.— «Ала-Тоо», 1961, № 4, 122—128-беттер.
«Кычан».— «Советтик Кыргызстан», 1961, 2-июль.
Жылдыздуу ырлар.— «Ленинчил жаш», 1961, 6-сентябрь.
Үйрөнүүбү, же туурообу? (А. Осмоновдун жаш акындарга тийгизген таасири жөнүндө.) — «Ала-Тоо», № 1, 95—107-беттер.
«Кыз Жибек» операсы. (Казак тилинде) — «Казак адабияты», 1962, 22-июнь.
«Кыз жибек».— «Советтик Кыргызстан», 1962, 8-июнь.
Талант карыбайт.— «Кыргызстан аялдары», 1962, № 9, 14—15-беттер.
Китеп жаңылыктары.— «Советтик Кыргызстан», 1962, 29-июль.
Поэзиядагы мазмун жана форма жөнүндө.— «Ленинчил жаш», 1963, 8-май.
Боордоштук жөнүндө роман.— «Ала-Тоо», 1963, 16, 105—113-беттер.
Гүлзаттын тагдыры.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 29-август.
Күйкум сөздүн чебери. (Р. Шүкүрбековдун 50 жашка толушуна карата) — «Ала-Тоо», 1963, № 10, 81—89-беттер. Дагы китепте: Райкан Шүкүрбеков. Тандалган чыгармалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963, 3—25-беттер.
«Достук үнү».— «Коммунист», 1963, № 10, 62—64-беттер.
Арымың арта берсин, Адылбек! — «Ленинчил жаш», 1963, 8-апрель.
«Пушкин жана кыргыздар».— «Советтик Кыргызстан», 1963, 3-ноябрь.
Адабий сынды өнүктүрүүнүн кээ бир практикалык маселелери.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 19-январь.
«Кутмандуу болсун күнүңөр!» (Ушул темадагы адабий музыкалуу радио берүүлөр жөнүндө.) — «Советтик Кыргызстан», 1964, 29-март. (С. Закиров, К. Иманалиев менен бирге.)
«Ыйык таштар».— «Советтик Кыргызстан», 1964, 14-май.
Күн менен сарала итте эмне айып? («Ала-Тоо» журналындагы эки ачкеме жөнүндө.) — «Советтик Кыргызстан», 1964, 23-июль.
Алыкулдун ырлары. (А. Осмоновдун чыгармаларынын биринчи томунун жарыкка чыгышына карата.) — «Ленинчил жаш», 1964, 18-декабрь.
Басма—китеп уясы.— «Ленинчил жаш», 1965, 14-март.
Улуу акындын мурастары. (Токтогулдун чыгармаларынын эки томунун чыгышына карата.) — «Ала-Тоо», 1965, № 6, 106—113-беттер.
Адабиятыбыздын жаш жоокерлери.— «Ленинчил жаш», 1965, 11-июль.
Айылда китеп аз.— «Ленинчил жаш», 1965, 6-август.

«Күлгүн, бөбөк!» — «Ленинчил жаш», 1965, 28-ноябрь.
Акын С. Эралиевдин изденүүлөрү.— «Ала-Тоо», № 12, 96—103-беттер.
Сын жөнүндө айрым пикирлер.— «Ленинчил жаш», 1965, 26-декабрь.
Жаштар прозасы изилденүү керек.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 26-декабрь.
Адабий мурастарды жыйнайлы.— «Ленинчил жаш», 1966, 19-июнь.
Кыргыз адабиятынын тарыхы тууралуу.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 9-июль.
Дагы эле адабий мурастар жөнүндө.— «Ленинчил жаш», 1966, 13-июл
Акын жана аткаруучу.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 24-сентябрь.
Абдрашит Бердибаев. Китепте: Абдрашит Бердибаев. Тандалган чыгармалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 3—17-беттер.
Чоң поэзиянын бир үзүмү.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 2-ноябрь
Китеп жаңылыктары.— «Ленинчил жаш», 1966, 18-декабрь.
Адабияттын алгачкы башатына көз чаптырсак. (Элдик мурастар жөнүндө ой.) «Кыргызстан маданияты», 1967, № 1, 1-январь.
Акысыз эмгек.— «Советтик Кыргызстан», 1967, 6-январь.
Сөз баккан жигит.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 17-февраль.
Макал жана санжыра.— «Ленинчил жаш», 1967, 24-март.
Маалыматтарга таянганда.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 31-март.
«Таң алдында» романы тууралу.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 14-апрель.
Кутадгу билиг.— «Ала-Тоо», 1967, № 5, 130—149-беттер.
Жазуучу жана журналист. (А. Айтбаевanын 50 жашка толушуна карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1967, 22-декабрь.
«Евгений Онегиндин» жаңы котормосу.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 27-декабрь.
Поэтикалык котормо тууралуу бир-эки сөз.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 21-январь.
Токтосун ырчы ким? — «Кыргызстан маданияты», 1968, 20-март.
Учкан уям — мектебим.— «Советтик Кыргызстан», 1968, 20-март.
«Боордоштор» романы тууралу ой.— «Советтик Кыргызстан», 1968, 30-июнь.
Касымалы Баялиновдун чыгармачылыгы тууралуу кээ бир ойлор.— «Ала-Тоо», 1968, № 7, 141—160-беттер.
Поэзияга арналган өмүр. (Темиркул Үмөталиев 60 жашка толду.) — «Мугалимдер газетасы», 1968, 7-сентябрь.
Чыгармачылык дарамет. (С. Бөлөкбаевдин 50 жашка толушуна карата.)— «Ленинчил жаш», 19-сентябрь.
Татаал жанрдагы таасын аракет. «Ленинчил жаш», 1968, 16-ноябрь.
«Кутадгу билигдин» акыркы сөзү жөнүндө.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 22-январь.
Сынчынын китеби.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 15-январь.
Молдогазы Токобаевдин поэзиясы.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 5-февраль.
«Осмонкул».— «Советтик Кыргызстан», 1969, 20-апрель.
Талаптан артта калбайлы.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 14-май.

Адабий сындагы объективдүүлүк үчүн.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 25-июнь.

Мукайдын пьесасы.— «Ленинчил жаш», 1969, 28-август.

Сапардан соң...— «Ленинчил жаш», 1969, 28-сентябрь.

Кыргыз эл жазуучусу жөнүндө баян. Китепте: Касымалы Баялинов. Чыгармаларынын эки томдуу жыйнагы. 1-том. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы. 1969. 5—33-беттер.

Кошок тууралуу сөз.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 14-январь.

Кыргыз жазуучуларынын фронттук каттары.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 25-февраль, 4-март, 15-март.

Ой ачык, сөз так болсо...— «Советтик Кыргызстан», 1970, 24-май.

Мукай Элебаевдин чыгармачылыгы жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1970, № 3, 141—160-беттер.

К. Маликовдун чыгармачылыгындагы уруттуу маселелер.— «Ала-Тоо», 1970, № 11, 128—160-беттер.

Эргиген поэзия.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 16-декабрь.

Темага берилгендик.— «Ленинчил жаш», 1971, 7-январь.

«Өлбөстүн үрөнү».— «Кыргызстан маданияты», 1971, 13-январь.

Чабыты кең илимпоз.— «Кыргызстан маданияты», 1971 20-январь.

Тилектештиктин символу.— «Советтик Кыргызстан», 1971, 1-май.

Илимпоз жана педагог. (С. Иманалиев менен бирге.) — «Советтик Кыргызстан», 1971, 29-май.

Окумуштуу жана драматург.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 3-июнь.

Сын адилет, калыс болуу керек. «Кыргызстан маданияты», 1972, 19-январь.

Адабий сыныбыздын актуалдуу маселелери.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 23-март.

Айтуучубу, же жаратуучубу? — «Кыргызстан маданияты», 1973, 12-апрель.

Кылым жарчысы. Китепте: Аалы Токомбаев. Тандалган чыгармаларынын үч томдук жыйнагы. 1 том, Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972, 5—17-беттер.

Достуктун, тынчтыктын, маданияттын тили. (Ф. Краснов менен бирге) — «Советтик Кыргызстан», 1973, 13-сентябрь.

Адабият таануубуздун актуалдуу маселеси. (Кыргыз совет адабиятында социалисттик реализмдин жаралышы тууралу.)— «Ала-Тоо», 1973, № 11, 129—149-беттер.

Сынчынын иш планы.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 15-ноябрь.

Айтыш өнөрү тууралуу.— «Советтик Кыргызстан», 1974, 3-октябрь.

Жылдыздуу акын. Аалы Токомбаев 70 жашта.— «Ала-Тоо», 1974, № 11, 15—20-беттер.

Орус тилинде

Сын макалалардын жыйнагына ой жүгүрткөндө...— «Литературный Киргизстан», 1959, № 6, 84—88-беттер.

Поэтикалык котормо жөнүндө.— «Советская Киргизия», 1965, 11-ноябрь.

Дарыялар башаттардан башталат. (Кыргыз адабиятынын жаралыш тарыхына карата.) — «Советская Киргизия», 1966, 18-сентябрь.

«Таң алдында». (Аалы Токомбаевдин романынын жаңы редакциясы.) «Советская Киргизия», 1966, 30-ноябрь.

Сын жөнүндө сөз.— «Литературный Киргизстан», 1967, № 5, 110—113-беттер.

Элге арналган өмүр. Гаврил Пантелеевдин эрдиги. Баатырлардын үй-бүлөсү, советтик адам. (А. Табалдиев менен бирге). Китепте: Кыргызстандын жалтанбас уулдары. Советтер Союзунун Баатырлары тууралуу очерктер. Жыйнак. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 20—28, 39—54, 143—149-беттер.

Аалы Токомбаевдин «Таң алдында» романы жөнүндө. Китепте: Аалы Токомбаев. Таң алдында. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968, 5—14-беттер.

Акындын граждандык музасы.— «Литературный Киргизстан», 1971, № 1, 114—116-беттер.

Таланттын гүлдөгөн кезинде.— «Советская Киргизия», 1971, 10-октябрь.

Аалы Токомбаев. Китепте: Краткая литературная энциклопедия. 7-том. Москва, «Советская энциклопедия» басмасы, 1972, 533-бетте.

Орус сөзүн алып жүрүү үчүн.— «Мугалимдер газетасы», 1974, 22-май.

Замандаштарга жана урпактарга.— «Литературный Киргизстан», 1974, № 4, 37—41-беттер.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Стамов А. «Байчечекей» — алгачкы гүл.— «Ленинчил жаш», 1964, 28-август.

Карымшаков С. Сын—чыгарма. «Ленинчил жаш», 1965, 21-ноябрь.

Абдумомунов Т. Азыркы кездеги кыргыз адабият сынынын абалы жана милдеттери жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1966, № 2. 5—9-беттер.

Закиров С. Салмактуу эмгек.— «Советтик Кыргызстан», 1967, 25-январь.

Абдулдаев З. Орток адабий мурас маселеси тууралуу.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 10-февраль.

Таштемиров Ж. «Орток» мурас жөнүндө ойлор.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 28-апрель.

Караев Ө. Тарыхый кабарлар менен таанышканда.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 10-март.

Белекова З. Махмуд Кашгари кыргыздар жөнүндө.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 28-апрель.

Назаралиев Т. Талаштын предметин тагыраак билели.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 12-май.

Редакциядан.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 23-июнь.

Султаналиев Ж. Ойго бай саптар.— «Ленинчил жаш», 1968, 3-сентябрь.

Бейшенбаев К. Пайдалуу эмгек.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 27-август.

Абдраев А. «Тоолор менен сырдашуу».— «Кыргызстан маданияты», 1969, 1-январь.

Алыкулов Б. «Ар түрдүү издер».— «Ленинчил жаш», 1969, 14-июнь.

Насирдинов Т. **Ар түрдүү издер».**— «Кыргызстан маданияты», 1969, 17-сентябрь.

Асаналиев Ү. **Белсемдүү сапар.**— «Советтик Кыргызстан», 1971, 17-январь.

Тургунбаев С. **Сындын сабаттуулугу жагдайында.**— «Кыргызстан маданияты», 1971, 22-декабрь.

Карымшаков С. **Адабий сын жана сындын адабийлиги.**— «Кыргызстан маданияты», 1972, 9-февраль.

Асаналиев К. **Сөздөн — ишке.**— «Кыргызстан маданияты», 1972, 16-февраль.

Укаев К. **Сынчылык талант — сейрек талант.**— «Кыргызстан маданияты», 1972, 2-март.

Бобулов К. **Дагы бир жолу адабий сын жана адабий процесс жөнүндө.**— «Кыргызстан маданияты», 1972, 6-апрель.

Аскаров Т. **Адабий сындын принциптүүлүгү жана күжүрмөндүүлүгү үчүн.**— «Кыргызстан маданияты», 1972, 11-май.

Үмөталиев Ш. **Маселенин мотодологиялык жактары.**— «Ала-Тоо», 1974, № 1, 141—160-беттер.

Кудайбергенов К. **Алгачкы реалисттик тажрыйбалар кандайча жаралды?** — «Ала-Тоо», 1974, № 2, 147—160-беттер.

Садыков А. **Реализмге тарыхый конкреттүү мамиле болсун.**— «Ала-Тоо», 1974, № 3, 145—157-беттер.

Бобулов К. **Фольклор жана социалисттик реализм.**— «Ала-Тоо», 1974, № 5, 134—160-беттер.

Иманалиев К.— **«Чыгармалар жана ойлор» жөнүндө айрым пикирлер.**— «Ленинчил жаш», 1974, 8-август.

Орус тилинде

Бобулов К. **Сын ордуна жеме.** Реплика.— «Правда», 1964, 14-сентябрь.

Колесников Е. **Ар түрдүү жетөө.**— «Комсомолец Киргизии», 1966, 26-июль.

Адабий сында принципиалдуу негиз болсун. (Кыргыз ССР жазуучулар Союзунун пленумунун жыйынтыгына карата) — «Советская Киргизия», 1966, 23-январь.

Кульчицкий В. **Татаал жолдо.**— «Комсомолец Киргизии», 1972, 19-май.

Ялымов Н., Укаев К. **Адабий көркөм сындын күжүрмөндүүлүгү, принципиалдуулугу үчүн.** (Кыргызстандын жазуучулар Союзунун Башкармасынын пленумунан.) — «Советская Киргизия», 1972, 26-апрель.

Аскаров Т. **«Кыймылдуу эстетиканын» камылгалары.**— «Литературная газета», 1973, 7-февраль.

ТАШМАТ АРЫКОВ

Акын Ташмат Арыков 1936-жылы Москва районундагы Кош-Дөбө айылдык Советинин (азыркы Сретенка) Кош-Дөбө кыштагында дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

1953-жылы айылдагы жети жылдык мектепти бүткөндөн кийин Пишпектеги айыл-чарба техникумунун зоотехникалык бөлүмүнө келип кирет. Ани ийгиликтүү аяктап, 1957-жылы Москва районундагы «Эмгек даңкы» газетасына адабий кызматкер болуп орношот. 1958-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинин журналистика бөлүмүнө кабыл алынат. Университетти 1963-жылы бүтүп, ошол эле жылы Кыргызстан Мамлекеттик басмасына (азыркы «Кыргызстан» басмасына) ишке орношот. Азыр басманын редактору болуп иштейт.

Т. Арыковдун алгачкы «Ак буудай» деген ыры 1951-жылы Москва районунун «Эмгек даңкы» газетасына жарыяланган.

«Жаштык күндөр» аттуу биринчи ырлар жыйнагы 1964-жылы «Кыргызстан» басмасынан жарык көргөн.

Т. Арыков 1969-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕР

Кыргыз тилинде

Жаштык күндөр. Ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 117 бет.

Талаа таңы. Ырлар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 56 бет.

Жашоо. Ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 142 бет.

Эстелик. Ырлар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 80 бет.

Тууган жерге кеткен жол. Ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 99 бет.

Орус тилинде

«Махабат» ырлар. Китепте: Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 51—72-беттер.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Рыскулов А. Ойлонуп жашоо.— «Ленинчил жаш», 1970, 6-январь.

БАЙТЕМИР АСАНАЛИЕВ

Акын Байтемир Асаналиев 1940-жылы Нарын областынын Тянь-Шань районундагы Чет-Нура кыштагында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. Айылдык мектепте окуп, кийин Нарын шаарындагы № 1 Токтогул орто мектебин 1957-жылы бүтөт.

1958—1963-жылдары Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинде окуйт. Ошол кезден тартып газета-журналдарга ырлары жарыялана баштайт.

Университетти бүткөн соң эки жыл бою Нарын шаарында мугалим, кийин республикалык басма сөз боюнча Комитетте редактор болуп иштейт. 1966-жылдан бери «Мектеп» басмасынын балдар жана жаштар үчүн көркөм адабият бөлүмүндө редактор болуп иштеп келатат.

Анын алгачкы ырлар жыйнагы «Жаз боёгу» деген наам менен 1967-жылы жарык көрөт. Андан улам «Булак күүсү», «Кыял сапары» аттуу китептери жарыкка чыкты.

Б. Асаналиев 1975-жылдан КПССтин, 1975-жылдан СССР жазуучулар Союзунун, 1973-жылдан СССР журналисттер Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жаз боёгу. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 48 бет.
Булак күүсү. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 58 бет.
Кыял сапары. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 136 бет.

КОТОРМОЛОРУ

Кыргыз тилинде

Тургенев И. С. Түркөй. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 48 бет.

Мар Е. П. Найзадагы желек. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 200 бет.

Титов В. А. Ажалды ардантып... Жаштар үчүн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 188 бет.

Чуковский К. И. Эр жүрөк Персей. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 24 бет.

АЛ ЖӨНҮНДӨ РЕЦЕНЗИЯЛАР

Кыргыз тилинде

Иманбаев А. Эки китепке — эки пикир.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 1-май.

Ирисов П. «Кыял сапарынан» кийин...— «Кыргызстан маданияты», 1975, 13-март.

КЕҢЕШБЕК АСАНАЛИЕВ

Белгилүү адабиятчы жана адабий сынчы Кеңешбек Асаналиев 1928-жылы Фрунзе областынын Сокулук районуна караштуу Саз селосунда туулган.

К. Асаналиев 1946-жылы орто мектепти бүтөр менен Кыргызстан мамлекеттик педагогикалык институтуна кирип, аны 1950-жылы бүтүрөт. 1950-жылдан 1953-жылга чейин Ленинграддагы орус адабияты институтунда аспирантурада окуп, 1953-жылы «Т. Сыдыкбековдун чыгармачылык жолу» деген темада диссертация коргоп, филология илимдеринин кандидаты деген наамга ээ болот. Кыргыз ССР илимдер Академиясынын тил жана адабият институтунда илимий кызматкер, сектордун жетекчиси болуп иштеген. Кийинки кездерде ал жалаң чыгармачылык иштин үстүндө иштөөдө.

«Ала-Тоо» журналында, республикалык газеталарда, илимдер Академиясынын илимий жыйнактарында К. Асаналиевдин «Т. Сыдыкбековдун романдарындагы оң образдар», «Кыргыз ангемелеринин маселелери», «А. Токомбаевдин прозасындагы стилистикалык өзгөчөлүктөр», «Украин менен кыргыз элинин адабий байланыштарындагы кээ бир маселелер» деген макалалары жарыяланды. «Шевченко кыргыз тилинде» деген макаласы Шевченко конференциясынын үчүнчү жыйнагына украин тилинде басылып чыкты.

1956-жылы Кыргыз ССР илимдер Академиясынын басмасынан К. Асаналиевдин «Түгөлбай Сыдыкбековдун романдары» деген монографиясы, 1957-жылы «Кыргыз совет прозасынын очерктери» деген китеби чыкты. Анын Түгөлбай Сыдыкбеков, Чыңгыз Айтматов тууралу, кыргыз прозасынын проблемалары жөнүндө жазган эмгектери кыргыз адабий илимине чоң салым болду.

К. Асаналиев 1956-жылдан бери СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз совет адабияты. (Орто мектептин 10-классы үчүн хрестоматия). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954, 457 бет. (Самаганов Ж. менен бирге.)

Кыргыз совет адабияты. (Орто мектептин 10-классы үчүн хрестоматия.) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1955. 440 бет. (Самаганов Ж. менен бирге.)

Кыргыз совет адабияты. (Орто мектептин 10-классы үчүн хрестоматия.) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956. 400 бет. (Самаганов Ж. менен бирге.)

Кыргыз совет адабияты. (Орто мектептин 10-классы үчүн хрестоматия.) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957. 398 бет. (Самаганов Ж. менен бирге.)

Кыргыз совет прозасынын очерки. Бөлүм 1. Фрунзе, Кыргыз ССР илимдер Академиясынын басмасы, 1957. 112 бет. (Кыргыз илимдер академиясы тил жана адабият институту.)

Кыргыз совет прозасынын очерки. Бөлүм 2. Фрунзе, Кыргыз ССР илимдер Академиясынын басмасы, 1960. 103 бет. (Кыргыз илимдер академиясы тил жана адабият институту.)

Адабияттык терминдердин кыскача сөздүгү. Фрунзе, Кыргыз ССР илимдер Академиясынын басмасы, 1961. 119 бет. (Кыргыз илимдер академиясы тил жана адабият институту.) (Кыдырбаева Р. менен бирге.)

Түгөлбай Сыдыкбеков. (Кыскача чыгармачылык очерк.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 98 бет.

Адабияттык терминдердин кыскача сөздүгү. Фрунзе, Кыргыз ССР илимдер Академиясынын басмасы, 1963, 157 бет. (Кыргыз илимдер академиясы тил жана адабият институту. (Кыдырбаева Р. менен бирге.)

Кыргыз прозасында социалисттик реализмдин идеялык-эстетикалык өбөлгөсү.— Известия Академии наук Киргизской ССР. Серия общественных наук, Фрунзе, 1964. т. 6. выпуск 2, стр. 13—37-беттер.

Көркөм бийиктер. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 239 бет.

Орус тилинде

Түгөлбай Сыдыкбековдун романдары. (Сын-биографиялык очерк.) Фрунзе, Кыргыз ССР илимдер Академиясынын басмасы, 1956. 99 бет. (Кыргыз илимдер академиясы тил жана адабият институту.)

Азыркы замандын адамын ачуу. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 149 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

«Ленинчил жаш» газетасындагы көркөм чеберчилик жөнүндөгү талкууга карата.— «Кызыл Кыргызстан», 1954, 25-август.

Орус классикалык жана совет адабиятынын кыргыз адабиятындагы традицияларынын кээ бир маселелери.— «Советтик Кыргызстан», 1954, № 8, 79—88-беттер.

В. И. Лениндин образы кыргыз поэзиясында.— «Кызыл Кыргызстан», 1955, 22-апрель.

Кыргыз ачгемелеринде жүргүзүлгөн айрым байкоолор.— «Советтик Кыргызстан», 1955, № 6, 88—95-беттер.

А. Токомбаевдин прозасындагы айрым стилистикалык өзгөчөлүктөр.— Труды института языка и литературы (АН Киргизской ССР), выпуск 7, 1956, 103—115-беттер.

Кыргыз ачгемесинин айрым маселелери.— «Ала-Тоо», 1957, № 2, 84—96-беттер.

«Курманбек» поэмасы жөнүндө.— Труды института языка и литературы (АН Киргизской ССР), выпуск XII, 1957, 31—42-беттер.

Туулганына сүйүнбө, турарына сүйүн.— «Советтик Кыргызстан», 1957, 30-ноябрь.

Декаданын катышуучусу өзүнүн даярдыгы жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1958, № 9, 93-бет.

Азыркы күндүн темасы жана роман. (Ш. Бейшеналиевдин, Н. Байтемировдун, Ч. Айтматовдун чыгармаларына талдоо жүргүзүү.)—«Советтик Кыргызстан», 1961, 4-июнь.

Дайым бирге, түбөлүк бирге. (Орус адабиятынын Кыргызстандагы декадасы.) — «Советтик Кыргызстан», 1962, 25-август. (Рудов М. менен бирге.)

Кыргыз романынын устаты. (Т. Сыдыкбековдун 50 жашка толушуна карата) — «Советтик Кыргызстан», 1962, 5-октябрь.

Курчуган талант. (Жазуучу Т. Сыдыкбеков 50 жашка толду.) — «Кыргызстан аялдары», 1962, № 10, 12—13-беттер.

Кыргыз прозасынын ишенимдүү ориентациясы жөнүндө.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 21-январь.

Кыргыз прозасынын ишенимдүү ориентациясы.— «Ала-Тоо», 1967, № 8, 132—146-беттер.

Акындарга үч суроо.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 26-июнь.

Кыргыз романынын мейкиндиктери.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 12-ноябрь, 19-ноябрь.

Чындык панорамасы. (Кыргызстан жазуучуларынын V съездинин алдында «Литературная газетасынын» 12-майдагы санына кыргыз адабияты жөнүндө байкоолор, пикирлер жарыяланган.) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 26-май.

Сөздөн — ишке. (Кыргызстан жазуучулар союзунун сын боюнча өткөрүлүүчү пленумуна карата.) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 16-февраль.

Традиция духубу же калыбы? — «Кыргызстан маданияты», 1972, 21-сентябрь.

«Паризат» менен кездешүү.— «Мугалимдер газетасы», 1973, 29-сентябрь.

Сынчылык жеңил иш эмес.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 17-январь.

Леонид Леоновдун «Орус токою» кыргыз тилинде.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 12-сентябрь.

Эстебестин өнөрү.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 19-сентябрь.

«Учууга эки канаттай»... Социалисттик реализмдин кыргыз совет адабиятында калыптаныш маселесине карата.— «Ала-Тоо», 1974, № 12, 129—143-беттер.

Маанилүү проблемалар козгогондо... (Сын китептерге пикир.)— «Кыргызстан маданияты», 1975, 27-март.

Чыккан тоо бийик болсо. (Сын китептерге пикир.) — «Кыргызстан маданияты», 1975, 3-июль.

Орус тилинде

Биздин дос жана окутуучубуз. (А. П. Чехов жана кыргыз жазуучуларынын чыгармалары.) — «Советтик Кыргызстан», 1954, 15-июль.

Украина менен кыргыз элдеринин адабий байланышындагы кээ бир маселелер.— Известия Киргизского филиала АН СССР, выпуск 1, 1954, 9—16-беттер.

Т. Сыдыкбековдун «Биздин замандын кишилери» романындагы типтүүлүк проблемалары.— Труды института языка и литературы (АН Киргизской ССР), выпуск 5, 1955.

Кыргыз поэзиясынын патриархы.— «Литературный Киргизстан», 1965, № 2, 12—18-беттер.

Кыргыз прозаиктеринин улуу мектеби.— «Литературный Киргизстан», 1966, № 4, 111—119-беттер.

Чебердин милдети — изденүү.— «Литературная газета», 1967, 1-февраль.

Кыргыз прозасындагы эки беткейлик. (Полемикалык заметка.) — «Литературный Киргизстан», 1968, № 3, 101—103-беттер.

Эчки чоочун короого кирип кеттиби?..— «Литературная газета», 1969, 7-май.

Концепциянын тереңделиши.— «Вопросы литературы», 1969, № 7, 206—208-беттер.

Чындыктын кеңири панорамасы.— «Литературная газета», 1971, 12-май.

Адабий Кыргызстан.— «Литературная газета», 1971, 12-май.

Традициялары — духубу же калыбы? — «Литературная газета», 1972, 30-август.

Проза: проблема жана өсүш жолу.— «Литературная газета», 1973, 11-июль.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Бейшеналиев Ш. Кыргыз адабияты боюнча экинчи илимпос — «Ленинчил жаш», 1953, 5-декабрь.

Бейшеналиев Ш. Баалуу эмгек.— «Ала-Тоо», 1958, № 1, 151—155-беттер.

Байтемиров Н. Сынбы же кыжырлануубу? — «Советтик Кыргызстан», 1958, 14-сентябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 185—186-беттер.

Токтобаева Р. Кыргызстандын адабияты. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, 1958, 86—88-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Садыков А. Адабий терминдердин сөздүгү. (К. Асаналиев жана Р. Кыдырбаевалардын «Адабият таануу терминдеринин кыргызча сөздүгү» деген китеби жөнүндө) — «Советтик Кыргызстан», 1961, 19-ноябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 86—89-беттер.

Орус тилинде

Пиккиев И. Түгөлбай Сыдыкбеков тууралу илимий эмгек.— «Советская Киргизия», 1953, 26-ноябрь.

Дарояян С. Т. Сыдыкбековдун чыгармалары жөнүндө жаңы изилдөө.— «Советская Киргизия», 1957, 7-февраль.

Рудов М. Кыргыз прозаны жөнүндө изилдөө.— Киргизский государственный университет. Ученые записки филфака. выпуск IV, 1957, 241—245-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 201—202-беттер.

Кыргыз сынчылары менен адабиятчыларынын эмгектерин талкуулоо. (СССР жазуучулар союзу менен А. М. Горький атындагы дүйнөлүк адабият институтунда кыргыз сынчыларынын эмгектерине болгон талкуу.) — «Вопросы литературы», 1959, № 1, 248—250-беттер.

Югов А. Замандаштарды ачып көрсөтүү.— «Литературный Киргизстан», 1969, № 1, 114—115-беттер.

Вакуленко В. Чыңгыз Айтматов жөнүндө жаңы китеп.— «Советская Киргизия», 1969, 2-октябрь.

Бобулов К. Сын жана адабий процесс.— «Советская Киргизия», 1969, 15-июль.

Бобулов К. Жетилгендик жана чеберчилик.— «Вопросы литературы», 1969, № 9, 231—232-беттер.

Кедрина З. Окутуу үчүн окуу керек.— «Литературная газета», 1972, 26-январь.

Озеров В. М. Адабий-көркөм сын жана азыркы мезгил.— «Литературная газета», 1972, 2-февраль, «Литературная Россия», 1972, 4-февраль.

Аскаров Т. «Кыймылдагы эстетиканын» камы.— «Литературная газета», 1973, 7-февраль.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 111—115-беттер.

ТЕҢДИК АСКАРОВ

Көрүнүктүү адабий сынчы, коомдук ишмер Теңдик Аскаров 1937-жылы Ош областындагы Токтогул районуна караштуу Токтогул селосунда туулган. Өз айылындагы жети жылдыкты бүтүргөндөн кийин Фрунзедеги А. С. Пушкин атындагы орто мектептен окуусун улантат. 1955-жылдан 1960-жылга чейин Кыргыз мамлекеттик университетинде окуйт. 1960-жылы Кыргыз ССР илимдер Академиясынын аспирантурасына алынат. 1964-жылы аспирантураны ийгиликтүү аяктап, «Адабияттагы көркөмдүк шарттуулуктун эстетикалык жаратылышы» деген темада диссертация коргоп, философиялык илимдердин кандидаттык наамына ээ болот.

1964—1967-жылдары Т. Аскаров Кыргыз ССР илимдер Академиясынын философия жана укук институттун илимий кызматкери, окумуштуу секретары, «Кыргызстан маданияты» жумалыгынын редакторунун орун басары милдетин аткарган. 1967-жылдан 1971-жылга чейин партиялык жооптуу кызматта, 1971-жылдан бери Кыргызстан жазуучулар союзунун башкармасынын биринчи секретары болуп иштеп келе жатат.

Т. Аскаровдун чыгармачылык иши 1957-жылдан башталган. Ошондон бери анын кыргыз адабиятынын, адабий сынынын, марксисттик-лениндик эстетиканын актуалдуу маселелери боюнча көп сандаган макалалары, илимий эмгектери үзгүлтүксүз түрдө республикалык, борбордук басма сөз беттерине жарыяланып келе жатат, өзүнчө китеп болуп чыккан эмгектери да бар.

Т. Аскаров 1966-жылдан КПССтин мүчөсү, 1967-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө. Кыргыз ССР Жогорку Советинин депутаты, Кыргызстан КП БКнын мүчөсү.

Кыргыз адабияты менен маданиятына сиңирген эмгеги үчүн Т. Аскаров «Каарман эмгеги үчүн Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Көркөм образдар дүйнөсүндө. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 152 бет.

Оттон өскөн кызыл гүл. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 114 бет.

Орус тилинде

Адабияттагы көркөмдүк шарттуулуктун эстетикалык жаратылышы. (Диссертациянын автореферати.) Фрунзе, 1964. 23 бет.

Көркөмдүк шарттуулуктун эстетикалык жаратылышы. Фрунзе, «Илим» басмасы, 1966. 157 бет.

Сындын бийик милдети. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 68 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Шыдыр уйкашты жерүүгө болобу? — «Ала-Тоо», 1957, № 1, 90—95-беттер.

А. Токомбаевдин акындык чеберчилигиндеги кээ бир белгилер. — «Ала-Тоо», 1958, № 2, 130—136-беттер.

Кандай элде ыр сакталат? — «Ала-Тоо», 1958, № 10, 131—132-беттер.

Бүгүнкү күн — поэзиянын канаты. — «Ленинчил жаш», 1959, 25-февраль.

Унутулган азаптын тактары. — «Ала-Тоо», 1960, № 7, 92—99-беттер.

Турмуш сүрөттөрү. — «Ленинчил жаш», 1960, 16-январь.

«Тянь-Шандык кыз» тууралу. — «Ленинчил жаш», 1960, 23-ноябрь.

Акталган үмүт. — «Ала-Тоо», 1962, № 1, 108—115-беттер.

Диндин зыяндуулугу жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1962, 1-март, (Макеев А. менен бирге.)

Кыштактан келген кыз. — «Ленин жолу», 1962, 5-декабрь.

Көркөм шарттуулуктун мүмкүнчүлүктөрү. — «Ленинчил жаш», 1963, 22-сентябрь.

Адабияттагы шарттуулук маселесине карата. — «Ала-Тоо», 1963, № 8, 115—124-беттер.

Жаштардын жаңы аңгемелери. — «Ленинчил жаш», 1963, 22-декабрь.

Адабий сындагы теориялык проблемалардын коюлушу. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 27-ноябрь.

Бүгүнкү күндүн поэзиясы жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1967, 23-июнь.

Поэтикалык эстафета. — «Ала-Тоо», 1967, № 7, 132—144-беттер.

Тунук эстетикалык турмуш үчүн. — «Коммунист», 1969, № 11, 55—60-беттер.

Сөз чеберинин милдети. (СССР жазуучуларынын V съездинен кийинки ойлор.) — «Ленинчил жаш», 1971, 20-июль; «Кыргызстан маданияты», 1971, 14-июль.

СССР жазуучуларынын V съезди жана Кыргызстан жазуучуларынын кезектеги милдеттери. — «Кыргызстан маданияты», 1971, 13-октябрь.

Кыргыз адабиятынын Украинадагы декадасы.— «Советтик Кыргызстан», 1971, 17-октябрь.

Достук жолугушуулардын кубанычы.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 17-ноябрь.

Көркөм адабият жана бүгүнкү талап.— «Ала-Тоо», 1971, № 10, 3—20-беттер.

Биздин замандашыбыз.— (Н. Некрасовдун туулган күнүнө 150 жыл).— «Ала-Тоо», 1972, № 4, 124—133-беттер.

Адабий сындын принциптүүлүгү жана күжүрмөндүүлүгү үчүн. (Кыргызстан жазуучулар союзунун башкармасынын сын боюнча өткөрүлгөн пленумунда Т. Аскаровдун доклады жана жарыш сөздөрдүн кыскача баяндамасы.) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 11-май.

Азыркы учур жана адабий сын.— «Ала-Тоо», 1972, № 6, 3—32-беттер.

Кыргыз совет адабиятынын мындан аркы ийгиликтери үчүн.— «Коммунист», 1972, № 7, 44—47-беттер.

Кучак жайып тосуп алганыңыздар үчүн ырахмат.— «Советтик Кыргызстан», 1972, 24-сентябрь.

Түбөлүк кайнар булак. (Кыргыз адабиятынын жетишкендиктери.)— «Советтик Кыргызстан», 1972, 11-октябрь.

Жетилүү мезгили. (Кыргызстан жазуучулар Союзунун Башкармасынын биринчи секретары Т. Аскаров менен аңгеме.) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 12-октябрь.

Түбөлүккө осуят. (Кыргыз адабиятынын өнүгүү, өсүү жолунан.) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 28-декабрь.

«Кыймылдагы эстетиканын» милдеттери. (Адабий сын, тажрыйба, проблемалар, милдеттер.) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 15-февраль.

Мезгил кыймылы.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 20-сентябрь.

Мезгил талабы. (Жазуучу жана беш жылдык.) — «Ала-Тоо», 1973, № 12, 3—21-беттер.

Чыккынчыга наалат. (А. Солженицындын антисоветтик чыгармаларына карата өз пикирин баяндайт.) — «Советтик Кыргызстан», 1974, 7-февраль. (Т. Умөталиев менен бирге.)

Мезгилдин талабына татыктуу бололу.— «Коммунист», 1974, № 9, 81—85-беттер.

Жаңы бийиктикке карай.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 17-октябрь.

Каармандар жаныбызда.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 28-ноябрь.

Жетилүүнүн жолунда.— «Ала-Тоо», № 10, 16—30-беттер.

Совет адабиятынын сыймыгы. Заманыбыздын залкар жазуучусу. (М. Шолохов.) — «Советтик Кыргызстан», 1975, 23-май.

Орус тилинде

Баатыр жөнүндө повесть.— «Комсомолец Киргизии», 1958, 14-ноябрь.

Кыргыз прозасынын башатында.— «Литературный Киргизстан», 1959, № 4, 100—104-беттер.

Адабий сындын активдүүлүгү үчүн.— «Литературный Киргизстан», 1962, № 5, 87—90-беттер.

Поэтикалык эстафета.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 22-ноябрь.

Адабияттагы шарттуулук жана шарттуу схемалар.— «Литературный Киргизстан», 1963, № 2, 87—92-беттер.

Эне жана анын уулу жөнүндө баян.— «Советская Киргизия», 1964, 18-сентябрь.

Эстетикалыктын проблемасы.— Известия АН Киргизской ССР, 1966, № 2, 68—74-беттер.

Көркөмдүктү элдин турмушуна киргизүү.— «Советская Киргизия», 1968, 8-август.

Сулуулуктун законуна ылайык.— «Правда», 1969, 14-апрель.

Багытыбыз: граждандуулук. (Кыргызстан жазуучулар союзунун Правлениясынын биринчи секретары Т. Аскаровдун интервьюсу.)— «Советская Киргизия», 1971, 27-июнь.

Пикирлешүүнүн кубанычы. (Кыргыз жана латыш жазуучуларынын ортосундагы чыгармачылык байланышы жөнүндө.)— «Советская Киргизия», 1971, 3-сентябрь.

Эл достугу — адабияттын достугу.— «Советская Киргизия», 1971, 21-октябрь.

Достук жолугушуулардын кубанычы.— «Советская Киргизия», 1971, 5-ноябрь.

Биздин замандашыбыз. (Некрасовдун туулганына 150 жыл толду.)— «Литературный Киргизстан», 1972, № 1, 91—99-беттер.

Пленумга катышкандардын сөзү.— «Литературная газета», 1972, 2-февраль.

Балдарга жана балдар жөнүндө.— «Детская литература», 1972, № 2, 20—21-беттер.

Сындын жогорку милдети.— «Литературный Киргизстан», 1972, № 3, 69—94-беттер.

Эзелки жана жаш менин жерим.— «Литературная газета», 1972, 25-август.

Жетилген мезгил. (Кыргызстан жазуучулар Союзунун биринчи секретары Т. Аскаров менен болгон аңгеме.) — «Дружба» народов», 1972, № 8, 232—239-беттер.

Балдар жөнүндө жана балдар үчүн.— Вестник детской литературы, 1972, № 8, 62—64-беттер.

Саламатсыздарбы, кымбаттуу достор! — «Литературная Россия», 1972, 8-сентябрь.

Рухий байлык өсүп жатат.— «Советская Татария», 1972, 13-сентябрь.

Түбөлүккө осуят. (Кыргыз адабиятынын өнүгүү, өсүү жолунан.) — «Литературная газета», 1972, 13-декабрь.

Рухий жаңыруу.— «Советская Киргизия», 1972, 14-декабрь.

Сөз — адабиятчыларга.— «Вопросы литературы», 1972, № 12, 6—36-беттер.

«Кыймылдагы эстетиканын» милдеттери. (Адабий сын. Тажрыйба, проблемалар, милдеттер.) — «Литературная газета», 1973, 7-февраль; «Комсомолец Киргизии», 1973, 13-февраль.

Жетилгендик.— «Литературный Киргизстан», 1974, № 5, 12—26-беттер.

Өйдөлөштүн баскычтары.— «Литературная газета», 1974, 30-октябрь; «Советская Киргизия», 1974, 27-октябрь.

Украин тилинде

Кайра жаралган калктын адабияты.— «Литературная Урканна», 1971, 22-октябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Матиев К. Эстетика боюнча изилдөө.— «Советская Киргизия», 1967, 14-сентябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 116—118-беттер.

ЖЕКШЕН АШУБАЕВ

(1912—1943)

Прозаик, акын жана драматург Жекшен Ашубаев 1912-жылы азыркы Пржевальск районундагы Маман кыштагындагы кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

Ж. Ашубаев 1925-жылдан 1931-жылга чейин Түп районундагы айыл чарба техникумунда окуйт. Анан айыл советтин төрагасы, «Көчкөр», «Оргочор» совхоздорунда саясий бөлүмдүн начальнигинин комсомол жагынан орунбасары болуп иштейт.

1936—1937-жылдары Каракол райондук комсомол комитетинин секретары жана ЛКСМдын Кыргызстан обкомунун секретары болуп кызмат аткарат. 1938-жылдан 1941-жылга чейин Ж. Ашубаев Кыргыз Эл Комиссарлар Советинин алдындагы Искусство иштери боюнча башкармасынын начальниги, Кыргызстан жазуучулар Союзунун жана «Советтик адабият жана искусство» журналынын аппаратында, Чүй райондук эл агартуу бөлүмүндө иштейт.

Ж. Ашубаев адабият майданына 1939-жылы келди. 1940-жылы жаңы өсүп келе жаткан кыргыз интеллигенциясынын турмушунан алынган «Терең кечүү» аттуу повести жарыяланат. Ошону менен бирге согуштун алдында «Мөмөлөрүм» аттуу пьеса, балдарга арналган «Кайырдуу достор» аттуу поэма жана ырлар жазды.

Ата Мекендик согуш башталганда колго курал алып, мекенди коргоо үчүн фронтко жөнөйт. 1943-жылы Ростов-на Дону районунда баатырдык менен курман болот.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кайырдуу достор.— Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1940. 32 бет.
Терең кечүү. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 180 бет.

Терең кечүү. (Повесть) — 2-басылышы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 124 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жолдогу бир окуя. (Улуу акын Токтогулдун 75 жашка толушуна карата.) — «Советтик адабият жана искусство», 1940, №5, 58—64-беттер.

Жолдогу бир окуя. (Улуу акын Токтогулдун 75 жашка толушуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1940, 13-октябрь.

Жолдогу бир окуя.— Китепте: Токтогулга эстелик. Фрунзе, 1940. 82—90-беттер.

Акакий Церетели. (1840—1915) — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 3-июнь.

Кыргызстандын дарылануу жайлары.— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 7-сентябрь.

Орус тилинде

Кыргыз элинин макалдары.— «Киргизстан», 1940, 1-китеп. 213—220-беттер. (Н. Чекменов менен бирге жазган.)

Кыргыздын эл жомоктору.— «Киргизстан», 2-китеп, 1940, 149—161-беттер. (А. Ниалло менен бирге жазган.)

«Бай жана батрак».— «Советская Киргизия», 1940, 10-август (Д. Воробьев менен бирге жазган.)

Жолдогу бир окуя. (Улуу акын Токтогулдун 75 жашка толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 1940, 13-ноябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 100—101-беттер.

Абдраимов Ж. Жекшен Ашубаев.—Китепте: Ашубаев Ж. Терең кечүү. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959, 3—9-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 90—91-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 109—110-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 119—120-беттер.

ТАЛАНТ БАЙГАБЫЛОВ

Акын жана прозаик Талант Байгабылов 1921-жылы Талас районундагы Кең-Кол айылында кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. 1940-жылы Фрунзедеги педагогикалык окуу жайын бүткөндөн кийин Талас районундагы Кең-Арал жети жылдык мектебинде мугалимдик кесипте иштеп, 1942-жылы март айында Советтик Армиянын катарына чакырылат. Сталинграддын алдындагы салгылашууга взводдун командири болуп катышат. Согушта үч жолу жарадар болот.

Советтик Армиянын катарынан демобилизацияланып келгенден кийин, 1944—1952-жылдарында мугалим болуп иштеп, 1952-жылдан Покровка райондук газетасында редактор болуп иштейт. 1958-жылдан баштап Талас райондук «Ленинчил Туу» газетасында иштейт.

Т. Байгабылов 1952-жылы мугалимдер институтун, 1956-жылы Кыргызстан мамлекеттик педагогикалык институтунун тил жана адабият факультетин сырттан окуп бүтүрөт.

Т. Байгабылов 1945-жылдан бери КПССтин мүчөсү, 1959-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Сталинграддын түндүк-батыш фронтунда жүрүп, «Энеге» деген биринчи ырын жазат. Бул ыр 1943-жылы май айында «Советтик Кыргызстан» (азыркы «Ала-Тоо») журналына басылат.

1952-жылы акындын «Досторум» деген биринчи ырлар жыйнагы жарык көрөт.

Т. Байгабылов «Эрдик үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңип чыккандыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта каарман эмгеги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңиштүү аяктаганына XX жыл», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «1941—1945-жылдагы согуштун жеңишине 25 жыл» медалдары жана Кыргызстан ЛКСМ БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Досторум. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 63 бет.

Бактылуу жаштар. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953, 103 бет.

Мергендин сыры. (Аңгемелер) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954, 85 бет.

Дайыма бирге. (Балдар үчүн аңгеме) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956. 106.

Өчпөс жарык. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 167 бет.

Тоо эчкинин улагы. (Бөбөктөр жана тестиер балдар үчүн) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 70 бет.

Мергендин сыры. (Тестиер жана өспүрүмдөр үчүн повесть) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 127 бет.

Күүлөр. (Ырлар жыйнагы) Өспүрүмдөр үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961, 92 бет.

Жашыл сарай. (Повесть) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 176 бет.

Айыбы ачылгандар. (Аңгемелер) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962. 99 бет.

Досторумдун жолунда. (Тестиер балдар үчүн повесть жана аңгемелер) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 249 бет.

Каалоо. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 71 бет.

Күкүк. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 27 бет.

Биз биргебиз. (Роман) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 509 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Адамдын бактысы.— «Советтик Кыргызстан», 1967, 18-июнь.

«Фонетиканы үйрөнүү» жөнүндөгү китеп.— «Мугалимдер газетасы», 1966, 10-декабрь.

Көркөм адабият — тарбиялоонун куралы.— «Мугалимдер газетасы», 1970. 4-июль.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Мамбетов С. **«Досторум» деген китеби жөнүндө.**— «Кызыл Кыргызстан», 1953, 9-декабрь.

Мамбетов С. **«Бактылуу жаштар».**— «Ленинчил жаш», 1954, 10-сентябрь.

Бөрүбаев А. **Жаш акындардын ырлары жөнүндө.**— «Лениндик Туу», 1953, 17-май.

Байгубатов К. **Өсүп келе жаткан жаш акындар.**— «Ленинчил жаш», 1958, 29-май.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 158—159-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 113-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик Республикалык китепканасы.)

Абдраимов Ж. **Жаңы китептер.**— «Жаш ленинчи», 1959, № 4, 25—26-беттер.

Бообеков К. **Жаштардын сыры.**— «Советтик Кыргызстан», 1961, 9-апрель.

Карымшаков С. **Акын болсоң айтканга.**— «Ленинчил жаш», 1962, 21-ноябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 92—94-беттер.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 287—291-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 175—176-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 121—123-беттер.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966 ж.ж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 287—291-беттер.

МАР БАЙЖИЕВ

Прозаик, драматург Мар Ташимович Байжиев 1935-жылы Жалал-Абад шаарында жазуучунун, билими боюнча педагогдун үй-бүлөсүндө туулган.

1960-жылы М. Байжиев Кыргыз мамлекеттик университетинин филологиялык факультетин бүтүргөндөн кийин, «Кыргызфильм» киностудиясында старший редактор болуп иштейт. 1964-жылы Москвадагы жогорку сценарлык курсту бүтүрүп, Кыргыз ССР маданият министерствосунун репертуардык коллегиясынын башкы редактору, 1971-жылдан 1975-жылга чейин «Литературная газетасынын» өз кабарчысы болуп кызмат аткарган.

М. Байжиевдин чыгармалары басма жүзүндө 1956-жылдан баштап жарык көрө баштайт. 1961-жылы «Кара-Курт» аттуу сатиралык аңгемелеринин жыйнагы чыгат. 1964-жылы «Кайрылып келүү» аттуу повесть жана аңгемелер китеби орус тилинде чыккан. 1965-жылы Кыргыз драмтеатрында «Балдар бойго жеткенде» деген көп актылуу пьесасы коюлат.

М. Байжиевдин «Эрөөл» деген пьесасы «Театр» журналына жарыялангандан кийин СССРдеги ондогон шаарларда жана Польша, Болгария, ГДР, Венгрия, Австралия, Чехословакия, Румынияда да коюлган.

М. Байжиевдин аңгемелери, повесттери СССР элдеринин көп тилдерине которулган.

М. Байжиев 1969-жылдан КПССтин, 1966-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кара курт. (Атеисттик аңгемелер) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 80 бет.

Жалгыз аяк жол. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 140 бет.

Орус тилинде

Кайрылып келүү. (Аңгемелер жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 111 бет.

Дуэль. М., ВУ ОАП. 1968. 45 бет.

Менин алтын балыгым (повесттер жана аңгемелер) «Молодая гвардия» 1976, 255 бет.

Украин тилинде

Дуэль. Драмалык новелла. Киев. «Мистецтво», 1969, 49 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Чыныгы турмуштан... (Кинозалынан репортаж) — «Советтик Кыргызстан», 1964, 18-сентябрь.

Булактан дарыяга айланган коллектив.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 7-декабрь.

Тең укуктуубуз.— Клубдук сахна. 1967. № 1, 85—90-беттер.

Чындыкты көрдө жатып «кыйкырам». (М. Элебаев жөнүндө) — «Ала-Тоо» 1968, № 5, 98-бет.

Элдик поэзиянын кайнар булагы. (Манасчы Ш. Азизов жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 24-ноябрь.

Ленинград Кыргызстанга — Кыргызстан Ленинградга. (Фотодокументтердин республикалык архивинен репортаж) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 18-январь.

Орус тилинде

Жазуучу Чекменевге менин кеңешим.— «Литературный Киргизстан», 1957, № 2, 125—128-беттер.

Бакен Кыдыкеева.— «Комсомолец Киргизии», 1958, 10-август.

«Ак шумкар» операсы жөнүндө.— «Советская музыка», 1958, № 10, 88—91-беттер.

Поэтикалык котормо жана кыргыз ыр түзүлүш маселелери.—«Литературный Киргизстан», 1959, № 2, 107—111-беттер.

Кыргыз элинин ырларынын жана речитативдик метрикасы.— Известия, Академия наук Киргизской ССР, 1961, вып. 3, 105—108-беттер.

Прометейди бал кошкон пряник канааттандырабы? — «Советская Киргизия», 1964, 13-декабрь.

Аман Саспаевдин аңгемелери.— «Литературный Киргизстан», 1965, № 1, 96—98-беттер.

Инструкция боюнча туугандык байланышты жоготуу.— «Комсомолец Киргизии», 1965, 19-февраль.

Келечекке көз жүгүртүп.— «Литературная газета», 1971, 2-июнь.

Биз согушту билебиз.— «Комсомолец Киргизии», 1971, 22-июнь.

Онунчу музанын капасы.— «Литературная газета», 1972, 15-март.

Көрүүчүлөр менен көзмө-көз.— «Литературная газета», 1975, 8-январь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Аксаков М. Биринчи жолугушуу. (Кайрылып келүү) — «Советская Киргизия», 1965, 10-январь.

Асанбеков С. Сахнада — интеллигент.— «Ленинчил жаш», 1965, 19-декабрь.

Кырбашев К. «Турмуш жаңырыктары».— «Кыргызстан маданияты», 1967, 9-июнь.

Момунова Г. «Төрт адам».— «Советтик Кыргызстан», 1968, 14-февраль.

Мамбеталиев «Төрт адам».— «Ленинчил жаш», 1968, 2-апрель.

Скляр Т. Калыстык менен ылгайлы.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 10-апрель.

Тойбаев М. Байжиевдин «Төрт адамы» жөнүндө.— «Кыргызстан маданияты», 1966, 11-июнь.

Тойбаев М. «Жаңы пьеса — жаңырган каармандар.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 12-ноябрь.

Орус тилинде

Хлыпенко Т. Биз атыштык.— «Комсомолец Киргизии», 1968, 1-январь.

Зубков Ю. Негизгисин унутканда...— «Красная звезда», 1968, 5-октябрь.

Саттаров И. Дуэль. «Комсомолец Татарии», 1968, 22-ноябрь.

Забродин Ю. Жекеме-жеке.— «Молодой коммунар», 1968, 18-декабрь.

Тагысбаев Б. Жекпе-жек.— «Казак эдебиети», 1969, 27-январь.

Жигитов С. «Жекеме-жеке». М. Байжиевдин пьесасы Москвадагы Академиялык театрда коюлган.— «Советская Киргизия», 1969, 15-февраль.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 133—135-беттер.

Кедрина З. Бактыга кантип жетишет? — «Литературная газета», 1970, 22-июль.

Боборкекин В. В. Жолдо.— «Юность», 1971, № 3, 89—93-беттер.

Боборыкин В. Жазуучу жаш болсо.— «Дружба народов», 1970, № 6, 269—271-беттер.

Федонюк. «Жекеме-жеке». «Черноморская здравница», 1971, 12-февраль.

Сотников Н. Турмуштун панорамасы.— «Детская литература», 1970, № 11, 64—65-беттер.

Попов В. Сөз «Жекеме-жеке» жөнүндө.— «Комсомолец Киргизии», 1972, 22-апрель.

Зиязова В., Пономарев А. «Жекеме-жеке» бизде конокто.—«Ленинский путь», 1973, 9-июнь.

Кузнецова Л. Ар бир үйдө майрам.— «Комсомолец Киргизии», 1973, 14-август.

Хлыпенко Г. Ак ниет.— «Вечерний Фрунзе», 1974, 6-июнь.

Ефремова Л. Чыгармачылык жеңиш.— «Советская музыка», 1974, № 9, 56—63-беттер.

ТАШЫМ БАЙЖИЕВ

(*1909—1952*)

Ташым Искакович Байжиев 1909-жылы Жети-Суу уездинин Теңизбай айлында кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. Атасы Искак 1917-жылы качкындан Көлгө кайтып келе жатканда жолдон каза болуп, Ташым энесинин колунда өсөт.

1925-жылы Байжиев айылдашы Касымалы Жантөшев менен Фрунзеге келип педтехникумга кирип, аны 1930-жылы бүтүрүп чыгат. 1930—31-жылдары Т. Байжиев Гүлчөдөгү детдомдун директору, Жалал-Абаддагы педтехникумдун окуу бөлүмүндө башчы болуп иштеп, тил жана адабияттан, тарыхтан сабак берет. 1940-жылы Фрунзедеги пединституттун орус тил жана адабият факультетин бүтүрүп чыгып, тарых жана адабият институтунун «Манас» бөлүмүн башкарат. 1942-жылы өз ыктыяры менен согушка кетип, 1944-жылы жарадар болуп тылга кайтат.

1944—50-жылдары Т. Байжиев Кыргыз Илимдер Академиясынын алдындагы «Манас» секторунун башчысы болуп иштейт.

Т. Байжиевдин чыгармачылыгы 1927—28-жылдары башталат. «Кызыл Кыргызстан» газетасында «Чабуул», «Маданият жолунда» журналында Ташымдын «Сен кимсиң?», «Досум», «Кытмыр өлдү», «Күрөө», «Төр-Сууда», «Суу боюнда» жана башка чакан повесть, аңгемелери чыгат. 1927-жылы ал «Кызыл Кыргызстан» газетасынын алдында курулган «Кызыл учкун» адабий уюмунун алгачкы мүчөлөрүнүн бири болуп, кийин Кыргыз жазуучулар Союзу уюштурулганда М. Элебаев, Ж. Жамгырчиев, Ж. Бөкөнбаев, К. Жантөшев, С. Сасыкбаев жана башкалар менен бирге СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү болот.

Отузунчу-кыркынчы жылдары Т. Байжиев өзүнүн чыгармачылык күчүн көбүнчө сынга, адабият таануу жана тил илимине жумшайт. Адабиятчы Зияш Бектенов менен бирдикте Кыргыз грамматикасы жана адабияты боюнча биринчи окуу китептеринин автору болот.

Т. Байжиев театр ишине да бир топ эмгек сиңирген. 1944-жылы анын Ата Мекендик согуш жөнүндө жазган «Жигиттер» аттуу пьесасы «Советтик Кыргызстан» журналына басылып чыккан. Кыргыз драма театрында анын котормосу боюнча А. Треневдин «Любовь Яровaясы», А. Островскийдин «Сепсиз кызы» коюлган. Ар кайсы жылдары Т. Байжиев И. Тургеневдин, Л. Толстойдун, Дм. Фурмановдун, А. Фадеевдин жана башка классиктердин чыгармаларын окуучуларга кыргыз тилинде тартуулаган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эне тили. (Башталгыч мектептердин 4-жылы үчүн эне тил сабактары.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1933. 52 бет. (З. Бектенов менен бирге).

Кыргыз тили. Грамматика жана жазуу эрежелери. 3—4-окуу жылы. 2-басылышы, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1934. 104 бет.

Кыргыз тили. Грамматика жана жазуу эрежелери. 3-класс үчүн. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 130 бет. (З. Бектенов менен бирге.)

Кыргыз тили орфографиясынын (имласынын) сөздүгү. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1938. 94 бет. (Т. Актанов, К. Бакеев менен бирге.)

Биздин адабият. Хрестоматия. 5-класс үчүн. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1941. 216 бет.

Дагы: 1945. 244 бет.

Дагы: 1947. 284 бет. (З. Бектенов менен бирге.)

Кыргыз тили. Окуу китеби. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947. 102 бет. (З. Бектенов менен бирге.)

Кыргыз тили. Окуу китеби. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1948. 96 бет.

Биздин адабият. Хрестоматия. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940. 282 бет. (З. Бектенов менен бирге.)

Биздин адабият. Хрестоматия. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 280 бет. (З. Бектенов менен бирге.)

Кыргыз адабияты. (Фольклор) 8-класс үчүн. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 283 бет. (З. Бектенов менен бирге.)

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Распе. **Э. Мюнхаузендин башынан өткөндөрү.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1936, 110 бет.

Фурманов. **А. Чапаев.** Фрунзе — Казань, Кыргызмамбас, 1939, 375 бет.

МАКАЛАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Элчил акын, прозаик Мукай Элебаев. Китепте: Элебаев М. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947, 3—8-беттер.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨ МАКАЛАЛАР

Самаганов Ж. **Адабий окуу китептерине зыяндуу идеологияга жол берилбесин.**— «Ленинчил жаш», 1947, 9-ноябрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 136—138-беттер.

ТҮМӨНБАЙ БАЙЗАКОВ

Көрүнүктүү акын жана котормочу Түмөнбай Байзаков 1923-жылы азыркы Ош областынын Сузак районундагы Барпы айыл Советине караштуу Бөкөй деген кыштоодо кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

Т. Байзаков 1940-жылы айылдык мектептин 7-классын аяктагандан кийин Сузак районундагы Крупская атындагы жети жылдык мектепте башталгыч класстын мугалими болуп иштей баштайт. Ошол эле жылы Жалал-Абад шаарындагы педагогикалык техникумга сырттан окууга өтөт.

1941-жылы каардуу согуш башталганда Т. Байзаков да согушка жөнөтүүнү өтүнөт. 1942-жылдын башында Советтик Армиянын катарына чакырылып, десанттык бөлүктөрдө аскердик милдетин аткарат. Ленинград багытындагы салгылашууларга катышат. 1943-жылы катуу жарадар болуп, өз айылына кайтып келет да мугалимдик ишин улантат. 1944—1950-жылдары жети жылдык мектептерде директор, райондук газетада редактор болуп иштейт.

Т. Байзаков 1954-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филологиялык факультетин бүтүрүп, Кыргызстан КП БКнын алдындагы республикалык партиялык мектепте мугалим болуп дайындалат.

1955-жылдын август айынан баштап көркөм адабият менен байланыштуу кызматтарда иштейт: «Ала-Тоо» журналынын редакциясынын жооптуу секретары, Кыргызстан жазуучулар союзунун башкармасынын адабий консультанты болот. Бир нече жыл жазуучулар союзунда башталгыч партиялык уюмга секретарь болуп шайланат. Ал эми 1960-жылы СССР жазуучулар союзунун секретариатынын улут адабияттары боюнча консультанты болуп 1963-жылга чейин иштейт. 1964-жылдан 1968-жылга чейин Кыргыз ССР Министрлер Советинин басма сөз боюнча мамлекеттик комитетинин бөлүм башчысы болуп иштейт. 1968-жылдан бери карай «Кыргызстан» басмасында редакторлук кызмат өтөөдө.

Т. Байзаков жаш чагында, Ата Мекендик согуштун жылдарында да ыр жазууну улантат. «Тилегим» деген ыры 1946-жылы Жалал-Абад областынын «Большевиктик жол» газетасына биринчи жолу басылып чыккан. Ошондон бери карай анын ырлары, поэмалары, котормолору, очерктери, макалалары басма сөздө үзгүлтүксүз жарык көрүп келе жатат.

Т. Байзаков узак жылдар бою кыргыз адабиятынын классиктеринин бири Барпынын чыгармаларын жыйноодо зор эмгек сиңирген.

Котормочу катары Т. Байзаков окурмандарга кеңири белгилүү. Анын которуусунда Муса Жалилдин, Максим Рыльскийдин, Хамид Алимжандын, Миртемирдин, Зульфиянын, Пулат Толистин, Каюм Тангрыкулиевдин, Баки Рахим-Заденин, Мухаммаднйдин чыгармалары өзүнчө китеп болуп басылып чыкты.

Т. Байзаков 1947-жылы КПССтин мүчөлүгүнө өткөн.

1958-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү, ошондой эле СССР журналисттер Союзуна да мүчө.

Жоокердик иши жана адабиятта сиңирген эмгеги үчүн Т. Байзаков «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «Каарман эмгеги үчүн Владимир Ильич Ленинди туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны женгендик үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», «Ленинградды коргогондугу үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеништүү аяктаганына жыйырма жыл», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеништин отуз жылы», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл» медалдары, «Улуу Ата Мекендик согуштун женишине 25 жыл» белгиси жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган. Басма сөздүн отличниги.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Паризат. (Поэма жана ырлар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 101 бет.

Биз жакта. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 88 бет.

Кар бетине жаздым кат. (Ырлар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 108 бет.

Мезгил чыйыры. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, «Кырызстан» басмасы, 1972. 155 бет.

Самай берем. (Ырлар, баяттар, дастан» Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 188 бет.

Оттуу курак. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1975. 111 бет.

КОТОРМОЛОРУ

Алимжан Х. **Зейнеп менен Аман.** (Поэма) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956, 46 бет.

Жалил М. Ырларым. Фрунзе, Кыргызокуупедбас, 1962. 100 бет.

Толис П. Саратан. (Повесть) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965 136 бет.

Рыльский М. Ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 88 бет.

Мухаммадий, К. Карыя Печтин баяны. (Ырлар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 43 бет.

Рахим-заде Б. Ана көзү алайды. (Поэма-жомок) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 20 бет.

Тангрыкулиев К. Алп Махмут. (Поэма-жомок) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 48 бет.

Зульфия. Ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 124 бет. (М. Жангазиев ж. б менен бирге.)

Миртемир. Гүлтажы. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 44 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

«Азамат». — «Ленинчил жаш», 1949, 17-август. (К. Иманалиев, К. Турдубаев менен бирге).

Оригиналдан алыс турган котормо. — «Советтик Кыргызстан», 1955, № 9, 86—91-беттер.

Барпы ырчы. — «Ленин жолу», 1958, 29-апрель.

Бир котормо жөнүнө. — «Ала-Тоо», 1958, № 12. 144—149-беттер.

Барпы акын. — «Ала-Тоо», 1959, № 1. 87-бет.

Ырыс. (Тарыхый очерк). — «Кыргызстан аялдары», 1959, № 11, 12—24-беттер.

Барпы ырчы. (Барпынын бир томдугуна баш сөз) Фрунзе, Кыргызмамбас 1960. 3—32-беттер. (И. Султанбеков менен бирге.)

Улуу кобазрь — бүткүл элдин сыймыгы. — «Ала-Тоо», 1964, № 3, 3—10-беттер.

Залкар акын. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 30-сентябрь.

Украина элинин кобзары. (Шевченконун китебине баш сөз) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964, 5—16-беттер.

Балдар адабияты бүгүнкү күнгө жооп бергендей болсун. — «Ала-Тоо», 1967, № 4, 151—154-беттер. (К. Абдыкеримов менен бирге).

Эл жазуучусу жөнүндө кыскача сөз. (Т. Сыдыкбековдун төрт томдугуна баш сөз) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, I-том, 5—9-беттер.

Акын М. Акимкожоев 50 жашта. — «Ленинчил жаш», 1970, 17-сентябрь.

Барпы ырчы. (Адабий портрет) Барпынын бир томдугу. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970, 5—32-беттер.

Талай курманы. (Очерк) Китепте: «Тоо жылдыздары» жыйнагы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971, 22—25-беттер.

Доорго үндөш акын. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 30-ноябрь.

Доорго үндөш акын. (А. Токтомушевдин бир томдугуна баш сөз) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973, 5—10-беттер.

Барпы — залкар ырчы. («Мөлмөлүм» жыйнагына баш сөз) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974, 3—8-беттер.

Нускоочу ырчы. — «Ала-Тоо», 1974, № 12, 118—121-беттер

Залкар ырчы. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 26-декабрь.

Ыр менен жазылган роман. — «Советтик Кыргызстан», 1974, 17-сентябрь.) (М. Жангазиев менен бирге).

Орус тилинде

Барпы Алыкулов. — «Литературный Киргизстан», 1957, № 1, 19 бет.

Барпы Алыкулов. (Баш сөз) Избранное. Москва, «Молодая гвардия» басмасы, 1958, 5—6-беттер.

В обътиях света и зелени. (Очерк). — «Неделя», 1963, 27-октябрь.

«Эти песни мои пусть поёт молодежь...» — «Комсомолец Киргизии», 1974, 26-декабрь.

Өзбек тилинде

Темиркул Үмөталиев. — «Кыргызстан хакикати», 1958, 31-май.

Белгилүү драматург. — «Кыргызстан хакикати», 1958, 14-май.

Янги талантлар отряди. — «Кыргызстан хакикати», 1959, 24-февраль.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Самаганов Ж. **Түмөнбай Байзаков.** Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 214—215-беттер.

Самаганов Ж. **Түмөнбай Байзаков.** Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 95—97-беттер.

Жумагулов Ж. **Паризаттын сүйүүсү.** — «Кыргызстан маданияты», 1969, 1-октябрь.

Малаев А. **Жердешибиздин тунгуч жыйнагы.** — Сузак райондук «Пахтачы» газетасы. 1969, 27-март.

Карымшаков С. **Паризат баяны.** — «Кыргызстан маданияты», 1970, 8-август.

Абдылдабеков К. **«Паризат».** — «Ала-Тоо», 1970, № 7, 157—160-беттер.

Карымшаков С. **Сулуулук дастаны.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971, 82—93-беттер. («Толкундар арасында» жыйнагы)

Жигитов С. **Акын жана котормочу.** — «Ала-Тоо», 1973, № 9 104—106-беттер.

Абдраимов Ж. **Жүрөккө түнөгөн ырлар.** — «Кыргызстан маданияты», 1973, 20-сентябрь.

Асаналиев К. **«Паризат» менен кездешүү.** — «Мугалимдер газетасы», 1973, 29-сентябрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, «Кыргызмамбас, 1958, 229—230-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 124—126-беттер.

Өзбек тилинде

Юнусхожаев А. **Яхши ташаббус.** — «Кыргызстан хакикати», 1958, 1-апрель.

Миртемир. **Шаир ва таржиман.** — Самарканд областтык «Ленин Пули» газетасы, 1968, 15-ноябрь.

НАСИРДИН БАЙТЕМИРОВ

Белгилүү прозаик, акын, драматург Насирдин Байтемиров 1916-жылы Чүй боорундагы Кегети айлында кедей-дыйкан үй-бүлөсүндө туулган. Насирдин атасынан эрте ажырап, жетимчиликтин азабын тартып жүрүп, өз айлына колхоз уюшулгандан кийин гана мектепте окууга мүмкүнчүлүк алды. Айылдык мектепти бүткөндөн кийин Кыргызстан мамлекеттик айыл чарба институтунда окуйт.

1937—1939-жылдары Н. Байтемиров аскер кызматын өтөп, кийин мугалим, совхоздун башкаруучусу, «Кызыл Кыргызстан» газетасынын атайын кабарчысы болуп кызмат кылат.

Н. Байтемировдун ырлары 1934-жылдан газета-журналдарга басыла баштайт. 1939-жылы анын балдарга арналган «Жомоктор» деген китеби, 1948-жылы «Азамат» аттуу повести чыгат.

1949-жылы «Салтанат» деген романы чыккандан кийин Н. Байтемиров окуучуларга таанылды.

1951-жылдан 1955-жылга чейин Н. Байтемиров СССР жазуучулар Союзунун Москвадагы А. М. Горький атындагы адабият институтунда окуйт. Аны бүтүп келгенден кийин, 1960-жылга чейин Кыргызстан жазуучулар Союзунда консультант болуп иштеди.

1951-жылы ремесолук окуу жайларындагы жаш куруучулардын окуусун, ишин көрсөткөн «Жаш муундар» аттуу повесть жазды.

1955-жылы Н. Байтемировдун кыргыз айлын социалисттик жол менен кайра куруусу, басмачылар менен кулактарга каршы күрөштү сүрөттөгөн «Акыркы ок» деген романы жана «Жүрөк күүсү» аттуу ырлар жыйнагы чыккан.

Н. Байтемиров кыргыз драматургиясына да бир топ эмгек сиңирди. Ал «Күйөө», «Айып кимде», «Уркуя» деген драмаларды ,«Жаш жүрөктөр», «Талкаланган айнек», «Аста секин колукту» опералардын либреттолорун жазды.

Анын бир нече китептери орус тилине которулуп, борбордук жана жергиликтүү басмалардан жарык көрдү.

Адабиятта сиңирген эмгеги үчүн Насирдин Байтемиров Эмгек Кызыл Туу, «Ардак белгиси» ордендери, «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалы менен, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун бир нече Ардак грамоталары менен сыйланган. Кыргыз театр искусствосу жагында сиңирген эмгеги үчүн 1974-жылы Н. Байтемировго «Кыргыз ССРинин искусствосуна эмгек сиңирген ишмер» деген ардактуу наам берилген.

Н. Байтемиров 1945-жылдан КПССтин мүчөсү, 1945-жылдан бери СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жомоктор. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939, 23 бет.
Азамат. (Аңгемелер) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947. 42 бет.
Салтанат. (Роман) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 227 бет.
Жаш муундар. (Повесть) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 272 бет.
Бекем достук. (Аңгемелер) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 83 бет.
Жаш жүрөктөр. (Роман) 2. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 235 бет.
Сагын. (Повесть) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 195 бет.
Жүрөк күүсү. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 140 бет.
Акыркы ок. (Роман) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 562 бет.
Акыл. (Аңгеме, очерк, тамсилдер) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 135 бет.
Камкордук. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956. 32 бет.
Сүйгөнүм. Ырлар жана операнын либреттосу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957, 310 бет.
Акыркы ок. (Роман) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 339 бет.
Жылдызкан. (Роман). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 428 бет
Сыр. (Өспүрүмдөр үчүн жомок) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 96 бет.
Канаттуу күндөр. (Ырлар жана поэмалар.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 192 бет.
Долон. (Ыр жана поэма) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 184 бет.
Тарых эстелиги. (Документалдуу роман) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 342 бет.
Сонундар дүйнөсү. (Роман) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 395 бет.
Эриген таш. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 315 бет.
Акаш. (Повесть) Фрунзе: «Мектеп» басмасы, 1969. 45 бет.
Санта. (Роман) Фрунзе, «Мектеп» басмасы. 1970. 60 бет.
Турмуш элеги. (Роман) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1962. 356 бет.
Махабат дастаны. (Ырлар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1957, 210 бет.

Орус тилинде

Бир совхоздо. М., «Сов. писатель», 1951. 224 бет.
Ырлар. М., «Сов писатель», 1957. 131 бет.
Акыркы ок. (Роман) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 226 бет.
Күмүш толкун. (Ырлар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 139 бет.
Өзү күнөөлүү. (Повесть) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 91 бет.
Жылдызкан. (Роман) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 424 бет.
Акыркы ок. (Роман) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 231 бет.
Козголоңчу. (Роман) М., «Мол. гвардия», 1969. 240 бет.
Уя. (Ырлар жана поэмалар) М., «Сов писатель», 1969. 79 бет.
Козголоңчу жана сыйкырчы. (Роман) «Мол. гвардия», 1971. 464 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Көркөм чеберчилик жөнүндө. — «Ленинчил жаш», 1954, 28-февраль.

Жаш жазуучулардын чыгармалары жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1956, № 1, 71-80-беттер.

Эки ыр жөнүндө ой. (Осмонов жөнүндө) «Советтик Кыргызстан», 1956, 29-декабрь.

Жазуучу ар дайым эл менен болсун. — «Советтик Кыргызстан» 1957, 15-декабрь.

Сынбы, же кыжырлануубу. — «Советтик Кыргызстан», 1958, 14-сентябрь

Жолуң шыдыр болсун! — «Ленинчил жаш», 1958, 1-август. (Декаданын катышуучусу өзүнүн даярдыгы жөнүндө айтат.) «Ала-Тоо», 1958, № 6, 93-бет.

Төргө өтүңүздөр, кадырлуу, түркмөн, достор.— «Ленинчил жаш», 1960, 17-июль.

Жазуучунун эмгеги жана ага окумуштуунун берген баасы жөнүндө. («Кыргыз совет адабият тарыхынын очеркн» деген китеби жөнүндө).— «Ала-Тоо», 1961, № 9, 126—128-беттер.

«Бороондуу күндөр». (Жазуучунун почтосунан) — «Ленинчил жаш», 1964, 14-февраль.

Ат коюу... (Очерк) — «Ленинчил жаш», 1964, 23-август.

Турмуш менен жаш жигит жөнүндө повесть. — «Ленинчил жаш», 1964, 29-ноябрь.

Комуз күүсү. (Очерк) — «Ала-Тоо», 1964, № 9, 19—20-беттер.

Айтышка арзыйт. — «Мугалимдер газетасы», 1965, 23-март.

Малчынын курорту жайлоодобу же? — «Кыргызстан маданияты», 1967, 13-январь.

От. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 3-февараль.

Даамын татып коюңуздар! — «Кыргызстан маданияты», 1967, 28-апрель.

Баатырдык наам эмгекте. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 16-июнь.

Көл бойлоп... (Очерк) — «Кыргызстан маданияты», 1967, 18-август.

Кеминдеги кеп. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 13-октябрь.

Калк үчүн камкордук. Күмүш жол. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 20-октябрь.

Жаштык поэмасы. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 12-ноябрь.

Бакыт сөзү. — «Ленинчил жаш», 1968, 9-январь.

Аийпа апа жөнүндө ой.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 14-февраль.

Ар кимдин өз үнү бар. — «Ленинчил жаш», 1968, 17-февраль.

Ырдын да ыры бар. — «Советтик Кыргызстан», 1968, 25-февраль.

Чырпык чынар болгуча. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 20-март.

Маданият, маданият. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 21-май.

«Ак толкундар». — «Советтик Кыргызстан», 1968, 16-июнь.

Бурана баяны. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 21-август.

Мезгилге кылчайып. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 18-сентябрь.

Төргө өтүңүздөр. (Декада Укр. адабияты Кыргызстанда) — «Кыргызстан маданияты», 1968, 1-октябрь.

Турмуш жана ыр. — «Ленинчил жаш», 1969, 11-январь.

Токтоштор дүйнөсү. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 16-декабрь.

Өлбөс белгилер. (Республикалык элдик — прикладдык искусство көргөзмөсүнөн.) — «Кыргызстан маданияты», 1970, 29-апрель.

Эл ичинде нелер жок. (Кыргызстандын көркөм кол өнөр искусство-музейинин ачылышы жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 21-январь.

Ат жалында. (Латвия жазуучулар союзунун башкармасынын биринчи секретары жазуучу. А. Янсон бизде мейманда.) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 8-сентябрь.

Кайталангыс кездер. (СССРдин эл артисти М. Рыскулов жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 1-декабрь.

Ушу бүгүн. (Коммунисттик ишембиликтен) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 20-апрель.

Тулпарташ күүсү. (Жазуучунун байкоолорунан) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 20-июль.

Беде тамыры. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 1-ноябрь.

Анар гүлү. (Жазуучу каармаңы менен кайрадан жолугушту.) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 21-ноябрь.

Байчечекей үнү. — «Кыргызстан маданияты», 1975, 3-апрель.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Байзаков Т., Иманалиев К., Турдубаев Э. «Азамат».— «Ленинчил жаш», 1949, 17-август.

Бейшеналиев Ш. «Салтанат», — «Ленинчил жаш», 1951, 1-апрель.

Абдумомунов Т. «Салтанат» жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1951, № 6, 53—64-беттер.

Байназаров Н. «Салтанат»,— «Кызыл Кыргызстан», 1951, 17-август,

Алиев И., Дүйшеналиев Т. «Жаш муундар»,— «Кызыл Кыргызстан», 1953, 8-апрель.

Бейшеналиев Ш. Балдар үчүн арналган эки китеп жөнүндө. — «Мугалимдер газетасы», 1953, 5-май.

Иманалиев К. Н. Байтемировдун «Жаш жүрөктөр» романы жөнүндө. — «Мугалимдер газетасы», 1953, 18-август.

Самаганов Ж. Жаш жүрөктөр жөнүндө баян. — «Советтик Кыргызстан», 1953, № 8, 83—96-беттер.

Егиналиев С. Таттуу жемиштин ачуу даамы. — «Кызыл Кыргызстан» 1954, 17-октябрь.

Асаналиев К. Зыяндуу чыгарма.— «Советтик Кыргызстан», 1956, № 2, 77—80-беттер.

Ашымбаев Б. «Жүрөк күүсү» жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1956, 24-октябрь.

Иманалиев К. Насирдин Байтемиров. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвадагы боло турган декадасына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1958, 20-апрель.

Сартбаев К. «Жылдызкан» романы жөнүндө.— «Коммунизм туусу», 1958, 17-октябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 80—82-беттер.

Токтобаева Р. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 100—101-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Артыкбаев К. Жагымсыз ойлор, жасалма образдар. — «Ленинчил жаш», 1959, 2-август.

Садыков А. Замандаштар жөнүндө роман. — «Советтик Кыргызстан», 1960, 11-ноябрь.

Маленов Б. «Жылдызкан» романынын ийгиликтери жана кемчиликтери. — Ала-Тоо», 1961, № 6.

Иманалиев К. Н. Байтемировдун образ түзүүдөгү кээ бир ыкмалары. — «Ала-Тоо», 1963, № 1, 117—124-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 98—103-беттер.

Борбугулов М. Чыгарманын аты жана заты. (Н. Байтемировдун «Адамдын аты» пьесасы жөнүндө) — «Ала-Тоо», 1963, № 5, 118—127-беттер.

Абдраимов Ж. Күрөшкө туулган эрдик. — «Ала-Тоо», 1968, № 5, 149—154-беттер.

Жумагулов Ж. Ак көздүн жазаланышы. — «Кыргызстан маданияты», 1969, 2-апрель.

Асаналиев Б. «Акбаш». — «Ленинчил жаш», 1969, 2-сентябрь

Абдылдаев О. Жүрөктөн жол издеген ырлар. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 4-февраль.

Жумагулов Ж., Токтогулов А. «Эриген таштан» эмнелерди көрдүк. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 23-сентябрь.

Абдраимов Ж. Өмүргө боёк сүртүп, из калтырып. — «Кыргызстан маданияты», 1971, 24-март.

Бажанов Г. Эпостун поэзиясы. — «Советтик Кыргызстан», 1972, 5-декабрь.

Акжолов А. «Турмуш элеги» (Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыкка көрсөтүлгөн чыгармалар). — «Кыргызстан маданияты», 1974, 12-сентябрь.

«Уркуя» сахнада. — «Ленинчил жаш», 1974, 14-сентябрь.

Алыбаев Ж. Турмуш элегинен өткөн Серкебай. «Кыргызстан маданияты», 1974, 19-сентябрь.

Күмүшалиев К. «Уркуяда» образдардын чечилиши тууралу.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 9-январь.

Бекниязов Ж. «Салам катты» ачканда. — «Кыргызстан маданияты», 1975, 6-февраль.

Кудайбергенов К. Өз ыкмасы менен. — «Кыргызстан маданияты», 1975, 20-февраль.

Орус тилинде

Чекменов Н. «Бир совхоздо». — Киргизстан, кн. 1. (13) 1952, 116-120-беттер.

Нурмаханов К. Советтик адамдар жөнүндө повесть. — «Советская Киргизия», 1952, 20-апрель.

Ашымбаев Б. Н. Байтемиров. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада боло турган декадасына карата) — «Советская Киргизия», 1958, 25-май.

Дароняи С. Ар түрдүү жанрларда. — «Литературная газета», 1958, 16-октябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 89—91-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 93—95-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Сальников А. Чыгармасынын гүлдөшү. (Н. Байтемировдун 50 жашка толушуна карата) — «Советская Киргизия», 1966, 10-сентябрь.

Тайгин Ф. У. Салиеванын өмүрү жана өлүмү жөнүндө. — «Комсомолец Киргизии», 1967. 8-март.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Био-библиографиялык справочниги. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 118—119-беттер.

Баженов Г. Эпоско тете... — «Смена», 1972, № 20.

Легендадагыдай аял.— «Комсомолец Киргизии», 1974, 14-сентябрь.

КАСЫМАЛЫ БАЯЛИНОВ

Советтик кыргыз адабиятын баштоочулардын бири, белгилүү прозаик Касымалы Баялинов 1902-жылы азыркы Балыкчы районуна караштуу Көк-Мойнок деген жерде чарбалуу адамдын үй-бүлөсүндө туулган. Касымалы жаш кезинде ата, энеден жетим калат. 1916-жылкы көтөрүлүштө эл менен бирге Касымалы да Кытайга барып, бир жыл бою Сабитахун деген бай уйгурга малай болуп жан багат. Россияда падыша өкмөтү кулап, элге теңдик тийди деген кабарды угуп, Касымалы 1918-жылы эл менен кошо кайра туулган жерине келет. 1919-жылы К. Баялинов Ленин комсомолуна мүчө болуп өтөт. Ошол жылы эле Ташкентте ачылган алты айлык советтик-партиялык курска жиберилет. 1920-жылы май айында ал курсту бүтүрүп, Нарын комсомол уюмунда иштеп, Нарын, Ат-Башы, Кочкор жана башка жерлерде комсомол уюмун уюштуруучулардын бири болот. Андан кийин кайра Ташкентке келип, Казакстан мамлекеттик институтунун алдында ачылган 6 айлык курсту бүтүрүп, Алматыдагы казак-кыргыз институтуна кирет. Аны 1925-жылы бүтүргөн. 1928-жылы Москвадагы жалпы союздук журналисттер институтуна кирип, аны 1933-жылы бүтүрүп чыгат. Журналисттер институтун бүтүргөндөн кийин Жети-Өгүз МТСинин саясий бөлүмүнүн начальниги, Кыргызмамбастын редактору, Киргламлиттин начальниги болуп иштеди. Ата Мекендик согуш мезгилинде Ысык-Көл областтык газетасынын редактору болуп иштеген.

К. Баялиновдун чыгармачылык иши 1923-жылдан башталат. Анын биринчи ырлары казак, татар тилдеринде басылып турган.

1925—1927-жылдары К. Баялиновдун балдарга арналган «Түлкү менен суур», «Чабалекей менен жылан», «Мурат» жана башка аңгемелери жарыкка чыгат.

1926-жылы К. Баялиновдун белгилүү «Ажар» аттуу повести чыккан. Бул кыргыздын реалисттик прозалык адабиятынын башкы саамалыктарынан

болот. Бул повесть орус тилине, СССР элдеринин тилдерине, ошондой эле англис, француз, немец, чех тилдерине которулган.

К. Баялиновдун «Мурат», «Бактылуу жылкычы», «Ал эми жетим эмес» жана башка аңгемелери элге кеңири белгилүү. Улуу Ата Мекендик согуштун мезгилинде Советтик Кыргызстандын эмгекчилеринин күжүрмөн ишин көрсөткөн «Бакыт» аттуу повестин жазган болучу, кийинчерээк «Көл боюнда» деген ат менен чыгарды. Бул чыгарма «Жапар менен Жамийла» деген наам менен чех тилине которулган. 1958-жылы «Курман жылга» повестин жазган. Кийинки кездерде «Боордоштор» аттуу чоң роман жазды.

К. Баялинов кыргыз тилине М. Горькийдин чыгармаларын биринчи болуп которгондордон. А. С. Пушкиндин «Евгений Онегинин», Лермонтовдун чыгармаларын да кыргыз тилине которгон жазуучулардан. Ал татар жазуучуларынын чыгармаларын да кыргызчага которгон.

К. Баялинов Кыргыз ССР Жогорку Советинин үчүнчү чакырылышынын депутаты болгон. Көп жылдар бою Кыргызстан жазуучулар союзунун башкармасынын председатели болуп иштеди. К. Баялиновдун чыгармалары саясий курчтугу менен айырмаланат. Анын «Литературная газетага» жарыяланган «Господин Пойнтонго менин сунушум» деген макаласы бүткүл дүйнөгө белгилүү болду.

Кыргыз совет адабиятынын өсүшүнө чоң эмгек сиңиргени үчүн республиканын Жогорку Советинин 1968-жылы 16-августтагы указы менен К. Баялиновго «Кыргыз ССРинин эл жазуучусу» деген ардактуу наам берилген.

Кыргыз совет адабиятына сиңирген эмгеги үчүн К. Баялинов эки жолу Эмгек Кызыл Туу, «Ардак белгиси» ордендери, «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалы жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун бир нече жолу Ардак грамоталары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ажар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1926. 26 бет.

Түлкү менен суур. Чабалекей менен жылан. Фрунзе, Кыргызмамбас, Сөз таратуу мекемеси, 1927, 16 бет.

Ажар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1928. 36 бет.

Мурат. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940, 12 бет.

Ажар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1942, 30 бет.

Аңгемелер жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1946, 135 бет.

Бакыт. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947, 143 бет.

Көл боюнда. «Бакыт» повестинин экинчи бөлүгү. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952, 146 бет.

Повесттер жана аңгемелер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952, 125 бет.

Токтогул Сатылганов. (Акындын чыгармачылыгы жана өмүр баяны) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 38 бет.

Көл боюнда. Повесттер, аңгемелер жыйнагы. Фрунзе, 1959, 420 бет.

Курман жылга. Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 147 бет.

Боордоштор. Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 368 бет.

Боордоштор. Роман. Фрунзе «Кыргызстан» басмасы, 1964, 594 бет.

Боордоштор. Трилогия. I китеп. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 298 бет.

Боордоштор. (Роман) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967, 595 бет.

Чыгармаларынын эки томдук жыйнагы. I-том. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 634 бет.

Чыгармаларынын эки томдук жыйнагы. II-том. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970, 594 бет.

Боордоштор. (Роман) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972, 265 бет. 3-китеп.

Повесттер жана аңгемелер. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972, 354 бет.

Түлкү менен суур. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 22 бет.

Орус тилинде

Ажар. Повесть. М., Журнально-газетное объединение, 1932. 30 бет.

От ичинде жана башка аңгемелер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1942, 51 бет. (Адалис А. Е. менен бирге)

Бакыт. Повесть жана аңгемелери. «Советский писатель», 1948, 312 бет.

Көл боюнда. Повесть. М., «Советский писатель», 1951, 311 бет.

Көл боюнда. Повесть, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956, 311 бет.

Курман жылга. Повесть жана аңгемелер, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 136 бет.

Боордоштор. (Роман) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964, 594 бет.

Ажар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965, 51 бет.

Бордоштор. Роман. М., «Советский писатель», 1972, 518 бет.

Азербайжан тилинде

Ажар. (Аңгеме) Баку, 1930, 25 бет.

Казак тилинде

Көл боюнда. (Повесть жана аңгемелер) Алма-Ата, Казахгиз, 1961, 270 бет.

Өзбек тилинде

Ажар. (Аңгеме) Ташкент, Узбекгиз, 1947, 26 бет.

Чех тилинде

Ажар. (Аңгеме) Прага, 1949, 24 бет.

Жапар жана Жамиля. (Повесть) Прага, 1949, 139 бет. Француз, англис, немец тилдеринде.

Ажар. (Аңгеме) М., изд. ВОКС, 1929, 25 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Горький М. Макар чудра. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935, 203 бет.

Дорохов П. Н. Большевиктин баласы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935, 24 бет.

Пушкин А. С. Кавказ туткуну. Поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937, 31 бет.

Пушкин А. С. Евгений Онегин. Бир менен жазылган роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1941, 231 бет.

Пушкин А. С. Кавказ туткуну. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1948, 31 бет.

Пушкин А. С. Айрым прозалык чыгармалар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949, 352 бет. (С. Бектурсунов менен бирге)

Баширов Г. Намыс. Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955, 510 бет.

Рашидов Ш. Бороондон күчтүү. Роман, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 312 бет.

Горький М. Макар чудра. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972, 26 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Адабият сынчысы Мыктыбек уулуна карата (Көпчүлүктүн талкуусуна) — «Кызыл Кыргызстан», 1930, 20-май.

Терең чындык. (Шолоховдун «Көтөрүлгөн дың» деген романы жөнүндө) — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 24-май.

Улуу акын. — «Кызыл Кыргызстан», 1946, 3-июнь; «Советтик Кыргызстан», 1946, № 5—6, 19—20-беттер.

Кыргызстандын советтик адабиятынын ийгиликтерине жетишели. — «Советтик Кыргызстан», 1949, № 4, 44—52-беттер.

А. С. Пушкин жана кыргыздын советтик адабияты. — «Ысык-Көл правдасы», 1949, 5-июль; «Ленинчил жаш», 1949, 6-июль; «Большевиктик туу», 1949, 5-июль.

Александр Сергеевич Пушкин. — «Советтик Кыргызстан», 1949, № 6, 7—16-беттер.

Барпы Алыкулов. — Китепте: Алыкулов Б. Тандалмалуу ырлар. Түзгөн К. Баялинов. Фрунзе Кыргызмамбас, 1949, 3—10-беттер.

Принциптүү большевиктик сын үчүн. — «Советтик Кыргызстан», 1950, № 8, 45—52-беттер.

Гоголь жана кыргыз адабияты. — «Кызыл Кыргызстан», 1952, 4-март.

Эркиндик Курманы. — «Ала-Тоо», 1958, № 7, 102-бет. (Декадага даярдыгы жөнүндө сүйлөйт.)

Адабиятыбыздын дагы гүлдөшү үчүн. — «Советтик Кыргызстан», 1958, 14-октябрь.

Господин Пойнтонго менин сунушум. Китепте: Көл боюнда. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950, 412—417-беттер; «Советтик Кыргызстан», 1948, № 1, 48—51-беттер.

Биз да кубанабыз. — «Ленинчил жаш», 1963, 21-апрель.

Унутулгус күндөр. — «Жаш ленинчи», 1965, № 8, 1—4-беттер.

Жети-Суудагы биринчи институт. (Эстеликтерден) — «Советтик Кыргызстан», 1968, 3-март.

Жүрөгүбүздө сакталат. (А. М. Горькийдин туулган күнүнө 100 жыл толду.) — «Советтик Кыргызстан», 1968, 28-март.

Антыбызды беребиз. — «Советтик Кыргызстан», 1970, 19-апрель.

Элдин эр жүрөк уулу. (Революционер Б. Шахабуддинов жөнүндө) — «Советтик Кыргызстан», 1970, 1-июль.

Жеңиштен жеңишке. (Кыргыз ССРинин эл жазуучусунун баяндамасы) — «Советтик Кыргызстан», 1971, 6-ноябрь.

Биз ким элек, ким болдук. — «Коммунист», 1974, № 10, 38—42-беттер.

Эл достугу — эч качан бузулбайт. «Интергельпонун» 50 жылдыгына карата. — «Кыргызстан маданияты», 1975, 24-апрель.

Орус тилинде

Крылов кыргыз элине жакын.— «Советская Киргизия», 1944, 21-ноябрь.

Кыргыз совет адабияты Улуу Ата Мекендик согуш жылдарында. — «Советская Киргизия», 1945, 9-сентябрь.

Кыргыз совет адабияты. — «Советская Киргизия», 1946, 1-март.

Биздин замандын кишилери жөнүндө роман. — «Комсомолец Киргизии», 1949, 17-апрель.

Кыргыз совет адабиятынын милдети. — «Звезда Востока», 1949, № 8, 107—111-беттер.

Кыргыз совет адабияты жана Пушкин.—«Киргизстан», 1949, № 8, 9—16-беттер.

Балдарга жакшы китеп! — «Советская Киргизия», 1950, 12-май.

Кыргыз адабияты жаңы этапта. — «Советская Киргизия», 1950, 15-август.

Токтогул. Өмүр жана чыгармасы.—«Киргизстан», 1951, кн. 12, 163—172-беттер. (Т. Үмөталиев менен бирге.)

Кыргызстан эпосу «Манас». — «Советская Киргизия», 1952, 27-май.

Күчтүү канаттар. — «Московская правда», 1958, 14-октябрь.

Ойлон, чыгарма бер, аракет кыл. — «Комсомольская правда», 1958, 14-октябрь.

Кылымдар бою орустар менен бирге. — «Литературный Киргизстан», 1963, № 3, 40—49-беттер.

Илгери жылган жетет. (Стамов А. жөнүндө) — «Литературная газета», 1974, 30-октябрь.

Түгөнгүс булак. Чебер жөнүндө сөз. — «Советская Киргизия», 1975, 23-май.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Мамбетов Ж. «Мурат» жөнүндө. — «Ленинчил жаш», 1941, 22-март.

Балтин П. И. Касымалы Баялиновдун ачкемелери.— «Советтик Кыргызстан», 1947, № 8, 62—64-беттер.

Самаганов Ж. Чоң бакыт жөнүндөгү повесть.— «Советтик Кыргызстан», 1949, № 5, 50—58-беттер; «Кызыл Кыргызстан», 1949, 10-май.

Жакишев Ө. Геройлору кең көрсөтүлбөгөн повесть. — «Советтик Кыргызстан», 1952, № 12, 56—61-беттер.

Үмөталиев Ш. «Көл боюнда» повести жөнүндө. — «Кызыл Кыргызстан», 1953, 11-сентябрь.

Түлөгабылов М. Касымалы Баялиновдун ачкемелери жана очерктери. — Китепте: Тил жана адабият институтунун эмгектери. № 10 чыгышы. Фрунзе, Кыргыз ССР АН. басмасы, 1957, 77—99-беттер.

Самаганов Ж. Касымалы Баялинов. (Кыргыз адабият менен искусствосунун Москвада боло турган декадасына карата.)— «Мугалимдер газетасы», 1958, 29-август.

Түлөгабылов М. Касымалы Баялинов. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада болуучу декадасына карата) — «Советтик Кыргызстан», 1958, 19-сентябрь.

Мамыров М. Касымалы Баялинов. (Декаданын алдында) — «Кыргызстан Хакикаты», 1958, 2-октябрь.

Керимжанова Б., Үмөталиев Ш. Кыргыз совет адабияты. Орто мектептин 10-классы үчүн окуу куралы. Төртүнчү басылышы. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958, 99—112-беттер.

Байгазиев М. «Курман жылга». — «Ала-Тоо», 1958, № 11, 154—155-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 57—59-беттер.

Токтобаев Р. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 48—50-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Төлөев Ж. «Курман жылга» повести тууралуу.— «Советтик Кыргызстан», 1960, 21-сентябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 104—110-беттер.

Түлөгабылов А. Элине эмгеги сиңген жазуучу. — «Ала-Тоо», 1962, № 8, 6—17-беттер.

Артыкбаев К. Талант карыбайт. — «Кыргызстан аялдары», 1962, № 9, 14—15-беттер.

Абдыкалыков Ж. Көркөм сөздүн чебери. — «Жаш ленинчи», 1962, № 9, 14-бет.

Садыков А. Таланттуу прозаик. — «Мугалимдер газетасы», 1962, 21-июль.

Бейшембаев К. Белгилүү жазуучу. Касымалы Баялиновдун туулган күнүнө 60 жыл толушуна карата. — «Тянь-Шань правдасы», 1962, 21-сентябрь.

Түлөгабылов М. Көркөм сөздүн устаты. (К. Баялиновдун туулган күнүнө 60 жыл толду) — «Ленинчил жаш», 1962, 23-сентябрь.

Чотбаева Т. Кыргыз совет адабиятынын көрүнүктүү ишмери, (К. Баялиновдун туулган күнүнө 60 жыл толду) — «Советтик Кыргызстан», 1962, 25-сентябрь; «Ленин жолу», 1962, 26-сентябрь.

Кымбаттуу Касымалы Баялинов! (60 жашка толушуна карата) — «Советтик Кыргызстан», 1962, 25-сентябрь.

Түлөгабылов М. **Касымалы Баялинов.** (Чыгармачылык жолу). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962, 118 бет.

Касымалы Баялинов 60 жашка толду.— «Мугалимдер газетасы», 1962, 29-сентябрь.

Садыков А. **Эл достугун баяндаган роман.** (К. Баялиновдун «Боордоштор» романы жөнүндө) — «Советтик Кыргызстан», 1963, 14-декабрь.

Түлөгабылов М. **Өткөндүн элеси.** (К. Баялиновдун «Курман жылга» повести жөнүндө. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960-жыл) — «Ала-Тоо», 1965, № 2, 115—121-беттер.

Кыдыралиев Т. **«Боордоштордогу» достор.** — «Ысык-Көл правдасы», 1972, 30-июнь.

Маликов К. **Адабият аксакалы.**— «Кыргызстан маданияты» 1972, 12-октябрь.

Бейшембаев К. **Кыргыз адабиятынын аксакалы.** — «Ысык-Көл правдасы», 1972, 14-октябрь.

Түлөгабылов М. **Заманыбыздын жарчысы.** (К. Баялиновдун 70 жылдыгына карата) — «Ленинчил жаш», 1972, 14-октябрь.

Шатманов С. **Талант карыбайт.** (К. Баялиновдун туулган күнүнө 70 жыл толду) — «Мугалимдер газетасы», 1972, 14-октябрь.

Касымбеков Т. **Өрнөктүү өмүр.** (К. Баялиновдун туулган күнүнө 70 жыл.) — «Советтик Кыргызстан», 1972, 15-октябрь.

Токомбаев А. **Элдин жазуучусу.** (К. Баялиновдун туулган күнүнө 70 жыл толушуна карата) — «Советтик Кыргызстан», 1972, 15-октябрь.

Убукеев А. **Төл башы.** (К. Баялиновдун туулган күнүнө 70 жаш толушуна карата) — «Советтик Кыргызстан», 1972, 15-октябрь.

Укаев К. **Көркөм сөздүн устасы.** — «Советтик Кыргызстан», 1972, 15-октябрь.

Сасыкбаев С. **Таалайлуу өмүр.** (К. Баялиновдун туулган күнүнө 70 жыл толушуна карата) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 19-октябрь.

Түлөгабылов М. **Кыргыз адабиятынын аксакалы.** — «Ала-Тоо», 1972, № 10, 6—11-беттер.

СССР Жазуучулар союзунун башкармасынын секретариаты жана кыргыз адабияты боюнча совет. Касымалы Баялиновдун 70 жылдык юбилейине куттуктоо.— «Ала-Тоо», 1972, № 10, 5-бетте.

Ардактуу Касымалы Баялинович! Кыргызстан жазуучулар союзунун башкармасынын куттуктоосу. — «Ала-Тоо» 1972, № 10, 4-бет.

Эл достугунун жарчысы. (К. Баялиновдун туулган күнүнө 70 жыл толушуна карата) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 19-октябрь.

Абдраимов Ж. **Элестүү образдар.** (К. Баялиновдун 70 жылдыгына карата) — «Кыргызстан аялдары», 1972, № 11, 14-бет.

Орус тилинде

Штейнберг Е. **«Социализм куруучуларга китеп».** — «Киргизстан», 1932, № 5, 21-бетте.

Горячих В. **Жаңы адамдар, жаңы иштер.** — «Советская Киргизия», 1947, 20-февраль.

Баялинов Касымалы. Китепте: Большая Советская энциклопедия, 2-басылышы, т. 4, (1950) 364-бетте.

Аксаков М. **Социалисттик реализм жолунда.** — «Киргизстан», кн. I, (13) (1952) 111—115-беттер.

Рудов М. **Биздин күндүн бактысы.** — «Комсомолец Киргизии», 1952, 26-июнь.

Чекменов Н. **Касымалы Баялинов.** — «Комсомолец Киргизии», 1952, 10-июнь.

Бобулов К. **Баялинов К.** — «Советская Киргизия», 1958, 14-октябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 65—67-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 50—57-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Уметалиев Ш. **Эл кадырына ээ болгон.** (К. Баялиновдун туулган күнүнө 60 жыл толду.) — «Советская Киргизия», 1962, 25-сентябрь.

Түлөгабылов М. **Касымалы Баялиновдун чыгармачылыгы.** Автореферат. Фрунзе, 1964, 19 бет.

Түлөгабылов М. **Касымалы Баялиновдун чыгармачылык жолу.** Фрунзе, «Илим», 1966. 135 бет. (Кыргыз ССР илимдер Академиясы тил жана адабият институту.)

Надеждин М. **Тап жагынан тууган.** — «Советская Киргизия», 1966, 5-июль.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) «Кыргызстан» басмасы, 1969, 139—146-беттер.

Лосев Д. С. **«Ажар».** (К. Баялиновдун «Ажары» кыргыз адабиятындагы эң биринчи прозалык чыгарма) — «Комсомолец Киргизии», 1972, 25-январь.

Рудов М. **Эл үчүн жашоо жана чыгарма берүү бакыт.** — «Советская Киргизия», 1972, 15-октябрь.

ШҮКҮРБЕК БЕЙШЕНАЛИЕВ

Белгилүү прозаик, драматург, балдар жазуучусу Шүкүрбек Бейшеналиев 1928-жылы Тянь-Шань областынын Ак-Талаа районундагы Куртка айылында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

Ш. Бейшеналиев 1943-жылы 8-классты бүтүрүп, Нарын шаарында ачылган 6 айлык мугалимдер курсунан окуйт. Ал курсту бүтөөр менен толук эмес орто мектепте мугалим, анан директор болуп иштейт. 1946-жылы Нарын педагогикалык окуу жайын мөөнөттөн мурда бүтүрөт. 1948-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине өтүп, аны 1952-жылы бүтүрүп чыгат. 1952—53-жылдары СССР Илимдер Академиясынын Кыргызстандагы филиалынын тил жана адабият институтунда илимий кызматкер болуп иштеген. 1953-жылы Ш. Бейшеналиев «Жаш ленинчи» журналына редактор болуп дайындалат. 1954-жылы Кыргызстан ЛКСМ Борбордук Комитетинин секретары болуп шайланат, 1956—1959-жылдары «Ленинчил жаш» газетасынын редактору болуп иштейт. 1959-жылдын февраль айында Кыргызстан жазуучуларынын III съездинде Ш. Бейшеналиев Кыргызстан жазуучулар союзунун Башкармасынын секретарлыгына шайланып, 1962-жылга чейин иштейт. 1962—1964-жылдары СССР жазуучулар союзунун жогорку адабият курсунда окуйт. Аны бүтүрүп келгенден кийин адегенде Кыргызстан жазуучулар союзунда секретарь болуп иштеп туруп, 1968-жылы чет өлкөлөр менен достуктун жана маданий байланыштын Кыргызстандын Коомунун Президиумунун председателинин орун басарлыгына дайындалат, азыр ошол Коомдун председатели болуп иштейт.

Ш. Бейшеналиевдин алгачкы жазган кабары Ата Мекендик согуш убагындагы фронтко жылуу кийим камдаган ата-энелер жөнүндө 1941-жылы «Колхозчу» аттуу райондук газетага жарыяланат. 1946-жылдан анын жазган ырлары республикалык газеталардан жарык көрө баштайт.

1953-жылы Ш. Бейшеналиевдин «Алкыш» аттуу повести казак, өзбек тилдерине которулат. «Уядан учкандар» деген пьесасы Кыргызстан мамлекеттик драма театрына коюлат. 1956-жылы чыккан «Кычан» повести чоң ийгиликке ээ болду. СССР элдеринин тилдеринде жыйырма жолу басылып, ошону менен повесттин авторун бүткүл союзга белгилүү кылды. Кийинки кездерде «Урпактар үчүн», «Даңкка жараша жүк» сыяктуу чоң чыгармаларды жаратты.

Ш. Бейшеналиев драматургия жанрында да «Уядан учкандар», «Тоо койнундагы гүл», «Бойдоктор», «Кычан» жана башка белгилүү пьесаларды жаратты.

Башка элдердин көркөм чыгармаларын кыргыз тилине которуу ишинде да Ш. Бейшеналиевдин үлүшү чоң. Ал Л. Толстойдун «Үч ачуу» деген жомогун, М. Шолоховдун «Арсыз», К. Фединдин «Лениндин өзүнөн тартылган сүрөт», Мир Жалилдин «Тамаша» деген аңгемелерин, С. Муқановдун «Менин мектебим», Айбектин «Навои» аттуу романдарын, Б. Рахмановдун «Жүрөк сырлары» аттуу комедиясын жана Чеховдун, Ибсендин чыгармаларын которгон.

Ш. Бейшеналиевдин көп чыгармалары орус тилине, СССРдеги бир туугган элдердин тилдерине, англис, араб, болгар, испан, индонезия, монгол, перс, француз тилдерине которулган. Ал 1950-жылдан КПССтин, 1951-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Кыргыз адабияты менен искусствосуна сиңирген эмгеги үчүн «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары, Украин ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

1974-жылы Кыргызстандын жана анын Компартиясынын 50 жылдыгына байланыштуу Ш. Бейшеналиевге «Кыргыз ССРинин искусствосуна эмгек сиңирген ишмери» деген ардактуу наам берилген.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Алкыш. (Повесть) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 201 бет.

Демилге. (Кенже жана орто жаштагы мектеп балдары үчүн аңгемелер) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954. 89 бет.

Уядан учкандар. (3 актылуу, 4 сүрөттүү пьеса). Китепте: Пьесалар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 173—226-беттер.

Ак тайлак. (Повесть). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас. 1955.

Кычан. (Повесть) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас 1956, 244 бет.

Таалай жолу. I-китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 351 бет.

Бойдоктор. (3 актылуу, 6 көрүнүштүү музыкалык комедия) — «Ала-Тоо», 1959, № 7, 58—90-беттер.

Чынаранын табышмактары. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 30 бет.

Карлыгач. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 203 бет.

Укук. (Аңгемелер, очерктер, котормолор жыйнагы) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 183 бет.

Тоо койнундагы гүл. (Пьеса) «Ала-Тоо», 1961, № 12.

Таалай жолу. 2-китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 484 бет.

Племя униженных. Солдаттын сүйүүсү. (Повесть) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 344 бет.

Мүйүздүн көзү. (Мектеп балдары үчүн) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965, 40 бет.

Кычан. (Повесть) Фрунзе, «Мектеп» басмасы. 1967, 242 бет.

Урпактар үчү. (Роман-публицистика) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 316 бет.

Данакер. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 218 бет.

Даңкка жараша жүк. (Роман Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973, 464 бет.

Орус тилинде

Кычан. (Повесть) Москва, «Молодая гвардия» басмасы, 1957. 103 бет.

Ак тайлак. Москва, Детгиз, 1958, 32 бет.

Таалай жолу. (Роман) Москва, «Молодая гвардия» басмасы, 1958. 185 бет.

Кычан. (Повесть) Москва, Детгиз, 1959. 175 бет.

Чинара. (Аңгеме) Москва, Детгиз, 1960. 16 бет.

Кычан. (Повесть) Москва, Детгиз, 1961. 175 бет.

Карлыгач. (Аңгеме) Москва, «Молодая гвардия» басмасы, 1962. 35 бет.

Качан сени сүйөт. (Пьеса) Москва, ВУОАП, 1963. 68 бет.

Алкыш. (Повесть) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 119 бет.

Таалай жолу. (Роман. 1-2 китептер) Москва, «Молодая гвардия» басмасы, 1963. 592 бет.

Мүйүздүн көзү. (Аңгеме) Москва, Детгиз, 165, 43 бет.

Сарбайдын уулу. (Повесть) Москва, «Детская литература» басмасы, 1967. 208 бет.

Кычан. Москва, «Молот» басмасы, 1967. 130 бет.

Солдаттын сүйүүсү. (Повесть) Москва, Воениздат, 1967, 119 бет.

Кычан Жакыпов. Москва, «Малыш» басмасы, 1967, 33 бет.

Кычан. (Повесть) Москва, «Молодая гвардия» басмасы, 1968, 143 бет.

Ат жалында секелек. Москва, «Детская литература» басмасы, 1971, 47 бет.

Тоо уулдары. (Повесть) Москва, Воениздат, 1972, 240 бет.

Кычан Жакыпов. (Баатыр пионерлер, альбом) Москва, «Малыш» басмасы, 1971. 7 бет.

Кычан Жакыпов. Москва, «Малыш» басмасы, 1973, 33 бет.

Аманат. Москва, «Детская литература» басмасы, 1975, 127 бет.

СССР ЭЛДЕРИНИН ТИЛДЕРИНДЕ

Азербайжан тилинде

Ак тайлак. Баку, 1958. 48 бет.

Мүйүздүү козу. Баку, 1968. 30 бет.

Кычан. (Повесть) Баку, «Ганджилик» басмасы, 1970, 132 бет.

Белорус тилинде

Кычан. (Повесть) Минск, «Белорусь» басмасы, 1964. 160 бет.

Каракалпак тилинде

Кычан Жакыпов. Нукус, «Каракалпакий» басмасы, 1970, 29 бет.

Латыш тилинде

Ак тайлак. Рига, Латвия мамлекеттик басмасы, 1962, 30 бет.

Кычан. (Повесть) Рига, Латвия мамлекеттик басмасы, 1964, 132 бет.

Сарбай уулу. (Повесть) Рига, «Лиесма» басмасы, 1975, 229 бет.

Литва тилинде

Кычан. (Повесть) Вильнюс, Литгосиздат, 1961, 175 бет.

Молдаван тилинде

Ак тайлак. (Аңгеме) Кишинев, «Картя молдованяскэ» басмасы, 1961, 31 бет.

Кычан. (Повесть) Кишинев, «Картя молдованяскэ», 1963, 186 бет.

Ат жалында секелек. (Повесть) Кишинев, «Картя молдованяскэ» басмасы, 1974. 44 бет.

Өзбек тилинде

Алкыш. Ташкент, «Ешгвардия» басмасы, 1960. 127 бет.

Ак тайлак. Ташкент, «Ешгвардия» басмасы, 1964, 30 бет.

Сарбай уулу. (Кордун тукуму. Повесть) Ташкент, «Ешгвардия» 1975, 217 бет.

Кычан. (Повесть) Ташкент, «Ешгвардия» басмасы, 1972, 167 бет.

Тажик тилинде

Ак тайлак. Дюшанбе, Таджогосиздат,1961, 30 бет.

Тува тилинде

Ат жалында секелек. Кызыл, «Тува китепбасмасы», 1972, 46 бет.

Түркмөн тилинде

Ак тайлак. Ашхабад, Туркменгосиздат, 1959, 30 бет.

Украин тилинде

Ак тайлак. Киев, Детгиз, 1964, 32 бет.
Карлыгач. Киев. «Рядянская Украина», 1971, 45 бет.
Сүзөнөк козу. Киев, «Веселка» басмасы, 1972. 122 бет.

Эстон тилинде

Кычан. (Повесть) Таллин; Эстонгосиздат, 1962, 152 бет.
Мүйүздүү козу. Таллин, «Ээсти Роамат» басмасы, 1975, 36 бет.

Якут тилинде

Ак тайлак. «Саха Сириневи» басмасы, 1967, 30 бет.

ЧЕТ ТИЛДЕРДЕ

Монгол тилинде

Ак тайлак. (Повесть) Улан-Батор, 1963, 21 бет.
Чинара. (Ангеме) Улан-Батор, 1966, 12 бет.
Ат жалында секелек. Улан-Батор, 1969, 25 бет.

Болгар тилинде

Кычан. (Повесть) София. Пловдив, 1965.

Англис тилинде

Мүйүздүү козу. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1962, 22 бет.

Араб тилинде

Ак тайлак. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1967, 38 бет.
Мүйүздүү козу. Москва, «Прогресс» басмасы, 1969, 24 бет.

Бенгали тилинде

Мүйүздүү козу. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1971, 22 бет.
Мүйүздүү козу. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1974, 24 бет.

Белугу тилинде

Мүйүздүү козу. Москва, «Прогресс» басмасы, 1969. 24 бет.

Индонезия тилинде

Мүйүздүү козу. (Повесть). Москва «Прогресс» басмасы, 1974, 24 бет.

Испан тилинде

Мүйүздүү козу. Москва, «Прогресс» басмасы, 1974, 24 бет.

Гуджарати тилинде

Мүйүздүү козу. Москва, «Прогресс» басмасы, 1970, 23 бет.

Малялам тилинде

Мүйүздүү козу. Москва, «Прогресс» басмасы, 1970, 22 бет.

Паджаби тилинде

Мүйүздүү козу. Москва, «Прогресс» басмасы, 1969, 24 бет.

Перс тилинде

Мүйүздүү козу. Москва. «Прогресс» басмасы, 1969, 24 бет.

Тамил тилинде

Ак тайлак. (Повесть) Москва «Прогресс» басмасы, 19 бет.

Урду тилинде

Мүйүздүү козу. Москва, «Прогресс» басмасы, 1969, 24 бет.

Француз тилинде

Карлыгач. (Повесть) Москва, «Прогресс» басмасы, 1961, 36 бет.

Хауси тилинде

Мүйүздүү козу. Москва, «Прогресс» басмасы, 1974, 24 бет.

Хинди тилинде

Ак тайлак. (Повесть) Москва «Прогресс» басмасы, 1970, 20 бет.
Мүйүздүү козу. Москва, «Прогресс» басмасы, 1972, 22 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эргешбайдын ырлары жөнүндө.— «Ленинчил жаш», 1949, 21-октябрь.
Бешинчи ырлар жыйнагы. — «Ленинчил жаш», 1950, 5-апрель.
Тажрыйбалуу чабан. — «Кызыл Кыргызстан», 1950, 17-сентябрь.
Бактылуу карыя.— «Тянь-Шань правдасы», 1951, 18-февраль.
Салтанат. — «Ленинчил жаш», 1951, 1-апрель.

Чоң окуяны чоркок сүрөттөгөн чыгарма. — «Ленинчил жаш», 1952, 23-март.

Делегат. — «Советтик Кыргызстан», 1952, № 11, 36—38-беттер.

Депутат жене. — «Советтик Кыргызстан», 1953, № 5, 54-59-беттер.

Балдар үчүн арналган эки китеп жөнүндө. «Мугалимдер газетасы», 1953, 5-май.

Ак пудель. — «Ленинчил жаш», 1953, 17-июнь.

Балдар үчүн арналган айрым китептер жөнүндө. — «Мугалимдерге жардам», 1953, № 8, 61—64-беттер, № 9, 57—62-беттер.

Кыргыз адабияты боюнча экинчи илимпоз. — «Ленинчил жаш», 1953, 3-декабрь.

Бөбөктөр, силер үчүн. — «Кыргызстан пионери», 1954, 11-август.

Элдик жазуучу. — «Советтик Кыргызстан», 1954, № 3, 30—37-беттер.

Элдин уулу унутулбайт. — «Советтик Кыргызстан», 1955, 6-сентябрь.

Жаш жазуучулар тууралуу монолог. — «Кызыл Кыргызстан», 1955, 8-декабрь.

Советтик дунган адабиятынын тун уулу. (Ысыр Шивазанын 50 жашка толгонуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1956, 6-май.

Маданиятка да, салтка да жат жорук. — «Советтик Кыргызстан», 1956, 30-октябрь.

Ырчы Абдыкалык. — «Советтик Кыргызстан», 1956, 14-ноябрь; «Тянь-Шань правдасы», 1956, 27-ноябрь.

Баалуу эмгек. — «Ала-Тоо», 1958, № 1, 151—155-беттер.

Башкарма. — «Советтик Кыргызстан», 1958, № 10.

Жаңы күч-кубат менен кайтабыз. — «Советтик Кыргызстан», 1958, 14-октябрь.

Добушун дагы бийик, дагы шаңдуу чыксын. — «Ленинчил жаш», 1959, 25-октябрь.

Сахнанын чебери. (СССРдин эл артисти М. Рыскуловдун 50 жашка толгондугуна карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1959, 22-ноябрь.

Улуу акын Тоголок Молдонун туулган күнүнүн 100 жылдыгына карата. — «Тянь-Шань правдасы», 1960, 4-июнь.

Ойчул акын жана талыкпас күрөшүүчү. — «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь; «Тянь-Шань правдасы», 1960, 12-июнь.

Кутмандуу элдин кулачтуу акыны. — «Ала-Тоо», 1961, № 9, 6—14-беттер.

Эрдикке тарбиялоочу мурас. — «Ленинчил жаш», 1962, 13-апрель.

Достук ширеси. (Тажик адабиятынын Кыргызстандагы 10 күндүгүнө карата) — «Ленинчил жаш», 1962, 20-июнь.

Жаштык жылдар күбөсү. — «Ленинчил жаш», 1962, 14-ноябрь.

Окуучунун суроо катына жооп. «Таалай жолу» романы боюнча берген суроого жооп. — «Ленинчил жаш», 1964, 12-апрель.

Калк кастарлаган «Каныбек». — «Ленинчил жаш», 1964, 20-сентябрь.

Партиянын солдаты. — «Коммунист», 1964, № 12, 52—54-беттер.

Балдар адабиятынын өсүш жолунда. — «Мугалимдер газетасы», 1965, 8-июнь.

Ала-Тоонун ажары. (Публицистика) — «Кыргызстан маданияты», 1967, 13-январь.

Жашарган Монголия. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 3-февраль.

Байыркы жана жашарган өлкө. — «Советтик Кыргызстан», 1967, 26-март.

Соң-Көл сырлары. — «Советтик Кыргызстан», 1967, 15—16-сентябрь.

Алты ордендүү комсомол. — «Советтик Кыргызстан», 1968, 29-октябрь.

Кыйын кезеңдин каарманы. — «Советтик Кыргызстан», 1969, 23-март.

Пайдалуу эмгек. — «Советтик Кыргызстан», 1969, 27-август.

Карт акынды жашарткан доор. (Тоголок Молдо) — «Кыргызстан маданияты», 1969, 10-сентябрь.

Өрүшү өскөн өлкөм. — «Советтик Кыргызстан», 1970, 13-декабрь.

Жүрөк алкоосу. — «Мугалимдер газетасы», 1970, 7-ноябрь.

Улам жаңы ыр жаратып акындар. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 25-март.

Адам көркү эмгекте. (Жазуучунун жол дептеринен.) «Советтик Кыргызстан», 1970, 2—3-сентябрь.

Бардыгы адам үчүн. — «Советтик Кыргызстан», 1971, 30-март.

Сөз күчүн барктаган акын. (Смар Шимеев 50 жашта.) — «Ленинчил жаш», 1971, 11-декабрь.

Ыйык парзыбыз. (Жазуучу дайыма чалгынчы, изилдөөчү.) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 25-август.

Чын ыкластык менен. — «Ленинчил жаш», 1971, 11-сентябрь.

Кычан жана анын жолдоштору. — «Советтик Кыргызстан», 1972, 19-май.

Жагоочон жаш баатырлар. — «Ленинчил жаш», 1972, 19-май.

Улуу Ленин ардактаган партбилет. — «Советтик Кыргызстан», 1973, 1-март.

Достук конференциясы. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 20-сентябрь.

Өчпөс из калтырган залкар. (М. Рыскулов жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 7-февраль.

Баатырдык жарашкан залкар. (Аалы Токомбаев жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 3-октябрь.

Адамдык жана акындык залкарлык. (Аалы Токомбаев 70 жашта) — «Ала-Тоо», 1974, № 11, 5—14-беттер.

Достуктун шарапаты. — «Советтик Кыргызстан», 1974, 11-октябрь.

Жазасын үшүнтүп алмак. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 21-февраль.

Жазуучунун илими. «М. А. Шолоховдун туулган күнүнүн 70 жылдыгына» — «Кыргызстан маданияты», 1975, 20-март.

Диалог. (А. Садыков менен) Азыркы кыргыз прозасынын проблемалары, адабий сыны жөнүндө. — «Кыргызстан маданияты», 1975, 1-май.

Орус тилинде

Биздин тилек. — «Советская Киргизия», 1952, 4-июль.

Мени газета өстүргөн. — «Комсомолец Киргизии», 1953, 1-февраль.

Кыргызстандын жаштары эмгектеги ийгиликтери менен тынчтыкты чыңдайт. — «Комсомолец Киргизии», 1955, 1-апрель.

Улуттук кадрлардын уясы. — «Дружба» 1956, № 7, 29—30-беттер.

Анын аты Дүйшеке болчу. — «Пионерская правда», 1957, 24-октябрь.

Окутуучунун окутуучусу. — «Дружба», 1960, № 11, 147—149-беттер.

Күрөшчүл жана ойчул акын. — «Советская Киргизия», 1960, 10-июнь.

Биздин ак пейил Светлана. — «Советская Киргизия», 1962, 9-сентябрь.

Драматургдардын досу. — «Советская Киргизия», 1963, 18-январь.

Сүйүү менен таалай жанаша.— «Комсомолец Киргизии», 1965, 26-февраль.

Чебер жана окуучу. (Токтогул жана Калык Акиев) — «Советская Киргизия», 1965, 20-июнь.

Жаңы бийиктикке. (Кыргызстан жазуучулар Союзунун боло турган IV съездине карата.) — «Комсомолец Киргизии», 1966, 15-апрель.

Асман мелжиген тоонун таалайы. — «Советская Киргизия», 1966, 30-октябрь.

Байыркы жана жаш өлкө. (Монголияга баргандагы жол дептерден) — «Советская Киргизия», 1967, 23—24-июль.

Асман мелжиген тоонун таалайы. «Правда», 1968, 4-май.

Акындар жаңыча ырдашат. (Жазуучунун заметкасы) — «Известия», 1970, 4-март; «Советская Киргизия», 1970, 8-март.

Буларга жылдыздуу мейкиндик багынат. — «Советская Киргизия», 1970, 26-сентябрь.

Чын ыкластык менен. — «Комсомолец Киргизии», 1971, 11-сентябрь.

Чын ыкластык менен. — «Московский комсомолец», 1972, 19-январь.

Биздин достук байланыштар. — «Культура и жизнь», 1974, № 8.

Юбилейлик анкетке жооп.— «Литературный Киргизстан», 1974, № 5, 98-бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Бекмаматов Э. Уядан учкандар. — «Ленинчил жаш», 1953, 17-январь.

Сулайманов Д .Балдар үчүн баалуу чыгарма. — «Ленинчил жаш», 1953, 9-август.

Мукашев К. Өсүү жолунда.— «Ленинчил жаш», 1954, 12-сентябрь.

Субанбеков Ж. Биздин Павлик жөнүндө. Повесть.— «Советтик Кыргызстан», 1957, 7-апрель.

Эрдик жөнүндө китеп. — «Кыргызстан пионери», 1957, 27-январь.

Садыков А. Балдар жазуучусу. — «Жаш ленинчи», 1958, № 10, 9-бет.

Ашымбаев Б. «Уядан учкандар» жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1958, 6-октябрь.

Жанузаков Ш. «Уядан учкандар». — «Ысык-Көл правдасы», 1958, 11-октябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 152—154-беттер.

Токтобаева Р. Кыргызстандын адабияты. (Био-библиографиялык справчник.) Фрунзе, 1958, 126—127-беттер. (Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Иманалиев К. «Алкыш» повести жөнүндө. — «Мугалимдерге жардам», 1958, № 3, 124—125-беттер.

Ревич В. Биринчи жолу. — «Ала-Тоо», 1959, № 12, 107-бет.

Алагушев Б., Ибраимов К. «Бойдоктор». — «Ленинчил жаш», 1960, 10-декабрь.

«Кычан» сахнада — «Кыргызстан пионери», 1961, 4-март.

Артыкбаев К. «Кычан». — «Советтик Кыргызстан», 1961, 2-июль.

Үсөнов С. «Тоо койнундагы гүл».— «Ленинчил жаш», 1961, 15-ноябрь.

Артыкбаев К. Китеп жаңылыктары. — «Советтик Кыргызстан», 1962, 29-июнь.

Молдобаев Ж. «Тоо койнундагы гүл». — «Ала-Тоо», 1962, № 7, 124—126-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 111—117-беттер.

Тынымсеитова Ж. Тоо ханшасы. — «Тянь-Шань правдасы», 1962, 21-октябрь.

Абдыкалыков Ж. Кычан тирүү.— «Кыргызстан пионери», 1966, 13-январь.

Абдраимов Ж. Замандаштарыбыздын образы. — «Ленинчил жаш», 1966, 27-февраль.

Ибраимов К. «Уядан учкандар». — «Ленинчил жаш», 1966, 17-май.

Керимжанова Б. Съезд алдындагы пикирлер.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 19-июнь.

Абдраимов Ж. Окуялар жана образдар. — «Ала-Тоо», 1966, № 7, 131—137-беттер.

Баруздин С. «Мүйүздүү козу». — «Жаш ленинчи», 1966, № 8, 17—18-беттер.

Сулайманов М. Балалыктын жаркыраган үлгүсүн көрсөткөн китеп— «Ленин жолу», 1968, 6-январь.

Байтемиров Н. Бакыт сөзү. — «Ленинчил жаш», 1968, 9-январь.

Туманова Н. Жерге күн тиет. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 29-сентябрь.

Керимжанова Б., Мусаев С., Садыков А. Биздин пикирибиз. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 4-февраль.

Горюкова В. Терещенко В., Коренева А. Баатырдыкты даңазалаган повесть. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 4-февраль.

Тынаева С. Кычан — балдар маягы.— «Ленинчил жаш», 1970, 14-март.

Кулбатыров Д. Мен Кычанды көргөм. — «Советтик Кыргызстан», 1970, 12-март.

Бектенов К. «Дос» жөнүндө. — «Кыргызстан маданияты», 1971, 14-апрель.

Бейшеналиев Ш. 5—8-класстагы китеп окуучуларга эскерткич. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971, 4-бет.

Мотяшев И. Ат жалында секелек. — «Кыргызстан маданияты», 1971, 13-январь.

Комаров А. Көп тилдерде окулууда. — «Кыргызстан маданияты», 1971, 13-январь.

Сулайманов М. Жалындуу образ. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 8-декабрь.

Карымшаков С. Таалайга умтулгандар. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 16-август.

«Дос» спектаклинин премьерасы. — «Советтик Кыргызстан», 1973, 29-ноябрь.

Мотяшев И. Окуучунун жүрөгүнө жетүү. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 18-август.

Медербеков Э. Жетилүү курагы — «Ала-Тоо», 1974, № 8, 158—160-беттер.

Орус тилинде

Баруздин С. Достук. — «Советская Россия», 1957, 9-август.

Макаров К., Никитин С. Павлик Морозовдун иниси. — «Литературный Киргизстан», 1958, 124—125-беттер.

Сальников А. Прозаик жана драматург. — «Советская Киргизия», 1958, 21-сентябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 154—155-беттер.

Лосев Д. С. Морозов О. Д. Кыргызстандын адабияты. (Био-библиографиялык справочник). Фрунзе, 1958, 112—113-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Ревич О. Эң алгачкы. — «Литературная газета», 1959, 1-октябрь.

Павлихин Е. Муундардын жолу. — «Советская Киргизия», 1959, 16-апрель; «Литературный Киргизстан», 1959, № 3,

Бешкин В. Сюжет тууралу макала. — «Литературный Киргизстан», 1959, № 3, 119-бет.

Курманов А., Касымалиев Т. Жакшы жөрөлгө. — «Советская Киргизия», 1959, 24-февраль.

Германов С. Комедия жанрында. — «Советская Киргизия», 1961, 18-февраль.

Рудаков Л. Балдар жана өспүрүмдөр үчүн. — «Советская Киргизия», 1961, 27-апрель.

Оскоцкий В. Вкуска каршы. — «Литературная газета», 1963, 3-сентябрь.

Босницкий Е. Сүйүнүчтүн төрөлүшү. — «Сельская жизнь», 1965, 22-сентябрь.

Баруздин С. Жөнөкөй жана татаал. — «Дружба народов», 1965, № 12, 266—267-беттер.

Станислав Т. «Мүйүздүү козу». — «Детская литература», 1966, № 9, 58-бет.

Стаднюк И. Сарбайдын уулу. — «Дружба народов», 1967, № 2, 13-бет.

Туманова Н. Жерге күн тиет. — «Советская Киргизия», 1967, 21-сентябрь; «Литературная Россия», 1967, 26-сентябрь.

Мотяшов И. Достук жана түшүнүк үчүн. — «Литературный Киргизстан», 1968, № 9, 302—305-беттер.

Мотяшев И. Мастерская доброты. (Азыркы күндөгү балдар адабиятынын очерки. Достук жана түшүнүк үчүн. Шүкүрбек Бейшеналиев.). Москва, «Детская литература» басмасы, 1969, 128—162-беттер. Ошол эле: 1974, 135—162-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 147—154-беттер.

Мүйүздүү козунун чет элдерге турнеси. — «Советская Киргизия», 1970, 11-март.

Меньшиков М. Социалчы кыштагындагы бала жөнүндө ачкеме. — «Комсомолец Киргизии», 1970, 21-март.

Мишурис Б. Поэзия — Золушка. — «Советская Киргизия», 1970, 24-март.

Вакуленко В. Сылыктыгы үчүн беш. — «Советская Киргизия», 1970, 3-июль.

Мотяшев И. Ат жалында секелек. — «Детская литература», 1970, № 10, 69—70-беттер.

Мотяшев И. Монгол жылкычылары жөнүндө ачкеме. — «Комсомолец Киргизии», 1970, 5-сентябрь.

Бейшеналиев Ш. (Биографиялык справка) — «Детская литература», 1971, № 12, 73—74-беттер.

Тимофеев Л. Достук бала чакта төрөлөт. — «Советская Киргизия», 1972, 11-июль.

Баруздин С. Досторго айтылган сөз. — «Советская Киргизия», 1972, 10-сентябрь.

Алтымышев А. Эрдик жөнүндөгү поэма. — «Советская Киргизия», 1972, 3-декабрь.

Комаров А. Эстеликтин повести. — «Комсомолец Киргизии», 1972, 9-декабрь.

Кыргыз жазуучусунун чыгармалары чет өлкөлүк басмалардан чыгышы. — «Советская Киргизия», 1973, 12-июль.

Сулайманов М. Жаңы адамдарды тарбиялоо. — «Литературный Киргизстан», 1974, № 6, 96—97-беттер.

Сулайманов. М. Кыргыз балдар адабияты. — «Детская литература», 1974, № 12, 6—10-беттер.

ЖАЙЛООБЕК БЕКНИЯЗОВ

Жаш акын Жайлообек Бекниязов 1940-жылы Москва районундагы Кызыл-Дыйкан селосунда колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. 1957-жылы Москва районундагы Буденный орто мектебин бүтүргөн.

1959-жылы Пржевальскидеги пединституттун тил жана адабият факультетине өтүп, аны 1964-жылы ийгиликтүү бүтүргөн. Ошол эле жылдын күзүндө Советтик Армиянын катарына чакырылат. 1965—1966-окуу жылында Буденный орто мектебинде мугалим болуп иштеген.

1967-жылдан 1971-жылга чейин «Кыргызстан», «Мектеп» басмаларында корректор, кенже редактор болуп иштеген. 1971-жылдан бери Ж. Бекниязов «Ленинчил жаш» газетасынын адабият жана искусство бөлүмү боюнча старший корреспонденти болуп иштейт.

Ж. Бекниязовдун биринчи ырлары 1963-жылы «Ала-Тоо» журналына жарыяланган.

1974-жылы СССР жазуучулар Союзунун мүчөлөгүнө кабыл алынган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ишеним. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968, 61 бет.

Кезек. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970, 57 бет.

Кышкы токой. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973, 53 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

«Түрмөк булуттардагы» түрмөк ойлор. — «Ленинчил жаш»; 1971, 5-май.

Этюд деген эмне? (Редакцияга келген жаш авторлордун аңгемелерине обзор.) — «Ленинчил жаш», 1971, 5-июнь.

«Акын болбосоң болбо»... — «Ленинчил жаш», 1971, 31-июль.

Жаштыкка чеберчилик кошулса. — «Ленинчил жаш», 1971, 31-август.

Латвия — көркөм сүрөттөрдө. — «Ленинчил жаш», 1971, 9-сентябрь.

Арменидагы акындык майрам. — «Ленинчил жаш», 1971, 30-октябрь.

Биздин музыкалык келечегибиз. — «Ленинчил жаш», 1971, 2-декабрь.

Түрмуштан — экранга чейин. — «Ленинчил жаш», 1972, 15-июнь.

«Кыргыз фильмдеги» жолугушу. — «Ленинчил жаш», 1972, 17-июнь.

Сүрөт көргөзмөсүндө. (А. Усубалиевдин сүрөттөрү жөнүндө.) — «Ленинчил жаш», 1972, 3-август.

Ыр жазууга кызыгып жүргөн жаш калемдерге кеңеш. — «Ленинчил жаш», 1972, 19-сентябрь.

Көргөзмө — сүрөтчүнүн отчету. (Кыргызстандын сүрөтчүлөрү жөнүндө) — «Ленинчил жаш», 1973, 31-март.

«Сүрөтчүлүккө ынтызармын». — «Ленинчил жаш», 1973, 14-апрель.

Жазгы саптарды карап. — «Ленинчил жаш», 1973, 28-апрель.

Адамдык мүнөздү изилдеп. — «Ленинчил жаш», 1973, 23-май.

СССР сүрөтчүлөр союзунун көчмө көргөзмөсү Фрунзеде. — «Ленинчил жаш», 1973, 6-сентябрь.

КАСЫМАЛЫ

БЕКТЕНОВ

(1910—1975)

Драматург, прозаик жана артист Касымалы Бектенов 1910-жылы Ысык-Көлдүн жээгиндеги Долинка кыштагында кедей-дыйкан үй-бүлөсүндө туулган. Ата-энесинен эрте ажырап, К. Бектенов көп жылдар бою батрак болуп жүрөт да, анан рабфакка окууга кирет.

1929-жылдан 1934-жылга чейин Нарын кантонундагы комсомол комитетинде иштеп, колхоздоштуруу иштерине бир кыйла эмгек сиңирген. Андан кийин республикалык радио комитетте иштейт. 1935-жылдан тартып, 1941-жылга чейин театр искусствосунун мамлекеттик институтунда окуйт, ал эми Улуу Ата Мекендик согуш мезгилинде фашисттик баскынчыларга каршы күрөштө Советтик Армиянын катарында кызмат кылат.

1945-жылы Советтик Армиянын катарынан демобилизацияланып келип, 1947-жылга чейин Кыргызстан мамлекеттик драма театрында артист болуп, андан кийин Пржевальскидеги областтык драма театрында башкы режиссер болуп кызмат кылат. 1952-жылдан 1957-жылга дейре Кыргызстан мамлекеттик драма театрынын директору болуп келди. Соңку кезде ал Кыргыз ССР-инин Маданият Министерствосунун кинематография боюнча башкы башкармасынын орун басары болуп иштеген.

1953—1955-жылдары ал «Тоо арасында», «Көк ирим көлдүн жээгинде», «Ашууда», «Бир цехтин адамдары» аттуу аңгемелерди жазган.

1955-жылы анын «Берекелүү өрөөн», «Бут башка таарынат» аттуу пьесалары коюлат. Кыргыздын биринчи революционериниин өмүрүн баяндаган «Таабалды-Пудовкин» аттуу повесттин биринчи, экинчи китеби, кыргыз элинин белгилүү куудулу жөнүндөгү «Куйручук» повести, «Жети жаңгак» аттуу сатиралык аңгемесин жана тынчтык эмгектин баатырлары малчылардын даңктуу эмгегин сүрөттөгөн «Эки чабан» аттуу пьесасын жазды.

К. Бектенов 1940-жылдан КПССтин, 1951-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү болгон.

К. Бектенов 1958-жылы кыргыз искусствосунун декадасында «Ардак белгиси» ордени жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиуму тарабынан Ардак грамоталар менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тоо арасында. (Аңгеме) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 56 бет.

Токсондогу чал жана анын небересери. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954, 39 бет.

Күндө өсөбүз. Тестиер балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957, 64 бет.

Таабалды-Пудовкин. Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959, 220 бет.

Куйручук. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 175 бет.

Апа, китеп окуп берчи. Бөбөктөр үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960, 24 бет.

Таабалды-Пудовкин, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 208 бет.

Болгон экен. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963, 71 бет.

Эки бала жана таан. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964, 30 бет.

Райкандын күлкүсү. (Аңгемелер) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967, 111 бет.

Кек. Повесть. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967, 244 бет.

Мени унутпа. Повесть жана аңгемелер. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970, 150 бет.

Досумдун күлкүсү. Аңгемелер, Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973, 131 бет.

Орус тилинде

Торгой. (Мектеп жашына чейинки балдар үчүн) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959, 60 бет.

Куйручук. (Аңгемелер) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 170 бет.

Райкандын күлкүсү. Фрунзе: Кыргызмамбас, 1964, 198 бет.

Ысык-Көлдө. (Повесть) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964, 67 бет.

Таабалды-Пудовкин. (Повесть) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1967, 229 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Бианки В. **Егорканын кызматы.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1955, 43 бет.

Фадеев А. А. **Талкалоо.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957, 188 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Улуу драматургдун эмгегин жогору баалайбыз. (А. Н. Островскийдин чыгармалары жөнүндө) — «Кызыл Кыргызстан», 1948, 14-апрель.

Мен тоо булбулун көргөмүн. (Токтогул жөнүндө) — «Ысык-Көл правдасы», 1949, 10-декабрь.

Жаштар үчүн жаңы пьесалар керек. — «Ленинчил жаш», 1954, 10-сентябрь.

Таланттуу актер. — «Ленинчил жаш», 1956, 13-май.

Акын жана анын кызы. — «Ленинчил жаш», 1957, 1-ноябрь.

«Сарынжы» спектакли жөнүндө пикирибиз. — «Советтик Кыргызстан» 1958, 3-август. (Р. Шүкүрбеков, А. Токтомушев менен бирге.)

Кино — искусствобуздун сыймыгы. — «Ленинчил жаш», 1958, 2-ноябрь.

Акын элеси эстен кетпейт. — «Ала-Тоо», 1960, № 6, 20—21-беттер.

Тоо элинин туйгуну эле. (Р. Шүкүрбековдун дүйнөдөн кайткандыгына байланыштуу).— «Ала-Тоо», 1962, № 10, 5—19-беттер.

Акындын үмүтү.— «Ала-Тоо», 1963, № 1, 127—128-беттер.

Касымбай акенин жоруктары. — «Советтик Кыргызстан», 1963, 13-октябрь.

Райкандын тамашаларынан. — «Ала-Тоо», 1963, № 10, 90—98-беттер.

Чабан жөнүндө баян. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 19-февраль.

Эл ырчысы. (Токтогулдун 100 жылдыгына карата.) — «Кыргызстан пионери», 1964, 16-июль.

Токтогулду көргөндө. (Улуу акындын 100 жылдыгы) — «Жаш ленинчи», 1964, № 8, 12—13-беттер.

Күлкүнүн кени бар... (Р. Шүкүрбековдун туулган күнүнө 50 жыл.) — «Ленинчил жаш», 1964, 30-сентябрь.

Биз бороондуу күндөрдө комсомол болгонбуз.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 9-сентябрь.

Райкандын күлкүсү.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 6-февраль.

Майданда курман болгон. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 3-март.

Карыя эне. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 20-октябрь.

Улуттук оюндар унутулбасын. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 9-май.

Элдик театрлар жөнүндө сөз. — «Советтик Кыргызстан», 1968, 14-май.

Куу алган кушта эмне сын. (— Кыргыз эл артисти Ш. Түмөнбаев жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1969, 23-февраль.

Табылганы таланттуу табат. Драматург, режиссер, актер.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 6-август.

Эшмамбет Бейсент уулу.— «Ала-Тоо», 1969, № 12, 113—115-беттер.

Карыя акын — балдардын досу. (Акын Ч. Иманкулов 80 жашка толду.)— «Жаш ленинчи», 1970, № 1, 36—37-беттер.

Карыя артист. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 23-февраль.

Шайыр Шаршен. — «Ала-Тоо», 1972, № 4, 38—57-беттер.

Уюткулуу элде... Жазуучунун чөнтөк дептеринен. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 25-ноябрь.

«Дос» жөнүндө.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 14-апрель.

Шаршендин жоруктарынан. — «Ысык-Көл правдасы», 1971, 28-август.

Искусствонун жарчылары даңазалайт. — «Кыргызстан маданияты», 1971, 29-сентябрь.

Куудул жана жалкоо. — «Кыргызстан маданияты», 1971, 29-декабрь.

Таабалды-Жукеев Пудовкин. Эскерип баш небиз. — «Советтик Кыргызстан», 1974, 29-сентябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Көкөев И. Чындыкты күңүрт көрсөткөн пьеса. — «Кызыл Кыргызстан» 1953, 25-январь.

Карагулов Б. Драматург жана актер. (К. Бектенов 50 жашта) — «Кыргызстан пионери», 1960, 17-сентябрь.

Маймулов С. Жазуучу жана актер. (К. Бектенов 50 жашта) — «Ленинчил жаш», 1960, 18-сентябрь.

Эралиев С. Драматург жана жазуучу. (К. Бектенов 50 жашта) — «Советтик Кыргызстан», 1960, 18-сентябрь.

Шүкүрбеков Р. Бектенов Касымалы. (К. Бектеновдун 50 жашка толушуна карата.) — «Ала-Тоо», 1960, № 8, 42—44-беттер.

Абдраимов Ж. «Жукеев-Пудовкин». (Театр) — «Кыргызстан маданияты», 1967, 24-март.

Асаналиев К. Революционер жөнүндө повесть.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 22-март.

Ашымбаев К. Өнөрлүү өмүр. (Касымалы Бектенов 60 жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1970, 30-сентябрь.

Күйдүргү жазуучу. (К. Бектенов 60 жашта). — «Ала-Тоо», 1970, № 9, 141—145-беттер.

Каимов К.Жазуучунун салымы. (Касымалы Бектенов 60 жашта.) — «Советтик Кыргызстан», 1970, 4-октябрь.

Орунтаев Ж. Байсалдуу өмүр. (Жазуучу Касымалы Бектенов 60 жашта.) — «Ленинчил жаш», 1970, 6-октябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 148—149-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 118—120-беттер.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-ж.ж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 253—256-беттер.

Касымалы Бектенов (Некролог). — «Советтик Кыргызстан», 1975, 24-июнь; «Кыргызстан маданияты», 1975, 26-июнь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 118—120-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 55—157-беттер.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966). Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 253—257-беттер.

Тимирбаев В. Райкандын күлкүсү. — «Советская Киргизия», 1970, 10-июль.

СҮЙҮНТБЕК БЕКТУРСУНОВ

(1909—1962)

Белгилүү котормочу Сүйүнтбек Бектурсунов 1909-жылы Олуя-Ата уезди-не караштуу (азыр Талас району) Үч Кошой айлында кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. С. Бектурсунов айылдагы мектепте, балдар үйүндө окуп, тарбиялангандан кийин 1925-жылы Фрунзедеги Кыргыз педагогикалык техни-кумуна өтүп, аны 1930-жылы бүтүрүп чыгат.

С. Бектурсунов 1930—1932, 1937-жана 1939—1941-жылдары Кыргызстан мамлекеттик театрынын директору болуп иштейт. 1932—1934-жылдары Кыр-гызстан областтык комсомолдор комитетинин маданият жана агитация-про-паганда бөлүмүнүн башчысы, 1937—1939-жылдары Кыргызстан борбордук партия комитетинин алдындагы марксизм-ленинизм классиктерин которуучулар бюросунда котормочу жана редактор болуп иштеген. 1946-жылга чейин «Кы-зыл Кыргызстан» газетасынын редакторунун орун басары, бир нече жыл Кыр-гызстан мамлекеттик басмасынын партиялык жана көркөм адабият бөлүмү-нүн башчысы. Кыргызокуупедмамбастын редактору болуп иштеп келген.

С. Бектурсунов 1934-жылдан массалык-саясий китептерди, марксизм-ле-нинизм классиктеринин эмгектерин которуп келген. 1939-жылдан көркөм ада-бият котормочусу болгон. 1940—1950-жылдардын ичинде С. Бектурсунов Л. Толстойдун көп аңгемелерин, дүйнөгө атагы чыккан төрт томдон турган «Согуш жана тынчтык» романын, А. Толстойдун, Гоголдун, Горькийдин, Че-ховдун жана башка орус, дүйнөлүк классиктердин көп чыгармаларын кото-руп кыргыз окуучуларына тартуу кылды.

С. Бектурсуновдун котормосу боюнча кыргыз драма театры М. Горькийдин, Погодиндин, Симоновдун, Виртанын жана бир тууган элдердин көп пьеса-ларын кыргыз көрүүчүлөрүнө көрсөттү. Ошону менен бирге көп кинофильм-дерди кыргызчага которду.

1949-жылы С. Бектурсунов В. Горячих менен бирге «Армансыз азаматтар» деген пьеса жазып, ал пьеса областтык театрларда коюлган. С. Бектурсунов

көркөм котормо жана кыргыз адабияты жөнүндө бир нече сын макалалар жазган.

С. Бектурсунов 1937-жылдан КПССтин, 1952-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө болгон.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Чехов А. П. **Аңгемелер.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940, 123 бет.

Жариков Л. М. **Кар, бороондоп жаагын.** (28-гвардиячы панфиловчу-лардын баатырдык иштери жөнүндө повесть.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943. 88 бет.

Толстой. Л. Н. **Согуш жана тынчтык.** т. 1. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949, 347 бет.

2 том. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951, 400 бет.

3 том. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 371 бет.

4 том. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955, 332 бет.

Горький А. М. **Душмандар. Егор Булычев жана башкалар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953, 140 бет.

Толстой Л. Н. **Аңгемелер жана жомоктор.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953, 75 бет.

Гоголь Н. В. **Өлүү жандар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953, 263 бет. (К. Эшмамбетов менен бирге.)

Маяковский В. **Американы ачышым.** (Очерк) Фрунзе, Кыргызмам-бас, 1953, 88 бет.

Улуг-Заде С. **Гүлдөгөн жер.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 360 бет. (О. Орозбаев, Д. А. Абдылдаев менен бирге)

Толстой Л. Н. **Кичинекей аңгемелер, жомоктор жана тамсилдер.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1955, 68 бет.

Толстой Л. Н. **Пейилдин оңолушу.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 504 бет.

Аксаков С. Т. **Буюккан киши.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956, 15 бет.

Горький А. М. **Мен кантип окудум.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957, 31 бет.

Распэ Э. **Мюнхаузендин шумдуктары.** (Кенже балдар үчүн.) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957, 88 бет.

Абрахамс Питер. **Каар жолу.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958, 264 бет.

Майн Рид. **Башы жок чабендес.** Өспүрүмдөр үчүн, Фрунзе, Кыргыз-окуупедмамбас, 1959, 459 бет.

Толстой Л. Н. **Тандалган чыгармалар.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959, 425 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

«Тилек» жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1950, № 1, 53—59-беттер; «Ленинчил жаш», 1950, 29-январь.

Халтуралуу чыгарма. — «Советтик Кыргызстан», 1950, № 5, 38—60-беттер.

«Ак кайың» романынын котормосу жөнүндө. — «Кызыл Кыргызстан», 1951, 25-июль.

Көркөм котормодогу формализмге каршы. — «Советтик Кыргызстан», 1955, № 9, 92—96-беттер.

Орус тилинде

Көркөм адабияттын мыкты которулушу жөнүндө. — «Советская Киргизия», 1953, 27-май.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Сагымбеков Б. **А. С. Пушкин «Капитан кызынын» котормосу жөнүндө.** — «Кызыл Кыргызстан», 1953, 19-июнь.

Сагымбеков Б. **«Өлүк жандар» поэмасынын котормосу жөнүндө пикир.** — «Советтик Кыргызстан», № 8, 93—96-беттер.

Умаров М. **«Согуш жана тынчтык» романынын биринчи китебинин котормосу жөнүндө.** — «Кызыл Кыргызстан», 1955, 12-июнь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 199—200-беттер.

Орозбаев О. **Сүйүнтбек Бектурсунов.** (С. Бектурсуновдун туулган күнүнө 50 жыл толушуна карата.) — «Ала-Тоо», 1959, № 12, 42—44-беттер.

Сүйүнтбек Бектурсунов. (Некролог) — «Ала-Тоо», 1962, № 7, 127—128-беттер.

Сүйүнтбек Бектурсунов (Жазуучу — котормочу 1909—1962. Некролог) «Ленинчил жаш», 1962, 15-июнь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 121—124-беттер.

Жигитов С. **Художник — котормочу.** (С. Бектурсуновдун 60 жашка толушуна карата.) — «Кыргызстан маданияты», 1970, 11-март.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 217—218-беттер.

Сүйүнтбек Бектурсунов. (Некролог) — «Комсомолец Киргизии», 1962, 15-июнь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 159—162-беттер.

АБДЫЛДА БЕЛЕКОВ

Акын Абдылда Белеков 1928-жылы Ысык-Көл районундагы Корумду айылында дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

А. Белеков 1943-жылы Темировкадагы Токтогул атындагы орто мектепти аяктагандан кийин Нарындагы кыска мөөнөттүү мугалимдер курсунун география факультетин бүтүрүп, Ат-Башыдагы Талды-Суу орто мектебинде мугалим, Терек-Суу орто мектебинде окуу бөлүмүнүн башчысы болуп иштейт. 1944—45-жылдары Нарын боюндагы Шоро жети жылдык мектебинде директорлук кызмат аткарат.

А. Белеков 1946—1948-жылдары областтык «Ысык-Көл правдасы» газетасында атайын кабарчы болуп иштейт. Анын «Шайлайбыз» деген биринчи ыры 1946-жылы газетага басылат. 1948—1952-жылдары Кыргыз мамлекеттик университетинде окуп, филология факультетин бүтүрөт. 1952—1953-окуу жылында Ысык-Көлдөгү Күрмөнтү орто мектебинде тил адабият сабактарынан мугалим болот. 1953—1957-жылдарда Кыргызстан Окуу Педагогиялык басмасында редактор, Кыргызстан жазуучулар союзунда адабий консультант болуп кызмат аткарат. 1957—1959-жылдарда Москвадагы эки жылдык Жогорку адабият курсунда окуйт. «Чалкан», «Ала-Тоо» журналдарында, «Кыргызстан маданияты» жумалыгында адабий кызматкер болуп иштейт.

А. Белековдун биринчи ырлар жыйнагы «Айкын жол» деген ат менен 1954-жылы жарык көргөн.

А. Белеков 1947-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Айкын жол. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 96 бет.

Тянь-Шандын жүрөгү. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955, 90 бет.

Кожомкул. Поэма жана ырлар. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957, 106 бет.

Чолпонбай. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 75 бет.

Эки жар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961, 148 бет.

Учкуч койчу. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963, 55 бет.

Ак козу. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964, 16 бет.

Бытбылдык. Фрунзе, «Мектеп», басмасы, 1964, 15 бет.

Миллион жүрөк. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964, 70 бет.

Эр жүрөк. Фрунзе, «Мектеп», басмасы, 1965, 71 бет.

Ак буудай. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967, 131 бет.

Ак Куу. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970, 104 бет.

Кожомкул. Фрунзе «Кыргызстан» басмасы, 1975, 200 бет.

Орус тилинде

Айкын жол. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 114 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Лермонтов М. Ю. Бородино. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956, 16 бет.

Гамзатов Р. Бийик жылдыздар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 252 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Чеберчиликти өрчүтөлү.— «Ленинчил жаш», 1954, 7-март.

Акын Жоомарт. — «Ленинчил жаш», 1954, 4-июнь.

Ыргалжан. (Фельетон) — «Чалкан», № 12, 3-бетте.

Ташболоттун ыры. — «Чалкан», 1960, № 4, 6-бет.

Үч талак. — «Чалкан», 1960, № 5.

Атанын баласы. — «Советтик Кыргызстан», 1967, 11-август.

Комузчунун айлында. — «Ленинчил жаш», 1967, 10-октябрь.

Жүрөгүбүздүн тереңинде. — «Мугалимдер газетасы», 1968, 28-март.

Чыгарманын идеялык жана көркөмдүк деңгели үчүн. — «Ысык-Көл правдасы», 1973, 28-июль.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Ормонбеков М. Жаш акындын жаңы жыйнагы жөнүндө. — «Мугалимдер газетасы», 1954, 26-август.

Кулиев К. Жаш акындарды кылдаттык менен тарбиялайлы. — «Советтик Кыргызстан», 1955, № 1, 92—94-беттер.

Самаганов Ж. «Тянь-Шандын жүрөгү». — «Советтик Кыргызстан», 1955, № 5, 91—93-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 154—155-беттер.

Токобаева Р. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч Фрунзе, 1958, 132—133-беттер (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 125—127-беттер.

Илипаев А. Учкуч койчу жөнүндө сөз.. — «Мугалимдер газетасы», 1963, 4-январь.

Садыков А. Бир шымдын тарыхы жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1963, 13-январь.

Бапаев Х. Эски калкты мыскылдаган поэма. — «Мугалимдер газетасы», 1962, 29-сентябрь.

Орус тилинде

Самаганов М. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 171—172-беттер.

Жирков А. Чеберчилик жолу. — «Литературный Киргизстан», 1959, № 2, 114—116-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 163—166-беттер.

АБДЫРАШИТ

БЕРДИБАЕВ

Акын, обончу «Кыргыз ССРинин маданиятына эмгек сиңирген кызматкери» Абдырашит Бердибаев 1916-жылы Ак-Суу өрөөнүндөгү (азыркы Москва району) Малтабар кыштагында туулган, Абдырашит алты айлык бала кезинде эки көзүнөн, кийинчерээк ата-энесинен ажырап, жаштайынан турмуштун запкысын көрдү.

А. Бердибаев жаш кезинен эле элдик ырларды, жомокторду кунт коюп үйрөнүп, өзү да комуздун коштоосу менен ырдоого аракеттенет. Сарыкунан деген ырчыны ээрчип жүрүп таалим алат. 1935-жылдардан баштап Абдырашит эл арасында ырдай баштайт.

1938-жылы «Фрунзе» деген ыры биринчи жолу «Кызыл Кыргызстан» газетасында жарыяланат. 1942-жылы атактуу эл ырчысы Осмонкул Бөлөбалаев менен жолугушуу Абдырашиттин чыгармачылыгына чоң пайда берди. 1944-жылдан 1953-жылга чейин эл аралап, филармонияда солист болуп жүрүү Абдырашиттин чыгармачылыгын өстүрөт.

1949-жылы А. Бердибаевдин биринчи ырлар жыйнагы, 1958-жылы экинчи ырлар жыйнагы басмадан чыкты. Ошол эле жылы орусча ырлар жыйнагы чыгып, орус окуучуларына белгилүү болду.

А. Бердибаев 1948-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Адабият менен искусствого сиңирген эмгеги үчүн Абдырашит Бердибаев «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

Республиканын эмгекчилерине коммунисттик тарбия берүүдө сиңирген эмгеги үчүн 1974-жылы «Кыргыз ССРинин маданиятына эмгек сиңирген кызматкер» деген ардактуу наам берилген.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949, 46 бет.

Ырлар. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 98 бет.

Коңгуроо. Ырлар жана поэмалар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 120 бет.

Адам жолу. Ырлар жана поэма. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 135 бет.

Тандалган чыгармалар. Фрунзе, «Кыргызстан»» басмасы, 1966, 320 бет.

Адамдарга ачык кат. Поэма жана ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 146 бет.

Адамдарга кайрылуу. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972, 131 бет.

Орус тилинде

Мен ыраазымын. Лирикалык ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 106 бет.

Эртең мененки чакырык. Ырлар жана поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963, 137 бет.

Заман нуру. Ырлар жана поэма. М., «Советский писатель», 1969, 75 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Абдуканимов У. **Бердибаев Абдырашит.**— Китепте: Бердибаев А. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949, 3—4-беттер.

Артыкбаев К. **Сезим булагы.** — «Ленинчил жаш», 1957, 6-ноябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстандын жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 128—129-беттер.

Артыкбаев К. **Абдырашиттин ырлары.**— «Ала-Тоо», 1960, № 1, 114—120-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 128—130-беттер.

Акын жана обончу. (Абдырашит Бердибаев 50 жашта) — «Ала-Тоо», 1966, № 9, 118-беттер.

Алыкулов Ж. **Акын жана ырчы.** (А. Бердибаев 50 жашта) — «Кыргызстан аялдары», 1966, № 9, 14—15-беттер.

Тубаса талант. (Акын А. Бердибаевдин 50 жылдыгына карата) — «Жаш ленинчи», 1966, № 9, 13 бет.

Укаев К. **Октябрь берген өмүр.** (А. Бердибаев 50 жашта) — «Ленинчил жаш», 1966, 23-сентябрь.

Орустилинде

Абдырашит Бердибаев.— «Советская Киргизия», 1958, 8-август.

Кавальчук В. Күчтүү эрк.— «Комсомолец Киргизии», 1958, 15-октябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 142—143-беттер.

Жирков А. Акын жана анын котормочулары жөнүндө.— «Литературный Киргизстан», 1964, № 3, 86—88-беттер.

Дядюченко Л. Эки китептин тагдыры.— «Советская Киргизия», 1964, 9-февраль.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 167—169-беттер.

Левин Б. Москвадан басылып чыгат.— «Советская Киргизия», 1969, 8-май.

Гонтарева Г. Рухинин көзү.— «Литературный Киргизстан», 1970, № 5, 119—120-беттер.

Шаповалов В. Жүрөктүн көзү.— «Литературный Киргизстан», 1973, № 4, 94—95-беттер; «Ысык-Кульская правда», 1973, 31-марта.

КАМБАРАЛЫ БОБУЛОВ

Белгилүү сынчы, адабиятчы жана акын Камбаралы Бобулов 1936-жылы Ош областынын Ноокат районундагы «Өсөр» кыштагында төрөлгөн. 1952-жылы орто мектепти бүткөндөн кийин Кыргызстан мамлекеттик университетинин филология факультетинин кыргыз бөлүмүнө кирет.

1957-жылы «Ала-Тоо» журналына адабий кызматкер болуп кабыл алынат. 1959—1962-жылдары ушул журналда искусство жана адабий сын бөлүмдөрүн башкарат.

1962-жылы Бобулов КПСС Борбордук Комитетинин алдындагы Коомдук илимдер Академиясынын адабият жана искусство таануу теориясынын кафедрасына аспирант болуп кирет. 1963-жылы ал кайрадан Кыргызстанга «Правда» газетасынын өз кабарчысы болуп кызмат аткарат. 1965-жылы КПСС Борбордук Комитетинин Коомдук илимдер Академиясынын аспирантурасына кайрадан окууну улантууга барат. Бир жылдан кийин «Кыргыз прозасындагы традиция жана новатордук проблемалары» деген темада диссертацияны ийгиликтүү жактайт.

1966-жылдан 1976-жылга чейин «Кыргызстан пионери» газетасынын редактору болуп иштеп, азыр Автордук укуктун Бүткүлсоюздук агентствосунун кыргыз республикалык бөлүмүнүн начальниги (ВААП).

К. Бобуловдун «Айлуу түндө күйгөн от» деген эң алгачкы аңгемеси 1954-жылы «Жаш ленинчи» журналында жарык көрөт. Ошол мезгилден бери анын повесттери, аңгемелери, ырлары, очерктери, адабий сын жана публицистикалык макалалары борбордук, республикалык газета-журналдарда, басмаларда үзгүлтүксүз жарык көрүп келүүдө.

К. Бобулов республикада жана Союзда сынчы жана адабиятчы катары кеңири белгилүү. Анын эң алгачкы «Сүйүү лирикасы туура бааланууга тийиш» деген макаласы 1955-жылы «Советтик Кыргызстан» (азыркы «Ала-Тоо») журналында жарык көргөн. Анын кээ бир макалалары чет тилдерине да ко-

торулган. К. Бобулов 1961-жылдан СССР жазуучулар союзунун сын боюнча, 1969-жылдан сынчылардын Эл аралык ассоциациясынын мүчөсү болуп шайланган.

К. Бобулов 1960-жылдан КПССтин, 1959-жылдан СССР жазуучулар союзунун, 1966-жылдан бери СССР журналисттер союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Айлуу түндө күйгөн от. (Повесть жана аңгемелер) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960, 71 бет.

Эркинбек. (Аңгемелер) Кыргызокуупедмамбас, Фрунзе, 1963. 50 бет.

Түштүк кызы. (Повесть) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 164 бет.

Адабий турмуш ойлору. (Сын макалалар жыйнагы) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 175 бет.

Махабат аралы. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971, 112 бет.

Адабият жана мезгил. (Сын макалалар жыйнагы) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 195 бет.

Орус тилинде

Түштүк кызы. (Повесть) Москва, «Советский писатель», басмасы, 1964, 175 бет.

Кыргыз прозасындагы традиция жана новаторлуктун проблемалары. Автореферат. Москва, «Мысль» басмасы, 1966. 16 бет.

Түштүк кызы. (Повесть) Москва, «Художественная литература» басмасы, 1969. 110 бет.

Кыргыз прозасындагы реализмдин өнүгүш жолдору. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 168 бет.

Сын жана адабий процесс. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1976.

Латыш тилинде

Түштүк кызы. (Повесть) Рига, «Лиесма» басмасы, 1972. 90 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Хафиз газалдары. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 72 бет. (С. Егиналиев менен бирге.)

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сүйүү лирикаларынын туура бааланышы зарыл. — «Советтик Кыргызстан», 1955, № 4, 93—95-беттер.

Окуучунун каты. (Аалы Токомбаевге ачык кат.) — «Ала-Тоо», 1956, № 11, 93—96-беттер.

Оморчулук деген эмне? (Т. Сыдыкбековдун «Тоо балдары» романына социалдык анализ.) — «Ала-Тоо», 1957, № 10, 107—115-беттер.

Азыркы адабий сын жөнүндө пикирлер. — «Ала-Тоо» 1958, № 1, 135—143-беттер; Китепте: Адабият жана мезгил. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973, 55—69-беттер.

Бакен Кыдыкеева Катеринанын ролунда. — «Ала-Тоо», 1958, № 4, 124—128-беттер.

Поэзиядагы халтуранын жолун бөгөөгө болобу? — «Ала-Тоо», 1958, № 10, 119—130-беттер.

Сооронбай Жусуев. — «Советтик Кыргызстан», 16-сентябрь.

Кыргыз адабияты жөнүндөгү пикирлер. (Москвада 1958-жылы өткөн кыргыз адабиятынын декадасы жөнүндө отчет.) — «Ала-Тоо», 1958, № 11, 93—106-беттер.

Махабат баяны. (Чыңгыз Айтматовдун «Жамийласы» жөнүндө) — «Советтик Кыргызстан», 1959, 22-февраль.

Бүгүнкү күн жана адабият. — «Ленин жолу», 1959, 18-апрель.

Жинди суунун айынан. — «Ала-Тоо», 1959, № 4, 108—113-беттер.

Оморчулук турмуштук көрүнүш. (Т. Сыдыкбековдун «Тоо балдары» романына социалдык анализ.) Китепте: Адабий сын макалалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1960, 113—131-беттер.

Ленинди образы кыргыз поэзиясында. — «Ала-Тоо», 1960, № 4, 108—110-беттер.

Иманбай жана кээ бир зыяндуу ата салттар. (Т. Сыдыкбековдун «Тоо арасында» романына социалдык анализ.) — «Ала-Тоо», 1960, № 5, 109—120-беттер; Китепте: Адабий турмуш ойлору. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 3—38-беттер.

Жаш акындын жыйнагы. — «Ленин жолу», 1960, 1-июль.

Акындын өмүрү жана поэзиясы. (А. Токомбаевдин поэзиясы жөнүндө.) — «Ала-Тоо», 1960, № 12, 110—114-беттер; Китепте: Адабий-турмуш ойлору. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 78—90-беттер.

Махабат баяны. (Ч. Айтматовдун «Жамийласы» жөнүндө). Китепте: Адабий сын макалалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1960, 132—148-беттер.

Индостандын улуу жазуучусу. (Р. Тагор.) «Кыргызстан пионери», 1961, 10-май.

Балдар адабиятынын досу. (В. Белинский.) — «Кыргызстан пионери», 1961, 14-июнь.

Жалын жүрөк Греция. — «Ала-тоо», 1962, 80—89-беттер.

Чыныгы элдик жазуучу. (Т. Сыдыкбековдун туулган күнүнүн 50 жылдыгына карата.) — «Ала-Тоо», 1962, № 9, Китепте: Адабий-турмуш ойлору. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 90—117-беттер.

Азыркы мезгилдеги орус прозасы. — «Советтик Кыргызстан», 1962, 2-сентябрь; китепте: Адабият жана мезгил. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973, 119—129-беттер.

Турмуш сыноосунан өткөн каармандар. (Ч. Айтматовдун чыгармачылыгы жөнүндө) — «Ала-Тоо», 1963, 103—111-беттер; Китепте: Адабий-турмуш ойлору, Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 117—146-беттер.

Кызыл аяттагы кыялдануу.— «Советтик Кыргызстан», 963, 9-декабрь.
Сын ордуна жеме.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 15-сентябрь.
Кыял чындыкка айланганда. — «Советтик Кыргызстан», 1966, 22-октябрь.
Өзгөргөн Ош. — «Советтик Кыргызстан», 22-июль.
Кыргыз прозасынын канат жайышы. — «Советтик Кыргызстан», 1967, 14-ноябрь; Китепте: Адабият жана мезгил. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973, 105—120-беттер.
Эргиген акын эле. (М. Алыбаевдин поэзиясы жөнүндө.) — «Советтик Кыргызстан», 1967, 12-декабрь.
Кыргыз прозасынын телчигүү мезгилиндеги поэтикалык салттардын маселелери.— «Ала-Тоо», 1968, № 1, 149—160-беттер; Китепте: Мезгил жана адабият. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 71—103-беттер.
Жеткинчектердин сүйүктүү газетасы. — «Советтик Кыргызстан», 1969, 27-январь.
Чыгармачылык пландар. (Интервью) — «Кыргызстан маданияты», 1969, 12-февраль.
Ленин жылы. — «Советтик Кыргызстан», 1970, 1-январь.
Жалындуу патриот акын. (Жусуп Турусбековдун поэзиясы жөнүндө) — «Советтик Кыргызстан», 1970, 27-декабрь.
Дагы бир жолу адабий сын жана адабий процесс жөнүндө. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 6-апрель; Китепте: Адабият жана мезгил. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 35—54-беттер.
Касымбектин өнөрү. (Очерк) — «Советтик Кыргызстан», 1973, 6-июль.
Улуу Октябрдын улуу акыны. (В. В. Маяковскийдин поэзиясы жөнүндө) — «Ала-Тоо», 1973, № 7, 3—13-беттер.
Фольклор жана социалисттик реализм.— «Ала-Тоо», 1974, № 5, 134—160-беттер.
Эстен кеткис кездешүүлөр. — «Ленинчил жаш», 1974, 29-июнь.
Эл акыны. (А. Токомбаевдин 70 жылдыгына карата) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 12-декабрь.
Сыйкырдуу жазуучу. (Михаил Шолоховдун туулган күнүнүн 70 жылдыгына карата) «Кыргызстан пионери», 1975, 23-май.
Жетекчилердин досу. («Кыргызстан пионери» газетасынын кырк жылдык юбилейине карата) — «Советтик Кыргызстан» 1973, 1-февраль.
Кызыл из кубарлардын өрнөк иштери.— «Кыргызстан пионери», 1975, 21-март.
Сылыктык жана сыйлоо жөнүндө. «Кыргызстан пионери» 1975, 9-апрель.
Алма быш, оозума түш. «Кыргызстан пионери», 1975, 12-март.

Орус тилинде

Сынчы дагы жоокер. — «Советская Киргизия», 1958, 31-январь.
Сын жөнүндө заметка.— «Литературный Киргизстан», 1958, № 4, 119—122-беттер.
Баялинов К. — «Советская Киргизия», 1958, 12-октябрь.
Ыманбай жана кээ бир салттар. — «Дружба народов», 1962, № 1.
Жазуучу өзү жөнүндө. («Вопросы литературы» журналынын анкетасына жооп.) — «Вопросы литературы», 1962, № 9, 120—121-беттер.

Татаал ашуу. Китепте: Литература и современность. (Төртүнчү жыйнак) Москва, Госполитиздат, 1963.
Эненин үнү. — «Советская Киргизия», 1963, 6-апрель.
Чоочун бала. — «Правда», 1964, 1-июль.
Сын ордуна жеме. — «Правда», 1964, 14-сентябрь.
Мөңгүлүү тоону аралап. — «Правда», 1964, 19-декабрь.
Интернационалдык үй-бүлөдө. — «Правда», 1965, 15-июнь.
Нарын эр-азаматтарга багынууда. — «Правда», 1965, 24-июль.
Новаторлуктун жолунда. — «Литературный Киргизстан», 166, № 5.
Азыркы кыргыз прозасынын жаңы сапаты. — «Советская Киргизия», 1967, 18-январь.
Кыргыз прозасынын өркүндөшү. — «Литературный Киргизстан», 1967, № 5.
Николай Доризо. — «Советская Киргизия», 1967, 13-август.
Жаңы тепкич.— «Дружба народов», 1968, № 9, 254—261-беттер.
Адабий сын жана адабий процесс. — «Советская Киргизия», 1969, 15-июль.
Жетилгендик жана чеберчилик.— «Вопросы литературы», 1969, № 9, 231—132-беттер.
Чыңгыз Айтматов. (Чыгармачылык портрет.) — «Звезда Востока», 1970, № 6, 143—150-беттер; Китепте: Кыргыз совет адабиятынын очерки. Москва, «Наука» басмасы, 1971.
Сын жана жандуу адабий процесс. — «Молодая гвардия», 1970, № 7, 272—281-беттер.
Саламатсынбы, Жоомарт. (Акындын туулган күнүнүн 60 жылдыгына карата.) — «Советская Киргизия», 1970, 24-декабрь.
Пайдалуу жолугушуу. (Интервью.) — «Советская Киргизия», 1973, 5-июль.
Тыгыз союзда, бир туугандык баш кошкондукта. (Адабияттардын эриш-аркагы, бирин-бири байытуу проблемасына карата.) — «Советская Киргизия», 1973, 28-декабрь.
Жаш жеткинчектердин чыныгы досу. — «Советская Киргизия». 1973, 1-апрель.
Партизандар жүрүшүнө чыгышты. (Л. Сальников менен бирге жазылган) — «Советская Киргизия», 1975, 5-февраль.
Өлбөс салт. (Михаил Шолоховдун 70 жылдыгына арналган «Михаил Шолохов жана дүйнөлүк адабият» деген Бүткүлсоюздук илимий конференцияда сүйлөгөн сөзү.) — «Советская Киргизия», 1975, 23-май.
Биздин дос Кайсын. (Совет адабиятынын Кыргызстанда өткөн жумалыгынын күндөрүндө) — «Советская Киргизия», 1975, 21-сентябрь.
Каармандар эч качан өлбөйт. (Мукай Элебаевдин туулган күнүнүн 70 жылдыгына карата) — «Советская Киргизия», 1975, 4-октябрь.
Ата журттун ырчысы. (Алыкул Осмоновдун поэзиясы жөнүндө) «Литературный Киргизстан», 1975, № 5, 71—75-беттер.
Акындын тагдыры жана эрдиги. (Москвадагы «Көркөм адабият» басмасынан жарык көргөн Алыкул Осмоновдун «Тандалма чыгармаларына» жазылган кириш сөз) М., «Художественная литература» басмасы, 1975, 5—14-беттер.

Французтилинде

Кыргыз прозасы жаралгандан бүгүнкүгө чейин.— «Чыгармалар жана пикирлер» деген француз тилинде чыккан журнал. 1967, № 8, 146—152-беттер.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргызтилинде

Үсөнов С. Көркөм чыгармадагы идеялык багыттуулук жөнүндө. — «Ленинчил жаш», 1960, 12-август.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 131—133-беттер.

Аскаров Т. Кыштактан келген кыз. — «Ленин жолу», 1962, 5-декабрь.

Карымшаков С. Изидөөчүнүн искусствосу.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 3-декабрь.

Борбугулов М., Тургунбаев С. Адабиятчынын жемиштүү эмгеги. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 4-март.

Рысалиев К. Кыргыз прозасы жөнүндөгү жаңы эмгек.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 10-март.

Кыдырбаева Р. Талапка татыктуу монография. — «Ленинчил жаш», 1970, 17-март.

Кулматов Н. Изилдөөчүнүн ийгилиги. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 18-март.

Оскоцкий В. Кырк жылды камтыган тарых. — «Кыргызстан маданияты» 1971, 31-март.

Камбаралы Бобулов. (Интервью.) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 12-май.

Присов П. Адабий процесстин изилдениши. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 18-октябрь.

Орустилинде

Лебедев Л. Кыянат.— «Дружба народов», 1958, № 6.

Исамов Ф. «Түштүк кыз» жөнүндөгү кызыктуу баян. — «Советская Киргизия», 1964, 18-октябрь.

Палюх З. «Түштүк кызы». — «Знамя», 1965, № 4, 153-бет.

Султанбекова Г. Бул адамдар биз менен бирге. — «Комсомолец Киргизии», 1965, 1-август.

Раззыков Э. Турмуш жөнүндө ойлонуу. — «Комсомолец Киргизии», 1965, 1-август.

Бабашалина Б. Гүлаим күрөшкөн кыз. — «Комсомолец Киргизии», 1965, 1-август.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 170—174-беттер.

Лизунова Е. Кыргыз прозасынын канат жайышы.— «Советская Киргизия», 1969, 25-октябрь.

Сальников А. Жаңы горизонтторго карай. — «Комсомолец Киргизии», 1969, 30-октябрь.

Озмитель Е. Кыргыз прозасынын реализми жөнүндө китеп. — «Литературный Киргизстан», 1970, № 1, 121—123-беттер.

Кыдырбаева Р. Жаркын жана темпераменттүү. — «Комсомолец Киргизии» 1970, 12-март.

Годунцов Б. Кыргыз прозасындагы реализмдин өнүгүш жолдору. — «Молодая гвардия», 1970, № 11, 318—319-беттер.

Оскоцкий В. Кырк жылга созулган тарых.— «Вопросы литературы», 1971, № 2, 202—207-беттер.

Оскоцкий В. Роман: традиция жана изденүү. — «Литературная газета», 1971, 10-март.

Кедрина З. Үйрөтүү үчүн окуу керек. — «Литературная газета», 1972, 26-январь.

МУКТАР БОРБУГУЛОВ

Тамсилчи, окумуштуу, белгилүү адабият сынчысы Мухтар Борбугулов 1930-жылы Кыргызстандын Ош областынын Сузак районундагы Кыз-Көл селосунда туулган. Атасы Борбугул комуз чертип ырдаган, аты кыйлага угулган киши болгон.

Согуш мезгилинде кадр жетишпеген себептүү, 1944-жылы 14 жаштагы М. Борбугуловду өзү окуп жаткан мектепке окутуучу кылып дайындайт. Мугалим кезинде сырттан окуп жүрөт. 1947-жылы Жалал-Абаддагы педагогиялык окуу жайын бүтүрүп чыгат. 1949-жылы ал Кыргызстан мамлекеттик университетинин (ал кезде педагогиялык институту) филологиялык факультетине кирип, аны бүтөөр менен 1952-жылы Москвадагы СССР Илимдер Академиясынын Горький атындагы дүйнөлүк адабият институтунун аспирантурасына жиберилет. 1957-жылдын башында ошол институтта «Кыргыз совет драматургиясы» деген темада кандидаттык диссертация жактайт.

Бир аз убакыт «Ала-Тоо» журналында бөлүм башчы болуп иштеп, кийин Кыргызстан мамлекеттик университетине доцент болуп дайындалат. Ошондон бери университетте адабияттын теориясынан лекция окуйт жана журналистика кафедрасынын башчысы болуп иштейт.

1967-жылы кыргыз драматургиясынын чыгышы жана өсүшү жөнүндө докторлук диссертацияны ийгиликтүү коргойт. Анын илимий-теориялык изилдөөлөрү жана сын макалалары Москвада басылып чыккан Бүткүлсоюздук илимий жана сын макалаларынын жыйнактарына жана «Литературная газета», «Вопросы литературы», «Дружба народов» сыяктуу Бүткүлсоюздук басма сөз органдарына басылып турат.

М. Борбугуловдун ырлары райондук жана областтык газеталарга 1946-жылдан баштап чыга баштайт. Студент кезинде жазган «Ак алтын усталары» аттуу пьесасы үчүн республикалык көп актылуу пьесалардын конкурсунда сыйлыкка көрсөтүлөт. 1952-жылдан баштап тамсил жаза баштайт. 1955-жы-

лы анын «Тамсилдер жана ырлар» аттуу биринчи жыйнагы, 1956-жылы «Тамсилдеринин» экинчи жыйнагы, 1958-жылы «Ачуу дары» деген ат менен орусча которулган китеби чыгат.

М. Борбугулов кыргыз адабиятынын эң көрүнүктүү өкүлдөрүнүн бири Барпы Алыкуловдун мурасын изилдөөдө чоң эмгек сиңирип, ал жөнүндө газета-журналдардын бетине бир топ макалаларды жарыялоо менен бирге, акындын өмүрүнө жана күрөшүнө арналган пьеса жазган. Анын «Элеттик жигит» аттуу романы кыргыз, орус тилдеринде жарыкка чыккан. 1950-жылдан СССР жазуучулар союзунун мүчөсү.

Ал «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленindин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалдары, ЦК ВЛКСМдин Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тамсилдер жана ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 120 бет.

Тамсилдер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 94 бет.

Кыргыз совет драматургиясынын өсүү жолу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 118 бет.

Тамсилдер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 114 бет.

Керегем, сага айтам... Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 113 бет.

Турмуштун терең көздөй. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 172 бет.

Элеттик жигит. Роман. Кыргызмамбас, 1964. 104 бет.

Учу-кыйырсыз жол. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 182 бет.

Тандалган тамсилдер. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973, 124 бет.

Кенч капкасын ачып... (Макалалар жыйнагы) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975.

Орус тилинде

Ачуу дары. Тамсилдер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 61 бет.

Советтик кыргыз драматургиясынын өсүү жолу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 137 бет.

Кыргыз драматургиясынын жаралышы жана өсүшү. Автореферат дисс. на соискание учен. степени доктор филол. наук. Фрунзе, 1966. 100 бет.

Элеттик жигит. Роман. М., «Советский писатель» 1967. 262 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тарыхый драма жөнүндө бир эки сөз. — «Ала-Тоо», 1957, № 1, 79—89-бет.тер.

Кыргыз совет драматургиясынын өсүү жолу. (Кыргыз адабият жана искусствосунун декадасына карата.) — «Ала-Тоо» 1958, № 1, 11—118-беттер.

Темиркул Үмөталиев. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада болуучу декадасына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1958, 11-апрель.

Чыгармачылык ийгиликтер. — «Советтик Кыргызстан», 1958, 27-июль.

Драмадагы конфликт жана образ. — Китепте: Советтик Кыргызстан адабияты. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 305—324-беттер.

«Ажал ордуна» кыйын сындан, убакыттын сыноосунан өткөн чыгарма.— Китепте: Советтик Кыргыз адабияты. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 325—346-беттер.

Сын — журналдын жаны.— «Коммунист», 1958, № 12, 89—91-беттер.

Рабиндранат Тагор кыргыз театрынын сахнасында. — «Кыргызстан аялдары», 1960, № 4, 16—17-беттер.

Декадага. — «Советтик Кыргызстан», 1958, 14-октябрь.

Залкар акын Барпы Алыкулов.— «Ала-Тоо», 1959, № 11, 116—125-беттер.

Кыргыз акындары Ленинди ырдайт. Китепте: Ленин жарыгы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 3—8-беттер.

«Тар капчыгай» жана сатиралык комедиянын маселелери. — «Ала-Тоо» 1961, № 8, 103—111-беттер; 1961, № 9, 106—117-беттер.

Коммунизмдин адамын тарбиялоо адабияттын ардактуу милдети. — «Коммунист», 1961, № 9, 33—36-беттер.

Дайыма партия менен.— «Ала-Тоо», 1961, № 10, 3—8-беттер.

Акын — патриот. (Жоомарт Бөкөнбаевдин туулганына 50 жыл толушуна карата). — «Советтик Кыргызстан», 1960, 1-декабрь.

Поэзияга болгон айрым байкоолор.— «Советтик Кыргызстан», 1959, 21-февраль.

Кыргыз адабиятынын көрүнүктүү өкүлү. (Барпынын 75 жылдыгына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1959, 5-декабрь.

Ж. Турусбековдун драмалары. (Туулганына 50 жыл) — «Ала-Тоо», 1960, № 12, 99—106-беттер.

Барпы Алыкуловдун чыгармачылыгы. Кыргыз тили жана кыргыз адабияты кафедраларынын 9-илимий конференциясынын докладдарынын тезистери. Фрунзе, 1960.

Райкан Шүкүрбековдун комедиялары.— «Ала-Тоо», 1962, № 7, 97—112-беттер.

Орус драматургиясы. — Советтик Кыргызстан, 1962, 14-сентябрь.

Тирүүлөр өлгөндөрдү күтөт.— «Ала-Тоо», 1962, № 11, 118—123-беттер.

Жанкечтинин жазаланышы жана Жыпаргүлдүн тагдыры. — «Ала-Тоо», 1963, № 2, 118—127-беттер.

Учу-кыйырсыз жол.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 10-март.

Чыгарманын аты жана заты.— «Ала-Тоо», 1963, № 5, 118—127-беттер.

Орто Азия адабияттарында драмалык түрдүн калыптанышы. — «Ала-Тоо», 1964, № 10, 112—128-беттер.

Адабий сын жөнүндө ачык сыр.— «Ала-Тоо», 1964, № 5, 107—120-беттер.

Өткө күйбөс сууга чөкпөс поэзия. (Токтогул жөнүндө) — «Советтик Кыргызстан», 1965, 30-май.

Адабий сын бүгүнкү күндүн талабына жооп бергидей болсун. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 4-декабрь.

Кыргыз жазуучусунун чыгармалары чет өлкөлөрдө. (Ч. Айтматовдун чыгармалары жөнүндө.) — «Советтик Кыргызстан», 1966, 24-март.

Нуска сөздүн устаты. (И. А. Крыловдун туулган күнүнө 200 жыл.) — «Советтик Кыргызстан», 1969, 13-февраль.

Адабиятчынын жемиштүү эмгеги. — «Кыргызстан маданияты» 1970, 4-март. (С. Тургунбаев менен бирге.)

Ардагы акын элимдин. (Ж. Бөкөнбаевдин 60 жашка толушуна карата). — «Советтик Кыргызстан», 1970, 24-декабрь.

Баарыга жакын, түшүнүктүү. (Сергей Михалков 60 жашта.) — «Советтик Кыргызстан», 1973, 11-март.

Дүйнөнү дүңгүрөткөн талант. — «Кыргызстан маданияты», 1975, 22-май.

Орус тилинде

Ж. Турусбековдун элдик драмасы. — «Литературный Киргизстан», 1957, № 5, 119—125-беттер.

Кыргыз драматургиясынын өсүш жолу. — «Литературный Киргизстан», 1958, № 1, 120—124-беттер.

Кыргыз драматургиясы жөнүндө. Китепте: Кыргыз совет драматургиясы, М., «Искусство», 1958, 385—393-беттер.

Биздин драматургия. — «Советская Киргизия», 1958, 23-июль.

Коллективдин ийгилиги. — «Совтская Киргизия», 1958, 5-сентябрь.

Сын — журналдын жаны.— «Коммунист», 1958, № 1, 48—50-беттер.

«Эскиликтин» аналогиясыбы же турмуш чындыгыбы.— «Советская Киргизия», 1964, 16-декабрь.

Өлчөмү боюна жараша эмес. — «Литературная газета», 1965, 27-ноябрь; «Советская Киргизия», 1965, 1-декабрь.

Теманын магистралы. — «Советская Киргизия», 1965, 26-декабрь.

Салоом алейкум, Гүлсары! — «Советская Киргизия», 1968, 13-ноябрь.

Максат — чындыкты көркөм сөз менен изилдөө. — «Вопросы литературы», 1971, № 9, 49—54-беттер.

Реалисттик прозанын чегинде. — «Литературный Киргизстан», 1972, № 5, 95—110-беттер.

Адабияттардын өз ара байышы. — «Советская Киргизия», 1972, 8-октябрь.

Идеализациядан изилдөөгө.— «Дружба народов», 1972, № 10, 255—266-беттер.

«Манастан» Толстойго чейин. Китепте: Жандуу бирдиктүүлүк. СССРдеги элдердин адабияттарынын өз ара таасирдениши жөнүндө. Жыйнак. М., «Советский писатель», 1974, 298—332-беттер.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Иманалиев К. Татынакай тема, татыксыз сюжет. — «Ленинчил жаш», 1952, 9-июль.

Жакишев Ө. Поэзия тууралуу заметка.— «Кызыл Кыргызстан», 1955, 19-октябрь.

Рысалиев К. Экинчи жыйнакты окуганда. «Ала-Тоо», 1957, № 5, 102—106-беттер.

Мухтар Борбугулов. — «Советтик Кыргызстан», 1958, 3-октябрь.

Мухтар Борбугулов. — «Ала-Тоо», 1958, № 9, 100-бет.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 138—139-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 130—131-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Карымшаков С. **Мухтар Борбугуловдун жаңы тамсилдери.**— «Ала-Тоо» 1961, № 7, 106—108-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстандын жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 134—138-беттер.

Бапаев Х. **«Керегем сага айтам»...** — «Ленинчил жаш», 1965, 3-декабрь.

Алтымышбаев А. **Кыргыз прозасындагы жаңы салт.** (М. Борбугуловдун «Элеттик жигит» романы жөнүндө) — «Советтик Кыргызстан», 1966, 5-июль.

Ирисов П. **Дагы бир доктордук диссертация филологиялык илими боюнча. М. Борбугулов.**— «Кыргызстан маданияты», 1967, 24-февраль.

Илимдин жаңы доктору. — «Мугалимдер газетасы», 1967, 18-март.

Медетбеков А. **Илимдин дагы бир доктору.** — «Жаш ленинчи», 1967, № 4, 33-бетте.

Орустилинде

Рудов М. **Жанрдын жаралышы.** (Мухтар Борбугуловдун тамсил чыгармачылыгы жөнүндө.) — «Литературный Киргизстан», 1958, № 3, 110—114-беттер.

Жирков А. **Элдин тагдыры менен тагдырлаш өмүр.**— «Комсомолец Киргизии», 1958, 19-октябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 152—153-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 114—115-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Кыргыз сынчылары менен адабиятчыларынын эмгектерин талкуулоо. (СССР жазуучулар союзу менен А. М. Горький атындагы дүйнөлүк адабият институтунда кыргыз сынчыларынын эмгектерине болгон талкуу). — «Вопросы литературы», 1959, № 1, 248—250-беттер.

Дикунов Д. **Прозаик, тамсилчи, адабиятчы.** — «Ленинский путь», 1964, 25-июля.

Краснов К. **Турмушту изилдеп.** — «Советская Киргизия», 1967, 29-декабрь.

Бобулов К. **Эл достугунун баскычы.** — «Дружба народов», 1968, № 9, 254—260-беттер.

Асаналиев К. **Орто жолдо.** — «Советская Киргизия», 1968, 20-март.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 189—194-беттер.

ЫСМАЙЫЛ БОРОНЧИЕВ

Белгилүү төкмө, Кыргыз ССРинин Эл артисти Ысмайыл Боронchиев 1910-жылы Кыргызстандын азыркы Чүй районуна караштуу Бурана селосунда кедей-дыйкан үй-бүлөсүндө туулган.

1929-жылы Ы. Боронchиев биринчилерден болуп колхозго кирет. Ушул мезгилдерде анын ырлары эл арасына кенен таралып, 1936-жылы Токтогул Сатылганов атындагы Кыргызстан мамлекеттик филармониясына алынат. Ошол эле жылы анын «Биринчи беш жылдык план» деген ыры басмада жарыяланды. Ысмайылдын курч айтыш ырлары кесиптеш курбусу, төкмө ырчы Токтоналы Шабданбаев менен бирге эл арасында ырдап жүргөн кезинде жаралган. 1949-жылы акындын «Ырлар жыйнагы», 1953-жылы «Кызыл кырман», 1958-жылы тандалма ырлары жарык көрөт.

Бардык чыгармаларында Ы. Боронchиев заманыбыздын гүлдөп өсүшүн сыймыктануу менен даңазалайт. Ысмайыл барбаган, ал ырдабаган Кыргызстандын жери жок.

Советтик Кыргызстандын искусствосу менен адабиятын өнүктүрүүдө сиңирген эмгеги үчүн Ы. Боронchиев «Эмгек Кызыл Туу» ордени, «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдары жана Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргызтилинде

Шамбет. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940. 46 бет.
Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 53 бет.
Кызыл кырман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953, 68 бет.

Шамбет. Поэма жана ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 106 бет.

Айтыштар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 132 бет. (Т. Шабданов менен бирге)

Менин сөзүм. Өспүрүм балдар үчүн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965, 108 бет.

Ырчынын өмүрү. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 131 бет.

Кызыл кырман. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 112 бет.

Орустилинде

Кызыл кырман. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 112 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргызтилинде

Үмөталиев Т. **Жаш акындар.** — «Ленинчил жаш», 1938, 5-апрель.

Маленов Б. **Талапка жооп бербеген ырлар жыйнагы жөнүндө.** — «Советтик Кыргызстан», 1953, № 12, 93—94-беттер.

Таштемиров Ж. **Ысмайыл Борончиевдин ырлар жыйнагы жөнүндө.** — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 14-июль.

Күмүшалиев К. **Эки акын.** (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвадагы декадасына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1958, 13-июль.

Борончиев Ысмайыл. — «Ала-Тоо», 1958, № 8, 97-бет.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 132—133-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч Фрунзе, 39—40-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Акын Ысмайыл. — «Ленинчил жаш», 1961, 15-февраль.

Артыкбаев К. **Ысмайыл Борончиев.** (Акындын 50 жашка толушуна карата.) — «Ала-Тоо», 1961, № 2, 72—77-беттер.

Маликов К. **Ы. Борончиев жөнүндө.** (Туулган күнүнүн 50 жылдыгына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1961, 14-февраль.

Шүкүрбеков Р. **Акын Ысмайыл.** (Борончиев 50 жашта.) — «Ленинчил жаш», 1961, 15-февраль.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 139—141-беттер.

Турсуналиев Э. **Төкмө акын.** (Ысмайыл Борончиев 60 жашта)—«Советтик Кыргызстан», 1970, 23-октябрь.

Маликов К. **Ак калпак элдин ак тандай ырчысы.** (Акын Ы. Борончиев 60 жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1970, 28-октябрь.

Орустилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 146—147-беттер.

Ысмайыл Борончиев. (Акындын туулган күнүнө 50 жыл.) — «Советская Киргизия», 1961, 14-февраль.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 195—197-беттер.

Губарева Н. **Кызыл кырман.** — «Комсомолец Киргизии», 1973, 23-август.

ЖООМАРТ БӨКӨНБАЕВ

(1910—1944)

Кыргыз элинин атактуу акыны, драматургу Жоомарт Бөкөнбаев 1910-жылы Жалал-Абад областынын Токтогул районундагы Мазар-Сай айылында кедей адамдын үй-бүлөсүндө туулган. Жашынан атасынан жетим калып, өгөй ата Борбу деген байдын малын багып, отун-суусун алып, оокатын өткөргөн.

Ж. Бөкөнбаев 1924-жылдан 1926-жылга чейин Көгарттагы жетим балдар үйүндө окуйт. 1926-жылы Оштогу педтехникумда, андан 1928-жылы Фрунзедеги педтехникумга өтүп, аны 1931-жылы бүтүрүп чыгат.

Техникумдан кийин Ж. Бөкөнбаев «Кызыл Кыргызстан» газетасында бөлүм башчы болуп иштейт. 1933-жылдан 1935-жылга чейин Москвадагы журналисттер институтунан окуйт. 1935-жылдан тартып республикалык «Ленинчил жаш» газетасынын редактору болуп иштеген. Андан кийин «Ала-Тоо» журналынын редактору болгон.

Ж. Бөкөнбаев 1944-жылы чыгармачылык командировкада жүргөн кезинде күтүлбөгөн жерден каза тапты.

Ж. Бөкөнбаевдин чыгармачылык иши 1927-жылдан башталат. «Жер алган кедейлерге» аттуу биринчи ыры Ошто чыгуучу газетага жарыяланат.

1933-жылы Ж. Бөкөнбаевдин «Эмгек төлү» аттуу биринчи ырлар жыйнагы чыгат.

1930—40-жылдары акындын «Добулбас» (1935), «Алтын кыз» (1935—1938), «Жоомарттын ырлары» (1936), «Комуз», «Каргаша», «Токтогул» (1939), «Балдар үчүн ырлар» (1939), «Ырлар» (1939) жана башка китептери кыргыз элине кеңири таанымал болуп калган. Ата Мекендик Улуу согуш мезгилинде «Жүрөгүм менин Кызыл туу», «Саламы ушул Сайранын», «Батмажан», «Дүйшөнкул», «Балаңар жазат алыстан», «Ажал менен ар намыс» деген патриоттук чыгармаларын жаратат.

Ж. Бөкөнбаев берметтей тунук поэзия жаратуу менен бирге бир канча күчтүү драмалык чыгармалар жазып калтырды. Анын «Алтын кыз», «Семетей», «Каргаша» аттуу музыкалык драмалары көркөмдүк жагынан жогору турат. Ал «Айчүрөк» операсынын либреттосунун авторлорунун бири.

Ж. Бөкөнбаев чыгармачылык өмүрүндө 20 дан ашык китеп берип кетти. Анын бир канчасы орус тилине которулду.

Ж. Бөкөнбаев орус классиктери А. С. Пушкиндин, М. Ю. Лермонтовдун, А. Н. Некрасовдун, В. В. Маяковскийдин көп чыгармаларын чеберчилик менен которуп элге тартуу кылды.

Кыргыз совет адабиятында сиңирген эмгеги үчүн ал «Ардак белгиси» ордени менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эмгек төлү. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1933.

Ак алтын менен кара алтын. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1934. 40 бет.

Алтын кыз. Экинчи басылышы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 32 бет.

Добулбас. 4-китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 80 бет.

Жоомарттын ырлары. Фрунзе — Самарканд, Кыргызмамбас, 1936, 176 бет.

Алтын кыз. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1938. 79 бет.

Комуз. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1939. 142 бет.

Балдар үчүн ырлар. — Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1939. 23 бет.

Алтын кыз. 5 көшөгөлүү музыкалуу драма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 58 бет.

Ырлар. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1939. 112 бет.

Каргаша. (Колхоз курулушу жаңы башталгандагы окуядан алынып жазылган 2 көшөгөлүү 4 сүрөттүү драма.) Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1939. 32 бет.

Токтогул. (Кыргыз элинин улуу акыны жана композитору Токтогулдун турмуш окуясынан алынып жазылган 3 актылуу, 6 сүрөттүү музыкалуу драма.) Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1939. 50 бет.

Токтогулдун өмүрү. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 79 бет.

Өмүр. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1940. 131 бет.

Бүркүт шаңшыды. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1941. 65 бет.

Шумкар ыры. Фрунзе — Кыргызмамбас, 1942. 49 бет.

Кагылайын тууган жер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943. 47 бет.

Чабуул. Фрунзе, Кыргызмамбас 1944. 31 бет.

Ырлар жана поэмалар жыйнагы. I том, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1946. 352 бет.

Чыгармалар. 1—2, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 342 бет. 2 том, 1954. 272 бет.

Ажал менен ар-намыс. Поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 76 бет.

Бир томдук чыгармалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 220 бет.

Өмүр. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 134 бет.

Кыргыздын Ала-Тоосу. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 74 бет.

Тандалган чыгармаларынын эки томдугу. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973.

1-том. Ырлар. 322 бет.

2-том. Поэмалар, котормолор, сахналык чыгармалар жана прозалар 532 бет.

Орус тилинде

Алтын кыз. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1936. 39 бет.

Ушул күндөрдүн каттары. Фрунзе, Кыргызмамбас ,1942. 29 бет.

Комуз. М., «Сов. писатель», 1947. 95 бет.

Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 68 бет.

Тандалган чыгармалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 320 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Адабият иштерин кайра куруу үчүн. — «Кызыл Кыргызстан», 1932, 4-июль.

Адабият менен искусстводогу зыяндуу иштер. — «Кызыл Кыргызстан», 1937, 21-сентябрь.

Шота Руставели. (Шота Руставелинин 750 жылдыгына карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1937, 26-декабрь.

Пролетариаттын улуу жазуучусу. (А. М. Горький) — «Кызыл Кыргызстан», 1938, 28-март.

«Жеңиш ырлары». — «Советтик Кыргызстан», 1943, № 6, 54—56-беттер.

Орус тилинде

Өлтүргүчтөргө каргыш. — «Советская Киргизия», 1938, 28-март.

Өз доорунун алдыңкы адамы. — «Советская Киргизия», 1940, 24-ноябрь.

Жеңиш. («Токтогул» аттуу китептин бир главасы.) — «Советская Киргизия», 1940, 6-ноябрь.

Өз мезгилинин алдыңкы адамы. — «Советская Киргизия», 1940, 24-ноябрь.

Токтогул.— «Советская Киргизия», 1949, 11-декабрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЛАРЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Заманыбыздын акыны. (Жоомарт Бөкөнбаевдин чыгармалары жөнүндө кечеде.) — «Кыргыз совет адабияты», 1936, № 4, 52—53-беттер.

Жазуучу Жоомарт Бөкөнбаевдин эстелигин калтыруу жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1944, № 8, 6-бет.

Жоомарт Бөкөнбаев. (Некролог) — «Кызыл Кыргызстан», 1944, 4-июль.

Маликов К. Акын Жоомарт.— «Советтик Кыргызстан», 1944, № 8, 29—45-беттер.

Рахматуллин К. Жоомарттын чыгармачылык жолу. — «Советтик Кыргызстан», 1944, № 8, 46—49-беттер.

Шүкүрбеков Р. Акын Жоомарт жөнүндө бир-эки сөз. — «Советтик Кыргызстан», 1944, № 8, 46—49-беттер.

Саманчин Т. Акындын жолу. — «Кызыл Кыргызстан», 1944, 4-июль.

Шүкүрбеков Р. Акын менен коштошуу. — «Кызыл Кыргызстан», 1944, 5-июль.

Маликов К. Кыргыздын таланттуу акыны. — «Кызыл Кыргызстан», 1945, 1-июль.

Үметалиев Т. Жаштардын сүйгөн акыны. — «Ленинчил жаш», 1946, 5-июль.

Рахматуллин К. Бөкөнбаев Жоомарт. — «Кызыл Кыргызстан», 1946, 16-июль.

Үметалиев Т. Жалындуу добулбасчы. (Жоомартты эскерүү) — «Кызыл Кыргызстан», 1946, 2-июль.

Үметалиев Т. Большевик акын. — «Советтик Кыргызстан», 1946, № 7, 26—29-беттер.

Үметалиев Т. «Жоомарттын ырлары». — «Кызыл Кыргызстан», 1947, 4-февраль.

Маликов К. Жаңы турмуштун жалындуу акыны. (Жоомарт Бөкөнбаевдин дүйнөдөн кайтканына үч жыл толушуна карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1947, 13-июль.

Бөкөнбаев Жоомарт. (Дүйнөдөн кайткандыгына 4 жыл толгондугуна карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1948, 4-июнь.

Маликов К. Жоомарт Бөкөнбаевдин орус тилинде чыккан жыйнагы тууралу.— «Советтик Кыргызстан», 1948, № 12, 55—60-беттер.

Маликов К. Жаштардын сүйгөн акыны. — «Ленинчил жаш», 1948, 1-июль.

Үметалиев Т. Социалисттик турмуштун ырчысы. — «Кызыл Кыргызстан», 1949, 1-июль.

Керимжанова Б. Жоомарттын согуш мезгилиндеги поэзиясы жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1949, № 7, 53—60-беттер.

Керимжанова Б. Жоомарттын чыгармаларында аялдардын образдары. — «Советтик Кыргызстан», 1950, № 7, 48—59-беттер.

Бөкөнбаев Жоомарт. — «Жаш ленинчи», 1954, № 7, 29-бет.

Маликов К. Кыргыз элинин таланттуу акыны. — «Советтик Кыргызстан», 1954, № 7, 75—82-беттер.

Белеков А. Акын Жоомарт. — «Ленинчил жаш», 1954, 4-июль.

Самаганов М. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 50—52-беттер.

Токтобаева Р. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 51—54-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Үметалиев Т. Балапан куш болот. (Жоомарт Бөкөнбаевдин дүйнөдөн кайтканына 15 жыл толушуна карата.)—«Ала-Тоо», 1958, № 7, 112—117-беттер.

Үметалиев Т. **Чоң акын жөнүндө кичине сөз.** (Жоомарт Бөкөнбаевдин дүйнөдөн кайтканынын 15 жылдыгына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1959, 1-июль.

Үметалиев Т. **Жоомарт жана балдар.** (Дүйнөдөн кайткан күнүнө 15 жыл толгондугуна карата.) — «Жаш ленинчи», 1959, № 7, 27-бет.

Үметалиев Т. **Жазуучу — котормочу.** — «Советтик Кыргызстан», 1959, 18-октябрь.

Керимжанова Б. **Жоомарт Бөкөнбаев — көрүнүктүү драматург,** — «Ала-Тоо», 1960, № 9, 120—122-беттер.

Керимжанова Б. **Акындын чыгармачылык жолу.** (Ж. Бөкөнбаевдин туулган күнүнүн элүү жылдыгына карата). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 92 бет.

Мамбетсариев Т. **Жоомарт — журналист.** (Жоомарт Бөкөнбаевдин туулган күнүнөн бери элүү жыл.) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960, 31 бет.

Урманбетов С. **Заманыбыздын булбулу.** — Китепте: Бөкөнбаев Ж. Бир томдук чыгарма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 3—14-беттер.

Керимжанова Б. **Элибиздин сүйүктүү акыны Жоомарт Бөкөнбаев.** — «Ала-Тоо», 1960, 12—21-беттер.

Мамбетсариев Т. **Таланттуу журналист.** — «Ала-Тоо», 1960, № 10, 22—29-беттер.

Маликов К. **Дос сөзү.** — «Ала-Тоо», 1960, № 10, 120-бет.

Үметалиев Т. **Жоомарт чоң акын.**—«Ала-Тоо», 1960, № 10, 4—11-беттер.

Борбугулов М. **Акын — патриот.** (Жоомарт Бөкөнбаевдин туулганына 50 жыл толушуна карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1960, 1-декабрь.

Керимжанова Б. **Жоомарт Бөкөнбаев.** — «Ленинчил жаш», 1960, 2-декабрь.

Жуманазаров К. **Жоомарттын ажары.** — «Ленинчил жаш», 1960, 2-декабрь.

Үметалиев Т. **Ал журналист эле.** — «Ленинчил жаш», 1960, 2-декабрь.

Абдукаримов М. **Жалындуу журналист.** — «Советтик Кыргызстан», 1960, 3-декабрь.

Керимжанова Б. **Элибиздин сүйүктүү акыны.** — «Советтик Кыргызстан», 1960, 3-декабрь.

Токомбаев А. **Жоомарт. Экскерүүлөрдөн.** — «Ленинчил жаш», 1960, 4-декабрь.

Куттубаев А. **Театрдын жаны.** (Куттубаев менен ангеме.) — «Ленинчил жаш». 1960, 4-декабрь.

Гүлдесте. (Ж. Бөкөнбаевдин туулган күнүнүн 50 жылдыгына ырлар, макалалар жана эскерүүлөр жыйнагы). Түзгөн Т. Адышева, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 218 бет.

Жигитов С. **«Ажал менен ар-намыс»,** — «Ала-Тоо» 1962, № 2, 106—111-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 142—150-беттер.

Үметалиев Т. **Сүйүктүү акынды эскерүү.** (Жоомарт Бөкөнбаевдин дүйнөдөн кайтканына 20 жыл.) — «Ала-Тоо», 1964, № 7, 100—108-беттер.

Өчпөс талант. (Ж. Бөкөнбаевдин дүйнөдөн кайтканына 20 жыл толушуна карата.) — «Жаш ленинчи», 1964, № 7, 30-бет.

Итигулова Т. **Акын Жоомарт.** — «Кыргызстан маданияты», 1969, 19-ноябрь.

Арыкбаев К. **Эргиген поэзия.** (Ж. Бөкөнбаев 60 жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1970, 16-декабрь.

Борбугулов М. **Ардагы акын элимдин.** «Советтик Кыргызстан», 1970, 24-декабрь.

Төлөев Ж. **Жоомарт Бөкөнбаев** (Ж. Бөкөнбаев 60 жашта.) — «Мугалимдер газетасы», 1970, 26-декабрь.

Самаганов Ж. **Большевиктин добулбасчысы.** — «Ала-Тоо», 1970, № 11, 124—127-беттер.

Акындын бийиктиги. (Ж. Бөкөнбаев 60 жашта.) — «Кыргызстан аялдары», 1970, № 11, 15—16-беттер.

Үметалиев Т. **Акын менен бир жүрүп...** — «Ленинчил жаш», 1970, 29-декабрь.

Жоомарт Бөкөнбаев. Библиографиялык эскерткич. Фрунзе, 1970, 8 бет.

Удалов Н. **Жоомарт.** (Бөкөнбаев жөнүндө эскерет.) — «Жаш ленинчи», 1971, № 7, 23—26-беттер.

Токтосунов М. **«...Током: «окуу керек!» деди...** (Ж. Бөкөнбаевдин балалык кезин эскерет.) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 29-декабрь.

Садыков А. **Жоомарт Бөкөнбаев жана орус адабий сыны.** — «Кыргызстан маданияты», 1975, 30-январь.

Орустилинде

Жакишев Ө., Коробов Е. **Жоомарт Бөкөнбаев.** — «Советская Киргизия», 1936, 18-январь.

Коробов Е. **Жоомарт Бөкөнбаев комсомол акыны.** — «Литературная газета», 1938, 5-сентябрь.

Флеев М. **Биографиянын башталышы.** — «Комсомолец Киргизии», 1940, 24-июль.

Иофанов Д. **Жоомарт Бөкөнбаев.** (Өлгөн күнүнө бир жыл толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 1945, 4-июль.

Казанский А. **Жазыла элек поэма.** (Жоомарт Бөкөнбаевдин өлгөн күнүнө 3 жыл толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 1947, 8-июль.

Пасынков Л. **Жоомарт Бөкөнбаев.** — Китепте: Бөкөнбаев Ж. Комуз. М., 1947, 3—8-беттер.

Горячих В. **Эмгектин поэзиясы.** — «Советская Киргизия», 1948, 20-июль.

Казанский А. **Патриот акын.** (Жоомарт Бөкөнбаевдин өлгөн күнүнө беш жыл толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 1949, 1-июль.

Казанский А. **Жоомарттын комузу.** — «Кыргызстан, 1949, кн. 9, 111—119-беттер.

Бөкөнбаев Жоомарт. — Китепте: Большая советская энциклопедия, 2-е, изд. т. 5 (1950) 392-бет.

Керимжанова Б. Жоомарт Бөкөнбаевдин чыгармачылыгынын өсүшүнө орус адабиятынын мааниси. — Тил адабият жана тарых институтунун эмгеги. СССР илимдер академиясынын филиалы. 1952, 3, 75—102-беттер.

Кыргыз элинин таланттуу акыны. — «Советская Киргизия», 1954, 3-июль.

Маликов К. Патриот акын. (Өлгөн күнүнө 10 жыл толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 1954, 4-июль.

Жоомарт Бөкөнбаев. — Китепте: Бөкөнбаев Ж. Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955, 3—6-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 50—52-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 53—55-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Удалов Н. Жоомарт. — «Литературный Киргизстан», 1959, № 3, 79—89-беттер.

Койчубаев К. Жоомарт өлбөйт. — «Путь к знаниям», 1960, 2-декабрь.

Маленов Б. Таланттуу акын-драматург. (Туулгандыгына элүү жыл толгондугуна байланыштуу.) — «Путь к знаниям», 1960, 2-декабрь.

Отунчиев Э. Жоомарттыкы — элдики. — «Путь к знаниям», 1960, 2-декабрь.

Жазылбаган поэма. — «Комсомолец Киргизии», 1960, 2-декабрь.

Керимжанова Б. Ал элдин жыргалчылыгын ырдаган. — «Комсомолец Киргизии», 1960, 2-декабрь.

Керимжанова Б. Акындын жолу. (Ж. Бөкөнбаев) Фрунзе, Изд-во Ан Кирг. ССР, 1960, 92-бет.

Жирков А. Акындын жолу. — «Дружба народов», 1961, № 9, 253—256-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 175—191-беттер.

Бобулов К. Жоомарт ага, салам. (Жоомарт Бөкөнбаевдин туулган күнүнүн 60 жылдыгына карата.) — «Советская Киргизия», 1970, 24-декабрь.

ОСМОНКУЛ БӨЛӨБАЛАЕВ

(1888—1967)

Ак таңдай төкмө ырчы Осмонкул Бөлөбалаев 1888-жылы мурунку Пишпек уездинин Чоң-Далы айлында чарбалуу адамдын үй-бүлөсүндө туулган. Осмонкулдун атасы Бөлөбала жомокту жакшы билген сөзгө устат адам болгон. Ал «Манас», «Семетей» эпосторун да айта алчу. Осмонкул 12 жашка келгенде айылдык молдого окууга берилген. Бирок он жыл окуп, араң алипени бүтүрүп, кат таанып алды. Кыргызча окууга китеп жок болгондуктан арап тамгасында казакча, татарча чыккан ыр китептерин окуп таалим алат.

Октябрь революциясына чейин О. Бөлөбалаев ырчылыкты кесип кылган жок. Революциядан кийин Калык Акиев менен жолугушуп, аны менен бирге жүрүп ырчылык кесибин баштайт. Ошондон улам Калыкты ал өзүнүн окутуучусу катары эсептеп калган.

О. Бөлөбалаев 1931-жылы Кыргыз драм театрына артист болуп кирет. Ошол учурдан тартып, анын ырлары басмага чыга баштайт. 1936-жылы Токтогул Сатылганов атындагы Эмгек Кызыл Туу ордендүү Кыргызстан мамлекеттик филармониясына которулуп, 1954-жылга чейин эл аралап ыр ырдап, комуз чертти. 1954-жылы пенсияга чыкса да, эл аралап ырдап, чыгармачылык ишин токтоткон жок. 1958-жылы акындын 70 жашка толгон курагында Москвада өткөн кыргыз искусствосу менен адабиятынын декадасында искусство менен адабиятка сиңирген эмгеги үчүн Ленин ордени менен сыйланды.

О. Бөлөбалаевдин биринчи китеби 1936-жылы чыккан. Ошондон бери көп сандаган ырлары өзүнчө жыйнак болуп чыгып жатат.

О. Бөлөбалаев чыгармачылык өмүрүнүн бардык этаптарында советтик элдин жолбашчысы коммунисттик партия, Октябрь революциясы, пролетариаттын улуу жолбашчысы Ленин жөнүндө үзбөй ырдады.

Улуу Ата Мекендик согуш мезгилинде советтик баатыр жоокерлердин образын түзгөн «Жүр, жолдоштор, мен согушка жөнөдүм», «Кыраандар атка

миништи», «Баатыр Чолпонбай» окшогон ырлары менен бирге жеңиш туусун бийик көтөрүп жүрдү.

О. Бөлөбалаевдин кыргыз адабияты менен искусствосунда чон эмгек сиңиргендиги үчүн совет өкмөтү Ленин ордени, эки «Эмгек Кызыл Туу» орденди, «1941—1945-жылдардагы Ата Мекендик Улуу согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалы жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен бир нече жолу сыйлаган, Кыргыз ССРинин эл артисти деген ардактуу наам берилген.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Осмонкулдун ырлары. (Эл акыны Осмонкулдун тандалмалуу ырлар жыйнагы.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1936. 103 бет.

Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947. 52 бет.

Ашымжан. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 85 бет.

Мекеним. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 97 бет.

Баатырдын баяны. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 139 бет.

Тандалган чыгармалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 152 бет.

Чыныбай мерген. Кыргызмамбас, 1958. 30 бет.

Гүлдана. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 28 бет.

Гүлшайыр. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 124 бет.

Чыгармалар. (Ырлар, поэмалар.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 227 бет.

Баатырбек. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 116 бет.

Октябрдын жарчысымын. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 99 бет.

Жалтанбас. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 51 бет.

Өлбөс адамдар. Эскерүүлөр, Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 103 бет.

Менин өмүрүм. Эскертүүлөр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы ,1968. 229 бет.

Тандалган чыгармалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 569 бет.

Орус тилинде

Бакыт жөнүндө ырдайбыз. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 71 бет.

Ашымжан. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 88 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Калык (Акиев) — Китепте: Бөлөбалаев. О. Өлбөс адамдар. Эскерүүлөр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 6—56-беттер.

Шаршен (Термечиков). — Китепте: Бөлөбалаев О. Өлбөс адамдар. Эскерүүлөр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 74—97-беттер.

Абдыкалык жөнүндө бир-эки ооз сөз. (А. Чоробаевдин 70 жылдыгына карата.) — «Ала-Тоо», 1966, № 8, 155-бет.

Шаршен менен кездешүү. Китепте; Бөлөбалаев О. Октябрдын жарчысымын. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967, 52—63-беттер.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Осмонкул жаңы турмуштун жарчысы. — «Кызыл Кыргызстан», 1936, 2-июнь.

Эшмамбетов К. **Кыргыздын эл акындары.** — «Кызыл Кыргызстан», 1945, 13-апрель.

Эшмамбетов К. **Акын Омсонкул** — «Кызыл Кыргызстан», 1947, 12-апрель.

Эшмамбетов К. **Ырчы Осмонкул.** — Китепте: Осмонкул Бөлөбалаев. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947, 3—7-беттер.

Акаев К. **Жаңы китеп.** — «Советтик Кыргызстан», 1948, № 6, 60—62-беттер.

Дүйшеев Ж. **Акындын кечеси.** (Осмонкул Бөлөбалаевдин туулган күнүнө 60 жылдыгына карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1949, 10-апрель.

Сулайманов Д. **Осмонкул Бөлөбалаев.** — Китепте: Осмонкул Бөлөбалаев. Тандалган чыгармалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957, 3—17-беттер.

Мусаев С., Таштемиров Ж. **Кыргыз адабияты.** Орто мектептин 9-классы үчүн. Окуу китеби. Үчүнчү басылышы, Фрунзе, Кыргызмамбас 1957, 195-бет.

Садыков А. **Даңктуу жол.** — «Мугалимдер газетасы», 1958, 5-сентябрь.

Жаштардын сүйгөн ырчысы. — «Ленинчил жаш», 1958, 7-сентябрь.

Шүкүрбеков Р. **Эң карыя артист.** — «Советтик Кыргызстан», 1958, 17-сентябрь.

Сулайманов Д. **Кыргыз элинин таланттуу ырчысы.** (Осмонкул Бөлөбалаевдин туулганына 60 жыл толду.)—«Ала-Тоо», 1958, № 9, 103—108-беттер,— «Советтик Кыргызстан», 1958, 8-сентябрь.

Садыбакасов Ш. **Ыр менен жашаган адам.** — «Жаш ленинчи», 1958, № 10, 12—14-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 25—26-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 33—34-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Ыйманов К. **Кубанычтан чыккан ыр.** — «Ленинчил жаш», 1959, 6-май.

Ашымбаев Б. **«Гүлшайыр».** — «Советтик Кыргызстан», 1960, 7-январь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 151—156-беттер.

Байкожоев С. **Осмонкул ырчы.** Фрунзе, «Илим», *1964*, *78*-бет. (Кыргыз ССР илимдер Акедемиясы, тил жана адабият институту.)

Маликов К. **Аксакал ырчынын эскерүүлөрүнөн.** — «Советтик Кыргызстан», 1966, 27-январь.

Маликов К. **Аксакал ырчы Осмонкул.** — «Советтик Кыргызстан», 1967, 16-июль.

Осмонкул Бөлөбалаев. (Некролог) Кыргызстан маданияты», 1967, 6-октябрь.

Осмонкул Бөлөбалаев. (Некролог) — «Ала-Тоо», 1967, № 12, 155—156-беттер.

Куттубаев А. **Акын өлбөйт.** — «Кыргызстан маданияты», 1967, 6-октябрь.

Осмонкул ырчы. — «Жаш ленинчи». 1968, № 9, 41-бет.

Токтакунов А. **Осмонкул Бөлөбалаев жашай берет.** — «Кыргызстан маданияты», 1968, 4-декабрь.

Шабданбаев Т. **Жан досум.** — «Кыргызстан маданияты», 1968, 25-сентябрь.

Байкожоев С. **Эл ырчысы.** — «Ленинчил жаш», 1969, 10-апрель.

Мамытов М. **Ак таңдай ырчылардын бири.** — «Советтик Кыргызстан», 10-апрель.

Осмонкул төкмө. Осмонкул Бөлөбалаевдин туулган күнүнүн 80 жылдыгына карата. — «Ленин жолу», 1969, 10-апрель.

Маликов К. **Осмонкул. (Эки көшөгө беш сүрөттүү драма.)** — «Ала-Тоо», 1970, № 1, 22—59-беттер.

Орус тилинде

Эшмамбетов К. **Кыргыз эл ырчылары.** — «Советская Киргизия», 1945, 6-июль.

Леднев В. **Ыр.** — «Сов. искусство», 1952, 7-ноябрь.

Кучерук А. **Эл ырчысы.** — «Труд», 1958, 7-ноябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 29—30-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 41—42-беттер. (Кыргыз ССРнин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Дядюченко Л. **Эки китептин тагдыры.** — «Советская Киргизия», 1964, 9-февраль.

Маликов К. **Эркиндик алган ыр.** — «Советская Киргизия», 1967, 12-сентябрь.

Байкожоев С. **Кыргыз жеринин эргиген ырчысы.** — «Советская Киргизия», 1969, 16-апрель.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 182—185-беттер.

Кыргыз балдар адабияты. (*1926—1966-жж*). Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 94—97-беттер.

САМАНСУР БӨЛӨКБАЕВ

Прозаик, котормочу Самансур Бөлөкбаев 1918-жылы Ак-Суу өрөөнүнүн (азыркы Москва району) Кызыл-Дыйкан кыштагында туулган.

1937-жылы С. Бөлөкбаев Фрунзедеги педагогикалык техникумду бүткөндөн кийин «Ленинчил жаш» газетасынын редакциясында адабий кызматкер болуп иштеп калат. Бир жылга жетпей өзүнүн педагогикалык адистиги боюнча ишке өтүп, Чаткал районунда райОНОнун башчысы болуп иштеген. 1939—1940-жылдары «Кыргызстан пионери» газетасынын редакторунун орун басары болуп иштейт. Анан кайта «Ленинчил жаш» газетасынын редакциясында адабият бөлүмүнүн башчысы, котормочу болуп иштеген. 1941-жылы С. Бөлөкбаев Ат-Башы районундагы «Акжар» жети жылдык мектебинде директор болуп иштеп туруп, бир жылдан кийин Советтик армиянын катарына чакырылат.

1946-жылы армиядан келгенден кийин «Кызыл Кыргызстан» газетасында адегенде адабий кызматкер, анан жооптуу секретардын орун басары болуп иштеген.

С. Бөлөкбаев өзүнүн адабий чыгармачылык ишин адегенде балдар адабияты боюнча көркөм адабият китептерин которуудан баштаган. Ата Мекендик согушка чейин эле ал А. Пантелеевдин «Пакет», В. Гюгонун «Гаврош» аттуу китептерин кыргыз тилине которгон. Кийинки жылдарда В. Гюгонун «Куугунтук жегенде», Сервантестин «Дон Кихот» китептерин кыргыз окурмандарына тартуулаган.

С. Бөлөкбаев оригиналдуу чыгармаларын кырк жаштан өткөндөн кийин жазды. Алардын көпчүлүгү мыскыл жана азил-тамашалуу аңгемелер болуп эсептелет.

С. Бөлөкбаевдин согуш темасына арналган бир нече повесттери, аңгемелери бар.

Ал 1964-жылдан бери СССР Жазуучулар Союзунун мүчөсү.

С. Бөлөкбаев «Каармандык үчүн», «1941—1945-жылдарда Ата Мекендик Улуу согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «Японияны жеңгендиги үчүн» медалдары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ачуу, таттуу аралаш. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 190 бет.
Күлгөндүн билгени бар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 140 бет.
Өнөрлүү кыз. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964. 114 бет.
Чындык. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1966. 170 бет.
Аскар азамат. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 12 бет.
Калп айтсам майнеке болоюн. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968, 250 бет.
Жусуп менен. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 167 бет.
Чымчыкейдин жоруктары. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 87 бет.
Татаал тагдыр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975. 307 бет.

Орус тилинде

Күлкүм келет. «Советский писатель», 1968. 250 бет.
Чындык. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 200 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Гюго В. Гаврош. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 30 бет.
Пантелеев Н. Пакет. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 45 бет.
Тихонов Н. Мен алиге жашап жүрөм. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 20 бет.
Гайдар А. Тимур жана анын командасы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 120 бет.
Фучик Ю. Дарга асылаар алдында. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 130 бет.
Осеева В. Васек Трубачев жана анын жолдоштору. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 230 бет.
II-китеп. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1953. 250 бет.
III-китеп. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1955. 240 бет.
Сервентес М. Шумдуктуу Дон Кихот. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 669 бет.
Рыбаков Н. Канжар. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 294 бет.
Гюго В. Куугунтук жегендер, Фрунзе. Кыргызокуупедмамбас, 1960. 673 бет.
Новиков Прибой. Цусима 1-китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 424 бет.
2-китеп. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 500 бет.

Абрамов С. Ленинди Мавзолейи. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 91 бет.
Сибиряк М. Ак алтын. Фрунзе, «Мектеп басмасы, 1968. 250 бет.
Баруздин С. Өткөндөрдү эскерип. Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1971. 310 бет.
Фучик Ю. Дарга асылаар алдындагы сөз. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 240 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Хасан көлдүн баатыры. — «Ленинчил жаш», 1939, 1-ноябрь.
Партуу паранжы. — «Ленинчил жаш», 1940, 1-февраль.
Бир күнкү саякат.— «Кызыл Кыргызстан», 1946, 26-июль.
Анын жүзүн ары кылсын. — «Кызыл Кыргызстан», 1946, 20-август.
Жылкычы. — «Кызыл Кыргызстан», 1946, 10-июнь.
Албан шаарды аралап. — «Кызыл Кыргызстан», 1947, 6-август.
Мылтыкчан бала. — «Кызыл Кыргызстан», 1948, 23-февраль.
Шандуу майрам.— «Кызыл Кыргызстан», 1951, 3-февраль.
Жылкычы жеңе. — «Кыргызстан аялдары», 1952, № 3, 3—4-беттер.
Жаңы жылдык аңгеме. — «Жаш ленинчи», 1953, № 1, 6—9-беттер.
Концерт берди. — «Кызыл Кыргызстан», 1957, 27-октябрь.
Фельетон жөнүндө бир-эки сөз.— «Советтик Кыргызстан». 1959, 22-март.
Күлкү бар жерде күйүт жок. — «Ленинчил жаш», 1963, 12-июль.
Жарым кылым. — «Мугалимдер газетасы», 1963, 28-сентябрь.
Каттын сыры. — «Мугалимдер газетасы», 1964, 22-февраль.
Севастополго жеңиш келди. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 9-май.
Айылдагы жаман көрүнүштөр. — «Советтик Кыргызстан», 1968, 2-апрель.
Маектешкенде. — «Ден соолук», 1968, № 4, 18—19-беттер.
Мугалим, жазуучу, окумуштуу. — «Мугалимдер газетасы», 1963, 15-ноябрь.

Орус тилинде

Беш алууга татыктуу болду. — «Совтская Киргизия», 1968, 20-сентябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Бир котормо жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1958, № 12, 144—149-беттер.
Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 212—213-беттер.
Сейталиев М. Күлгөндүн билгени бар. — «Ленинчил жаш», 1965, 15-январь.

Ашымбаев К. Күлкү азыгы. — «Кыргызстан маданияты», 1958, 18-сентябрь.

Тыналиев Б. Чындык.— «Ленинчил жаш», 1968, 13-июнь.

Байтемиров Н. Арт жакка кылчайып. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 18-сентябрь.

Бектенов К. Күлкүнүн досу. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 18-сентябрь.

Кымбаттуу Самансур Бөлөкбаевич. (Кыргызстан Жазуучулар Союзунун башкармасынын Бөлөкбаевдин 50 жашка чыккан юбилейине байланыштуу куттуктоосу.) — «Кыргызстан маданияты», 1968, 18-сентябрь.

Артыкбаев К. Чыгармачылык дарамет. (С. Бөлөкбаевдин 50 жашка толушуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1968, 19-сентябрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 227—228-беттер.

Брудный Д. М. Ноль Нолевия башкалар. — «Литературная газета», 1969, 17-сентябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 186—188-беттер.

МАРИЯМ БУЛАРКИЕВА

Акын Мариям Буларкиева 1937-жылы Талас районуна караштуу «Козучак» айлында туулган.

1954-жылы орто мектепти бүткөндөн кийин Кыргызстан мамлекеттик университетинин филология факультетине кирет да, аны 1959-жылы бүтүрүп, 1960—1963-жылдары Кыргыз Окуу педагогикалык басмасында балдар көркөм адабияты боюнча редактор болуп иштейт.

1963—1965-жылга чейин Москвадагы Бүткүл дүйнөлүк А. М. Горький атындагы адабий институттун алдындагы эки жылдык жогорку курстан окуп келген.

1965-жылдан бери «Жаш Ленинчи» журналынын жооптуу секретары болуп иштеп келе жатат.

1953-жылдан анын ырлары республикалык «Ленинчил жаш» газетасында, альманахтарда басыла баштайт.

М. Буларкиеванын биринчи китеби 1958-жылы «Тамчы» деген ат менен жарык көргөн.

М. Буларкиева азыр онго жакын китептердин автору. 1958-жылдан бери СССР Жазуучулар Союзунун мүчөсү.

Анын адабият майданындагы эмгектери жана комсомолдук иштерге активдүү катышкандыгы үчүн Кыргызстан ЛКСМ БКнын Ардак грамоталары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак Грамотасы менен сыйланган.

1970-жылы «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленинди туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына» медалы ыйгарылган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тамчы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 118 бет.

Тоолор. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 73 бет.
Памир гүлдөрү. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961, 181 бет.
Мээрим. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1968. 60 бет.
Эненин сүйүүсү. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1965. 101 бет.
Невадагы шаар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 201 бет.
Алыкул. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 201 бет.
Өмүр жазы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 88 бет.
Учкун. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975. 180 бет.

Орус тилинде

Чындык. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 119 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Памир кыргыздары тууралу,— «Ала-Тоо», 1960, 26—30-беттер.
Көл жээгиндеги мектеп.— «Жаш ленинчи», 1962, 17—18-беттер.
Жыйынтык иштен көрүнөт.— «Ала-Тоо», 1965, № 12, 23—24-беттер.
Оймочу кыз. — «Жаш ленинчи», 1965, № 3, 15-бет.
Бир короонун балдары. — «Жаш ленинчи», 1966, № 10, 8-бет.
Жалын жүрөк комсомол. — «Жаш ленинчи», 1968, № 7, 16-бет.
Жаңырган айыл.— «Ала-Тоо», 1969, № 11, 40—60-беттер.
Турмушта көңүл кымбат, өнөр кымбат.— «Чалкан», 1968, № 3, 6-бет.
Анын жүрөгү карыбайт. — «Кыргызстан аялдары», 1971, № 9, 8-бет.
Жагымдуу илептер.— «Ленинчил жаш», 1971, № 1, 16-бет.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самуднинов Т. Тамчы тама берсин. — «Ленинчил жаш», 1958, 21-декабрь.

Байтемиров Н. Талант ташкындары. — «Кызыл Кыргызстан» 1958, № 4, 20—21-беттер.

Самаганов Ж. Биздин акын кыздар. — «Кыргызстан аялдары», 1958, № 10, 16—17-беттер.

Суванбеков Ж. Молтүр тамчылар.— «Советтик Кыргызстан», 1959, 21-ноябрь.

Садыков Ж. Тамчы болсо да.—«Ала-Тоо», 1958, № 8, 145—149-беттер.

Токомбаев А. Нариете талант. — «Ленинчил жаш», 1959, 13-июнь,

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 157—158-беттер.

Бапаев Х. Памир гүлдөрү. — «Ленинчил жаш», 1963, 12-март.

Өмурова Т. Өмүр жазы — көңүл жазы. — «Ленинчил жаш», 1973, 15-февраль.

Абдраимов Ж. «Эгер бакыт жамгыр болсо....» «Кыргызстан маданияты», 1975, 25-декабрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары — Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 195-бет.

Крылов Н. Бир тууган Кыргызстандын ырлары. — «Комсомолец Киргизии», 1958, 24-август.

Калашников Н. Көркөм саптар. — «Советская Киргизия», 1959, 25-февраль.

Зарецкий А. Акындын комсомолдук жүрөгү. — «Комсомолец Киргизии», 1968, 10-март.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан Жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 198—199-беттер.

МУРЗА ГАПАРОВ

Прозаик жана киносценарист Мурза Гапаров 1936-жылы Ош областындагы Ноокат районуна караштуу Нойгут кыштагында туулган. 1962-жылы М. Гапаров Кыргыз мамлекеттик университетин бүтүрөт. Бир жыл Тажикстандын Мургаб районунда мугалим болуп иштеген. 1963—1965-жылдары республикалык радио жана телевидениеде редакторлук кызмат аткарат да, 1965—1967-жылдары Москвадагы киносценаристтердин жогорку курсунда окуйт.

М. Гапаровдун жазган сценарийи боюнча «Көчө» аттуу толук метраждуу көркөм фильм жана бир нече кыска метраждуу документалдык фильмдер тартылган. М. Гапаров «Мейман», «Бир шиңгил жүзүм», «Кара-Көлдүн казгандары» аттуу китептердин автору. Бир канча аңгемелери литва, татар, өзбек, француз тилдерине которулган.

М. Гапаров 1974-жылдан СССР Жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Бир шиңгил жүзүм. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 20 бет.
Кара-Көлдүн каздары. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973, 128 бет.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Кебекова Б. Кыргыз аңгеме жанрынын өсүш жолдору.— «Кыргызстан маданияты», 1967.

Арстанбеков М. Изденүүнүн издери. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 18-август.

Абылдабеков А. Аңгеменин каармандары — замандаштарыбыз. — «Ленинчил жаш», 1973, 24-апрель.

Сексенбаев Б. Биздин күндүн каармандары ушундайбы? — «Советтик Кыргызстан», 1973, 6-август.

Бөкөев К. «Кыштакчада» социалдык активдүү каарман болсо... — «Кыргызстан маданияты», 1973, 30-август.

Эркебаев А. Повесть жанрынын айрым маселелери. — «Кыргызстан маданияты» 1974, 13-январь.

Карымшаков С. Чындыктын көркөм чагылышы.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 27-январь.

Аҷаналиев К. Көркөм өркүндөөнүн пафосу — «Кыргызстан маданияты», 1974, 18-март.

Орус тилинде

Вакуленко В. Мейкиндиктен көз караш. — «Литературный Киргизстан», 1968 № 6.

Мураталиев М. Айылда каникул күндөрү. — «Литературный Киргизстан» 1972 № 2.

Вакуленко В. Ишеним. — «Детская литература», 1972 № 2.

Ефимов К. Беш-Кемпирдеги окуя. — «Советская культура», 1972, 23-май.

Назарова Р. Жомок — чоң иш. — «Литературный Киргизстан», 1972, № 3, 123—124-беттер.

Янина Н. «Улица». — «Советская культура», 1973, 3-август.

ВЕНИАМИН ГОРЯЧИХ

(1916—1972)

Котормочу жана сынчы Вениамин Петрович Горячих 1916-жылы Алтай крайына караштуу Бийск шаарында туулган.

В. Горячих 13 жашынан өз эмгеги менен күн көрө баштайт. Слесарь, жүк ташуучу, курулуштагы жумушчу, журналист болуп иштеген. Өлкөнү көп кыдырып, Сибирде, Крымда, Түндүктө, Сахалинде, Воронежде, Москвада, Камчаткада жашаган.

В. Горячих чыгармачылык ишин орто мектепте окуп жүргөндө баштаган. 1934-жыл «Советский Сахалин» газетасына «Күнүмдүк турмуш» деген биринчи очерки жарыяланган. 1936-жылдан 1940-жылга чейин «Советский Сахалин» газетасынын бөлүм башчысы, «Тихоокеанская звезда» газетасынын кабарчысы, Москвада радиоуктуруу боюнча жооптуу секретарь болуп иштеген.

1940-жылы В. Горячих Фрунзеге көчүп келип «Советская Киргизия» газетасында адабият жана искусство бөлүмүнүн башчысы, жооптуу секретары болуп иштейт. Анын биринчи сын макаласы 1940-жылы «Киргизстан» альманахына жарыяланат.

1942-жылдан 1946-жылга чейин армиялык газетада кызмтакер, жооптуу секретарь болуп иштеген. Эки жолу жарадар болгон.

1946-жылы армиядан кайтып, «Советская Киргизия» газетасынын адабият жана искусство бөлүмүнүн башчысы, «Советское искусство» газетасынын Совинформбюронун кабарчысы болуп иштеген. 1957-жылдан өмүрүнүн акырына чейин «Литературный Киргизстан» журналынын бөлүм башчысы, жооптуу секретары болуп эмгектенген.

В. Горячих республикалык, борбордук газета-журналдарга көп сандаган сын макалалар жарыялады, бир нече киносценарий, пьеса жазган. Кийинки жылдарда В. Горячих көркөм котормо боюнча активдүү иштеди. Анын котормосу боюнча Абдумомунов, Жантөшев, Шимеев, Бектенов, Сасыкбаевдин чыгармалары орус тилинде жарык көрдү.

В. Горячих 1963—жылдан СССР Жазуучулар Союзунун мүчөсү болгон. Ал Кызыл Туу, Ата Мекендик согуш, Кызыл жылдыз ордендери, «Германияны жеңгендиги үчүн», «Будапешти алгандыгы үчүн» медалдары менен сыйланган.

КОТОРМОЛОРУ

Орус тилинде

Жантөшев К. Каныбек. (Роман. Китеп I) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 406 бет.

Жантөшев К. Каныбек. (Роман. Китеп I) Москва, «Молодая гвардия», басмасы, 1958. 319 бет.

Элебаев М. Узак жол. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 117 бет.

Жантөшев К. Каныбек. Китептер 1—2. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 946 бет.

Бектенов К. Райкандын күлкүсү. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 198 бет. (К. Жаналиев менен бирге.)

Өмүрбаев С. Бороонду күндөр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 284 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Идеясы жат пьеса. — «Кызыл Кыргызстан», 1946, 15-сентябрь (Т. Саманчин менен бирге.)

Орус тилинде

Орус сынынын негиздөөчүсү. — «Советская Киргизия», 1946, 12-июнь.

Чоң ойдун акыны. — «Кыргызстан», 1948, № 6, 108-бет.

Жаңы адамдар, жаңы иштер. — «Советская Киргизия», 1948, 16-февраль.

Таланттын өсүшү. — «Кыргызстан», 1953, № 3, 130-бет.

Кыргыз театрынын тарыгы жөнүндө китеп.— «Советская Киргизия», 1954, 2-март.

Чыгармачылык изденүү. — «Советская Киргизия», 1954, 5-сентябрь.

Деңиз жаны. — «Советская Киргизия», 1962, 13-сентябрь.

АЛ ЖӨНҮНДӨ

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 200—203-беттер.

Вениамин Петрович Горячих. (Некролог) — «Литературный Киргизстан», 1972, № 4, 128-бет.

ӨСКӨН
ДАНИКЕЕВ

Прозаик Өскөн Даникеев 1934-жылы Фрунзе шаарынын төш жагындагы Чоң-Жар айлында туулган. Ата-энесинен эрте калып, шаардагы № 5 мектеп-интернатта тарбияланган.

1951—1956-жылдарда Ө. Даникеев Москвадагы Тоо-Кен институтунда окуган. 1956-жылдан 1960-жылга чейин кенде иштеген.

1960—1962-жылдары Кыргыз ССР Эл чарба советинин көмүр өнөр жайы боюнча страший инженер катары кызмат өтөгөн. 1962-жылдан баштап ал педагогдук ишмердикке өтөт.

Ө. Даникеевдин 1961-жылы «Ала-Тоо» журналына «Бакир» аттуу биринчи повести басылат. Мына ушундан тарта ал республикалык газета, журналдарга өзүнүн аңгеме, повесттерин жарыялап келатат.

Айрым чыгармалары орус, украин, ал эми «Кыздын сыры» повести француз тилинде жарык көргөн.

Педагогика жаатындагы үзүрлүү эмгеги үчүн Ө. Даникеев «Элге билим берүүнүн отличниги» белгисине татыктуу болгон. 1970-жылы «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы менен сыйланган. 1966-жылдан СССР Жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыздын сыры. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 187 бет.
Сыйкырдуу таш. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 72 бет.
Өмүр белестери. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 208 бет.
Сызма геометрия. (Окуу китеби) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 188 бет.

Инженердик графика боюнча кыскача орусча-кыргызча терминологиялык сөздүк. Фрунзе, «Илим» басмасы, 1974, 155 бет.

Орус тилинде

Эненин жүрөгү. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 252 бет.

Француз тилинде

Кыздын сыры. «Чыгармалар жана пикирлер», 1967, № 8, 43—62-беттер.

МАКАЛАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Сөздүк дагы такталыш керек. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 15-октябрь.
Менин көгүлтүр тоолорум. — «Советтик Кыргызстан», 1966, 1-май.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Абдраимов Ж. **Замандаштар менен сырдашканда.** — «Ала-Тоо», 1963, № 10, 102—110-беттер.

Закиров С. **Улуу адамкерчилик жөнүндөгү повесть.** — «Ленинчил жаш», 1963, 15-ноябрь.

Жээнчороев Ж. **Мараттын образы тууралу.** — «Ленинчил жаш», 1964, 2-сентябрь.

Жумашева К. **Үлгүлүү чыгарма.** — «Кыргызстан маданияты», 1967, 27-октябрь.

Биздин пикир. — «Ленинчил жаш», 1967, 12-октябрь.

Кулбатыров Д. **«Кыздын сыры».** — «Ленинчил жаш», 1967, 12-октябрь.

Субанбеков Ы. **Алгачкы сүйүү.** — «Кыргызстан маданияты», 1967 27-октябрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 104—105-беттер.

АЛЫМКАН ДЕГЕНБАЕВА

Акын Алымкан Дегенбаева 1941-жылы Калинин районуна караштуу «Кызыл Октябрь» колхозунда колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

1961-жылы Фрунзе шаарындагы № 7 жумушчу жаштар мектебинин 10-классын бүтүрөт. 1961—1968-жылдарда Кыргызстан мамлекеттик университетинин филологиялык факультетин сырттан окуп бүтүрөт. 1964—1965-жылдары В. Терешкова атындагы мектеп-интернатында тарбиячылык кызмат аткарган. 1965—70-жылдары Ош пединститутунда лаборантка болгон. 1970-жылдан ошол институтта мугалим болуп иштеген. Азыркы тапта Кыргызстан Жазуучулар Союзунун Ош областындагы бөлүмүнүн консультанты.

А. Дегенбаеванын ырлары 1962-жылдан баштап газета, журнал, альманахтарга жарыяланат. 1972-жылы «Кызыл мончок» аттуу биринчи ырлар жыйнагы жарык көргөн.

А. Дегенбаева 1975-жылы СССР Жазуучулар Союзуна мүчөлүккө алынган.

А. Дегенбаева «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы менен сыйланган.

КИТЕБИ

Кыргыз тилинде

Кызыл мончок. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 56 бет.

ЛЕОНИД ДЯДЮЧЕНКО

Акын, киносценарист жана очеркист Леонид Борисович Дядюченко 1934-жылы Ленинград шаарында туруучу Кызыл аскер кызматкеринин үй-бүлөсүндө туулган. 1939-жылы атасы Кыргызстанга кызматка которулгандыктан Фрунзе шаарына келишет.

1957-жылы Фрунзедеги политехникалык институттун геологиялык факультетин бүтүрөт.

1957—1961-жылдары Л. Дядюченко Кыргыз ССР илимдер Академиясынын геология институтунда иштейт. Кийин «Советская Киргизия» газетасынын кабарчысы, «Литературный Киргизстан» журналынын кызматкери болуп иштейт.

Анын алгачкы ыры студенттик жылдарында «Комсомолец Киргизии» газетасына жарыяланат. 1963-жылы «Өчпөгөн жарык» деген поэмасы үчүн Кыргызстан ЛКСМнын атайын сыйлыгына ээ болот. Анын сценарийлери боюнча «Кыргызфильм» тарабынан «Тоолуу крайдын бактысы», «Карлуу Алайда», «Тору күлүктүн тумшугу» жана башка кыска метраждуу картиналар тартылат. Л. Дядюченко 1966-жылдан СССР Жазуучулар Союзуна мүчө.

Ал Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Энсөө. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 62 бет.

Көмүр. (Ырлар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 93 бет.

Чарбактык жол көрсөткүч. (Очерктер Кыргызстандын адамдары жөнүндө) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 128 бет.

Кыргызстандын үнкүрлөрүндө. Фрунзе, «Мектеп», 1970. 164 бет.

Эмгекчил (Скоробей). Москва, «Молодая гвардия», 1975, 200 бет.

Кыргыз мотивдери (С. Чуйков жөнүндө) Фрунзе «Кыргызстан» 1976, 130 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

Апа Матлю. — «Советская Киргизия», 1961, 5-декабрь.

Батырбек. — «Советская Киргизия», 1962, 25-февраль.

Анын наны.—«Советская Киргизия», 1963, 17-март.

Уктап калган музей. — «Советская Киргизия», 1963, 11-апрель.

Стакандагы пияз. — «Советская Киргизия», 1963, 10-май.

Кайра жашоо. — «Советская Киргизия», 1963, 4-август.

Машинисттин түнү.— «Советская Киргизия», 1963, 1-сентябрь.

Эки китептин тагдыры. — «Советская Киргизия», 1964, 9-февраль.

Географиялык баллада. — «Литературный Киргизстан», 1964, № 4, 63—72-беттер.

Кашка-Сууга жол. — «Советская Киргизия», 1964, 5-июль.

Жашыл жаңгак. — «Советская Киргизия», 1964, 30-август.

Месароштун кайтып келиши. — «Советская Киргизия», 1964, 8-сентябрь.

Оттуу жылдардын жаңырыгы. — «Советская Киргизия», 1964, 18-сентябрь.

Чалгын. — «Советская Киргизия», 1964, 11-октябрь.

Асфальттан үч километр алыстыкта. — «Советская Киргизия», 1964, 18-октябрь.

Жыйноо «Толкун» деген команда менен. — «Советская Киргизия», 1964, 18-декабрь.

Принциптүүлүк.— «Советская Киргизия», 1964, 22-декабрь, «Комсомолец Киргизии», 1964, 25-декабрь.

Бир ысымдагы беш киши.— «Советская Киргизия», 1965, 5-январь.

Бизге Франция жакын. — «Советская Киргизия», 1965, 8-январь.

Карасуганттагы булак. — «Советская Киргизия», 1965, 21—24-январь.

Биздин Кыргызстанда Ильяна деген бар.— «Советская Киргизия», 1965, 26-март.

Карагыла — куйрук! — «Советская Киргизия», 1965, 4-апрель.

Учурган ыр.— «Советская Киргизия», 1965, 19-июль.

Жыл тагдыры. — «Советская Киргизия», 1965, 7-июль.

Ала-Белдеги күлкү. — «Советская Киргизия», 1965, 25-июль.

Тоодогу авторграф. — «Советская Киргизия», 1965, 11-август.

Тоо жолу. — «Советская Киргизия», 1965, 4-ноябрь.

Үмүттүн жээги. — «Советская Киргизия», 1965, 6-ноябрь.

Минута эсепте.— «Советская Киргизия», 1965, 11-ноябрь.

Бул ушундай гана болот. — «Советская Киргизия», 1965, 26-декабрь.

Селкинчек. — «Советская Киргизия», 1966. 1-январь.

Дайра жана кишилер.— «Советская Киргизия», 1966, 12-январь.

Адамдар, аскалар, Нарын.— «Литературный Киргизстан», 1966. № 1, 3—13-беттер.

Дырча катакомбада. — «Советская Киргизия», 1966, 27-февраль.

Дал келүүнүн бактылуу жылы. — «Советская Киргизия, 1966, 3-март.

Үйөр суу.— «Литературный Киргизстан», 1966, № 4, 104—106-беттер.

«Миң үч жүзгө» такси. — «Литературный Киргизстан», 1966. № 6, 5—9-беттер.

Жийделүү үнкүрүндөгү «казандарда». — «Комсомолец Киргизии», 1967, 8-февраль.

Он төртүнчү белги тазалыктын. — «Литературный Киргизстан», 1967, № 2, 71—76-беттер.

Алмаз көздүү тоо. — «Литературный Киргизстан», 1967, № 3, 93—100-беттер.

Элөнө аралы. — «Советская Киргизия», 1967, 28-май.

Ленин Ташкентте. — «Советская Киргизия», 1970, 1-май.

Күрөштүн асманында. — «Советская Киргизия», 1970, 17—18-апрель.

Тоо болгон жерде... — «Советская Киргизия», 1971, 12-январь.

Улуу тоо.— «Литературный Киргизстан», 1971, № 1, 92—94-беттер.

Журналистика жана туризм. — «Советская Киргизия», 1971, 20-март.

Укумдан тукумга өткөн күмүш. — «Советская Киргизия», 1971, 4-апрель.

Пишпектин Диогену. (Кара жыгач багын негиздеген. А. М. Фетисов жөнүндө.) — «Комсомолец Киргизии», 1971, 17-апрель.

Дуэль. — «Ленинский путь», 1971, 23-апрель.

Ленин чокусу эсепке кирди. — «Советская Киргизия», 1971, 22-август.

Кыргыз мотиви. — «Литературный Киргизстан», 1972, № 5, 24—69-беттер.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Калашников Н. Асыл сезимдин дүйнөсүндө. — «Комсомолец Киргизии», 1962, 25-ноябрь.

Щербин М. Оор жолдун романтикасы. — «Советская Киргизия», 1962, 9-декабрь.

Смышляев Ю. Жашоо кусалыгы. — «Комсомолец Киргизии», 1966, 10-июль.

Васильев А. Экинчи оромдо. — «Литературный Киргизстан», 1967, № 1, 105—108-беттер.

Мишурис В. Кезигүүнүн алдында. — «Комсомолец Киргизии», 1967, 17-сентябрь.

Мякинников В. Келишпестик. — «Комсомолец Киргизии», 1967, 19-октябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 261—265-беттер.

Рудов М. Милдет жана шык жөнүндөгү повесть. — «Советская Киргизия», 1971, 19-август.

БЕКСУЛТАН ЖАКИЕВ

Белгилүү драматург, кинодраматург, прозаик Бексултан Жакиев 1936-жылы Кыргыз ССРинин Ысык-Көл областындагы Тоң районуна караштуу Бөкөнбаев селосунда колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

1958-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филологиялык факультетин бүтүргөндөн кийин бир жыл Кыргызстан Мамлекеттик медицина-лык институтунда мугалим болуп иштейт. 1960—1962-жылдары Москвадагы киносценаристтердин жогорку курсунда окуйт. 1963—1968-жылдарда «Киргиз-фильм» киностудиясында редакторлук кызмат аткарат. 1968—1972-жылдарда маданият Министерствосунда кино боюнча башкы редактор болуп иштейт. 1972-жылдан 1975-жылга чейин Кыргыз ССР Министрлер Советинин кинема-тография боюнча Мамлекеттик комитетинде башкы редактор болуп иштеп, азыр Кыргыз ССР маданият министерствосунун репертуардык-редакциялык кошмо коллегиясынын башкы редактору.

Б. Жакиевдин чыгармачылык иши студенттик жылдарда башталат. 1959-жылы анын «Атанын тагдыры» деген көп актылуу пьесасы республика-лык конкурста жогору бааланып, сыйлыкка татыктуу болот.

1960-жылы Кыргызстан мамлекеттик драматеатры өзүнүн жаңы сезонун «Атанын тагдыры» менен баштайт. Пьеса ошондон бери республикабыздын жана Союздук башка театрларында ийгиликтүү коюлуп келатат.

Б. Жакиевдин «Бороондуу жолдо» аттуу новеллалар жыйнагы, пьесалар жыйнагы өзүнчө китеп болуп чыккан.

Кийинки жылдары улуу акын Токтогулдун өмүрүнө арналган «Миң кыял», «Алтын аяк», «Өкүм» аттуу пьесалары театрларда коюлду.

Көркөм котормо жаатынан да Б. Жакиев бир топ эмгек сиңирди. Анын котормосу менен С. Алешиндин «Палата», Б. Брехтин «Эпеке Кураж жана анын балдары» ж. б. пьесалар кыргыз тилинде жарык көрдү.

Анын сценарийлери боюнча «Мурас», «Искусство жөнүндө баян» аттуу толук метраждуу фильмдер тартылды.

Драматургдун пьесалары, аңгемелери орус, украин, өзбек, казак, түркмөн, татар, тажик, якут ж. б. тилдерге которулган.

Б. Жакиев 1975-жылдан КПССтин мүчөсү, 1962-жылдан СССР жазуучулар союзуна, 1966-жылдан СССР кинематографисттер союзуна мүчө.

Драматург Б. Жакиевге «Кыргыз ССРинин искусствого эмгек сиңирген ишмери» деген ардактуу наам берилген, Украин ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Бороондуу жолдо. (Новеллалар жана пьесалар) «Кыргызстан» басмасы, 1965. 152 бет.

Атанын тагдыры. (Драмалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 188 бет.

Орус тилинде

Мен байкемден улуумун. Китепте: Кыргыз аңгемелери. Москва, «Советский писатель» басмасы, 1965. 28—64-беттер.

Бороондуу жолдо. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 92-бет.

Алтын аяк.— «Литературный Киргизстан», 1970. № 6, 26—24-беттер.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Маанилүү драма.— «Ала-Тоо», 1958, № 9, 137—142-беттер.

«Көзара». — «Советтик Кыргызстан», 1963, 5-январь.

Театр көңүл ачуучу гана жай эмес. — «Кыргызстан маданияты», 1969, 1-январь.

Республикабыздагы театр сыны жана анын азыркы абалы. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 15-июнь.

Котормо кино эмне үчүн начар? — «Ала-Тоо», 1974, № 4, 149—160-беттер.

Киносценарий жанрындагы изденүүлөр. («Кыргызстан маданияты», газетасынын өз кабарчысы менен аңгеме.) «Кыргызстан маданияты», 1974, 31-октябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Маймулов С. Жаш драматургдун пьесасы. — «Ленинчи жаш», 1960, 9-сентябрь.

Ашымбаев Б. Ага согуштун кереги жок. — «Советтик Кыргызстан» 1960, 28-сентябрь.

Ашымбаев Б. «Атанын тагдыры». — «Советтик Кыргызстан», 1960, 23-ноябрь.

Молчанов В. Ачык сүйлөшөлү. — «Ала-Тоо», № 11, 125—128-беттер.

Асанбеков С. Жаш драматургдун туңгучу. — «Ала-Тоо», 1960, № 12, 121—123-беттер.

Борбугулов М. Тирүүлөр өлгөндөрдү күтөт. — «Ала-Тоо», 1962, № 11, 118—123-беттер.

Абдумомунов Т. Эл үчүн, элге арналган эмгек. — «Ала-Тоо», 1963, № 2, 3—9-беттер.

Солтобаев А. «Миң кыял». — «Ленинчил жаш», 1965, 11-апрель.

Тургумбеков З. «Травести», — «Кыргызстан маданияты», 1967, 10-март.

Алыкулов Б. Үч жүзүнчү спектакль. — «Советтик Кыргызстан», 1967, 28-март.

Тургумбеков З. Турмуш элеси. — «Ленинчил жаш», 1967, 29-март.

Жакыпбеков А. Спектаклдин юбилейи. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 31-март.

Борбугулов М. Учу-кыйры чексиз жок. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968, 171—181-беттер.

Тойбаев М. Сахнадагы өткөн турмуш жана эл таалайы үчүн күрөшкөндөр. — «Ала-Тоо», 1970, № 7, 142—149-беттер.

Искусство элге таандык. — «Советтик Кыргызстан», 1960, 18-сентябрь.

Орус тилинде

Өмүркулов К. «Атанын тагдыры». — «Комсомолец Киргизии», 1960, 5-октябрь.

Айтматов Ч. Кыргыз премьералар. — «Правда», 1960, 25-декабрь.

Куторгон З. «Атанын тагдыры». — «Театр», 1961; № 4.

Кривицкий. К. Курал курч болушу керек! — «Театр», 1968, № 9.

Байжиев М. Прометейди татты берип алдоого болбойт. — «Советская Киргизия», 1964, 13-декабрь.

Үмүт орундалышы керек. — «Комсомолец Киргизии», 1965, 10-январь.

Кривицкий К. Ой менен сезимдин чындыгы. — «Советская Культура», 1965, 16-апрель; «Советская Киргизия», 1965, 16-апрель.

Березкин В. Эпизоддон спектаклге. — «Советская Киргизия», 1965, 25-июнь.

Рыжова В. Кыргызстандан меймандар. — «Театр», 1965, № 7, 203—204-беттер.

Березкин В. Ала-Тоо жеринин адамдары. — «Театральная жизнь», 1965, № 11, 165—167-беттер.

Шербина Г. Таланттар менен жолугушуучу. — «Советская Киргизия», 1965, 17-март.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 206—208-беттер.

Кыргыз искусствосунун тарыхы. Фрунзе, «Илим», басмасы, 1971, 290—291-беттер.

Житенов М. Б. Жакиевдин эки новеллалары. — «Литературный Киргизстан», 1971, № 1, 121—122-беттер.

ӨМҮРКУЛ ЖАКИШЕВ

Кыргыз адабиятчыларынын алгачкы муунуна кире турган адабиятчы жана сынчы Өмүркул Жакишев 1909-жылы Фрунзе областындагы Кант районунун Үч-Эмчек айлында кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. 1921-жылдан 1925-жылга чейин Ө. Жакишев Пишпектеги интернатта окуп, андан кийин педагогикалык техникумга кирет. Техникумдун акыркы курсунан Орто Азиядагы Мамлекеттик университетке окууга жиберилет. 1931-жылдан 1934-жылга чейин ал Москвадагы редакциялык басма институтунда окуусун улантат.

1934-жылдан 1937-жылга чейин ал Кыргызстан мамлекеттик басмасында көркөм адабият боюнча редактор, андан кийин Кыргызстан жазуучулар союзунун жооптуу секретары болуп иштейт. 1940—1949-жылдарда ал Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы искусство иштери боюнча башкарманын начальниги, 1952-жылга чейин Кыргызстан Жазуучулар Союзунун жооптуу секретары болот. Кийинчерээк Кыргыз ССР илимдер Академиясынын тил жана адабият институтундагы «Манас» секторунда иштейт.

Ал адабий-сын ишмердүүлүгүн 30-жылдардын башында баштайт. Кыргыз адабиятынын маселелери боюнча көп макалаларды жазып, республикалык газета, журналдарга жарыялайт. Алардын арасынан Т. Сатылгановдун, Тоголок Молдонун, Жоомарт Бөкөнбаевдин, Аалы Токомбаевдин, Касымалы Баялиновдун жана башка кыргыз жазуучуларынын чыгармачылыгына арналган макалалар көрүнүктүү орунду ээлейт.

Ө. Жакишев «Ардак белгиси» ордени жана «Эмгектеги каармандыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

1940-жылдан КПССтин мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз адабиятынын тарыхый очерки. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943, 279 бет. (М. Богданова, К. Рахматуллин, Т. Саманчин менен бирге.)

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Т. Молдогазынын ырлар жыйнагы. — «Чабуул», 1932, № 1—2, 52—59-беттер.

Поэзия сапаттуу болсун. — «Кызыл Кыргызстан», 1934, 23-август.

Доорубуздун улуу искусствосунун куралы. — «Кыргыз совет адабияты», 1936, № 9, 24—29-беттер.

Белинский жана Пушкин. — «Кыргыз совет адабияты», 1937, № 3—4, 64—67-беттер.

Оозеки адабият жана анын түрлөрү. — «Кыргыз совет адабияты», № 3—4, 68—73-беттер.

Алтын кыз. — «Кызыл Кыргызстан», 1939, 11-апрель.

Т. Сатылганов. — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 25-август. (Т. Саманчин, В. Винников менен бирге.)

Эл акыны. — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 24-ноябрь.

Чындыгы аз чыгарма. — «Кызыл Кыргызстан», 1949, 5-март.

Кыргыз совет адабиятынын тунгуч уулу. — «Мугалимдерге жардам» 1949, № 12, 44—49-беттер.

Акын — демократ. — «Советтик Кыргызстан», 1952, № 1. 22—28-беттер.

«Манас» эпосунун негизги варианттары жөнүндө. — «Кызыл Кыргызстан», 1952, 18-май.

Геройлору кең көрсөтүлбөгөн повесть. — «Советтик Кыргызстан» № 12, 56—61-беттер.

Поэзия жөнүндө кээ бир пикирлер. — «Ленинчил жаш», 1954, 16-апрель.

Патриот акын. (А. Токомбаевдин туулганына 50 жыл толушуна карата) — «Кызыл Кыргызстан», 1955, 12-февраль.

Өз доорунун, өз элинин жарчысы. (Жусуп Турусбековдун поэзиясы жана драматургиясы жөнүндө) — Китепте: Турусбеков Ж. Чыгармалардын жыйнагы) Ырлар, либретто, пьеса, котормолор) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957, № 3, 15-бетте.

Патриот жазуучу. — Китепте: Турусбеков Ж. Чыгармалар. Бир томдук. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 3—14-беттер.

Орус тилинде

Басып өткөн жол жана кезектеги милдеттер. — «Советская Киргизия», 1933, 26-август.

Жоомарт Бөкөнбаев. — «Советская Киргизия», 1936, 18-январь.

Кыргыз адабияты. — «Советская Киргизия», 1936, 5-май. (К. Рахматуллин менен бирге.)

Кыргыз адабияты. — Китепте: Большая Советская энциклопедия. Т. XXXII, 1936, 382—384-беттер.

Эки баатыр. — «Советская Киргизия», 1937, 26-декабрь.

«Манас». — «Советская Киргизия, 1938, 24-март.

Кыргыз элинин улуу чыгармасы. — «Советская Киргизия», 1938, 23-октябрь. (Мозольков В. менен бирге.)

«Манасты» жазып алуунун тарыхы жана манасчылар. — «Советская Киргизия», 1938, 8-февраль. (Мозольков Е. менен бирге.)

Кыргыз совет адабияты. — «Советская Киргизия», 1939, 12-апрель.

Элдин эпосу. — «Известия», 1939, 18-май.

Манас эпосу. — «Киргизстан», № 1, 1940, 184—200-беттер.

Кыргыз совет адабияты. — «Киргизстан», 1940, кн. 1.

Элдик акын Токтогул Сатылганов. — Киргизстан, 1940, № 2, 5—14-беттер.

Кыргыз элинин улуу акыны. (Токтогулдун туулганына 75 жыл толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 1940, 4-февраль.

Театрдын күчү. — «Советская Киргизия», 1940, 15-август.

Жогорку сапаттуу адабият үчүн. — «Советская Киргизия», 1940, 18-июль. (Беккер Э. менен бирге.)

Токтогул Сатылганов. (Акындын өмүрү жана чыгармачылыгы жөнүндө докладдарга материал.) — «Советская Киргизия», 1940, 29-август.

Элдин сүйүктүүсү. — «Комсомолец Киргизии», 1940, 24-ноябрь.

Элдик ырчы. — «Советская Киргизия», 1940, 24-ноябрь.

Советтик Кыргызстандын адабияты менен искусствосу. — «Киргизстан», № 3, 1941, 168—172-беттер.

Кыргызстандын искусствосу Ата Мекендик согуш күндөрүндө. — «Советская Киргизия», 1943, 26-ноябрь.

Кыргыздын музыкалык искусствосу. — «Советская Киргизия», 1944, 27-февраль.

Кыргыздын баатырдык эпосу «Манас». — «Известия», 1945, 17-сентябрь.

Театрдын жолу. — «Советская Киргизия», 1947, 19-апрель.

Советтик Кыргызстандын театрынын юбилейи. — «Советское искусство», 1947, 9-май.

Кыргызстандын искусствосу — Октябрдын жеңиши. — «Советская Киргизия», 1947, 6-ноябрь.

Зыяндуу чыгарма. — «Советская Киргизия», 1949, 27-февраль.

Тоголок Молдо — «Киргизстан», 1951, кн. 11, 231—240-беттер.

Демократ акын. — «Советская Киргизия», 1952, 4-январь.

«Манас» эпосунун негизги варианттары жөнүндө. — «Советская Киргизия», 1952, 20-май.

Начар көрсөтүлгөн образдар. — «Советская Киргизия», 1953, 28-январь.

Адабият. (Кыргызстандын) Китепте: Большая советская энциклопедия, 2-басылышы Т. 21, (1953) 94—96-беттер.

Даңктуу жол. (А. Токомбаевдин 50 жашка чыгышы жана 30 жылдык адабий ишмердиги.) — «Советская Киргизия», 1955, 12-февраль.

Кыргыз прозасынын өсүш жолу. — «Советская Киргизия», 1957, 21-февраль.

Биздин замандаш. — «Советская Киргизия», 1960, 24-декабрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 183—184-беттер.

Токтобаева Р. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч, Фрунзе, 1958, 157—158-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 159—163-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 199—200-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 167—168-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Био-библиографиялык справочниги. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 209—213-беттер.

МАМАТ ЖАКЫПОВ

Драматург, очеркист Мамат Жакыпов 1923-жылы Ош областынын Совет районундагы Сары-Булак селосунда туулган.

1941-жылы М. Жакыпов Гүлчө районундагы Токтогул атындагы жети жылдык мектепти бүтүрөт. 1942-жылдын март айында Советтик Армиянын катарына чакырылып, Улуу Ата Мекендик согушка катышат. Армиядан 1946-жылы демобилизацияланат.

1946-жылдан баштап, М. Жакыпов Гүлчө районунда (азыркы Алай району) Маданият үйүнүн директору, райондук маданият бөлүмүнүн башчысы, андан кийин республикалык эл чыгармачылар үйүндө старший методист болуп иштейт. 1960-жылы Алай районунда уюшулган элдик театрга режиссер болуп дайындалат.

1970-жылдан баштап, Кыргыз радиосунда старший редактор болуп иштейт.

М. Жакыповдун бир актылуу пьесалары, очерк, аңгемелери 1956-жылдан баштап областтык, республикалык газета, журналдарга жарыялана баштайт. Анын алгачкы «Тоолук кыз» аттуу пьесасы 1956-жылы «Клубдук сахна» аттуу репертуардык жыйнактан жарык көрөт. Кийин «Толкундуу көл», «Жылкычы», «Ак мөлмөл», «Абийир» ж. б. пьесалары республикалык жана областтык театрларда ийгиликтүү коюлган.

М. Жакыпов 1959-жылдан КПССтин, 1967-жылдан СССР Жазуучулар Союзунун мүчөсү.

Эмгек Кызыл Туу ордени, «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы, СССР маданият министерствосунун «Маданият тармагындагы эң жакшы иши үчүн» деген значогу менен сыйланган.

Ж. Жакыповго «Кыргыз ССР маданиятына эмгек сиңирген кызматкери» деген ардактуу наам берилген.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тоолук кыз. (Бир көшөгө, үч сүрөттүү пьеса.) Клубдук сахна. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956, № 1, 79—98-беттер.

Айып кимде. (Үч сүрөттүү пьеса.) Бир актылуу пьесалар деген китепте: Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957, 19—34-беттер.

Ак мөлмөл. (Бир көшөгөлүү комедия.) Клубдук сахна. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, № 1, 12—21-беттер.

Алтын жылдыздуу азаматтардын айлында. Фрунзе, 1960, 34 бет. (Кыргыз ССР маданият министерствосу жана республикалык эл чыгармачылар үйү.)

Безгек. (Бир көшөгөлүү сатиралык комедия.) Клубдук сахна. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. № 1, 115—124-беттер.

Сүлүктүнүн жазы. (С. Сасыкбаевдин повести боюнча инсценировка.) Репертуардык жыйнак. Фрунзе, Кыргызмабас, 1960, 79—85-беттер.

Абийир. (Бир көшөгөлүү пьеса.) Бир актылуу пьесалар деген китепте, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 51—63-беттер.

Ала карга. (Тамсил — аңгеме.) Клубдук сахна. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 72—75-беттер.

Толкундуу көл. (Төрт көшөгөлүү комедия.) Жаңы пьесалар аттуу китепте. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 3—45-беттер.

Эргештин көз жашы. (Бир көшөгө, эки сүрөттүү комедия.) Клубдук сахна. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964, № 2, 41—58-беттер.

Бакыт жөнүндө баян. (Бир көшөгөлүү драма). Бир көшөгөлүү пьесалар жыйнагы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 65—79-беттер.

Өмүр белеги. (Бир көшөгө, үч сүрөттүү пьеса.) Пьесалар жыйнагы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 3—20-беттер.

Рапорт. Клубдук сахна. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968, № 2, 85—94-беттер. (М. Тамаркин менен биргелешип жазган бир көшөгөлүү комедия.)

Турмуш толкундары. (Пьесалар жыйнагы) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 93 бет.

Казак тилинде

Ак мөлмөл. (Бир көшөгөлүү комедия.) «Биздин сахна», № 20, 1961, 24—34-беттер. (Казак мамлекеттик көркөм адабий басмасы.)

Абийир. (Бир көшөгөлүү, үч сүрөттүү пьеса). «Биздин сахна», 1961, № 21, 19—30-беттер. (Казак мамлекеттик көркөм адабий басмасы.)

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эл таалайы. (Алай эли жөнүндө) — «Ленинчил жаш», 1960, 9-декабрь.

Ким ыр менен турмушта адымдаса. — «Ленин жолу», 1961, 1-январь.

Көл толундары. — «Ленинчил жаш», 1965, 9-июль.

Өзгөндүк өнөрпоздор. — «Ленинчил жаш», 1959, 26-апрель.

Профессионалдык театрдын үлгүсү. — «Советтик Кыргызстан», 1960, 31-декабрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Султангазиев С. **Көркөм агитбригада.** (Режиссердук иш тажрыйбасы жөнүндөгү китепче.) Кыргыз ССР маданият министерствосу жана республикалык эл чыгармачылары үйү тарабынан. Фрунзе, 1957. 30 бет.

Юсупов С. **Элдик өнөрпоздор.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 73—78-беттер.

Укаев К. **Алайлык режиссер.** «Жол чакырат» аттуу китеби, Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970, 111 бет.

Сулайманов И. **Драматург. М. Жакыпов 50 жашта.**— «Ленин жолу», 1973, 2-ноябрь.

Токтогулов Э. **Режиссер жана драматург. (М. Жакыпов 50 жашта.)** — «Кыргызстан маданияты», 1973, 8-ноябрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 214—215-беттер.

АШЫМ ЖАКЫПБЕКОВ

Прозаик жана котормочу Ашым Жакыпбеков 1935-жылы Киров районундагы Шекер айылында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. Тестиер бала чагы согуштун каардуу мезгилине туш келет. Ал өз айлында алтынчы класска чейин гана окуйт да, андан кийин Ак-Чий орто мектебине көчүп, акыры онунчу классты Фрунзе шаарындагы № 5 А. С. Пушкин атындагы кыргыз орто мектебинде бүтүрөт.

1953-жылы Кыргызстан мамлекеттик университетинин филологиялык факультетине кирип, 1958-жылы бүтүрүп чыгат. Ошол жылдан тартып «Ала-Тоо» журналынын редакциясында иштеп калат. 1961-жылы туулуп өскөн айлы Шекерде мугалим болуп иштейт. 1964-жылы Фрунзеге келип, Мамлекеттик басма сөз комитетинде старший редактор — консультант болуп иш улантат. 1965-жылдан тартып «Мектеп» басмасында балдар адабият редакциясын башкарат. 1969-жылы «Кыргызфильм» киностудиясына ишке которулат. Ал жерде азыркы кезде башкы редактор болуп иштеп жатат.

А. Жакыпбековдун 1951-жылы «Кыргызстан пионери» газетасына «Биринчи май» деген алгачкы ыры жарыяланган. Бирок чыныгы чыгармачылык жолу 1957-жылдан кийин башталган.

1961-жылы А. Жакыпбековдун тунгуч китеби «Жаралуу көгүчкөн» деген ат менен жарык көрдү. Чыгармачылыгында көрүнүктүү орунду 1966-жылы чыккан «Катаал багыт» повести ээлейт.

А. Жакыпбековдун чыгармалары менен боордош башка элдердин окурмандары да тааныш. Анын ангемелери Москвадан, Киевден, Казандан чыккан жыйнактарга басылган. 1967-жылы анын ангемелери орус тилинде өзүнчө жыйнак болуп, «Кыпкызыл булут» деген ат менен жарык көргөн.

А. Жакыпбеков котормочулук иште да кошо ала жүрөт. Орустун улуу жазуучусу М. Ю. Лермонтовдун «Биздин замандын уулу» деген романы,

көрүнүктүү немец жазуучусу Стефан Цвейгдин новеллалар жыйнагы анын котормосунда кыргызча чыкты.

Кийинки мезгилде А. Жакыпбеков кинодраматургияда эмгектенип келатат. «Касиеттүү көл» кинофильминин сценарийине авторлош. Л. Дядюченко менен бирдикте жазган «Көздүн кареги» аттуу адабий сценарийине республикалык конкурста сыйлык ыйгарылган.

А. Жакыпбеков 1973-жылдан КПССтин, 1963-жылдан СССР Жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жаралуу көгүчкөн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 37 бет.
Катаал багыт. Фрунзе, «Мектеп», басмасы. 1966. 162 бет.
Биз атасыз өскөнбүз. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970.

Орус тилинде

Кыпкызыл булут. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 72 бет.
Фрунзе, «Мектеп» басмасы. 1975. 72 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Стефан Цвейг. Тандалган новеллалар. Фрунзе, «Кыргызстан», басмасы, 1965. 216 бет.

Лермонтов М. Ю. Биздин замандын уулу. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 138 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эки поэма жөнүндө. — «Ала-Тоо», 1958, № 11, 142—150-беттер.
Өткүр калем. — «Ала-Тоо», 1958, № 10, 137—139-беттер.
Биздин айыл. — «Ала-Тоо». 1962, № 2, 98—119-беттер.
Айтыш. — «Ленинчил жаш», 1964, 18-сентябрь.
Жаштар тууралу жаңы фильм. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 22-март.
Келечектүү жанр. — «Ленинчил жаш», 1964, 4-декабрь.
Адабий сценарий жана кинематограф. — «Советтик Кыргызстан», 1967, 31-май.
Бакайдын кошуну. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 13-январь.
Кечеги эле балдар. — «Ленинчил жаш», 1967, 18-ноябрь.
Анын аты сыймыктуу. (М. Горький жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1968, 28-март.

Балкария — Кайсындын ата мекени. (К. Кулиевдин 50 жылдыгына карата) — «Кыргызстан маданияты», 1968, 24-апрель.

Жазуучу жана турмуш. (Мамлекеттик сыйлыкка көрсөтүлгөн чыгармаларга талкуу.) — «Кыргызстан маданияты», 1968, 28-август.

Кыргыздын бүгүнкү документ киносу. — «Коммунист», 1974, № 7.

Бүгүнкү күндөгү кыргыз документ киносу. (Кыргызстан кинематографисттер союзунун пленумундагы доклад жана жарыш сөздөр.) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 25-октябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Эшимбетов К. **Жаралуу көгүчкөн.** — «Ленинчил жаш», 1962, 9-февраль.

Эшмамбетов К. **Катаал багыт.** — «Ленинчил жаш», 1966, 15-июнь.

Орозканов С. **Катаал багыт.** — «Ленинчил жаш», 1967, 30-июнь.

Даутов К. **Кагылыштарда калыптанган мүнөздөр.** — «Кыргызстан маданияты, 71—72-беттер.

Орус тилинде

Баршай А. **Жүрөктүн эстелиги.** — «Советская Киргизия», 1968, 22-февраль.

Ростовцева И. **Кыпкызыл булут.** — «Детская литература», 1968, № 9, 71—72-беттер.

Колесников Е. **Кыпкызыл булут.** — «Литературный Киргизстан», 1968, № 11.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1969, 216—218-беттер.

ЖУМА ЖАМГЫРЧИЕВ

(1906—1944)

Советтик кыргыз жазуучуларынын биринчи муундарына кире турган акын Жума Жамгырчиев 1906-жылы азыркы Кыргыз ССРинин Тоң районундагы Күнбатыш айлында туулган. Жума 3 жашында атасынан жетим калып, энесинин тарбиясында өстү. 1916-жылы качкында ал да эл менен бирге Кытайга барып, Ниязимаш деген бай уйгурда эки жыл малай болуп жан багат. 1918-жылы кайткан эл менен Ысык-Көлгө келет. 1919-жылдан баштап айылдык мектептен окуп, сабатсыздыгы жоёт.

Ж. Жамгырчиев 1922-жылдан 1925-жылга чейин Ташкенттеги САГУдан окуйт. 1925-жылдан тартып, Фрунзедеги педтехникумда окуп, аны 1929-жылы бүтүрүп чыгат. Техникумду бүткөндөн кийин адегенде республикалык эл агартуу комиссариатында иштеп, анан 1935-жылга чейин Жалал-Абад педтехникумунун директору болуп иштейт. 1935-жылдан Ош областындагы Советтик-партиялык мектепте мугалим болуп иштеген. 1937—1939-жылдары Өзбек ССРинин Анжыян шаарындагы кыргыз-уйгур мектебинде мугалим болуп жүрөт.

1939-жылдан 1941-жылга чейин Ош шаарындагы эки жылдык мугалимдер институтунда мугалим болгон. 1941-жылы Тоң районундагы А. М. Горький атындагы орто мектепте мугалим болуп иштейт. 1942-жылдын аягында согушка кетет да, 1944-жылы ата-журт үчүн курман болот.

Ж. Жамгырчиев Кыргызстандын педагогикалык техникумунда окуп жүргөндө ыр жаза баштайт. 1931-жылы биринчи ырлар жыйнагы чыккан. 1959-жылы «Таңкы жарык» аттуу жыйнагы жарык көрөт.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1931, 97 бет.
Таңкы жарык. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959, 178 бет.
Ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975, 107 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 120 бет.

Маленов Б. **Кириш сөз.** — Китепте: Жамгырчиев Ж. Таңкы жарык. (ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959, 3—15-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан Жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 164—166-беттер.

Маликов К. **Патриот акын Жума Жамгырчиев.** — «Ала-Тоо», 1962, № 5, 103—108-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 133-бет.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 219—220-беттер.

МУСА ЖАНГАЗИЕВ

Белгилүү балдар жазуучусу Кыргызстан Ленин комсомолу сыйлыгынын лауреаты Муса Жангазиев 1921-жылы Кыргыз ССРинин Сокулук районундагы Карасакал айылында жумушчунун үй-бүлөсүндө туулган.

М. Жангазиев жаш чагынан ата-энесинен жетим калып, 1929-жылы Фрунзе шаарындагы Крупская атындагы балдар үйүнө келип кирет. 1935-жылы Гүлчөдөгү балдар үйүнө которулуп, 1940-жылы орто мектепти бүтүргөн, окуп жүргөн кезинде 1936-жылдан 1941-жылга чейин балдар үйүндө, кийин Гүлчөдөгү Токтогул атындагы орто мектепте старший пионервожатый болуп иштеп келген. 1941-жылы Кыргызстан ЛКСМ Гүлчө райондук биринчи конференциясы райком комсомолдун биринчи секретарлыгына шайлайт.

1943-жылы Ош областтык комсомол комитетинин пропаганда жана агитация боюнча секретарлыгына шайланат. 1945-жылы «Кызыл Кыргызстан» газетасына кабарчылар бөлүмүнүн башчысы болуп иштейт.

1946—1948-жылдар Кыргызстан КП БКнын алдындагы эки жылдык партиялык мектепте окуйт. 1948-жылдын июнь айында «Кыргызстан пионери» газетасына жооптуу редактор болуп бекитилет. 1952-жылы Кыргызстан ЛКСМ БКнын бюросу М. Жангазиевди жаңы уюштурулган «Жаш ленинчи» журналына жооптуу редактор кылып дайындайт. Кийин «Ала-Тоо» журналында башкы редакторлук кызмат аткарат.

1954-жылы М. Жангазиевди Кыргызстан Жазуучулар Союзунун башкармасы Москвадагы СССР жазуучулар союзунун алдындагы эки жылдык жогорку курска окууга жиберет. Окууну бүтүргөндөн кийин, кайра «Жаш ленинчи», андан кийин «Кыргызстан пионери» газетасына 1966-жылга чейин редактор болуп иштейт. Азыр Кыргызстан жазуучулар союзунун секретары болуп иштөөдө.

М. Жангазиев адабий ишин 1940-жылдары баштаган. Анын жазган ырлары, очерктери, фельетондору, аңгемелери республикалык газета-журналдарга үзгүлтүксүз басылып турган.

1951-жылы балдар үчүн жазылган «Балалык» деген биринчи ырлар жыйнагы чыккан.

Кийин «Назарбектин классташтары», «Жаңы жолдош», «Жети жылдыктын жеткинчектерин», «Тилектештер» деген повесттер жана бир нече ырлар жыйнактары чыкты.

1972-жылы «Бала менин өмүрүм» деген ырлар жыйнагы үчүн Кыргызстан Ленин комсомолунун лауреаты деген ардактуу наамды алууга татыктуу болду. 1970-жылы В. И. Лениндин 100 жылдыгына арналган Бүткүл союздук конкурста «Көгүлтүр Ысык-Көлүм» деген повестти биринчи даражадагы диплом алган.

М. Жангазиев сценарийлери боюнча бир нече фильмдер «Кыргызфильм» жана телефильм тарабынан тартылган.

М. Жангазиевдин көптөгөн китептери орус, украина, өзбек, эстон, азербайжан, түркмөн, тажик, казак, татар, грузин, якут жана башка тилдерге которулган.

М. Жангазиев 1941-жылдан КПССтин, 1951-жылдан СССР Жазуучулар Союзунун мүчөсү.

Адабияттагы жана коомдук иштердеги, айрыкча жаштарды коммунистик духта тарбиялоодо сиңирген эмгеги үчүн «Эмгек Кызыл Туу», эки жолу «Ардак белгиси» ордендери, медалдар, бир нече жолу Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары, ВЛКСМ БКнын, Кыргызстан ЛКСМ БКнын, Тынчтыкты сактоонун Бүткүл союздук комитетинин Ардак грамоталары, СССРдин элге билим берүү министерствосунун, Бүткүл союздук Ленин атындагы пионер уюмунун Ардак грамоталары, Украина ССРинин Жогорку Советинин Ардак грамотасы, Казакстан ЛКСМ БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган. Кыргыз ССРинин элге билим берүү министерствосунун отличниги, СССР басма сөзүнүн отличниги жана башка официалдуу бир нече белгилер менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Балалык. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 73 бет.

Бакыт гүлдөрү. (Ырлар) Фрунзе. Кыргызмамбас, 1951. 110 бет.

Жылдыздар. (Ырлар) Бөбөктөргө арнап. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 79 бет.

Пионерлер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 148 бет.

Ажырагыс достор. (Повесть) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 275 бет.

Келечектин ээлери. (Ырлар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953, 162 бет.

Москвага учуп бар. (Мектеп жашындагы кежне балдар үчүн ырлар) Фрунзе. Кыргызмамбас, 1954, 51 бет.

Назарбектин классташтары. (Повесть) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954, 282 бет.

Тянь-Шандык кишилер. (Ырлар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955, 64 бет.

Өскөн жер. (Жаңы ырлар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 319 бет.

Жаңы жолдош. (Повесть) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 127 бет.

Кырчын өмүр. (Повесть) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 138 бет.

Экинчи күзгү. (Тестиер балдар үчүн) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 145 бет.

Бүлдүркөн. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас. 1959. 20 бет.

Табышмактуу таш. (Кенже балдар үчүн) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 30 бет.

Зоопаркта. (Кенже балдар үчүн) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 31 бет.

Жети жылдыктын жетишкендиктери. (Повесть) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 26 бет.

Сыймык. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 152 бет.

Үчүнчү үйдүн балдары. (Аңгемелер) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 32 бет.

Бул эки кыз, жакшы кыз. (Жаңы ырлар) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962. 159 бет.

Келин. (Аңгеме, очерктер жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 212 бет.

Дагы кол чабылды. (Аңгемелер. Өспүрүмдөр үчүн) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 244 бет.

Жыргалым. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 142 бет.

Тилектештер. (Повесть) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966, 271 бет.

Бермет. (Поэма жана ырлар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 207 бет.

Кайың сыры. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 128 бет.

Жалында костер, жалында. Фрунзе, «Мектеп», 1969. 230 бет.

Таң. (Тандалма жана жаңа ырлар) Фрунзе, «Кыргызстан», 1970. 206 бет.

Менин бешим кып-кызыл. Фрунзе, «Мектеп», 1970. 247 бет.

Бала менин өмүрүм. (Кенже жана тестиер балдар үчүн ырлар, жомоктор жана поэма.) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 287 бет.

Көз нурларым. (Ырлар, поэмалар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973, 215 бет.

Орус тилинде

Өтө укмуштуу тоо. (Ырлар) Москва, Детгиз, 1955. 32 бет.

Жаңы көчө. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956. 36 бет.

Эстелик болот бул жерде. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957. 52 бет.

Бактылуу сапар. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 202 бет.

Жаңы бак. Москва, «Советский писатель», басмасы, 1958. 93 бет.

Жеңишбектин жеңиши. (Аңгемелер) Москва, Детгиз, 1958. 46 бет.

Балдарга. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 133 бет.

Аскар. (Поэма) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 60 бет.

Тың албаган балдар. (Повесть) Москва, Детгиз, 1962. 189 бет.

Кыргыз мончогу. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966, 146, бет (А. И. Дергечев менен бирге.)

Вожатый. (Поэма) Москва, «Правда» басмасы, 1964. 64 бет.

Жылуу көгүлтүр Ысык-Көлдө. (Повесть) Москва, «Детская литература» басмасы, 1969. 78 бет.

Асмандагы кар. (Ырлар жана поэмалар) Москва, «Советский писатель», басмасы, 1971. 102 бет.

Планетабыздын үстүнкү катмары. (Очерктер) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 176 бет.

Көгүлтүр жылуу Ысык-Көлдө (Повесть) Москва, Детгиз, изд. 2. 1974, 64 бет.

Украин тилинде

Алкыш. (Аңгеме) Киев, «Молот» басмасы, 1969.

Тынчы жок балдар. (Повесть жана аңгемелер) Киев, «Веселка» басмасы, 1972.

Казак тилинде

Кыргызстандын жаштыгы. Алма-Ата, Казакиздат, 1960. 43 бет.

Түркмөн тилинде

Женишбектин жеңиши. Ашхабад, 1961, 50 бет.

Өзбек тилинде

Укмуштуу тоо. (Ырлар) Ташкент, «Узбекстон», 1963.

Эстон тилинде

Аңгемелер. Таллин. 1964.

КОТОРМОЛОРУ

Кыргыз тилинде

Михалков С. Лениндин музейинде. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас. 1953, 32 бет. (Рыскулов Р. менен бирге.)

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Биздин сыймык. (Т. Сыдыкбеков жөнүндө). — «Ленинчил жаш», 1949, 15-апрель.

Манасчы. — «Жаш ленинчи», 1958, № 9, 11-бет.

Муса Жангазиев. (Декада өзүнүн даярдыгы жөнүндө) — «Ала-Тоо» 1958, № 9, 102-бет.

Он жети миллиондор. — «Ленинчил жаш», 1961, 19-май.

Белгилүү котормочу. — «Советтик Кыргызстан», 1962, 16-сентябрь.

Жеткинчектердин сүйүктүү газетасы. («Кыргызстан пионери» газетасына 30 жыл.) — «Советтик Кыргызстан», 1963, 1-февраль.

Кайда бышкан кара чучук? — «Советтик Кыргызстан», 1963, 16-апрель.

Даңазалай берет. — «Мугалимдер газетасы», 1963, 27-апрель.

Партиянын ишеничин актайбыз. — «Ала-Тоо», 1963, № 7, 5—6-беттер.

Балдар жазуучусу болгун келсе... — «Ленинчил жаш», 1963, 22-ноябрь.

Кубанычта болосуң. (Токтогул ГЭСинин курулушунан кат.) — «Советтик Кыргызстан», 1965, 19-август.

Мугалимди эч унутпайм. — «Мугалимдер газетасы», 1965, 7-сентябрь.

Кичинекейлер үчүн чоң милдет. (Балдар адабиятына коюлган жаңы талаптар жөнүндө.) — «Ленинчил жаш», 1966, 23-сентябрь.

Азыркы мезгилдеги кыргыз адабияты. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 31-март.

Жайлоодогу той. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 29-сентябрь.

Үмүттүү адамдар. (Жаш жазуучулардын бүткүл союздук кеңешмесине карата.) «Ленинчил жаш», 1969, 25-март.

Милдеттүүмүн. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 18-февраль.

Биз сыймыктануучу адамдар. (Жазуучунун жол дептеринен) «Советтик Кыргызстан», 1970, 30—31-декабрь.

Элибиз үчүн, партиябыз үчүн. — «Кыргызстан маданияты», 1971, 3-март.

Менин шаарым, кайда сенин жаштыгын. — «Советтик Кыргызстан» 1971, 23-март.

Кыргызстан жазуучулар союзунун V съезди. — «Ленинчил жаш», 1971, 1-май.

Достугубуз бекемдей бермекчи. (Кыргыз адабияты менен латыш адабиятынын байланышы жөнүндө.) — «Ала-Тоо», 1971, № 8, 19—20-беттер.

Акын, драматург. — «Советтик Кыргызстан». 1971, 10-октябрь.

Ыйык турбайбы! — «Ден соолук», 1973, № 12, 13-бет.

Бөтөлкөнүн сыныгы. — «Советтик Кыргызстан», 1973, 4-август.

Балдар адабиятынын тарбиялык мааниси. — «Ленинчил жаш», 1973, 9-май.

Кыргызстан жазуучулар союзунун кезектеги иш чаралары. «Кыргызстан маданияты», 1973, 25-январь.

Жаш акындардын чыгармачылыгы жөнүндө сөз. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 3-октябрь.

Октябрдин жемиши. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 6-ноябрь.

Ишке ашкан тилек. — «Жаш ленинчи», 1974, № 10, 8—9-беттер.

Бийик сезимдин акыны. (Кыргыз ССРинин эл акыны, Социалисттик Эмгектин Баатыры Аалы Токомбаев 70 жашта.) — «Кыргызстан аялдары». 1974, № 11, 16—17-беттер.

Орус тилинде

Сатиранын курч сөздөрү үчүн. — «Советская Киргизия», 1954, 11-сентябрь.

Биринчи кадам. — «Литературный Киргизстан», 1961, № 5, 31—40-беттер.

Ишеничти актоо керек. — «Советская литература», 1964, 21-июнь.

Биздин «Степа агай». — «Советская Киргизия», 1965, 4-апрель.

Горький аркылуу.— «Русский язык в киргизской школе», 1968, № 2, 4—5-беттер.

Бирдиктүүлүк, баш кошкондук. — «Советская Киргизия», 1968, 1-октябрь.

Жаш адабиятчылардын форуму. (Кыргызстан жазуучулар союзунун секретары. М. Жангазиевдин интервьюсу.) — «Советская Киргизия», 1969, 22-март.

Турмушту сүйгөндөр, майрамыңар куттуу болсун! — «Комсомолец Киргизии», 1971, 22-май.

Горькийдин жардамы менен.— «Детская литература», 1972, № 2, 25—26-беттер.

Тоолор жана адамдар.— «Советская Киргизия», 1972, 4—5-ноябрь.

Илгерилеген кадам. — «Советская Киргизия», 1973, 6-ноябрь.

Эзелки Ак-Теректин жаңы кылымы. — «Литературный Киргизстан», 1974, № 2, 88—86-беттер.

Жаш адабиятчыларга камкордук чоң. — «Ленинчил жаш», 1975, 18-март.

Адамдын дүйнөсү. (Чебер жөнүндө сөз.) — «Советская Киргизия», 1975, 23-май.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Жаш акын М. Жангазиевдин чыгармалары жөнүндө. — «Ленинчил жаш», 1952, 30-январь.

Макешев Н. **Балдар.** — «Ленинчил жаш», 1952, 18-май.

Турсуналиев М. **«Пионер аттуу жыйнак жөнүндө.**— «Мугалимдер газетасы», 1954, 28-январь.

Укаев К. **Балдар үчүн пайдасы аз чыгарма.** — «Ленинчил жаш», 1954, 19-февраль.

Баялинов К. **Бир повесть жөнүндө.** — «Советтик Кыргызстан», 1955, № 1, 95—96-беттер.

Суванбеков Ж. **Назарбектин классташтары.**— «Мугалимдер газетасы», 1955, 19-май.

Эшмамбетов К. **Көркөм чыгармада көркөмдүк күч болсун.** — «Советтик Кыргызстан», 1955, № 12, 83—90-беттер.

Иманалиев С. **«Жаңы жолдош», жөнүндө биздин пикир.** — «Мугалимдер газетасы», 1957, 17-январь.

Муса Жангазиев. — «Советтик Кыргызстан», 1958, 13-апрель.

Асаналиев К. **Жакшы ырлар чачылып жатпас.** — «Ленинчил жаш», 1958, 9-май.

Байтемиров Н. **Сыйбы, же кыжырданууубу?** — «Советтик Кыргызстан», 1958, 14-сентябрь.

Султанов О. **Жангазиевдин жаңы повести.**— «Ала-Тоо», 1958, № 12, 150—152-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 110—111-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** (Био-библиографиялык справочниги), Фрунзе, 1958, 116—118-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Бейшеналиев Ш. **Балдар үчүн айрым китептери жөнүндө.** — «Мугалимдер газетасы», 1958, № 8, 61—74-беттер, № 9, 57—62-беттер.

Балдар жазуучусу. — «Кыргызстан пионери», 1958, 27-сентябрь.

Алагушов Б. **Бүгүнкү күндүн повести.** — «Мугалимдер газетасы», 1961, 29-сентябрь.

Үсөнов С. **«Сыймык».** — «Советтик Кыргызстан», 1962, 17-январь.

Алиев М. **Ак чач пионер.** — «Ленинчил жаш», 1962, 29-апрель.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас. 1962, 167—171-беттер.

Бапаев Х. **Азыркы заман жөнүндөгү ырлар.** — «Ала-Тоо», 1966, № 3, 136-бет.

Маркиш Д. **Жазуучу Муса Жангазиевдин бир жумалык иши.** — «Кыргызстан маданияты», 1968, 21-август.

Илипаев А. **Тарбия берүүчү жыйнак.** — «Мугалимдер газетасы», 1968, 3-июль.

Орозбаев М. **Башкы вожатый.** (Жазуучу М. Жангазиев 50 жашта.) — «Ленинчил жаш», 1971, 23-март.

Алымов Б. **Балдардын барктуу акыны.** (Жазуучу М. Жангазиев 50 жашта.) — «Мугалимдер газетасы», 1971, 24-март.

Исаков И. **Балалык өмүрдүн ырчысы.** (Акын жана прозаик М. Жангазиев 50 жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 24-март.

Кичинекейлердин жазуучусу. (М. Жангазиевдин 50 жашка толушуна карата.) — «Ала-Тоо», 1971, № 4, 104—118-беттер.

Асаналиев Б. **Бала менин өмүрүм.**— «Кыргызстан маданияты», 1971, 22-декабрь.

Абдраимов Ж. **Ак жол каалап...** — «Кыргызстан маданияты», 1972, 16-ноябрь.

Жапиев Ж. **Балдарга арналган ырлар.** — «Ленинчил жаш», 1972, 5-декабрь.

Исаков И., Жунушев К. **Балдарга арналган өмүр.** — «Мугалимдер газетасы», 1972, 22-декабрь.

Муса Жангазиев. 5—8-класстагы окуучуларга эскерткич. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971, 4 бет.

Муса Жангазиев 5—6-класстагы китеп окуучуларга эскерткич. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971, 5 бет.

Орус тилинде

Даронян С. **Балдар үчүн ырлар.**— «Советская Киргизия», 1955, 18-декабрь.

Вожайко В. **«Бактылуу саптар».** — «Советская Киргизия», 1957, 19-сентябрь.

Брудный А. **«Бактылуу саптар».** — «Литературный Киргизстан», 1958, № 3, 121—123-беттер.

Земляк Я. Кыргыз балдарынын акыны. — «Советская Киргизия», 1958, 8-октябрь.

Борян Г. Сүйүктүү мотив. — «Литературная газета», 1958, 11-октябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе. Кыргызмамбес, 1958, 122—124-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. Кыргызстандын адабияты. (Био-библиографиялык көрсөткүч.) Фрунзе, 1958, 106—107-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Лосев Д. С., Морозов О. Д. Кыргыз адабияты. (Рекомендация көрсөткүч.) Москва. 1958. 68—69-беттер. (СССР мамлекеттик Ленин ордендүү В. И. Ленин атындагы китепканасы. Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Дмитриев К. Пионерлер менен жашы тең. — Советская Киргизия», 1962, 19-май.

Маркиш Д. Муса Жангазиев менен кезигүү. — «Литературная газета», 1968, 14-август.

Хлыпенко Г. Сенин замандаштарың. — «Комсомолец Киргизии», 1968. 19-ноябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 221—226-беттер.

Афиджанова Г. Кыргыз балдарына арналат. — «Советская Киргизия», 1970, 19-ноябрь.

Муса Жангазиев. — «Детская литература», 1970, № 12, 80-бет.

Жүрөгүндө комсомолдук от менен. (М. Жангазиев 50 жашта.) — «Комсомолец Киргизии», 1971, 25-март.

Березин В. Ыргактуу саптар. — «Советская Киргизия», 1971, 18-ноябрь.

Сальников А. Жаштыктын жана жаңылыктын поэзиясы. — «Комсомолец Киргизии», 1972, 2-декабрь.

Рудов М. Өз крайы жөнүндө. — «Советская Киргизия», 1973, 20-март.

КАСЫМАЛЫ ЖАНТӨШЕВ

(1904—1968)

Белгилүү прозаик, драматург Кыргыз ССРинин эл жазуучусу Касымалы Жантөшев 1904-жылы Ысык-Көл өрөөнүндөгү азыркы Түп районуна караштуу Теңизбай айлында кедей-дыйкан адамдын үй-бүлөсүндө туулган. Бала чагында жокчулуктун каарын көп тарткан, малчылар менен дыйкандардын арасында жүрүп, алардын турмуш абалын, тилегин жакшы билген.

К. Жантөшев 1919-жылдан 1924-жылга чейин айылдык мектепте, 1930-жылга чейин Фрунзедеги педагогикалык техникумда окуган. Келечектеги жазуучу техникумду бүткөндөн кийин 1934-жылга чейин Кыргыз ССР эл агартуу Комиссариатында методист, РайОНОнун башчысы, окутуучу болуп иштеген. 1934-жылдан 1946-жылга чейин К. Жантөшев Кыргызстан мамлекеттик драма театрынын режиссеру, артисти болгон.

Ал өзүнүн чыгармачылык жолун драматург катары баштап, студенттик драмалык кружокторго өзүнүн бир актылуу пьесаларын койдурат. 1922-жылы ал «Койчу», 1927-жылы «Лениндин уулу», «Түштө», «Биз комсомолецтер» деген пьесаларын жазат.

1928-жылы К. Жантөшев Октябрь революциясына чейинки кыргыз аялдарынын кайгылуу тагдыры жөнүндө «Алым менен Мария» жана «Карачач» пьесаларын жазат. 1929-жылы «Жоголсун байлар» деген үч актылуу пьеса жазган. Бул пьеса мурда педагогикалык техникумдун өздүк көркөм чыгармачылык кружогунда, кийин Кыргызстан мамлекеттик драма театрында коюлган.

1938-жылы «Эки жаш» деген повести, 1939—1941-жылдарда «Каныбек» романынын эки томун жарыкка чыгарат.

Кыргыздын элдик оозеки чыгармасына кайрылуу менен К. Жантөшев 1942-жылы эпостун мотиви менен баатырдык драмасы болгон «Курманбек» жана ушул эле жылы фашисттик оккупанттарга каршы күрөшкөн партизан-

дардын турмушунан алып, «Өч алуу» деген пьесаны жазган. Согуш мезгилинде К. Жантөшев булардан башка да бир канча пьесалар жазды, анын ичинен көрүнүктүүсү согуш күндөрүндөгү колхозчулардын ишин сүрөттөгөн «Ким каптын» комедиясы.

Андан кийин «Азоого чалма» жана «Каныбек» деген ири драмалык чыгармаларын жазып, Кыргызстан Мамлекеттик драма театрына койдурган.

«Каныбек» романынын үстүндө иштөөнү улантуу менен жазуучу 1949-жылы романдын үчүнчү китебин, ал эми 1958-жылы төртүнчү китебин жазат.

К. Жантөшев котормочу катары да белгилүү. Ал Николай Островскийдин «Болот кантип курчуду», «Сепсиз кыз» деген чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

Жазуучунун бир нече чыгармалары, анын ичинде «Курманбек» романы орус тилине которулуп басылган.

Адабият жана искусстводо сиңирген эмгеги үчүн К. Жантөшев Эмгек Кызыл Туу ордени, эки жолу «Ардак белгиси» ордени жана «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдары менен сыйланган. Мындан башка да К. Жантөшев Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Окуу китеби. 1 жылдык. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1930. 65 бет.

Сабатсыздар үчүн кыргыз тилинин программасы жана окутуу методу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1931. 16 бет.

Колхозчулар үчүн окуу китеби. 2-басылышы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1931. 247 бет.

Мектеп балдарынын тилин өстүрүү жөнүндө. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1932. 22 бет.

Эсепти чыгаруу жолдору жана бөлчөктөр. (Айыл-кыштак мугалимдери жана жогорку класстын балдары үчүн.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1932. 62 бет.

Эки жаш. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1938. 104 бет.

Дагы: **Эки жаш.** Аңгеме жана очерктер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 212 бет.

Каныбек. Роман. 1—3. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939—1948.

I-китеп. 1939. 271 бет.

II-китеп. 1941. 153 бет.

III-китеп. 1948. 239 бет.

Дагы: I-китеп. 1957. 650 бет.

II-китеп. 1958. 754 бет.

Адыл мерген. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1941. 95 бет.

Чолпонбай. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943. 44 бет.

Тилек. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 136 бет.

Жалындуу жаштар. Фрунзе. Кыргызмамбас, 1951. 352 бет.

Бир үйдө. — Китепте: Пьесалар. (Кыргыз драматургдарынын жазган пьесаларынан алынган жыйнак.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 3—48-беттер.

Курманбек. (4 актылуу драма) — Китеп: Пьесалар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 227—310-беттер.

Ашуу ашкан суу. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1955. 299 бет.

Мендирман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 140 бет.

Биздин жомоктор, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 170 бет.

Каныбек. Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 280 бет.

Кантецирлик чабан. Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 340 бет.

Биздин секретарь. Өспүрүмдөр үчүн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1964. 306 бет.

Пьесалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 284 бет.

Менин тагдырым. (Повесть) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 208 бет.

Чолпонбай. (Аңгеме) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 51 бет.

Тандалган чыгармалар, Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972.

I-том. 612 бет.

II-том. 728 бет.

III-том. 644 бет.

Орус тилинде

Баатыр Курманбек. (4 актылуу, 8 сүрөттүү драма) М., Л., «Искусство», 1944. 136 бет.

Эл акыны. (4 актылуу, 8 сүрөттүү драма) М., «Искусство», 1952. 152 бет.

Каржукпас. Роман, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 280 бет.

Каныбек. Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956, 319 бет.

Каныбек. Роман, I кн. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 407 бет.

Каныбек. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 947 бет.

Кантецирлик чабан. Роман. М., «Мол. гвардия», 1964. 334 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Лермонтов М. Ю. **Ырчы Кериб.** Түрк элинин жомогу. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1938. 16 бет.

Будогоская Л. А. **Фонар жөнүндө повесть.** Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1938. 92 бет.

Андерсен Ганс Христиан. **Кебетесиз балапан.** Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1938. 28 бет.

Андерсен Ганс Христиан. **Дюймовочка.** Фрунзе — Казан, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 24 бет.

Смирнов Е. Н. **Данктуу пионер Гена Шукин.** Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1940. 61 бет.

Островский Н. А. **Болот кантип курчуду.** Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1940. 551 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Даанышман жазуучу. (А. С. Грибоедовдун туулганына 150 жыл толушуна карата) — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 14-январь.

Кружоктун кошкон салымы.— «Ленинчил жаш», 1957, 14-январь.

Адилеттүү сын үчүн.— «Советтик Кыргызстан», 1957, 30-ноябрь.

Даярдык зор. (Декадага даярдык жөнүндө) — «Ала-Тоо», 1958, № 7, 102-бет.

Аннанын кыздары.— «Кыргызстан аялдары», 1963, № 4, 14—16-беттер.

Орус тилинде

Сценага чыкчу жол. «Правда», 1956, 28-декабрь.

Жазуучунун милдети.— «Правда», 1958, 14-октябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Аскар. «Кара чач».— «Кызыл Кыргызстан», 1929, 1-май.

Бектурсунов С. «Тилек» жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1950, № 1, 53—59-беттер; «Ленинчил жаш», 1950, 29-январь.

Бейшеналиев Ш. Чоң окуяны чоркок сүрөттөгөн чыгарма.— «Ленинчил жаш», 1952, 23-март.

Самаганов Ж. Жаңы тема, эски ыкма.— «Советтик Кыргызстан», 1952, № 5, 46—63-беттер.

«Жалындуу жаштар» повестин талкуулоо.— «Ленинчил жаш», 1952, 18-июнь.

Дароняи С. Эл акыны жөнүндөгү драма.— «Советская Киргизия», 1953, 24-декабрь.

Абдумомунов Т. Кыргыз элинин көрүнүктүү драматург жазуучусу. Жазуучу Жантөшевдин туулганынын 50 жылдыгы.) — Советтик Кыргызстан», 1955, № 1, 75—79-беттер.

Токомбаев А. Тунгуч драматург. (Жазуучу Жантөшевдин туулганынын 50 жылдыгы.) — «Советтик Кыргызстан», 1955, № 1, 80—81-беттер.

Мамбетакунов А. Жазуучу менен сырдашуу. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада өткөрүлүүчү декадасына карата.) — «Ленинчил жаш», 1957, 22-декабрь.

Жумабаев Б. Көрүнүктүү драматург. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада боло турган декадасына карата.) — «Жаш ленинчи», 1958, № 2, 13—15-беттер.

Жигитов С. Романтикалуу повесть жана бир адилетсиз пикир жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1958, № 3, 145—148-беттер.

Суванбеков Ж. Касымалы Жантөшев. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада боло турган декадасына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1958, 15-апрель.

Суванбеков Ж. Таланттуу жазуучу, чебер драматург. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада боло турган декадасына карата.) — «Мугалимдер газетасы», 1958, 19-сентябрь.

Төлөев Ж. «Каныбек» романынын кайра басылышына карата.— «Советтик Кыргызстан», 1958, 24-сентябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 44—46-беттер.

Токтобаева Р. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 55—57-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 172—178-беттер.

Ибраев К. Ардактуу кесип жөнүндөгү спектакль.— «Мугалимдер газетасы» 1963, 26-март.

Артыкбаев К. Гүлзаттын тагдыры.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 29-август.

Абдумомунов Т. Искусство тоосунун чокусу бийик. (Касымалы Жантөшев алтымыш жашка чыкты.) — «Советтик Кыргызстан», 1964, 20-сентябрь.

Абдраимов Ж. Калк кадырлаган талант.— «Кыргызстан аялдары», 1964, № 9, 2—15-беттер.

Бейшеналиев Ш. Калк кастарлаган «Каныбек».— «Ленинчил жаш», 1964, 20-сентябрь.

Маймулов С. Жазуучунун бир күнү.— «Жаш ленинчи», 1964, № 9, 12-бет.

Жумабаев М. Тагдырына суктанам.— «Ленинчил жаш», 1964, 20-сентябрь.

Жусуев С. Сүйүктүү жазуучу.— «Ленин жолу», 1964, 20-сентябрь.

Белсемдүү жазуучу, көрүнүктүү драматург. (Касымалы Жантөшев алтымыш жашка чыгышына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1964, 20-сентябрь.

Суванбеков Ж. Чоң жазуучу.— «Ленинчил жаш», 1964, 20-сентябрь.

Суванбеков Ж. Чоң прозаик, чебер драматург. (К. Жантөшевдин 60 жашка толушуна карата.) — «Ала-Тоо», № 9, 50—55-беттер.

Суванбеков Ж. К. Жантөшев. (Очерк. Жазуучунун чыгармачылыгы жөнүндө).— Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1964, 169-бет.

Абдылдабеков К. Кыраакылык жана боорукерлик.— «Ала-Тоо», 1966, № 6. 138—142-бет.

Абдылдабеков К. Революциялык күрөш жана роман.— «Ала-Тоо», 1967, № 9, 141—148-беттер.

Бапаев Х. «Биздин секретарь»,— «Ленинчил жаш», 1967, 13-август.

Жантөшев К. Чыгармачылык ойлор жана пландар.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 3-апрель.

Касымалы Жантөшев (Некролог) — «Советтик Кыргызстан», 1968, 13-сентябрь; «Ленинчил жаш», 1968, 14-сентябрь; «Кыргызстан маданияты», 1968, 18-сентябрь.

Акыркы коштошуу.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 18-сентябрь.

Рыскулов М. Бөксөрө түштүк.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 18-сентябрь.

Абдылдабеков К. Касымалы Жантөшевдин чыгармачылык өзгөчөлүгү боюнча айрым байкоолор.— «Кыргызстан маданияты», 1969. 10-сентябрь.

Абдылдабеков К. Сөз устаты.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 18-декабрь.

Абдылдабеков К. Тагдыр чиелеништери.— «Ала-Тоо», 1969, № 3. 149—153-беттер.

Абдылдабеков К. Сөз чебери. Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1970, 96 бет.

Күмүшалиев К. Касымалы Жантөшев. (Эскерүү.) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 15-декабрь, 22-декабрь.

Бапаев Х. Өчпөс жылдыз. (Кыргыз эл жазуучусу Касымалы Жантөшевдин туулгандыгына 70 жыл.) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 28-ноябрь.

Мавлянов Ж. Касыке! (Эскерүү. Кыргыз эл жазуучусу Касымалы Жантөшевдин туулгандыгына 70 жыл.) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 28-ноябрь.

Абдылдабеков К. Учкул таланттын өзөн.— «Ала-Тоо», № 12, 1974, 122—127-беттер.

Орус тилинде

Львов Н. Касымалы Жантөшевдин «Эл ырчысы» деген пьесасы жөнүндө.— Китепте: Жантөшев К. Эл ырчысы., М., «Искусство», 1952, 144—152-беттер.

Самаганов Ж. Жаңы тема, эски ыкма.— «Кыргызстан» 1952, № 5, 46—63-беттер.

Даронян С. Элдик ырчы жөнүндө драма.— «Советская Киргизия», 1953, 24-декабрь.

Абдумомунов Т. Көрүнүктүү кыргыз драматургу. (Касымалы Жантөшевдин 50 жашка толушу жөнүндө.) — «Киргизстан», 1955, № 1, 61—63-беттер.

Сасыкбаев С. Таланттуу жазуучу жаңы драматург. (Касымалы Жантөшевдин 50 жашка толгондугуна карата.) — «Комсомолец Киргизии», 1955, 28-январь.

Павлихин Е. Көркөмдүк көрөгөчтүк жөнүндө.— «Киргизстан», 1956, № 3, 59—72-беттер.

Павлихин Е. Максат жана аны ишке ашырылышы.— «Советская Киргизия», 1956, 7-июнь.

Нурмаханов К. Начар көрсөтүлгөн образ.— «Казакстан правдасы», 1956, 28-июль.

Бобулов К. Драматург жана прозаик.— «Советская Киргизия», 1958, 14-октябрь.

Павлов Н. К. Жантөшевдин пьесалар жыйнагы.— «Советская Культура», 1958, 18-октябрь.

Жумабаев Б. Жантөшевдин драматургиясы жөнүндө.— Китепте: Кыргыз ССРинин жаш илимий кызматкерлеринин эмгектери. (АН. Кирг. ССР). Фрунзе, 1958, 395—400-беттер.

Симонов Е. «Курманбек».— «Правда», 1958, 22-октябрь; «Советская Киргизия», 26-октябрь.

Байзаков Т. Атактуу драматург.— «Киргизстан хакикаты»,— 1958, 14-октябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 51—53-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. Кыргызстандын адабияты, Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, 1958, 56—58-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Богомазова Т., Колесников И. Изденүү жөн эле жазуу эмес.— «Советская Киргизия», 1964, 24-май.

Керимжанова Б. Жазуучунун кумардуу үнү. (К. Жантөшевдин 60 жашка толушуна карата.) — «Комсомолец Киргизии», 1964, 18-сентябрь.

Жумабаев Б. Чоң жазуучу — драматург. (К. Жантөшевдин 60 жашка толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 1964, 20-сентябрь.

Касымалы Жантөшев (Некролог) — «Советская Киргизия», 1968, 13-сентябрь; «Комсомолец Киргизии», 1968, 13-сентябрь.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-жж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 146—150-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 228—234-беттер.

КУДАЙБЕРГЕН ЖАПАРОВ

Прозаик жана драматург Кудайберген Жапаров 1933-жылы Сокулук районундагы Саз селосунда колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. Октябрь жети жылдык, Калинин орто мектептеринде окуп, 10-классты 1950-жылы Фрунзе шаарындагы Пушкин атындагы № 5 орто мектебинен бүткөн. 1952-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине келип кирет, аны 1957-жылы бүтүрүп чыгат. Студенттик күндөрүндө анын ангемелери «Ленинчил жаш», «Кыргызстан пионери» газеталарына чыга баштайт.

К. Жапаров университетти бүтөрү менен «Ала-Тоо» журналына кызматка орношот. 1959—1961-жылдардын аралыгында Кыргызокуупедмамбаста жана Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы радио уктуруу боюнча комитетте редактор болуп иштейт. 1962-жылы кайрадан «Ала-Тоо» журналына өтүп, ошондон бери ушул журналда иштеп келе жатат.

Биринчи китеби «Абыш» 1959-жылы жарык көргөн. Кийин «Эрдик», «Агроном кыз», «Аталар» ж. б. бир нече китептери чыкты.

К. Жапаров драматургия жанры боюнча эмгектенүүдө. Анын калеминен «Коңшулар», «Намыскөйлөр», «Кыздардын өчү» сыяктуу пьесалар жаралды.

Ал 1963-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Абыш. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 86 бет.
Эрдик. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 75 бет.
Агроном кыз. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 208 бет.
Аталар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1965. 171 бет.
Талаа. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 136 бет.

Председатель. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 214 бет.
Анын экинчи төрөлүшү. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 145 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Атасынын изи менен.— «Ала-Тоо», 1957, № 12, 65—71-беттер.
Капчыгай ичинде.— «Ала-Тоо», 1958, № 5, 92—100-беттер.
Шыктуу кыз.— «Ала-Тоо», 1958, № 7, 73—77-беттер.
Даңазалуу эмгек.— «Ала-Тоо», 1959, №3, 42—45-беттер.
Күрөш күндөрүндө.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 26-январь.
Коңшулар. (Үч актылуу, 6 сүрөттүү комедия.) — «Ала-Тоо», 1972, № 5, 74—106-беттер.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Артыкбаев К. **Эки повесть жөнүндө.**— «Ала-Тоо», 1959, № 1, 114—118-беттер.

Салиев А. **Эстелик дептери.**— «Ленинчил жаш», 1963, 27-ноябрь.

Бапаев Х. **Укмуштун үмүтү.**— «Ала-Тоо», 1963, № 11, 102—108-беттер.

Аскаров Т. **Жаштардын ангемелери.**— «Ленинчил жаш», 1963, 22-декабрь.

Абдраев А. **Агроном кыз.**— «Ленинчил жаш», 1964, 11-ноябрь.

Ибраимов К. **«Намыскөйлөр».**— «Нарын правдасы», 1971, 25-декабрь.

Ибраимов К. **Үмүттөндүрүп койду.**— «Кыргызстан маданияты», 1973, 9-февраль.

Орозканов С. **Бүгүнкү күн жана адабий каарман.**— «Кыргызстан маданияты», 1973, 1-март.

Курманкулов Б. **Сахнада дагы бир комедия.**— «Кыргызстан маданияты», 1973, 29-ноябрь.

НУРПАИС

ЖАРКЫНБАЕВ

Акын Нурпаис Жаркынбаев 1939-жылы Нарын областындагы Жумгал районунун «Кызарт» совхозунда дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөндөн кийин Н. Жаркынбаев «Ленинчил жаш» газетасында эң алды корректор, бөлүм башчысы, кийин редактордун орун басары болуп иштеген. 1973—1975-жылдары Н. Жаркынбаев Москвадагы КПСС БКнын алдындагы Жогорку партиялык мектепте окуйт. Азыр республикалык «Коммунист» журналында бөлүм башчы.

Н. Жаркынбаевдин чыгармачылык жолу 1956-жылы «Жаш ленинчи» журналына чыккан «Биздин балалык» деген ыры менен башталган. Ошондон баштап анын ырлары жана поэмалары республикалык газета-журналдарда жарык көрүп келатат.

1966-жылы «Жаштык жазы» деген алгачкы ырлар жыйнагы чыккан. 1970-жылы Н. Жаркынбаевдин «Өмүрлөр тоодон башталат», 1972-жылы «Чабалекейлер» аттуу ыр жыйнактары жарык көрөт. Ал эми 1971-жылы анын котормосу менен орус акыны Егор Исаевдин «Акыл соту» аттуу көлөмдүү поэмасы өз алдынча китеп болуп чыгат.

Н. Жаркынбаевдин ырлары орус жана айрым улуттук тилдерге которулуп, «Молодая гвардия», «Молод Украина», «Лениншил жас» өндүү газета-журналдарга басылган.

Н. Жаркынбаев тарабынан В. Маяковскийдин, М. Светловдун, Е. Евтушенконун, А. Вознесенскийдин айрым ыр, поэмалары которулуп. жарык көргөн.

Н. Жаркынбаев 1967-жылдан КПССтин, 1968-жылдан СССР Жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жаштык жазы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 98 бет.
Өмүрлөр тоодон башталат. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы. 1970. 77 бет.
Чабалекейлер. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 12 бет.
Жүрөк тартуулары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975. 90 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Исаев Е. А. **Акыл соту.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Түп нускага тете. (А. Твардовскийдин «Мейкинден мейкинге» китебинин котормосу тууралу.) — «Ленинчил жаш», 1963.
Окуурманды «Жол чакырат» — «Ленинчил жаш», 1971, 12-январь.
Биздин замандын кишилери.— «Ала-Тоо», 1973, № 6.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Аскаров Т. **«Үч акын жөнүндө».**— «Ала-Тоо», 1968, № 10.
Карымшаков Т. **Таңкы гүлдөрдү аралап...**— «Ала-Тоо», 1965, № 12, 104-бет.
Бөкөлөев Ө. **Кичинекейлердин «Чабалекейлери».**— «Мугалимдер газетасы», 1973.

Орус тилинде

Казакбаев Д. **«Жүрөктөн чыккан жүрөккө».**— «Комсомолец Киргизии», 1974.

НУРКАМАЛ

ЖЕТИКАШКАЕВА

(*1918—1952*)

Кыргыз аялдарынан биринчи чыккан лирик акын Нуркамал Жетикашкаева 1918-жылы азыркы Сокулук районундагы Жыламыш селосунда туулган. Алгачкы билим алгандан кийин 1935-жылы Москвадагы Луначарский атындагы институтка кирип, аны 1941-жылы бүтүрөт. Андан кийин республикалык кыргыз театрында артистка, кыргыз тил, адабият жана тарых институтунда илимий кызматкер болуп иштейт.

1937-жылдан тартып, Нуркамалдын ырлары басма жүзүнө чыга баштайт. 1949-жылы анын «Жанган жалын» поэмасы жарыяланат. 1951-жылы «Жацырган өлкө» аттуу ырлар жыйнагы чыккан. Калеми такшалган учурунда, 1952-жылы дүйнөдөн кайтты. 1953-жылы ырлар жана поэмаларынын толук жыйнагы чыккан. 1958-жылы орус тилинде «Мен Октябрдын кызымын» деген ырлар жыйнагы чыкты.

Улуу Ата Мекендик согуш убагында ал советтик элдин моралдык жана духтук күчүн сүрөттөгөн патриоттук пафостогу ырларды жазды.

Н. Жетикашкаева 1946-жылдан СССР жазуучулар союзуна мүчө болгон. Чыгармачылыктагы жемиштүү эмгектеринин натыйжасында ал «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуш мезгилиндеги каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жанган жалын. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 60 бет.

Жацырган өлкөдө. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 131 бет.

Нуркамалдын ырлары жана поэмалары. (Басмага даярдаган К. Жантөшев.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 275 бет.

Орус тилинде

Мен Октябрдын кызымын. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 58 бет.

Күндөр өтөт.— Китепте: Антология киргизской поэзии. М., Гослитиздат, 1957, 387—388-беттер.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Менин тилегим. (Автор өзү жөнүндө) «Ленинчил жаш», 1951, 28-январь.

Нуркамал Жетикашкаева. (Некролог) — «Кызыл Кыргызстан», 1952, 9-сентябрь; «Ленинчил жаш», 1952, 10-сентябрь.

Нуркамал. (Н. Жетикашкаеванын чыгармачылыгы жөнүндө.)— «Советтик Кыргызстан», 1954, № 4, 90—93-беттер.

Самаганов Ж. **Нуркамал.**— Китепте: Советтик кыргыз адабияты. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 282—291-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 104-бетте.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 109—110-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 179—83-беттер.

Жүндүбаева Н. **Биздин Нуркамал.** (Н. Жетикашкаева жөнүндө) — «Ленинчил жаш», 1965, 27-июнь.

Нуркамал Жетикашкаева. Библиографиялык эскерткич. Фрунзе,— «Кыргызстан» басмасы, 1969, 6 бет. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы. Улуттук библиография бөлүмү.)

Орус тилинде

Нуркамал Жетикашкаева. (Некролог) — «Советская Киргизия», 1952, 9-сентябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 113—114-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 101—102-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968, 237—238-беттер.

Нуркамал Жетикашкаева. Библиографиялык эскерткич. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 6 бет. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы. Улуттук библиография бөлүмү.)

СЕЙТ ЖЕТИМИШЕВ

Жазуучу Сейит Жетимишев 1936-жылы Кемин районуна караштуу Кичи-Кемин кыштагында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

Орто мектепти бүтөөр менен С. Жетимишев Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине өтүп, 1958-жылы ийгиликтүү бүтүрүп чыгат.

С. Жетимишев 1958-жылдан 1967-жылга чейин Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы радио уктуруу жана телевидение Комитетинде редактор, старший редактор, Кыргыз ССР кинематографисттер Союзунун аппаратында иштеген. 1967-жылдан 1971-жылга чейин Кыргызстан жазуучулар союзу менен Кыргыз ССР маданият министерствосунун органы болгон «Кыргызстан маданияты» жумалыгынын башкы редакторунун орун басары болуп иштеп турган. 1971—1973-жылдары партиялык жооптуу кызматта, 1973-жылдан 1975-жылга чейин «Кыргызстан» басмасынын директору болуп иштеди. 1975-жылдан «Чалкан» журналынын редактору.

С. Жетимишевдин биринчи ыры 1950-жылы «Кыргызстан пионери» газетасынын бетинде жарыяланган.

1962-жылы С. Жетимишевдин «Менин атам» деген биринчи повести жана ангемелер жыйнагы жарык көрөт. Эки жылдан кийин «Ички кайрыктар» аттуу повесть жана ангемелер жыйнагы чыгат.

Анын айрым чыгармалары орус тилине которулуп газета-журналдарга, альманахтарга жарыяланган.

С. Жетимишев 1969-жылдан КПССтин, 1966-жылдан СССР жазуучулар Союзуна, 1959-жылдан СССР журналисттер Союзуна мүчө.

Адабият майданында жана коомдук иште көрсөткөн эмгеги үчүн жазуучу «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленindин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы, ВЛКСМ Борбордук Комитетинин, Кыргызстан ЛКСМ Борбордук Комитетинин бир нече Ардак грамоталары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Менин атам. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1962. 50 бет.
Ички кайрыктар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1964. 95 бет.
Мезгил закымдары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 167 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

«Алгачкы кадам» жөнүндө алгачкы сөз. — «Советтик Кыргызстан», 1955; № 4, 90—92-беттер.

Кичинекей китеп жөнүндө кичинекей пикир. — «Ленинчил жаш», 1956, 18-январь.

Айылга келгенде. — «Ала-Тоо», 1957, № 6, 41—47-беттер.

Турмуштан чыккан ой. — «Ленинчил жаш», 1960, 13-сентябрь.

Окуучулук ой. (А. Токтомушевдин «Коркунуч жана сүйүнүч» деген поэмасы жөнүндө.) — «Ленинчил жаш», 1962, 6-апрель.

Иничек-карындаштарыма ачык сыр. — «Жаш ленинчи», 1964, № 12, 9—10-беттер.

Даанышман адам жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1966, 22-апрель.

Жүрөккө үрөн септиңиз. — «Ленинчил жаш», 1965, 26-декабрь; Китепте: Менин республикам, Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966, 41—45-беттер.

Чындык баарынан улук. — «Ленинчил жаш», 1966, 10-июль.

Эстелик. (К. К. Юдахин) — Китепте: Менин республикам, Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966, 41—42-беттер.

Кыргыз артисттери Ленинградда. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 27-март.

Нева жээгиндеги театрдан репортаж. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 3-апрель.

Чыгармачылык ойлор, пландар. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 3-апрель.

Кар-Өзөн. — «Ленинчил жаш», 1969, 22-март.

Өзүм менен өзүм. (Чыгармачылык ой толгоолор.) — «Ленинчил жаш», 1969, 29-май.

Балтика жээгинде 7 күн. (Кыргызстандын искусство чеберлери Латвияда) — «Кыргызстан маданияты», 1969, 29-октябрь.

Кайран киши. — «Кыргызстан маданияты», 1971, 1-декабрь.

Негедир элестейт... — «Кыргызстан маданияты», 1972, 5-октябрь.

Көркөм ачуулар көп болсо экен. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 1-ноябрь.

Эң акылдуу указ. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 28-февраль.

Юбилейлик жылдын китептери.— «Советтик Кыргызстан», 5-май.

Юбилейлик жылдын китептери. («Ленинчил жаш» газетасынын кабарчысы менен болгон аңгеме.) — «Ленинчил жаш», 1974, 31-октябрь.

Жан менен жалындоонун жана жеңиштин жылдары.— «Жаш ленинчи», 1974, № 1[illegible], 23—25-беттер.

Бизди[illegible] жолдун вехалары. (Бүгүн конституция күнү.) — «Вечерний Фрунзе», 1974, 5-д[illegible]абрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Жусуев С. **Чыныгы изденүү, чыныгы чеберчилик үчүн.**— «Ала-Тоо», 1963, № 4, 117—122-беттер.

Жусуев С. **Аныктыгы изденүү, аныктыгы чыгармачылык үчүн.**— «Советтик Кыргызстан», 1963, 23-октябрь.

Сатыбалдиев А. **Замандаш жөнүндө повесть.**— «Ленинчил жаш», 1965, 8-январь.

Сыдыкбеков Т. **Чоң адабияттын жаш өнүмдөрү.**— «Ленинчил жаш», 1965, 8-январь.

Стамов А. **Бүгүнкү күндүн каарманы жөнүндө.**— «Советтик Кыргызстан», 1965, 23-январь.

Сыдыкбеков Т. **Кечешмеден кийинки ой.**— «Ленинчил жаш», 1965, 5-февраль.

Артыкбаев К. **Жаш жазуучулардын прозаларын үйрөнүү жөнүндө.**— «Советтик Кыргызстан», 1965, 26-декабрь.

Хлыпенко Г. **Мүнөз жана конфликт.**— «Ала-Тоо», 1966, № 1, 147—148-беттер.

Имаева Н. **Ички канаттар.**— «Ленинчил жаш», 1969, 26-апрель.

Кырбашев К. **Мезгил өкүм чыгарат.** — «Ленинчил жаш», 1969, 16-декабрь.

Ормонбеков М. **Сыймдуу, кыска чыгармалар.**— «Кыргызстан маданияты», 1975, 6-февраль.

Орус тилинде

Айтматов Ч. **Замандашыма сыймыктанам.**— «Комсомольская правда», 1963, 29-март.

Айтматов Ч. **Жаштык-элдик кенч.**— «Комсомолец Киргизии», 1964, 13-май.

Сыдыкбеков Т. **Жаңы жээкке.**— «Литературная газета», 1966, 19-апрель.

Хлыпенко Г. **Изденүү, чеберчилик, ачуу.**— «Литературный Киргизстан», 1969, № 4, 114—120-беттер.

Бобулов К. **Сын жана жандуу адабий процесс.**— «Литературный Киргизстан», 1969, № 5.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1969, 239—240-беттер.

САЛИЖАН ЖИГИТОВ

Белгилүү сынчы жана акын Салижан Жигитов 1936-жылы Ош областынын Өзгөн районуна караштуу Көлдүк кыштагында туулган. 1951-жылы ошол кыштактагы «Кызыл-Октябрь» жети жылдык мектебин, 1954-жылы Фрунзе шаарында № 5 кыргыз орто мектебин, 1959-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн. 1959—1962-жылдары айылдык мугалим, Кыргыз ССР илимдер Академиясынын Тил-адабият институтунда кенже илимий кызматкер, Кыргыз радиосунун адабий-драмалык берүүлөр редакциясында старший редактор, 1962—65-жылдары Кыргыз ССР илимдер Академиясынын аспиранты, 1966-жылдын октябрынын 1974-жылдын мартына чейин Кыргыз Мамлекеттик университетинин кыргыз адабияты кафедрасынын старший окутуучусу (кийин доценти) болуп иштеген. 1974-жылдын мартынан Кыргыз Совет Энциклопедиясынын башкы редакторунун орун басары.

С. Жигитов мектепте окуп жүргөндө эле республикалык газеталарга ырлары жарыяланып турган. Студенттик кезинен тартып ал илимий-сын ишине көбүрөөк оого кеткен.

С. Жигитов 1966-жылы «Кыргыз совет поэзиясындагы жаңычылдык жана салт маселелери» деген темада кандидаттык диссертация жактаган. Өзүнүн жыйырма жылдык чыгармачылык өмүрүндө сынчы кыргыз адабиятынын тарыхына жана теориялык маселелерине арналган көп сандаган макалаларды жазды. Ошондой эле ал оригиналдуу, терең маанилүү ыр-поэмалардын, прозалык жана поэтикалык котормолордун автору болду.

С. Жигитов 1975-жылдан КПССтин, 1966-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ыймандай сырым менин. (Ырлар, поэмалар, котормолор.) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 79 бет.

Ырлар жана жылдар. (Адабий-сын макалалар.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 180 бет.

Жаңычылык жолунда. (Макалалар жыйнагы.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 190 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Сент-Экзюпери А. **Кичинекей ханзада.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968.

Назым Хикмет. **Мажүрүм тал.** (Тандамал ырлар. Түркчөдөн жана азербайжанчадан). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969.

Мустай Карим. Ырлар Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1974, 63 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Учкул канатынан айрылган поэзия.— «Ала-Тоо», 1958, № 5, 146—154-беттер.

Поэзияда граждандык пафос болсун.— «Ала-Тоо», 1958, № 9, 129—136-беттер.

Көркөм сөздүн жаш художниги. (Т. Касымбековдун «Жылкычынын уулу» деген чыгармасына сын.) — «Ленин жолу», 1960, 7-август.

Чыгармачылык өркүндөсүн (М. Абдукаримов 50 жашта.) — «Ленин жолу», 1960, 3-сентябрь.

Аркыт. (Очерк) — «Ленин жолу», 1960, 6-сентябрь.

Кыргыздын акын уулу. (Ж. Турусбековдун туулганына 50 жыл.) — «Кыргызстан пионери», 1960, 24-декабрь.

Өз мезгилинин уулу. (Ж. Турусбековдун туулганына 50 жыл толду.) — «Ленин жолу», 1960, 24-декабрь.

Картайбаган талант.— «Ленин жолу», 1961, 3-январь.

Акындын жаңы жыйнагы.— «Советтик Кыргызстан», 1961, 5-февраль.

В. Г. Белинский. (Туулганына 150 жыл.) — «Мугалимдер газетасы», 1961, 13-июнь; «Ленинчил жаш», 14-июнь.

Улуу акын. (В. Г. Белинскийдин туулганына 150 жыл толду.) — «Ала-Тоо», 1961, № 6, 3—13-беттер.

Эрдиктердин баяны. (Бул китепти окугула.) — «Кыргызстан пионери», 1961, 21-июнь.

Эл мугалими жөнүндө эмгек. (Ч. Айтматовдун «Биринчи мугалим жөнүндө баллада» деген повести жөнүндө.) — «Советтик Кыргызстан», 1961, 15-октябрь.

«Ажал менен ар-намыс».— «Ала-Тоо», 1962, № 2, 106—111-беттер.

Достуктун «Антологиясы».— «Советтик Кыргызстан», 1963, 13-октябрь.

Саманчынын жолу — адамзаттын жолу.— «Ала-Тоо», 1963, № 6, 122—124-беттер.

Улуу акын. (В. В. Маяковскийдин туулганына 70 жыл.) «Жаш ленинчи», 1963, № 7, 10—11-беттер.

Тааныштарым. (Очерк) — «Ленин жолу», 1964, 12-апрель; «Ала-Тоо», № 4, 70—86-беттер.

Фольклордук традициялардын диалектикасы.— «Ала-Тоо», 1964, 109—118-беттер, № 8, 104—118-беттер.

Даңазалуу жыл.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 1-январь.

Күүлөрдүн экинчи өмүрү.— «Ала-Тоо», 1965, № 1. 123—126-беттер.

Кайсын Кулиевдин поэзиясы.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 29-январь.

Мөлтүр башат.— «Ленинчил жаш», 1965, 2-апрель.

Жүрөгүмдө Ала-Тоо.— «Ленинчил жаш», 25-август.

«Егор Булычев жана башкалар».— «Советтик Кыргызстан», 1965, 3-сентябрь.

«Тайгак кечүү».— «Советтик Кыргызстан», 1965, 21-октябрь.

Сапаттан сапатка.— «Ала-Тоо», 1965, № 10, 97—112-беттер.

Улуу гуманист, чоң жазуучу. (Р. Ролландын туулганына 100 жыл толушуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1968, 28-январь.

Турмуш жарчысы. (Акын Я. Шиваза 60 жашка чыкты.) — «Советтик Кыргызстан», 1966, 2-октябрь.

Көркөм өнүгүштөгү улуу секирик.— «Советтик Кыргызстан», 22-октябрь.

Бардыгы бүркүт эмес. (Поэзиядагы форма менен мазмундун карым-катнашы тууралуу.) — «Кыргызстан маданияты», 1967, 26-май.

Балалыктын асманы.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 29-сентябрь.

Темиргалий Нуртазин 60 жашта. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 20-декабрь.

Жардамы чоң эмгек. (Р. Шамшиевдин «Кыргыз адабият таануу жана адабий сыны. Библиография» деген китеби жөнүндө.) — «Кыргызстан маданияты», 1968, 19-июнь.

Жомоктордун сыры.— «Жаш ленинчи», 1968, № 3, 36—37-беттер.

Бир жыйнакты окуган соң.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 26-февраль.

«Лениндин астында мен арууланам». (В. В. Маяковскийдин — «В. И. Ленин» поэмасы тууралуу.) — «Ала-Тоо», 1969, № 10.

Художник котормочу. (С. Бектурсуновдун 60 жашка толушуна карата.) — «Кыргызстан маданияты», 1970, 11-март.

Коммунисттик маданияттын марксча-ленинче концепциясы.— «Ала-Тоо», 1970, № 4, 144—160-беттер.

«Бедеден» чыккан бир-эки сөз.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 20-май.

Гафур Гулям.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 13-июнь.

Лирикалык ырдагы образ.— «Ала-Тоо», 1971, № 7, 150—160-беттер.

Көркөм турмушубуздагы чоң окуя. (Жазуучулардын V съездинен кийинки ойлорун баяндай.» — «Ала-Тоо», 1971, № 8, 14—18-беттер.

Изденүү пафосу.— «Кыргызстан маданияты», 1971, № 10, 106—111-беттер.

«От» дегенден ооз күйбөйт.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 8-декабрь.

Мукайдын акындык сабактары. «Кыргызстан маданияты», 1972, 16-март.

Адабий сындын кээ бир маселелери. (Бүгүн Кыргызстан жазуучулар Союзунун сын боюнча пленуму ачылат.) — «Советтик Кыргызстан», 1972, 20-апрель.

Романчылардын дарканы. (Кыргызстан эл жазуучусу Т. Сыдыкбеков алтымыш жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 18-май.

Жазма поэзиябыз жана фольклор. — «Ала-Тоо», 1972, № 5, 144—160-беттер.

Баа берүүнүн жогорку ченемдери үчүн. («Кыргыз искусствосунун тарыхынын» жарыкка чыгышына карата.) — «Советтик Кыргызстан» 1972, 20-ноябрь.

Көркөм образ деген эмне? — «Мугалимдер газетасы», 1973, 12-сентябрь.

Сынчынын иш планы. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 13-сентябрь.

Акын жана котормочу. (Т. Байзаков элүү жашта.) — «Ала-Тоо», 1973, № 9, 104—106-беттер.

Коомдун адабиятка муктаждыгы. (Кыргыз Совет адабиятынын жаралышынын тарыхый себептери.) — «Ала-Тоо», 1973, № 10, 125—134-беттер.

Адабий сындын келечеги. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 16-май.

Атактуу ырчы. (Барпы Алыкуловдун туулганынын 90 жылдыгына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1974, 26-декабрь. (К. Даутов менен бирге.)

Талаштан козголгон ойлор. Социалисттик реализмдин кыргыз совет адабиятына калыптаныш маселесине карата. (Талкууну аяктайбыз.) — «Ала-Тоо», 1975, № 1, 139—158-беттер.

Чыныгы чыгармачылыкка жол. — «Ала-Тоо», № 10, 78—95-бет.

Орус тилинде

Жаңы баскычка. — «Советская Киргизия», 1966, 12-июль.

Бийик критерийлер. — «Советская Киргизия», 1972, 30-ноябрь.

Октябрдин нуру менен. — «Советская Киргизия», 1972, 18-июль.

Элдик ырчы. (Барпы Алыкуловдун туулган күнүнө 90 жыл толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 1974, 26-декабрь, (К. Даутов менен бирге.)

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Маликов К. **Божомолго этнет бололу.** (С. Жигитовдун «Мукайдын акындык сабактары» аттуу макаласы тууралу.) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 7-сентябрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 241—243-беттер.

АЛЕКСАНДР ЖИРКОВ

Сынчы, адабиятчы жана прозаик Александр Васильевич Жирков 1935-жылы март айында Казак ССРинин Караганда областынын Октябрь районуна караштуу Островское селосунда мугалимдин үй-бүлөсүндө туулган.

1942—1951-жылдары Жирков Көк-Жаңгактагы орто мектепте окуйт. 1951—1956-жылдары Кыргызстан мамлекеттик университетинин филологиялык факультетинде окуйт.

Университетти бүтөрү менен көп тираждуу «Путь к знаниям» деген газетанын жооптуу секретары болуп иштейт. Кийинчерээк эки жылча «Литературный Киргизстан» журналында эмгектенет. 1963-жылы университеттин аспирантурасын бүтүрөт, 1965-жылы диссертация коргоп, филология илимдеринин кандидаты деген наамга ээ болот. 1964—1966-жылдары «Комсомолец Киргизии» газетасынын редакторунун орунбасары, 1966-жылдан бери «Литературный Киргизстан» журналынын редактору.

А. Жирковдун биринчи ыры Көк-Жаңгак шаарында чыгуучу «Путь горняка» газетасына 1953-жылы жарыяланган.

1967-жылы «Кыргызстан» басмасынан анын адабий-сын макалаларынын жыйнагы «Турмуш поэзиясы» деген ат менен өзүнчө китеп болуп чыгат.

А. Жирков кыргыз жазуучуларынын чыгармаларын орус тилине которуу ишине активдүү катышууда.

А. Жирков 1965-жылдан КПССтин, 1975-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

Маданият менен адабияттагы сиңирген эмгеги үчүн А. Жирков «Ардак белгиси» ордени, «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильичтин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун грамотасы, Кыргызстан ЛКСМ БКнын Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

30-жылдардагы орустун сатиралык поэзиясы. Авторефорат. Саратов, 1955. 20 бет.

Турмуш поэзиясы. (Адабий-сын макалалар, рецензиялар, заметкалар.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 124 бет.

Рубиконго чейин он кадам. Очерк. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 126 бет.

Горький жандандырган от. (Изилдөөлөр, макалалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975. 188 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

Студенттердин иштеринин жыйнагы. (Рецензия) — «Советская Киргизия», 1955, 1-февраль.

Элдердин эркиндиги жана туугандыгынын ырчысы.— «Комсомолец Киргизии», 1955, 25-ноябрь.

Кыргыз жазуучуларынын ангемелери.— «Киргизстан», 1956, № 6.

Маяковский-пейзажист. КМУ илимий конференциясынын материалдары. Орус филологиясынын секциясы. Фрунзе, 1959.

Жумушчу табы кыргыз совет адабиятында.— «Литературный Киргизстан», 1959, № 1.

Чеберчиликке жол.— «Литературный Киргизстан», 1959, № 2.

Дос жөнүндө сөз. (Очерк) — «Литературный Киргизстан», 1959, № 5.

Замандаш менен сүйлөшүү.— «Литературный Киргизстан», 1960, № 1.

Төө ашуу. (Очерк) — «Литературный Киргизстан», 1962, № 2.

Түштүккө дарбаза ачылды. (Очерк) — «Литературный Киргизстан» 1960, № 4.

Келечектин чалгынчысы. (Очерк) —«Литературный Киргизстан», 1960, № 6.

Жүзүм шиңгили.— «Советская Киргизия», 1961, 19-февраль.

Жаңылыкты өздөштүрүү.— «Литературный Киргизстан», 1961, № 2.

Акындын жолу.— «Дружба народов», 1961, № 9.

Алар медаль алышты. (Очерк) —«Литературный Киргизстан», 1961, № 3.

Биздин Тюпко. (Очерк) — «Литературный Киргизстан», 1961, № 3.

Турмуштун деми. (Очерк) — «Советская Киргизия», 1961, 17-сентябрь.

Карим Мадрахимов — пахтакер. (Очерк) — «Советская Киргизия», 1961, 23-август.

Достуктун сөзү.— «Советская Киргизия», 1962, 15-апрель.

М. Меньшиковдун балдарга арналган ангемелери.— «Литературный Киргизстан», 1962, № 1.

Дайыма таза ондолгон.— «Литературный Киргизстан», 1962, № 3.

Тоо арасынын бутагы...— «Литературный Киргизстан», 1962, № 5.

Биринчи китеп.— «Литературный Киргизстан», 1962, № 6.

Трибун, сатирик, гражданин. (Д. Бедныйдын туулган күнүнө 80 жыл толушуна карата.) — «Комсомолец Киргизии», 1963, 12-апрель.

Граждандуулуктун мектеби.— «Советская Киргизия», 1963, 20-июль.

Сатиралык цехте.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 20-ноябрь.

Туугандык жүрөк менен.— «Литературный Киргизстан», 1963, № 4.

Украин сатирасы жөнүндө китеп.— Ученые записки филологического факультета Киргизского университета. вып. 10. Славянский сборник. 1963, 11.

Жол асманга кетет.— «Комсомолец Киргизии», 1964, 14-август, 16-сентябрь, 4-октябрь.

Миллиондордун сыноосунда.— «Литературный Киргизстан», 1964, № 1.

Акын жана анын котормочусу.— «Литературный Киргизстан», 1964, № 3.

Ашуулар адамга багынат.— «Литературный Киргизстан», 1964, № 3.

Ротанын комсоргу жөнүндө баллада.— «Комсомолец Киргизии», 1965, 15-август.

Кубат Жуматайдын уулу.— «Комсомолец Киргизии», 1965, 10-октябрь.

Исаковскийдин сатирасы.— «Литературный Киргизстан», 1965, № 1.

Таланттын жетилиши.— «Литературный Киргизстан», 1965, № 3.

Комсомол өлкөсүнүн акыны.— «Комсомолец Киргизии», 1965, 14-май.

Мен сага бейиш берем дебейм. «Комсомолец Киргизии», 1966, 13-февраль.

Граждандуулуктун, күжүрмөндүүлүктүн традициясы.— «Комсомолец Киргизии», 1966, 10-июнь.

«Комсомол! Мен сенин акыныңмын...» — «Комсомолец Киргизии», 1967, 3-февраль.

Горький жана Архангельский.— «Литературный Киргизстан», 1968, № 1.

Адабиятчынын блокнотунан.— «Литературный Киргизстан», 1968, 1—2.

Октябрдин революциячыл сатирасы.— «Литературный Киргизстан», 1968, № 3.

Ильич жана Демьян Бедный.— «Комсомолец Киргизии», 1968, 21-апрель.

Адабияттын дайыма тирүү жүрөгү.— «Комсомолец Киргизии», 1968, 21-август.

Горький жана Кыргызстан.— «Литературный Киргизстан», 1968, № 4.

Фурманов Жети-Сууда.— «Советская Киргизия», 1968, 24-декабрь.

Замандаштын ачышы.— «Литературный Киргизстан», 1969, № 2.

Мари-Роз көчөсүндөгү үй.— «Советская Киргизия», 1969, 18-январь.

Франциядагы жолугушуу.— «Литературный Киргизстан», 1969, № 4.

Акындын биринчи китеби.— «Советская Киргизия», 1969, 12-июнь.

Кыргызстан А. М. Горькийдин журналдарында.— «Советская Киргизия», 1969, 7-август.

Алар Фрунзени окуткан.— «Ленинская смена», (Алма-Ата) 1969, 11-сентябрь.

Балтика деңизин жээктеп.— «Литературный Киргизстан», 1970, № 2.

Начар повесть.— «Ленинский путь», 1970, 4-ноябрь.

Герой жөнүндө ойлонуу.— «Литературный Киргизстан», 1971, № 3.

Жердештер.— «Литературный Киргизстан», 1972, № 5.

Горький жана советтик чыгыш жөнүндө китеп.— «Литературный Киргизстан», 1973, № 5.

Оор жанр.— «Литературный Киргизстан», 1974, № 2.

Мезгилдин летописчиси болуу.— «Ленинский путь», 1974, 18-январь.

Оор жылдардын геройлору.— «Комсомолец Киргизии», 1975, 8-июль.

Жүрөктөрдүн достугу, адабияттардын туугандыгы.— «Литературный Киргизстан», 1975, № 4.

Кыргыз тилинде

Горький — кыргыз маданиятынын досу.— «Ала-Тоо», 1968, № 12.

Турмуштун баатыры — адабияттын каарманы.— «Коммунист», 1972, № 12.

Тыгыз байланыш.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 23-май.

Издеген табат.— «Ленинчил жаш», 1974, 2-март.

Эл тилеги — достук.— «Нарын правдасы», 1975, 21-январь.

Жарчынын жалындуу үнү.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 20-март.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Николаев Д. Советтик сатираны изилдөө.— «Вопросы литературы», 1964, № 12, 167—170-беттер.

Вакуленко В. Чебердикке тепкич.— «Советская Киргизия», 1968, 3-сентябрь.

Горький Паустовскийди окуйт.— «Вопросы литературы», 1972, № 10, 248-бет.

Хлыпенко Г. «Өзүмдү революцияга берем...» — «Комсомолец Киргизии», 1973, 11-сентябрь.

Шамурзина Р. Мүнөздү доор менен салыштыруу.— «Литературный Киргизстан», 1974, № 5, 121—122-беттер.

ҮСӨНКУЛ ЖУМАБАЕВ

(1923—1976)

Акын Үсөнкул Жумабаев 1923-жылы 5-декабрде Чүй районундагы «Кара-Дөбө» селосунда кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. Айылдык мектептин 9-классын бүткөндөн кийин 1942-жылы Чүй районундагы «Кара-Дөбө» колхозунда бухгалтердин жардамчысы болуп иштеген. Ошол эле жылы Советтик Армиянын катарына чакырылып, 1944-жылы Рязань артиллериялык окуу жайын бүтүрүп кенже лейтенант деген наам алат. Андан кийин взводдун командири болуп Улуу Ата Мекендик согушка катышат. Ата Мекендик согуш бүткөндөн кийин, 1946-жылдан 1949-жылга чейин Чүй райондук партия комитетинде инструктор, бөлүм башчысы болуп иштеген. 1949-жылы Кыргызстан Борбордук партия комитетинин алдындагы эки жылдык партиялык мектепке кирип, аны 1951-жылы бүтүргөндөн кийин ошол мектептеги партиялык уюмдун партиялык бюросунун секретары болуп шайланат. 1956-жылы КПСС БКнын алдындагы партиялык жогорку мектепти сырттан окуп бүтүргөн.

1952-жылы ал Токмок шаардык партия комитетинин 2-секретары, 1953-жылы Покровка райондук партия комитетине биринчи секретарь, 1955-жылы Фрунзе областтык партия комитетине пропаганда жана агитация боюнча секретарь, кийин 2-секретарь, 1958-жылы Кемин райондук партия комитетине биринчи секретарь болуп шайланат. 1962-жылдан 1972-жылга чейин Кыргыз ССР Министрлер Советинде Советтик органдар боюнча бөлүмдүн башчысы, 1972-жылдан Кыргыз ССРинин Маданият Министринин орунбасары болуп иштеп келген.

Анын биринчи жазган «Билим» деген ыры 1939-жылы «Кыргызстан пионери» газетасына басылып чыккан. 1947-жылдан баштап анын ырлары республикалык газета-журналдарга жарыялана баштайт. Азыр анын бир нече ырлар жыйнактары чыкты.

Ү. Жумабаев 1945-жылдан КПССтин, 1973-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө болгон.

Ал Эмгек Кызыл Туу ордени, Эмгектеги артыкчылыгы үчүн, «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленинди туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы, 1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн; 1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин отуз жылдык» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 103 бет.
Өлбөс адам. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 83 бет.
Атанын өкүмү. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 114 бет.
Кыл-кыяк. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968, 43 бет.
Махаббат күүлөрү. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы. 1970. 104 бет.
Өчпөс жылдыздар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 116 бет.

МАКАЛАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Ишкананын администрациясынын ишине партиялык уюмдун контролдугу.— «Коммунист», 1953, № 10, 48—52-беттер.

Өндүрүштө коммунисттердин авангарддык ролу жогорулатылсын.— «Коммунист», 1954, № 5, 34—38-беттер.

Бардык убакта элге таянат.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 18-февраль.

Советтердин маанилүү милдети.— «Коммунист», 1965, № 8, 57—60-беттер.

Эл достугу — маданият достугу.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 11-май.

Эмгекчилерди тарбиялоодо маданият мекемелеринин милдеттери.— «Коммунист», 1973, № 5, 28—32-беттер.

Элдик мурас.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 8-ноябрь.

Ооз комузду ойдон чыгарбайлы.— «Кыргызстан аялдары», 1973, № 9, 22—23-беттер.

Элдик чыгармачылык — соолбос булак.— «Ленинчил жаш», 1973, 25-декабрь.

Эмгекчилерди маданий жактан тейлөөнү жакшырталы.— «Коммунист», 1974, № 6, 64—68-беттер.

Ийгилик улана берсин.— «Ленинчил жаш», 1974, 8-июнь.

Орус тилинде

Элдик таланттарды кароо.— «Советская Киргизия», 1972, 26-май.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Токомбаев А. **Өлбөс киши — татынакай табылга.**— «Ленинчил жаш», 1960, 11-сентябрь.

Шаршеев Н. **Тарых баяны.**— «Ленинчил жаш», 1971, 11-февраль.

Сейталиев М. **Өчпөс жылдыздар.**— «Кыргызстан маданияты», 1974, 25-апрель.

КУДАЙБЕРГЕН ЖУМАНАЗАРОВ

Акын Кудайберген Жуманазаров 1937-жылы Ош областындагы Токтогул районуна караштуу Үч-Терек совхозунда туулган. Айылдагы жети жылдык мектепти бүтүрүп, Үч-Теректеги М. Горький атындагы орто мектепке келип кирип, аны 1954-жылы бүтүрөт.

Мектептен кийин Фрунзе атындагы айыл чарба машиналарын жасоочу заводдо пресстөөчү болуп иштеп жүрүп, № 1-техникалык окуу жайына кирет. 1958-жылы Фрунзедеги өндүрүш ишканаларынын комбинатында бетончу болуп эки жыл иштеген. Анан «Ленинчил жаш» газетасына адабий кызматкер болуп ишке орношот.

1961—1968-жылдары «Жаш ленинчи» журналынын адабий кызматкери, «Ленинчил жаш» газетасынын Ош области боюнча кабарчысы, бөлүм башчысы болуп эмгектенди. Ал эми 1968-жылдан тартып «Кыргызстан маданияты» жумалыгында иштеп келе жатат.

К. Жуманазаровдун биринчи ыры 1965-жылы «Ленинчил жаш» газетасына жарыяланган.

Азыр акын «Кара-Көл оттору», «Ат жалындагы ыр», «Тогуз кайрык» деген ырлар жыйнактарынын жана «Улуу акындын жергесинде» деген очерк китебинин автору.

К. Жуманазаров 1966-жылдан КПССтин, 1970-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кара-Көл оттору.— «Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 112 бет.

Ат жалындагы ыр. (Өспүрүмдөр үчүн) Фрунзе, «Мектеп» басмасы 1971. 79 бет.

Улуу акындын жергесинде. (Очерк) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974, 52 бет.

Тогуз кайрык. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1975.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жер бетинде калган издер.— «Ленинчил жаш», 1963, 18-август.

Дилорам.— «Ленинчил жаш», 1963, 7-ноябрь.

Ала-бел акыркы бийиктик. (А. Солтобаев менен бирге жазган.) — «Ленинчил жаш», 1964, 13-сентябрь.

Чоң казатка аттангандар. (А. Солтобаев менен бирге жазган.) — «Ленинчил жаш», 1964, 28-сентябрь.

Исфана новелласы.— «Кыргызстан аялдары», 1965, № 2, 6—8-беттер.

Курбумдун күндөлүктөрү. Китепте: Менин республикам. Фрунзе, 1966, 99—113-беттер.

Ашуудагы из.— «Ленинчил жаш», 1966, 24-апрель.

Күн мага жетер бекен.— «Ленинчил жаш», 1966, 12-июнь.

Токой вальсы. Манастын күмбөзүнүн ээси.— «Ленинчил жаш», 1966, 16-октябрь.

Жети-Өгүз.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 4-апрель.

Кыргызстандын жаштыгынын өкүлүбүз.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 17-июнь.

Жарык терезелер.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 16-февраль.

Эркин республикабыздын бекем союзу.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 18-май.

Достукту даңазалайбыз! — «Кыргызстан маданияты», 1972, 25-май.

Мур толкундары. (Советтик адабияттын ыраакы-чыгыштагы күндөрүнөн. Жол очерки) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 9-ноябрь.

Улуу акындын жергесинде. (Токтогул ГЭСинин летописттери.) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 7-июль.

Өнөрүң болсо өргө чап...— «Кыргызстан маданияты», 1973, 27-декабрь.

Улуу акындын жергесинде. (Токтогул ГЭСинин күндөлүгүнөн.) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 17-январь.

Түркмөн жергесинде.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 14-ноябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Калыбеков Б. Тунгуч жыйнак.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 3-декабрь.

Орокчиев Т. Оттун саптары.— «Кыргызсган маданияты», 1970, 18-февраль.

Исмаилов О. Мактоого татыктуу.— «Ленинчил жаш», 1970, 24-февраль.

Чоробаев Ж. Жаштык кайруулары.— «Кыргызстан маданияты», 1970. 4-март.

КАМЧЫ ЖУНУСОВ

Акын Камчы Жунусов 1915-жылы 10-августта Ош областынын Ноокат районундагы Беш-Бадам айылында кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. Ал үч жашында атасынан ажырап, бир нече жыл ар кимдин колунда жүрөт.

1930-жылдан тартып балдар үйүндө тарбияланат, 1937-жылы Оштогу айыл чарба (ал кезде Кыргызстан талаачылык техникуму эле) техникумунун 2-курсун, анан республикалык партиялык мектепти жана аскердик саясий окуу жайын бүтүрөт.

К. Жунусов райондук газетанын редактору, республикалык «Ленинчил жаш» газетасынын бөлүм башчысы, жооптуу секретары жана комсомолдун Жаңы-Ноокат райкомунун биринчи секретары, Кыргызстан ЛКСМ Ош обкомунун кадрлар боюнча секретары, «Кыргызстан» басмасында редактор болуп иштейт. 1974-жылдан Кыргызстан Жазуучулар Союзунун пропаганда бюросунун башчысы.

К. Жунусовдун чыгармачылык иши негизинен 1945-жылдан башталат. Акындын ырлары, аңгемелери ошондон баштап республикалык газета-журналдарга үзүлбөй басылып, турат. «Менин жерим» аттуу тунгуч эмгеги 1950-жылы жарыкка чыгат. Азыр ал ондон ашык китептердин автору.

К. Жунусов көркөм котормо боюнча да белгилүү. Ал Н. Тихоновдун «Сами» деген поэмасын, Иордания акындарынын ырларынын жыйнагын, Муса Жалил жана Тукайдын ырларын кыргызчалап которгон.

К. Жунусов 1944-жылдан КПССтин, 1947-жылдан СССР жазуучулар Союзунун, 1958-жылдан СССР журналисттер Союзунун мүчөсү. Ал көп жылдык эмгеги үчүн «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» жана «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдары менен сыйланган. Андан тышкары Татар АССРинин Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы, ошондой эле Кыргыз ССР Жогорку Сове-

тинин Президиумунун жана Кыргызстан ЛКСМ БКнын грамота, Ардак грамоталарын алууга татыктуу болгон.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Менин жерим. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950, 90 бет.
Намыс. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952, 87 бет.
Жыпар. Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957, 115 бет.
Ак-Буура. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 140 бет.
Тагдыр. Фрунзе. Кыргызмамбас, 1960, 247 бет.
Мен. Аңгемелер, Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960, 48 бет.
Гүлнар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963, 155 бет.
Адам жолу түгөнбөйт. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 219 бет.
Сырдуу булак. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы; 1969.
Алоолонгон жылдар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы. 1973.
Жийде бурак. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975.

Орус тилинде

Бир шиңгил жүзүм. (Ырлар) М., «Советский писатель», 1959, 72 бет.
Жүрөгүм кубанып согот. Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1967, 80 бет.

Татар тилинде

Сен берген гүл. Казань, «Татарстан» басмасы, 1960, 54 бет.

Якут тилинде

Ала-Тоо таңы. Якутск, 1966, 47 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Муса Жалил. **Тандалган чыгармалары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957, 320 бет. (Т. Шамшиев менен бирге.)

Иорданиянын акындары. Фрунзе, «Кыргызмамбас», 1958, 25 бет.

Габдулла Тукай. **Тандалган чыгармалар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 192 бет. (У. Абдуканимов менен бирге.)

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Баатырдын күмбөзү.— «Кыргызстан пионери», 1940, 27-апрель.
Жетилген жетим.— «Ленинчил жаш», 1940, 29-май.

Токтогулдун мурастарынын жыйнагы.— «Ленинчил жаш», 1940, 15-июнь.
Горькийдин чыгармалары кыргыз тилинде.— «Ленинчил жаш, 1940, 18-июнь.
Телефон.— «Ленин жолу», 1946, 23-июнь.
Сардал неге саргаят? — «Ленин жолу», 1946, 4-август.
Жаш жазуучулардын чыгармачылыгы жөнүндө.— «Ленин жолу», 1951, 10-январь.
Пахтанын устаты.— «Советтик Кыргызстан», 1951, № 1, 54—63-беттер.
Лайли — «Советтик Кыргызстан», 1965, № 4, 47—51-беттер.
Бүткүл элдик университет.— «Ала-Тоо», 1955, № 9, 56—70-беттер.
Чыгармачылык план.— «Ала-Тоо», 1958, № 9, 10-бет.
Ыр жана жалын.— «Ленинчил жаш», 1960, 2-сентябрь.
Ал күндөр алыс эмес.— «Ала-Тоо», 1962, № 3, 100—108-беттер; «Ленин жолу», 1962, 20-январь.
Жазуучу Абдыкерим жөнүндө.— «Ленин жолу», 1960, 3-сентябрь.
Мактаныч эмес, кубаныч.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 22-ноябрь.

ТАТАР ТИЛИНДЕ

Достук кеципи кулач жайсын.— «Советтик Татарстан», 1958, 6-июль.
Тукай жашайт.— «Татарстан Совет адабияты», 1961, № 4.

ӨЗБЕК ТИЛИНДЕ

Чыгармачылык жаңы бийиктикте.— «Кыргызстан хакикаты», 1958, 14-октябрь.

АНГЛИС ТИЛИНДЕ

Кыргызстандын маданияты жөнүндө.— «Прогресс», М., 1956, 7-ноябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Иманалиев К. **Камчы Жунусовдун ырлар жыйнагы жөнүндө.**— «Ленинчил жаш», 1952, 16-январь.

Сулайманов Д. **Менин жерим.**— «Кызыл Кыргызстан», 1952, 9-март.

Турсункулов У. **Камчы Жунусовдун «Намыс» деген ырлар жыйнагы жөнүндө.**— «Кызыл Кыргызстан», 1953, 19-ноябрь.

Аскаров Т. **Кандай ыр элде сакталат.**— «Ала-Тоо», 1958, № 10. 131—132-беттер.

Садыков Ж. **«Жыпар» жөнүндө.**— «Ала-Тоо», 1958, № 1, 156-бет.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч.** Фрунзе, 1958, 114—115-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Карымшаков С. **Бир поэманын өкүнүчтүү тагдыры жөнүндө.**— «Ала-Тоо», 1961, 113—117-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 184—188-беттер.

Жусуев С. **Жазуучу баскан жол.** (Камчы Жунусовдун 50 жашка чыгышына карата.) — «Ленинчил жаш», 1965, 3-сентябрь.

Абдраимов Ж. **Акын Камчы Жунусов.** (Туулган күнүнүн 50 жылдыгы.) — «Ленин жолу», 1965, 4-сентябрь.

Абдраимов Ж. **Патриот акын.**— «Кыргызстан аялдары», 1965, № 9, 14-бет.

Камчы Жунусов. (Туулган күнүнө 50 жыл толушуна карата.) — «Ала-Тоо», 1965, № 9, 105-бет.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 150—151-беттер.

Жирков А. **«Бир шингил жүзүм» жөнүндө.**— «Советская Киргизия», 1961, 18-февраль.

Камчы Жунусов.— «Литературный Киргизстан», 1965, № 9, 59—62-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 244—247-беттер.

НИНАКАН ЖҮНДҮБАЕВА

Акын Нинакан Жүндүбаева 1917-жылы Тянь-Шань областы, Кочкор району Үкөк селосунда (азыр «Большевик» колхозу) кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

Н. Жүндүбаева 1929-жылдан 1936-жылга чейин Нарын шаарындагы балдар үйүндө тарбияланган. 1936-жылы Кочкордогу совхоз жаштар мектебине (ШКМ) которулуп, аны бүткөндөн кийин Кочкор, Жумгал райондорунда мугалимдик кызмат аткарат. 1939-жылы Жумгал райондук комсомол комитетинин биринчи секретарлыгына көтөрүлөт.

1941—1958-жылдары Н. Жүндүбаева Тянь-Шань областынын Ат-Башы, Кочкор, Чолпон райондорунда партиялык аппараттарда аялдар арасында иштөө бөлүмүнүн, партиялык турмуш бөлүмдөрүнүн башчысы, райкомдун секретары, райисполкомдун председатели болуп иштеп келген. 1958-жылдан 1964-жылга чейин Тянь-Шань областтык газетада, областтык театрдын директору, 1964-жылдан Кочкор райондук маданият бөлүмүнүн башчысы болуп иштеген.

Ал 1947-жылдан ыр жаза баштайт Нинакан чоңдор үчүн да, балдар үчүн да ыр жазат. Биринчи ырлар жыйнагы 1960-жылы «Алгачкы жаңырык» деген ат менен жарык көрөт. Кийин бир канча ыр китептери элге кенен тарады.

Анын ырлары орус, өзбек, казак, тажик, эстон жана башка СССР элдеринин тилдерине которулган.

Н. Жүндүбаева 1940-жылдан КПССтин, 1964-жылдан СССР жазуучулар Союзуна, 1959-жылдан СССР журналисттер Союзуна мүчө.

Республиканын коомдук саясий, чарбалык, маданий иштерине активдүү катышкандыгы үчүн Н. Жүндүбаева «Ардак белгиси» ордени, «Эмгектеги каармандыгы үчүн», «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» медалдары, Кыргыз ССР

Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары, СССР маданият министерствосунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Алгачкы жаңырык. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 76 бет.
Узатуу. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 25 бет.
Өнөр. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 16 бет.
Эне тилеги. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967, 147 бет.
Кичинекейлердин дүйнөсү. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 14 бет.
Таңдагы гүлдөр. Фрунзе, «Мектеп» басмасы 1972. 59 бет.
Ата журт күүлөрү. Фрунзе, «Кыргызстан», басмасы, 1975. 65 бет.

Орус тилинде

Мен тоо кызымын. Фрунзе, «Кыргыстан» басмасы, 1970. 80 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Биздин Нуркамал.— «Ленинчил жаш», 1965, 27-июнь.
Аракеттин берекети бар.— «Эмгек туусу», 1967, 5-август.
Таланттарга талап коюп.— «Ленинчил жаш», 1968, 18-апрель.
Улуу күндүн урматына.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 19-февраль.
Жаштар чыгармачылыгына жардам.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 26-сентябрь.
Көңүлдө калган элестер.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 15-май.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Акын эженер силерге.—«Кыргызстан пионери», 1967, 12-июнь.
Осмоналиев К. **Акын эже.** (Н. Жүндүбаеванын 50 жашка толушуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1967, 16-август.
Эжебиз элүү жашта.— «Эмгек туусу», 1967, 18-август.
Куттуктайбыз. (Н. Жүндүбаеванын 50 жашка толушуна карата.) — «Ала-Тоо», 1967, № 8, 153—154-беттер.
Нинакан Жүндүбаева.— «Кыргызстан аялдары», 1967, № 8, 16-бет.
Кийинки толкун курдаштар.— «Ленинчил жаш», 1967, 10-сентябрь.
Нинакан эже.— «Ден соолук», 1967, № 9, 22-бет.
Нинакан Жүндүбаева.— «Жаш ленинчи», 1967, № 10, 27-бет.
Акын эже.— «Ленинчил жаш», 1968, 16-август.

Орус тилинде

Чемилова С. **Акын Нинакан.**— «Советская Киргизия», 1967, 6-июнь.
Тянь-Шандын акыны.— «Литературный Киргизстан», 1962, № 6.
Смышляев Ю. **Мен — аялмын.**— «Советская Киргизия», 1967, 16-февраль.

СООРОНБАЙ ЖУСУЕВ

Белгилүү акын Сооронбай Жусуев 1925-жылы 15-майда Ош областынын Совет районундагы Кызыл-Жар кыштагында туулган. Он сегиз жашка чыгары менен 1943-жылы советтик армиянын катарына алынып, Улуу Ата Мекендик согуштун аягына чейин генерал Панфиловдун гвардиялык дивизиясында кызмат өтөгөн. Кан майданда эки жолу жарадар болгон.

Армияда кызмат өтөп келген соң Совет райондук «Коммунизм үчүн» газетасынын жооптуу секретары болуп иштейт да, андан кийин Оштогу мамлекеттик мугалимдер институтунун тил жана адабият факультетине кирип, 1949-жылы бүтүп чыгат.

Ош областтык «Ленин жолу» газетасында эки жылча бөлүм башчысы болуп иштеген соң, С. Жусуев 1951-жылы Москвадагы СССР жазуучулар Союзунун алдындагы А. М. Горький атындагы адабият институтуна кирип билимин улантып, ал окуу жайын 1956-жылы бүтөт. Андан кийинки жылдарда «Ала-Тоо» журналынын редактору, «Чалкан» журналынын жооптуу секретары болуп иштейт. 1960-жылдан бери Кыргызстан жазуучулар союзунун старший адабий консультанты болуп иштеп келатат.

С. Жусуев алгачкы адабий чыгармаларын 1943-жылы майданда жүргөндө жаза баштаган. Анын «Алдыга жүргүн, кыргыздар!», «Биз жеңишчил», «Жаркынга» деген ырлары «Советтик Кыргызстан» (азыркы «Ала-Тоо») журналынын 1943—44-жылдардагы сандарына жарыяланган.

1950-жылы акындын «Эмгек күүсү» деген алгачкы ырлар жыйнагы чыгат.

Айрыкча Москвадагы Горький атындагы адабият институтунда окуп, анда Владимир Луговской сыяктуу чоң акындын чыгармачылык семинарында болуу С. Жусуевдин акындык чеберчилигинин такшалышына пайдалуу түрткү берди.

С. Жусуев лирика менен эпиканын тизгинин тең кармап келе жаткан акын. Бир жагынан ал жазган көп лирикалык ырларга композиторлор тара-

бынан обон чыгарылып, эл арасында ырдалып жүрсө, экинчи жактан акын замандаштарыбыздын тагдырларын баяндаган «Үмүт», «Сагыныч», «Тирүүлөргө», «Чагылган», «Кызыл дептер» сыяктуу мазмундуу дастандарды жаратты.

С. Жусуевдин чыгармалары орус тилине көп которулду. 1958-жылдан бери жергиликтүү жана борбордук басмалардан бир нече ырлар жыйнактары чыгып келатат.

Анын бир нече китептери, ырлары казак, өзбек, тажик, украин, түркмөн, латыш, литва, кара-калпак, якут, тоолуу Алтай жана башка тилдерге которулган.

С. Жусуев котормочу катары да белгилүү. Ал Павло Тычинанын «Элдердин достугу», Агния Бартонун «Балдар үчүн ырлар», «Түркмөн акындары» деген ж. б. китептерди кыргыз тилине которгон.

Акын өз көзү менен көргөн согуштун оор күндөрү жөнүндө «Кызыл күн», «Токойдон токойго» деген эки повесть жазды.

Сооронбай Жусуев 1947-жылдан КПССтин, 1949-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Акын «Эрдик үчүн», «Эмгектеги артыкчылыгы», «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин отуз жылы» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары жана Украин ССР Жогорку Советинин Президиумунун, Якут АССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эмгек күүсү. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 103 бет.

Чындык жана ыр. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 130 бет.

Өмүр жазы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 67 бет.

Сүйүү жана ишеним. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 178 бет.

Асан менен достошкоидо. Аңгемелер. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956. 33 бет.

Үмүт. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 136 бет.

Чоң атам жана мен. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 56 бет.

Жылдыздуу тоолор. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 149 бет.

Акын жүрөгү. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 132 бет.

Көңүл күүлөрү. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 195 бет.

Кызыл күн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 200 бет.

Түрмөк булуттар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 234 бет.

Дабан. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 114 бет.

Алтын чынар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 142 бет.

Сыймык. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы. 1975. 300 бет.

Орус тилинде

Достук. Фрунзе. Кыргызокуупедмамбас, 1958. 24 бет.

Тууган жерде. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 119 бет.

Мейман күтүү. Москва, «Советский писатель» басмасы, 1958. 93 бет.

Чоң атам жана мен. Москва, Детгиз. 1961. 30 бет.

Бүркүт. Москва. «Советский писатель» басмасы, 1967. 82 бет.

Айыл түтүнү. Москва. «Советский писатель», 1967. 71 бет.

Тоо таңы. Москва, «Советский писатель» басмасы, 1972. 86 бет.

От жанында. Москва. «Художественная литература» басмасы, 1975.

Торгой. Москва. «Правда» басмасы. «Огонёк» журналынын китепканасы. 1975. 32 бет.

Тажик тилинде

Чоң атам жана мен. Душанбе, Тажик мамлекеттик басмасы, 1963. 40 бет.

Өзбек тилинде

Даван. Ташкент, Гафур Гулям атындагы адабият жана искусство басмасы, 1975.

Казак тилинде

Булуттар көчүп баратат. Алма-Ата, «Жазушы», басмасы, 1975.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Корея акындарынын үнү. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 25 бет. (Коллектив)

Павло Тычина. **Элдердин достугу.** (Ырлар жыйнагы.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 86 бет.

Агния Барто. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 136 бет.

Үч акындын ырлары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 135 бет. (Коллектив.)

Түркмөн акындары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 187 бет.

Махтумкули. (Тандалган ырлар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 210 бет. (Коллектив.)

Памир жылдыздары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. (Коллектив.)

Орус мейкини. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 500 бет. (Коллектив.)

Гамзатов Р. **Бийик жылдыздар.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 152 бет. (Коллектив.)

Алимбаев М. **Жылдар, ойлор, ырлар.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966, 120 бет. (Коллектив.)

Хакас ырлары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 77 бет. (Коллектив.)

Якут кайрыктары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 314 бет. (Коллектив.)

Фиксин С. **Торгой.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 80 бет. (Коллектив.)

Кулиев К. Аскадагы от. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 208 бет. (Коллектив.)

Хиросима кектери. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 100 бет. (Коллектив.)

Украина Л. **Ырлар жана поэмалар.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 120 бет. (Коллектив.)

Некрасов Н. А. **Ырлар жана поэмалар.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 94 бет. (Коллектив.)

Гүл деңизи. (Латыш акындарынын ырлары.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 142 бет. (Коллектив.)

Достук гүлдестеси. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 162 бет. (Коллектив.)

Степанюк Б. **Таазим, Кыргызстаным.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 116 бет. (Коллектив.)

Есенин С. **Моюл.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 54 бет. (К. Ырсалиев менен бирге).

Жүрөктөштөр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975. (Коллектив.)

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кээ бир жаш акындардын чыгармалары жөнүндө. — «Ленин жолу», 1951, 23-февраль.

Маанилүү маселеге олуттуу мамиле керек. — «Ленинчил жаш», 9-апрель.

Дагы элдик мурастар жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1957, 22-сентябрь.

Акын жолу. (Т. Үмөталиев 50 жашта.) — «Ленин жолу», 1958, 13-май.

Жалил Садыковдун убадасы. — «Ала-Тоо», 1958, № 10, 93—95-беттер.

Алыскы Алай-Кууда. (Очерк) — «Советтик Кыргызстан», 1960, 4-сентябрь.

Акындардын айлында. — «Советтик Кыргызстан», 1961, 5-январь.

Кубанычбек Маликов. — «Кыргызстан аялдары», 1961, № 9, 20-бет.

Чыныгы изденүү, чыныгы чебердик үчүн. — «Ала-Тоо», 1963, № 3, 117—123-беттер.

Якутияда. — «Ала-Тоо», 1963, № 8, 72—75-беттер.

Шевченконун өмүрү элде. — «Ала-Тоо», 1964, № 3, 19—21-беттер.

Жаштардан төртөө. — «Ленин жолу», 1965, 6-февраль.

Токтогул — биздин сыймыгыбыз. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 11-июнь.

Сүйүктүү жазуучу. (К. Жантөшев 60 жашта.) — «Ленин жолу», 1965, 12-июнь.

Кыргыздын улуу уулу. — «Ленин жолу», 1965, 12-июнь.

Жазуучунун жолу. (Камчы Жунусов элүүдө.) — «Ленинчил жаш», 1965, 3-сентябрь.

Алтын өрөөн, алтын колдуу адамдар. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 7-ноябрь.

Дүйнө боюнча Кыргызстанда гана. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 16-ноябрь.

Өнөрпоздор. — «Ала-Тоо», 1967, № 4, 121—127-беттер.

Анык акын. — «Ала-Тоо», 1967, № 9, 117—118-беттер.

Арыштуу акын. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 30-сентябрь.

Дасыккан чебердик. — «Ленинчил жаш», 1970, 21-ноябрь.

Жаш автордун эки китеби. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 9-декабрь.

Адабий табылгалар. — «Советтик Кыргызстан», 1971, 6-май.

Гвардиячы панфиловчулар. — «Кыргызстан маданияты», 1971, 14-июль.

Талант ташкыны. (Казак акыны С. Мауленов 50 жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 14-сентябрь.

Достуктун ырчысы. (М. Алымбаев 50 жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 25-октябрь.

Жаш сынчыларга каалоо. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 17-январь.

Улуу элдин улуу акыны. (А. С. Пушкиндин туулганына 175 жыл толушуна карата.) — «Кыргызстан пионери», 1974, 5-июнь.

Орус тилинде

Изденүүлөр жана табылгалар. — «Литературная газета», 1971, 12-май.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Үмөталиев Ш. **Өсүү жолунда.** — «Ленинчил жаш», 1952, 5-сентябрь.

Чындык менен ыр. — «Советтик Кыргызстан», 1953, № 10, 93—95-беттер.

Абдыкадырова Ж. **«Өмүр жазы».** — «Ленинчил жаш», 1955, 12-октябрь.

Артыкбаев К. **Эки акын.** — «Ленинчил жаш», 1958, 3-октябрь.

Бобулов К. Жусуев С. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада болуучу декадасына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1958, 16-октябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 121—122-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык справочник (Фрунзе, 1958, 123—124-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Туратов Д. **«Үмүт».** — «Ленин жолу», 1960, 17-декабрь.

Жигитов С. **Акындын жаңы жыйнагы.** — «Советтик Кыргызстан», 1961, 5-февраль.

Бапаев Х. **Балдар үчүн кызык китеп.** — «Мугалимдер газетасы», 1961, 26-май.

Аскаров Т. **Акталган үмүт.** — «Ала-Тоо», 1962, № 1, 108—115-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 189—193-беттер.

Тургунбаев С. **Жылдыздуу тоолор.** — «Ленинчил жаш», 1964, 12-июль.

Лебедева Л. **Тогуз ыр жана традиция жөнүндө талаш.** — «Ала-Тоо», 1964, № 10, 105—106-беттер.

Ташбаев К. **«Көңүл күүлөрү».** — «Ленин жолу», 1966, 25-декабрь.

Калдыбаев К. **«Көңүл күүлөрү».** — «Кыргызстан маданияты», 1967, 17-февраль

Садыков А. «Көңүл күүлөрү».— «Ленинчил жаш», 1967, 21-май.

Даутов К. Акын жүрөгү.— «Ала-Тоо», № 6, 157—160-беттер.

Шериев Ж. Стиль жана чебердик.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 31-январь.

Хлыпенко Г. Мүнөздүү сыноо.— «Ала-Тоо», 1968, № 12, 154—156-беттер.

Шериев Ж. Поэзия күүнү турмуштан алат.— «Ала-Тоо», 1969, № 7, 148—160-беттер.

Сыдыкова Р. Тынчтык жөнүндө поэмалар.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 5-ноябрь.

Сыдыкова Р. Эки поэмадагы адабий шарттуулук.— «Ала-Тоо», 1970, № 3, 132—140-беттер.

Мамытов Ж. Күйөрмандар.— «Ленин жолу», 1970, 21-март.

Жумагулов Ж. Тууган жер ырлары.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 9-сентябрь.

Садыков А. Түрмөк ырлар.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 20-декабрь.

Ташбаев К. «Түрмөк булуттар».— «Ленин жолу», 1971, 3-февраль.

Карымшаков С. Түркмөктөлгөн ойлор угуп.— «Ала-Тоо», 1971, № 3, 154—160-беттер.

Бекниязов Ж. Түрмөк булуттардагы түрмөк ойлор.— «Ленинчил жаш», 1971, 5-май.

Шатманов С. Дабандан ары дабан бар.— «Мугалимдер газетасы», 1972, 19-апрель.

Назаралиев Т. Жыйнактагы ойлор.— Ала-Тоо». 1972, № 6, 156—160-беттер.

Кыдырбаева Р. Бул үчөөнүн кимиси? — «Кыргызстан маданияты» 1973, 15-февраль.

Сооронов О. «Дептерлерди» ачканда.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 15-ноябрь.

Ташкулов М. Эргүүнүн келиши.— «Ала-Тоо», 1974, № 4, 158—160-беттер.

Ачык сырлар, ажар ырлар.— «Социалисттик Казакстан», 1974, 13-октябрь.

Адиев М. Ботаника сабагында поэзиялык чыгармаларды пайдалануу.— «Мугалимдер газетасы», 1975, 6-июнь.

Орус тилинде

Земляк Я. Өркүндөп бараткан чебердик.— «Советская Киргизия», 1958, 27-июль.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 134—135-беттер.

Лухменская Л. Акынга мейман болуу.— «Вечерняя газета», 1959, 25-февраль.

Лебедева Л. Тогуз ыр жана традиция жөнүндө талаш.— «Дружба народов», 1964, № 4, 251—252-беттер.

Рудов М. Лирикалык ойдун кайрыктары.— «Литературный Киргизстан», 1968, № 1, 107-бет.

Вакуленко В. Адамга барчу жол.— «Советская Киргизия», 1968, 21-июнь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 251—253-беттер.

Карымшаков С. Эрдиктин эстафетасы.— «Литературное обозрение», 1973, № 2, 27—28-беттер.

Васильев Я. Мен — комузмун.— «Советская Киргизия», 1973, 10-февраль.

Озмитель Е. Анын комузунун күүлөрү.— «Литературный Киргизстан», 1973, № 3, 112—114-беттер.

Светличный В. Үй жана тынчтык.— «Советская Киргизия», 1973, 30-ноябрь.

Суслова С. Ырга саякат.— «Мугалимдер газетасы», 1974, 30-январь.

Лебедева Л. Тууган жер ыргактары. Китепте: «От жанында», Москва, «Художественная литература» басмасы, 1975.

КЕҢЕШ ЖУСУПОВ

Жазуучу, Кыргызстан Ленин комсомолу атындагы сыйлыктын лауреаты Кеңеш Жусупов 1937-жылы Нарын областынын Тянь-Шань районундагы Эчки-Башы айлында, колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

1954-жылы Оттук орто мектебин бүткөн. Эки жыл «Коммунизм колхозунда, колхозчу, китепканачы, комсомолдук уюмдун секретары болуп иштеген.

1961-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин тил жана адабият факультетин бүткөн. 1961—1963-жылдары Тянь-Шань областтык газетасында, 1964-жылы Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы главлитте, 1966—1968-жылдары «Кыргызстан» басмасында редактор, 1968—1973-жылдары Кыргызфильм киностудиясындагы сценария бөлүмүндө редакторлук кызматты аткарды. 1973-жылдан бери «Ала-Тоо» журналында иштейт.

К. Жусупов 1958-жылдан баштап жаза баштаган. Анын биринчи «Түш» деген аңгемеси «Ленинчил жаш» газетасына басылган.

К. Жусуповдун 1965-жылы «Жашоо кумары», 1967-жылы «Каралдым, тоолор...», 1971-жылы «Микеланджело мекенинде», 1972-жылы «Жүрөгүм менин тоолордо» деген китептери чыккан.

1975-жылы «Ыр сабындагы өмүр» аттуу китеби үчүн Кыргызстан Ленин комсомолу атындагы сыйлыкка татыктуу болгон.

Жазуучунун айрым аңгеме, повесттери орусча, казакча, татарча, арабча (Ливанда) которулуп басылган.

К. Жусуповдун «Карагайчылар» деген аңгеме, повесттер жыйнагы 1975-жылы Москвадан жарык көрдү.

К. Жусупов 1964-жылдан КПССтин, 1966-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жашоо кумары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 172 бет.
Каралдым, тоолор. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 96 бет.
Микеланджело мекенинде. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 131 бет.
Жүрөгүм менин тоолордо. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 317 бет.
Ыр сабындагы өмүр. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 129 бет.
Карагайчылар. Москва, «Советский писатель», 1975. 300 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Биринчи жыйнак жөнүндө. — «Тянь-Шань правдасы», 1961, 11-ноябрь.
Жол ойлору. — «Ленинчил жаш», 1964, 6-май.
Италия жеринде. — «Кыргызстан маданияты», 1969, 12, 19, 26-февраль, 5-март.
Айыл адамдары. — «Ала-Тоо», 1970, № 1.
Түштүк миниатюралары. — «Ала-Тоо», 1971, № 9.
Волга. — «Ала-Тоо», 1972, № 12.
Акын ысмы — журт намысы. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 12-июль.
Ата журт ажары. — «Ала-Тоо», 1974, № 10.
Ата журттун бир ууч топурагы. — «Кыргызстан маданияты», 1975, 11-февраль.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Стамов А. **Умут ойготкон чыгарма.** — «Ленинчил жаш», 1964, 13-май.
Сыдыкбеков Т. **Чоң адабияттын жаш бүчүрлөрү.** — «Ленинчил жаш», 1965, 9-январь.
Укаев К. **Жаңы калем, жаңы нук.** — «Ала-Тоо», 1966, № 3, 134—135-беттер.
Садыков А. **Бир жылдын прозасы.** — «Ала-Тоо», 1973, № 7.
Кушубаков К. **Жыйнак жана окуучулук ой.** — «Кыргызстан маданияты», 1973, 23-август.
Эркебаев А. **Азыркы аңгемелер жөнүндө сөз.** — «Ала-Тоо», 1974, № 4.
Айтымбетов О. **Ыр сабындагы өмүр.** — «Кыргызстан маданияты», 1975, 10-апрель.
Сабиров К., Усупбеков Ш. **Өчпөс өмүрдүн баяны.** — «Ленинчил жаш», 1975, 19-апрель.
Калидев А. **Элеси дайым жүрөктө.** — «Ленинчил жаш», 1975, 19-апрель.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 257—258-беттер.

Пискунов В. Бийиктикке умтулуу.— «Литературная газета», 1970, 1-июль.

Вакуленко В. Өткөн мезгил жана азыркы талап.— «Комсомолец Киргизии», 1973, 28-ноябрь.

Пискунов В. Чеберчиликтин өсүшү.— «Литературное обозрение», 1973, № 5.

Садыков А. Повесть жанры журналдын бетинде.— «Литературный Киргизстан», 1974, № 2.

АБЫЛКАСЫМ ЖУТАКЕЕВ

(1888—1931)

Советтик кыргыз адабиятын баштоочулардын бири болгон жазгыч акын Абылкасым Жутакеев 1888-жылы Тянь-Шань (азыркы Нарын) районуна караштуу Жан-Булак айлында туулган. Абылкасым 4 жашында энеден, 14 жашында атадан айрылып, томолой жетим калат. Ар кимдин отунун алып, отун жагып жүрүп, тырышчаактыгы менен эптеп сабатсыздыгын жоет. Ошондон тартып той-тамашаларда ырдап жүргөн ырларын кагазга түшүрө баштайт. Эл арасында 13—14 жашынан ырдай баштаган. Алгачкы ырлары өзүнүн жаш кезинде жетимчиликтин айынан көргөн кордугу, тарткан азабы жөнүндө болот.

1920-жылы А. Жутакеев Алма-Аты шаарында ачылган мугалимдер курсун бүтүрүп, 1923-жылга чейин Ат-Башыдагы азыркы «1-Май» колхозунда мугалим болуп иштеген. 1923-жылдан 1931-жылга чейин союз кошчунун төр агасы, биринчи уюшулган «Акжар» колхозунун башкармасы болуп иштеп, байманаптар, кулактар менен аесуз күрөш жүргүзөт.

А. Жутакеев кийинки муундарга баалуу мурас калтырды. Анын «Ленин кошогу» аттуу классикалык кошогу кыргыз совет адабиятындагы көсөм жөнүндө жазылган ырлардын алдыңкы катарында турат. Мындан башка эски жана жаңы доор жөнүндө «Үч доор», «Октябрь күнү», «Кеңеш өкмөтү», «Кесел кедейдин арманы» аттуу жогорку идеалуу, бийик көркөмдүү мурастары калды.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жазгыч акындар. (Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргыз ССР илимдер Академиясынын тил жана адабият институту.) 1956, 58—96-беттер.

Ленин кошогу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 49 бет.
Ленин кошогу. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975. 56 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Байкожоев С. Түзүүчүдөн.— Китепте: Жазгыч акындар. Фрунзе, Кыргыз ССР илимдер Академиясынын басмасы. Фрунзе, 1956. 58—96-беттер. (Кыргыз ССР илимдер Академиясынын тил жана адабият институту.)

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 29—30-беттер.

Маленов Б. **Батрактар жарчысы.**— «Ленинчил жаш», 1958, 27-июль.

Байкожоев С. **Жазгыч акындар.** (Ы. Шайбеков, А. Жутакеев) Кыскача очерк. Фрунзе, АН Кирг. ССР, 1959. 75 бет.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын Био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 194—196-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 33—34-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 259—260-беттер.

ЯКУБ ЗЕМЛЯК

Балдар жазуучусу Якуб Земляк (Зиссельман Якуб Борисович) 1906-жылы Харьковдо туулган. Анын балалык жаш күндөрү Харьков шаарында өтөт. Жазуучунун эмгек жолу он үч жашынан башталат. Артем атындагы партиялык мектепте окуп, аны бүткөндөн кийин 1928-жылдан 1939-жылга чейин Украинадагы областтык жана республикалык газеталардын редакцияларында иштеген.

1933-жылы Я. Земляктын алгачкы ырлары чыга баштайт. 1937-жылы «Советская литература» альманахында анын «Эрдик» деген биринчи повести пайда болот. Андан кийин «Пионер», «Дружные ребята», «Советский охотник» журналдарына Я. Земляктын балдар үчүн жазылган биринчи аңгемелери жарыяланат.

1941-жылы Я. Земляк Кыргызстанга келип телеграф агенствосунда кабарчы болуп иштейт. Үч жылдан ашык мезгилдин ичинде Чоң Чүй каналында жана Ворошилов ГЭСинде массалык иштерди жүргүзөт, куруучулардын эмгек баатырлыктары жөнүндө көп ырларды жана очерктерди жазат.

1949-жылы «Правда» деген биринчи ырлар жыйнагы чыгат. Кийин «Лыжачылар», «Түстүү карандаштар», «Биздин балдар бакчабыз», «Биз ынтымактуу балдарбыз», «Жаңы оюн» ж. б. китептери жарык көрөт.

Я. Земляк «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендик үчүн», «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленинди туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Лыжачылар. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954. 15 бет.

Орус тилинде

Парад. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 8 бет.

Тамсилдер жана фельетондор. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 102 бет.

Биз ынтымактуу балдарбыз. (Ырлар) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954. 64 бет.

Биздин бала бакча. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954. 15 бет.

Швабра. (Тамсил жана ырлар) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1955. 64 бет.

Рактар кайда кышташат? (Ырлар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 143 бет.

Менин жырткычтарым. Фрунзе. Кыргызокуупедмамбас, 1957. 14 бет.

Жаңы оюн. (Ырлар) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957. 44 бет.

Чолпон-Ата. (Ырлар) Фрунзе. Кыргызокуупедмамбас, 1958. 32 бет.

Чөөт. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 12 бет.

Чымын. (Ырлар жана аңгемелер) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 23 бет.

Табышмак. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 11 бет.

Чөөтчө. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 12 бет.

Биздин пионерлер келатат. (Ырлар) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962. 48 бет.

Бала жана топ. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 15 бет.

Ар түрлүү түстөгү карандаш. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 7 бет.

Балдар ушундай ойнойт. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 8 бет.

Күн булак. (Ырлар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 95 бет.

Леша ушундай. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 8 бет.

Мында ушундай балдар барбы? Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 13 бет.

Токой жомогу. (Пьеса) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968.

Канаттуу кыял. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968.

Балдар эң жакшы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 16 бет.

Жаңы жылнар менен. Фрунзе. «Мектеп» басмасы, 1971. 16 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Балдар үчүн сапаттуу китеп көп болсун.— «Советтик Кыргызстан», 1954, № 9, 87—93-беттер.

Кыргыз поэзиясынын антологиясы.— «Ала-Тоо», 1958, № 10, 112—118-беттер.

Бекмуратовдун квартети.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 12-февраль.

Сөз чебери.— «Мугалимдер газетасы», 1966, 8-октябрь.

Жоокер жазуучу, большевик. (Дмитрий Фурманов Пишпекте) — «Советтик Кыргызстан», 1967, 17-сентябрь.

Жоокер, жазуучу, большевик. (Д. А. Фурмановдун туулган күнүнө 80 жыл.) — «Ала-Тоо», 1971, № 11, 157—160-беттер.

Юлиус Фучик Кыргызстанда.— «Советтик Кыргызстан», 1973, 23-февраль. (Юлиус Фучиктин туулган күнүнүн 70 жылдыгына карата.)

Акын жана маданий ишмер. (В. Я. Брюсовдун туулган күнүнө 100 жыл.)— «Кыргызстан маданияты», 1973, 13-декабрь.

Улуу акын. (М. Ю. Лермонтовдун туулган күнүнө 160 жыл.) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 24-октябрь.

Орус тилинде

Сатиранын оту менен.— «Киргизстан», 1953, № 2, (17) 84—90-беттер.

Кыргыз балдар адабияты жөнүндө заметкалар.— «Киргизстан», 1954, № 2, (20), 106—110-беттер.

Балдарга жакшы китеп.— «Комсомолец Киргизии», 1954, 10-сентябрь.

Сатиралык курч сөздөр үчүн.— «Советская Киргизия», 1954, 11-сентябрь. (М. Жангазиев менен бирге.)

Кыргыз элинин ырчысы. (Т. Сатылгановдун туулган күнүнө 90 жыл толушуна карата.) — «Комсомолец Киргизии», 1954, 26-ноябрь.

Дунган элинин ырчысы. (Я. Шивазанын туулган күнүнө 50 жыл толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 1956, 13-май.

«Светлячок». Жаш адабиятчынын биринчи китеби.— «Советская Киргизия», 1958, 29-июнь.

Өскөн чеберлик.— «Советская Киргизия», 1958, 27-июль.

Коммунист-жазуучу. (Блоктун туулган күнүнө 75 жыл толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 1959, 30-май.

Чоң акындын жолу. (А. Твардовскийдин 50 жашка толушуна карата.)— «Советская Киргизия», 1960, 12-июль.

Шыктандыруучу манасчы.— «Советская Киргизия», 1963, 18-август.

Тынчтыктын жана чындыктын ырчысы.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 6-октябрь.

Тоо бүркүтү.— «Советская Киргизия», 1963, 12-октябрь.

Русинин биринчи акыны. (Ломоносовдун өлгөнүнө 200 жыл толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 1965, 15-апрель.

Алысты көргөн адам. (М. В. Ломоносовдун өлгөн күнүнө 200 жыл толду.) — «Мугалимдер газетасы», 1965, 17-апрель.

Сөз чебери. (С. Т. Аксаковдун туулган күнүнө 175-жыл.) — «Мугалимдер газетасы», 1966, 8-октябрь.

Россиянын рухий акыны.— «Советская Киргизия», 1969, 21-январь.

Акындын күчүнүн булагы. (Райкан Шүкүрбековдун туулган күнүнө 60 жыл.) — «Мугалимдер газетасы», 1973, 28-ноябрь.

Райкан Шүкүрбеков. (Райкан Шүкүрбековдун туулган күнүнө 60 жыл толушуна карата.) — «Советская Киргизия». 1973, 26-декабрь.

Улуу манасчы.— «Мугалимдер газетасы», 1974, 20-декабрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Бутенко Н. Якуб Земляктын тамсилдери.— «Комсомолец Киргизии», 1951, 10-январь.

Медовой Б. Якуб Земляктын тамсилдери.— «Советская Киргизия», 1951, 25-март.

Жаров А. Каймана сөздүн мааниси.— «Литературный Киргизстан», 1951, 3-май.

Озмитель Е. «Швабранын» сапаты жөнүндө.— «Комсомолец Киргизии», 1956, 19-февраль.

Стааль С. Күлкү күнөөлү иш эмес.— «Киргизстан», 1956, № 4, 75—78-беттер.

Рудов М. Тамсил жана тамсил окшогондор.— «Комсомолец Киргизии», 1956, 15-июнь.

Филатов В. Тамсилчинин ийгилиги жана кемчилиги. (Якуб Земляктын чыгармачылыгы жөнүндө.) — «Советская Киргизия», 1956, 15-июнь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 144—145-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958. 137—139-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 265—268-беттер.

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 142—143-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 197—200-беттер.

Исаков И. Балдардын досу. (Я. Земляк 60 жашта.)— «Ленинчил жаш», 1966, 23-ноябрь.

Ковский Е. Балдар жазуучусу. (Якуб Земляктын туулган күнүнө 60 жаш.) — «Советтик Кыргызстан», 1966, 23-ноябрь.

ЭСЕНГУЛ ИБРАЕВ

Акын-сатирик Эсенгул Ибраев 1934-жылы Тянь-Шань районундагы Четнура кыштагында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

1952-жылы Нарын шаарындагы педагогикалык окуу жайына кирип бүтүргөндөн кийин, Кочкор районундагы Калинин атындагы орто мектепте старшый пионер вожатый, комсомолдун райондук комитетинин мектептер бөлүмүнүн башчысы болуп иштейт. 1954-жылы Нарын райондук комсомол комитетине которулат. Комсомолдук кызматта 1956-жылга чейин иштейт.

1956-жылдан 1961-жылга чейин Кыргызстан Мамлекеттик университетинин филологиялык факультетинин журналистика бөлүмүндө окуп, аны бүтүнүй да республикалык саясий-сатиралык «Чалкан» журналына адегенде адабий кызматкер, бөлүм башчысы болуп иштейт. 1973-жылдан бери жооптуу секретарь.

Э. Ибраевдин чыгармачылык иши 1954-жылдан башталат. Ушул жылдан бери республикалык басма сөз беттеринде ырлары, тамсил, сатиралары дайыма жарыяланып келе жатат. Алгачкы ырлар жыйнагы «Бөбөгүм» деген ат менен 1964-жылы жарык көргөн. Азыр сегиз жыйнактын автору.

Эсенгул Ибраев 1968-жылдан КПССтин, 1970-жылдан СССР жазуучулар Союзунун, 1962-жылдан СССР журналисттер Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Бөбөгүм. Фрунзе. «Мектеп» басмасы, 1964. 24 бет.
Кичинекей манасчы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 48 бет.
Тай күлүк. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 24 бет.
Таң шоокуму. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 104 бет.

Ленин жүрөктө. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 41—54-беттер.
Ичиң күйсө. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 100 бет.
Карабай. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 16 бет.
Биз — аталар мурасы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 80 бет.
Шаркыратма. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1976.

ФЕЛЬЕТОНДОР

Кыргыз тилинде

Чалмакей.— «Чалкан», 1962, № 12, 3-бет.
Ап-п бали! — «Чалкан», 1962, № 9, 9-бет.
Төрт Маамыт.— «Чалкан», № 1, 4-бет.
Сормо саз.— «Чалкан», № 4., 1962. 5-бет.
Макел Дөө.— «Чалкан», 1963, № 10, 10-бет.
Чачылган акча.— «Чалкан», 1964, № 8, 8-бет.
Түптүү терек түшпөс хан.— «Чалкан», 1965, № 9, 10-бет.
Аш катык.— «Чалкан», 1965, № 4, 8-бет.
О дүйнөдөн кат.— «Чалкан», 1965, № 3, 5-бет.
Кимибиз мыктыбыз, ыя? — «Чалкан», 1966, № 11, 3, 5-бет.
Көргөнүңдөн көрө элегиң көп.— «Чалкан», 1966, № 2, 4-бет.
Жабык кат.— «Чалкан», 1972, № 8, 4-бет.

ЧАЛАГЫЗ ИМАНКУЛОВ

Кыргыз элинин карыя акындарынын бири Чалагыз Иманкулов 1889-жылы Ысык-Көлдүн Күнгөй жагындагы Темировка айылында туулган. Атасы орто чарбалуу киши болгон.

Ч. Иманкулов жалаң гана акын эмес, ал таанымал комузчу. Октябрь Революциясына чейин эл арасында өзүнчө элдик ырларды жаттап, ырдап жана күү чертип жүрөт.

Ал кыргыз арасына элдин эски жомокторун айтууда, аны жайылтууда эң эле зор иш кылган.

1954-жылы алгачкы ырлар жыйнагы чыккан. 1957-жылы балдар үчүн жазган «Манат» аттуу китеби жарыкка чыкты. 1958-жылы «Чынтемир» аттуу көлөмдүү эмгеги басылды.

Карыя акын 1950-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Ч. Иманкулов «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалы жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Нур заман. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 80 бет.
Манат. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957. 88 бет.
Чынтемир. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 48 бет.
Замандашым, комузум. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 77 бет.
Үч кыз. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 116 бет.
Өмүр элестери. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 152 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Биздин Райкан. (Райкан Шүкүрбековдун өлгөн күнүнө карата.) — «Ала-Тоо», № 6, 127-бет.

Силердики кечиримсиз.— «Советтик Кыргызстан», 1964. 29-январь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 144—145-беттер.

Мамбетакунов А. **Акындын чебер комузу.**— «Ала-Тоо», 1960, № 9, 126—128-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 201—202-беттер.

Эшмамбетов К. **Чалагыздын ырлары.**— «Советтик Кыргызстан», 1964, 7-ноябрь.

Жусуев С. **Өнөрпоздор.** (Комузчу Чалагыз Иманкулов, Б. Мадазимов жана обончу Р. Абдыкадыровдор жөнүндө очерк.)— «Ала-Тоо», 1967, № 4, 121—127-беттер.

Карыя акын Чалагыз Иманкулов 80 жашта.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 26-май.

Бектенов К. **Карыя акын — балдардын досу.** (Акын Ч. Иманкулов 80 жашка толду.) — «Жаш ленинчи», 1970, № 1, 36—37-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 160—161-беттер.

Мамбетакунов А. **Акындын чебер комузу.**— «Литературный Киргизстан», 1962, № 2, 93—94-беттер.

Алагушев Б. **Чалагыз жана ийин.** Очерк.— «Литературный Киргизстан». 1965, № 3, 74—77-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 269—270-беттер.

НИКОЛАЙ ИМШЕНЕЦКИЙ

Акын жана котормочу Николай Иванович Имшенецкий Казак ССРи Семипалатинск области, Бурас районундагы Бурас селосунда 1918-жылы 19-июлда кийим тигүүчүнүн үй-бүлөсүндө туулган. Келечектеги акындын үй-бүлөсү Кыргызстанга 1926-жылы көчүп келген. 1936-жылы орто мектепти бүткөндөн кийин Н. Имшенецкий Кыргызстан мамлекеттик педагогикалык институтуна кирип, аны 1939-жылы бүтүрүп чыгат. Ошол эле жылдын ноябрь айында ал Согуш-Деңиз флотунун катарына чакырылат.

Улуу Ата Мекендик согуштун биринчи күндөрүнөн баштап Н. Имшенецкий аскердик газеталарда иштейт.

Советтик командования тарабынан Ханко согуштук крепосту эвакуациялангандан кийин Н. Имшенецкий Кронштадттагы армиялык газеталарда кабарчы болуп, андан кийин Улуу Ата Мекендик согуштун акырына чейин Ленинградды коргоо согушуна, Польшаны, Венгрияны, Чехословакияны эркиндикке чыгаруу үчүн болгон күрөштөргө катышат.

1946-жылдын акырынан 1949-жылга чейин Н. Имшенецкий кайрадан газетада кабарчылык кызмат аткарат.

Н. Имшенецкий 1938-жылдан ыр жаза баштаган. 1949-жылдан баштап бир канча очерктерди жазган.

1950-жылы «Бардык жаным менен» аттуу биринчи жыйнагы чыгат.

Акыркы жылдардын ичинде ал «Гүлбаранын качышы» деген киносценарий жана хроникалык-документалдык фильмдердин бир топ сценарийлерин жазды. Ал драматургияда да өзүнүн калемин сынап, «Жүрөктүн ыры», «Будапешт үстүндөгү ыр» жана «Моряктар жеңилбейт» деген баатырдык драмаларды жазды.

Ал А. Токтомушевдин, Т. Шамшиевдин, А. Бердибаевдин жана башка акындардын ырларын орус тилине которгон.

Н. Имшенецкий 1948-жылдан КПССтин, 1957-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө. Ал «Кызыл Жылдыз» ордени жана бир нече медалдар менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Чын жүрөктөн. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 104 бет.

Суусамыр. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 199 бет.

От жүрөктүү. (Очерк) Фрунзе, Кыргыз ССРинин Маданий Министерствосу, 1956. 26 бет.

Бир туугандар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 184 бет.

Октябрь таңына даңк! Фрунзе, Рес. Дом народного творчества, 1957. 27 бет.

Жүрөк жалындайт. (Очерктери жана заметкалары) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 99 бет.

Федор Гладковдун эки эрдиги. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 155 бет.

Чычкан менен коён. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 17 бет.

Отко өрттөлгөн аял. Повесть. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 168 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Бердибаев А. **Мен ыразы.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 103 бет.

Бакыт жөнүндө ырдайбыз. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 69 бет.

Шамшиев Т. **От ичинде.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 106 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

Нишан Рыскулов жана анын окуучулары.— «Киргизстан», 1952, № 3, 116—123-беттер.

Рашида Азимбаева.— «Советская Киргизия», 1953, 19-июль.

Эмгектин баатыры.— «Советская Киргизия», 1956, 8-май.

Асман тиреген тоонун кызы.— «Комсомолец Киргизии», 1958, 2-март.

Кыйын жол.— «Советская Киргизия», 1959, 7-июль.

Өмүрлүк иш.— «Комсомолец Киргизии», 1959, 19-июль.

Жети жылдыктын гвардиячылары.— «Советская Киргизия», 1959, 29-июль.

Кең горизонт.— «Комсомолец Киргизии», 1961, 20-август.

Комсомол жаштыгынын акыны. (Александр Жаровдун чыгармачылыгы жөнүндө.) — «Советская Киргизия», 1962, 13-сентябрь.

Кар менен бороон.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 9-август.

Көл жаратуучулар.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 26-август.

Өмүрдүк иш.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 24-ноябрь.

Отко күйгүзгөн.— «Советская Киргизия», 1965, 3-февраль.

Жүрөктө күн.— «Коммунист», 1965, № 5, 22—26-беттер.

Ажалды жеңгендер.— «Коммунист», 1965, № 12, 49—53-беттер.

Жолборсту үйрөтүп.— «Коммунист», 1967, № 12, 49—53-беттер.

От кечкендер.— «Коммунист», 1967, № 5, 26—31-беттер.

Согушта чыңалган достук.— «Коммунист», 1968, № 2, 12—15-беттер.

Жазуучу жана мезгил.— «Комсомолец Киргизии», 1968, 8-февраль.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Арунгазиева З. **«Суусамыр» поэмасы жөнүндө.**— «Кызыл Кыргызстан», 1955, 27-февраль.

Битюков А. **Тиштүү бульдозер жана начар поэма.**— «Комсомолец Киргизии», 1955, 9-март.

Байкуров В. **Чеберчиликке зыян кылган оперативдүүлүк.**— «Комсомолец Киргизии», 1955, 11-март.

Меньшиков М. **Акындын чыгармачылык ийгилиги.**— «Комсомолец Киргизии», 1955, 11-март.

Ступак Н. **Автор эмнени унутту.**—«Комсомолец Киргизии», 1955, 16-март.

Асанов А., Кононов А. **Поэманы жактап.**— «Комсомолец Киргизии», 1955, 18-март.

Вайдорф М. **Аз болсо да, саз болсун.**— «Комсомолец Киргизии», 1955, 20-март.

Воронкина З. **Менин пикирим.**— «Комсомолец Киргизии», 1955, 27-март.

Тузов В. **Жалтырак сөздөр.**— «Комсомолец Киргизии», 1958, 27-март.

Гращенко М. **Ушундай сын керекпи?** — «Комсомолец Киргизии», 1955, 27-март.

Брудный Д. **Чийки жана схемалык чыгарма.**— «Комсомолец Киргизии», 1955, 6-апрель.

Сальников А. **Ойдун аткарылышы.**— «Советская Киргизия», 1955, 5-май.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 163—164-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе. 1958. 142—143-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Михайлов Л. **Халтурага жол жок!** — «Комсомолец Киргизии», 1961, 24-март.

Самаганов. Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 274—278-беттер.

Кыргыз тилинде

Арунгазиева З. «Суусамыр» поэмасы жөнүндө.— «Кызыл Кыргызстан», 1955, 27-февраль.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 163—164-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 203—206-беттер.

ИСАБЕК ИСАКОВ

Акын, журналист, балдар жазуучусу Исабек Исаков 1933-жылы Кочкор районундагы «Теңдик» колхозунда дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

1950-жылы орто мектептен кийин Кыргызстан мамлекеттик мугалимдер институтуна кирип, 1958-жылы сырттан окуп бүтүрөт.

1952-жылдан 1966-жылга чейин «Кыргызстан пионери» газетасында адабий кызматкер, бөлүм башчы, жооптуу секретарь болуп иштеген. 1967-жылдан «Кыргызстан маданияты» жумалыгында жооптуу секретарь, башкы редактордун орун басары болуп иштеди. Азыр ал ушул жумалыктын башкы редактору.

Анын алгачкы жазган ырлары областтык «Тянь-Шань правдасы» газетасына, кийин республикалык газета-журналдарга жарыяланган.

И. Исаковдун жаш өспүрүмдөргө арнаган алгачкы ырлар жыйнагы «Ороз менен короз» деген ат менен 1959-жылы жарык көргөн. Ал эми кийинки экинчи китеби (ангемелер жыйнагы) «Турсундун тамашасы» деген ат менен 1960-жылы жарык көргөн.

Анын жеке эле балдар темасына гана эмес, чоңдор үчүн да бир нече ырлар жыйнактары, повесттери жарык көргөн.

Акындын айрым жыйнактары, айрым ырлары борбордук газета-журналдарда, альманахтарда орус тилинде жарык көрүү менен бирге белорус, түркмөн, казак, өзбек, украин, кара калпак сыяктуу СССР элдеринин тилдеринде да басылды. Ал котормо ишине да катышып Михаил Исаковскийдин, Сулейман Стальскийдин, Владимир Шкоданын жана башкалардын айрым чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

И. Исаков 1958-жылдан КПССтин, 1959-жылдан СССР журналисттер союзунун, 1963-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Ал Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун, ВЛКСМ БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган. «Эл агартуунун отличниги» деген ардактуу наамдын ээси.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ороз менен короз. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 138 бет.
Турсундун тамашасы. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 143 бет.
Айга учам. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1951. 67 бет.
Достук. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 65 бет.
Учкул канат. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 112 бет.
Бала кыял. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 111 бет.
Тууган жер ыры. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 162 бет.
Пионер кыраакы болуп өсөт. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 147 бет.
Достор. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 25 бет.
Өмүр сапары. «Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 106 бет.
Бардыгын билгиси келген бала. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 37 бет.
Мекен мөмөлөрү. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971.
Жаш өмүрлөр. Повесть Фрунзе «Мектеп» 1973, 132 бет.

Орус тилинде

Сүйүүгө ишенүү. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972.
Бардыгын билгиси келген бала. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974.
Жер жөнүндө ыр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975. 60 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жазуучунун музейинде.— «Кыргызстан пионери», 1959, 16-май.
Алтын уя.— «Мугалимдер газетасы», 1962, 12-май.
«Эне жүрөгү».— «Ленинчил жаш», 1962, 25-май.
Билим үйү — акындын ысымында.— «Мугалимдер газетасы», 1962, 7-август.
Абийир.— «Ленинчил жаш», 1964, 22-январь.
Баалуу байлык.— «Ленинчил жаш», 1964, 27-март.
Ашуу ашкан адам.— «Ленинчил жаш», 1964, 2-сентябрь.
Достук жүрөгү.— «Ленинчил жаш», 1965, 24-март.
Баатырдын ысмында.— «Мугалимдер газетасы», 1965, 13-ноябрь.
Балдардын досу. (Я. Земляк 60 жашта.) — «Ленинчил жаш», 1966, 23-ноябрь.
Акын жана педагог.— «Мугалимдер газетасы», 1966, 27-декабрь.
«Жазуучу болсом...» (Жазуучу В. Катаевдин туулганына 70 жыл.) — «Ленинчил жаш», 1967, 29-январь.
Адам изи.— «Ленинчил жаш», 1967, 22-февраль.
Чыгармачылык ийгиликке.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 16-сентябрь.

Маяк болуу керек.— «Жаш ленинчи», 1970, № 10, 40-бет.
Жумамүдүн Шералиев.— «Ала-Тоо», 1971, № 1. 126—133-беттер.
Жүрөккө уялаган ыр.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 10-март.
Өчпөс жалын.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 2-февраль.
Турмуштук сценалар.— «Ысык-Көл правдасы», 1972, 30-май.
Балдарга арналган өмүр.— «Мугалимдер газетасы», 1972, 27-декабрь.
«Ак шоола».— «Кыргызстан маданияты», 1973, 14-июнь.
Күрдөөлдүү май — гүлдүү май.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 1-май.
Балдар адабияты — тарбия берүү куралы.— «Ленинчил жаш», 1974, 18-июнь.
Таңшый бер, булбул.— «Ала-Тоо», № 9, 121—136-беттер.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Алагушев Б. «Ороз менен короз» — «Ала-Тоо», 1960, № 5, 110—112-беттер.
Кыял саптары.— «Ленинчил жаш», 1962, 11-май.
Кырбашев К. Китеп чындыктын куралы.— «Мугалимдер газетасы», 1962, 4-август.
Тойбаев М. Окугандан кийинки ой.— «Ленинчил жаш», 1965, 24-сентябрь.
Кырбашев К. «Бала кыялы».— «Ленинчил жаш», 1967, 24-март.
Илипбаев А. Изденүү жолунда.— «Ленинчил жаш», 1968, 27-февраль.
Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-жж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 279—282-беттер.
Карымшаков С. Күнгө жылыган ырлар.— «Ленинчил жаш», 1970, 14-апрель.
Сейталиев М. Күн менен сүйлөшүү.— «Мугалимдер газетасы», 1970, 18-июль.
Исаков И. 5—8-класстагы китеп окуучуларга эскерткич. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 4 бет.
Кырбашев К. «Өмүр сапары».— «Ала-Тоо», 158—160-беттер.
Карымшаков С. Сапар тарткан ырлар.— «Советтик Кыргызстан», 1972, 6-октябрь.
Орозканов С. Бала жана акын.— «Ала-Тоо», 1974, № 6, 155—160-беттер.
Кырбашев К. Жаш өмүрлөр.— «Ленинчил жаш», 1974, 22-август.
Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-жж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 282—283-беттер.
Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы. 1969, 271—273-беттер.

КАСЫМ КАЙМОВ

Белгилүү прозаик, сатирик Касым Каймов 1926-жылы Талас районуна караштуу азыркы Арал айылдык Советиндеги «Коммунизм» колхозунда кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. 1934-жылы окууга кирип, 9-класста окуп жаткан учурда мектеп жабылып калгандыктан, райондук газетада иштеген. 1943-жылы Пржевальскидеги педагогикалык институтуна кирет. Бирок ден соолугуна байланыштуу окууну таштоого мажбур болот.

Ошол мезгилдерде ал бир топ аңгемелерди, очерктерди жазып, газета-журналдарга жарыялайт.

1953-жылдан 1956-жылга чейин «Жаш ленинчи» журналында жана «Кыргызстан пионери» газетасында бөлүм башчысы, жооптуу секретарь, редактор болуп иштейт.

1956—1972-жылдары ал «Чалкан» журналынын редактору, «Ала-Тоо» журналынын редактору, «Кыргызфильм» киностудиясында башкы редактор, «Кыргызстан маданияты» жумалыгынын башкы редактору болуп иштейт. 1972-жылдын март айынан бери Кыргызстан жазуучулар Союзунун башкармасынын секретары.

Анын чыгармачылык иштери жаш чагынан башталат. Алгачкы чыгармалары райондук газетада жарыялана баштайт.

К. Каймов өзүнүн адабий жолун кийинчерээк, тагыраак айтканда 1950-жылдардын башында табат. 1953-жылы «Ала-Тоо» журналында жаш автордун «Теке сүзгөндө» деген сатиралык аңгемесинин жарыяланышы адабий коомчулук тарабынан жылуу кабыл алынып, автор үчүн чыгармачылык жаны багыт ачат.

1955-жылы автордун сатиралык аңгемелери «Соңку жолугушуу» деген ат менен өзүнчө китеп болуп чыгат.

Жазуучунун чоң масштабдагы чыгармаларынын бири эпикалык планда

жазылган «Атай» романы болуп эсептелет. Роман Москвада «Советский писатель» басмасы тарабынан 1968-жылы орус тилине, 1973-жылы Алма-Атада казак тилине которулуп басылат.

Андан кийинки жылдары «Талаа жылдызы» жана «Бири-бирине окшобогон күндөр» деген жыйнактары китеп болуп чыкты. Анын «Жигит баратат», «Кыш ыргактары», «Белгилүү эркек» повесттери коомчулук тарабынан жылуу кабыл алынды.

К. Каймов 1946-жылдан КПССтин, 1955-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

Кыргыз адабиятынын өнүгүшүндөгү эмгеги үчүн «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» медалы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Соңку жолугушуу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 139 бет.
Адашуу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 150 бет.
Мектеп жолунда. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 74 бет.
Атай. Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 568 бет.
Талаа жылдызы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 176 бет.
Бири-бирине окшобогон күндөр. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 164 бет.
Атай. Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1969. 351 бет.
Достук сапарлары. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 135 бет. (К. Укаев жана Н. Ялымов менен бирге.)
Кыш ыргактары. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 230 бет.
Белгилүү эркек. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975. 200 бет.

Орус тилинде

Ашуудагы түн. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 211 бет.
Канаттуу достор. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 29 бет.
Ашуудагы түн. Москва, «Советский писатель» басмасы, 1962. 216 бет.
Атай. Москва, «Советский писатель» басмасы, 1968. 384 бет.
Талаа жылдызы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 117 бет.

Казак тилинде

Атай. Алма-Ата, «Жазушы» басмасы, 1973. 333 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

«Тоо балдары». — «Ленинчил жаш», 1953, 13-май.
Шляпа. — «Советтик Кыргызстан», 1956, № 1. 20—23-беттер.
«Жапалак Жатпасов». — «Советтик Кыргызстан», 1958, 22-июнь.
Райкан Шүкүрбеков. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада өткөрүлүүчү декадасына карата.) — «Ленинчил жаш», 1958, 2-июль.

Касым Каимов.— «Ала-Тоо», № 9, 98-бет. (Декаданын катышуучусу өзүнүн даярдыгы жөнүндө.)

Сатира элге кызмат кылат.— «Советтик Кыргызстан», 1958, 14-октябрь.

Жаңынын жакшынакай белгилери.— «Советтик Кыргызстан», 1959, 5-сентябрь. (Р. Шүкүрбеков менен бирге.)

Окуучуларга тартуу.— «Советтик Кыргызстан», 1959, 7-ноябрь.

Атай комуз чертет.— «Советтик Кыргызстан», 1959, 20-декабрь.

Бакыт жөнүндө ой.— «Ала-Тоо», 1960, № 11, 6—8-беттер.

Канаттуу поэзия.— «Советтик Кыргызстан», 1961, 31-август.

Жаштыктын жана сулуулуктун ырчысы.— «Кыргызстан аялдары», 1962, № 9, 15-бет.

Райкан Шүкүрбеков.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 29-октябрь.

Азербайжан жеринде.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 23-июнь.

Санжыргалуу саамалык.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 13-ноябрь.

Изденүү жолунда.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 22-январь.

Бир тууган өзбек жеринде.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 22-октябрь.

Тагдырыбыз Октябрь менен.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 6-ноябрь.

Мезгил таламдары.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 10-декабрь.

Лениндин осуяттарын орундайбыз.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 1-апрель.

Жазуучунун салымы.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 4-октябрь.

Мезгил менен үндөш болуу үчүн.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 27-декабрь.

Өмүрдүн жарыгы.— «Советтик Кыргызстан», 1974, 1-январь.

Жаңы дүйнөнүн адамдары.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 31-октябрь.

Тарыхтын даңктуу юбилейи.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 8-май.

Орус тилинде

Жаңы китептер жазалы.— «Советская Киргизия», 1960, 1-май.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Алыбаев М. Талапка татырлык чыгарма.— «Советтик Кыргызстан», 1955, № 10, 91—96-беттер.

Алыбаев М. Сатиранын оту менен.— «Ленинчил жаш», 1955, 21-сентябрь.

Жакыпбеков А. «Адашуу».— «Ала-Тоо», 1958, №. 10, 137—139-беттер.

Маймулов С. Жаш жазуучу.— «Ленинчил жаш», 1958, 12-сентябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 114—115-беттер.

Токтобаева Р. Кыргызстан адабияты. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе. 1958, 128—129-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Эшмамбетов К. «Атай» романы жөнүндө.— «Ленинчил жаш», 3-август.

Бапаев Х. Чыгармачылыкта чындыкты көрсөткөн.— «Советтик Кыргызстан», 1962, 7-январь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 207—210-беттер.

Үметалиев Ш. «Атай» романы жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1963, № 5, 105—115-беттер.

Чекирбаева С. Алгачкы чабыттар. Фрунзе, «Илим» басмасы, 1971, 64-бет.

Эшимбеков К. «Атай» романы жөнүндө айрым пикирлер.—«Ала-Тоо», 1971, № 9, 152—158-беттер.

Жаманкулов А., Мамытов С. Жакшы тилек жашырып айтылбайт.—«Ленинчил жаш», 1973, 5-июнь.

Жаманкулов А., Мамытов С. Көркөм сөз ширеси.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 16-август.

Карымшаков С. Чындыктын көркөм чагылышы.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 7-февраль.

Асаналиев К. Биринчи планда азыркы адам.— «Советтик Кыргызстан», 1974, 24-февраль.

Айтбаев Б. Ак сүйүү, адил эмгек.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 12-сентябрь.

Төлөев Ш. «Кыш ыргактары» повести туурасында.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 3-октябрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 127—128-беттер.

Гуренок К. Жазуучу жана мүнөз.— «Комсомолец Киргизии», 1959, 22-февраль.

Сальников А. Турмуш менен бирге.— «Советская Киргизия», 1962, 12-декабрь.

«Атай» романы жөнүндө.— «Литературный Киргизстан», 1970, № 6.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 279—282-беттер.

Эркебаев А. Турмуштун ичинде.— «Литературное обозрение», 1974, № 2, 78-бет.

БИЛИМ

КАРАГУЛОВ

Акын, котормочу, журналист Билим Карагулов 1936-жылы Нарын областынын Жумгал районундагы Чаек селосунда колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

Б. Карагулов орто мектепти бүтүргөндөн кийин, 1954-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филологиялык факультетине өтүп, аны 1959-жылы ийгиликтүү бүтүрүп чыгат. 1959—61-жылдары «Кыргызстан пионери» газетасынын адабият жана искусство бөлүмүнүн башчысы болуп иштейт. 1961-жылдан 1965-жылга чейин «Мектеп» басмасында балдар адабиятынын редактору болгон. 1965—67-жылдары Тоң районундагы «Эмгекчил» аттуу райондук газетанын редактору болуп иштеген. 1967—69-жылдары Москвада КПСС БКнын алдындагы Жогорку партиялык мектепте окуйт. 1969—72-жылдары Кыргызстан КП БКнын органы «Коммунист» журналынын пропаганда жана агитация бөлүмүнүн башчысы болуп кызмат аткарат. 1972-жылдан бери партиялык жооптуу кызматта.

Б. Карагуловдун чыгармачылык иши жашынан башталган. Жаш таланттын «Лагерде» деген биринчи ыры 1954-жылы «Кыргызстан пионери» газетасына чыккан, ал эми биринчи китеби болсо 1960-жылы жарык көргөн.

Ошондон бери Б. Карагуловдун бир нече оригиналдуу жана котормо китептери окуучуларга тартууланды. Журналист катарында көп сандаган макалалар жазды.

Б. Карагулов 1964-жылдан КПССтин, 1975-жылдан СССР жазуучулар Союзунун, 1959-жылдан СССР журналисттер Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Мандалак. Кенже балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 75 бет.

Чырпык. Тестиер балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 56 бет.

Достук. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 31 бет.

Эки өмүрдөн эпизод. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 59 бет.

Орус тилинде

Арстандын күчүгү менен музоо. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964. 23 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Барто А. **Машенька.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 46 бет.

Маршак С. **Дөдөй чычкан жөнүндө жомок.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 15 бет.

Маршак С. **Мышыктын үйү.** Мектеп жашындагы кенже балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964. 59 бет.

Рза Расул. **Тераненин оюнчуктары.** Фрунзе. «Мектеп» басмасы, 1973. 36 бет.

Рза Расул. **Адам өмүрүнүн күнү.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы. 1974.

Маяковский В. **Мистерия-буфф.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1975, 134 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Баатыр.— «Кыргызстан пионери», 1961, 1-февраль.

Кычан сахнада.— «Кыргызстан пионери», 1961, 4-март.

«Жылдызстан».— «Ленинчил жаш», 1962, 12-октябрь.

Жаш авторлор жана басма.— «Ленинчил жаш», 1962, 26-декабрь.

Өмүр досу.— «Кыргызстан пионери», 1963, 28-март.

Жакшы ыр жанга жетет.— «Кыргызстан пионери», 1965, 8-июнь.

Антикоммунизмге каршы күрөшүү — учурдун зарыл талабы.— «Коммунист», 1970, № 10, 51—55-беттер.

Улуу революционер.— «Кыргызстан пионери», 1970, 27-ноябрь.

Арымдуу аракеттер.— «Кыргызстан аялдары», 1972, № 4, 1—2-беттер.

Биздин беш жылдыктын программасы. Саясий информаторлорго жана агитаторлорго жардам.— «Ленин жолу», 1974, 8-июнь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Эсенканов А. **«Мандалак».**— «Ленинчил жаш», 1961, 6-январь.

Филиппович. — «Комсомолец Киргизии», 1964. 18-март.

Кыдыров А.— «Кыргызстан пионери», 1973. 25-апрель.

САЯКБАЙ КАРАЛАЕВ

(1894—1971)

Кыргыз ССРинин эл артисти, атактуу манасчы, жомокчу Саякбай Каралаев 1894-жылы азыркы Тоң районундагы Ак-Өлөң деген жерде туулган. Саякбайдын өз атасы Карала да, чоң атасы Сасай да кедей адамдардан болгон. Саякбай 12 жашка чыкканда жалданып иштөөгө туура келет.

1918-жылы Саякбай орус кулактарында малай болуп жүргөндө Шихабутдун деген большевик баш болгон Кызыл Армия бөлүгү келип, Саякбай ошолор менен бирге Кызыл партизандарга кошулат. Ошол жылы Алматыга келип алты ай аскер ишин үйрөнгөндөн кийин чыгыш Сибирге барып, Дутов менен Анненков баш болгон актарга каршы согушка катышат. 1920-жылы Алматыга кайра келип Фурманов менен Шихабутдиновду камаган актардын козголоңун талкалап, Фурмановдорду бошоткон операцияга катышат. Андан кийин Бухара ханына каршы болгон согушка, Ашхабаддагы басмачылар менен күрөшкө катышат. 1921-жылы кайра Алматыга келип, 1922-жылга чейин чек арачылардын катарында кызмат кылат. 1922-жылы аскер кызматынан бошонот.

С. Каралаев 1922-жылдан 1931-жылга чейин Ырдык жана Маман айылдык советинин председатели болуп иштеп турган.

1922-жылдарда Саякбай атактуу манасчы Чоюке менен таанышат. Мурунтан эле «Манасты» айтууга шыктанып калган Саякбай Чоюкеден таалим алып, эпостун айрым үзүндүлөрүн аткара баштайт. 1925-жылдарда «Манастын» көбүн толук айтууга жараган белгилүү манасчы атыгат.

1932-жылы Кыргызстан илим изилдөө институту тарабынан анын айтуусу боюнча «Манас» эпосунун үч бөлүмү жазылып алынган. Каралаевден жазылган эпостун көлөмү жарым миллионго жакын ыр сабына туура келет. Саякбай «Манастын» трилогиясын айтуу менен бирге Сейтектин уулу менен небересин да айтат.

«Манасты» ушул убакка чейин Саякбайдай кылып эч бир манасчы толук

айтып бере алган эмес. Саякбай «Манасты» бир нече айлар бою деле ырдай алган.

С. Каралаев улуу эпос менен катар кичи эпосторду да айткан. Мисалы «Төштүк» эпосу 1938—1958-жылдары С. Каралаевдин айгуусу боюнча кыргызча жана орусча китеп болуп басылды.

Согуш жылдарынан кийин ал башка жанрларда да бир нече китеп чыгарды. 1953-жылы «Бүркүттүн жомогу», 1954-жылы «Унутулгус күндөр», 1955-жылы «Делдеш баатыр», 1956-жылы «Томор мерген», 1958-жылы «Кубаттын көргөн азабы» аттуу китептери чыкты.

С. Каралаевдин эмгегин жогору баалап, өкмөт аны үч жолу Эмгек Кызыл Туу ордени, «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйлаган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Төштүк. Фрунзе,— Казан, Кыргызмамбас, 1938, 386 бет.
Каныкейдин жомогу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940. 108 бет.
Каныкейдин тайторуну чапканы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1941. 154 бет.
Бүркүттөр. Мектеп балдары үчүн. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 60 бет.
Канаттуу куштар. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1955. 128 бет.
Унутулгус күндөр. Жети-Суудагы граждандык согуштан эстеликтер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 136 бет.
Эр Төштүк. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 356 бет.
Томор мерген. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957. 75 бет.
Делдеш баатыр. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957. 88 бет.
Эр Төштүк. Баатырдык поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 385 бет.
Азапты көп көргөн Кубат. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 78 бет.
Манас. Биринчи бөлүк. I китеп. (С. Каралаев, С. Орозбаков, М. Мусулманкулов, ж. б. варианты боюнча.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 302 бет.
I-том. 1958. 301 бет.
II-том. 1959. 317 бет.
Семетей. Манас эпосунун экинчи бөлүгү. 3 китеп. (С. Каралаев, Тоголок Молдо, Ш. Рысмендеевдин варианттары боюнча.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 323 бет.
Молдо баатыр. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 110 бет.
Бакытай балбан. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 85 бет.
Карамолдо. Поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 80 бет.
Тайтору. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 120 бет.
Бүркүтчүлөр жөнүндө ангеме. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 44 бет.
Тулпар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 59 бет.
Унутулгус күндөр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 183 бет.
Баатырлар, айымдар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 104 бет.
Семетейдин балалык чагы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 68 бет.

Орус тилинде

Эр Төштүк. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 210 бет.
Алтын конгуроо. М., Детгиз, 1959. 94 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Маликов К. Саякбай.— «Кызыл Кыргызстан», 1939, 9-май.

Мамыров М. Таланттуу манасчы. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада өтүүчү декадасына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1958, 1-август.

Жангазиев М. Манасчы.— «Жаш ленинчи», 1958, № 9, 11-бет.

Юнусалиев Б. Кириш сөз. Китепте: Манас. Биринчи бөлүк. 1 китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 3—40-беттер. (Кыргыз ССР илимдер Академиясынын тил жана адабият институту.)

Керимжанова Б. Кириш сөз. Китепте: Семетей. Манас эпосунун экинчи бөлүгү. 3-китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959, 3—19-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 31—32-беттер.

Токтобаева Р. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 28—29-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Мамыров М. Алп «Манасты» айткан адам.— «Ленинчил жаш», 1962, 1-август.

Абдылдаев Э. «Манас» жана манасчы.— «Ленин жолу», 1963, 12-июнь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 211—214-беттер.

Айтматов Ч. Ал океандай «Манастын» миллион сабын жатка билет. (Саякбай Каралаев жөнүндө) — «Кыргызстан пионери», 1964, 20-февраль.

Кудайбергенов К. Карыкпас талант, картайбас өмүр. (Манасчы Саякбай Каралаевдин 70 жашка толушуна карата.) — «Ленинчил жаш», 25-октябрь.

Карыя манасчыга 70 жыл толду.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 27-октябрь.

Алагушев Б. Өчпөс элестер. (Саякбай Каралаевдин 70 жашка толушуна карата.) — «Мугалимдер газетасы», 1964, 27-октябрь.

Мамытов М. Даңктуу манасчы.— «Ала-Тоо», 1964, № 11, 9—15-беттер.

Сыдыкбеков Т. Асыл мурасты уланткан залкар манасчы.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 27-октябрь.

Сыдыкбеков Т. Улуу манасчы Саякбай Каралаевге алкыш! — «Ала-Тоо», 1964, № 11, 4—7-беттер.

Айтматов Ч. Каралаев манасчы жөнүндө ой жүгүртүү.— «Ала-Тоо», 1964, № 12, 71—73-беттер.

Юнусалиев Б. Улуу эпос, укмуштуу жомокчу.— «Ала-Тоо», 1967, № 1, 149—155-беттер.

Медетбеков А. Манасчы жөнүндө баян.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 28-июль.

Саякбай Каралаев. (Кыргыз ССРинин эл артисти-манасчы, СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү. 1891—1971. Некролог) — «Советтик Кыргызстан», 1971, 9-май; «Кыргызстан маданияты», 1971, 12-май.

Бектенов З. Саякбай «Калевала» жеринде. (Эскерүү.) — «Ала-Тоо», 1974, № 8, 131—144-беттер.

Мамыров М. Кыргыз элинин чолпон жылдызы. (Саякбай Каралаевдин туулган күнүнүн 80 жылдыгына карата.) — «Мугалимдер газетасы», 1974, 18-декабрь; «Ала-Тоо», 1975, № 1, 126—138-беттер.

Айтматов Ч. Каралаев жөнүндө ой жүгүртүү.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 19-декабрь.

Көрүнүктүү манасчынын эстелигине.— «Советтик Кыргызстан», 1974, 19-декабрь.

Мусаев С. Манасчылардын дарканы. (Манасчы Саякбай Каралаевдин туулганына 80 жыл.) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 19-декабрь.

Орус тилинде

Сотников М. Манасчы.— «Советская Киргизия», 1939, 24-май.

Ткаченко М. Атактуу манасчы.— «Советская Киргизия», 1939, 21-апрель.

Жакишев Ө., Мозольков Е. «Манас» эпосу.— «Киргизстан» кн. 1. 1940. 184—200-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 35—37-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 36—37-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Земляк Якуб. Эргүү менен айткан манасчы.— «Советская Киргизия». 1963, 18-август.

Айтматов Ч. Ал океандай «Манастын» миллион сабын жатка билет.— «Советский Союз», 1964, № 1, 17-бет; «Советская Киргизия», 1964, 7-февраль.

Карыя манасчы 70 жашта.— «Советская Киргизия», 1964, 27-октябрь.

Мамыров М. Элдик кенчти сактоочу.— «Советская Киргизия», 1964, 27-октябрь.

Куттуктайбыз юбилярды. (Саякбай Каралаев 70 жашта.) — «Литературный Киргизстан», 1964, № 3, 82—84-беттер.

Каралаев Саякбай.— Китепте: Литературная энциклопедия, том 3. Москва, «Советская энциклопедия», 1966. 391-бет.

Юнусалиев Б. Эпикалык жарым миллион сап.— «Советская Киргизия», 1969, 16-ноябрь.

Саякбай Каралаев. (Кыргыз ССРинин эл артисти-манасчы, СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү. 1894—1971. Некролог) — «Литературная газета», 1971, 19-май; «Советская Киргизия», 1971, 9-май.

Көрүнүктүү манасчынын эстелигине.—«Вечерний Фрунзе», 1974, 19-декабрь.

САНАРБЕК КАРЫМШАКОВ

Адабиятчы жана сынчы Санарбек Карымшаков 1941-жылы Нарын областынын Жумгал районундагы «Кызарт» совхозунда колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. 1956—57-окуу жылында «Кайырма» орто мектебин бүтүрүп, ошол эле жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине кирет да, аны 1962-жылы бүтүрүп чыгат. Окуусун бүткөндөн кийин 1964-жылга чейин Кыргыз ССР Министрлер Советинин радио жана телевидение боюнча Комитетинде музыка уктуруу редакциясынын редактору болуп иштейт. 1964-жылы октябрь айында Кыргыз ССР илимдер Академиясынын философия жана укук таануу институтундагы эстетика жана искусство таануу секторуна аспирантурага кирет да, анда 1966-жылдын декабрь айына чейин окуйт. «Кыргызстан маданияты» жумалыгынын сын жана библиография бөлүмүнө бөлүм башчы болуп 1970-жылга чейин иштейт. 1975-жылдын июнь айына чейин Кыргыз ССР илимдер Академиясынын философия жана укук таануу институтундагы эстетика жана искусство таануу секторунда кенже илимий кызматкерлик милдетти аткарат.

Азыркы кезде «Кыргызфильм» киностудиясындагы «Көрөгөч» аттуу сатиралык киножурналдын жооптуу редактору.

С. Карымшаковдун чыгармачылыгы 1959-жылдан башталат. Ошондон бери ал адабият жана эстетика маселелери боюнча бир нече макалаларын жарыялады.

С. Карымшаков 1973-жылдан КПССтин жана СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Турмуш саптары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968.
Толкундар арасында. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971.

СЫН МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Тоо жели.— «Ала-Тоо», 1960, № 9, 114—116-беттер.
Бир поэманын өкүнүчтүү тагдыры жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1961, № 2, 113—117-беттер.
М. Борбугуловдун жаңы тамсилдери жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1961, № 7, 105—109-беттер.
Мидинди эскерип.— «Ленинчил жаш», 1962, 4-март.
Акын болсоң айтканга.— «Ленинчил жаш», 1962, 21-ноябрь.
Комуз күүсү аземдүү.— «Ленинчил жаш», 1963, 8-февраль.
Ак пейилден айтылган сөз.— «Ленинчил жаш», 1963, 18-декабрь.
Кандай дейсиңер? — «Ленинчил жаш», 1964, 7-апрель.
«Кыргыз композиторлору».— «Ленинчил жаш», 1964, 5-сентябрь.
Козголоңчу гений.— «Ленинчил жаш», 14-октябрь.
Бул маанилүү иш.— «Ленинчил жаш», 1964, 11-декабрь.
Турмуш саптары.— «Ала-Тоо», 1964, № 12, 114—118-беттер.
Композитор, комузчу.— «Ленинчил жаш», 1965, 10-ноябрь.
Турмуш күүлөрү.— Китепте: «Эл шайырлары», Фрунзе, 1965, 66—76-беттер.
Сын-чыгарма.— «Ленинчил жаш», 1965, 21-ноябрь.
«Танкы гүлдөрдү» аралап...— «Ала-Тоо», 1965, № 12, 104—110-беттер.
«Жаштык жазы».— «Ала-Тоо», 1966, № 12, 159-бет.
Өткөн күндөр элеси.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 1-январь.
Эңсеген биздин ыр-күүлөр.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 28-апрель.
Күүлөрдүн баба дыйканы.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 27-октябрь.
Турмуштун окуу китеби.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 28-июль.
Сын жөнүндө сырдашканда.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 15-сентябрь.
Жылдыздуу ырлар. Китепте: Мидин. Тандалган ырлар. (Баш сөз.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967, 3—20-беттер.
«Чыңгыз хан» романынын котормосу жөнүндө.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 17-январь.
Мезгил, котормо жана изилдөө.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 10-апрель.
Ленин жана маданий мурастар.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 24-апрель.
Жыйнак беттериндеги заметкалар.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 10-июль.
Сөз — драма жөнүндө.— «Советтик Кыргызстан» 1968, 13-октябрь.
Традиция менен новаторлуктун диалектикасы.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 8-январь.

Искусствонун өнүгүү закон ченемдүүлүктөрү.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 19-февраль.

Принципиалдуу сын үчүн.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 11-июнь.

Эки китеп жөнүндө эки ооз сөз.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 29-октябрь.

Изилдөөчүнүн искусствосу.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 3-декабрь.

Акындын алтын тоосу.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 4-март.

Тунгуч эмгек.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 18-март.

Күнгө жылынган ырлар.— «Ленинчил жаш», 1970, 14-апрель.

В. И. Ленин жана эстетикалык теориянын айрым маселелери.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 13-май.

Паризат баяны.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 8-июль.

«Жараса экен керегине доорумдун».— «Кыргызстан маданияты», 1970, 16-сентябрь.

Поэтикалык минуталар.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 11-ноябрь.

Композитор Малдыбаев.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 6-январь.

Түрмөктөлгөн ойлор угуп.— «Ала-Тоо», 1971, № 3, 154—160-беттер.

Адабий сын жана сындын адабийлиги.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 9-февраль.

«Койнуңду ач, татаал чыйыр жол».— «Кыргызстан маданияты», 1972, 21-сентябрь.

Адамдар байланышы жөнүндө эмгек.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 16-март.

Сапар тарткан ырлар.— «Советтик Кыргызстан», 1972, 6-октябрь.

Антиреализм — искусствонун душманы.— «Кыргызстан маданияты», 1973. 26-июль.

Таалайга умтулганда.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 16-август.

Чындык жана поэтикалык образ.— «Ала-Тоо», 1973, № 12, 153—160-беттер.

Чындыктын көркөм чагылышы.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 7-февраль.

Поэзиябыздын бир күнү.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 11-апрель.

Эмгек каарманынын көркөм элеси.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 11-июль.

Орус тилинде

Изденүү жолунда.— «Комсомолец Киргизии», 1966, 6-июль.

Эрдиктин эстафетасы.— «Литературное обозрение», 1973, № 2.

Таалайга умтулуу.— «Вечерний Фрунзе», 1974, 30-сентябрь.

АЛ ЖӨНҮНДӨ СЫН МАКАЛАЛАР

Ж. Абдраимов, К. Кудайбергенов. Окуйлу, изденели, үйрөнөлү.— «Ала-Тоо», 1965, № 4, 111—119-беттер.

С. Жусуев. Жаш сынчыларга каалоо.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 17-январь.

К. Артыкбаев. Сын — чындыкты бетке айтуучу өнөр.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 17-январь.

А. Садыков. Сынчыда жогорку маданият болсун.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 14-март.

С. Жигитов. Адабий сыныбыздын келечеги.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 16-май.

К. Ботояров. Жаштардын сыны — былтыркы жылы.— «Ала-Тоо», 1975, № 4, 146—154-беттер.

ТӨЛӨГӨН КАСЫМБЕКОВ

Белгилүү жазуучу Төлөгөн Касымбеков 1931-жылы Кыргыз ССРинин Ош областына караштуу Жаңы-Жол районундагы Ак-Жол кыштагында дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. 1949-жылы Жаңы-Жол районундагы Кара-Жыгач орто мектебин бүтүп, эки жылы баштапкы мектептерде мугалим, бир жыл Кичи-Акжол селолук советинин жооптуу секретары болуп иштеген.

Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин 1957-жылы бүтүрүп чыккан соң, Т. Касымбеков Кыргызокуупедмамбастын балдар адабияты боюнча редакциясынын редактору болуп иштейт. 1960—1973-жылдары «Ала-Тоо» журналында бөлүм башчы, жооптуу секретарь, кийин башкы редактор болуп иштейт.

1973-жылы Кыргыз ССР Министрлер советинин басма, полиграфия жана китеп соода боюнча мамлекеттик комитетинде башкы редакторлук кызмат кылат. 1974-жылдан Кыргызстан жазуучулар Союзунда адабий консультант болуп иштеп келатат.

Т. Касымбековдун жарыкка чыккан калем алды чыгармасы 1952-жылы «Советтик Кыргызстан» журналына (азыркы «Ала-Тоо») «Кичинекей жылкычы» деген ат менен басылган.

Кийинки жылдарда жазылган «Күйүт», «Эне», «Туулган жер» аңгемелери, «Жетим» повести жаш талапкердин жазуучу катары шилтеген ишенимдүү кадамы болуп саналат.

«Адам болгум келет» повести 1965-жылы «Советский писатель» басмасынан, «Кыргызстан» басмасынан кайра басылып чыкты.

1960-жылдардын башында Т. Касымбеков кыргыз элинин өткөн турмушуна өзгөчө көңүл бурат. 1971-жылы көп пландуу тарыхый романы «Сынган кылыч» жарыкка чыкты. Бул романдын үзүндүлөрү 1965-жылдан баштап, «Ала-Тоо» журналына жарыяланып, үч бөлүмү өзүнчө 1966-жылы китеп болуп чыгып окуурмандын сынына коюлган болучу. Ошол күндөн бери

«Сынган кылыч» жөнүндө тарыхчылардын, философтордун, тилчилердин, адабиятчылардын, карапайым окуурмандардын романдын кадиксиз баркын көрсөткөн көп сандаган сын макалалары, ой толгоолору, пикирлери чыкты.

Роман орус тилине которулуп, 1973-жылы «Кыргызстан» басмасы тарабынан жарыкка чыгарылды.

1975-жылдын башында СССР жазуучулар Союзунда «Сынган кылыч» романына кеңири талкуу болуп өттү. Талкууга москвалык жазуучулар, улут адабиятын изилдеп жүргөн окумуштуулар, сынчылар, Орто-Азия жана Казакстан, Украина, Прибалтика адабий коомчулугунун өкүлдөрү, Москвадагы айрым басмалардын, газета-журналдардын, бүткүл союздук радионун кызматкерлери катышты. Талкуунун жүрүшүндө жана жыйынтыгында «Сынган кылыч» жалпы совет адабиятынын чоң ийгилиги катары өзүнө ылайык жогору баасын алды.

Т. Касымбеков 1965-жылдан КПССтин, 1959-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жылкычынын уулу. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956. 36 бет.
Туулган жер. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 117 бет.
Адам болгум келет. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 159 бет.
Сынган кылыч. Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1966. 304 бет.
Сынган кылыч. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 565 бет.

Орус тилинде

Коке. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 75 бет.
Адам болгум келет. Москва. «Советский писатель» басмасы, 1965. 140 бет.
Адам болгум келет. Гослитиздат.
Алымкан. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 115 бет.
Адам болгум келет. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. «Повести небесных гор» жыйнагында, 633—727-беттер.
Адам болгум келет. Москва, «Художественная литература» басмасы, 1968.
Сынган кылыч. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 475 бет.

Казак тилинде

Сынган кылыч. Алма-Ата, «Жазушы» басмасы, 1971. 253 бет.
Сынган кылыч. Алма-Ата, «Жазушы» басмасы, 1975. 260 бет.

Латыш тилинде

Адам болгум келет. Рига, «Лиесма» басмасы, 1972. 140 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Демилге.— «Ала-Тоо», 1960, № 9, 100—105-беттер.

Чилмайран жакасында.— «Ала-Тоо», 1961, № 5, 91—98-беттер.

Багы ачылган край.— «Ала-Тоо», 1962, № 2.

Устат. (Т. Сыдыкбековдун 50 жашка чыгышына карата.) — «Ленинчил жаш», 1962, 5-октябрь.

Жалындан жаралган достук.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 4-апрель.

Назармат сактаган казына.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 24-январь.

Кыргызстан жазуучулар Союзунун V съездине карата.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 12-май.

Жаша, байманасы ташыган Украина! — «Кыргызстан маданияты», 1971, 17-ноябрь.

Сөз өнөрүнүн талабы.— «Ала-Тоо», 1974, № 1.

«Жаңы тууган» жөнүндө ой.— «Кыргызстан маданияты» 1974, 7-март.

Устатыбыз.— «Советтик Кыргызстан», 1974, 11-октябрь.

Эрдиктин үлгүсү.— «Советтик Кыргызстан», 1975, 14—28-декабрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Аскаров Т. **Турмуш сүрөттөрү.**— «Ленинчил жаш», 1960, 5-январь.

Жигитов С. **Көркөм сөздүн жаш художниги.**— «Ленинчил жаш», 1960, 7-сентябрь.

Камалов А. **«Адам болгум келет».**— «Ленинчил жаш», 1961, 31-декабрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 215—216-беттер.

Момунова Г. **«Алымкан».** (Телефильм жөнүндө) — «Советтик Кыргызстан», 1964, 26-сентябрь.

Жусуев С. **Жаштардын төртөө.**— «Ленин жолу», 1965, 6-февраль.

Салиев А. **Бүгүнкү талап.**— «Ала-Тоо», 1966, № 7, 157—158-беттер.

Шатманов С. **Тарыхый чыгарма.**— «Ленинчил жаш», 1967, 1-март.

Кудайбергенов К. **Тарых жана художник.**— «Кыргызстан маданияты», 1967, 7-апрель.

Матиев К. **Өткөн турмуш жазуучунун көзү менен.**— «Советтик Кыргызстан», 1967, 14-апрель.

Шериев Ж. **Өткөн турмуш жана көркөм чыгарма.**— «Ленин жолу», 1967, 19-апрель.

Курманалиев К. **Конференция.**— «Кыргызстан маданияты», 1967, 21-апрель.

Чотбаева Т. **Салмактуу чыгарма.**— «Мугалимдер газетасы», 1967, 15-август.

Исманалов О. **Образдар жана боектор.**— «Кыргызстан маданияты», 1968, 28-август.

Исаев К. **Бекназардын образы.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 21-январь.

Султанкулов А., Туров Т., Жакыпов Ж., Мицбаев И. **«Сынган кылыч» жөнүндө сөз.**— «Ленин жолу», 1970, 24-февраль.

Сооронов О. **Эл сүйүүсүнө арзыган чыгарма.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 25-февраль.

Орокчиев Т. **Тарыхый чындыктын көркөм баракгары.**— «Ленинчил жаш», 1970, 5-март.

Сартбаев К., Хасанов А., Үсөнбаев К., Рысалиев К. **«Сынган кылыч».**— «Мугалимдер газетасы», 1970, 18-март.

Үмөталиев Ш. **Чындыктын көркөм дастаны.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 18-март.

Мукамбаев Ж. **Сөз күчү.** («Сынган кылыч» романынын тили жөнүндө.) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 5-январь.

Бапаев Х. **Тарыхтын көркөм баяны.**— «Ленинчил жаш», 1972, 11-январь.

Назаралиев Т. **Тарых чындыгы жана көркөм чыгарманын тили.**— «Мугалимдер газетасы», 1972, 11-март.

Абдылдабеков К. **Тарыхый турмушка арналган чыгарма.**— «Ленинчил жаш», 1972, 9-декабрь.

Айтымбетов О. **Мусулманкул жана анын доору.**— «Коммунизм таңы», 1972, 25-ноябрь.

З. С. Кедрина. **«Бир туугандыктын терендеги тамыры».**— «Кыргызстан маданияты», 1975, 11-декабрь.

Орус тилинде

Жирков А. **Келечекки ийгиликке убада.**— «Советская Киргизия», 1962, 23-декабрь.

Жирков А. **Таланттын жетилиши.**— «Литературный Киргизстан», 1965, № 3, 106—110-беттер.

Хлыпенко Е. **Өз жолум менен кетем.**— «Комсомолец Киргизии», 1966, 26-январь.

Усыскина Е. **«Адам болгум келет».**— «Новый мир», 1966, № 8, 156—157-беттер.

Салиев А. **Интервью.**— «Советская Киргизия». 1968, 12-июль.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографический справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы. 1969, 288—292-беттер.

Борбугулов М. **Максат — чындыкты көркөм изилдөө.**— «Вопросы литературы», 1971, № 9.

Аскаров Т. **Сындын ыйык милдети.**— «Литературный Киргизстан», 1972, №3, 87—88-беттер.

Айтымбетов О. **Өткөн кылымдагы тоолуктардын тарыхый тагдыры жөнүндөгү роман-эпопея.**— «Заря коммунизма», 1972, 25-ноябрь.

Айтымбетов О. **Эл эргийт.**— «Иссык-Кульская правда», 1974, 27-февраль.

Забловский В. **Китеп жакшы жазылган.**— «Вечерний Фрунзе», 1974, 30-сентябрь.

Айтымбетов О. **«Сынган кылыч» мектепте.**— «Вечерний Фрунзе», 1974 30-сентябрь.

Толмачев В. Жаш жанрдын кадамы.— «Литературный Киргизстан», 1975, № 1, 104—107-беттер.

Мураталиев М. «Сынган кылыч» романы талкууланды.— «Информационный бюллетень. (СССР жазуучулар Союзу.) 1975. № 2, 5-бет.

М. Жангазиев. Эпопея сломанного меча.— «Советская Киргизия».

З. С. Кедрина. Глубокие корни братства.— «Дружба народов», Москва, 1975, № 10, стр. 261—265.

БҮБҮЙ КЕРИМЖАНОВА

Адабиятчы жана адабий сынчы Бүбүй Керимжанова 1920-жылы Пржевальский районундагы Бирлик-Черик кыштагында кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

Б. Керимжанова 1937-жылы рабфакты, 1941-жылы Кыргызстан Мамлекеттик педагогика институтун бүтүрөт. 1947-жылы аспирантурасын бүтүрүп, 1950-жылы Москвадагы КПСС БКнын алдындагы коомдук илимдер Академиясында «Жоомарт Бөкөнбаевдин чыгармачылык жолу» деген темада диссертация коргоп, филология илимдеринин кандидаты деген наамга ээ болот. 1950-жылдан бери Кыргыз ССРинин илимдер Академиясынын тил жана адабият институтунун кыргыз совет адабият секторунун башчысы, Кыргыз ССР илимдер Академиясынын мүчө-корреспонденти.

Б. Керимжанова 1947-жылдан бери ондогон адабий жана сын макалаларын жазды. Б. Керимжанова 1948-жылы «Кыргыз элинин макал менен лакаптар» жыйнагын түзүп чыгарды.

1951-жылы «Кыргыз совет адабияты 25 жылда» деген китепчеси, 1954-жылы «Жоомарт Бөкөнбаев» деген брошюрасы басмадан чыккан.

Б. Керимжанова Кыргыз совет адабиятынын 10-класстары үчүн окуу китебинин жана «Кыргыз совет адабиятынын тарыхы жөнүндө очерк» деген монографиялык эмгектин авторлорунун бири.

Б. Керимжанованын кыргыз поэзиясындагы уйкаштыктар, кыргыз ырларынын ыр түзүлүштөрү жөнүндө көлөмдүү эмгектери бар, көп жылдан бери кыргыз илимий багытында тынымсыз иштеп, көп эмгектер жаратты.

Б. Керимжанова 1958-жылдан КПССке, 1958-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Кыргыз совет адабиятына сиңирген эмгеги үчүн «Ардак белгиси», «Эмгек Кызыл Туу» ордени, «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленинди

туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз макалдары жана лакаптары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1948. 55 бет.

Кыргыз совет адабияты XXV жылда. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 113 бет. (СССР илимдер Академиясынын кыргыз филиалынын тил, адабият жана тарых институту.)

Жоомарт Бөкөнбаев. (1910—1944). Фрунзе, 1953. 49 бет. (Кыргыз ССРинин саясий жана илимий билимдерди жайылтуу коому.)

Кыргыз совет адабияты. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1955. 256 бет. (Кыргыз адабиятынын тарыхы боюнча программа, С. Мусаев менен бирге.)

Акындын чыгармачылык жолу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 92 бет.

Кыргыз совет адабиятынын тарыхынын очерки. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 510 бет. (Ш. Үмөталиев менен бирге.)

Семетей жана Сейтек. Фрунзе Кыргыз илимдер Академиясы. 1961. 60 бет.

Кыргыз поэзиясындагы уйкаш. Фрунзе, Кыргыз илимдер Академиясы ССР. 1962. 106 бет.

Кыргыз ыр түзүлүшүнүн кээ бир маселелери. Фрунзе, Кыргыз илимдер академиясы, 1964. 167 бет.

Октябрде төрөлгөн адабият. Фрунзе, «Илим», 1969. 64 бет.

Кыргыз совет адабияты. Орто мектептин 10-классы үчүн окуу китеби. 4-басылышы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 397 бет. (Ш. Үмөталиев менен бирге.)

Кыргыз совет адабияты. Орто мектептин 10-классы үчүн окуу китеби. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 384 бет.

Кыргыз совет адабияты. Орто мектептин 10-классы үчүн окуу китеби. 2-басылышы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 382 бет.

Орус тилинде

Акындын чыгармачылык жолу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 92 бет.

Кыргыз совет адабияты кырк жылда. Фрунзе, 1958. 13 бет.

Семетей жана Сейтек. Фрунзе, Кыргыз илимдер Академиясы, 1961. 60 бет.

Кыргыз совет адабиятынын тарыхынын очерки. Фрунзе, АН Кирг. ССР. 1961. 520 бет. (Коллектив.)

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз элинин эл мурастары жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1946, № 7—8, 95—105-беттер.

Жоомарттын согуш мезгилиндеги поэзиясы жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1949, № 7, 53—60-беттер.

Жоомарттын чыгармаларындагы аялдардын образдары. — «Советтик Кыргызстан», 1950, № 7, 48—59-беттер.

Социалисттик реализм — совет адабиятынын методу. — «Мугалимдерге жардам», 1951, № 5, 31—36-беттер.

Кыргыз адабиятындагы идеологиялык бурмалоолорго каршы. — «Кызыл Кыргызстан», 1952, 3-июнь.

«Манас» эпосунун элдүүлүгү туура чечилүүгө тийиш. — «Кызыл Кыргызстан, 1952, 5-июнь.

«Өз көзүм менен поэмасы» жөнүндө. — «Кызыл Кыргызстан», 1953, 12-июль.

Кыргыз совет поэзиясындагы В. И. Ленинге арналган ырлар. — «Мугалимдерге жардам», 1954, № 1, 48—54-беттер.

В. И. Ленинди образы кыргыз совет поэзиясында. — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 21-январь.

Дагы жаңы ийгиликтер үчүн. — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 20-декабрь.

Кыргыз адабияты 20 жылда. — «Советтик Кыргызстан», 1954, 24-декабрь.

Кубанычбек Маликов. — Китепте: Маликов К. Тандалган ырлар, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 3—28-беттер.

Кыргыз совет адабияты өркүндөп өсүүдө. — «Советтик Кыргызстан», 1957, 19-октябрь.

Кубанычбек Маликов. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада өтүүчү декадасына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1958, 14-март.

Кириш сөз. Китепте: «Семетей», «Манас» эпосунун экинчи бөлүгү, 3 китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959, 3—19-беттер.

Ленин кыргыз поэзиясында. — «Мугалимдер газетасы», 1960, 19-апрель.

Уйкаштардын өзгөчөлүктөрү жана алардын бөлүнүштөрү. Тил жана адабият мугалимдерине жардам. — «Мугалимдер газетасы», 1960, 2-август.

Жоомарт Бөкөнбаев — көрүнүктүү драматург. — «Ала-Тоо», 1960, № 9, 120—122-беттер.

Жоомарт Бөкөнбаев. — «Кыргызстан аялдары», 1960, № 5, 12—14-беттер.

Элибиздин сүйүктүү акыны Жоомарт Бөкөнбаев. — «Ала-Тоо», 1960, № 10, 12—21-беттер.

Жоомарт Бөкөнбаев. — «Ленинчил жаш», 1960, 2-декабрь.

Элибиздин сүйүктүү акыны. — «Советтик Кыргызстан», 1960, 3-декабрь.

Ал эже-карындаштары жөнүндө да ырдаган. (Ж. Турусбековдун туулган күнүнө 50 жыл толду.) — «Кыргызстан аялдары», 1961, № 1, 20-бетте.

Буларга көңүл бурулууга тийиш. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 8-декабрь.

Чоң талант, сүйүктүү акын. (А. Токомбаевдин туулган күнүнө 60 жыл толушуна карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1964, 24-декабрь.

Съезд алдындагы пикирлер. — «Советтик Кыргызстан», 1966, 19-июнь.

Кыргыз адабиятынын көркөм сөз каражаттары жөнүндө. — «Ала-Тоо», 1968, № 3, 143—160-беттер.

Орус тилинде

Кыргыз элдик акылмандуулук.— «Комсомолец Киргизии», 1947. 20-ноябрь.

Кыргыз совет адабияты 25 жылда.— «Киргизстан», 1951, № 11, 218—230-беттер.

Жаралуу. (Кыргыз совет адабияты 25 жылда.) — «Советская Киргизия», 1951, 14-январь.

Жоомарт Бөкөнбаевдин чыгармачылыгынын өсүшүнө орус адабиятынын мааниси. (СССР илимдер Академиясынын кыргыз филиалынын тил, адабият жана тарых институту.) 3-чыгарылышы, 1952, 75—102-беттер.

Кыргыз адабиятында идеологиялык бурмалоолорго каршы.— «Советская Киргизия», 1952, 3-июнь.

Чыгармачылык өсүш жолунда.— «Советская Киргизия», 1953, 19-ноябрь.

Кыргыз адабияты 30 жылда.— «Советская Киргизия», 1954, 15-декабрь.

ИЯЛИде кыргыз адабият таануу маселелерин иштеп чыгуу.— «Известия Киргизии», ФАН СССР, 2(12) чыгарылышы, 1954, 31—39-беттер.

Кыргыз адабиятынын тарыхын түзүү проблемалары. Китепте: Фрунзе, Кыргыз ССР И. А. басмасы, 1956, 471—480-беттер.

Кыргыз адабиятынын жаралышы жана өсүшүнө орус адабиятынын тийгизген таасири жөнүндө.— «Литературный Киргизстан», 1959, № 3, 113—116-беттер.

В. И. Ленинди образы кыргыз совет поэзиясында.— «Советская Киргизия», 1960, 7-август.

Ал элдин кубанычын ырдаган.— «Комсомолец Киргизии», 1960, 2-декабрь.

Соолбос булак.— «Советская Киргизия», 1962, 7-сентябрь.

Анын китептери — эл таалайы жөнүндө.— «Комсомолец Киргизии», 1962, 5-октябрь.

Кыргыз адабиятынын карыясы. (К. Баялиновдун туулган күнүнүн 70 жылдыгына карата.) — «Литературный Киргизстан», 1972, № 4, 93—97-беттер.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Балтин П. **Жансыз китеп.**— «Советтик Кыргызстан», 1952, № 7, 52—56-беттер.

Үмөталиев Ш. **Керимжанованын китеби жана Баялиновдун сыны жөнүндө.**— «Кызыл Кыргызстан», 1952, 10-сентябрь.

Рысалиев К. **Бир илимий изилдөө жөнүндө.**— «Советтик Кыргызстан», 1954, № 6, 83—94-беттер.

Асаналиев К., Шүкүров Ж. **«Кыргыз элинин макал жана лакаптары» деген жыйнак жөнүндө.**— «Советтик Кыргызстан», 1956, 12-апрель.

Мусаев С., Иманалиев К. **Керимжанованын айрым макалалары тууралуу.**— «Ленинчил жаш», 1958, 8-апрель.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 191—192-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 162—163-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Үмөталиев Т. **Кайдыгер мамилenин натыйжасы.**— «Ала-Тоо», 1961, № 4, 118—121-беттер.

Кудайбергенов К. **Жоомарт жөнүндөгү монография.**— «Мугалимдер газетасы», 1960, 25-ноябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, 1962. 227—227-беттер.

Орус тилинде

Шарф Д. **Бүбү Керимжанова.**— «Советская Киргизия», 1946, 8-март.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 207—208-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 172—173-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Брудный Д. М. **Кыргыз адабиятынын тарыхы.**— «Советская Киргизия», 1962, 21-февраль.

Хамраев М. **Баалуу монография.**— «Советская Киргизия», 1962, 24-декабрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы», 1969, 292—297-беттер.

ЕВГЕНИЙ КОВСКИЙ

Прозаик Евгений Николаевич Ковский 1899-жылы мурунку Каменец Подольская губерниясындагы Ольгополе шаарында земский кызматкердин үй-бүлөсүндө туулган. Евгений үч жашка чыкканда атасынан ажырайт.

Е. Ковский гимназияны бүтүргөндөн кийин билимин улантуу үчүн Одессага келет, бирок 1918-жылкы окуяларга байланыштуу жогорку окуу жайына өтүүгө мүмкүнчүлүк болбойт. 1919-жылы өз каалоосу менен Кызыл Аскердин катарына өтөт. Румфронттун 3-армиясында жүрүп, Ново-Украинанын алдында катуу жарадар болот. 1920-жылы госпиталдан чыккандан кийин Одессадагы политехникалык институтуна кирип, ар түрдүү себептер менен окуусун таштоого мажбур болот. 1923-жылга чейин буудай жыйган пунктка башчы, тегирменге контролер болуп иштеп турат. 1923-жылы кайра Одессага келип, ар кайсы мекемелерде иштейт. Ошол кезде Е. Ковскийдин адабий иште күчүн сыноосу башталат.

Ошол жылдарда «Кисмет», «Жабылган тегерек» жана башка көп аңгемелер жазат, алар альманахтарга, газеталарга жарыяланат. Е. Ковский «Орловская правда» газетасында, борбордук газеталарда иштейт.

1941-жылы «Медицинский работник» журналынын кабарчысы болуп Кыргызстанга келет. «Советская Киргизия», «Комсомолец Киргизии», «Советтик Кыргызстан» газеталарына, журналдарга аңгеме жаза баштайт.

1960-жылы ар түрлүү жылдарда жазылган аңгемелер жыйнагы басмадан чыкты. Е. Ковский көркөм аңгемелер менен бирге очерк, сын макалаларды да жазат.

Е. Ковский 1947-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Гынчтыктын багы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 167 бет.

Жаркыраган келечек. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 150 бет.

Алар биздин жанымызда. (Очерк) Фрунзе. Кыргызмамбас, 1962. 155 бет.

Жолдун башталышы. (Повесть жана аңгемелер) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 220 бет.

Тууган тууганга душман. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 488 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Ъаялинов К. **Боордоштор.** Роман. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 298 бет.

Жантөшев К. **Жылкычы.** Китепте: Киргизские рассказы. М., «Советский писатель,» 1959. 240 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

Бак гүлдөрү. Одесса, «Вечерние известия», 1928, 21-март.

Багынтылган циклондор. Москва,— «Радиослушатель», 1930, № 10.

Эки тагдыр.— «Комсомолец Киргизии», 1947, 27-сентябрь.

Чабан Асийпа.— «Советская Киргизия», 1947, 25-ноябрь.

Ак халатчан адам.— «Киргизстан», 1954, № 2, 89—92-беттер.

Алар көмүр казышат.— «Киргизстан», 1954, № 3, 105—106-беттер.

Шахтерлор. Ташкент,— «Звезда востока», 1955, № 5, 77—78-беттер.

Турмуш ээси.— «Литературный Киргизстан», 1958, № 1, 100—101-беттер.

Эл артисти.— «Литературный Киргизстан», 1958, № 3, 105—109-беттер.

Жаңы жолдо.— «Литературный Киргизстан», 1959, № 2, 91—92-беттер.

Толук кандуу адабий образ үчүн.— «Литературный Киргизстан», 1959, № 6, 100—104-беттер.

Жаңы адам.— «Советская Киргизия», 1960, 14-декабрь.

Жазуучу жана басмакана шашканда.— «Литературный Киргизстан», 1959, № 6, 77—82-беттер.

Турмушка чечкиндүү кирүү.— «Советская Киргизия», 1959, 20-февраль.

Эзелки жол...— «Советская Киргизия», 1961, 12-июнь.

Илимге жол.— «Правда», 1963, 20-сентябрь.

Аткарылбаган туюк.— «Литературный Киргизстан», 1967, № 3, 117—119-беттер.

Кыргыз тилинде

Эл артисти.— «Ала-Тоо», 1959, № 2, 114—121-беттер.

Чыгармачылык эмгектердин үзүрлөрү.— «Ала-Тоо», 1959, № 3, 34—42-беттер.

Өлкөм ушундай адамдарга бай.— «Советтик Кыргызстан», 1961, 2-февраль.

Балдар жазуучусу. (Якуб Земляктын 60 жашка чыгышына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1966, 23-ноябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 222—224-беттер.

Токтосунов С. **Ковский жетимиште.**— «Кыргызстан маданияты», 1969, 19-ноябрь.

Орус тилинде

Светличный В. **Кара карышкырлар.**— «Советская Киргизия», 1962, 15-апрель.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 292—297-беттер.

ТУРАР КОЖОМБЕРДИЕВ

Кыргызстандын Ленин комсомолу атындагы сыйлыктын лауреаты, акын Турар Кожомбердиев 1941-жылы Калинин районундагы Сары-Булак кыштагында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

1953-жылы Сары-Булак орто мектебинин башталгыч класстарын бүтүргөндөн кийин Фрунзе шаарындагы А. С. Пушкин атындагы № 5 кыргыз орто мектебине кирип, аны 1959-жылы бүтүрөт. 1966-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүрөт.

1965—1966-жылдары «Кыргызстан пионери» газетасында адабий кызматкер, 1969-жылдан «Кыргызстан» басмасында редактор болуп иштеп келе жатат.

Т. Кожомбердиевдин чыгармачылык жолу 1959-жылы «Мугалимдер газетасына» жарыяланган «Мугалимге» аттуу биринчи ыры менен башталган. Мына ушул мезгилден тартып анын ыр, поэмалары газета-журналдардын беттеринде үзгүлтүксүз басылып келатат.

Т. Кожомбердиев республикабыздын бир нече жолку поэтикалык конкурстардын жеңүүчүсү. Алгачкы ырлар жыйнагы 1961-жылы «Көлчүктөгү ай» деген ат менен жарык көргөн.

Т. Кожомбердиев 1967-жылы Молдавия ССРинде ачылган жаш акындардын Бүткүл союздук биринчи фестивалынын катышуучусу. Ошондой эле 1970-жылы Горький шаарында, 1972-жылы Казань шаарында өткөн Бүткүл союздук фестивалына, 1972—1973-жылы Красноярский крайындагы совет адабиятынын күндөрүнө катышкан, жана 1971-жылы 1972-жылдары кыргыз адабиятынын Украина менен РСФСРда өткөн декадасынын катышуучусу. Акындын балдар үчүн жазылган китептеринин айрымдары Москвалык басмалардан жарык көргөн.

Т. Кожомбердиев кийинки жылдарда композиторлор менен тыгыз байланышта иштеп жатат. Анын жетимиштен ашуун ырлары обонго салынып эл

арасына кеңири таралган. Калый Молдобасанов менен бирдикте «Саманчынын жолу» аттуу балет-ораториясындагы ораторияның текстин, «Гүлдө Кыргызстан», «Шаңдан мекен» аттуу кантаталардын текстин, Мукаш Абдраев менен бирдикте «Лирикалык хороводдун», Таштан Эрматов менен бирдикте «Элүү жылда элим жаңырды» аттуу кантаталардын ырларын жазган.

1970-жылы Турар Кожомбердиевге «Кызыл алма» жана «Таңкы симфония» аттуу ырлар жыйнагы үчүн республикабыздын Кыргызстан Ленин комсомолу атындагы сыйлыгы ыйгарылган. Ал Украина ССРинин жана Пенза обком КПССинин Ардак грамоталары менен сыйланган.

Анын айрым ырлары орус, украин, казак, белорус, молдован, азербайжан, литва, латыш, өзбек, татар, хакас жана француз, англис тилдерине которулган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Көлчүктөгү ай. Фрунзе. «Мектеп» басмасы, 1961. 71 бет.
Биз турган жер бийик тоо. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1965, 31 бет.
Кызыл алма. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 138 бет.
Тоо үстүндөгү күн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 39 бет.
Таңкы симфония. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 141 бет.
Күн, жер, жүрөк. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 111 бет.
Эне жана от. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 125 бет.
От өчпөгөн коломто. Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1972. 442 бет.
Кызгылтым кеч. Фрунзе. «Мектеп» басмасы, 1973. 127 бет.
Нурлуу терезе. Фрунзе.— «Мектеп» басмасы, 1975. 132 бет.

Орус тилинде

Төө жана кумурска. М., «Детгиз», 1965. 20 бет.
Беке жана Мекс. М., «Малыш», 1966. 25 бет.
Беке, Мекс жана Кеке жөнүндө. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 18 бет.
Курбулар. (Тоо булагы) М., «Молодая гвардия», 1970, 35 бет.
Ырлар. М., «Молодая гвардия», 1974, 79 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Азат добулу. (Коллектив) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968.
Якут кайрыктары (Коллектив) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968.
Юсупов И. (Коллектив) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969.
Достор үнү. (Коллектив) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969.
Аалам үнү. (Коллектив) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970.
Незвал В. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 90 бет.
Гүл деңизи. (Коллектив) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 20 бе..
Цыбин В. **Жарык нур.** (Коллектив) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972.
Татьяничева Людмила. **Таң шооласы.** (Коллектив) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973, 110—162-беттер.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Байтемиров Н. **Жолуң шыдыр болсун.**— «Кыргызстан пионери», 1960, 8-март.

Үмөталиев Т. **Балдар үчүн ыр китеп.**— «Ленинчил жаш», 1962, 19-январь.

Тургумбаев С., Караев А. **Бул китепти окугула.**— «Кыргызстан пионери», 1962, 26-январь.

Тургумбаев С. **Акынга кошулам.**— «Ленинчил жаш», 1962, 14-февраль.

Усупбеков Ш. **«Көлчүктөгү ай».**— «Мугалимдер газетасы», 1962, 3-март.

Даутов К. **«Биз турган жер — бийик тоо».**— «Ленинчил жаш», 1965, 15-октябрь.

Жумагулов Ж. **Өсүүнүн жолунда.**— «Советтик Кыргызстан», 1966, 6-май.

Үмөталиев Т. **Жаштардын поэзиясы жөнүндө сөз** — «Советтик Кыргызстан», 1966, 26-июнь.

Байтемиров Н. **Чырпык чынар болгуча.**— «Кыргызстан маданияты», 1968, 20-март.

Тынымсеитов А. **«Тоо үстүндөгү күн».**— «Ленинчил жаш», 1968, 13-июль.

Казаков З. **«Таңкы симфония».**— «Ленинчил жаш», 1969, 18-февраль.

Жапиев Ж. **«Таңкы симфония».**— «Кыргызстан маданияты», 1969 22-апрель.

Сарыпбеков Р. **Бабалардын басып өткөн жолу.**— «Кыргызстан маданияты», 1969, 19-март; «Ала-Тоо», 1969, № 6.

Кыргыз балдар адабияты (Библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 303—308-беттер.

Күмүшбаев Ө. **Жүрөктөн чыкпаса жүрөккө жетпейт.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 21-январь.

Алыкулов Ж. **Жылдыздуу ырлар.**— «Ленинчил жаш», 1970, 7-февраль.

Базарбаев Б. **Татыктуу.**— «Ленинчил жаш», 1970, 7-февраль.

Абдраимов Ж. **Элестүү, эмоциялуу ырлар.**— «Ленинчил жаш», 1970, 10-март.

Эралиев С. **Турар Кожомбердиевдин ырлары жөнүндө.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 18-март.

Кыргызстан лениндик комсомолунун лауреаттары.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 22-апрель.

Алыкулов Б. **Жаңы ийгиликтерди каалайбыз.**— «Кыргызстан маданияты», 1970. 13-май.

Мамытов Ж. **Кыймылдагы саптар.**— «Ленинчил жаш», 1970, 28-май.

Карымшаков С. **Поэтикалык минуталар.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 11-ноябрь.

Жусуев С. **Адабий табылгалар.**— «Советтик Кыргызстан» 1971, 6-май.

Кудайбергенов К. Жаңы теманы издөөбү, же темадагы жаңы изденүүбү? — «Кыргызстан маданияты», 1971, 2-июнь.

Токтогулов А. Көркөм сөз милдети.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 8-сентябрь.

Сабиров И. Күн, жер жөнүндөгү жүрөктүн ырлары.— «Ленин жолу», 1971, 23-ноябрь.

Турар Кожомбердиев. (5—8-класстардын окуучуларын эскерткич.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 3 бет.

Таштемиров Ж. Учурдун талабына карай.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 26-январь.

Кыдырбаева Р. Поэзиянын төтө жолунда.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 8-декабрь.

Токомбаев А. Келечеги кең акын. («От өчпөгөн коломто») Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972, 3—6 беттер.

Сарыпбеков Р. Турмуштун поэтикалык жүзү.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 8-февраль.

Токтогулов А. Граждандуулуктун оту.— «Советтик Кыргызстан», 1974, 21-февраль.

Алыбаев Ж. Ынак сезимдин поэзиясы.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 18-февраль.

Орус тилинде

Тургунбаев С. Эң башкысы — адамкерчилик.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 3-ноябрь.

Жусуев С. Өсүп келаткан талант.— «Литературный Киргизстан», 1965, № 2, 75-беттер.

Карымшаков С. Изденүү жолунда.— «Комсомолец Киргизии», 1966, 6-июль.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 301—302-беттер.

Меньшиков М. Жакшы ырлар.— «Комсомолец Киргизии», 1970, 12-март.

Агабаев А. Найзага калемди теңетеличи.— «Ленинская смена», 1970, 28-июль.

Вакуленко В. Жалаң гана сүйүү жөнүндө эмес.— «Советская Киргизия», 1970, 8-октябрь.

Озмитель Е. Мезгил курбулары.— «Советская Киргизия», 1971, 20-июнь.

Озмитель Е. Литература горного края.— Китепте: Мезгил курбулары, Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971, 91—102-беттер.

Вакуленко В. Эзелки ырлардын чогу.— «Комсомолец Киргизии», 1972, 10-октябрь.

Эралиев С. Келечеги чоң акын.— «Молодая гвардия», 1972.

Үмөталиев Т. Жүрөктөн чыккан сөз.— «Литературная газета», 1974, 30-октябрь.

Цыбин В. Өлбөстүк жөнүндө сөз.— «Комсомолец Киргизии», 1975, 9-май.

Цыбин В. Кириш сөз.— Китепте: Республикалардын комсомолу 1969—1970-жылдары сыйлыкка татыктуу болгон жазуучуларды тааныштырат. М., «Молодая гвардия» басмасы, 1972, 1962—1963-беттер.

Эралиев С. Келечегинен зор үмүттөндүргөн акын. Китепте: — Комсомол республикаларды тааныштырат. М., «Молодая гвардия» басмасы, 1973, 161—162-беттер.

Озмитель Е. Жаңырган поэзия, Китепте: Кыргыз адабияты жана адабий процесс. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975, 58—65-беттер.

Вакуленко В. Өчпөс ырлардын чоктору.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 16-ноябрь.

Эралиев С. Турар Кожомбердиев. «Молодежный календарь», 1976, 90-бет.

Вакуленко В. Я. Кыргыз балдар адабияты. «Детская литература» Москва, 1976, 128-бет.

Вакуленко В. Я. Право на доверие. Литературные заметки. «Мектеп» басмасы, Фрунзе, 1975, 37—46-беттер.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Балдарга — «Кыргызстан пионери», 1962, 27-январь.

Балдар адабиятын окуп...— «Кыргызстан маданияты», 1964, 14-июль.

Жаш живописец (С. Чокморов жөнүндө).— «Кыргызстан маданияты», 1967, 22-сентябрь.

Оттуу жүрөк — Китепте: «Жүрөк оту». Т. Алыбаев. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы. 1971, 3—6-беттер.

Орус тилинде

Интервью — «Литературная газета», 1966, 14-июль.

Калемдештерим жөнүндө (кыргыз поэзиясы жөнүндө).— «Советская Киргизия», 1966, 12-июль.

ЕВГЕНИЙ КОЛЕСНИКОВ

Акын жана прозаик Евгений Колесников 1935-жылы Алтай крайындагы Веселоярск селосунда туулган. Орто мектепти бүтүргөндөн кийин Уралдагы курулуштарда иштеген. 1961-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филологиялык факультетин бүтүргөн. Андан кийин «Комсомолец Киргизии» газетасында адабий кызматкер, «Кыргызстан» басмасында редактор болуп иштеген. Азыр «Литературный Киргизстан» журналында иштейт.

Е. Колесниковдун биринчи ырлары райондук, крайлык газеталарда жарыяланып турган. 1956-жылдан бери Кыргызстандын басмаларында үзгүлтүксүз жарыяланып келе жатат.

1965-жылы Е. Колесниковдун «Менин жылдызым» деген биринчи ырлар жыйнагы, 1969-жылы «Көзмө көз» деген экинчи ырлар жыйнагы, 1972-жылы «Мен достук менен келдим» деген повести басмадан чыккан.

Е. Колесников 1973-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Менин жылдызым. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965.

Көзмө көз. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969.

Мен достук менен келдим. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 116 бет.

Ак чардак. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974.

Айдагы атчан. «Современник», 1975.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

Кызыл көйнөк.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 14-апрель.
Куба үчүн жашоо.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 10-ноябрь.
Сенин наамың киши болсо.— «Комсомолец Киргизии», 1964, 17-май.
Турмуштун милдети.— «Комсомолец Киргизии». 1964, 26-июнь.
Ырдын жашыл бүчүрү.— «Комсомолец Киргизии», 1965, 16-июнь.
Баланын жетилиши.— «Комсомолец Киргизии», 1966, 15-апрель.
Таш өспөйт.— «Комсомолец Киргизии», 1967, 7-июнь.
Сөздүн жарыгы.— «Комсомолец Киргизии», 1968, 29-февраль.
Инерцияга каршы.— «Литературный Киргизстан», 1967, № 6, 60—63-беттер.
Жерге жүгүнүү.— «Литературный Киргизстан», 1969, № 1, 78—80-беттер.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Хлыпенко Г. Жол башы.— «Комсомолец Киргизии», 1966, 7-сентябрь.
Шаповалов В. Өткөн жана келечек жөнүндө.— «Иссык-Кульская правда». 1972, 25-ноябрь.

МАШТАЙ

КУДАЕВ

Акын Маштай Кудаев 1926-жылы Кабардино-Балкар АССРине караштуу Чегем районундагы Жогорку Чегем селосунда туулган. 1943-жылы жети жылдык мектепти бүтүргөндөн кийин педагогикалык окуу жайына өтөт. 1944-жылы үй-бүлөсү менен Казакстандын Павлодар областына келишет. 1945-жылы Маштай Кудаев Кыргызстандын Кант районундагы Ленин колхозуна келип, старший чабан болуп эмгектене баштайт.

М. Кудаев адабият майданына 1956-жылы келди. Анын биринчи ырлар жыйнагы «Арноо» деген ат менен 1961-жылы жарык көрдү. 1943-жылы «Жайлоодо», 1966-жылы «Чабандын ою» ж. б. китептери жарыкка чыкты жана балкар тилдеринде да китептери чыккан.

М. Кудаев 1956-жылдан КПССтин, 1963-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Арноо. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 132 бет.
Жайлоодо. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 108 бет.
Чабандын ою. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1966. 127 бет.
Тоо гүлдөрү. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 94 бет.
Кыргыз жери — өз жерим. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 99 бет.

Орус тилинде

Чабандын ою. (Ырлар жана поэмалар жыйнагы.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 99 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

Ырчы крайдан салам. (Украин адабиятынын декадасына.) — «Советская Киргизия», 1968, 1-октябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Друзин В. **Чабандын ырлары.**— «Ленинчил жаш», 1961, 2-апрель.
Султанкулов А. **Эмгекке ширелген ырлар.**— «Ленин жолу», 1962, 1-апрель.
Ашымбаев Б. **Өмүр жана ыр.**— «Советтик Кыргызстан», 1962, 11-май.
Асанбеков С. **Кесип жана поэзия.**— «Ленинчил жаш», 1964, 18-март.
Поляков А. **Чабандын ыры.**— «Кыргызстандын колхоздук-совхоздук өндүрүшү», 1965, № 2, 10—11-беттер.
Комаров А. А. **Акын-чабан.**— «Ала-Тоо», 1965, № 7, 112—116-беттер.
Садыков Ж. **Акын-чабан.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 14 бет.

Орус тилинде

Друзин В. **Чабандын ырлары.**— «Советская Киргизия», 1962, 27-январь.
Окулов Н. **Маштай Кудаев — чабан жана акын.**— «Советская Киргизия», 1965, 31-январь,
Сальников А. **Достуктун күүсү.**— «Комсомолец Киргизии», 1966, 18-декабрь.
Задорожный М. **Чабандын ою.**— «Литературный Киргизстан», 1967, № 3, 120—121-беттер.
Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 303—304-беттер.

ӨМҮРКУЛ КУЛУМБАЕВ

Акын Өмүркул Кулумбаев 1933-жылы Ат-Башы районундагы Терек-Суу кыштагында дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

Ө. Кулумбаев 1941-жылы «Терек-Суу» кыштагындагы жети жылдык мектептен окуп, андан кийин 1950-жылы ошол эле райондогу Кара-Суу орто мектебин ийгиликтүү бүтүрөт. 1950-жылдын декабрь айында азыркы Нарын областтык басмаканасына арип терүүчү болуп орношот. 1954—1957-жылдары Советтик Армиянын катарында кызмат өтөйт. Азыр чыгармачылык иш үстүндө иштөөдө.

1966-жылдан баштап анын ырлары газета-журналдарга чыга баштайт. 1970-жылы «Турмуш кайрыктары» аттуу биринчи ырлар жыйнагы жарык көрөт. Ө. Кулумбаев азыр бир канча китептердин автору.

Ал 1956-жылдан КПССтин, 1972-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Турмуш кайрыктары. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 90 бет.
Менин эрким. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 77 бет.
Каккын жүрөк. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 83 бет.
Менин үнүм. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 39 бет.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Эшимбеков К. «Турмуш кайрыктары».— «Кыргызстан маданияты», 1971, 20-январь.

АКЫНБЕК КҮРҮЧБЕКОВ

Акын Акынбек Күрүчбеков 1922-жылы Кыргыз ССРинин Калинин районундагы Сары-Гоо сельсоветинин «Эриктүү» кыштагында кедей-дыйкан үй-бүлөсүндө туулган.

Ал 1940-жылы айылда 7-классты бүтүргөндөн кийин Фрунзе шаарына келип гидро-мелиоративный техникумуна кирет да, анын 1-курсун ийгиликтүү аяктайт. Согуштун башталышына байланыштуу 1941-жылы Кызыл Армиянын катарына чакырылат. Ал атчандар полкунда болуп атайын курстан өткөн соң взводдун командирининн жардамчысы болуп дайындалат.

1942-жылы Калинин фронтунда 31-аткычтар полкундагы отделениелердин бирине командир болуп дайындалат. Согуштун алдыңкы катарында жүрүп, Ржев шаарынын жанында Родина үчүн болгон айгышкан салгылашууда катуу жарадар болуп, туулган жерине кайтат.

1943—1945-жылдарда Сары-Гоо сельсоветинде эсепчи, ферма башчысы болуп иштейт. 1945—1947-жылдарда Фрунзедеги эки жылдык юридикалык мектепти бүтүп, 1947—1950-жылда Тянь-Шань облсотунун мүчөсү, 1951-жылы Жалал-Абад областтык адвокаттар коллегиясынын президиумунун председателдигине, 1952—1954-жылдарда Токтогул райондук эл судьялыгына, 1954—1955-жылдарда Жалал-Абад облсотунун председателинин орун басарлыгына, 1955—62-жылдарда Кыргыз ССРинин Жогорку Сотунун мүчөлүгүнө шайланган. 1962-жылы Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы Юридикалык комиссияга мүчө болуп иштеп туруп, 1965-жылы республикалык маанидеги персоналдык пенсияга чыккан. 1968—71-жылдарда «Кыргызстан маданияты» газетасынын адабий кызматкери, 1971—1974-жылдарда Кыргызстан Илимдер Академиясынын алдындагы Кыргыз Совет энциклопедиясынын Башкы редакциясынын партия тарыхы, философия жана укук редакциясында илимий редактор болуп иштеген.

А. Күрүчбеков адабий чөйрөгө 1950-жылдардан баштап аралаша баштайт. 1967-жылы «Ук, боордук солдат» деген публицистикалык көлөмдүү поэманы жазды.

А. Күрүчбеков 1949-жылдан КПССтин, 1970-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Ал Ата Мекендик согуштун II даражадагы ордени менен, «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңип чыккандыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңиштүү аяктаганына XX жыл», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «1941—1945-жылдардагы согуштун жеңишине 25 жыл» медалдары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Атама кат. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1965. 100 бет.
Ук, боордук солдат! Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 124 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Коомчулукка таянуу менен.— «Советтик Кыргызстан», 1960, 2-декабрь.
Өрт аралаган өмүр.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 29-октябрь.
Кыргызстан кырк төрттө.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 28-январь.
Талаага киндиктеш.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 5-май.

АБЗИЙ КЫДЫРОВ

Акын Абзий Кыдыров 1931-жылы Ысык-Көл областынын Түп районундагы Көөчү айлында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

1950-жылы орто мектепти бүтүрүп, Көөчү жети жылдык мектебинде иштеп калат. Кийинчерээк кызыл үйдүн башчылыгына орношот. 1954-жылдан баштап «Кыргызстан пионери» газетасында иштей баштайт.

1959-жылы ВЛКСМ Борбордук Комитетинин алдындагы Борбордук комсомолдук мектептин төрт айлык журналистикалык курсун бүтүрүп, «Кыргызстан пионери» газетасында 1959-жылга чейин эмгектенет. 1966-жылдан бери «Жаш ленинчи» журналында иштеп келе жатат.

А. Кыдыров мектепте окуп жүргөн кезинде эле райондук, республикалык газеталарга активдүү катышып турат. Анын бир нече ырлары мезгилдүү басма сөздөргө жарыяланат. А. Кыдыровдун биринчи жыйнагы 1956-жылы «Мекен энем» деген ат менен басылып чыккан. Азыр акын онго жакын жыйнактардын автору.

Башка кыргыз акындары сыяктуу эле ал да котормого көп көңүлүн буруп келет. Ал дүйнөлүк белгилүү акындардан тартып советтик акындар Р. Гамзатов, К. Кулиев, М. Турсун-заде жана башкалардын ырларын которгон.

Абзий Кыдыров 1960-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

«1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Мекен энем. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 72 бет.
Белек. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 132 бет.

Баатыр бала Карабай. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961, 60 бет.
Калдыбай менен Адыбай. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962. 40 бет.
Баатырдын шапкеси. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964. 26 бет.
Дөбөдөгү толгонуу. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 75 бет.
Турмуш күүсү. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 114 бет.
Шоңур. Тестиер балдар үчүн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 186 бет.
Менин өмүр баяным. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 90 бет.
Ала-Тоом. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 136 бет.
Таянган тоом — мекеним. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 80 бет.
Ишеним. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 72 бет.
Эки дос. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1975. 130 бет.

Орус тилинде

Баары тескерисинче. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 16 бет.

МАКАЛАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Балдар китептерин баралтап...— «Ленинчил жаш», 1964, 7-август.
Чабандын аңгемеси.— «Жаш ленинчи», 1967, № 8, 8—9—10-беттер.
Балдар акыны.— «Жаш ленинчи», 1971, № 10, 36-бет.
Түмөн түйшүктүн акыбети.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 2-июнь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Садыков А. «Мекен энем» жыйнагы жөнүндө.— «Ленинчил жаш», 21-сентябрь.

Үсөнов С. «Белек».— «Ала-Тоо», 1958, № 10, 141—146-беттер.

Алагушов Б., Мамбетакунов К. Балдарга арналган бир китеп жөнүндө.—«Мугалимдер газетасы», 1958, 31-октябрь.

Сейталиев М. 1958-жылы чыккан балдарга арналган бир катар китептер жөнүндө.— «Мугалимдерге жардам», 1959, № 4, 55—59-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 172-бетте.

Илипаев А. «Калдыбай менен Адыбай».— «Мугалимдер газетасы», 1962, 2-октябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 225—226-беттер.

Иманалиев К. жана Камалов А. Жаштардын жаңы ырлары.— «Ленинчил жаш», 1964, 31-январь.

Аманбаев У. Жеткинчиктердин поэмасы. — «Мугалимдер газетасы», 1966, 18-июль.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-ж.ж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 274—277-беттер.

Аманбаев У. Изденүү жолунда.— «Ала-Тоо», 1967, № 12, 149—154-беттер.

Бапаев Х. Шоңурдун жоруктары.— «Ленинчил жаш», 1968, 8-январь.

Ашымбаев К. Шоңур.—«Кыргызстан маданияты», 1968, 17-апрель.

Асранкулов А. Дарыкер кыз.— «Ленинчил жаш», 1968, 13-июнь.

Жумагулов Ж. Менин өмүр баяным.— «Ленинчил жаш», 1969.

Абдраимов Ж. Тоолук ырлар.— «Ленинчил жаш», 1970, 6-август.

Абдраимов Ж. Тоо ырлары.— «Ала-Тоо», 1971, № 2, 151—160-беттер.

Абзий Кыдыров. 5—6-класстагы китеп окуучуларга эскерткич. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 5 бет.

Мамбетов Ж. Тууган жердин ташы да алтын.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 10-август.

Рахимов М., Мураталиева А. Кыргыз акын-жазуучулары балдарга. Фрунзе. «Мектеп» басмасы, 1973. 37-бет.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958—189-бет.

Набойщиков Г. Сапарың ийгиликтүү болсун.— «Комсомолец Киргизии», 1958, 11-октябрь.

Мезинов Л. Абзий Кыдыров. Дошкольное воспитание, 1968, № 3, 117-бет.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 305—307-беттер.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-жж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 277—278-беттер. «Детская литература» 1972, № 2, 38-бет.

АБДРАСУЛ КЫЛЫЧЕВ

(1919—1951)

Абдрасул Кылычев 1919-жылы Нарын аймагындагы Орто-Саз айлында туулган. Абдрасул айылдык мектепти бүткөн соң 1939-жылы Фрунзедеги мугалимдер институтун, кийинчерээк республикалык партиялык мектепти ийгиликтүү бүтүрүп чыгат. Окуусун бүткөндөн кийин айылдык мектепте мугалим, «Тянь-Шань правдасы» газетасында иштейт.

1940-жылы Советтик Армиянын катарына чакырылат да, 1942-жылы Аминялык окуу жайын бүтүрөт. Ошол эле жылы коммунисттик партиянын катарына өтөт. 1946-жылы армиядан демобилизацияланып, кайтадан «Тянь-Шань правдасы» газетасында бөлүм башчысы, Фрунзеде Кыргызстан мамлекеттик басмасында редактор жана өмүрүнүн акырына чейин «Ленинчил жаш» газетасынын бөлүм башчысы болуп иштеп турган.

А. Кылычевдин ырлары «Ала-Тоо» журналынын жана республикалык газеталардын беттеринде үзбөй жарыяланып турат. Көлөмдүү чыгармасы «Эне» поэмасын согуш учурунда баштап, 1949-жылы чыккан ырлар жыйнагына киргизет.

А. Кылычев өзүнүн күчүн котормо ишинде да сынаган. Советтик акындардын ырларын жана Андерсендин жомокторун кыргыз тилине которгон.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар.— Китепте: Жаш акындар. Фрунзе, 1947, 49—57-беттер. Түзүүчү А. Осмонов.

Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 48 бет.
Эне. Фрунзе, «Кыргызстан басмасы, 1967. 136 бет.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Жунусов К. Абдрасул Кылычев — Китепте: Кылычев. А. Фрунзе, «Кыргызстан», 1967.

ЖУНАЙ МАВЛЯНОВ

Белгилүү жазуучу Жунай Мавлянов 1923-жылы Ош областындагы Жаңы-Жол районуна караштуу Ренжит (азыркы Кош-Төбө) кыштагында дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

1941-жылы Караван районундагы Афлатун атындагы толук эмес орто мектебине мугалим болуп дайындалат. 1942—1944-жылдарда ал Улуу Ата Мекендик согушка катышат. Оор жарадар болгондон кийин демобилизацияланып, өзүнүн айылындагы толук эмес орто мектепте адегенде окуу бөлүмүнүн башчысы, анан директор болуп иштейт.

1948—1960-жылдары ал Жалал-Абаддагы мугалимдер институтун бүтүрүп, мектептерде, мектеп-интернаттарда директордун милдетин аткарат.

1961—1963-жылдары Ж. Мавлянов Москвадагы М. Горький атындагы адабият институтунун алдындагы жогорку адабият курсунда окуйт. Аны бүтүп келгенден кийин Жаңы-Жол районундагы мектеп-интернатта директорлук кызматын улантат.

1966-жылдан 1971-жылга чейин Кыргызстан жазуучулар Союзунун секретарлык милдетин аткарды.

1971-жылдан бери «Мугалимдер газетасынын» редактору болуп иштеп келе жатат.

Ж. Мавляновдун чыгармачылыгы башка жазуучулардыкы сыяктуу эле ыр жазуудан башталган. 1948-жылы институтта окуп жүргөн кезинде анын биринчи ыры областтык газетага жарыяланат. Ошондон тартып анын ырлары очерк, аңгемелери, публицистикалары областтык, республикалык газета-журналдарга үзүлбөй басылып турат. Анын үч ырлар жыйнагы бар.

Жазуучунун айрым чыгармалары орус, украина, өзбек, татар, якут тилдерине которулган. Ал эми «Нан» деген аңгемеси 1967-жылы «Огонёк» журналынын сыйлыгына ээ болуп, кийин француз тилинде чыгат.

1968-жылы жазуучунун көп жылдан бери жазып келаткан «Ачык асман» романынын биринчи китеби, 1971-жылы экинчи китеби жарык көргөн.

Ж. Мавлянов 1951-жылдан бери КПССтин, 1960-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө. Жазуучу «Ардак белгиси» ордени, «1941—1945-жылдарда Ата Мекендик Улуу согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңиштүү аяктаганына XX жыл», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «1941—1945-жылдардагы согуштун жеңишине 25 жыл», «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленинди туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматындагы» медалдары менен сыйланган. Ошондой эле ал «Кыргыз ССРинин мектептерине эмгек сиңирген мугалими» деген ардактуу наамга ээ.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жүрөк. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 104 бет.

Аркыт гүлдөрү. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 164 бет.

Мөл булак. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 87 бет.

Бекиш, сага эмне болду? Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1964. 62 бет.

Күтүү. (Аңгемелер жана повесттер) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 33 бет.

Менин күндөлүгүм. (Повесть) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 140 бет.

Ачык асман. (Роман. Биринчи китеп.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 350 бет.

Келе, колунду. (Аңгемелер жана повесттер) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 210 бет.

Чагылган. (Аңгемелер жана повесттер) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 199 бет.

Ачык асман. (Роман I—II китептер) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 532 бет.

Нан. (Аңгемелер жана повесттер) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 352 бет.

Орус тилинде

Күтүү. (Повесттер жана аңгемелер) Москва, «Советский писатель», 1971. 253 бет.

Ачык асман. (Эки китептен турган роман) Москва, «Советский писатель», 1975.

Турмуш. (Повесттер жана аңгемелер) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Батма — эми студентка.— «Большевиктик жол», 1948, 15-январь.

Менин куттуктоом. (Т. Үмөталиевдин 50 жылдыгына карата.) — «Коммунизм туусу», 1958, 18-май.

Жашоо көңүлдүү да, көркүү да болсун десек...— «Ленин жолу», 1965, 26-май.

Учурдун бийиктигинен карап туруп...— «Ленинчил жаш», 1966, 9-октябрь.

Бозбунун алкымында.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 27-октябрь.

Сапар жана башкалар.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 24-март.

Жазуучунун жообу.— «Ленинчил жаш», 1967, 13-сентябрь.

Октябрь.— «Ленинчил жаш», 1967, 28-октябрь.

Достук маршруту.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 3-сентябрь.

Доордун улуулугун даңазалайлы.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 1-апрель.

Адабий эстафета ишенимдүү колдо.— «Ленинчил жаш», 1970, 22-октябрь.

Жер эзси менен жолугушуу.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 25-ноябрь.

Адабиятыбыздын жаш канат-бутактары.— «Ленинчил жаш», 1970, 1-декабрь.

Мезгил жана жаштардын чыгармачылыгы.— «Ала-Тоо», 1971, № 1, 134—154-беттер.

Адабиятыбыздын жаңы адамдары.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 12-май.

Куралдаш досторубуз — «Кыргызстан маданияты», 1971, 23-июнь.

Даңктуу өмүр. (Д. А. Фурманов жөнүндө.) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 1-декабрь.

Учурга үндөшүп.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 1-ноябрь.

Касыке! (Эскерүү. Кыргыз эл жазуучусу Касымалы Жантөшевдин туулгандыгына 70 жыл.) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 28-ноябрь.

Орус тилинде

Биз элүүдөбүз.— «Комсомолец Киргизии», 1967, 7-ноябрь.

Жаңы бийиктиктер.— «Комсомолец Киргизии», 1969, 8-февраль.

Ар бирибиз Горькийге милдеттүүбүз.— «Литературный Киргизстан», 1967, № 1, 87—88-беттер.

Түгөнбөс булак.— «Комсомолец Киргизии», 1970, 23-апрель.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Бобулов К. **Акындын биринчи жыйнагы.**— «Ленин жолу», 1960, 1-июнь.

Бапаев Х. **Аркыт гүлү — акын үнү.**— «Ленинчил жаш», 1961, 27-август.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 227—228-беттер.

Кенжеев Т. **Айылдан аккан мол булак.**— «Мугалимдер газетасы», 1964, 14-март.

Анарбаев А. **Бекиш, сага эмне болду?** — «Ленин жолу», 1965, 10-октябрь.

Сулайманов М. **«Менин күндөлүгүм».**— «Ленин жолу», 1967, 9-декабрь.

Шатманов С. **«Менин күндөлүгүм».**— «Мугалимдер газетасы», 1967, 16-декабрь.

Үсөнов Э. **Күн дайыма ачык болсун.**— «Кыргызстан маданияты», 1968, 19-июнь.

Арстанбеков М. **Ачык асман астындагы турмуш.**— «Кыргызстан маданияты», 1969, 18-июнь.

Исманлов О. **Жаңы тааныштар.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 1-июль.

Шатманов С. **Асман ар дайым ачык.**— «Мугалимдер газетасы», 1969, 16-август.

Садыков А. **Бир жылдын прозасы тууралу ойлор.**— «Кыргызстан маданияты», 1973, 12-апрель.

Сулайманов М. **Балдар повесттериндеги образ түзүү ыкмалары.**— «Кыргызстан маданияты», 1971, 29-сентябрь.

Абдыкадыров А. **Ийгиликтер жана үмүттөр.** (Жазуучу Жунай Мавлянов 50 жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 25-октябрь.

Жанчаров Ы. **Акын жана жазуучу.**— «Жаңы турмуш», 1973, 2-ноябрь.

Сулайманов Н. **Жазуучу Жунай Мавлянов 50 жашта.**— «Ленин жолу», 1973, 23-октябрь.

Асаналиев К. **Биринчи планда — азыркы адам. «Советтик Кыргызстан»**, 1974, 24-февраль.

Орус тилинде

Воликов А. **Согуш жана махабат.**— «Ленинский путь», 1970, 14-январь.

Вакуленко В.— «Советская Киргизия», 1972, 8-апрель.

Абдыкадыров А. **Ак жүрөк жана чындыкты сезүү.**— «Литературный Киргизстан», 1972, № 5, 111—113-беттер.

Удалов Н. **Кубанычтуу жана жемиштүү.**— «Советская Киргизия», 1973, 23-октябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 308—310-беттер

СУЛАЙМАН МАЙМУЛОВ

Акын Сулайман Маймулов 1932-жылы Кемин районуна караштуу Кичи-Кемин кыштагында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

1949-жылы Кичи-Кемин орто мектебин бүтүргөндөн кийин, Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине келип кирет.

1953—1962-жылдары «Жаш ленинчи» журналында, «Ленинчил жаш» газетасында бөлүм башчы болуп иштейт.

1962-жылы «Кыргызстан» басмасына старший редактор болуп которулат да, кийин адабият бөлүмүнүн башчылыгына дайындалат.

Акын азыр «Кыргызстан маданияты» жумалыгында иштеп жатат.

Ал балдар үчүн да, чоңдор үчүн да бир катар китептерди жазды. «Ассалому алейкум, таанышайын, тааныштырайын», «Сыр», «Уяң кыз», «Жер жөнүндө баллада», «Тоолуктардын тою», «Төш», «Боор баяны», «Ага», «Адамдын жүзү» аттуу бир катар жыйнактардын автору.

Ал Абай, Шевченко, Р. Гамзатов, К. Кулиевге окшогон бир топ акындардын ырларын которгон.

Сулайман Маймулов 1958-жылдан КПССтин, 1963-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Бөбөктөргө. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1955. 36 бет.
Менин үй-бүлөм. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 88 бет.
Мөмө. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 32 бет.
Айылдык балдар. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 76 бет.
Абаз. Фрунзе, Кыргызстан мамлекеттик басмасы, 1963. 128 бет.

Мен жана менин карындашым. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1964. 32 бет.
Айнур. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 32 бет.
Розалар гүл ачты. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 150 бет.
Көл ыргактары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 126 бет.
Бөйтөгөй. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 16 бет.
Балалык. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 56 бет.
Алмончок. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 112 бет.

Орус тилинде

Жүрөк ачкычы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 88—111-беттер.
Сен менин жүрөгүмсүң. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 114 бет.
Чак түш. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 46 бет.

Казак тилинде

Тоо теке. Алма-Ата. «Жазушы», 1973. 34 бет.

Украин тилинде

Жазгы жел. Киев, Радяньский письменник, 1971. 142—146-беттер.

КОТОРМОЛОРУ

Т. Шевченко. **Тарас Шевченко.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. (Коллектив)

Р. Гамзатов. **Бийик жылдыздар.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. (Коллектив)

А. Дүйсөмбиев. **Казак баласы.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. (Коллектив)

Я. Шиваза. **Жазгы жел.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. (Коллектив)

М. Алимбаев. **Жылдар, ойлор, ырлар.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. (Коллектив).

С. Кадышев. **Хакас ырлары.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. (Коллектив).

Анна Ковусов. **Тартуу.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. (Коллектив)

К. Кулиев. **Аскадагы от.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. (Коллектив)

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

У. Кубатбек.— «Ленинчил жаш», 1956. 30-сентябрь.
Жазуучу жана журналист.— «Ленинчил жаш», 1957, 20-октябрь.
Эл акыны иш үстүндө.— «Ленинчил жаш», 1958, 22-сентябрь.
Кар алдында калган из.— «Ленинчил жаш», 1961, 14-май.
Ырдын жаралышы.— «Жаш ленинчи», 1962, № 8, 16-бет.

Улуу Токтогулдун юбилейине карата.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 24-май.

Сиздин дангыр жол кайда.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 28-июнь.

Жазуучунун бир күнү. «Жаш ленинчи», 1964. № 9, 12-бет.

Днепр толкундары. «Советтик Кыргызстан», 1968, 1-октябрь.

Степа ага менен жолугушуу.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 6-май.

Чыныгы жүрөк менен.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 1-апрель.

Алгачкы карлыгачтар.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 11-январь.

Жазуучуга тема болду. «Кыргызстан маданияты», 1973, 19-июль.

Акын Араванга келген экен. «Кыргызстан маданияты», 1973, 21-сентябрь.

Жазуучунун жүрөк плеби.— «Кыргызстан маданияты», 1973. 6-декабрь.

Мен буларды эч качан унутпайм. «Кыргызстан маданияты», 1974, 19-сентябрь.

Мени мекеним тарбиялап өстүргөн.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 19-сентябрь.

Операның жаралышы. «Кыргызстан маданияты», 1974, 19-сентябрь.

Мөмөлүү жыл.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 2-январь.

Сүрөтчүлөрдүн күзгүсү.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 2-январь.

Бороон алдында.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 16-январь.

Нарындагы жолугушуу.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 20-февраль.

Талант, тажрыйба, эмгек.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 20-февраль.

Эки этюд.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 6-март.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Ж. Алыбаев. Балдарга баалуу белек.— «Мугалимдер газетасы», 1955, 28-июнь.

Ж. Исманлов. «Мен жана карындашым».— «Кыргызстан пионери», 1965, 15-май.

У. Аманбаев. Жеткинчектердин поэзиясы.— «Мугалимдер газетасы», 1966, 28-май.

Ж. Абдыкалыков, С. Асанбеков.— Розалар гүл ачты.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 27-октябрь.

Ж. Жумагулов. Арым. «Ленинчил жаш», 1967, 30-ноябрь.

Н. Байтемиров. Ар кимдин өз үнү бар. «Ленинчил жаш», 1968. 17-февраль.

Х. Бапаев. Мыскылдуу күлкү.— «Ленинчил жаш», 1968, 10-август.

М. Сейталиев. Мекен алдында милдеттүүлүк.—«Ленинчил жаш», 1970, 7-июль.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 323—325-беттер.

КУБАНЫЧБЕК МАЛИКОВ

Кыргыз ССРинин эл акыны, драматург, очеркист Кубанычбек Маликов 1911-жылы Кыргыз ССРинин Кант районундагы Үч-Эмчек айлында кедей адамдын үй-бүлөсүндө туулган. Келечек акындын атасы Лебединовка, Покровка селолорундагы кулактарга малай болуп күн өткөргөн. 1917-жылы үй-бүлөсү менен Пишпек шаарынын чыгыш жагындагы Төкөлдөш кыштагына көчүп келген.

Кубанычбек Маликов 1925-жылы айылдык мектепти бүтүрөөр менен Фрунзедеги педтехникумга өтүп, аны 1931-жылы бүтүрөт. 1932—1933-жылдарда республикалык «Ленинчил жаш» газетасынын редакторунун орунбасары, 1934-жылы «Кызыл Кыргызстан» газетасынын жооптуу секретары, 1935—1936-жылдары Кыргызмамбаста көркөм адабият редакциясынын бөлүм башчысы, 1937—1942-жылдары Кыргызстан жазуучулар Союзунун башкармасынын секретары, 1952-жылга чейин Кыргыз ССРинин Министрлер Советинин алдындагы искусство башкармасынын начальниги, Кыргызстан жазуучулар Союзунун башкармасынын председателинин орунбасары, «Советтик Кыргызстан» журналынын редактору, Кыргызстан мамлекеттик драма театрынын директору, Кыргызстан жазуучулар союзунун консультанты болуп иштеп келди.

К. Маликов техникумда окуп жүргөн кезинде эле ыр жаза баштайт, студенттик адабий кружоктун активдүүлөрүнөн болот. 1928-жылдан баштап ырлары басмага жарыяланат.

Жаш акындын алгачкы ырлары актуалдуулугу, оперативдүүлүгү менен айырмаланган. Акын очерктеринде, ырларында, кабарларында аялдар теңдиги, эски феодалдык калдык менен күрөшүү, жер-суу реформасы, айыл чарбаны социалисттик негизде кайра куруу жана башка маселелерди көтөргөн. Өзгөчө эски заман менен жаңы эркиндик заман жөнүндө көп жазды.

1933-жылы К. Маликовдун «Кубанычбектин ырлары» деген биринчи ыр-

лар жыйнагы чыгат. Ошондон бери анын алтымыштан ашык китеби чыкты.

Кубанычбек Маликов согуш мезгилинде бир канча ырлар, поэмалар жазды.

Согуштан кийин К. Маликовдун чыгармачылык демилгеси артты. 1949-жылы «Достук жана махабат», 1952-жылы шахтерлордун турмушунан алынып жазылган «Кадыр аке» аттуу поэма жана көп ырларды жазды.

1953-жылы анын «Ат коюу» деген поэмасы кыргыз жана орус тилдеринде басылды.

К. Маликов драматургия жагынан да көп эмгек сиңирди. Ал отузунчу жылдарда эле «Айылда», «Күлүйпа» аттуу пьесалар жазып, анда кыргыздын лыйкандарынын турмушун сүрөттөгөн. Кийинки мезгилдерде «Жүрөк толкуйт», «Бийик жерде» аттуу пьесалар жазды. Ал «Айчүрөк», «Манас», «Токтогул» операларынын либреттолорунун, «Жаңыл», «Биз баягы эмеспиз» драмаларынын биргелешкен автору.

К. Маликов прозаик катары да белгилүү. 1938-жылы «Азаматтар» деген повести чыкты. Анын «Сарала козу» деген аңгемеси, «Ленинград согуш күндөрүндө» деген очерки бар.

К. Маликов «Манас» эпосун изилдөөдө көп күч жумшады. «Манас» эпосунун кыскартылып бириктирилген вариантын түзүп, басмага даярдагандардын бири.

Орус жана бир тууган элдердин адабий чыгармаларын кыргыз тилине которууда да К. Маликов көп иш кылды. Ал «Интернационалды» кыргыз тилине которгондордун бири. А. С. Пушкиндин, М. Ю. Лермонтовдун, Некрасовдун, Шевченконун, Маяковскийдин, Стальскийдин көп ырларын жана поэмаларын которду.

К. Маликовдун көп ырлары жана поэмалары орус тилине которулуп, өзүнчө китеп болуп чыкты. Алардын арасында «Канга кан», «Тянь-Шанда жаз күнү» (1942, 1950), эки тандалма ырлары (1955, 1958), «Ала-Тоо — менин Мекеним», «Ат коюу» (1955) жана «Кадыр аке» (1958), «Родная земля» (1961) деген чыгармалары бар.

К. Маликов 1940-жылдан КПССтин, 1934-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө, Кыргыз ССРинин искусствого эмгек сиңирген ишмери.

Кыргыз адабиятында сиңирген эмгеги жана коомдук ишмердиги үчүн К. Маликов Ленин жана Эмгек Кызыл Туу, эки жолу «Ардак белгиси» ордендери, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун бир канча Ардак грамоталары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тендик курманы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1931. 40 бет.
Сарала козу. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1935. 38 бет.
Бактылуу кыз. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 48 бет.
Сулайманов Керимбек. Фрунзе — Казань, Кыргызмамбас, 1937. 75 бет.
Кубанычбектин ырлары. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1938. 222 бет.
Күлүйпа. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1938. 68 бет.
Азаматтар. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас 1938. 151 бет.

Жаңы ырлар. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1939. 154 бет.
Эр Төштүк. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1939. 69 бет.
Кремль жөнүндө жомок. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1940. 20 бет.
Дагы: Кремль жөнүндө жомок. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 20 бет.
Канга кан. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1942. 139 бет.
Ленинград согуш күндөрүндө. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943. 54 бет.
Жайылманын талаасында. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943. 26 бет.
Чүй каналы боюнда. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943. 23 бет.
Ала-Тоолук курдаштар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1945. 89 бет.
Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947. 76 бет.
Достук жана махабат. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 158 бет.
Биздин жер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 136 бет.
Кадыр аке. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 104 бет.
Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 142 бет.
Жеткинчектер. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас. 1954. 32 бет.
Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 354 бет.
Тоодогу от. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 327 бет.
Биз баягы эмеспиз. Китепте: Пьесалар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 3—58-беттер. (А. Куттубаев менен бирге.)
Жаңыл. Китепте: Пьесалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 179—216-беттер. (А. Куттубаев менен бирге.)
Жүрөк толкуйт. Китепте: Пьесалар жыйнагы. Түзгөн: Б. Жумабаев. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 348—397-беттер.
Чыгармалар. (1928—1946) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 390 бет.
Көл жээгинде кездешүү. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 98 бет.
Орто-Токой. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 98 бет.
Замандаштарым жана каламдаштарым. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 184 бет.
Эртеңкини ойлонуу. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 263 бет.
Сарала козу. Аңгеме. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 26 бет.
Пьесалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 271 бет.
Менин бир тууган ата журтум. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 143 бет.
Чыгармаларынын эки томдук жыйнагы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971.
Т. 1. 397 бет.
Т. 2. 382 бет.
Алтын жип. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 192 бет.

Орус тилинде

Канга кан. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1942. 81 бет.
Ат коюу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 19 бет.
Тандалган ырлар жана поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 96 бет.
Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 160 бет.
Ала-Тоо менин мекеним. М., Гослитиздат, 1958. 191 бет.

Тянь-Шандагы жаз. М., «Советский писатель», 1959. 170 бет.
Туутан жер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 227 бет.
Кыргыздардын өлкөсү. М., «Правда», 1962. 70 бет.
Эртенки күн жөнүндө ой. М., «Советский писатель», 1964. 81 бет.
Аскадагы үн. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 81 бет.

Тажик тилинде

Жаз. Ырлар. Дүйшөмбү, 1961. 45 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Горький А. М. 9-январь. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1934. 34 бет. (К. Эсенкожоев менен бирге.)
Чуковский К. И. Телефон. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 17 бет.
Чуковский К. И. Чаташуу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 10 бет.
Дагы: Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1936. 50 бет.
Чуковский К. И. Жуунгуч. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1936. 24 бет.
Александрова З. Н. Биздин ясли. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1935. 15 бет.
Пушкин А. С. Цыгане. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1936. 36 бет.
Пушкин А. С. Лирикалык ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937. 52 бет. (А. Токомбаев менен бирге.)
Барто А. Л. Ырлар. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1937. 15 бет.
Маршак С. Я. Мына ушундай унутчаак. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1937. 12 бет.
Толстой Л. Н. Кавказ туткуну. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937. 14 бет.
Барто А. Л. Чамбыл кыз. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1937. 11 бет.
Дагы: Чаташуу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1938. 11 бет.
Барто А. Л. Балдар үчүн ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 36 бет.
Стальский Сулейман. Ырлар, поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 55 бет.
Шипачев С. П. Навлик Морозов. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 51 бет.
Лахути Абул Касым. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 165 бет. (Уметалиев Т. менен бирге.)
Толстой Л. Н. Кавказ туткуну. 2-басылышы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 96 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Проза тууралу. (Кыргызстандын жазуучуларынын I съездинде сүйлөгөн сөзү.) — «Кыргыз совет адабияты», 1935, № 1, 60—66 беттер.

Социалисттик реализм жана «Жапалак Жатпасов».— «Кызыл Кыргызстан», 1936, 12-декабрь.
«Узак жол» тууралу.— «Кызыл Кыргызстан», 1937, 4-ноябрь.
Бактылуу жаштардын жаш акыны.— Китепте: Алыбаев М.
Бактылуу жаштар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937, 7—8-беттер.
Эл акыны Алымкул.— «Кызыл Кыргызстан», 1938, 2-апрель.
Украина элинин улуу акыны. (Т. Г. Шевченконун туулганына 125 жыл толушуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1939, 29-январь.
Баатыр акын.— «Кызыл Кыргызстан», 1939, 9-март.
Саякбай.— «Кызыл Кыргызстан», 1939, 9-май.
Маяковский жана кыргыз поэзиясы.— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 16-апрель.
Токтогул кыргыз ырчыларынын окутуучусу.— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 14-декабрь.
«Анар» балети жөнүндө.— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 22-декабрь.
Токтогулдун алым сабак ырлары.— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 23-июнь.
Эң сонун манасчы. (Акын Тоголок Молдонун туулганына 80 жыл толушуна карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 10-июль.
Ата Мекендик согуш күндөрүндө кыргыздын эл ырчысы.— «Советтик Кыргызстан», 1944, № 5—6, 52—56-беттер.
Акын Жоомарт.— «Советтик Кыргызстан», 1944, № 8, 29—45-беттер.
Кыргыздын таланттуу акыны.— «Кызыл Кыргызстан», 1945, 1-июль.
Жазуучу-драматург.— «Кызыл Кыргызстан», 1945, 21-октябрь.
Элдин сүйгөн ырчысы. «Советтик Кыргызстан», 1947, № 2—3, 16—21-беттер,— «Кызыл Кыргызстан», 1947, 9-февраль.
Жаңы турмуштун жалындуу акыны. (Жоомарт Бөкөнбаевдин дүйнөдөн кайтышына үч жыл толушуна карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1947, 13-июль.
Элдин сүйгөн ырчысы.— «Советтик Кыргызстан», 1947, № 2—3, 16—21-беттер.
Жоомарт Бөкөнбаевдин орус тилине чыккан жыйнагы тууралу.— «Советтик Кыргызстан», 1948, № 12, 55—60-беттер.
Жаштардын сүйгөн акыны.— «Ленинчил жаш», 1948, 1-июль.
«Кызыл Кыргызстан» газетасынын редакциясына.— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 10-май.
Токтогулдун лирикалары тууралу.— «Советтик Кыргызстан», 1950, № 2, 51—53-беттер.
Эл ырчысы Барпынын жыйнагы тууралу.— «Советтик Кыргызстан», 1950, № 3, 47—54-беттер.
Редакцияга кат.— «Кызыл Кыргызстан», 1952, 5-апрель.
Таланттуу элдин ырчысы.— «Советтик Кыргызстан», 1953, № 12, 74—78-беттер.
Кыргыз элинин таланттуу акыны.— «Советтик Кыргызстан», 1954, № 7, 75—82-беттер.
Улуу ырчынын эстелиги жөнүндө.— «Кызыл Кыргызстан», 1954, 21-август.
Эл ырчысы Алымкул. (А. Үсөнбаевдин туулган күнүнө 60 жыл толушуна карата.) «Кызыл Кыргызстан», 1954, 16-ноябрь; — «Ленинчил жаш», 1954, 17-ноябрь.

Акын алгачкы жылдарда. (Аалы Токомбаевдин туулган күнүнө 50 жыл толгондугуна карата.) «Ленинчил жаш», 1955, 11-февраль.

Улуу ырчынын мурастары туура жыйналсын.— «Кызыл Кыргызстан», 1955, 20-декабрь.

Поэзия күнүнө карата.— «Советтик Кыргызстан», 1957, 8-май.

Кыргыздын жазуучулары декадага.— «Жаш ленинчи», 1958, № 10, 6—7-беттер.

Чоң киши жөнүндө кичинекей сөз. (Тоголок Молдо жөнүндө) «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь.

«Манас» эпосунун кыскартып бириктирилген варианты.— «Советтик Кыргызстан», 1960, 18-сентябрь.

Жаркыраган талант.— «Ала-Тоо», 1960, № 12, 92—98-беттер.

Таланттуу ырчы. (Ы. Борончиевдин 50 жашка толгондугуна карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1961, 14-февраль.

«Кыргыз совет адабияты тарыхынын очерктери» тууралу бир-эки ооз сөз — «Ала-Тоо», 1961, № 9, 118—125-беттер.

Патриот акын Жума Жамгырчиев.— «Ала-Тоо», 1962, № 5, 103—108-беттер.

«Манас» казак тилинде.— «Советтик Кыргызстан», 1962, 4-ноябрь.

Калык ырчынын жарыяланбаган мурастары.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 22-сентябрь.

«Коргоол ырчы» жыйнагын окуп.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 23-февраль.

Тарас жөнүндө ойлонуу.— «Ала-Тоо», 1964, № 3, 15—18-беттер.

Биздин Айчүрөк. (Операның коюлушуна 25 жыл толушуна карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1964, 12-апрель.

Эл ырчысынын 70 жылдыгы. (Алымкул Үсөнбаев жөнүндө.) — «Ала-Тоо», 1964, № 9, 117—119-беттер.

Улут маданиятынын төл башы.— «Кыргызстан», 1964, 25-ноябрь.

Шамшыкал тоосунун эзси.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 9-декабрь.

Ырдын дайрасы.— «Ала-Тоо», 1965, № 6—9-беттер.

Аска-Тоолор жаңырып.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 6-июнь.

«Зулайка» элүү жашта.— «Ала-Тоо», 1965, № 12, 116—119-беттер.

Аксакал ырчынын эскерүүлөрүнөн.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 27-январь.

«Телегей».— «Ленинчил жаш», 1966, 17-апрель.

Тоңгуч операның жаралышы.— «Ленинчил жаш», 1966, 26-октябрь.

Ленинграддагы жолугушуу.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 24-февраль.

Аксакал ырчы, Осмонкул.— «Советтик Кыргызстан», 1967, 16-июль.

Улуу устатты эскерүү.— «Ала-Тоо», 1968, № 3, 40—43-беттер.

Акындарга үч суроо.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 24-апрель.

Жайнак Саадаев — «Кыргызстан маданияты», 1968, 7-август.

Улуу атаны ойлонсок. «Советтик Кыргызстан», 1970, 23-апрель.

Досторго достук салам! — «Кыргызстан маданияты», 1970, 27-май.

«Суусамыр» көркөм очерктер.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 12-август.

Ак калпак элдин ак таңдай ырчысы.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 28-октябрь.

Болочоктун ырчысы. (Ж. Турусбеков 60 жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1970, 30-декабрь.

Улуттук салтпы, же кыз соодасыбы? — «Ленинчил жаш», 1972, 11-март.

«Жаңыл» элдин эпосу — «Кыргызстан маданияты», 1972, 18-май.

«Божомолго» этиет бололу.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 7-сентябрь.

Адабият аксакалы. (К. Баялинов 70 жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 12-октябрь.

Жан досубуз Борислав Павлович Степанюк (Украин жазуучусуна 50 жаш.)— «Кыргызстан маданияты», 1973, 19-июль.

Партияга берилген жүрөк.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 1-ноябрь.

Улуу ырчы, чоң адам. (Калык Акиевдин туулган күнүнүн 90 жылдыгына карата.) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 20-декабрь.

Ыр канатындагы күү.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 24-октябрь.

Акындык өнөр — акындык өмүр.— «Ала-Тоо», 1974, № 10, 141—150-беттер.

Орус тилинде

Пушкин мага эмне берди.— «Советская Киргизия», 1937, 10-декабрь.

Анын аты түбөлүккө жашайт.— «Советская Киргизия», 1938, 28-март.

Акын Алымкул Үсөнбаев.— «Советская Киргизия», 1938, 5-июль.

Эл акындары. (Москвада өтө турган кыргыз искусствосунун декадасына карата.) — «Известия», 1939, 15-май.

Ош областтык кыргыз драмалык театрына он жыл.— «Советская Киргизия», 1946, 14-апрель.

Колхозчу акын Сатин Абдыкеримова.— «Советская Киргизия», 1947, 8-март.

Окуучуларга кат.— «Дружба народов», кн. 17, 1948, 155—160-беттер.

«Советская Киргизия» газетасынын редакциясына кат.— «Советская Киргизия», 1949, 10-май.

Алтын кыз.— «Советская Киргизия», 1949, 1-октябрь.

Патриот акын. (Жоомарт Бөкөнбаевдин өлгөн күнүнө 10 жыл толушуна карата).— «Советская Киргизия», 1954, 4-май.

Бүткүл союздук жазуучулардын II съездинде сүйлөгөн сөзү. Китепте: Советтик жазуучулардын Бүткүл союздук II съезди. 15—26-декабрь 1954, Стеногр. отчет. М., «Сов. писатель», 1956, 352—355-беттер.

Жаш жазуучулар.— «Огонёк» 1958, № 42, 7-бетте.

Бир жүрөк.— «Советская Киргизия», 1962, 27-июнь.

Кымбаттуу дос, баары эсимде.— «Советская Киргизия», 1962, 15-сентябрь.

Унутулгус үн.— «Советская Киргизия», 1963, 4-август.

Эски досубуз. (В. Винниковдун 60 жашка толушуна карата.)— «Советская Киргизия», 1963, 18-август.

Орустун улуу сыйкырчысы.— «Литературный Киргизстан», 1964, № 3, 61—62-беттер.

Коммунизмдин идеалы.— «Советская Киргизия», 1963, 23-март.

Өкүнүчтүү таксыздык.— «Литературный Киргизстан», 1964, № 3, 89—91-беттер.

Тарас жөнүндө ой.— «Советская Киргизия», 1964, 8-март.

Кыргыз жериниң ырчысы. (Барпы Алыкуловдун туулган күнүнө 80 жыл)— «Советская Киргизия», 1964, 30-сентябрь.

Эң жаш поселок.— «Советская Киргизия», 1964, 31-декабрь.

Булар поэмага кирет.— «Ленинский путь», 1965, 14-май.

Жүрөктүн буйругу менен.— «Советская Киргизия», 1965, 23-май.

Чечүүчү жыл.— «Советская Киргизия», 1966, 29-март.

Ала-Тоодогу чоң жаз.— «Советская Киргизия», 1966, 12-июнь.

Тянь-Шандын белгилүү акыны.— «Советская Киргизия», 1966, 4-август.

Кыргыз театрынын ветераны. (А. Боталиевдин туулган күнүнө 60 жыл толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 1966, 20-ноябрь.

Эркин ыр.— «Советская Киргизия», 1967, 12-сентябрь.

Жалындуу акын жөнүндө сөз. (М. Алыбаевдин туулган күнүнө 50 жыл толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 1967, 12-декабрь.

Акылман окутуучубуз жөнүндө сөз.— «Советская Киргизия», 1968, 28-март; «Литературный Киргизстан», 1968, № 1, 86—87-беттер.

Анын ыр саптары караулда уктап жаткан жок. (Ж. Турусбеков 60 жашта.) — Советская Киргизия», 1970. 30-декабрь.

Салоом алейкум, Шаабай! — «Советская Киргизия», 1971, 13-июнь.

Биздин биринчи тарбиячыбыз, биздин замандаш».— «Литературный Киргизстан», 1974, № 3, 27—28-беттер.

Лениндик жазга даярдануу.— «Литературный Киргизстан», 1974, № 5, 34—37-беттер.

Акындык өнөр — акындык өмүр.— «Ала-Тоо», 1974, № 10, 141—150-беттер.

Жолуң шыдыр боло берсин...— «Советская Киргизия», 1974, 7-декабрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Кубанычбек Маликов.— «Кызыл Кыргызстан», 1939, 18-апрель.

Токтосунов М. Таланттуу акын.— «Кызыл Кыргызстан», 1939, 17-декабрь.

Самаганов Ж. Тар жол, тайкы багыт.— «Советтик Кыргызстан», 1948, № 5, 42—58-беттер; «Кызыл Кыргызстан», 1948, 30-май.

Акын Кубанычбек Маликовдун чыгармаларын талкуулоонун тыянагы.— «Кызыл Кыргызстан», 1950, 31-март.

Ботоханова А. Советтик элге татыксыз чыгарма.— «Кызыл Кыргызстан», 1960, 5-март.

К. Маликовдун поэмасын талкуулоонун жыйынтыгы.— «Кызыл Кыргызстан», 1950, 31-март.

Бектурсунов С. Халтуралуу чыгарма.— «Советтик Кыргызстан», 1950, № 5, 30—60-беттер.

Мамбетов А. Биздин жер.— «Ленинчил жаш», 1951, 27-май.

Таштемиров Ж. «Кадыр аке» поэмасы тууралуу «Ленинчил жаш», 1952, 16-июль.

Кыргызстандын советтик жазуучулар союзунда.— «Кызыл Кыргызстан, 1952, 8-август.

Кыргызстан КП БКде К. Маликовдун «Балбай» поэмасы жөнүндө.— «Кызыл Кыргызстан», 1952, 21-март.

Токтосунов Т. Маликовдун «Кадыр аке» аттуу поэмасынын кемчилиги жөнүндө — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 7-февраль.

Керимжанова Б. Кубанычбек Маликов.— Китепте: Маликов К. Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 3—28-беттер.

Шүкүрбеков Р. Кубанычбек Маликов.— «Ленинчил жаш», 1958, 13-август.

Мамыров М. Кубанычбек Маликов.— «Кыргызстан хакыкаты», 1958, 30-сентябрь.

Мамыров М. Кубанычбек Маликов.— «Мугалимдер газетасы», 1958, 23-сентябрь.

Керимжанова Б. Кубанычбек Маликов.— «Советтик Кыргызстан», 1958, 14-март.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 57—62-беттер.

Токтобаева Р. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 82—85-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Убукеев А. Ал кездеги кабарчы, азыр акын — жазуучу.— «Ленинчил жаш», 1969, 5-май.

Абдраимов Ж. Жаштык ырлары.— Китепте: Абдраимов Ж. Адабий сын макалалары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 71—75-беттер.

Абдраимов Ж. Элибиздин сүйүктүү акын — драматургу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 45—60-беттер. «Көл жээгинде кездешүү», деген китепте.

Абдраимов Ж. Акын — драматург.— «Ленинчил жаш», 1961, 15-сентябрь.

Самаганов Ж. «Балбай» поэмасы жөнүндө. «Кызыл Кыргызстан»,

Жусуев С. Кубанычбек Маликов.— «Кыргызстан аялдары», 1961, № 9, 20-бет.

Токомбаев А. (Балка) Доорубуздун акыны.— «Ала-Тоо», 1961. № 9, 15—16-беттер.

Бейшеналиев Ш. Кутмандуу элдин кулачтуу акыны.— «Ала-Тоо», 1961, № 9, 6—14-беттер.

Бейшенбаев К. Таланттуу акын, драматург, жазуучу.— «Мугалимдер газетасы», 1961, 8-сентябрь.

Маленов Б. Акын — драматург.— «Советтик Кыргызстан», 1961, 16-сентябрь.

Көрүнүктүү акын жана драматург.— «Мугалимдер газетасы», 1962, 19-сентябрь.

Жакишев Ө. Көл жээгинде кездешкенде.— «Советтик Кыргызстан», 1962, 30-май.

Брудный Дм. Пьеса жана спектакль. «Ала-Тоо», 1962, № 5, 115—120-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 229—239-беттер.

Сулайманов Д. «Замандаштарым жана каламдаштарым».— «Советтик Кыргызстан», 1964, 7-июнь.

Абдраимов Ж. Поэма жана акын сыны.— «Ала-Тоо», 1964, № 6, 104—110-беттер.

Бапаев Х. **Достук үнү.**— «Ленинчил жаш», 1966, 19-октябрь.

Жайнакова А. **«Аскадагы үн».** «Кыргызстан маданияты», 1967, 30-июнь.

Абдраимов Ж. **Илгерилеген сайын.**— Китепте: Абдраимов Ж. Китептер жөнүндө ойлор. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967, 3—10-беттер.

Мамеев Т. **Эл акыны менен бетме-бет.**— «Ленинчил жаш», 1969, 9-август.

Абдраимов Ж. **Көөнөрбөс чыгармалар.**— «Ала-Тоо», 1969, № 9, 8—11-беттер.

Алыбаев Ж. **Мезгилге үндөш акын.**— «Ленинчил жаш», 1970, 31-январь.

Байкожоев С. Кулбатыров Д. Бапаев Х. **Достук үнү.**—«Кыргызстан маданияты», 1970, 11-февраль.

Артыкбаев К. К. **Маликовдун чыгармачылыгындагы уруттуу маселелер.**— «Ала-Тоо», 1970, № 11, 128—160-беттер.

Кыдыралиев Т. **Ак калпак элдин акыны.**— «Ысык-Көл правдасы», 1971, 14-сентябрь.

Кымбаттуу Кубанычбек Иманалиевич! (К. Маликов 60 жашта.) СССР жазуучулар союзунун башкармасынын секретариатынын куттуктоосу.— «Ала-Тоо», 1971, № 9, 3-бет.

Кырбашев К. **Жашоо элестери.**— «Кыргызстан маданияты», 1971, 10-февраль.

Токтомушев А. **Элдин уулу.** (К. Маликовдун 60 жашка чыкканына карата.) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 15-сентябрь.

Бапаев Х. **«Алтын жип» тууралу сөз.** «Ленинчил жаш», 1971, 13-май.

Мамыров М. **Акын жана драматург.** (Кыргыз ССРинин эл акыны Кубанычбек Маликов 60 жашта.) «Мугалимдер газетасы», 1971, 18-сентябрь.

Исмаилов И. **Көрүнүктүү акын жана журналист.**— «Нарын правдасы», 1971, 20-сентябрь.

Алыбаев Ж. **Ардактуу алтымыш жаш.**— «Ленинчил жаш», 1971, 9-октябрь.

Жангазиев М. **Акын — драматург** — «Советтик Кыргызстан», 1971, 10-октябрь.

Абдраимов Ж. **Өмүр өрнөктөрү.**— «Ала-Тоо», 1971, № 9, 43—50-беттер.

Буларкиева М. **Акын жүрөгү карыбайт.**— «Кыргызстан аялдары», 1971, № 9, 14-бет.

Мияшев Т. **Эл акыны Кубанычбек Маликов 60 жашта.**— «Ленин жолу», 1971, 9-октябрь.

Маймулов С. **Таң ык салгандан...**— «Жаш ленинчи», 1971, № 9, 14-бет.

Бапаев Х. **«Бийик жерде» — тарыхый чыгарма.**— «Кыргызстан маданияты», 1974, 10-октябрь.

Жайнакова А. **Майдан темасы К. Маликовдун поэзиясында.**— «Кыргызстан маданияты», 1975, 5-июнь.

Орус тилинде

Кубанычбек Маликов.— Советская Киргизия», 1939, 18-апрель.

Ирмина Е. **Кубанычбек Маликов.**—«Советская Киргизия», 1948, 9-январь.

Богданова М. **Кубанычбек Маликов.** Китепте: Маликов К. Тянь-Шандагы жаз. М., «Сов. писатель», 1950, 3—12-беттер.

Вайнберг И. Рудов М. **Кыргызстандагы жаз.**— «Советская Киргизия», 1951, 10-январь.

Кыргызстан советтик жазуучулар союзунда. («Кадыр аке» пэмасын талкуулоо.) — «Советская Киргизия», 1952, 13-август.

Маринин Д. **Тынчтык жөнүндө поэма.**— «Советская Киргизия», 1954, 16-март.

Слащев Е. К. **Маликовдун тандалмалары.**— «Киргизстан», 1955, 74—75-беттер.

Шүкүрбеков Р. **Кубанычбек Маликов.**— «Советская Киргизия», 1958, 24-сентябрь.

Сулайманов М. **Кубанычбек Маликов.**— «Ленинский путь», 1958, 5-октябрь.

Вышеславский Л. **Тууган жер жөнүндө ырлар.**—«Литературная газета», 1958, 9-октябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 68—71-беттер.

Лосев Д. С. Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 80—83-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Абдраимов Ж. **Акын драматург, котормочу.**— «Литературный Киргизстан», 1961, № 4, 73—77-беттер.

Бейшеналиев Ш. **Атына ылайык данк.**— «Советская Киргизия», 1961, 16-сентябрь.

Аксаков М. **Талкууну улантыш керек.**— «Литературный Киргизстан», 1962, № 3, 95—96-беттер.

Жирков А. **Арчанын бутагы.**— «Литературный Киргизстан», 1962, № 5, 92—96-беттер.

Синельников М. **Өмүргө кумарлануу.**— «Ленинский путь», 1964, 24-октябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 311—322-беттер.

Склютаускас И. **Күнөстүү жактагы дос.**— «Пиеса», 1971, 24-апрель.

Жашай бер, менин лирикам.— «Литературный Киргизстан», 1971, № 4, 99—101-беттер.

К. Маликов 60 жашта. **СССР жазуучулар Союзунун куттуктоосу** — «Литературный Киргизстан», 1971, № 4, 99-бет.

Удалов Н. **Эл акыны К. Маликовдун 60 жашка толушуна карата.**— «Ленинский путь», 1971, 24-сентябрь.

Аксельруд Л. **«Өзү жана мезгил жөнүндө».** Комсомолец Киргизии», 1973, 6-октябрь.

Шаповалов В. **Мезгилдин жиби...**— «Советская Киргизия», 1973 13-ноябрь.

ЖОЛОН МАМЫТОВ

Акын Жолон Мамытов 1940-жылы Ош областындагы Кара-Суу районуна караштуу Төлөйкөн кыштагында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. Орто билим алган соң, 1957-жылы Фрунзедеги К. И. Скрябин атындагы айыл чарба институтунун ветеринария факультетине кирип, аны 1962-жылы бүтүрүп колхоздо ветврач, совхоздун башкы ветеринардык врачы, Кыргызстан ЛКЖСнын Борбордук комитетинин инструктору, Ош областтык ветеринардык лабораториясынын бөлүм башчысы болуп иштейт. 1968-жылдан баштап Ош областтык радио уктуруу редакциясында старший редактор болуп кызмат кылат. 1969—1971-жылдарда Москвадагы М. Горький атындагы адабият институтунун алдындагы Жогорку адабий курсунда окуйт. 1974-жылга чейин Ош областтык радио уктуруу жана телевидение комитетинин башкы редакторунун орун басары, андан соң эки жыл Кыргызстан кинематографисттер союзунун секретары болуп иштеген. Азыр Кыргыз ССР Министрлер Советинин кинематография боюнча Мамлекеттик комитетинин башкы редактору.

Ж. Мамытовдун алгачкы ыры 1954-жылы Ош областтык «Ленин жолу» газетасында жарык көргөн. Андан кийин республикалык газета-журналдардын, альманахтардын беттеринде жарык көрүп келди. Ж. Мамытов «Отту сүйөм», «Жашыл аалам», «Убакыт», «Ырлар» аттуу ыр жыйнактарынын автору.

Жолон Мамытов 1975-жылдан КПССтин, 1968-жылдан бери СССР жазучуулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Отту сүйөм. (Ырлар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969.
Жашыл аалам. (Ырлар) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971.

Убакыт. (Ырлар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973.
Ырлар. (Ырлар жана драмалык поэма) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1975.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Аскаров Т. **Поэтикалык эстафета** — «Ала-Тоо», 1967. 7, 132—144-беттер.

Адашбаев Т. **Жарыкты сүйүү.** «Ленин йули», 1969, 30-декабрь.

Маматалиев С. **Ырдагы учкул ойлор.** «Ленин жолу», 1970, 14-январь.

Байгажанова М. **Жаш акындын китеби.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 17-апрель

Артыкбаев К. **Ой ачык, сөз так болсо...**— «Советтик Кыргызстан», 1970, 17-апрель.

Шатманов С. **Жаңы үн.**— «Ленинчил жаш», 1970, 14-июнь.

Карымшаков С. **Толкундар арасында.** Поэтикалык минуталар.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 11-ноябрь.

Артыкбаев К. **Сын сапары.** Сын макалалардын жыйнагы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971.

Карымшаков С. **Толкундар арасында.** Сын макалалардын жыйнагы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы. 1971.

Тургунбаев С. **Сапаттуу сын үчүн** — «Кыргызстан маданияты», 1971, 21-декабрь.

Көлбаев А. **Жаңы китептин жылуу илеби.**— «Ленин жолу», 1973, 13-сентябрь.

Бөкөшев С. **Тапкым келет жолумду.** «Кыргызстан маданияты», 1974.

Абдыкадыров А. **1974-жылдын поэзиясы.**— «Кыргызстан маданияты», 1975.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 326-бет.

Синельников М. **Жөнөкөй сыйкыр.**— «Ленинский путь», 1970, 18-январь.

Межиров А. **Акын Ж. Мамытов жөнүндө.**— «Комсомолец Киргизии», 1971, 7-январь.

Межиров А. **Дайыма күн ачык болсун.**— «Литературная Россия», 1972, 28-январь.

Синельников М. **От сөз.**— «Ленинский путь», 1972, 14-октябрь.

Асаналиев К. **Традиции — дух или буква?** «Литературная газета», 1972, 10-август.

Синельников М. «Литературное обозрение», 1975, № 1.

ИШЕНБАЙ МАНСУРОВ

Акын жана прозаик Ишенбай Мансуров 1936-жылы Ысык-Көл областындагы Ысык-Көл районуна караштуу Орто-Өрүктү кыштагында туулган. 1961-жылы Кыргыз мамлекеттик университетин бүтүргөндөн кийин Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы радио уктуруу жана телекөрсөтүү боюнча комитетинде редактор, башкы редактордун орун басары, 1974—1975-жылдары «Кыргызстан» басмасында бөлүм башчысы болуп иштейт.

И. Мансуровдун чыгармачылыгы 1953-жылы «Кыргызстан пионери» газетасына алгачкы ыры чыккандан башталат.

«Керимсел» аттуу биринчи китеби 1961-жылы чыккан. Андан кийин «Мекендин саябанында», «Кош бүчүр», «Дайыма күн болсун» деген ырлар жана прозалар жыйнактарын чыгарды.

И. Мансуров 1967-жылдан СССР журналисттер Союзунун, 1972-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Керимсел. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 74 бет.

Кош бүчүр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 35 бет.

Мекендин саябанында. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 75 бет.

Дайыма күн болсун. «Мектеп» басмасы, Фрунзе, 1974. 88 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз поэзиясындагы көркөм сөз каражаттарынын мааниси.— «Ала-Тоо», 1963, № 6, 114—121-беттер.

Бригадир. «Ленинчил жаш», 1967, 21-октябрь.

Аччынын ачгемелери.— «Ленинчил жаш», 1971, 8-июнь.

«Чыныгын сыныгы»,— «Кыргызстан маданияты», 1971, 13-октябрь.

Урмарал.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 27-декабрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самуднов Т. **Туулган жер сүрөттөрү.**— «Ленинчил жаш», 1972, 15-июль.

Карымшаков С. **«Койнунду ач, татаал чыйыр жол»,**— «Кыргызстан маданияты», 1972, 21-сентябрь.

Жумабаев Б. **Көңүлдө калчу элестер.**— «Ысык-Көл правдасы», 1972, 23-сентябрь.

ЭСЕНБЕК

МЕДЕРБЕКОВ

Прозаик жана сынчы Эсенбек Медербеков 1936-жылы Сокулук районуна караштуу Октябрь аттуу айылда колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

1954-жылы Калинин атындагы орто мектепти, 1959-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинин орусча бөлүмүн бүтүрүп чыккан.

1962-жылдан 1974-жылга чейин Кыргыз ССР Министрлер Советинин телекөрсөтүү жана радио уктуруу боюнча комитетинде редакторлук кызмат аткарып келди.

1974-жылдан «Ала-Тоо» журналынын сын бөлүмүнүн башчысы болуп иштейт.

Э. Медербеков 1963-жылдан КПССтин, 1970-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Досумдун тапшырмасы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 119 бет.
Суусамыр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 196 бет.
Нурия. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 15 бет.
Тунгуч мектеп. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 141 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Антонов Сергей. **Башкы маселе.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 130 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жамийла жаңы доордун кызы.— «Ала-Тоо», 1961, № 4, 112—117-беттер.
Сөзмө сөз которуунун кесепеттери.— «Ала-Тоо», 1961, № 10, 105—113-беттер.
Азыркы учурдун каарманы кыргыз прозасында.— «Ала-Тоо», 1962, № 8, 119—128-беттер.
Досумдун тапшырмасы.— «Ала-Тоо», 1963, № 4, 95—112-беттер.
Элге кызмат кылар мезгилим.— «Ала-Тоо», 1963, № 12, 63—82-беттер.
Алыстагы каармандар.— «Ала-Тоо», 1966, № 12, 116—127-беттер.
Автограф. «Ленинчил жаш», 1966, 16-ноябрь.
Ар кимдин өз жолу бар.— «Ленинчил жаш», 1969, 27-март.
Үч жолдош.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 2-апрель.
Келечектин жышааны.— «Ала-Тоо», 1971, № 1, 98—110-беттер.
Өмүр үчүн күрөш.— «Ала-Тоо», 1971, № 11, 118—128-беттер.
Устат.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 22-декабрь.
Тунгуч мектеп.— «Ала-Тоо», 1972, № 12, 111—133-беттер.
Тил үйрөнүү туурасында.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 29-март.
Келечектүү, күжүрмөн жанр.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 1-ноябрь.
Баба дыйкан.— «Ала-Тоо», 1974, № 2, 120—142-беттер.
Жетилүү куралы.— «Ала-Тоо», 1974, № 8, 145—160-беттер.

Орус тилинде

Көркөм котормонун принциптери жөнүндө.— «Литературный Киргизстан», 1969, № 4, 94—99-беттер.
Ишиң илгери болсун, Майрамкан! — «Советская Киргизия», 1970, 20-июнь.
Кыргыз прозасынын зергери.— «Вечерний Фрунзе», 1974, 21-октябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Маликов К. **«Суусамыр» көркөм очерктер.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 12-август.

МИХАИЛ

МЕНЬШИКОВ

(1913—1974)

Балдар жазуучусу Михаил Петрович Меньшиков 1913-жылы Свердловск областындагы Махневский районуна караштуу Кузино кыштагында туулган. 1927-жылы кооперативдеги бухгалтерге окуучу болот, андан кийин кат ташуучу, шахтер, счётовод болуп иштеген.

М. Меньшиковдун журналисттик иши Челябинск областындагы Карабаш жумушчулар шаарчасында башталган. Биринчи очерктери «Карабашский рабочий» газетасында басылган. Бир аз убакыт өткөндөн кийин комсомолдун областтык «На смену!» деген газетасына кызматка орношкон. 1939—1944-жылдары М. Меньшиков аскердик басмаларда иштеген.

1944-жылдан М. Меньшиков «Комсомольская правда» газетасынын Кыргызстан боюнча кабарчысы болуп иштейт, андан кийин «Комсомольская правда» газетасынын аппаратында иштеген.

1955-жылдан М. Меньшиков Кыргызстанда жашап, өмүрүнүн акыркы мезгилине чейин Кыргызстан жазуучулар союзунда адабий консультант болуп иштеген. Биринчи китеби 1959-жылы жарык көргөн. Ал ондон ашык китептин автору болду.

М. Меньшиков 1963-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү болгон. Эки жолу «Эмгектеги каармандыгы» үчүн медалы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Жаңынын туу көтөрүүчүсү. Москва, «Молодая гвардия» басмасы, 1950. 80 бет.

Темен-Суу селосу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 250 бет.

Чеберлер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 146 бет.

Асек, сен жолго чыктыңбы? Москва, Детгиз, 1961. 121 бет.

Ушундай кыз бар. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 15 бет.

Адамдардын арасында. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 151 бет.

Китептин юбилейи. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1964. 64 бет.

Мен силер мененмин, балдар! Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 165 бет.

Шашыл, Сыдык! Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 135 бет.

Ара чолодо. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 175 бет.

Тянь-Шань — менин жерим. Москва, «Детская литература» басмасы, 1968.

Санькийдин аракети. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 14 бет.

Кыргызстан жөнүндө аңгемелер. Москва, Детгиз, 1969. 168 бет.

Санькиндин аракети. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 24 бет.

Ата журт. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 144 бет.

Мектеп күндөрү кыска. Павлик Арсеньев айткан тарых. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 83 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ

Орус тилинде

Эмгектин көркү. «Советская Киргизия», 1962, 11-сентябрь.

Махабаттын жана эрдиктин поэзиясы.— «Советская Киргизия», 1962, 15-сентябрь.

Дайыма эл менен.— «Комсомолец Киргизии», 1962, 23-сентябрь.

Өз тоосунун ыры.— «Советская Киргизия», 1963, 9-январь.

Сенин мектебиң — турмуш.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 25-октябрь.

Балдардын сүйкүмдүү жазуучусу.— «Советская Киргизия», 1964, 22-январь.

Элдин даңкы жана сыймыгы. (Токтогулдун туулган күнүнүн 100-жылдыгына карата.) — «Советская Киргизия», 1965, 17-январь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Иванов Н. **«Темен-Суу селосу».**— «Коммунист», 1959, № 6, 112—114-беттер.

Левитус Б. **Азыркы күндүн тарыхы.**— «Литературный Киргизстан», 1959, № 5, 94—96-беттер.

Чекменев Н. **Оор жол менен.**— «Литературный Киргизстан», 1960, № 5, 89—90-беттер.

Кочнев Д. **Оор тагдырлар.**— «Советская Киргизия», 1960, 20-июль.

Брагин Д. **Азыркы күндүн образын издөө.**— «Советская Киргизия», 1961, 30-май.

Жирков А. **Михаил Меньшиковдун балдарга арналган аңгемелери.**— «Литературный Киргизстан», 1962, № 1, 83—87-беттер.

Николаева Л. **Биздин жаштарыбыз** — «Литературный Киргизстан», 1962, № 3, 84—85-беттер.

Левитус Б. **Кыргызстандын адамдары жөнүндөгү аңгемелер.**— «Литературный Киргизстан», 1964, № 4, 91—92-беттер.

Филиппович Н. **Жаш бакчанын багбандары.**— «Комсомолец Киргизии», 1965, 16-май.

Колесников Е. Баланын жетилиши.— «Комсомолец Киргизии», 1966, 15-апрель.

Колесников Е. Качан таштар өспөйт.— «Комсомолец Киргизии», 1967, 7-июнь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографический справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 327—330-беттер.

Соолбос булак. (Токтогулдун чыгармачылыгы жөнүндө.) «Литературный Киргизстан», 1965, № 4, 70—75-беттер.

Өлбөс сөз.— «Советская Киргизия», 1965, 25-июнь.

Адабияттын жетилгендиги (Кыргыз адабияты 40-жыл ичинде.) — «Литературный Киргизстан», 1966, № 4, 86-бет.

Жазуучу мектепке келди.— «Мугалимдер газетасы», 1966, 12-июль.

Бузулбас достук.— «Советская Киргизия», 1966, 16-сентябрь.

Азыркы күндүн ырчысы.— «Советская Киргизия», 1966, 25-декабрь.

«Меним ырым...» — «Комсомолец Киргизии», 1967, 15-декабрь.

Ыр баштоо...— «Комсомолец Киргизии», 1970, 12-март.

Сиздин досуңуз — кыргыз адабияты.— «Комсомолец Киргизии», 1970, 5-май.

Шаар жана анын аты.— «Сельское хозяйство Молдавии», 1972, № 10, 3—7-беттер.

Жарыктын жана эрдиктин поэзиясы.— «Комсомолец Киргизии», 1972, 5-декабрь.

Кыргыз тилинде

Жазуучу Е. Н. Ковский 70 жашта.— «Ала-Тоо», 1969, № 12, 117—118-беттер.

Цейтлин Е. Башкы каарман — республика. «Литературный Киргизстан», 1969, № 6, 118-бет.

Ронкин М. Акыркы сапка чейин. (М. П. Меньшиковдун 60 жылына карата.)— «Советская Киргизия», 1974, 12-январь.

Кыргыз тилинде

Абдраимов Ж. Эмгек жана эрдик темасы. (Жазуучу М. П. Меньшиковдун туулган күнүнө 60 жыл.) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 10-январь.

Абдыкадыров А. Журналист жана жазуучу. (М. П. Меньшиковдун туулган күнүнүн 60 жылдыгына карата.— «Советтик Кыргызстан», 1974, 12-январь.

ТАШ МИЯШЕВ

Таш Мияшев 1931-жылы Ош областындагы Кара-Суу районунун Папан селосунда дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. 1951-жылы орто мектепти бүткөндөн кийин областтык «Ленин жолу» газетасында иштейт. Андан кийин 1953-жылга чейин мектепте окутуучу, окуу бөлүмүнүн башчысы болуп иштеп келген.

1953-жана 1956-жылдары ал адегенде Кара-Суу райисполкомунун, кийин Ош облисполкомунун аппаратында кызмат кылган. 1957-жылы Өзгөн райондук «Ленин Туусу» газетасынын жооптуу секретары болуп дайындалат.

1959—1965-жылдары Кыргызстан жазуучулар Союзунун Ош области боюнча адабий консультанты, «Ленин жолу» газетасынын адабий кызматкери, андан кийин бөлүм башчысы болуп иштейт.

1967—1969-жылдары СССР жазуучулар Союзунун алдындагы жогорку адабий курста окуйт.

Т. Мияшевдин алгачкы ырлары областтык, республикалык газеталардын, журналдардын беттеринде 1962-жылдары жарыялана баштайт.

«Тунгуч күү» деген алгачкы ырлар жыйнагы 1966-жылы жарык көрөт. Т. Мияшевдин бир топ прозалык чыгармалары бар. Айрым чыгармалары орус тилинде которулуп басылган.

Т. Мияшев 1959-жылдан КПССтин, СССР жазуучулар Союзунун, СССР журналисттер Союзунун мүчөсү.

«Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленindин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тунгуч күү. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 152 бет.
Таңды тосуу. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 60 бет.
Махабат менен коштошуу. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968.
Комиссар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969.
Керме-Тоо. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 88 бет.
Ак Чынарым. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

«Кичинекей досторго».— «Ленинчил жаш», 1961, 17-ноябрь.
Күчтүү эрк.— «Ленин жолу», 1962, 20-май.
Чилистен тоосунун гүлү.— «Ала-Тоо», 1962, № 7, 78—84-беттер.
Таланттуу акын.— «Ленин жолу», 1962, 11-сентябрь.
Кубаттуу ГЭСтин курулушунда.— «Ленин жолу», 1963, 17-март.
Тоголой тоосунан жанган от.— «Ленинчил жаш», 1963, 3-апрель.
Жогорку идеялуулук — биздин туубуз.— «Ленин жолу», 1963, 30-апрель.
«Бетме-бет» театр.— «Ленин жолу», 24-май.
Достук, тарбия, адамкерчилик жөнүндө спектакли.— «Ленин жолу», 1963, 7-сентябрь.
«Жоро».— «Ленин жолу», 1964, 24-июль.
Токтогулдун жергесинде.— «Ленин жолу», 1964, 5-август.
Токтогул ГЭСинин тоосунда.— «Ленинчил жаш», 1964, 9-август.
Элдик театрдын кароосу.— «Ленин жолу», 1964, 30-декабрь.
«Шайтан кыз»,— «Ленин жолу», 1965, 9-январь.
Эне жөнүндө спектакль.— «Ленин жолу», 1965, 4-июнь.
Сүйүү карыбайт.— «Ленин жолу», 1965, 19-июнь.
Токтогулдун сүйүүсү жана үмүтү.— «Ленин жолу», 1965, 8-июль.
Черт комузду, замандашым комузчу.— «Ленинчил жаш», 1965, 17-декабрь.
Музыкалык түгөйү.— «Ленинчил жаш», 1966, 23-март.
Эл — өнөрдүн, ыр күүнүн казнасы.— «Ленин жолу», 1966, 25-март.
Сахна чеберлеринин тартуулары.— «Ленин жолу», 1966, 30-ноябрь.
Эл акыны Кубанычбек Маликов *60* жашта.— «Ленин жолу», 1971, 9-октябрь.
«Напси балээ».— «Кыргызстан маданияты», 1972, 13-апрель.
Сүйүктүү актёрдун чыгармачылык жолу.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 22-июнь.

Чырпыктан чынар өсөт. Жаштардын ырлары тууралу сөз.— «Ленин жолу», 1972, 11-ноябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 240—241-б.
Иманалиев К. «Махабат менен коштошуу».— «Ала-Тоо», 1969, № 5, 125-бет.
Кенжеев Т. Биринчи кыргыз комиссары.— «Ленин жолу», 1970, 7-январь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 331—333-беттер.

ТУРГУНАЛЫ МОЛДОБАЕВ

Акын Тургуналы Молдобаев 1934-жылы Ош областынын Жаңы-Жол районундагы «Жаңы-Жол» совхозунда колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. 1952-жылы Жалал-Абаддагы орто мектепти бүтүргөн соң Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине кирип, аны 1957-жылы бүтүп чыгат.

1957—1967-жылдары Жалал-Абад областтык «Коммунизм туусу» газетасынын, «Кыргызстан пионери» газетасынын редакцияларында, Кыргыз телевидениесинде иштейт. 1967-жылдан бери «Кыргызстан маданияты» газетасында адабият бөлүмүнүн башчысы болуп иштеп келе жатат.

Т. Молдобаевдин чыгармачылыгы орто мектепте окуп жүргөндө башталган. Ошол кезден тартып ырлары республикалык газета-журналдарда басыла баштайт. Анын «Жайлоо» аттуу тунгуч китеби 1962-жылы жарык көрдү. 1965-жылы экинчи ырлар жыйнагы басылып чыкты. Ал казак, өзбек, каракалпак, башкыр, якут акындарынын ырларын кыргыз тилине которгон.

Т. Молдобаев 1962-жылдан КПССтин, 1966-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жайлоо. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962. 60 бет.
Жүрөгүмдө Ала-Тоо. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 120 бет.
Космостогу чыйырлар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 94 бет.
Куттуу мекен. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 80 бет.
Туулган жерди сагынуу. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 84 бет.

Орус тилинде

Алгачкы кадам. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 76 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Күрөшчүл акын. (Т. Сатылгановдун дүйнөдөн кайткан күнүнө 25 жыл толушуна карата.) — «Коммунизм туусу», 1958, 5-апрель.

Балдарга арналган.— «Кыргызстан пионери», 1958, 11-октябрь.

Кыргыз адабиятынын досу.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 25-сентябрь.

Декада алдында кездешүүлөр.— «Советтик Кыргызстан», 1968, 27-сентябрь.

Боордоштук сөз.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 1-октябрь.

Декада таасирлери.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 15-октябрь.

«Жаш тилектеримди кабыл ал, боорум Кыргыз».— «Кыргызстан маданияты», 1970, 20-май.

«Бул турмушка мен да изимди калтырам».— «Кыргызстан маданияты», 1974, 31-октябрь.

Монгол адабияты кыргыз тилинде.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 28-ноябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Иманалиев К. жана Камалов А. **Жаштардын жаңы ырлары.**—«Ленинчил жаш», 1964, 31-январь.

Жигитов С. **Жүрөгүмдө Ала-Тоо.**— «Ленинчил жаш», 1965, 25-август.

Исмаилов О. **Жүрөктөн өткөн сызыктар.**— «Кыргызстан маданияты», 1971, 5-май.

Урмамбетов Т. **Кезектеги сапар.**— «Мугалимдер газетасы», 1972, 5-январь.

Суслова С. **Котормо секциясында.**— «Кыргызстан маданияты», 1973, 8-март.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 334—335-беттер.

АБДЫКАЛЫП МОЛДОКМАТОВ

Акын, прозаик жана журналист Абдыкалый Молдокматов 1935-жылы Жети-Өгүз районуна караштуу Саруу айлында дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. 1953-жылы орто мектепти бүтүрүп, колхоздо кат ташуучу, шофер болуп иштейт.

1955-жылы М. Горький атындагы адабият институтунда окуп, аны бүтүргөндөн кийин «Ала-Тоо» журналында адабий кызматкер болуп иштейт.

Бир жылдан кийин «Комсомольская правда» газетасынын Кыргыз ССРи боюнча өз кабарчысы болуп дайындалат. 1964—1966-жылдары КПСС БКнын алдындагы жогорку партиялык мектепти бүтүрүп, «Мугалимдер газетасынын» партиялык бөлүмүнүн башчысы болуп иштейт.

1967-жылдан бери «Труд» газетасынын Кыргыз ССРи боюнча кабарчысы болуп иштеп келе жатат.

А. Молдокматовдун чыгармачылык жолу мектепте окуп жүргөн кезинде эле башталган. Анын 1952-жылы «Кызыл Кыргызстан» газетасында «Улуу күнгө» аттуу алгачкы ыры басылып чыккан. Андан бери А. Молдокматовдун бир канча китептери жарык көрдү. Айрым чыгармалары казак, түркмөн, өзбек, украин жана англис, испан тилдерине которулган.

А. Молдокматов 1960-жылдан КПССтин, СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тоо кызы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 72 бет.
Жаш өмүр. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 43 бет.

Сүйүүтай. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 83 бет.
Жол. Тестпер окуу жашындагы балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962. 120 бет.
Жоогазын. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 215 бет.

Орус тилинде

Жакшысыңбы, чоң дайра! Москва, «Жаш гвардия» басмасы, 1962. 103 бет.
Шүүдүрүмгө жуунган гүл. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1965. 164 бет.
Көчкү. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 150 бет.
Бийик адымдар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 55 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Долинкадагы жаз.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 15-апрель (А. Сальников менен бирге жазган.)
Жылдыздар жылмандашат.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 2-сентябрь.
Бакыт дарбазасы.— «Мугалимдер газетасы», 1966. 28-октябрь.
Таалайлуу доор.— «Мугалимдер газетасы», 1966, 5-декабрь.
Селкинчек. — «Мугалимдер газетасы», 1967, 29-июль.
Ак мектеп.— «Мугалимдер газетасы», 1967, 30-сентябрь.

Орус тилинде

Эдельвейс гүлү.— «Комсомольская правда», 1962, 3-июль.
Пилял жана анын «Ак-куусу»,— «Комсомольская правда», 1962, 30-август.
Тоодогу жанган от.— «Комсомольская правда», 1962, 28-сентябрь.
Ыр жазуу оңой иш эмес.— «Комсомольская правда», 1962, 26-декабрь.
Тоодогу бир окуя.— «Советская Киргизия», 1964, 26-август.
Зууракан.— Комсомольская правда», 1963, 30-октябрь.
Бүркүттөр уядан учушат.— «Комсомольская правда», 1963, 30-ноябрь.
Сасык-Жийде — Токтогулдун мекени.— «Комсомольская правда», 1964, 25-ноябрь.
Бийик аскада.— «Комсомольская правда», 1965, 7-март.
Жакшысыңбы, Польша.— «Советская Киргизия», 1966, 8-январь.
Өз айлында.— «Известия», 1966. 16-февраль.
***23*-жылдан кийин.**— «Правда», 1966, 26-март.
Жок, жеке эле романдарда эмес.— «Советская Киргизия», 1966, 20-май.
Жол.— «Известия», 1967, 9-апрель.
Кызыл мектеп. «Советская Киргизия», 1967, 2-ноябрь.
Менин мугалимим. «Огонёк», 1967 № 38, 28-бет.
Эл тагдыры.— «Учительская газета», 1967, 11-июль.
Муз жана жалын.— «Труд», 1967, 3-декабрь.
Ырга кошулган адам.— «Труд», 1969, 8-март.
«Түбөлүккө багынтты».— «Труд», 1970, 10-апрель.

Бактыгүл.— «Труд», 1971, 11-август.
Тоодогу көгүлтүр оттор.— «Труд», 1972, 24-сентябрь.
Чоң дайранын башталышы.— «Труд», 1972, 30-декабрь.
Токтогул дөңгөзинин төрөлүшү.— «Труд», 1973, 17-ноябрь.
Эрдиктин уланышы. «Труд», 1974, 10-июль.
Тааныш ысымдар — Чыңгыз Айтматов — «Труд», 1974, 27-октябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Токтомушев А. Ак жолуң ачылсын. «Ленинчил жаш», 1957, 27-сентябрь.

Артыкбаев К. «Тоо кызы»,— «Ала-Тоо», 1959, № 10, 124—127-беттер.

Рысалиев К. Жупуну белек.— «Советтик Кыргызстан», 1960, 12-май.

Маленов Б. Канаттуу ырлар үчүн. «Ленинчил жаш», 1962, 2-февраль.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 242—243-беттер.

Кузнецов Ю. Элдик газета.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 10-март.

Карымшаков С. Чындыктын көркөм чагылышы.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 7-февраль.

Орус тилинде

Оранская Е. Ак жолуң ачылсын.— «Комсомолец Киргизии», 1958, 22-июнь.

Фиксин С. Жаңы поэзиялык изденүүлөр.— «Советская Киргизия», 1962, 18-декабрь.

Михайлов О. Комуздун жаш кылдары. «Юность», 1962, № 9, 105—106-беттер.

Цыбин В. Менин жүрөгүм каалаган жерде.— «Литературная газета», 1962, 23-октябрь.

Жирков А. Жаш калем.— «Комсомолец Киргизии», 1968, 22-октябрь.

Ялымов Н. Беттерди баракгап...— «Советская Киргизия», 1969, 13-март.

Романов Ю. Жолдогу кездешүүлөр.— «Ферганская правда», 1969, 9-сентябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 336—339-беттер.

Мишурис Б. Мындай китеп бар.— «Комсомолец Киргизии», 1969, 22-май.

Жирков А. Жаштар журналында.— «Комсомолец Киргизии», 1971, 30-октябрь.

Комаров А. Журналист жана жазуучу.— «Советская Киргизия», 1972, 8-январь.

Комаров А. Адабияттык конкурстун лауреаттары.— «Советская Киргизия», 1973, 26-август.

ГҮЛСАЙРА МОМУНОВА

Акын Гүлсайра Момунова 1937-жылы Талас районуна караштуу Кең-Арал селосундагы колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

1955-жылы Талас шаарындагы № 1 кыргыз орто мектебин бүтүп, ошол эле жылы Фрунзедеги кыз-келиндер педагогикалык институтунун тил-адабият факультетине кирет да, аны 1960-жылы бүтүрөт.

1961-жылдын май айынан тартып Г. Момунова «Советтик Кыргызстан» газетасынын адабият жана искусство бөлүмүндө адабий кызматкер, 1971-жылдан 1973-жылга чейин «Кыргызстан» басмасында көркөм адабият бөлүмүнүн редактору болуп иштейт. 1971-жылдан баштап «Кыргызстан аялдары» журналынын редакциясынын коомдук саясий бөлүмүнүн бөлүм башчысы, 1973-жылдан тартып ошол эле журналдын жооптуу секретары болуп иштеп келе жатат.

Г. Момунова мектепте окуп жүргөндө эле айрым ырлары райондук газетага чыга баштайт.

Г. Момунованын биринчи ырлар жыйнагы «Тилек» деген ат менен 1964-жылы басылып чыккан. Андан кийин дагы үч ырлар жана поэмалар жыйнактары жарык көрдү.

Г. Момунова 1974-жылдан тартып КПССтин, 1974-жылдан СССР жазуучулар Союзунун, 1966-жылдан СССР журналисттер Союзунун мүчөсү. Кыргыз ССРинин Компартиясынын 50 жылдыгына карата Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун грамотасы жана Кыргызстан журналисттер союзунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тилек. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 50 бет.
Кыял чабыты. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 108 бет.

Саябан. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 55 бет.
Менин күнүм. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 100 бет.

Орус тилинде

Сүйүү толкуну. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972, 100—115-беттер.
Булактар. Москва, «Молодая гвардия» басмасы, 1973, 162—165-беттер.

КОТОРМОЛОРУ

Ковусов Анна. (Т. Байзаков менен бирге.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 203 бет.

Жаканов Илья. Кайра таңшыган обон. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 203 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Камкордукка бөлүнүп.— «Советтик Кыргызстан», 1961, 1-июнь.
Музыка жана шык.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 14-апрель.
Унутулгус күндөр.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 18-август.
Таалайлуу элдин жарчысы. (Т. Шабданбаевдин туулган күнүнүн 70 жылдыгы.) «Советтик Кыргызстан», 1965, 19-сентябрь.
Молдован бийи.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 23-апрель.
Кызыл жоолук жалжалым.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 24-ноябрь.
«Төрт адам».— «Советтик Кыргызстан», 1968, 14-февраль.
Монголиянын искусствосу Кыргызстанда.— «Советтик Кыргызстан», 1968. 29-ноябрь.
Жаңы котормолор.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 12-февраль.
«Анар балетине 25 жыл.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 19-апрель.
Бүгүн Ульяновскиде.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 22-апрель.
Табият жана сүрөтчү.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 27-апрель.
Бул жерде Ленин туулган.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 11-май.
Ленин окуган университет.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 22-май.
Түркмөн боёктору.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 2-июнь.
Тоолуктардын толкундуу бийи.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 3-июнь.
Гарип менен Санам. «Советтик Кыргызстан», 1969, 28-июнь.
Ленин туулуп өскөн жерде.— «Жаш ленинчи», 1969, № 9, 7—10-беттер.
Чабыты кенен артистка.— «Кыргызстан аялдары», 1971, № 10, 16-бет.
Сүрөттөгү эмелик мээримдер.— «Кыргызстан аялдары», 1971, № 12, 10—11-беттер.
Ак жол.— «Кыргызстан аялдары», 1973, № 7, 6—7-беттер.
От тартуулагандар.— «Кыргызстан аялдары», 1973, № 12, 1—2-беттер.
Быйылкы жылга жалындуу ырлар.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 23-январь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Буларкиева М. Жагымдуу илептер.— «Ленинчил жаш», 1971, 5-декабрь.

Кыдырбаева Р. Ырдын алтын дарбазасы.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 22-март.

Шатманов С. Ишенимдүү кадам.— «Ала-Тоо», 1973, № 6. 157—159-беттер.

Шатманов С. Жөнөкөйлүк жана көркөмдүк жөнүндө.— «Ленин жолу», 1973, 9-июнь.

Үсөнов Э. Менин күнүм.— «Мугалимдер газетасы», 1973, 10-январь.

МУСА

МУРАТАЛИЕВ

Жаш прозаик Муса Мураталиев 1942-жылы Ат-Башы токой чарбасындагы жумушчунун үй-бүлөсүндө туулган.

1959-жылы Нарындагы Токтогул атындагы орто мектепти бүтүргөндөн кийин 1965-жылга чейин жумушчу, электромонтер, бетончу жана «Дзержинчи» газетасында адабий кызматкер болуп иштейт.

1965-жылдан 1970-жылга чейин СССР жазуучулар Союзунун М. Горький атындагы адабий институтунда окуп, аны ийгиликтүү бүтүргөндөн кийин «Советская Киргизия» газетасында кабарчы, Фрунзедеги телевидение студиясында редактор, АПНдын Кыргызстандагы өз кабарчысы болуп иштеген. 1974-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунда кыргыз адабияты боюнча консультант болуп иштеп келе жатат.

М. Мураталиев адабият майданында 1967-жылдан бери эмгектенип келе жатат. Бир нече аңгеме, повесттер жазды, бир нече адабий, публицистикалык макалалардын автору. «Түшкө жуук», «Токой» деген китептери басмадан жарык көрдү.

М. Мураталиев 1963-жылдан КПССтин, 1973-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Түшкө жуук. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 64 бет.
Токой. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 117 бет.

Орус тилинде

Түшкө жуук. Москва, «Детская литература» басмасы, 1973. 60 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Манежди аралап...— «Советтик Кыргызстан», 1969, 31-декабрь.

Элдик оозеки жана профессионалдык поэзиянын тилиндеги негизги айырмалуулуктар.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 7-январь.

Пикассо. (Франция элинин художнигинин 90 жашка толгондугуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1971, 18-ноябрь.

Мезгил талабы.— «Ала-Тоо», 1973, № 3, 110—116-беттер.

Акындыкында болдум.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 23-август.

Керемет үн.— «Ала-Тоо», 1974, № 12, 104—119-беттер.

Орус тилинде

Бир автор — үч котормочу.— «Литературный Киргизстан», 1970, № 6, 101—106-беттер.

Кыргыз романдары жана анын котормочулары.— «Литературный Киргизстан», 1971, № 2, 100—108-беттер.

Чыгармачылыктын кубанычы.— «Комсомолец Киргизии», 1972, 18-апрель.

«Сынган кылыч» романы талкууга алынды.— Информационный бюллетень. СССР жазуучулар Союзунун Башкармасынын секретариаты.— Москва, 1975, № 2, 5-бет.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Эсенбеков А. **«Токой» повести тууралу.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 15-апрель.

Акунов К. **«Токойго» көз чаптырып.**— «Ленинчил жаш», 1970, 25-август.

Султанов О. **Жаштардын прозасы жөнүндө.**— «Ала-Тоо», 1972, № 3, 120—126-беттер.

Орус тилинде

Абдыкадыров А. **Дүйнөнүн ачылышы.**— «Вечерний Фрунзе», 1974, 18-январь.

Качаев Ю. **«Түшкө жуук».**— «Литературное обозрение», 1974, № 9, 40-бет.

Белов М. **Силер күнгө жакынсыңар. Силерге эмне көрүнөт?** — «Детская литература», 1974, № 10, 6—7-беттер.

ЕВГЕНИЙ

ОЗМИТЕЛЬ

Сынчы жана адабиятчы Евгений Кузмич Озмитель 1926-жылы Алма-Ата шаарында туулган.

1943-жылы Советтик Армиянын катарына алынып, согушка катышат. Армиядан кайткандан кийин 1948-жылга чейин Талас областтык суу чарбасынын старший техниги болуп кызмат аткарган.

1948-жылы Фрунзе шаарындагы М. В. Фрунзе атындагы Кыргызстан мамлекеттик педагогикалык институтуна өтүп, аны 1952-жылы бүтүрүп, аспирантурада билимин улантат. 1955-жылдан Е. К. Озмитель Кыргыз мамлекеттик университетинин орус жана чет элдик адабият кафедрасында мугалим, анан кафедранын башчысы болуп иштеди. 1957-жылы В. В. Маяковскийдин чыгармачылыгы боюнча филология илимдеринин кандидаттыгына, ал эми 1972-жылы «Революциячыл сатиранын теориясы жана тарыхы» деген темада докторлук диссертация коргоду. 1974-жылдан Е. К. Озмитель СССРдин 50 жылдыгы атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин орус адабиятынын теориясы жана тарыхы боюнча кафедрасынын профессору.

Е. К. Озмитель адабият ишине Ата Мекендик согуш мезгилинде катыша баштаган. Анын ырлары, очерктери ар түрлүү армиялык газеталарга жарыяланган.

Е. К. Озмителдин адабий сын жана адабият таануунда ишмердиги 1952-жылдан башталды.

Е. К. Озмитель 1953-жылдан КПССтин, 1975-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

Ал «Кызыл жылдыз», III даражадагы «Данк» ордендери, «Эрдик үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «Каарман эмгеги үчүн. В. И. Ленindин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына» медалдары, Кыргызстан ЛКСМ БКнын Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

«Кызыл ибилис». Советтик сатиралык журналистиканын тарыхынан. Фрунзе, Кыргызмамуниверситет, 1960. 97 бет.

Советтик сатиранын классиктери. Фрунзе, Кыргызмамуниверситет, 1962. 46 бет.

Советтик орус адабияты. Кыргыз мектептеринин X класстары үчүн. Фрунзе, «Мектеп», 1963. 296 бет. Ошол эле: 2-басылышы. Фрунзе, «Мектеп», 1970. 322 бет. Ошол эле: 3-басылышы. Фрунзе, «Мектеп», 1973. 312 бет. Ошол эле: 4-басылышы. Фрунзе, «Мектеп», 1975. 325 бет. (М. А. Рудов менен бирге.)

Советтик сатира. Ленинград, «Просвещение», 1964. 260 бет.

Октябрдин революциячыл сатирасы. Фрунзе, «Мектеп», 1966. 240 бет.

Революциячыл сатиранын теориясы. Фрунзе, «Мектеп», 1971. 112 бет.

Тоолуу өлкөнүн адабияты. Фрунзе, «Кыргызстан», 1971. 136 бет.

Сатира жана юмор жөнүндө. Ленинград, «Просвещение», 1973. 192 бет.

Кыргызстан адабияты жана азыркы күндүн адабий процесси. Фрунзе, «Кыргызстан», 1975. 132 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

«Тогузунчу вал».— «Комсомолец Киргизии», 1952, 11-июнь.

Пайдалуу башталыш.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 19-август.

Достукка достук... (Кыргыз жана украин адабияттарынын байланыштары жөнүндө.) — «Славянский сборник», вып. 2. Фрунзе, Кыргызмамуниверситет, 1954, 133—143-беттер.

И. В. Гоголдун «Өлүк жандар» поэмасындагы сатиралык образдарды сүрөттөөнүн ыктары. Студенттердин илимий эмгектеринин жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамуниверситет, 1954, 112—123-беттер.

Жергиликтүү авторлордун пьесалары — сахнада.— «Киргизстан», 1956, № 6, 104—110-беттер.

Кыргызстандагы сатиралык адабият жөнүндө заметка. «Киргизстан», 1956, № 4, 96—102-беттер.

«Швабранын» сапаты.— «Комсомолец Киргизии», 1956, 19-февраль.

Нефтчилер жөнүндө роман.— «Советская Киргизия», 1956, 12-апрель.

«Тоо Мейкини» романындагы көркөм образдар жөнүндө.— «Литературный Киргизстан», 1956, № 2, 75—80-беттер.

***1957*-жылы басмадан чыкты...** (Кыргызстандагы орус жазуучуларынын прозасы жөнүндө.) — «Литературный Киргизстан», 1957, № 6, 76—82-беттер.

***1917—1922*-жылдардагы Маяковскийдин сатираларынын көркөмдүгү.**— Кыргызмамуниверситетинин филология факультетинин илимий записка лары. Фрунзе, 1957, 3—29-беттер.

«Тоо арасында» — «Литературный Киргизстан», 1957, № 5, 126—128-беттер.

Советтик Кыргыз адабияты.— Китепте: — Советтик Кыргыз жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 3—12-беттер.

Советтик Кыргызстан адабияты.— Китепте: — Кыргызстандын адабияты. Фрунзе, 1958. 3—15-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик китепканасы.)

Биздин очерктердин көркөмдүүлүгү үчүн.— «Литературный Киргизстан», 1958, № 5, 110—117-беттер

Журнал жакшы боло алат жана жакшы болууга милдеттүү.— «Советская Киргизия», 1959, 11-июнь

Орустун сатиралык журналистикасынын өсүш жолдору тууралу. (1917—1920.) Кыргызмамуниверситетинин филологиялык факультетинин илимий записка-лары. Фрунзе, 1960, вып. 6. 3—15-беттер.

Чеберчилик жана новаторлук үчүн.— «Литературный Киргизстан», 1960, № 4, 79—86-беттер.

В. В. Маяковскийдин сатираларынын өзгөчөлүгү. Кыргызмамуниверситетинин филология факультетинин илимий записка-лары. Фрунзе, 1960, вып. 1. 64—79-беттер.

Орус сатирасынын мастерлери. Университеттердин, пединституттардын илимий записка-ларында. Кыргызмамуниверситетинин филологиялык факультетинин илимий записка-лары. Фрунзе, 1960. вып. 1, 210—230-беттер. (М. Рудов менен бирге.)

Сырды ачуу.— «Комсомолец Киргизии», 1961, 7-май.

Пушкин кыргыз мектептеринде.— «Орус тили кыргыз мектептеринде», 1962, № 1, 59—64-беттер.

Талаштан чындык чыгат.— «Советская Киргизия», 1963, 21-май.

Дагы бир жолу кыргыз романынын өсүшү жөнүндө.— «Литературный Киргизстан», 1963, 111—122-беттер.

Адабият турмуштун хроникасы. 1917—1964-жылкы сатира.— Кыргызмамуниверситетинин филологиялык факультетинин илимий записка-лары. Фрунзе, 1964, 245—279-беттер.

Одессанын революциячыл сатирасы.— «Литературная Одесса 20-х годов». Одесса, 1964, 24—30-беттер.

С. Олейник. **Сатира жана юмор.**— «Октябрь», 1964, № 1, 221-бет.

Унутулган жанр. Азыркы күндөгү сатиралык поэмалар жөнүндө. Сатира жана юмор маселелери. Орус адабиятынын илимий записка-лары, № 132. Перм. Пермамуниверситети, 1965, 63—75-беттер.

Токтогул орус тилинде — «Мугалимдер газетасы», 1965, 15-июнь.

Азыркы этаптагы адабияттардын улут аралык байланыш проблемалары...— Китепте: Улут аралык байланыш жана кыргыз адабияты. Фрунзе, Кыргызмамуниверситет, 1966, 43—50-беттер.

Адабияттардын өз ара таасирленишинин чектери. «Литературный Киргизстан», 1967, № 1, 95—109-беттер. (М. Рудов менен бирге.)

Октябрь революциясы жана сатиралык искусство.— Вопросы филологии, вып. 3. Фрунзе, Кыргызмамуниверситет, 1968, 3—15-беттер.

Агитациялык-сатиралык ачкемелердин жанры жана тарыхы.— Кыргызмамуниверситетинин филология факультетинин илимий записка-лары. вып. 14, Фрунзе, 1968, 26—39-беттер.

X класстарда Ленин темасын өтүү. «Орус тили кыргыз мектептеринде», 1970, № 1—2, 57—62-беттер.

Кыргыз прозасындагы реализм жөнүндөгү китеп.— «Литературный Киргизстан», 1970, № 1, 122—123-беттер.

Орустун лирикалык поэзиясынын метрикалык репертуарына материалдар (1957—1968.) Филологиялык факультеттин илимий эмгектери.— Филология факультетинин илимий эмгеги. вып. 16, Фрунзе, Кыргызмамуниверситет, 1970, 113—121-беттер. (Т. С. Гвоздиковский менен бирге.)

Лирикалык ыр белги жана белгинин системалары катарында. Кыргызмамуниверситетинин эмгектери филологиялык илимдер. «Поэтикалык маселелеринин» сериялары. Фрунзе, 1972, 5—11-беттер.

Анын комуз күүсү.— «Литературный Киргизстан», 1973, № 3, 112—114-беттер.

Бийик милдет.— «Литературное обозрение», 1973, № 9, 64—65-беттер.

Биздин жортулдун улуулугуна таңдануу.— «Литературное обозрение», 1974, № 10, 50—52-беттер.

Алган-суу.— «Литературный Киргизстан», 1974, № 1, 78—83-беттер.

Идеялык-эстетикалык жалпылык.— «Литературный Киргизстан», 1974, № 4, 28—31-беттер.

М. Ю. Лермонтов кыргыз тилинде жана ага кыргыз сынынын баасы.— Китепте: Лермонтов жана совет элдеринин адабияты. Ереван мамуниверситети, 1974, 222—236-беттер. (В. М. Сердюк менен бирге.)

Лермонтов кыргыз тилине которулганда.— «Литературный Киргизстан», 1075, № 1, 108—111-беттер.

М. Е. Салтыков-Щедрин кыргыз тилинде.— «Литературный Киргизстан», 1975, № 6, 114—116-беттер.

Кыргыз тилинде

Кыргызстандагы орус жазуучуларынын прозасы.— Китепте: Советтик кыргыз адабияты. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956, 447—486-беттер.

«Тунгуч турналар»,— «Кыргызстан маданияты», 1975, 30-октябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ ЧЫГАРМАЛАР

Орус тилинде

Хлыпенко Г. **Ал ушундай экен да!** — «Комсомолец Киргизии», 1964, 23-февраль.

Агапова А. Озмитель. **«Кызыл Ибилис».** Славянский сборник, вып. II. Кыргызмамуниверситетинин илимий записка-сы, 1964, 196—198-беттер.

Ершов Л. **Революциячыл доордун сатирасы.**— «Орус адабияты», 1967, № 3, 257—260-беттер.

Югов А. **Октябрдин революциячыл сатирасы.**— «Литературный Киргизстан», 1968, № 3, 121—123-беттер.

Абдыкадыров А. **Тоо өлкөсүнүн адабияты.**— «Мугалимдер газетасы», 1972, 16-февраль.

Кульчицкий В. **Баалуу пособие.**— «Мугалимдер газетасы», 1974, 22-март.

БЕКПО ОРОЗАЛИЕВ

Котормочу жана прозаик Бекпо Орозалиев 1923-жылы Пржевальск районундагы «Зындан» айылында кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

Жети жылдык мектепти 1937-жылы бүтүргөндөн кийин Түп районундагы айыл чарба техникумунда окуйт. 1941—1942-жылдары ошол эле техникумдун алдындагы жети жылдык мектепте мугалим болуп иштейт. 1942-жылдын жаз айында Советтик Армиянын катарына чакырылат.

Б. Орозалиев Улуу Ата Мекендик согуштун катышуучусу. Адегенде ротанын старшинасы, андан соң ротанын командиринин саясий жактан орун басары катарында ал Дон жана Сталинград фронтторунун аскерлеринин составында Сталинград алдындагы, Курскидеги салгылашууларга катышкан.

1943-жылдын август айынан 1945-жылдын август айына чейин Харьковдун авиациялык окуу жайында угуучу болот. Окууну бүтүргөндөн кийин биринчи аба армиясынын истребителдер дивизиясында кызмат өтөп, 1946-жылдын башында жогорку офицердик авиациялык мектепке угуучулардын командири болуп которулат. 1946-жылы июль айында аскерден демобилизацияланат.

1946-жылдан 1948-жылга чейин Түп районундагы Күрмөнтү орто мектебинде мугалим болуп иштейт. Кийин райкомдун аппаратына кызматка которулуп, ошол эле жылы комсомолдун Пржевальск шаардык комитетинин биринчи секретарлыгына шайланат.

1949-жылы «Ленинчил жаш» газетасынын редакциясына бөлүм башчысы болуп которулат, 1952—1955-жылдары «Жаш ленинчи» журналында жооптуу секретарь болуп иштейт. 1955—1958-жылдары партиялык мектепте окуп, 1958—1961-жылдары республиканын радио комитетинде старший редактор, андан кийин башкы редактор болот. Азыр Кыргыз министрлер Советинин басма, полиграфия жана китеп соода иштери боюнча Мамлекеттик комитетинде бөлүм башчысы.

Б. Орозалиев адабият майданына элүүнчү жылдардын ортосунда келген. Ал «Жолугушуу», «Намыс», «Капар, Жапар жана өчүргүч» аттуу жыйнактарынын автору. В. И. Лениндин балалык чагы, өспүрүм кези, революциялык ишмердиги, анын даанышмандыгы чагылдырылган повесттерди которуп, кыргыз окуучуларына тартуулады. Ал ошондой эле Л. Кассиль менен М. Полянскийдин «Кенже уулунун көчөсү» повестин, поляк жазуучусу А. Багдайдын «Биринчи таймда 0 : 1» повестин, индиялык жазуучу Кришан Чандрдын «Жеңилүү» романын, В. И. Лениндин шакирти, биздин жердешибиз М. В. Фрунзенин өмүр баяндарын баяндаган М. Колесниковдун «Бороонду бет алып» романын ж. б. көп чыгармаларды которгон.

1943-жылдан КПССтин, 1959-жылдан СССР журналисттер Союзунун, 1971-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

Б. Орозалиев «Кызыл Туу» ордени, «Сталинградды коргогону үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңип чыккандыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта каарман эмгеги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңиштүү аяктаганына XX жыл», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «1941—1945-жылдардагы согуштун жеңишине 25 жыл» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жолугушуу. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956. 70 бет.

Намыс. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 20 бет.

Капар, Жапар жана өчүргүч. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962. 20 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Иманжанов М. **Бала менен ачгемелешүү.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 55 бет.

Кассиль Л., Полянский М. **Кенже уулдун көчөсү.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1955. 574 бет.

Нечволодова Н., Резниченко Л. **Лениндин өспүрүм кези.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 262 бет.

Нечволодова Н., Резниченко Л. **Лениндин өспүрүм кези.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 194 бет.

Суреев П. **Серебрянканын жээгинде.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964. 120 бет.

Антонов С. **Чечүүчү мезгил.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964. 194 бет.

Багдай А. **Биринчи таймда 0 : 1.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 227 бет.

Воскресенская З. Эненин жүрөгү. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 255 бет.

Проэзь С. Дыйкынман жаны. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 340 бет.

Воскресенская З. Тан алдында. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 176 бет.

Кулиев Чингиз. Жеңилүү. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 132 бет.

Кожевников М. Шамалдын баары бетке урат. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 320 бет.

Кожевников М. Бороонду бет алып. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 126 бет.

Эмгек кыргатары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 424 бет. (Коллектив.)

ОЛЖОБАЙ

ОРОЗБАЕВ

Котормочу жана прозаик Олжобай Орозбаев 1919-жылы Ысык-Көл өрөөнүндөгү азыркы Ысык-Көл районуна караштуу Темировка селосунда кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. 1937-жылы Фрунзедеги педагогиялык техникумду бүтүрүп, 1939-жылга чейин орто мектепте мугалим болуп иштейт. 1939-жылдан 1944-жылга чейин советтик Армиянын катарында болуп, Ата Мекендик согушта катуу жарадар болот. Согуштан кайткандан кийин төрт жыл бою (1944—1947) Ысык-Көл райаткаруу комитетинин секретары болуп иштеген, 1947—1953-жылдарда республикалык радиокомитеттин редактору, 1956—1965-жылдары жазуучулар союзунда консультант, «Ала-Тоо» журналынын жооптуу секретары, 1965—1967-жылдары «Кыргызстан» басмасында редактор болуп иштеген.

О. Орозбаев көркөм адабияттын котормочусу катарында окуучуларга кеңири белгилүү. Ал кыргыз тилине Д. Т. Байрондун «Шильон туткуну», Р. Ролландын «Кола Брюньон», А. Лесковдун «Кароолдогу киши», Н. Гоголдун «Тарас Бульба», «Шинель», В. Лацистин «Жаңы жээкке», Б. Полевойдун «Чыныгы адам жөнүндө повесть», Н. Рыбактын «Переяслав радасы» деген жана башка көп көркөм чыгармаларды кыргыз тилине которгон, Кийинки мезгилде О. Орозбаев «Кыл көпүрө» деген повесть жазды.

О. Орозбаев 1950-жылдан КПССтин, 1952-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

О. Орозбаев «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңип чыккандыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта каарман эмгеги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңиштүү аяктаганына XX жыл», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «1941—1945-жылдардагы согуштун жеңишине 25 жыл» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Гайдар А. П. **Төртүнчү блиндаж.** Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1943. 36 бет.

Лесков Н. С. **Кароолдогу киши.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 27 бет.

Гоголь Н. В. **Шинель.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 92 бет.

Прилежаев Б. Н. **Чыныгы адам жөнүндө повесть.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 375 бет.

Гоголь Н. В. **Тарас Бульба.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 183 бет.

Рыбак Натан. **Переяслав радасы.** Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 192 бет.

Сатым Улуг-Заде. **Гүлдөгөн жер.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 360 бет. (С. Бектурсунов, Д. Абдылдаев менен бирге.)

Ромэн Роллан. **Кола Брюньон.** «Эски кайран алп тирүү». Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 232 бет.

Ланге В. **Жаңы жээкке.** Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 754 бет.

Байрон Ж. **Шильондук туткун.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 14 бет.

Гайдар А. **Ысык-таш.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 7 стр.

Леонов Леонид. **Селсаяк.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 14 бет.

Островский Н. **Болот кантип курчуду.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1967. 452 бет.

Герцен Н. И. **Сааттуу сагызган.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 32 бет.

Быков В. **Учуучу ракета.** Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1971. 136 бет.

Полевой Б. **Чыныгы адам жөнүндө повесть.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 368 бет.

Островский Н. **Болот кантип курчуду.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 419 бет.

Орус тилинде

Сыдыкбеков Т. **Тоо арасында.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 282 бет.

(С. Кулиев менен бирге.)

Сыдыкбеков Т. **Тоо арасында.** М., «Советская писатель», 1961. 270 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИНИН

Кыргыз тилинде

Горькийдин «Эски» романынын жаңы котормосу жөнүндө. — «Жаңы Кыргызстан», 1936, 19-ноябрь.

Горькийдин «Эски» романынын жаңы котормосу жөнүндө. — «Ленинчил жаш», 1936, 19-ноябрь.

Шекспирдин 100 жылдыгына карата

КАЧКЫНБАЙ ОСМОНАЛИЕВ

Прозаик Качкынбай Осмоналиев 1929-жылы Жумгал районуна караштуу «Актатыр» колхозунда туулган. 1953-жылы Нарын орто мектебин бүтүрөт. 1956-жылга чейин «Кыргызстан пионери», «Ленинчил жаш» газеталары, «Жаш ленинчи» журналында иштеди.

К. Осмоналиевдин чыгармачылык иши 1944-жылдарда газетага кабар, ыр жазуу менен башталды.

1958-жылы «Азаптын тагы» аттуу повести жана аңгемелери өзүнчө жыйнак болуп чыкты. Ушул эле китеби 1959-жылы орус тилинде которулуп басылган.

Качкынбай Осмоналиев 1959-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Азаптын тагы. Фрунзе, Кыргызмамбас 1958. 166 бет.
Канат. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 90 бет.
Турмуш сабагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 144 бет.
Бетке айтаар. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962. 76 бет.
Самар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 208 бет.
Уйкусуз түн. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 214 бет.
Эселки кек. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 200 бет.
Сөз өөлери. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 80 бет.

Орус тилинде

Азаптын тагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 130 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сахнанын уулу. — «Ленинчил жаш», 1962, 11-февраль.
Турмуш жолу. — «Ала-Тоо», 1967, № 7, 3—14-беттер. (М. Тойбаев менен бирге.)
Акын эже. (Нинакан Жүндүбаеванын 50 жашка толгондугуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1967, 16-август.
Райкан. — «Ленинчил жаш», 1970, 5-сентябрь.
Таланттар эл арасында жашай берет. — «Ленин жолу», 1971, 27-март.
Орду толбос жоготуу. (М. Рыскулов жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 7-февраль.
Тоо койнунда. — «Ала-Тоо», 1974, № 5, 114—122-беттер.
Жакшы адамдарыбыздын бири. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 24-январь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Артыкбаев. К. **Эки повесть жөнүндө.** — «Ала-Тоо», 1959, № 4, 114—119-беттер.
Аскаров Т. **Унутулган азаптын тагы.** — «Ала-Тоо», 1960, № 7, 92—99-беттер.
Кыдырмышев К. **Эң кичинекейлер керектүүлөр.** — «Ленинчил жаш», 1962, 15-август.
Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 248—249-беттер.
Иманалиев К. **Самар.** — «Ленинчил жаш», 1964, 5-апрель.
Алыкулов Ж. **Жүрөк жылыткан чыгармалар.** Китепте: Повесттер жана аңгемелер, Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975, 3—4-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 346—347-беттер.

АЛЫКУЛ ОСМОНОВ

Кыргыз совет поэзиясынын эң ири өкүлдөрүнүн бири атактуу акын Алыкул Осмонов 1915-жылы Кыргызстандын Калининн районунда Капталл-Арык айылында туулган. 1916-жылдын оор учурларында Алыкул ата-энеден ажырап томолой жетим калат.

Октябрь революциясы жеңип, эл-журт эркин дем алгандан кийин гана 7 жашар Алыкул интернатка алынып, Токмок шаарындагы жетим балдардын үйүндө тарбияланат.

Токмок шаарында 9 жыл тарбияланып, 1929-жылдын күзүндө Кыргызстандын борбордук педтехникумуна келип кирет. Фрунзе педтехникуму болочок акындын өсүшүнө өтө зор таасирин тийгизди. Техникумда кыргыз жазуучулардын көбү окуп, алды бүтүрүп чыгып редакция, театрга кирип иштешип, көбү акыркы курстарында окуп жатышкан кез эле. Адабиятчылардын башын кошкон «Кызыл учкун» адабий ийрими ушул педтехникумда ишин жүргүзүүчү. Мына ушул кырдаал таланттуу жаш акынды тез көтөрүп чыкты. Алыкул Пушкин, Лермонтов өңдүү орус адабиятынын классиктери менен таанышууга жарады, өзүнөн улуу жазуучулардын чыгармаларын үзбөй окуй баштады. Ал педтехникумдагы драмалык кружогунун активдүү катышуучусу болуп жүрдү. Кереге газетага ырлары чыга баштады. 1932-жылы күзүндө «Кызыл жүк» аттуу биринчи ыры «Сабаттуу бол» газетасына чыккан. Ошол эле жылы саясий бөлүмдүн газетасында иштеп жүрүп, көп узабай «Чабуул» журналына которулат.

Алыкул жазуу ишинин өмүр экендигин, ал турмуш экендигин эрте түшүнгөн акын. Ал элибизге кызмат сиңирүү үчүн каламын курал катары санады да, айтылуу сонун чыгармаларды жаратты. Ал чыгармалары менен жалпы союздук аренага кеңири белгилүү боло алды.

А. Осмоновдун биринчи ырлар жыйнагы «Таңдагы ырлар» деген ат менен 1935-жылы чыккан.

1937-жылы «Жылдыздуу жаштык», «Чолпонстан» деген жыйнактары жарыкка чыгат. «Чолпонстан» жыйнагында акындын чеберчилиги көрүнөт, бул жыйнакка «Толубай» аттуу поэма жана классиктердин чыгармаларынан котормолор кирет.

Улуу Ата Мекендик согуш мезгилинде акын Алыкул айрыкча эмгектенет. Таланттуу, ойчул акын ташка тамга баскандай жаза баштайт. 1945-жылы анын «Махаббат» аттуу ырлар жыйнагы чыкты. Бул жыйнакта согуш жылдарындагы ырлары жана «Махаббат», «Күлүйпа», «Ким болду экен», «Майдын түнү», «Менин энем» аттуу поэмалары кирген.

Согуштан кийин Алыкул башка акындардай эле социалисттик эмгек, бактылуу турмуш жөнүндө ырдады. 1946-жылы «Ырлар», 1947-жылы «Менин жерим — ырдын жери», «Жаңы ырлар» аттуу китептери чыкты.

А. Осмоновдун ырлары, поэмалары жөнөкөй турмуш фактыларынан алынып, коомдук чоң маанинге, поэтикалык күчкө көтөрүлөт.

Алыкулдун драмалык чыгармалары да аз эмес. «Экинчи бригадада», «Ракия», «Корукчу Кооман», «Ак Мөөр», «Чолпонбай» аттуу либреттосу, «Жок андай эмес» аттуу бир көшөгөлүү пьесалары бар.

Алыкул акын, драматург гана болбостон чоң котормочу катарында элибизге белгилүү. 1930-жылдардын баштарында эле И. А. Крыловдун көп тамсилдерин которгон. Пушкиндин чыгармаларын өмүрүнүн аягына чейин которуп келген. Грузин элинин улуу акыны Шота Руставелинин «Жолборс терисин кийген баатырынын», Шекспирдин «Отелло» трагедиясынын котормолору да Алыкулга таандык. Мындан башка Лермонтов, Маяковскийлердин чыгармаларын да сүйүү менен которгон.

А. Осмоновдун көп чыгармалары орус тилине которулуп, орус окуучулары тарабынан чоң баркка ээ болду. А. Фадеев Алыкул Осмоновдун атын улуттук акындардын эң алдыңкыларынын катарына кошкондугу жалпыга маалим. 1950-жылы «Менин үйүм» («Мой дом») деген ырлар жыйнагы Москвадан чыкты. 1954-жылы ошол китеби Фрунзеден кайра басылды. 1955-жылы жана 1958-жылдары тандамалуу ырлары эки жолу Москвада чыкты.

А. Осмонов советтик кыргыз адабиятына сиңирген эмгеги үчүн, «Ардак белгиси» ордени менен сыйланган.

Алыкул Осмонов 1950-жылы 12-декабрда чыгармачылыгы гүлдөп турган кезинде, узакка созулган оорудан кийин дүйнөдөн кайтты.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 127 бет.
Жылдыздуу жаштык. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937. 62 бет.
Чолпонстан. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937. 95 бет.
Махаббат. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1945. 74 бет.
Балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947. 27 бет.

Жаңы ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947. 84 бет.

Менин жерим — ырдын жери. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947. 80 бет.

Жаңы ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 118 бет.

Тандамалуу ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 364 бет.

Ата журт. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 199 бет.

Россия. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 16 бет.

Чыгармалар жыйнагы. (Үч томдук) I том. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964, 464 бет.

т. 2. поэмалар, пьесалар, статьялар, каттар, легендалар Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 660 бет.

Балдар менен турналар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 23 бет.

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 82 бет.

Чыгармалар жыйнагы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 670 бет. (Кыргыз ССР илимдер Академиясы. Тил жана адабият институту.)

т. 3. Котормолор.

Көл толкуну. (Тандалган ырлар жана поэмалар.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 372 бет.

Орус тилинде

Менин үйүм. Ырлар. М., «Советский писатель», 1950. 156 бет.

Менин үйүм. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 136 бет.

Тандалган чыгармалар. М., «Советский писатель», 1955. 184 бет.

Тандалган чыгармалар. М., Гослитиздат, 1958. 304 бет.

Алыкул Осмонов. М., «Советский писатель» 1975. 250 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Крылов И. А. Тамсилдер. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1937. 37 бет.

Маршак С. Я. Жалкоолор жана мышык. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1937. 8 бет.

Перро Ш. Жомоктор. М. Л., «Детская литература», 1937. 30 бет.

Пушкин А. С. Поп жана анын кызматчысы балда жөнүндө жомок. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937. 16 бет.

Дагы: Поп жана анын кызматчысы балда жөнүндө жомок. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 11 бет.

Чуковский К. И. Федорининын шору. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1938. 16 бет.

Руставели Шота. Жолборс терисин кийген баатыр. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1940. 374 бет.

Дагы: Жолборс терисин кийген баатыр. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 332 бет.

Дагы: Жолборс терисин кийген баатыр. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 332 бет.

Дагы: Жолборс терисин кийген баатыр. Ыр менен жазылган поэма. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 304 бет.

Пушкин А. С. Евгений Онегин. Ыр менен жазылган роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1948. 160 бет.

Шекспир В. Отелло. Ыр менен жазылган трагедия. (Венециялык маврдын трагедиясы.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 152 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Алыкул Осмонов. — «Ленинчил жаш», 1939, 6-февраль.

Үмөталиев Т. Алыкул Осмонов. — «Ленинчил жаш», 1946, 1-август.

Алыбаев М. Мааниси жок «Махаббат». — «Кызыл Кыргызстан», 1946, 15-ноябрь.

Дөөлөтбеков Т. «Экинчи бригада». — «Кызыл Кыргызстан», 1947, 9-сентябрь.

Бердибаев Ж. «Менин жерим — ырдын жери». — «Кызыл Кыргызстан», 1947, 22-ноябрь.

Самаганов Ж. Бир чыгармага арналган үч макала тууралу. — «Советтик Кыргызстан», 1948, № 1, 55—61-беттер.

Акаев К. Колхоз тууралу ыр. — «Советтик Кыргызстан», 1948, № 3, 58—60-беттер.

Үмөталиев Т., Чекменов Н. Патриот — акын. — «Кызыл Кыргызстан», 1950, 15-декабрь.

Алыкул Осмонов. (Некролог.) «Советтик Кыргызстан», 1950, № 12, 58—59-беттер; — «Кызыл Кыргызстан», 1950, 15-декабрь; — «Ленинчил жаш», 1950, 15-декабрь.

Абдыкадырова Ж. Алыкул Осмонов. — «Жаш ленинчи», 1952, № 12, 25-бетте.

Үмөталиев Ш. Алыкул Осмоновдун поэзиясы жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1953, № 2, 41—59-беттер.

Мамытбеков З. Алыкул Осмоновдун ырларында эмгектин көрсөтүлүшү. — «Кызыл Кыргызстан», 1953, 30-июнь.

Мусабаев Д. Акындын өмүрү жана чыгармачылыгы. — «Мугалимдер газетасы», 1954, 7-январь.

Укаев К. Алыкул Осмоновдун тандалмалуу чыгармалары. — «Советтик Кыргызстан», 1954, № 6, 75—82-беттер.

Бейшеналиев Ш. Элдин уулу унутулбайт. — «Кызыл Кыргызстан», 1955, 6-сентябрь.

Үмөталиев Ш. Актуалдуу ойдун акыны. — «Ленинчил жаш», 1955, 11-декабрь.

Арыкбаев К. Жаш акындардын чыгармаларындагы А. Осмоновдун таасири жөнүндө. — «Ленинчил жаш», 1966, 10-июнь.

Асаналиев К., Иманалиев К. Алыкул Осмоновдун адабий мурасы жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1956, 12-декабрь.

Байтемиров Н. Эки ыр жөнүндө ой. — «Советтик Кыргызстан», 1956, 29-декабрь.

Үмөталиев Ш. Канаттуу поэзия. — «Советтик Кыргызстан», 1956, № 2, 61—76-беттер.

Артыкбаев К. А. Осмоновдун чыгармаларындагы традиция жана новаторлуктун кээ бир маселелери. — «Ала-Тоо», 1957, № 6, 82—99-беттер.

Садыков А. «Толубай сынчы» поэмасынын эки варианты жөнүндө.— «Мугалимдер газетасы», 1958, 9-май.

Үмөталиев Ш. Турмуш жана акын. — «Ала-Тоо», 1958, № 4, 139—152-беттер.

Үмөталиев Ш. Алыкул Осмонов. (Өмүрү жана чыгармачылыгы.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 184 бет.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас 1958, 53—54-беттер.

Токтобаева Р. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 90—92-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Ашымбаев Д. Өлбөс өмүр жөнүндөгү ыр. — «Ленинчил жаш», 1959, 8-май.

Садыков А. «Ата Журт». — «Советтик Кыргызстан», 1959, 16-май.

Садыков А. Алыкул Осмоновдун чыгармачылыгындагы анекдот жана легенда. — «Ала-Тоо», 1959, № 6, 120—125-беттер.

Мамытбеков З. Алыкул Осмонов. — «Ленинчил жаш», 1960, 16-декабрь.

Артыкбаев К. Адабият таануу илиминде көз боёмочулукка жол берилбесин. — «Ала-Тоо», 1961, № 4, 122—128-беттер.

Артыкбаев К. Үйрөнүүбү, же туурообу? (Жаш акындардын чыгармаларына А. Осмоновдун тийгизген таасири жөнүндө.) — «Ала-Тоо», 1962, № 1, 95—107-беттер.

Садыков А. А. Осмоновдун «Майдын түнү» поэмасы жөнүндө.— Ученные записки Кирг. Жен. пед. ин-та им. В. В. Мяковского вып. 5, серия гуманитарных наук. Фрунзе, 1960, 201—208-беттер.

Садыков А. Осмоновдун чыгармачылыгындагы элдик адабияттын салттары жөнүндөгү материалдардан. Ученные записки. Кирг. жен. пед. ин-та. им. В. В. Маяковского вып. 5, серия гуманитарных наук 1960, 183—200-беттер.

Ашымбаев Б. «А. Осмоновдун чыгармачылыгындагы салттар жана жаңылыктар» жөнүндөгү илимий эмгек. — «Мугалимдер газетасы», 1961, 28-октябрь.

Мамытбеков З. А. Осмоновдун балдарга арналган чыгармалары. — «Мугалимдер газетасы», 1962, 30-октябрь.

Садыков А. Алыкул Осмоновдун поэзиясындагы традиция жана новаторлук. Фрунзе, Кыргыз ССР илимдер Акад. басмасы, 1962. 129 бет.

Кудайбергенов Б. Орус калкы Осмоновдун ырларында. — «Ленинчил жаш», 1963, 20-сентябрь.

Садыков А. Алыкул балдар акыны. — «Мугалимдер газетасы», 1965, 28-август.

Садыков А. Өлбөс поэзия. (А. Осмоновдун 50 жашка толушуна карата.) — «Ала-Тоо», 1965, № 9, 119—127-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 250—257-беттер.

Кудайбергенов К. Акындын элеси. Алыкул Осмоновдун туулган

күнүнүн элүү жылдыгына карата жыйнак. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 119 бет.

Кудайбергенов К. Акын, драматург жана фольклорист. — «Советтик Кыргызстан», 1966, 16-февраль.

Кырбашев К. Алыкул Осмоновдун поэзиясынын тили. Фрунзе, «Илим» басмасы, 1967. 100 бет.

Садыкова Ш. Алыкул Осмонов. Библиография. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 46 бет.

Үмөталиев Т. Кыргыз поэзиясынын сыймыгы. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 7-декабрь.

Эралиев С. Алыкулдун терендиги. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 7-декабрь.

Сулайманов М. Алыкул балдарга арнап. — «Мугалимдер газетасы», 1968, 17-февраль.

Алымкулов С. Күнү бүгүнкүдөй. (Алыкулду эскерүү) — «Кыргызстан маданияты», 1968, 13-март.

Өмүрзаков М. Алыкулдун «Ак мөөрү» элдик театрдын сахнасында. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 9-май.

Айтбаева Ш. Алыкулдун адабий мурастарынан. — «Ала-Тоо», 1969, № 11, 115-бетте.

Мамытбеков З. Жалындуу акын. — Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 107 бет.

Айтбеков У. Поэзиянын боёгу менен. Нан жөнүндөгү ой. А. Осмоновдун ыр саптарында. — «Ысык-Көл правдасы», 1972, 25-ноябрь.

Шабданов М. Акындын образы адабиятта жана көркөм сүрөттө. — «Кыргызстан маданияты», 1975, 9-январь.

Калидев А. Элеси дайым жүрөктө. — «Ленинчил жаш», 1975, 19-апрель.

Сабыров К., Усупбеков Ш. Өчпөс өмүрдүн баяны. — «Ленинчил жаш», 1975, 19-апрель.

Орус тилинде

Шиваза Я., Кулиев К. Алыкул Осмонов. — «Советская Киргизия», 1946, 21-июль.

Липкин С. Алыкул Осмоновдун ырлары. Китепте: Осмонов А. Менин үйүм. М., «Советский писатель», 1950, 3—8-беттер.

Үмөталиев Т., Чекменов Н. Патриот акын.— «Советская Киргизия», 1950, 15-декабрь.

Рудов М. Эмгектин жана бактынын ырчысы. — «Комсомолец Киргизии», 1951, 28-январь.

Бутенко Н. Алыкул Осмоновдун поэзиялык кереэи. «Киргизстан», 1951, кн. 11, 240—245-беттер.

Кулиев К. Акындын жолу. — «Киргизстан», 1954, № 3, (21) 92—95-беттер.

Лебедева Л. Эки өмүр. — «Литературная газета», 1955, 22-ноябрь.

Рудов М. Өлбөс-өчпөс поэзия. — «Советская Киргизия», 1955, 4-декабрь.

Кыдырбаева Р. Алыкул Осмонов жана элдик оозеки чыгарма. — «Литературный Киргизстан», 1957, № 3, 108—112-беттер.

Кыдырбаева Р. Алыкул Осмоновдун лирикасы. Фрунзе, 1957, 114 бет.

Яшин А. Турмушту чын жүрөктөн сүйүү. — «Литературная газета», 1958, 9-октябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 60—62-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958. 87—89-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Үметалиев Ш. Алыкул Осмонов. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 184 бет.

Садыков А. Алыкул Осмоновдун чыгармачылыгындагы традиция жана новаторства. Автореферат. Фрунзе, 1961, 23 бет. Садыков А. Чоң акындын жолу. — «Советская Киргизия», 1963, 23-октябрь.

Мамытбеков З. «Евгений Онегин» кыргыз тилинде. — «Русский язык в киргизской школе», 1963, № 2, 14—17-беттер.

Садыкова Ш. Алыкул Осмонов. (Алыкул Осмоновдун чыгармасы жана чыгармалары жөнүндө библиография.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 46 бет.

Кырбашев К. Алыкул Осмоновдун поэзиясынын тили. Автореферат. Фрунзе, 1968. 19 бет.

Садыков А. Окурмандарга жана акынга карыз. — «Литературный Киргизстан», 1970, № 1, 113—121-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 348—354-беттер.

ЭЛҮҮБАЙ ОТУНЧИЕВ

Прозаик Элүүбай Отунчиев 1939-жылы Киров районуна караштуу Чимкент селосунда колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

Э. Отунчиев 1956-жылы орто мектепти бүтүргөндөн кийин колхоздо иштеген. 1958-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин журналистика факультетине өтүп, аны 1963-жылы бүтүрүп чыгат. 1963-жылдан 1965-жылга чейин Аламүдүн, Киров райондорундагы райондук комсомол комитеттеринин аппараттарында иштейт. 1965-жылдан ушу кезге чейин Киров райондук «Октябрь таңы» аттуу газетада адегенде адабий кызматкер, азыр редактордун орун басары болуп иштеп келе жатат.

Э. Отунчиев 1954-жылдан райондук газетага кабар жаза баштайт. 1959-жылдан баштап ачкеме жазууга өтөт. «Баткан күн чыгат» деген биринчи повести 1969-жылы өзүнчө китеп болуп чыкты. Ал бүгүнкү күндө төрт китептин автору.

Э. Отунчиев 1966-жылдан КПССтин, 1975-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Баткан күн чыгат. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 87 бет.
Сергек өмүрлөр. Фрунзе, «Кыргызстан», басмасы, 1970. 118 бет.
Бир тоголок дан. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 96 бет.
Алтын казык. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975. 188 бет.

МАКАЛАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Үмүттүү кадам. — «Ленинчил жаш», 1969, 4-март.

Николай Коперник. (Туулгандыгынын 500 жылдыгына.) — «Октябрь таңы», 1972, 17-февраль.

Таасын сөз, адил сын. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 14-декабрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Насирдинов Т. **Китепти жапкандан кийин.** — «Ленинчил жаш», 1970, 31-декабрь.

Садыков А. **Традиция жана изденүүлөр.** — «Советтик Кыргызстан», 1971, 19-сентябрь.

БАКЫ ӨМҮРАЛИЕВ

Драматург Бакы Өмүралиев 1932-жылы Нарын областына караштуу Жумгал районундагы Жаңы-Арык селосунда туулган.

Б. Өмүралиев 1941—1946-жылдары Чаек балдар үйүндө тарбияланган.

1950-жылы Жумгал районундагы «Жаңы-Арык» мектеп-интернатын бүтүргөн.

1950—1954-жылдары Б. Өмүралиев Ташкенттеги А. Н. Островский атындагы театралдык институтунда окуп, актёрдук факультетин бүтүрүп чыгат. 1954-жылдан 1972-жылга чейин Кыргызстан мамлекеттик Академиялык драмтеатрында актёрдук кызмат аткарат, бир жыл Фрунзедеги телестудияда режиссер болуп иштейт. 1975-жылы Москвадагы СССР жазуучулар Союзунун Максим Горький атындагы институтунун 2 жылдык жогорку адабияттык курсун бүттү.

Б. Өмүралиевдин жазган биринчи «Ата сөзү — ар-намыс» деген пьесасы 1963-жылы Кыргызстан Академиялык драмтеатрына коюлган. «Мен билем, тоолор билет» аттуу пьесасы Фрунзедеги Н. К. Крупская атындагы орус драмтеатрына жана Нарындагы музыкалык драмтеатрга коюлган. 1970-жылы «Жаңырык» аттуу драмасы Нарын театры менен Оштогу кыргыз драмтеатрларында коюлган.

Б. Өмүралиев 1968-жылдан КПССтин, 1971-жылдан СССР жазуучулар Союзуна, 1962-жылдан СССР кинематографисттер Союзуна мүчө.

БАСМАГА ЧЫККАН ПЬЕСАЛАРЫ

Ата сөзү — ар намыс. — «Ала-Тоо», 1964, № 4.

Мен билем, тоолор билет. — «Ала-Тоо», 1975, № 2, 47—72-беттер.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Момунова Г. «Унутулгус күндөр». — «Советтик Кыргызстан», 1963, 18-август.

Ибраимов К. «Унутулгус күндөр». — «Мугалимдер газетасы», 1968, 5-ноябрь.

Карымшаков С. Өткөн күндөр элеси. — «Кыргызстан маданияты», 1967, № 1.

Турсунбаев Н. «Жаңылык». — «Ленинчил жаш», 1974, 22-июнь.

САГЫНДЫК ӨМҮРБАЕВ

Белгилүү прозаик Сагындык Өмүрбаев 1930-жылы Кочкор районундагы Ак-Кудук селосунда колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. Он жылдык мектепти бүткөндөн кийин С. Өмүрбаев Кыргызстан мамлекеттик педагогика институтунун тил жана адабият факультетине кирип, аны 1951-жылы бүтүрөр менен 1959-жылга чейин Кыргызстан мамлекеттик басмасына редактор болуп иштеп, 1959—1961-жылдары Кыргыз окуупедмамбаста редактор болуп иштеди. 1966-жылдан тартып «Кыргызстан» басмасында редактор болуп иштейт.

С. Өмүрбаев адабият майданына 1950-жылдары келди. Ошол жылдары анын ырлары жана аңгемелери республикалык газета, журналдарга жарыяланып турду. Автордун биринчи ырлар жыйнагы «Тынчтык нуру» деген ат менен 1954-жылы жарык көрдү. Андан кийинки жылы «Жеңишбектин жолдоштору» деген повести, 1956-жылы «Айна» поэмасы, ошонун кийинки жылы «Көктөмдөгү кыштак» повести жарык көрдү.

Ал котормо ишинде да кыйла эмгектенди. Ал ондогон советтик акындардын жана социалисттик өлкөлөрдүн акындарынын, ошондой эле чет өлкөлүк акындардын кыйла чыгармаларын кыргыз тилине которду.

С. Өмүрбаев он чакты жыл аралыгында «Бороондуу күндөр» романын жазды. «Бороондуу күндөр» автордун көп жылдык эмгегинин натыйжасы.

Кыргыз прозасында дагы бир көрүнүктүү чыгармалардын бири жазуучунун «Телегей романы. Китеп Социалисттик Эмгектин баатыры, Баатыр Эне — Телегей Сагынбаеванын өмүр-тарыхына өзөктөш.

Кыргыз адабиятына сиңирген эмгеги үчүн С. Өмүрбаев «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленинди туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун грамотасы менен сыйланган.

С. Өмүрбаев 1954-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тынчтык нуру. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 95 бет.
Женишбектин жолдоштору. Фрунзе, Кырызмамбас, 1956. 115 бет.
Айна. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 88 бет.
Көктөмдөгү кыштак. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 190 бет.
Телегей. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 334 бет.
Бороондуу күндөр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 657 бет.
Балаты. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 90 бет.
Эмгек эрлери. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 135 бет.
Телегей. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 350 бет.

Орус тилинде

Бороондуу күндөр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 264 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Чуковский К. **Доктор Айболит.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 80 бет.
Хан-Сер. Я. **Ангемелер.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 146 бет.
Советтик Украинанын акындары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 146 бет. (Коллектив)
Үч акындын ырлары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 134 бет. (Коллектив)
Гафур Гулям. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 172 бет.
Бирма акындары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 47 бет. (Коллектив)
Ирак акындары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 68 бет. (Коллектив)
Кытай акындары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 255 бет. (Коллектив)
Япон акындары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 184 бет. (Коллектив)
Гамзат Цадаса. **Өмүрүм.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 150 бет.
Попов И. **Үй-бүлө.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 73 бет.
Михалков С. **А силердечи?** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 146 бет.
Михалков С. **Менин досум.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 82 бет.
Хакас ырлары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 77 бет. (Коллектив)
Миртемир. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 113 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Саймачы. — «Советтик Кыргызстан», 1962, 1-март.
Таштан бүткөн шаар. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 1-май.

Алтын медаль. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 28-июнь Суу. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 12-июль.
Алтын сузган абышка. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 12-сентябрь.
Бейкут бешигибиз. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 1-октябрь.
Өмүр сакчысы. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 25-декабрь.
Эл тарыхынын эстелиги. — «Ала-Тоо», 1964, № 12, 10—13-беттер.
Биздин агроном. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 21-май.
Ак калпак агайды унуттуңбу? — «Советтик Кыргызстан», 1965, 31-октябрь.
Өмүр сакчысы. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 19-декабрь.
Адам көктөмүнө арнап. — «Кыргызстан пионери», 1966, 14-июль.
Эки өзөндөй мөлтүр. — «Советтик Кыргызстан», 1967, 10-декабрь.
Эне тилибизди унутпайлы. — «Кыргызстан маданияты», 1969, 8-январь.
Колхозчунун баласымын. — «Кыргызстан маданияты», 1969, 15-октябрь.
Батпас күнүбүз. — «Советтик Кыргызстан», 1969, 21-декабрь.
Менин изденүүм. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 11-март.
Түбөлүк темам. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 7-октябрь.
Бир серпим ой. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 16-март.
Кадимки каармандар. — «Ленинчил жаш», 1972, 9-май.
Жол жөнүндө. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 18-май.
Балалуу үй гүлүстөн. — «Кыргызстан пионери», 1972, 1-июнь.
Кимди туурап, кимдин көчүн ээрчип?.. — «Ленинчил жаш», 1972, 22-июнь.
Крымды кыдырып. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 17-август.
Жерге жазылган дастан. — «Мугалимдер газетасы», 1972, 9-сентябрь.
Жашыл өлкө. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 12-октябрь.
Дүйүм мөмөлүү дарак. — «Советтик Кыргызстан», 1972, 5-ноябрь.
Суу башы. — «Советтик Кыргызстан», 1973, 13—14-январь.
Сөз дыйканы. — «Мугалимдер газетасы», 1973, 24-февраль.
Айнектин алтын жылдызы. — «Советтик Кыргызстан», 1973, 8-март.
Алгачкы кадам. — «Мугалимдер газетасы», 1973, 12-май.
Каармандын таасири. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 1-ноябрь, 7-бет.
Публицисттин эмгеги. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 7-март.
Жаңырган айыл. — «Коммунист», 1974, № 10, 43—47-беттер.
Чыгарманын таасири. — «Ала-Тоо», 1974, № 11, 26—28-беттер.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Ашымбаев Б. **Жаш акындын биринчи чыгармасы жөнүндө.** — «Ленинчил жаш», 1954, 25-август.
Орунтаев Ж. **«Женишбектин жолдоштору».** — «Мугалимдер газетасы», 1957, 13-июнь.
Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 175—176-беттер.
Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** (Био-библиографиялык справочник) Фрунзе, 1958, 137-бет (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)
Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 258—260-беттер.

Байтемиров Н. «Бороондуу күндөр»,—«Ленинчил жаш», 1964, 14-февраль.

Мамбетакунов А. Китеп бетин баракгап. — «Ала-Тоо», 1965, № 10, 158-бет.

Бапаев Х. Согуш эпкинин баяндаган чыгарма. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 25-февраль.

Садыков А. Биздин эне жөнүндө роман. — «Ленинчил жаш», 1966, 13-март.

Маликов К. «Телегей».— «Ленинчил жаш», 1966, 17-апрель.

Сарыпбеков Р. «Телегей». — «Ала-Тоо», 1966, № 5, 159—160-беттер.

Садыков А. Кыргыз совет адабиятындагы улуттук жана интернационалдык проблемасы. Фрунзе, «Илим» басмасы, 1969, 158—163-беттер.

Абдраимов Ж. «Телегей» романы жөнүндө. Китепте: Чындык жана мүнөз. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972, 49—66-беттер.

Садыков А. Азыркы кыргыз прозасынын маселелери. — «Ала-Тоо», 1973, № 7, 145—156-беттер.

Ахметов Т. Азыркы проза жөнүндө. — «Ала-Тоо», 1973, № 11, 150—160-беттер.

Садыков А. Чеберчиликтин ашуусунда. — «Ала-Тоо», 1974, № 9, 137—144-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 192—193-беттер.

Масров С. Ала-Тоодогу очерк. «Дружба народов», 1961, № 5.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 340—342-беттер.

Садыков А. Кыргыз совет адабиятындагы улуттук жана интернационалдык проблемасы. Фрунзе, «Илим» басмасы, 1970, 130—132-беттер.

АНАТАЙ ӨМҮРКАНОВ

Жаш акын Анатай Өмүрканов 1945-жылы Киров районуна караштуу Чеш-Дөбө айылында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

1961-жылы Киров атындагы № 1 орто мектепти бүтүргөн соң, Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине келип кирет. Ошол мезгилден тартып республикалык газета-журналдарга ырлары жарыялана баштайт. Университетти 1966-жылы бүтүргөндөн кийин Тажикстандын Мургаб районунда мугалимдик кызматта жүрөт.

1970-жылы «Советтик Кыргызстан» газетасына ишке орношкон. 1971-жылы республикалык «Кыргызстан» басмасынын көркөм адабият бөлүмүндө редактор болуп иштеген. Азыр «Советтик Кыргызстан» газетасында иштейт. Ал Бүткүлсоюздук жаш акындардын V—VI фестивалдарынын катышуучусу.

А. Өмүрканов 1969-жылдан КПССтин, 1973-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Мөлтүр сезим. (Ырлар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 82 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тоолуктардын экинчи өмүрү. — «Мугалимдер газетасы», 1968, 30-ноябрь.
Тандалма командага мүчө.— «Ленинчил жаш», 1970. 16-июль.

Бригадир. — «Советтик Кыргызстан», 1971, 12-декабрь.

Тагор — кыргыз тилинде. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 15-март.

Кайда болбогула... — «Ленинчил жаш», 1973, 3-июль.

«Алтын-Тоону» баракташ. (Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыкка көрсөтүлгөн чыгармалар.) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 3-октябрь. (Жапиев Ж. менен бирге жазган.)

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Эшимбеков К. **Мөлтүр сезим ырлары.** — «Ала-Тоо», 1973, № 9.

Жапиев Ж. **Биринчи китепке пикир.** — «Кыргызстан маданияты», 1973, 15-ноябрь.

Камчыбеков Б. **Биринчи китепке пикир.** — «Кыргызстан маданияты», 1973, 15-ноябрь.

ВАСИЛИЙ ПАРШКОВ

(1897—1960)

Журналист жана жазуучу Василий Иванович Паршков 1897-жылы Рязань областында кедей адамдын үй-бүлөсүндө туулган. Анын атасы революцияга чейин эле Кыргызстанга көчүп келет.

1915-жылы В. Паршков падышалык армиянын катарына чакырылып, түрк фронтунда жарадар болгондон кийин демобилизацияланат.

В. Паршков 1918-жылы партизандык отрядга кирип, андан бир топ мезгил өткөндөн кийин Кызыл гвардияга өтүп, Жети-Суудагы ак казактарга жана Ак-Суудагы козголоңчуларга каршы күрөшөт. Командирлик курста окугандан кийин келечектеги жазуучу Бухараны бошотуу согуштарына катышат. Алайдагы жана Фергана өрөөнүндөгү басмачылар менен күрөшөт.

Граждандык согуш бүткөндөн кийин В. Паршков драмалык студияда окуп, аны бүткөндөн кийин артист болуп иштейт, театралдык коллективдин гастролдоруна жетекчилик кылат. 1925-жылдан баштап ал репортёр, кийин «Крестьянский путь», азыркы «Советская Киргизия» газетасында атайын кабарчы болуп иштейт.

В. Паршков өзүнүн 25 жылга жакын өмүрүн республикалык газеталарга кабарчы болуп иштеп, журналисттик ишмердүүлүккө арнаган.

1954-жылы жазуучунун «Ала-Тоо тоолорунда» деген повести чыгат. Бир жылдан кийин «Тамга» аттуу повестин жарыкка чыгарат.

В Паршков повесттерден башка бир топ аңгемелерди, очерктерди, фельетондорду жазып, республикалык газета-журналдардын беттерине жарыялайт.

Ал Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Ала-Тоо тоолорунда. Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 144 бет.
Тамга. Повесть. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956. 60 бет.
Пулемётчик. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 93 бет.
Жол көрсөткүч. Аңгемелер. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 99 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

Жаш комузчу. — «Советская Киргизия», 1946, 1-май.
Дос сөз. — «Советская Киргизия», 1947, 12-октябрь.
Койчу Баялиновдун жолу. — «Советская Киргизия», 1947, 14-декабрь.
Биздин сөз бекем. — «Советская Киргизия», 1952, 5-март.
Колхоздун башкармасы. — «Советская Киргизия», 1952, 15-апрель.
Чеберчиликтин жолу. — «Советская Киргизия», 1953, 28-май.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Машин. К. **Чийки повесть.** — «Киргизстан», 1954, № 2, 99—102-беттер.

Самородов Н. **«Тамга».** — «Комсомолец Киргизии», 1966, 22-август.

Гаврилов И. **Жазуучунун жолу.** (Туулган күнүнө 60 жыл толушуна карата.) — «Комсомолец Киргизии», 1957, 27-март.

Вожейко В. **Чын жана кызык.** — «Советская Киргизия», 1957, 16-май.

Самаганов. Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 132—133-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958. 132—143-беттер (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

В. И. Паршков. (Некролог) — «Советская Киргизия», 1960, 26-июль.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 355—357-беттер.

КЫРГЫЗ ТИЛИНДЕ

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 118—119-беттер.

Василий Паршков. (Кыргыз искусствосу менен адабиятынын Москвадагы декадасына карата.) «Ала-Тоо», 1958, № 9, 100-бетте.

В. И. Паршков. (Некролог) — «Советтик Кыргызстан», 1960, 26-июль; «Ленинчил жаш», 1960, 27-июль.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 261—263-беттер.

НИНА

ПЛАТОНОВА

Балдар жазуучусу Нина Дмитриевна Платонова 1928-жылы Тбилиси шаарында аскер кызматкеринин үй-бүлөсүндө туулган. Орто мектепти бүтүргөндөн кийин ал Ленинград университетинин философиялык факультетине өтөт, анын III курсун бүткөндөн кийин Саратов университетинин тарых факультетине которулат. Саратов университетин 1950-жылы бүтүрүп чыгат.

Н. Платонова журналисттик ишти Саратовдогу жаштар газетасынан баштайт. Биринчи аңгемелери 1955-жылы Саратовдогу жыйнактарга «Огонек», «Новая Волга» журналдарына жарыялайт.

1955-жылы Кыргызстанга келип «Кыргызстан аялдары» журналына, жаштар газеталарына аңгемелерин жарыялайт.

1957-жылы биринчи аңгемелер жыйнагы «Светлячок» деген ат менен жарык көрөт. Андан кийин балдарга арналган «Кичинекей Асан жөнүндө», «5—Бийи ойлоп тапкычы», «Бул китепче акыл жөнүндө» ж. б. китептери басмадан чыкты.

Н. Платонова 1971-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Светлячок. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957. 100 бет.
Кичинекей Асан жөнүндө. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 35 бет.
5—Бийи ойлоп тапкычы. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 72 бет.
Туюк көчө Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964. 100 бет.
Бул китепче акыл жөнүндө. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 107 бет.
Кичинекей Асан жөнүндөгү аңгемелер. Москва, «Малыш» басмасы, 1969, 1974. 23 бет.

Он гүн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 23 бет.
Улын суунун ар жагы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 137 бет.
Ревелсин жана Скакалкин. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 25 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эл артисты.—«Жаш ленинчи», 1958, № 2.
Кыргыз аялы жөнүндө сөз.—«Кыргызстан аялдары», 1958, № 5.
Искусствонун ишмери.—«Кыргызстан маданияты», 1971, 6 январь.

Орус тилинде

Кыргыз аялы жөнүндө сөз.—«Литературный Киргизстан», 1958, № 9, 88—89-беттер.
Мен дайым ызы-чуунун ичиндемин.—«Комсомолец Киргизии», 1966, 31-декабрь.
Эл каттоочулардын катардагы солдаты.—«Комсомолец Киргизии», 1970, 22 январь.
Кылымдар бою тартыла берет.—«Литературный Киргизстан», 1972, № 2, 68—70-беттер.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Кругликова З. Биринчи китеп.—«Литературный Киргизстан», 1958, № 3, 126—128-беттер.
Шнейпер В. Бул китеп акын жөнүндө.—«Новый мир», 1966, № 5, 280—284-беттер.
Удалов Н. Авторлорго оң биринчи күн.—«Комсомолец Киргизии», 1970, 13 март.
Закуленко В. Турмушту өйлөө.—«Советская Киргизия», 1974, 13 июнь.
Закуленко В. Н. Платоновдун ангемелери.—«Литературный Киргизстан», 1975, № 1, 112—113-беттер.

КАЛИМ РАХМАТУЛЛИН

(1903—1946)

Адабиятчы, адабий сынчы Калим Ахмедович Рахматуллин 1903-жылы Пишпек уездиндеги Токмок шаарында туулган. Жаш кезинде атасы өлүп, Калим күнүмдүк оокат үчүн 12 жашынан Токмоктогу байдын жүн жуугуч өндүрүшүндө иштейт.

1919-жылы К. Рахматуллин Токмок шаарындагы большевиктер партиясына мүчө болуп өтөт. Ошол күндөн баштап, өмүрүнүн акырына чейин партиянын активдүү мүчөлөрүнөн болду. Граждандык согуш мезгилинде өз ыктыяры менен кызыл гвардияга өтөт. 1920-жылдардан тартып Крайлык, анан Кыргызстан жаштар союзунун областтык комитетинде иштейт. Аскерден кайтып Токмок жана Нарын шаарларында партиялык органдарда жооптуу кызмат аткарат.

К. Рахматуллин 1923-жылдан 1925-жылга чейин САГУда окуду. 1925—1927-жылдары ВКП(б) БКнын Орто Азия бюросунун басма сөз бөлүмүндө иштеди. 1931-жылы САГУнун экономикалык факультетин бүтүрүп, 1935-жылга чейин «Кызыл Кыргызстан» газетасынын редактору болуп иштеген. Калим Рахматуллин марксизм-ленинизм классиктерин кыргыз тилине биринчи которгон котормочулардан болду.

1935-жылдан кийин «Кыргызмамбастын» директору, пединституттун мугалими жана завкафедрасы, СССР илимдер Академиясынын Кыргызстандагы филиалынын тил, адабият жана тарых институтунун старший илимий кызматкери болуп иштеди.

К. Рахматуллин советтик кыргыз адабият илиминин жана адабият сынынын жаралышына жана өсүшүнө чоң салым киргизди, жыйырманчы жылдардын аягы, отузунчу жылдардын башындагы адабият майданында болгон бардык күрөштөргө өзүнүн сыны менен, практикалык иши менен активдүү катышты. Дайыма адабияттын партиялуулук принцибинде болду. Советтик кыргыз адабиятынын жаралышы жана өсүшү жөнүндө, «Манас» эпосу жө-

нүндө макалалары көп. Кыргыз адабиятынын биринчи очеркинин авторлорунун бири К. Рахматуллин болгон. Өмүрүнүн акыркы мезгилине чейин «Манастын» варианттарын салыштырып чыгуу, изилдөө ишинде эмгектенип келди.

К. Рахматуллин адабиятка сиңирген эмгеги үчүн «Эмгек Кызыл Туу» ордени менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Айыл-кыштакта иштөө тууралу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1928. 48 бет.

Айыл чарба ийримдери кандай иштөө керек. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1930. 48 бет.

Эгин жыюу жана колхоздоштуруу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1931. 32 бет.

Мекен үчүн аттанган кыргыз эли. (Кыргыз ФАН СССР НЯЛИ) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943. 39 бет.

Биздин адабият. Толук эмес орто мектептердин 7-классы үчүн. Хрестоматия. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943. 432 бет.

Кыргыз совет адабиятынын очерки. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943. 279 бет. (М. Богданова, Ө. Жакишев, Т. Саманчин менен бирге.)

Орус тилинде

Улуу патриот, укмуштуу Манас. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943. 80 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Майда байлар үчүнен чыккандар тууралу. «Кызыл Кыргызстан», 1932, 9-июнь.

Аалы адеп ырдаганда. — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 6-июнь.

Кыргыз адабияты өсүүдө. — «Кызыл Кыргызстан», 1936, 5-май.

«Кандуу жылдар». — «Кызыл Кыргызстан», 1936, 29-май.

Кыргыз совет адабиятынын чыгышы. — «Советтик адабият жана искусство», 1941, № 3, 1—5-беттер.

Манас — улуу патриот. — «Советтик Кыргызстан», 1942, 23—32-беттер.

Эл акыны Алымкул. — «Советтик Кыргызстан», 1942, № 8, 60—66-беттер.

А. П. Чехов — «Советтик Кыргызстан», 1944, № 5, 6, 57—62-беттер.

Бөкөнбаев Жоомарт. — «Кызыл Кыргызстан», 1944, 16-июль.

Жоомарттын чыгармачылык жолу. — «Советтик Кыргызстан», 1944, № 8, 8—16-беттер.

«Манас». — «Кызыл Кыргызстан», 1945, 30-сентябрь.

«Манас». — «Коммунист», 1946, № 1, 42—49-беттер.

Орус тилинде

Кулактарга, буржуазиялык улутчулдарга жана феодалдык курулуштун калдыгына каршы. — «Советская Киргизия», 1933, 17-май.

Кыргыз адабияты. — «Советская Киргизия», 1936, 5-май.

Улуттук адабияттын гүлдөшү. — «Советская Киргизия», 1936, 6-июнь.

Кыргыз адабияты. Китепте: Большая советская энциклопедия. т. XXXII, 1936, 382—384-беттер. (Ө. Жакишев менен бирге.)

Кыргыз адабиятынын баскан жолу. — «Советская Киргизия», 1943, 12-декабрь.

Кыргыз адабиятында патриотизм идеясы. — Известия Киргиз ФАН СССР. вып. 1, 1945, 97—104-беттер.

Классиктерге кайдыгер мамиле кылуу. — «Советская Киргизия», 1945, 20-январь.

Кыргыз прозаиктери. — «Литературная газета», 1945, 27-октябрь. (С. Липкин менен бирге.)

Советтик Кыргызстандын адабияты жана адабий таануу илими жыйырма жылда. — «Литературная газета», 1946, 2-март.

Ырдан романга чейин. Киргизстан лит. худ. Альманах. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1946, 164—167-беттер. (С. Липкин менен бирге.)

Кыргыз адабияты жана адабият таануусуна 20 жыл. Китепте: Кыргыз илимине 20 жыл (1926—1946), Фрунзе, изд. Киргиз. ФАН СССР, 1946, 195—207-беттер.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Калим Рахматуллин. (Некролог.) — «Кызыл Кыргызстан», 1946, 14-май.

Токомбаев А. Калим Рахматуллин. — «Советтик Кыргызстан», 1946, № 7—8, 34—35-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 181—182-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 264—267-беттер.

Орус тилинде

Анушкин Я. «Улуу патриот, укмуштуу Манас». — «Советская Киргизия», 1943, 14-апрель.

Липкин С. «Манас жана Алманбет». (К. Рахматуллин менен Т. Сыдыкбековдун пьесасы жөнүндө.) — «Советская Киргизия», 1944, 12-ноябрь.

К. А. Рахматуллин. (Некролог.) — «Советская Киргизия», 1946, 14-май.

К. А. Рахматуллинди эскерүү. Известия Кирг. ФАН СССР, 1947, вып. IV—V, 153—154-беттер.

Левин М. Манас жана Алманбет. — «Ленинский путь», 1951, 18-апрель.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас. 1958, 197—198-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 358—361-беттер.

МИХАИЛ РОНКИН

Акын жана котормочу Михаил Михайлович Ронкин 1928-жылы 23-октябрде Смоленск шаарында жумушчунун үй-бүлөсүндө туулган.

М. Ронкин орто мектепти бүтүргөндөн кийин 1946-жылдан 1953-жылга чейин советтик армиянын катарында болгон. Ошол жылдары «Суворовский натиск», «На страже Родины» деген аскердик газеталарга анын биринчи ырлары жарыяланган.

1953-жылы М. Ронкин Кыргызстанга келет. Ошондон бери Кыргыз ССР Министрлер Советинин радио уктуруу жана телевидение боюнча комитетинде иштеп келе жатат. 1959-жылы Кыргыз мамлекеттик университетин сырттан окуп бүтүрдү.

1963-жылы «Кыйын жолдор» деген биринчи ырлар жыйнагы чыгат. Андан кийин Михаил Ронкиндин беш ырлар жыйнактары чыкты.

М. Ронкин көркөм котормо жанрында да активдүү иштейт. Анын котормолору менен К. Маликовдун, А. Токтомушевдин, К. Акаевдин, Н. Жүндүбаеванын, А. Бердибаевдин, Ы. Борончиевдин жана башка кыргыз акындарынын ырлары орус тилинде жарык көрдү. М. Ронкин бир нече документалдык жана телевизиондук сценарийлердин автору. Ал которгон жана өзү жазган көп чыгармалар борбордук басмалардан жарык көрдү.

М. Ронкин 1954-жылдан КПССтин, 1969-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Кыйын жолдор. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 83 бет.

Актылар жана фактылар. (Фельетондор, эпиграммалар, пародиялар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 131 бет.

Керек болуп калса. (Фельетондор, юморескалар, эпитафиялар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 94 бет.

Шамал. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 84 бет.

Мен жер үстүндө жашайм. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе ,«Кыргызстан» басмасы, 1968. 82 бет.

Аяктайлы. (Сатира жана юмор) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 67 бет

Бир уруч топурак. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 88 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Н. Жетикашкаева. **Мен — Октябрдын кызымын.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 59 бет.

Токтомушев А. **Ак кептер.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 38 бет.

Усенбаев А. **Адам жана жолборс.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 30 бет.

Боронchиев И. **Кызыл кырман.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 112 бет.

АЛ ЖӨНҮНДӨ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Хлыпенко Г. **Чыныгы жана жалган поэзия.** — «Литературный Киргизстан», 1972, № 2, 114—116-беттер.

МИХАИЛ РУДОВ

Адабиятчы, сынчы Михаил Александрович Рудов 1929-жылы Смоленск областындагы Рудня шаарында туулган. Жаш кезинде балдар үйүндө тарбияланган. 1950-жылы М. Рудов Кыргызстан мамлекеттик педагогикалык институтун бүтүрүп, аспирантурага өтөт. Аны 1953-жылы бүтүргөндөн кийин филология илимдеринин кандидаты деген наамга ээ болот.

М. Рудовдун негизги адабияттык эмгеги орус жана СССР элдеринин адабиятындагы тамсил жанрына багытталган. М. Рудов адабий сынчы катарында орус жана кыргыз адабиятынын карым-катнашы жөнүндө терең маанилүү макалалар, изилдөөлөр жазды. Анын бир нече макалалары Ч. Айтматовдун чыгармачылыгына арналган. Ал Е. Озмитель менен биргелешип, кыргыз мектептеринин 10-классы үчүн орус адабияты жөнүндө окуу китебин жазган.

М. Рудов 1952-жылдан КПССтин, 1972-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Орус совет адабияты. (Кыргыз мектептеринин 10—11-класстары үчүн.) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 331 бет. (Е. Озмитель менен бирге.)

Орус адабияты. (Кыргыз мектептеринин 10-классы үчүн). Изд. 2. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965, 324 бет. (Шейман Л. А., Абдулина Э. Ш. менен бирге.) Партиянын өкүлдөрү. Дм. Фурманов Кыргызстанда. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 67 бет.

Орус совет адабияты. Кыргыз мектептеринин 10-классы үчүн. Изд. 2. Фрунзе, «Мектеп» басмасы. 1970. 321 бет.

Тынымсыз ачылыш. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 172 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

Биздин күндүн таалайы. — «Комсомолец Киргизии», 1952, 26-март.

Пугачевдун образы. — «Русский азык в киргизской школе», 1962, № 1, 18—20-беттер.

Мезгил жана жазуучу. — «Советская Киргизия», 1962, 12-декабрь.

Дм. Фурманов жана Кыргызстан. — «Литературный Киргизстан», 1963, № 1, 71-79-беттер.

Турмуштун терең катмары. — Блокнот пропагандиста и агитатора. Фрунзе, 1963, № 11, 12—18-беттер.

И. А. Крыловдун тамсилдери кыргыз тилинде. — «Ученые записки филологического факультета» (Кирг. Гос. унт-т), вып. 10, Славянс. сб. 2, 1964, 117—125-беттер.

Окуу китебинде — баары маанилүү. — «Русский азык в киргизской школе», 1965, № 2, 27—28-беттер.

Кыргыз тамсилинин генезиси. Китепте: Улуттук байланыш жана кыргыз адабият. Фрунзе, 1966. 49—50-беттер.

Жолдуу болгула. — «Литературный Киргизстан», 1967, № 2, 81-бет.

Түбөлүк бузулгус... — «Литературный Киргизстан», 1963, № 3, 68—70-беттер.

Адабияттардын өз ара байланышынын жаңы чеги. — «Литературный Киргизстан», 1967, № 1, 72—73-беттер.

Акындын ыры өлбөйт. — «Советская Киргизия», 1967, 22-октябрь.

Лирикалык ойлор. — «Литературный Киргизстан», 1968, № 1, 107-бет.

Кыргызстан жөнүндө сөз. — «Советская Киргизия», 1968, 20-октябрь.

Токтогул Сатылгановдун Ленин жөнүндөгү ыры. — «Русский язык в киргизской школе», 1970, № 1—2, 45—51-беттер.

Чындык кылым бою калат. — «Советская Киргизия», 1970.

Ленин жөнүндө ыр. — «Литературный Киргизстан», 1970, № 6, 5—15-беттер.

Фурманов Пишпекке келди. — «Советская Киргизия», 1971, 14-ноябрь.

Онунчу музанын капасы. — «Литературная газета», 1972, 15-март, 6-бет. (Байжиев М. менен бирге.)

Эл үчүн жашоо жана чыгарма. — «Советская Киргизия», 1972, 15-октябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Суворов Т. **Кызык жана маанилүү.** — «Мугалимдер газетасы», 1970, 20-май.

Асаналиев К. **Жаңылыкты ачуу улануда.** — «Советская Киргизия», 1970, 31-декабрь.

Жирков А. **Тынымсыз ачылыш.** — «Комсомолец Киргизии», 1971, 27-март.

Кацев А. **Керектүү китеп.** — «Русский язык в киргизской школе», 1971, № 4-5, 63—64-беттер.

РАМИС

РЫСКУЛОВ

Акын Рамис Рыскулов 1934-жылы Кыргыз ССРинин Москва районуна караштуу Кызыл-Туу кыштагында туулган. 1951-жылы ал Фрунзедеги педагогикалык орто окуу жайын бүтүрүп «Кыргызстан пионери», «Ленинчил жаш» газеталарынын редакциясында иштеп турат. Андан кийин эки жыл Москвадагы ВЛКСМдын Борбордук комитетинин алдындагы комсомолдук мектептен окуйт. 1954-жылдан 1959-жылга чейин СССР жазуучулар Союзунун алдындагы М. Горький атындагы адабият институтунан окуп, «Ала-Тоо» журналынын редакциясында иштеген.

Акындын чыгармачылыктагы жолу эрте башталган. Анын биринчи ырлар жыйнагы «Жаз» аттуу наам менен 1959-жылы жарыкка чыккан. Орус тилинде китеби «Жылдыздуу жаштык» деп аталат. 1969-жылы латыш тилинде «Күндү туурайм» деген китеби чыккан.

Р. Рыскулов 1959-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жаз. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 81 бет.

Ыр чыны. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1961. 171 бет.

Күнмайрам. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 64 бет.

Даңкан. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 196 бет.

Шаттуу ырлар. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 100 бет.

Орус тилинде

Жылдыздуу жаштык. (Ырлар) М., «Советский писатель», 1961. 74 бет.
Тандалмалуу лирика. (Ырлар) М., «Молодая Гвардия», 1965. 30 бет.
Жер энеге ийилүү. (Ырлар) М., «Советский писатель», 1968. 128 бет.

Латыш тилинде

Күндү туурайм. (Ырлар жана поэма) Рига, «Лиесма», 1969. 63 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Некрасов Н. А. **Тандалган ырлар жана поэмалар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 95 бет.

Алимджан Х. **Зымырык.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954. 35 бет.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Жумабаев Б. **«Жаз».** — Ала-Тоо, 1960, № 10, 127—128-бет.

Жумагулов Ж. **«Кыздар».** Окугандан кийинки ой.— «Ленинчил жаш», 1966, 14-ноябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 271—272-беттер.

Даутов К. **Жаштык сапар ырлары.** — «Ленинчил жаш», 1968, 20-февраль.

Орус тилинде

Журавлев В. А. **Жолуң ачылсын.** — «Литературная газета», 1959, 16-октябрь.

Земляк Якуб. **«Жылдыздуу жаштык».**— «Комсомолец Киргизии», 1962, 25-ноябрь.

Островских С. **Акындын орду.**— «Литературный Киргизстан», 1963, № 3, 87—92-беттер.

Березин В. **Жаштыктын бийиктигинде.** — «Советская Киргизия», 1966, 12-март.

Жирков А. **Таң калуу үчүн төрөлгөн.**— Китепте: Турмуш поэзиясы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 109—118-беттер.

Березин В. **Бактылуу сапар.** — «Советская Киргизия», 1969, 27-апрель.

Сальников А. **Жалындуу комета.**— «Комсомольская правда», 1970, 5-ноябрь.

Темирбеков В. **Акындын жүрөгү.** — «Литературный Киргизстан», 1970, № 6, 107—109-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) «Кыргызстан» басмасы, 1969, 362—363-беттер.

ШАТМАН САДЫБАКАСОВ

Прозаик жана акын Шатман Садыбакасов 1932-жылы Тянь-Шань өрөөнүндөгү Жумгал району, «Дыйкан» колхозунда колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

Чаек орто мектебин бүтөр менен 1950-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине кирет. Ошол эле жылы «Кыргызстан пионери» газетасына биринчи ыры чыгат. Ушундан тартып, Ш. Садыбакасовдун поэзиялык чыгармалары республикалык газеталарга, журналдарга, альманахтарга жарыялана баштайт.

Ш. Садыбакасов кийинки мезгилдерде прозаик катарында таанылды. Автордун биринчи ангемеси «Женишбектер» 1952-жылы «Жаш ленинчи» журналына жарыяланды. Ошондон бери анын прозалык чыгармалары республикалык газета-журналдардын беттеринде үзүлбөй чыгууда.

1955—1975-жылдардын аралыгында «Жаш ленинчи» журналында адабий кызматкер, «Кыргызстан» басмасында редактор, «Ала-Тоо» журналында бөлүм башчы болуп иштеген. Азыр «Ала-Тоо» журналынын башкы редактору.

Автордун биринчи китеби «Пейил» деген ат менен 1958-жылы жарыкка чыккан. Кийинки учурларда ал «Күндөр» аттуу роман, «Ак боз ат» драмалык чыгармаларын жазды.

Ш. Садыбакасов адабиятка сиңирген эмгеги үчүн «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленинди туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы жана Кыргыз ЛКСМ БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган.

Ал 1962-жылдан КПССтин, 1960-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Пейил. Тестиер балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас. 1958. 151 бет.

Мүнөз. (Ангемелер, Очерктер) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 76 бет.

Жол түгөнбөйт. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 171 бет.

Бир үзүм жалын. (Повесть) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964. 162 бет.

Күндөр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 340 бет.

Сонун бала. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 18 бет.

Жашыл өзөн. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 112 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эмгек жеткирет. — «Жаш ленинчи», 1957, № 5, 5—7-беттер.

Эл сүрөтчүсү. — «Ленинчил жаш», 1958, 16-февраль.

«Телегей». — «Советская Киргизия», 1960, 24-июль.

Ыр менен жашаган адам. — «Жаш ленинчи», 1958, № 10, 12—14-беттер.

Жалын. — «Жаш ленинчи», 1961, № 5, 8—9-беттер.

Түгөнбөгөн ыр. — «Жаш ленинчи», № 9, 16—17-беттер.

Жер жөнүндө сөз. — «Советтик Кыргызстан», 1962, 1-январь.

Ыр канаттуу өмүр. — Китепте: Калык Акиев. Өткөн жол. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 3—12-бет.

Колдон келбейт беле. — «Ленинчил жаш», 1965, 23-февраль.

Адамдын жарыгы.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 23-август.

Октябрдын бүчүрү.— «Мугалимдер газетасы», 1967, 7-ноябрь.

Мурас жөнүндө бир-эки сөз. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 3-июль.

Майрам кыялы. — «Советтик Кыргызстан», 1969, 1-май.

Ленин сонаталары. — «Советтик Кыргызстан», 1970, 12-апрель.

Жүрөктү кубанткан жана жүрөктү өйүгөн ойлор.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 19-июль.

Очерк беш жылдыкка кызмат кылсын. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 1-ноябрь.

Орус тилинде

«Телегей».— «Советская Киргизия», 1960, 24-июль.

Баскан жол. — «Киргизстан», 1964, 3—12-беттер.

Ыр менен өткөн өмүр. — «Советская Киргизия», 1973, 16-декабрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Гапаров М. **Пейил.**— «Ала-Тоо», 1960, № 3, 121—123-беттер.

Кудайбергенов К. **Балдар үчүн татыктуу чыгармалар берели.** — «Ала-Тоо», 1962, № 5, 109—114-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 275—277-беттер.

Жусуев С. Чыныгы изденүү, чыныгы чеберчилик үчүн. — «Ала-Тоо», 1963, № 4, 117—123-беттер.

Карымшаков С. Турмуш саптары. — «Ала-Тоо», 1964, № 12, 114—118-беттер.

Иманалиев С. «Күндөр» романынын каармандары.— «Ала-Тоо», 1966, № 6, 145—150-беттер.

Абдылдабеков К. Ал күндөрдү көркөм элестеткенде... — «Советтик Кыргызстан», 1967, 24-август.

Курманкулов Б. «Ак боз ат». — «Кыргызстан маданияты», 1972, 21-декабрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 364—366-беттер.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-ж. ж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 300—302-беттер.

Ярский В. Сыноо күндөрү.— «Литературный Киргизстан», 1970, № 3, 123—125-беттер.

ЖАЛИЛ САДЫКОВ

Белгилүү акын, драматург Жалил Садыков 1932-жылы Кемин районуна караштуу Кичи-Кемин селосунда кызматкердин үй-бүлөсүндө туулган. Ал 9-классты бүтүргөндөн кийин, эки жылдан ашуун өз колхозунда колхозчу болуп иштейт. 1949-жылы Быстровкадагы айыл чарба мектебинде окуп, колхозго ветфельдшер болуп дайындалат. 1951-жылы кайрадан Кичи-Кемин орто мектебинен 10-классты бүтүп, «Ак-Түздө» шахтер болуп иштейт. 1953-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине кирип, аны 1958-жылы бүтүп чыгат. 1958-жылы университеттин акыркы курсунда окуп жүрүп, республикалык главлитте кызмат өтөйт. Ошол эле жылы «Кыргызстан пионери» газетасына адабият жана искусство бөлүм башчысы болуп дайындалат да, бир жылдан кийин Нарын области боюнча Кыргызстан жазуучулар союзунун адабий консультанты болуп бекитилет. 1964-жылы «Ала-Тоо» журналында бөлүм башчысы, андан кийин жооптуу секретары болуп 1967-жылга чейин иштеп келип, 1967-жылы «Жаш Ленинчи» журналына редактор болуп дайындалат.

Ж. Садыковдун алгачкы ырлары 1951-жылы «Ленинчил жаш» жана «Кыргызстан пионери» газеталары менен «Ала-Тоо» журналына жарыяланып чыккан болучу. 1958-жылы «Убада» аттуу тунгуч ырлар жыйнагы жарык көрдү.

Ал драматург катары да белгилүү. Ж. Садыков «Карагул ботом», «Табышкандар», «Жукеев-Пудовкин», «Тайгак жол», «Боз торгой», «Акыйкат» аттуу драмалар менен «Күйөө жолдош» аттуу комедиянын автору. Анын «Азамат», «Эр Төштүк», «Ач көз жана боорукер», «Толубай сынчы», аттуу куурчак театрына арналып жазылган драмалары да республикабыздын куурчак театрында ийгиликтүү коюлууда.

Ж. Садыков адабий көркөм котормо ишинде да көп эмгектенүүдө. Омор Хайямдын, Гейченин, Лермонтовдун, Шевченконун, Леся Украинканын, Гам-

затовдун, Кулиевдин, Шипачевдун, Софроновдун, Степанюктун ырлары менен бирге, Кыргызстанда жашап, эмгектенип жатышкан Ясыр Шиваза менен Маштай Кудаевдин ырлар жыйнактарын которууга катышты.

Жалил Садыков 1964-жылдан КПССтин, 1958-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Убада. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 128 бет.

Жайкы таңда. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 152 бет.

Кечекинин күбөсү. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962. 55 бет.

Бөжөктөрдүн өмүрү. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964. 31 бет.

Акын чабан. (Очерк) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 15 бет.

Сары өзөн. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 121 бет.

Бөбөктөргө үйрөткүн. (Ырлар) Мектеп жашына чейинки майда балдар үчүн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 18 бет.

Кылымдын баракгары. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 127 бет.

Менин ырым мекеним. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, «Кыргызстан», басмасы, 1958. 127 бет.

Сырдашуу. (Ырлар жана поэма). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 90 бет.

Унутулгус обондор. (Ырлар жана поэма). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 124 бет.

Жоогазын. (Ырлар жана поэма). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 78 бет.

Топ жылдыздар. (Тандалган ырлар жана поэмалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 302 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жеринди. — «Тянь-Шань правдасы», 1950, 5-декабрь.

Сулуулар комедиясы жөнүндө. — «Тянь-Шань правдасы», 1959, 8-декабрь.

Эки доордун комедиясы бир сахнада. — «Тянь-Шань правдасы», 1960, 16-январь.

Ильичтин ысмы менен. «Тянь-Шань правдасы», 1960, 22-апрель.

Окуйлу, үйрөнөлү, жазалы. — «Тянь-Шань правдасы», 1960, 25-сентябрь.

Милдетибизди ойлонсок. — «Тянь-Шань правдасы», 1960, 20-ноябрь.

Терс көрүнүштөр жөнүндө сөз. — «Тянь-Шань правдасы», 1962, 13-февраль.

Ленинди сөзү — алардын девизи. — «Ленинчил жаш», 1970, 16-апрель.

Кичинеден чоң нерсе жаралат. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 23-март.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Жусуев С. **Жалил Садыковдун убадасы.** — «Ала-Тоо», 1959, № 10, 133—136-беттер.

Закиров С. **Жайкы таңдын ырлары.** — «Советтик Кыргызстан», 1962, 4-март.

Осмоналиев К. **Жайкы таңда.** — «Ала-Тоо», 1962, № 4, 116—127-беттер.

Өмуралиев С. **«Эми эмне болот».** — «Ленинчил жаш», 1962, 6-август.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, 1968, Кыргызмамбас, 273—124-беттер.

Сексенбаев Б. **«Табышкандар».** — «Ленин жолу», 1965, 28-май.

Егиналиев С. **Кыйын күндөр, кыйышпаган адамдар.** — «Советтик Кыргызстан», 1965. 17-июль.

Ибраимов К. **Баарынан адамкерчилик кымбат.** — «Кыргызстан пионери», 1965, 17-июль.

Тойбаев М. **Табышкандар.** — «Ленинчил жаш», 1965, 24-ноябрь.

Абдраимов Ж. **«Жукеев-Пудовкин».** — «Кыргызстан маданияты», 1967, 24-март.

Мамбеталиев Ж. **«Тайгак жол» жөнүндө.** — «Кыргызстан маданияты», 1970, 6-май.

Абдраимов Ж. **Адамдар менен сырдашуу.** — «Кыргызстан маданияты», 1970, 29-июль.

Алыбаев Ж. **Китепти жапкандан кийин.** — «Ленинчил жаш», 1970. 20-октябрь.

Жекшенов О. **«Боз Торгой».** — «Кыргызстан маданияты», 1971, 17-март.

Кыдырбаева Р. З. **«Бул үчөөнүн кимиси?»** — «Кыргызстан маданияты», 1973, 15-февраль.

Орус тилинде

Тойбаев М. **Эң башкы нерсеге кайрылуу.** — «Советская Киргизия», 1965, 30-май.

Черемушкина А. **Эр Төштүктүн жеңиши.** — «Советская Киргизия», 1969, 20-сентябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 367—368-беттер.

АЗИЗ САЛИЕВ

Белгилүү сынчы, философ Азиз Абдыкасымович Салиев 1925-жылы, Ысык-Көл өрөөнүнүн Тоң районуна караштуу Күн-Чыгыш селосунда туулган.

А. Салиев толук эмес орто мектепти бүтүрүп 1940-жылы Кыргызстан мамлекеттик педагогикалык институтунун алдындагы даярдоо курсунда, аны бүтүрөр менен ошол институтка өтүп, тил-адабият факультетинде окуйт. Бир жыл өткөндөн кийин армияга чакырылып, аскер мектебин бүтөт да взводдун командири болуп, Улуу Ата Мекендик согушка катышат. 1944-жылы Венгрияны бошотуудагы согушта катуу жарадар болуп кайра кайтат.

Армиядан кийин пединститутта окуусун улантып, аны 1947-жылы бүтүрүп чыгат. Андан кийин СССР илимдер Академиясынын философия институтунун аспирантурасында окуп, 1951-жылы диссертация коргоп, философия илимдеринин кандидаты деген илимий даражага ээ болот. 1952—1953-жылдарда Кыргыз мамлекеттик университетинин марксизм-ленинизм кафедрасында старший окутуучу, Кыргызстан КП Борбордук Комитетинин алдындагы республикалык партиялык мектептин тарых, диалектикалык материализм кафедрасынын жетекчиси болуп иштейт. 1953-жылдан 1959-жылга чейин Кыргызстан жазуучулар союзунун башкармасынын председатели болуп дайындалат. 1959-жылдан бери Кыргыз ССР илимдер Академиясынын философия жана укук институтунда адегенде сектор башчысы, анан директор болуп иштеп келе жатат.

А. Салиевдин адабий иши 1952-жылдан башталат. Ошондон бери ал 30 дан ашык адабий сын жана философиялык макалалар жазды. Анын макалаларынан Алы Токомбаевдин, Темиркул Умөталиевдин чыгармалары жөнүндөгү, көркөм котормо, кыргыз адабиятындагы проза жанры жөнүндөгү макалаларын көрсөтүүгө болот. Ал бир нече философиялык китептердин автору.

А. Салиев 1948-жылдан КПССтин, 1953-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө, Кыргыз ССР илимдер Академиясынын мүчө корреспонденти.

Кыргыз совет адабиятына сиңирген эмгеги жана илимий иштери үчүн эки жолу «Ардак белгиси» ордени, «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына», «1941—1945-жылдарда Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин аяктаганына XX жыл», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «Улуу Ата Мекендик согуштун жеңишине 25 жыл», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин отуз жылы» («Согуштун катышуучусуна») медалдары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Илим динди ашкерелейт. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 200 бет. (Кыргыз ССР Академиясы. Философия жана укук бөлүмү.)

Орус тилинде

Турмуш жана ыр. Поэзиянын эстетикалык жаратылышы жөнүндө. Фрунзе, (АН Киргиз ССР отд. философии и права) 1962. 225 бет.

Ой деген эмне? Проблеманы талкуулоо үчүн. Фрунзе, «Илим» басмасы, 1971. 232 бет.

Ойлонууну система катарында кароо. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы. 1974. 246 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Советтик чындыкты бурмалоого каршы. — «Советтик Кырызстан», 1952, № 7, 45—51-беттер.

Адабий сынды турмуштун өтүп бараткан талаптарынын деңгээлине көтөрөлү. — «Советтик Кыргызстан», 1953, № 12, 81—92-беттер.

Поэзия жөнүндө пикирлер. — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 5-май.

Кириш сөз. — Китепте: А. Токомбаев. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 3—42-беттер.

Советтик кыргыз адабиятынын абалы жана милдеттери. — «Советтик Кыргызстан», 1954, № 9, 2—10-беттер.

Эмгек гүлү. — «Советтик Кыргызстан», 1954, № 11, 73—83-беттер.

КПССтин XX съездинин чечимине ылайык советтик кыргыз адабиятынын милдеттери жөнүндө. — «Ала-Тоо», 1957, № 3, 107—122-беттер.

Чыныгы көркөм чыгармачылык үчүн. — «Кыргызстан аялдары», 1957, № 9, 12—15-беттер.

Москвадагы искусство жана адабият декадасында жазуучулар эмнелерди көрсөтүшөт. — «Коммунизм туусу», 1958, 5-май; «Ленин жолу», 1958, 30-апрель.

Элдин турмушуна терең кийлигишүү — адабияттын эң маанилүү милдети. — «Коммунист», 1958, № 6, 29—34-беттер.

Замандашым комузум. — «Советтик Кыргызстан», 1959, 7-июнь.

Азыркы турмуш жана кыргыз адабияты. — «Ала-Тоо», 1959, № 3, 5—15-беттер.

Турмуш жана анын көркөм элеси. — «Ала-Тоо», 1960, № 2, 93—100-беттер.

Ыйык адабият. — «Советтик Кыргызстан», 1962, 13-сентябрь

«Сайрап турган комузум». — «Советтик Кыргызстан», 1963, 20-январь.

Кыргыз музыкасы жөнүндө ой. — «Советтик Кыргызстан», 1963, 6-июнь.

Кыргыз эл ырларынын аткарылышы жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1963, 16-июнь.

Жаркыраган талант. (Ч. Айтматов жөнүндө.) — «Ала-Тоо», 1963, № 5, 15—18-беттер.

Бүгүнкү талап. — «Ала-Тоо», 1967, № 7, 157—158-беттер.

Турмуш жана эстетика. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 21-август.

Орус тилинде

Турмуш эмес, схема. — «Советская Киргизия», 1952, 4-декабрь. (Д. Брудный менен бирге жазылган.)

Адабий сынды турмуштун өсүп бараткан талаптарынын деңгээлине көтөрөлү. — «Киргизстан», 1953, № 3, 117—130-беттер.

Кыргыз поэзиясы жөнүндө заметкалар. — «Киргизстан», 1954, № 1, 108—112-беттер.

Советтик кыргыз адабиятынын абалы жана милдеттери. — «Советская Киргизия», 1954, 15-сентябрь.

Турмушту терең үйрөнүү үчүн. — «Киргизстан», 1955, № 3, 63—68-беттер.

Проза чыгармаларын кыргыз тилине которуунун кээ бир маселелери. — Труды ин-та языка и литературы». (Ан Киргиз ССР), вып. 7, 1956, 3—16-беттер.

КПССтин XX съездинин чечимине ылайык советтик кыргыз адабиятынын милдеттери жөнүндө. — «Литературный Киргизстан», 1957, № 1, 4—8-беттер.

Кыргыз элинин поэзиясы. — Китепте: Антология киргизской поэзии. М., Гослитиздат, 1957, 18—22-беттер.

Эл менен. — «Известия», 1958, 16-октябрь.

Декада жөнүндө кыскача кабар. — «Советский союз», 1958, № 10, 10-бет.

Кенен турмуш. — «Дружба народов, 1958, № 10, 246—249-беттер.

Адабият жана турмуш. — «Советская Киргизия», 1958, 14-октябрь.

Элдин турмушуна терең кийлигишүү — адабияттын эң маанилүү милдети. — «Коммунист», (Фрунзе) 1958, № 6, 29—34-беттер.

Элге жан-дили менен кызмат кылуу. — «Литературный Киргизстан», 1958, № 6, 11—112-беттер.

Физика өзүнчө, поэзия өзүнчө. — «Литературный Киргизстан», 1960, 2-июнь.

Шаардын көрктүүлүгү. — «Советская Киргизия», 1962, 30-сентябрь.

Дагы улуттардын жакындашы жөнүндө. — «Советская Киргизия», 1962, 11-октябрь.

Искусство — турмуш үчүн. — «Советская Киргизия», 1963, 3-март.

Жаркыраган талант. — «Советская Киргизия», 1963, 23-апрель.

Жаркыраган таланттардын искусствосу. — «Советская Киргизия», 1963, 5-июнь.

«Нюанстар» жана концепциялар жөнүндө. — «Литературная Россия», 1963, 5-июль.

Жолдош кино, аманбы! — «Советская Киргизия», 1963, 6-октябрь.

Искусствонун жаңырышы. — «Советская Киргизия», 1963, 3-ноябрь.

Жандуу турмуш жана жансыз схема. — Китепте: Коммунисттик тарбиянын маселелери. Фрунзе, (Ан Киргиз ССР отд. философии и права) 1963, 17—29-беттер.

Көркөм чыгарма жана теориянын кээ бир маселелери. Известия Академии наук Кирг. ССР. серия обществ. наук Фрунзе, 1963, 11—19-беттер. т. 5, вып. 2.

Жазуучунун кругозору. — «Советская Киргизия», 1966, 12-июль.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 183—190-беттер.

Токтобаева Р. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 164—165-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 278—281-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 205—206-беттер.

Лосев Д. С. Морозов О. Д. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 174—175-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочниги.) «Кыргызстан» басмасы, 1969, 369—372-беттер.

АНАТОЛИЙ САЛЬНИКОВ

Прозаик Анатолий Алексеевич Сальников 1926-жылы Тажикстандагы жумушчунун үй-бүлөсүндө туулган. 1941—1945-жылдарда нефть промыселинде жана «Сель-Рохо» кенинде иштеген. 1945-жылдан 1946-жылга чейин Советтик Армиянын катарында кызмат өтөгөн.

Армиядан кайтып келгенден кийин А. Сальников Орто Азиядагы нефть промыселинде слесарь болуп иштейт, орто мектепти сырттан окуп бүтүп, 1949-жылы Москвадагы Горький атындагы адабият институтуна барып кирет. 1954-жылы институтту бүтүргөндөн кийин Фрунзе шаарына келип, 1960-жылга чейин Кыргызстан жазуучулар Союзунун аппаратында адабий консультант болуп иштейт.

1960-жылдан «Литературный Киргизстан» журналынын редактору, Кыргыз ССР министрлер советинин алдындагы басма иштери боюнча комитетинин аппаратында кызматкер болуп иштеген. Азыр Кыргызстан жазуучулар Союзунда консультант болуп иштейт.

А. Сальниковдун биринчи ыры 1948-жылы Казакстандагы жаштар газетасына жарыяланган.

1956-жылы «Түпкүрдөгү алтын» деген романынын биринчи китеби жарыкка чыкты. Ал кыргыз нефтчилеринин турмушу жана эмгектери жөнүндө баяндайт. 1958-жылы анын балдар үчүн жазылган «Кеминдеги жай» повести жана «Түпкүрдөгү алтын» романынын экинчи китеби чыгат. Андан башка да ал советтик Кыргызстандын эмгекчилеринин турмушу жөнүндө бир топ аңгемелерди, көркөм очерктерди жазды.

А. Сальников 1952-жылдан КПССтин, 1956-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

Ал «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «Кааман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленинди туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалдары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Түпкүрдөгү алтын. Роман. I-китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 261 бет.

Түпкүрдөгү алтын. Роман. 2-китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 199 бет.

Кеминдеги жай. Повесть. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 108 бет.

Жолдо. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 67 бет.

Чыдамдуулук. Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 274 бет.

Түштүктө. Аңгемелер жана очерктер. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 127 бет.

Жаңы горизонт. Роман. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

Максат жана анын ишке ашырылышы. — «Киргизстан», 1955, № 2, 64—72-беттер.

Көп изденүү. — «Комсомолец Киргизии», 1955, 7-декабрь.

Прозаик жана драматург. — «Советская Киргизия», 1958, 21-сентябрь.

Достуктун күнү. — «Комсомолец Киргизии», 1962, 22-июнь.

Журнал жана турмуш. — «Советская Киргизия», 1963, 25-июль.

Өз колхозунун ырчысы. — «Советская Киргизия», 1963, 23-ноябрь.

Журнал жана жазуучу. — «Ленинский путь». 1963, 21-декабрь.

Өскөндүктүн күбөсү. — «Советская Киргизия», 1964, 16-май.

Акындын төрөлүшү. — «Ленинский путь», 1966, 22-январь.

Чыгармачылыгынын өсүшү. (Н. Байтемировдун туулган күнүнө 50 жыл.) — «Советская Киргизия», 1966, 10-сентябрь.

Жаңы горизонтко жол. — «Комсомолец Киргизии», 1969, 30-октябрь.

Тууган жердин поэзиясы. — «Советская Киргизия», 1970, 19-сентябрь.

Татыктуу наам. — «Советская Киргизия», 1970, 16-октябрь.

Мекендин сакчысы. — «Советская Киргизия», 1970, 17-ноябрь.

Жаштыктын поэзиясы. (М. Жангазиевдин туулган күнүнө 50 жыл.) — «Советская Киргизия», 1971, 23-март.

Менин каармандарым. — «Ленинский путь», 1971, 20, 21-август.

Прозаик, драматург, публицист. (Т. Абдумомуновду 50 жашка толушуна карата.) — Советская Киргизия, 1972, 7-декабрь.

Жолун жолдоо. — «Ленинский путь», 1972, 28-апрель.

Издөөнүн жолу менен. — «Иссык-Кульская правда», 1972, 28-апрель.

Жаштыктын жана жаңылыктын поэзиясы. — «Комсомолец Киргизии», 1972, 2-декабрь.

«Эхо» драмасынын премьерасы. — «Ленинский путь», 1973, 20-март.

Менин каармандарым — эмгек адамдары. — «Ленинский путь», 1973, 24-ноябрь.

Чындыктын жана турмуштун поэзиясы. — «Советская Киргизия», 1974, 13-октябрь.

Кыргыз тилинде

Анатолий Сальников. — «Ала-Тоо», 1958, № 9, 102-бет. (Декадага катышуучу өзү жөнүндө айтат.)

Чабуул улантылууда. — «Советтик Кыргызстан», 1961, 5-декабрь.

Булактар кошулганда. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 9-июль.

Тоолор жана адамдар. — «Ала-Тоо», 1967, № 3, 110—116-беттер.

Кербен жолдору. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 11-март.

Сүйүктүү темам. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 1-ноябрь.

Байыркы Баткен жергесинде. — «Кыргызстан маданияты», 1975, 6-февраль.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Озмитель Е. **Нефтичилер жөнүндө роман.** — «Советская Киргизия» 1956, 12-апрель.

Удалов Н. **Анатолий Сальников.** — «Советская Киргизия», 1958, 25-сентябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 173—174-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 145—146-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Гуральник У. **Чыдамдуулуктуу сыноо.** — «Литературная газета», 1963, 28-сентябрь.

Никулин В. **Турмуш жөнүндө ойлогон жаштар.** — «Комсомолец Киргизии», 1966, 6-май.

Югов В. **Биздин асман жөнүндө.** — «Ленинский путь», 1966, 2-август.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, 1969. 373—375-беттер.

Гримов Я. **Шлемдору чаң болгон комиссарлар.** — «Комсомолец Киргизии», 1970, 22-декабрь.

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 156—157-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 282—285-беттер.

ЖЭЭНБАЙ САМАГАНОВ

Адабий сынчы Жээнбай Самаганов 1915-жылы Ысык-Көл областындагы азыркы Ак-Суу районуна караштуу Ичке-Жергез селосунда батрак адамдын үй-бүлөсүндө туулган.

Ж. Самаганов ата-энесинен эрте ажырап, 1930-жылга чейин Пржевальск шаарындагы жетим балдар үйүндө тарбияланган. 1930-жылы Фрунзедеги педтехникумга өтүп, аны 1935-жылы бүтүп чыккан. 1935—1937-жылдары Ляйлек районунда толук эмес орто мектепте мугалим, директор болуп иштеген. 1937—1939-жылдары Ыраакы Күн Чыгышта Кызыл Армиянын катарында болгон. 1939-жылдан 1941-жылга чейин Кыргызстан мамлекеттик педагогика институтунда окуйт. Согуш башталар менен майданга жөнөп, Москванын алдында болгон согушта оор жарадар болот, 1943-жылы госпиталдан чыгып, кайра пединститутта окуусун улантат. Пединститутту 1944-жылы күзүндө бүтүрүп чыгып, 1947-жылга чейин СССР илимдер Академиясынын Кыргызстандагы филиалынын тил жана адабият институтундагы аспирантурада окуйт, 1947-жылдан 1952-жылга чейин ошол эле институттун илимий кызматкери болуп иштейт. 1952—1953-жылдары Кыргызстан жазуучулары Союзунун секретарлык кызматын аткарат. 1953-жылдан тартып «Ала-Тоо» журналынын бөлүм башчысы, Фрунзедеги телестудиянын башкы редактору, «Мектеп» басмасынын редактору болуп кызмат аткарып келди. 1970-жылдан пенсияга чыгып, чыгармачылык иштин улантууда.

Ж. Самагановдун адабиятка арналган биринчи макаласы 1946-жылы чыкты. Адабий турмушка активдүү катышты, көп сандаган макалалар, «А. М. Горький жана кыргыз адабияты» деген монография, «М. Горький» деген китеп жазды, кыргыз совет адабиятынын 1948—1955-жылдарда чыккан хрестоматиясынын биргелешкен автору. Ал котормо ишине да салым кошту. Анын котормосу менен В. Белинскийдин «1847-жылдагы орус адабияты жөнүндө ой» деген чыгармасы, Бичер-Стоу Гариеттин «Том байкенин кепеси»

деген романы, Николай Дубовдун «Качкын» повести кыргыз тилинде жарык көрдү.

Ж. Самаганов 1944-жылдан КПССтин, 1949-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

Ж. Самаганов «Ардак белгиси» ордени, «Эрдик үчүн», «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «Москваны коргогондугу үчүн», «1941—1945-жылдарда Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин аяктаганына жыйырма жыл», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин отуз жылы» («Согуштун катышуучусуна» жана «Эмгек фронтунун катышуучусуна», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл» медалдары, «Улуу Ата Мекендик согуштун жеңишине 25-жыл» белгиси менен жана эмгекчилер депутаттарынын Тоолу-Алтай областтык Советинин аткаруу комитети менен Тоолу-Алтай обкомунун Ардак грамотасы, Тува КПСС обкомунун жана эмгекчилер депутаттарынын областтык Советинин Ардак грамотасы, эмгекчилер депутаттарынын Хакас автономиялуу областтык Советинин аткаруу Комитетинин Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Адабият хрестоматиясы. (Орто мектептердин 10-классы үчүн.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 451 бет.

Советтик кыргыз адабияты боюнча хрестоматия. (Орто мектептердин 9—10-класстары үчүн. II бөлүк.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 876 бет. (К. Баялинов, П. Балтин менен бирге.)

Кыргыз совет адабияты. (Орто мектептин 10-классы үчүн хрестоматия.) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954. 467 бет; Ошол эле: 1956. 398 бет, дагы 1957. 398 бет. (К. Асаналиев менен бирге.)

Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 273 бет.

Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 500 бет.

Максим Горький. (Чыгармачылык жолу.) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 63 бет.

Максим Горький. (Өмүр жана чыгармачылык жолу.) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1975. 77 бет.

Орус тилинде

Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 259 бет.

М. Горький жана кыргыз адабияты. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 175 бет.

Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 643 бет.

КОТОРМОЛОРУ

Гаррнет Бичер-Стоу. Том байкенин кепеси. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 408 бет.

Николай Дубов. Качкын. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 154 бет.

Белинский В. Г. 1847-жылдагы орус адабияты жөнүндө ой. Китепте: В. Белинский. Тандалган чыгармалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 158—273-беттер: Ошол эле: Ала-Тоо, 1971, № 4, 119—140-беттер, уландысы: Ала-Тоо, 1972, № 7, 122—148-беттер.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Керектүү маселе, келжирек докладчы. — «Ленинчил жаш», 1936, 27-май.

Максим Горький жана кыргыз адабияты. — «Советтик Кыргызстан», 1946, № 5—6, 4—10-беттер. Дагы: Китепте: Кыргыз адабияты жөнүндөгү макалалар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 73—83-беттер. (СССР илимдер Академиясынын Кыргыз филиалынын тил-адабият, тарых илим изилдөө институту.)

«Боордоштор». — «Советтик Кыргызстан», 1947, № 7, 57—64-беттер.

Кириш сөз. Китепте: А. С. Грибоедов. Ыр менен жазылган 4 көшөгөлүү комедия. (Орусчадан которгон: Р. Шүкүрбеков. Кириш сөзү, редакциясы жана комментарийлери Ж. Самагановдуку.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947. 5—17-беттер.

Дагы: **Грибоедов кыргыз тилинде.** Китепте: Советтик кыргыз адабияты. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 292—304-беттер.

Адабий окуу китептерине зыяндуу идеологияга жол берилбесин. — «Ленинчил жаш», 1947, 9-ноябрь.

Бир чыгармага арналган үч макала тууралу. — «Советтик Кыргызстан», 1948, № 1, 55—61-беттер.

Горький жана кыргыз адабияты. — «Кызыл Кыргызстан», 1948, 28-март.

Тар жол, тайкы багыт. — «Советтик Кыргызстан». 1948, № 5, 42—58-беттер; «Кызыл Кыргызстан», 1948, 30-май.

Бул фольклор эмес. — «Ленинчил жаш», 1948, 8-июнь.

Жаш каармандардын образы. — «Кызыл Кыргызстан», 1948, 24-декабрь.

Т. Саманчиндин эмгектеринде космополитизм жана буржуазиячыл — улутчулдук рецидивдер. — «Кызыл Кыргызстан», 1949, 10-апрель. (Авторлош).

Чоң бакыт жөнүндөгү повесть. — «Кызыл Кыргызстан», 1949, 10-май; «Советтик Кыргызстан», 1949, № 5, 50—58-беттер.

Дагы: Китепте: Кыргыз адабияты жөнүндөгү макалалар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951, 138—151-беттер. (СССР илимдер Академиясынын кыргыз филиалынын тил, адабият, тарых илим изилдөө институту.)

М. Горький жана кыргыз адабияты. — «Иссык-Көл правдасы», 1949, 18-июнь.

М. Горькийдин кыргыз адабиятындагы традициялары. «Советтик Кыргызстан», 1951, № 10, 50—63-беттер; 1952, № 6, 31—46-беттер; № 10, 53—63-беттер; № 1, 49—61-беттер.

«Балбай» поэмасы жөнүндө.— «Кызыл Кыргызстан», 1952, 13-март.

Максим Горькийдин публицистикасы кыргыз тилинде.— «Советтик Кыргызстан», 1952, № 4, 41—44-беттер.

Жаңы тема, эски ыкма.— «Советтик Кыргызстан», 1952, № 5, 46—63-беттер.

Редакцияга кат.— «Советтик Кыргызстан», 1952, № 10, 64-бет.

Кыргыз эли Ленинди ырдашат.— «Тянь-Шань правдасы», 1953, 21-январь.

Жаш таланттар үчүн.— «Ысык-Көл правдасы», 1953, 14-февраль.

Жаш жүрөктөр жөнүндө баян.— «Советтик Кыргызстан», 1953, № 8, 83—96-беттер.

Дагы: Китепте: Совет кыргыз адабияты. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 260—281-беттер.

Лев Толстой кыргыз тилинде.— «Ленинчил жаш», 1953, 9-сентябрь.

Нуркамал.— Китепте: Советтик кыргыз адабияты. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958: 282—291-беттер.

Украин адабияты кыргыз тилинде.— «Ленинчил жаш», 1954, 23-май.

Көркөм адабияттагы кай бир маселелер.— «Ленинчил жаш», 1954, 11-июль.

Н. Островский. (Туулган күнүнө 50 жыл толушуна карата.) — «Жаш ленинчи», 1954, № 9, 9—11-беттер.

Тянь-Шандын жүрөгү.— «Советтик Кыргызстан», 1955, № 5, 91—93-беттер.

Котормолорго көңүл буруу керек.— «Советтик Кыргызстан», 1955, № 8, 70—74-беттер.

Бир тууган элдерде.— «Советтик Кыргызстан», 1957, 15-сентябрь.

Саткын Сасыкбаев. (Элүү жашка толушуна карата.) «Советтик Кыргызстан», 1957, 7-декабрь.

Боордош элдерде.— «Ала-Тоо», 1957, № 12, 79—90-беттер.

Темиркул элүү жашта.— «Кыргызстан пионери», 1958, 31-май.

Чыгыш элдери кыргыз адабиятынын түбөлүк темасы.— «Ала-Тоо», 1958, № 9, 10—15-беттер.

Лев Толстой кыргыз тилинде.— «Ленинчил жаш», 1953, 9-сентябрь.

Акын кыз-келиндеribиз. (Кыргыз искусствосу менен адабиятынын Москвадагы декадасы.) — «Кыргызстан аялдары», 1958, № 10, 14—17-беттер.

Касымалы Баялинов. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада боло турган декадасына карата.) — «Мугалимдер газетасы», 1958, 19-август.

Көрүнүктүү акын. (Кыргыз адабиятынын жана искусствосунун Москвада боло турган декадасына карата.) — «Мугалимдер газетасы», 1958, 9-сентябрь; «Коммунизм туусу», 1958, 21-сентябрь.

Түгөлбай Сыдыкбеков. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада боло турган декадасына карата.) «Мугалимдер газетасы». 1958, 12-сентябрь.

Коммунизмди ушундай адамдар курушат.— «Ала-Тоо», 1959, № 9, 61—70-беттер.

Жазуучу, коомдук ишмер. (Илья Эренбургдун туулганына 70 жыл толушуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1961, 25-январь.

Тарас Шевченко.— «Мугалимдер газетасы», 1961, 10-март.

Украина элинин акыны. (Шевченконун дүйнөдөн кайтканына 100 жыл.) — «Ала-Тоо», № 3, 5—15-беттер.

М. Горькийдин традицияларынын улам жандандыргыч күчү.— «Ала-Тоо»,

1964, № 6, 94—103-беттер. Китепте: Горький жөнүндө ойлор. (Кыргыз жазуучулары Горький жөнүндө.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968, 103—124-беттер.

Большевиктин добулбасчысы.— «Ала-Тоо», 1970, № 11, 124—127-беттер.

Поэзияга арналган өмүр. (Акын Абдрасул Токтомушев 60 жашта.) — «Ала-Тоо», 1972, № 9, 107—116-беттер.

Ачык сөз.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 12-апрель.

Орус тилинде

Мен бактылуумун.— «Советская Киргизия», 1940, 1-сентябрь.

Кыргыз адабий илими натуура жолдо.— «Советская Киргизия», 1946, 15-декабрь. (Авторлош)

Кыргыз жазуучуларынын чыгармаларына Горькийдин тийгизген таасири жөнүндө.— Фрунзе, Известия Киргизского филиала Академии Наук СССР. 1947, вып. 6, 109—114-беттер.

Горький жана кыргыз адабияты.— «Советская Киргизия», 1948, 28-март.

Жаш каармандардын образы.— «Советская Киргизия», 1948, 26-декабрь. (Авторлош)

Т. Саманчиндин эмгектериндеги космополитизм жана буржуазиячыл-улутчулдук рецидивдер.— «Советская Киргизия», 1949, 10-апрель. (Авторлош)

«Илимий диссертациянын» авторунун улутчулдук машыгуусу.— «Советская Киргизия», 1950, 10-апрель. (Авторлош)

Жаңы тема, эски ыкма.— «Киргизстан», 1952, кн. 2 (14), 127—136-беттер.

Күнөстүү Кыргызстан.— «Советская Хакасия», 1957, 3-август.

Кыргыз ССРи бир тууган республикалардын бүлөсүндө.— «Тувинская правда», 1957, 13-август.

Элдин акыны. (Т. Үмөталиевдин 50 жашка толушуна карата.) «Советская Киргизия», 1958, 31-май.

Өз элинин ырчысы. (Т. Үмөталиевдин 50 жашка толушуна карата».— «Литературный Киргизстан», 1958, № 2, 108—112-беттер.

Учкул талант. «Дружба народов», 1958, № 10, 253—258-беттер.

Горькийдин традициялары кыргыз адабиятында. «Литературный Киргизстан», 1958, № 5, 100—109-беттер.

М. Горькийдин традицияларынын улам жандандыргыч күчү. Китепте: Горький жөнүндө ойлор. (Кыргыз жазуучулары Горький жөнүндө.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968, 49—72-беттер.

Хакас тилинде

Бир тууган республикалардын бүлөсүндөгү кыргыз ССРи. «Кызыл Аал», 1957, 3-август.

Алтай тилинде

Бир тууган республикалардын бүлөсүндөгү Кыргыз ССРи. «Алтай Чолманы», 1957, 29-август.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Жунусов К. **Жетилген жетим.**— «Ленинчил жаш», 1940, 29-май.

Саманчин Т. **Адилетсиз апыртмалуу сынга каршы.**— «Советтик Кыргызстан», 1948, № 9, 45—59-беттер.

Убукеев А. **Тар сын, тайкы пикир.**— «Советтик Кыргызстан», 1948, № 9, 60—63-беттер.

Юдахин К. **Жоопсуз редактор.**— «Кызыл Кыргызстан», 1951, 10-июнь.

Абдукаримов М. **Татыксыз тартуу.**— «Советтик Кыргызстан», 1959, 13-декабрь.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, 1958. 159—161-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, 1962. 285—290-беттер.

Шамшиев Р. **Тактык иштеги тайкылык.**— «Ленинчил жаш», 1963, 2-август.

Саатов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.**— «Кыргызстан маданияты», 1969, 15-октябрь.

Орус тилинде

Менджиев Л. **Эмне үчүн Кир ФАНдагылар жолдош Самагановду жактырышпайт.**— «Комсомолец Киргизии», 1948, 27-май.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, 1958. 170—171-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 209—210-беттер.

Дароиян С. М. **Горький жана кыргыз адабияты.**— «Советская Киргизия», 1959, 27-март.

Кругликов З. **Пайдалуу китеп.**— «Мугалимдер газетасы», 1959, 25-сентябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 376—381-беттер.

Советтик Кыргызстан жазуучулары.— «Советская Киргизия», 1969, 13-ноябрь. (Кыргыз ТАГ)

Меньшиков М. **«...Эми чоң китеп керек...»** (СССР жазуучулар союзунун правлениясынын секретариаты.) — «Информационный бюллетень», 1969, № 11—12, 30-бет; «Книжное обозрение», 1969, 5-декабрь.

Брудный Д. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.**— «Дружба народов», 1970, № 8, 273-бет.

Хлыпенко Г. **Жаңы справочниктин ийгилиги жана кемчилиги.**— «Литературный Киргизстан», 1971, № 4, 115—117-беттер.

ТАЗАБЕК САМАНЧИН

Белгилүү адабиятчы, котормочу жана драматург Тазабек Саманчин 1909-жылы азыркы Кемин районундагы Жаңы-Жол кыштагында батрак адамдын үй-бүлөсүндө туулган. Т. Саманчиндин атасы 1916-жылы каза болгон, андан мурун энеси өлгөн. Жетимдиктин айынан 1921-жылга чейин ал Чүй өрөөнүндөгү ар кимдин колунда жүрүп жан багат. 1921-жылы жетим балдар үйүнө кабыл алынат. 1923-жылы Алма-Атыга окууга жиберилет. Анда эки жыл окуп, 1925-жылы Фрунзеде ачылган педтехникумга которулат. 1929-жылы Жалал-Абад педтехникумуна мугалим болуп дайындалат. Бир жыл өткөндөн кийин Москвадагы Ленин атындагы пединститутка кирип, 1934-жылы бүтүрүп чыгат да, эки жыл эл агартуу системасында иштейт. 1936-жылдан 1950-жылга чейин тил жана адабият институтунда иштейт. Кийин 1974-жылга чейин педагогикалык илимий изилдөө институтунда старший илимий кызматкер болуп иштеди.

Т. Саманчин филология илимдеринин кандидаты, 1943-жылдан КПССтин мүчөсү, 1938-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Т. Саманчиндин чыгармачылык иши 1936—1937-жылдардан башталат. 1938-жылы «Берметтин уландары» аттуу пьеса жазат. Ата Мекендик согуш мезгилинде «Абышкалардын жоругу», «Тоо арасында» деген пьесалар жазган. Согуш мезгилинде жазган аңгемелери «Боордоштор» деген ат менен өзүнчө жыйнак болуп басылып чыккан. Бир канча сын-макалалар жана адабий эмгектерди жазган. Т. Саманчин, В. Белинскийдин, М. Горькийдин, Л. Толстойдун, А. Чеховдун бир канча чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

Ал «Эмгектеги каармандыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз адабиятынын очерктери. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943, 279 бет. (М. Багданова, Ө. Жакишев, К. Рахматуллин менен бирге жазган.)

Чондор үчүн алиппе. Фрунзе—Самарканд, Кыргызмамбас, 1935, 80 бет; 1936, 86 бет; 1937, 80 бет; 1938, 59 бет.

Боордоштор. (Ангемелер жыйнагы.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1946, 90 бет.

Биздин адабият. 8-класс үчүн. Түзгөндөр: Т. Саманчин, Б. Алымов. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964, 293 бет.

Дагы: 1965, 296 бет; 1967, 296 бет; 1968, 296 бет; 1970, 296 бет; 1971, 356 бет; 1972, 356 бет.

Кыргыз адабияты. Орто мектептин сегизинчи классы үчүн хрестоматия. Фрунзе, Мектеп басмасы, 1733, 266 бет. (А. Мамоеталиев менен бирге.)

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

[illegible]

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

[illegible]

Тоголок Молдо. (Кириш сөз) Китепте: Тоголок Молдо. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1944, 3—20-беттер.

Акындын жолу.— «Кызыл Кыргызстан», 1944, 4-июль.

Кыргыз элинин адабияты.— «Советтик Кыргызстан», 1947, № 11, 11—32-беттер; «Кызыл Кыргызстан», 1947, 18-ноябрь.

Кыргыз совет адабияты 30 жыл ичинде.— «Советтик Кыргызстан», 1947, № 11, 11—25-беттер; «Мугалимдерге жардам», 1947, № 10, 6—13-беттер.

Адилетсиз апыртмалуу сынга каршы.— «Советтик Кыргызстан», 1948, № 9, 45—59-беттер.

Орус элинин улуу сынчысы жана революционер — демократы В. Г. Белинский.— «Коммунист», 1948, № 6, 17—24-беттер; «Советтик Кыргызстан», 1948, № 6, 7—15-беттер.

«Кызыл Кыргызстан» газетасынын редакциясына.— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 17-апрель.

А. Токомбаев. **Мугалимдерге жардам.**— «Мугалимдер газетасы», 1962, 27-ноябрь, 1-декабрь. (Б. Алымов менен бирге.)

М. А. Шолохов.— «Мугалимдер газетасы», 1962, 11-декабрь.

К. Баялинов.— «Мугалимдер газетасы», 1962, 15-декабрь.

Ардактуу алтымыш жаш. (Бердибаевдин 60 жашка толушуна карата.) — «Мугалимдер газетасы», 1964, 4-январь.

Адабият сабагынын эстетикалык негизи.— «Ала-Тоо», 1966, № 3, 121—133-беттер.

Адабият мугалими.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 2-октябрь.

Орус тилинде

Эл акыны Токтогул Сатылганов.— «Киргизстан», 1940, кн. 2, 5—14-беттер. (Ө. Жакишев, В. Винников менен бирге.)

Токтогул Сатылганов.— «Советская Киргизия», 1940, 29-август. (Ө. Жакишев, В. Винников менен бирге.)

Кыргыз адабияты жөнүндө жаңы китеп жана кыргыз адабият таануу маселеси.— Труды ин-та языка, литературы и истории, (Киргиз ФАН СССР, вып. 2) 1947, 45—56-беттер.

«Советская Киргизия» газетасынын редакциясына.— «Советская Киргизия», 1949, 16-апрель.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. **«Боордоштор».**— «Советтик Кыргызстан», 1947, № 7, 57—64-беттер.

Самаганов Ж. **Т. Саманчиндин эмгектериндеги космополитизм жана буржуазиячыл-улутчулдук рецидивдер.**— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 10-апрель. (Авторлош.)

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 291—293-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Т. Саманчиндин эмгектериндеги космополитизм жана буржуазиячыл-улутчулдук рецидивдер.— «Советская Киргизия», 1949, 10-апрель. (Г. Нуров, П. Балтин менен бирге.)

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 382—385-беттер.

ФЕДОР

САМОХИН

Прозаик Федор Иванович Самохин 1918-жылы азыркы Волгоград областындагы Нижне Чирский районунда туулган.

Ф. Самохиндин адабий иши 1943-жылы газетада иштеп жүргөндө башталат. «Колхозник Дона» газетасынын жооптуу секретары жана редактору болуп иштеп жүрүп, ал газетага «Гармонь», «Узатуу» деген аңгемелери басылат.

Улуу Ата Мекендик согуш мезгилинде «Фашизмге өлүм» деген партизан отрядынын чалгынчысы болгон. Согуштан катуу жарадар болуп кайра кайтат. Ошол эле жылы обком комсомол газета кызматкеринин Москвадагы курсуна жиберет. Ал курсту бүткөндөн кийин «Комсомольская правда» газетасынын адабий кызматкери болуп кызмат аткарат. Өлкө боюнча көп кыдырып, аңгеме, очерк, макалалар жазган. Андан кийин Федор Иванович Алматы шаарында чыга турган «Ленинская смена» газетасында иштейт жана Жамбул областтык «Коммунист» газетасында атайын кабарчы болот.

1949-жылдан Ф. Самохин «Комсомолец Киргизии» газетасынын бөлүм башчысы болуп 1961-жылдын февралына чейин иштеген.

Ф. Самохиндин «Сталинграддык бала» деген повести, «Чалгынчы Клавдия Панчишкина», «Чолпонбай» аттуу китептери чыккан.

Ф. Самохин 1944-жылдан КПССтин, 1958-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Ф. Самохин адабиятка сиңирген эмгеги үчүн «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленindин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы менен, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Чалгынчы Клавдия Панчишкина. Волгоград, 1952. 48 бет.
Сталинграддык бала. Волгоград областтык китепканасы, 1954. 82 бет.
Чолпонбай. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 198 бет.
Чолпонбай. М., «Молодая гвардия», 1958. 112 бет.
Менин атамдын үйү. (Повесть) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 179 бет.
Чүй ташкыны. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 188 бет.
Таластык баатыр. (Аңгеме) М., «Политическая литература», 1966. 46 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

Достук.— «Комсомолец Киргизии», 1950, 8-январь.
Тынч албаган журөк.— «Комсомолец Киргизии», 1950, 18-январь.
Жарыш.— «Комсомолец Киргизии», 1950, 29-январь.
Омор Аутөөдүн катасы.— «Комсомолец Киргизии», 1950, 17-сентябрь.
Достордун ою.— «Комсомолец Киргизии», 1951, 12-август.
Конуулар.— «Комсомолец Киргизии», 17-август. (А. Скрыпник менен бирге.)
Жаңы жетиш, жаңы адамдар.— «Комсомолец Киргизии», 1952, 9-май.
Жаңы уюшуш.— «Комсомолец Киргизии», 1952, 7-ноябрь.
Кара кунда күйүп от.— «Комсомолец Киргизии», 1952, 24-декабрь.
Эски обалсын, ошого жетсин.— «Комсомолец Киргизии», 1953, 1-январь.

Киргиз тилинде

Таластык баатыр.— «Ала-Тоо», 1967, № 6, 118—138-беттер.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Лесков Н. Чолпонбайдын алгачкы эрдиги жөнүндөгү повесть.— «Коммунист», (Фрунзе), 1958, № 10, 59—60-беттер.
Бекеров Т. Баатыр жөнүндө повесть.— «Комсомолец Киргизии», 1958, 14-ноябрь.
Хлыненко Г. Жумуш жакын.— «Литературный Киргизстан», 1964, № 6, 86—90-беттер.
Цейтлин Е. Агроном Приходько жана башкалар.— «Литературный Киргизстан», 1960, № 6, 117—119-беттер.
Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 386—388-беттер.

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 294—295-беттер.
Дон мейкиндигинин жазуучусу. (Федор Самохин 50 жашта).— «Кыргызстан маданияты», 1968, 7-февраль.

БАЙДЫЛДА САРНОГОЕВ

Белгилүү акын Байдылда Сарногоев 1932-жылы Буденный районундагы (азыр Талас району) Ленин атындагы колхоздо колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. Б. Сарногоев жашынан ата-энеден томолой жетим калып, турмуштун ачуу-таттуу даамын татат, кой кайтарат. Өз айылындагы мектептин 6-классын бүтүрүп келип, Фрунзедеги А. С. Пушкин атындагы №5-кыргыз орто мектеп-интернатына кирет. 1951-жылы орто мектепти бүтүрүп, СССР жазуучулар Союзунун Москвадагы А. М. Горький атындагы институтуна окууга жиберилет. 1956-жылы ал институтту ийгиликтүү бүтүрүп чыгып, 1957-жылдан 1959-жылга чейин «Ала-Тоо» журналында бөлүм башчы, 1974-жылга чейин Кыргызстан жазуучулар союзунун адабий консультанты болуп иштеди.

Б. Сарногоевдин чыгармачылык иши жашынан башталат. Ал 13 жашка чыкканда Буденный районундагы райондук газетасына анын «Жаз келди» деген ыры жарыяланат. Ошондон кийин анын ырлары республикалык басмаларга үзгүлтүксүз чыгып турду. Орто мектепти бүтөр менен 1952-жылы анын алгачкы «Шумкар» аттуу ырлар жыйнагы жарык көрдү. Андан соң анын «Досторума» (1955), «Бала мерген» (1956), «Баяс» (1956), «Мекен» (1958) деген китептери чыкты. Б. Сарногоевдин көп чыгармалары орус тилине которулган.

Б. Сарногоев 1951-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Кыргыз адабиятына сиңирген эмгеги үчүн — «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленindин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Шумкар. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 36 бет.

Досторума. Ырлар жана поэмалар Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 128 бет.

Бала мерген. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956. 43 бет.

Баяс. Ыр менен жазылган повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 128 бет.

Жокен. Бөбөктөр үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 16 бет.

Ак калпак Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961.

Тоолор жана тоолуктар. Ырлар, поэма. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 180 бет.

Үзүлбөгөн үмүттөр. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 122 бет.

Сүйлөшүү. (Ырлар, поэмалар, термелер) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 67 бет.

Менин батпас күнүм. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 142 бет.

Тандалган чыгармалар. Ырлар менен поэмалар, Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 316 бет.

Орус тилинде

Баяс. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 114 бет.

Кайнар булак. М., «Молодая гвардия», 1958. 149 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Бороон кабарчысы. (А. М. Горькийдин дүйнөдөн кайтканына 15 жыл толгондугуна карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1951, 17-июнь.

Ыр жөнүндө сөз. — «Ленинчил жаш», 1963, 27-февраль.

Чыгарманын бедели — чындык. — «Ленинчил жаш», 1963, 22-ноябрь.

Элге жакса... — «Ала-Тоо», 1966, № 1, 159—160-беттер.

Өзгөргөн Ош. — «Советтик Кыргызстан», 1967, 22-июль.

Ак жолуң ачылсын. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 7-февраль.

Акындарга үч суроо. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 21-февраль.

Ак толкундар — сезим толкундары. — «Ленинчил жаш», 1970, 19-март.

Ак жолуң ачылсын. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 6-апрель.

Устатым. (Аалы Токомбаев 70 жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 12-декабрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Жакишев Ө. **«Шумкар» жөнүндө.** — «Советтик Кыргызстан», 1953, № 2, 59—61-беттер.

Иманалиев К., Урмамбетов С. Байдылда Сарногоевдин жаңы жыйнагы.— «Ала-Тоо», 1957, № 3, 122—127-беттер.

Суванбеков Ж. «Баяс».— «Ленинчил жаш», 1975, 20-март.

Артыкбаев К. Эки акын.— «Ленинчил жаш», 1958, 3-октябрь.

Байдылда Сарногоев.— «Ала-Тоо», 1958, № 9, 101-бет.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 123—124-беттер.

Токтобаева Р. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 134—135-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 296—298-беттер.

Жумагулов Ж. «Ак калпак».— «Ленинчил жаш», 1962, 15-июль.

Жуматаев С. «Дүбүрт».— «Тянь-Шань правдасы», 1962, 21-октябрь.

Егиналиев С. «Дүбүрт».— «Советтик Кыргызстан», 1962, 7-декабрь.

Шериев Ж. «Тоолор жана тоолуктар».— «Ленин жолу», 1966, 11-декабрь.

Калдыбаев Т. «Тоолор жана тоолуктар».— «Ала-Тоо», 1967, № 3, 157—160-беттер.

Абдраимов Ж. Калк кадырлаган талант.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 4-февраль.

Мамыров М. Ата-журтту даңктаган чыгарма.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 11-март.

Насирдинов Т. Акындын автопортрети.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 27-январь.

Шериев Ж. Турмушка элдик көз менен караган акын.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 12-апрель.

Токсобаева М. Адабий сынга окуучулук пикир.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 26-апрель.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 123—124-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 389—391-беттер.

АМАН САСПАЕВ

Прозаик Аман Саспаев 1929-жылы Ысык-Көл областындагы Түп районуна караштуу Кең-Суу селосунда кедей адамдын үй-бүлөсүндө туулган. Атасы 1930-жылы дүйнөдөн кайтат. Энеси 1933-жылы Аманды алып Кулжага көчүп кетет.

А. Саспаев башталгыч мектепте окуп, арапча кат тааныйт. Андан кийин Кулжа шаарындагы уйгур жана казак тилдеринде окуучу гимназияга өтөт. 1950-жылы Кулжадагы орто мектепти бүтөөр менен ошол мектепке мугалим болуп 1952-жылга чейин иштейт. 1952-жылдан 1955-жылга чейин Пекиндеги улуттар институтунда окуйт.

1956-жылы институтту бүтө электе Үрүмчү шаарындагы эл басмасынын Кыргыз секторунда редактор болуп иштеп калат.

1962-жылы өз Ата Мекени советтик Кыргызстанга кайтып келет. Кыргызстанга келер менен Кең-Суу айлында бир аз убакыт талаачылык жумушта, тракторист болуп иштейт да чыгармачылык ишин улантат. 1967-жылы СССР жазуучулар Союзуна өтүп, Ысык-Көл өрөөнү боюнча Кыргызстан жазуучулар Союзунун консультанты болуп иштейт. Кийин Москвадагы Горький атындагы СССР жазуучулар Союзунун институтунда окуду. Азыркы күндө Ысык-Көл области боюнча адабий консультант.

А. Саспаевдин чыгармачылык иши 1945—1946-жылдарда башталган. 1946-жылы А. П. Чеховдун «Хамелеон», И. А. Крыловдун «Бай менен малай» деген чыгармаларын казак тилинен уйгур тилине которуп жарыялаган. 1956-жылы А. Саспаев уйгур тилинде Казакстан менен Орто Азия элдеринин жыргалдуу турмушун сүрөттөгөн чоң очерк жарыялаган. Анын эки бөлүгү Кыргызстанга арналган.

1963-жылдан тартып А. Саспаевдин чыгармалары Кыргызстандын газета, журналдарына үзгүлтүксүз чыгып турду. Анын биринчи китеби «Гүлкайыр»

деген ат менен 1966-жылы жарык көрдү. Андан бери А. Саспаевдин чыгармалары жыл сайын газета, журналдардан, басмадан жарык көрүүдө.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Гүлкайыр. Аңгемелер. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 140 бет.
Майда толкундар. Аңгемелер. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 160 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Татым туз. Очерк.— «Ала-Тоо», 1963, № 6, 84—95-беттер.
Үмүттөр дайым алгалайт.— «Ленинчил жаш», 1969, 20-март.
Сапарыңар байсалдуу болсун! — «Ысык-Көл правдасы», 1974, 9-февраль.
Эргүү менен.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 5-сентябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Кудайбергенов К. **Кыскалык жана назиктик.**— «Кыргызстан маданияты», 1967, 24-март.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 392—393-беттер.

САТКЫН САСЫКБАЕВ

Белгилүү прозаик, акын, очеркист, котормочу Саткын Сасыкбаев 1907-жылы Кыргызстандын азыркы Кемин районундагы Карагайлуу-Булак айлында кедей-дыйкан үй-бүлөсүндө туулган. Саткындын үч жашында эле энеси өлүп, өгөй эненин колунда тарбияланат. 1916-жылдагы кыргыз козголоңунда Саткын сегиз жаштагы кезинде ата-энеси бүт үй-бүлөсү менен тополоңго аралашып, Кытайга үркүп кетишет.

1917-жылы Кытайдан ачып-арып келишкенден кийин, тогуз жашка караган Саткын да оокаттын айынан байдын коюн кайтарууга мажбур болду. Атасы да, өгөй энеси да каза болуп, томолок жетим калат.

Жыйырманчы жылы Токмок шаарында ачылган жетим балдар үйүнө кабыл алынат. 1921-жылы комсомолго өтөт. 1925-жылы Кыргыз Автономиялуу областынын борборундагы эң биринчи педагогикалык техникумга кирип окуду. Ошол жылдан тартып, «Эркин-Тоо» (азыркы «Советтик Кыргызстан») газетасынын кабарчысы болуп иштей баштады. 1930-жылы педагогикалык техникумду бүткөндөн кийин, «Кызыл Кыргызстан» газетасынын редакциясында иштөөгө алынды.

1928-жылы «Эркин-Тоо» газетасында биринчи жолу уюштурулган адабият бетинде анын студенттик турмуштан алынып жазылган «Мың сулуу» аттуу алгачкы аңгемеси жарыяланды. Кийин аңгеме, очерк, ыр жана фельетондору жарыялана баштайт.

«Кичинекей жумушчу» аттуу аңгемеси 1932-жылы өзүнчө китеп болуп чыккан. «Эмгек учкуну» аттуу биринчи ырлар жыйнагы 1933-жылы, экинчи ырлар жыйнагы 1935-жылы, үчүнчү ырлар жыйнагы 1938-жылы басылып, жарык көрдү.

Отузунчу, кыркынчы жылдарда С. Сасыкбаев республикалык «Кызыл Кыргызстан» газетасынын кызматкери, атайын кабарчысы катарында иштеп, жумушчулар, курулушчулар жөнүндө бир топ чыгармаларды жаратты. Улуу

Ата Мекендик согуш мезгилинде эр жүрөк баатырларга арнап «Нурлан», «Согуш күндөрүндө» аттуу очерк, аңгемелерди тартуулады.

Кийинки мезгилдерде «Фабриканын кызы», «Таңкы гудок», «Түпкүрдөгү нур» повесть, романдарды жазды.

С. Сасыкбаев орус адабиятын жана башка бир тууган элдердин адабиятын кыргыз тилине которууда да көп эмгектенди.

С. Сасыкбаев 1938-жылдан КПССтин, 1936-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү. Кыргыз совет адабиятын өнүктүрүүдөгү сиңирген эмгеги жана коомдук иштерге активдүү катышкандыгы үчүн «Ардак белгиси» ордени, «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленинди туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалдары менен жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун бир нече Ардак грамоталары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кичинекей жумушчу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1932. 26 бет.

Эмгек учкуну. (Ырлар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1933. 64 бет.

Чабандын баласы жана көк музоо. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 20 бет.

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1938. 56 бет.

Нурлан. (Аңгеме) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1944. 68 бет.

Күрөш күндөрүндө. (Аңгеме жана очерк) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 154 бет.

Биринчи экзамен. (Очерк) «Башталгыч мектептердин окуучулары үчүн». Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 66 бет.

Таңкы гудок. Аңгемелер жана очерктер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957.

Фабрика кызы. (Повесть) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 272 бет. 251 бет.

Завод балдары. Өспүрүмдөр үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958.

Түпкүрдөгү нур. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 288 бет.

Күнөстүү өрөөндө. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 150 бет.

Күжүрмөндөр. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 135 бет.

Эженин өмүрү. (Документалдуу повесть) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1966.

Эмгек жылдызы. (Документалдуу повесть) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 49 бет.

Күркүрөөлүү жээкте. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 250 бет.

Орус тилинде

Фабрика кызы. (Повесть жана аңгемелер) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 190 бет.

Түпкүрдөгү нур. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 162 бет.

Түпкүрдөгү нур. (Роман). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 237 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Гайдар А. П. Уруш сыры. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1939. 28 бет.

Корольков Ю. Р. Комсомолецтер фронтто. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1941. 68 бет.

Бек А. А. Волоколамск шоссеси. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 315 бет.

Толстой Л. Н. Үч аюу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 16 бет.

Ликстанов И. И. Кичинекей. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 354 бет.

Бабаевский С. П. Алтын жылдыз кавалери. Роман 1. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 294 бет.

Бабаевский С. П. Алтын жылдыз кавалери. Роман. 2-китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 363 бет.

Михалков С. Б. Степа ага. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 24 бет.

Земляк Якуб. Лыжачылар. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954. 15 бет.

Бабаевский С. П. Жер үстүндөгү нур. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 257 бет.

Рашидов Ш. Айкыз менен Алимжан. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 67 бет.

Данилов С. Манчары. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1975. 150 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

«Кайгылуу Какей» — «Кызыл Кыргызстан», 1927, 22-ноябрь.

Аалы какшык устаты.— «Кызыл Кыргызстан», 1933, 6-июнь.

Балдар адабияты тууралу.— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 15-январь.

«Чолпон».— «Кызыл Кыргызстан», 1945, 9-январь.

Короленко В. Г.— «Кызыл Кыргызстан», 1946, 25-декабрь.

Некрасов Н. А. — «Кызыл Кыргызстан» 1948, 9-январь.

Мухтар Ауэзовдун чыгармалары.— «Кызыл Кыргызстан», 1948, 25-январь.

Аккуу көлү.— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 24-апрель.

Дагы көркөм чеберчилик жөнүндө.— «Ленинчил жаш», 1954, 9-июль.

Маяковскийдин сатирасын үйрөнөлүк.— «Советтик Кыргызстан», 1953, № 7, 24—27-беттер.

Түпкүрдөгү шамал.— «Советтик Кыргызстан», 1960, 25-декабрь.

Көмүрлүү тоонун кишиси.— «Советтик Кыргызстан», 1961, 5-декабрь.

Чоң Нарындын боюнда.— «Ленинчил жаш», 1962, 23-ноябрь.

Ак-Түздүн таңы.— «Ала-Тоо», 1962, № 11, 78—86-беттер.

Инженер конструктор.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 1-март.

Сабыркулдун саамалыгы.— «Кыргызстан аялдары», 1963, № 7, 14—15-беттер.

Эмгек оту.— «Ала-Тоо», № 7, 96—102-беттер.

Цемент.— «Ала-Тоо», 1964, № 1, 100—107-беттер.

Бекем достук.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 23-февраль.

Ашууда.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 22-ноябрь.

Баатыр Нурлан.— «Ленинчил жаш», 1965, 9-апрель.

Аска алдында.— «Ленинчил жаш», 1965, 6-январь.

Чүй бурулганда.— «Ленинчил жаш», 1965, 27-август.

Асмандагы ачгеме.— «Ленинчил жаш», 1966, 9-октябрь.

Азыркы Монголия. (Сухэ Батор менен В. И. Ленициин ачгемелешкендиги жөнүндө.) — «Ленинчил жаш», 1967, 22-март.

Жусуптун соңку жылдары...— «Ала-Тоо», № 9, 3—16-беттер.

Күжүрмөн көркөм очерктер жарателы.— «Ленинчил жаш», 1971, 16-январь.

Демге дем, кайратка кубат.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 12-май.

Ал күндөрдө. (К. Маликовдун 60 жылдыгына карата.) — «Ленинчил жаш», 1971, 9-октябрь.

Беш жылдыктын каармандарына милдеттүүбүз.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 18-октябрь.

Таалайлуу өмүр. (Касымалы Баялиновдун 70 жылдыгына карата.) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 19-октябрь.

Каармандыбыз менен кадам шилтейбиз.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 1-ноябрь.

Күйкум сөздүн чебери. (Райкан Шүкүрбековдун 60 жылдыгына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1973, 26-декабрь.

Ал күндөр эске түшөт.— «Ленинчил жаш», 1974, 19, 21-сентябрь.

Совет бийлиги үчүн күрөшкөн.— «Советтик Кыргызстан», 1974, 15-октябрь.

Акын ага Аалы Токомбаев 70 жашта.— «Ала-Тоо», 1974, № 11, 21—25-беттер.

Орус тилинде

«Орус маселеси». (К. Симоновдун пьесасынын постановкасы жөнүндө.) — «Советская Киргизия», 1947, 6-июнь.

Чыгармачылыктын күчтүү өсүшү.— «Советская Киргизия», 1953, 7-август.

Таланттуу жазуучу жана драматург. (К. Жантөшевдин туулган күнүнө 50 жыл толушуна карата.) — «Комсомолец Киргизии», 1955, 28-январь.

Төртөөнүн тагдыры.— «Комсомолец Киргизии», 1958, 14-октябрь.

Молдавия жеринде.— «Советская Киргизия», 1974, 4-ноябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Жайлообаев Ж. **Саткындын эмгек учкуну.**— «Кызыл Кыргызстан», 1934, 17-июнь.

Бөлөкбаев С. **Сасыкбаевдин ырлары жөнүндө.**— «Ленинчил жаш», 1940, 14-март.

Эгиналиев С. **«Фабрика кызы».**— «Советтик Кыргызстан», 1956, № 3, 83—86-беттер.

Маймулов С. **Жазуучу жана журналист.** (50 жашка толгондугуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1957, 20-октябрь.

Самаганов Ж. **Саткын Сасыкбаев (Элүү жашка толушуна карата.)** — «Советтик Кыргызстан», 1957, 7-декабрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 73—77-беттер.

Саткын Сасыкбаевдин туулган күнүнө элүү жыл толушуна карата.— «Ала-Тоо», 1957, № 12, 102—103-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Библиографиялык көрсөткүч. 1958. 75—76-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Белекова З. **«Эженин өмүрү».**— «Кыргызстан маданияты», 1967, 25-август.

Абдраимов Ж. **Жазуучу жана журналист.** (Саткын Сасыкбаев алтымыш жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1967, 8-сентябрь.

Мамбетакунов А. **Түпкүр сырын түшүнгөн.** (Жазуучу Саткын Сасыкбаев 60 жашта.) — «Ленинчил жаш», 1967, 8-сентябрь.

Жазуучунун үлүшү. (Туулган күнүнө 60 жыл толушуна карата.— «Советтик Кыргызстан», 1967, 9-сентябрь.

Абдраимов Ж. **Жазуучу жана журналист.** (С. Сасыкбаев 60 жашта.) — «Ала-Тоо», 1967, № 10, 159—160-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 299—304-беттер.

Усенов С. **Саткын Сасыкбаев.** (Туулган күнүнө 50 жыл толушуна карата.) — «Кыргызстан хакикаты», 1967, 9-декабрь.

Ашыбаев К. **Нур жүздүү жумушчу.** (Саткын Сасыкбаевдин туулган күнүнө 60 жыл толду.) — «Кыргызстан аялдары», 1967, № 9, 10—12-беттер.

Орус тилинде

Гордеев В. **Жазуучу, журналист.** (С. Сасыкбаевдин туулганына 50 жыл толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 7-декабрь.

Аксаков М. **Экинчи өмүр.** (С. Сасыкбаевдин 50 жыл толушуна карата.) — «Комсомолец Киргизии», 1957, 4-декабрь.

Аксаков М. **Экинчи өмүр.** (С. Сасыкбаевдин 60 жылдыгына.) — «Литературный Киргизстан», 1958, № 4, 10-бет.

Мамбетакунов А. **Саткын Сасыкбаев.**— «Советская Киргизия», 1958, 15-июль.

Добрынина Н. **Ашир-шахтер.**— «Литературная газета», 1958, 14-октябрь.

Тиро С. **Очерк жазуунун мастери.**— «Советская Киргизия», 1966, 10-июнь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 86—88-беттер.

Лосев Д., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** (Био-библиографиялык көрсөткүч). Фрунзе, 1958, 73—74-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Абдраимов Ж. **Көп кырдуу талант.** (С. Сасыкбаевдин 60 жылдыгына карата.) — «Советская Киргизия», 1967, 9-сентябрь.

Юбилярды куттуктайбыз. (С. Сасыкбаевдин 60 жылдыгына карата.) — «Комсомолец Киргизии», 1967, 10-сентябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 394—399-беттер.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-ж.ж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 172—175-беттер.

Михайлов В. **Жумушчу табы жөнүндөгү роман.** — «Советская Киргизия», 1973, 31-август.

КАЛМАК

САЯКБАЕВ

Котормочу Калмак Саякбаев 1920-жылы Ак-Суу районуна караштуу Тегизчил айлында туулган. 1940-жылы Фрунзедеги медицина техникумун бүтүргөндөн кийин Ленинполь жана Ала-Бука райондорунда фельдшер болуп иштеген, андан кийин Ала-Бука райондук аскер комиссариатында кызмат кылган. 1944-жылдан тартып биротоло журналисттик кызматка өткөн. «Советтик Кыргызстан» газетасынын редакциясында адабий кызматкер, Кыргыз радио комитетинде старший редактор, «Кыргызстан» басмасында редактор, старший редактор Кыргызстан жазуучулар Союзунда адабий консультант болгон. Азыр «Ала-Тоо» журналынын жооптуу секретары. 1954-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн.

К. Саякбаевдин балдар үчүн жазган аңгемелери республикалык басма сөздө 1948-жылдан тартып жарык көрө баштаган.

Аның негизги кесиби — көркөм котормо. И. А. Гончаровдун, В. Г. Короленконун, А. Куприндин, М. Горькийдин, К. Фединдин, Ю. Фучиктин жана башка жазуучулардын чыгармаларынан которгон.

К. Саякбаев 1967-жылдан СССР жазуучулар Союзунун жана 1968-жылдан СССР журналисттер Союзунун мүчөсү.

К. Саякбаев «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун грамоталары менен сыйланган.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Носов Н. Н. Витя Малеев үйүндө жана мектепте. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954. 230 бет.

Натан Рыбак. **Переяслав Радасы.** (Роман, т. I, 4-китеп) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 741—853 беттер.

Румын аңгемелери. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 170 бет.

Юлиус Фучик. **Кыргызстан жөнүндө.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 91 бет.

Дервиль и. **Тарыхка чейинки баланын окуясы.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 106 бет.

Дуб Мухаммед. **Чоң үй.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 123 бет. (Д. Сулайманов менен бирге.)

Залка Матэ. **Мекенинде.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 120 бет.

Короленко В. Г. **Тил азабы.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 174 бет. (Р. Жумалиев менен бирге.)

Гончаров И. А. **Обломов.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 623 бет.

Горький М. **Чыгармалар.** т. 7. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 730 бет.

Гончаров И. А. **Жар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 781 бет.

Натан Рыбак. **Переяслав Радасы.** (Роман, т. 2, 3, 4, 5-китептер.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 363—951-беттер.

Федин К. А. Бөтөнчө жай. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 783 бет.

Федин К. А. **Жалын.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 556 бет.

Рашидов Ш. **Кубаттуу толкун.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 354 бет. (К. Жаналиев менен бирге.)

Фраерман Р. И. **Жапайы ит Динго же ууз сүйүү баяны.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 133 бет.

Марков Г. М. **Хингандык шумкарлар.** (Повесть). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 304 бет. (Ш. Абдылдаев менен бирге.)

Белов В. И. **Айыл баяндары.** Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1973. 169 бет.

Борзунов С. М. **Чабуулдан чабуулга.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 83 бет.

Куприн А. И. **Ак кандек.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 131 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Даңктуу дата.— «Кыргызстан пионери», 1953, 1-февраль.

Китепте баш сөз.— Китепте: Райнис Ян. Тандалган чыгармалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 3—5-беттер.

Көркөм котормого талапты күчөтүү керек.— «Советтик Кыргызстан», 1968, 13-январь.

Чоң котормочу жөнүндө сөз. (О. Орозбаев 50 жашта.) — «Ала-Тоо», 1970, № 12, 156—157-беттер.

Көркөм котормо — сөз чеберлеринин кесиби.— «Ала-Тоо», 1972, № 9, 124—126-беттер.

Орус тилинде

Сыноолорду мыкты өткөрүшүүдө.— «Советская Киргизия», 1944, 9-июнь.

Котормо — мамлекеттик иш.— «Литературный Киргизстан», 1967, № 5, 115—116-беттер.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Дөөлөтбеков Т. **Ырыстуу иним Калмак.**— «Кызыл Кыргызстан», 1956, 6-июль.

Мусакожоев Ш. **«Малеев мектепте жана үйүндө».**— «Жаш ленинчи», 1957, № 7, 38—40-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 400—402-беттер.

ВЛАДИМИР

СВЕТЛИЧНЫЙ

Прозаик, очеркист Владимир Евтихиевич Светличный 1906-жылы Рязань губерниясында жашоочу дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. Березев орто мектебин бүтүргөндөн кийин В. Светличный 1926-жылдан 1930-жылга чейин Москвада курулуштарда иштейт. Андан кийин эки жыл бою Түштүк Казакстанда бургулоо мастери болуп иштейт, анан газета кызматына өтөт. Ошондон бери 30 жыл бою Казакстанда, Кыргызстанда журналисттик кесипте иштеп келе жатат.

В. Светличный чыгармачылыгын 1924-жылдан кабарчылык иш менен баштап, биротоло журналисттик кесипке өтөт. Ал «Казакстанская правда», «За коммунистическое просвещение», «Советская Киргизия» газеталарында, Москва жана республикалык радиодо уюштуруу редакцияларында иштеген. Анын биринчи очерктер жыйнагы 1935-жылы «Кызыл-Ордо» шаарында «Ачи-Сай» деген ат менен жарык көргөн. Кийинки кездерде очерк менен бир катар аңгемелер, сын макалалар жазып жүрөт.

В. Светличный 1947-жылдан КПССтин, 1962-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө. «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Ачи-Сай. Кызыл-Орда, 1935. 56 бет.

Комсомол көлү. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 59 бет. (Н. Ситников менен бирге.)

Чөлгө жол. (Очерктер, аңгемелер) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960.

Трава деревей. (Очерктер) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 154 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

Агроном Тихонов.— «Советская Киргизия», 1949, 31-июль.

Эртең менен.— «Киргизстан», 1951, № 11, 194—197-беттер.

Астан Худояровдукунда мейман.— «Киргизстан», 1953, № 2, (17), 70—74-беттер.

Алыскы жайытта.— «Советская Киргизия», 1954, 6, 9, 13-октябрь.

Жаңы айыл.— «Советская Киргизия», 1955, 1-май.

Кара карышкырлар.— «Советская Киргизия», 1962, 15-апрель.

Жер жана адамдар.— «Советская Киргизия», 1964, 1-май.

Долинканын багы. Китепте: Атактуу жылдар. (Советтик Кыргызстан жана анын адамдары жөнүндө). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 164—171-беттер.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

К о в с к и й В. **Очеркисттин калеми.**— «Литературный Киргизстан», 1961, № 1, 88—90-беттер.

С а м а г а н о в Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 319-бет.

В а р ь я н В. **Уйкашкан килька.**— «Литературная газета», 1966, 10-декабрь.

С а м а г а н о в Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 403—405-беттер.

МЕДЕТБЕК СЕЙТАЛИЕВ

Акын, прозаик Медетбек Сейталиев 1935-жылы Талас районунун Үч-Эмчек кыштагында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. Ал жылдыкты Фрунзе шаарындагы № 5 кыргыз орто мектебинен бүтүп, ошол эле жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине өтүп, аны 1957-жылы бүтүргөн. Андан кийин республикалык «Кыргызстан пионери» газетасында жана «Жаш ленинчи» журналында бир топ жылдары иштеген.

Медетбек Сейталиевдин алгачкы ырлары мектепте окуп жүргөндө эле райондук жана областтык «Жеңиш туусу», «Лениндик туу» газеталарына жарыяланган. Кийин республикалык газета-журналдарга жарыялана баштайт.

М. Сейталиевдин тунгуч ырлар жыйнагы «Жаштыктын үнү» деген ат менен 1957-жылы жарык көрөт. Андан кийинки акындын «Эне», «Аскадагы жазуулар» деген китептери чыгат.

М. Сейталиев проза жанрында да жемиштүү эмгектенип келе жатат. Анын «Колукту», «Тегирменчинин кызы», «Жашыл аралдар» аттуу повесттер жана аңгемелер жыйнактары окурмандарга маалым.

Медетбек Сейталиев 1963-жылдан тартып СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жаштыктын үнү. (Поэма жана ырлар.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 155 бет.

Ак куулар баяны. (Аңгемелер жыйнагы.) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 42 бет.

Күндүн шаары. (Ырлар, легендалар жана жомоктор.) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 120 бет.

Торгойлор сайрайт. (Повесттер.) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962. 123 бет.

Медима. Ыр менен жазылган повесть. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 124 бет.

Кылымдарга саякат. (Фантастикалык поэма). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965, 74 бет.

Колукту. (Повесттер) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 143 бет.

Аскадагы жазуулар. (Ырлар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970, 112 бет.

Жашыл аралдар. Повесттер жана новелла. Фрунзе, «Мектеп» басмасы 1973. 223 бет.

Шагылдагы адам. Повесттер жана аңгемелер, Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1975.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Күлгөндүн билгени бар.— «Ленинчил жаш», 1965, 15-январь.
Кыздын кыялы.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 17-декабрь.
Эстебес ырчы.— «Ленинчил жаш», 1970, 27-январь.
Балерина.— «Ленинчил жаш», 1970, 7-март.
Мекен алдындагы милдеттүүлүк.— «Ленинчил жаш», 1970, 7-июль.
«Күн менен сүйлөшүү».— «Мугалимдер газетасы», 1970, 18-июль.
Композитор менен маек.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 9-декабрь.
Таңкы булбулдун үнү.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 10-февраль.
Эстебес элдин эмгеги.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 31-январь.

ЮРИЙ СМЫШЛЯЕВ

Акын, коктормочу Юрий Михайлович Смышляев 1937-жылы Киров областынын Уржум районунда туулган.

Орто мектепти бүтүргөндөн кийин бир нече жыл райондук газетада чыгаган. Москвада А. М. Горький атындагы институтту бүтүргөн.

1959-жылдан бери Фрунзе шаарында жашайт. Ю. Смышляевдин биринчи ыры мектепте окуп жүргөндө эле райондук газетага жарыяланган.

Ю. Смышляев көбүнчө совет элдеринин акындарынын чыгармаларын орус тилине которот. Анын котормосу менен нанай, казак, чуваш, осетин акындарынын чыгармалары орус тилинде жарык көргөн. Кыргыз акындарынан О. Бөлөбалаевдин, К. Маликовдун, Т. Үмөталиевдин, К. Жунусовдун, К. Артыкбаевдин, С. Жусуевдин, М. Кудаевдин ырларын которгон.

Ю. Смышляев 1967-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Пишпектин дубалында. (Драмалык поэма). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1964. 80 бет.

Жылдыздуу этюд. (Поэма.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 48 бет.

КОТОРМОЛОРУ

Орус тилинде

Бөлөбалаев О. **Ашимжан.** (Поэма.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 83 бет.

Жунусов К. **Жүрөк сүйөт.** (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 80 бет.

Кудаев М. **Чабандын ою.** (Ырлар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 25 бет.

Жакыпбеков А. **Кыпкызыл булут.** (Аңгемелер). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 72 бет. (М. Ватагин, С. Фиксин менен бирге.)

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

Жашоо кумары.— «Комсомолец Киргизии», 1966, 10-июль.
Кыштак мени чакырат.— «Ленинский путь», (Ош), 1973, 5-май.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАРЫ.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 406—407-беттер.

АКМАТБЕК СОЛТОБАЕВ

Акматбек Солтобаев 1929-жылы Чүй районундагы Ак-Бешим селосунда кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

А. Солтобаев 1937-жылы мектепке кирип, 10-классты 1948-жылы комсомолдун райондук комитетинин секретары болуп жүрүп, экстерно бүтөт.

1946-жылдан 1948-жылдын февралына чейин Ак-Бешим орто мектебинин 5—7-класстарына тил жана адабияттан сабак берет. 1948-жылы Кыргызстан ЛКСМ Чүй райком комсомолунун экинчи секретары болуп шайланат. 1950-жылдын февралынан 1951-жылдын сентябрына чейин ошол эле райком комсомолдун биринчи секретары болуп иштейт. Андан кийин ВЛКСМ БКнын алдындагы Борбордук комсомолдук мектепке окууга жиберилет да ден соолугуна байланыштуу бүтө албай калат.

1952-жылы Кыргызстан КП Чүй райкомунун пропаганда жана агитация бөлүмүнүн башчысы болуп 1954-жылдын аягына чейин иштеп, андан кийин газеталык кызматка которулат. 1954-жылдан 1960-жылга чейин «Кызыл эгинчил», «Чуйская правда» (бул газета орус жана кыргыз тилинде чыгуучу) жана «Чүй правдасы» газеталарына редактордук кылат. 1960-жылы «Чалкан» журналынын жооптуу секретарлыгына дайындалат да ошол жылы партиянын Чүй райондук комитетинин экинчи секретарлыгына шайланып, 1961-жылдын апрелине чейин иштейт.

1961-жылдын 8-апрелинен 1967-жылдын июлуна чейин «Жаш ленинчи» журналынын редактору, 1969-жылдын апрелине чейин «Кыргызфильм» киностудиясынын директору, 1969-жылдан бери «Кыргызстан» басмасынын башкы редактору.

А. Солтобаев 1944-жылдан ыр жаза баштайт. Биринчи ыры Чүй райондук «Кызыл эгинчил» газетасында жарыяланат. «Ал күндөрдө» деген пьесасы 1946-жылы мектептин көркөм чыгармачылык коллективинде жана райондук маданият үйүнүн сценасында коюлган. «Ленинчил жаш» газетасына, жаш

акындардын жыйнагына бир канча ырлары басылган. Республикабыздын музыкалык искусствосуна арналган макалалары, ошондой эле көп сандаган очерктери менен репортаждары «Ала-Тоо» журналында, «Советтик Кыргызстан», «Ленинчил жаш» газеталарынын беттеринде 1954-жылдан бери жарыяланып келе жатат.

А. Солтобаев ВЛКСМ БКнын Ардак грамоталары, «Эмгектеги каармандыгы үчүн» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары жана грамоталары менен сыйланган.

А. Солтобаев 1951-жылдан КПССтин, 1969-жылдан СССР жазуучулар Союзунун, 1959-жылдан СССР журналисттер Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырдан чыккан сыр. (Аңгемелер.) Тестиер балдар үчүн, Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1964. 107 бет.

Жерде эрдик түгөнбөйт. (Повесть менен аңгемелер.) Мектеп жашындагы тестиер балдар үчүн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 117 бет.

Бүтпөгөн дептер. (Повесть жана аңгемелер.) Мектеп жашындагы тестиер балдар үчүн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 135 бет.

Алтын казык. (Повесть менен аңгемелер.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 168 бет.

Бурулча. (Повесть менен аңгемелер.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 219 бет.

Чолок көчөлүк курбулар. (Повесть жана аңгемелер). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 185 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Казакевич Е. **Көк дептер.** (Повесть.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 150 бет.

Коллектив. **Кеменгер жөнүндө аңгемелер.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 138 бет.

Гайдар А. **Жеңилип, жеңип жүргөнбүз.** (Повесть). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 149 бет.

Коллектив. Араб аңгемелери. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 197 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Дордош.— «Советтик Кыргызстан», 1960, 14-апрель.

Арсланбабды аралап.— «Ленинчил жаш», 1961, 10-март.

Шаңга бөлөгөн Шамалды-Сай.— «Советтик Кыргызстан», 1961, 11-ноябрь.

Операнын оңолушун күтөбүз? — «Мугалимдер газетасы», 1961, 14-ноябрь.

Турмуш сыноосу.— «Советтик Кыргызстан», 1962, 23-январь.

Музыканттын таалайы.— «Ленинчил жаш», 1963, 16-июнь.

Оркестр жана комуз.— «Ленинчил жаш», 1963, 16-июнь.

Музыкалык искусствонун таза болушу үчүн.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 12-март.

Айылдык жаштар ырдаса.— «Ленинчил жаш», 1964, 20-май.

Ала-Бел — акыркы бийиктик. (К. Жуманазаров менен биргелешип жазылган.) — «Ленинчил жаш», 1964, 13-сентябрь.

Чоң казатка аттангандар. (К. Жуманазаров менен биргелешип жазылган.) «Ленинчил жаш», 1964, 28-сентябрь.

Көңүл кушу.— «Ленинчил жаш», 1965, 19-май.

Ак карлуу тоонун боорунда.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 28—29-апрель.

Элге чачылган байлык.— «Мугалимдер газетасы», 1966, 12-ноябрь.

Сагыйпа менен Асанбек. «Ленинчил жаш», 1966, 20-ноябрь.

Талант элге таандык. (Сагыйпа Чечейбаевага ачык кат) — «Кыргызстан маданияты», 1969, 19-февраль.

Зейнептин ыры. «Кыргызстан маданияты», 1972, 23-февраль.

Музыкалык таасирлер. (Обон чыгаруучулар жана алардын аткаруучулары жөнүндө) «Ала-Тоо», 1972, № 4, 134—144-беттер.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Абдраимов Ж. **Күндөлүк тыянагы.**— «Кыргызстан маданияты», 1969, 9-апрель.

Ш. Үмөталиев. **Турмуш баяны.** Китепте. «Кыргызстан» басмасы, 1976, 275—280-беттер.

Ш. Үмөталиев. **Турмуш баяны.**— «Кыргызстан маданияты», 1975, 29-май.

ЗУУРА СООРОНБАЕВА

Акын жана прозаик Зуура Сооронбаева 1924-жылы Пржевальск районуна караштуу Жолголот айлында кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. З. Сооронбаева орто мектепти бүтүргөндөн кийин 1948-жылдан тартып «Ысык-Көл правдасы» газетасында иштейт.

1947—1948-жылдары «Ысык-Көл правдасы» газетасында жаш акындын алгачкы «Эки жаш», «Кечээки жоокер», «Учкуч кыз», «Сүйөмүн» деген ырлары басылып чыккан.

Кийинки жылдарда анын көп ырлары республикалык газета, журналдардан, альманахтардан жарык көрдү.

1960-жылы «Менин айлым» аттуу биринчи ырлар жыйнагы жарыкка чыкты.

Зуура Сооронбаева 1953-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

Ал «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Менин айлым. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 71 бет.

Достук. (Ырлар жана поэмалар жыйнагы.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 99 бет.

Жетимдер. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 124 бет.

Астра гүлү. (Повесть жана аңгемелер) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 239 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

«Перзенттин зары».— «Ысык-Көл правдасы», 1971, 23-июль.
Китеп кантип жазылат? — «Ленинчил жаш», 1971, 30-декабрь.
Ош театрынын гастролу.— «Ысык-Көл правдасы», 1973, 29-июнь.
Натыйжалуу аракеттер.— «Ысык-Көл правдасы», 1974, 13-февраль.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас. 1958, 178-бет.

Токтосунов М. **Менин айылым.** «Советтик Кыргызстан», 1960, 28-июнь.

Чомолоев К. **Жетимдер жетилди.** «Ысык-Көл правдасы», 1971, 6-август.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 320—321-беттер.

Бейшенбаев К. **Акын-прозаик.** (Зуура Сооронбаева 50 жашта.) «Кыргызстан маданияты», 1974, 21-ноябрь.

Айтбаева А. **Чыгармачыл өмүр.** Жазуучу Зуура Сооронбаева 50 жашта. «Кыргызстан аялдары», 1974, № 11, 18 бет.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 195-бетте.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 408—409-беттер.

АСАНБЕК СТАМОВ

Жазуучу, Кыргызстан Ленин комсомолу атындагы сыйлыктын лауреаты Асанбек Стамов 1938-жылы Москва районунун (мурдагы Петровка району) Чоң-Арык селолук советинде колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. А. Стамов 1947-жылы жети жылдык мектепке кирип, аны 1954-жылы бүтүрөт. Ошол жылы Фрунзе шаарына келип, профтехучилищага өтөт.

Бирок училищаны бүтпөстөн, Москва районундагы Буденный атындагы орто мектепте окуп, аны 1957-жылы бүтүрөт да, Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине кирет. Университеттин толук курсун 1962-жылы бүтүрүп, 1964-жылга чейин Токмок шаарындагы мектеп-интернатта мугалимдик кесипте иштейт. 1968-жылы радио комитетте кабарчы, андан соң «Кыргызстан» басмасынын старший редактору, ал эми 1969-жылы Кыргызстан Компартиясынын Борбордук Комитетинде жооптуу кызматкер, ошол эле жылдын аягында «Кыргызстан» басмасынын директору болуп дайындалат.

1973-жылдан бери Кыргызстан маданият министринин биринчи орун басары болуп иштеп келе жатат.

Анын адабий чөйрөгө аралашуусу 1960-жылдан башталат. Ошол жылы «Ала-Тоо» журналына «Таанышуу» деген аңгемеси басылып, 1961-жылы ошол эле журналга «Ата» деген повести чыгат.

А. Стамовдун биринчи китеби 1966-жылы «Таанышуу» деген ат менен жарык көрдү. Андан кийин ал «Кеч күздө» жана «Жаңы тууган» деген жыйнактардын автору болду.

1975-жылы «Жаңы тууган» аттуу повестине Кыргызстан Ленин Комсомолу атындагы сыйлыктын лауреаты деген наам ыйгарылды.

А. Стамов 1965-жылдан бери КПССтин, 1969-жылдан СССР жазуучулар Союзунун, 1967-жылдан СССР журналисттер Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Таанышуу. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 163 бет.

Кеч күздө. (Повесттер жана аңгемелер.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 280-бет.

Жаңы тууган. (Повесттер жана аңгемелер) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 182-бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Шерфих Хаис Кыргызстанда мейманда. (Жол эскермелери.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 96 бет.

Азис Несин. **Түрктөрдүн радиосу.** «Ала-Тоо», 1968-ж., № 9, 12—15-бет.

Муса Жалил. **(Алтын чач)** прологу бар 3 актылуу либретто. «Ала-Тоо», № 7, 1973-ж. (А. Медетбеков менен бирге.)

Виктор Тельпугов. **Белек.** «Кыргызстан маданияты», 1968-ж., 16-октябрь, 2—4-беттер.

Тургенев И. С. **Проза жөнүндөгү ырлар.** китепте: Биринчи махаббат «Кыргызстан» басмасы 1968-ж. 169-бет.

МАКАЛАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

«Байчечекей» — Алгачкы гүл. «Ленинчил жаш», 1964, 28-август.

Бүгүнкү күндүн каарманы жөнүндө.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 23-январь.

Күрөшкө чакырган каармандар.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 21-февраль.

Чыгармачылык байланыш.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 2-апрель.

Үмүт ойготкон чыгарма.— «Ленинчил жаш», 1964.

Орус тилинде

Биздин ажырагыс жолдошубуз.— «Советская Киргизия», 1972, 13-декабрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Баялинов К. **Илгери жылган жетет.**— «Литературная газета», 1974, 30-октябрь.

Лебедева Л. И. **«Жөнөкөй баян».**— Журнал «Дружба народов», 1975. № 11.

Ч. Айтматов — «Вечерняя газета», 1975, 31-январь.

Кыргыз тилинде

С. Өмүрбаев. **Чоң турмуштун бир үзүмү.**— «Кыргызстан маданияты», 1975, 12-июнь.

Т. Касымбеков. **Жаңы тууган жөнүндө ой.**— «Кыргызстан маданияты», 1974, 7-март.

А. Медетбеков. **Поэтикалуу повесть.**— «Кыргызстан маданияты», 1975, 17-апрель, 14—15-бет.

А. Акжолов. **Турмуш чындыгынан жаралган чыгарма.**— «Ала-Тоо», 1975, № 7.

С. Тургумбаев. **Жаш адамдын дүйнөсү.**— «Кыргызстан маданияты», 1971, 7-апрель.

К. Асаналиев. **Биринчи планда азыркы адам.** (Кыргыз повесттери жөнүндө).— Советтик Кыргызстан», 1974, 24-февраль.

ДҮЙШӨН СУЛАЙМАНОВ

Балдар жазуучусу Дүйшөн Сулайманов 1929-жылы 5-майда Сокулук районундагы Жыламыш селосунда азыркы «Дружба» колхозунда дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

1946—47-окуу жылдарында Фрунзе шаарында А. С. Пушкин атындагы № 5 кыргыз орто мектебин бүтүргөндөн кийин, Сокулук районундагы Калинин орто мектебинде мугалим, пионер вожатый болуп иштеген.

1948-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине кирип 1952-жылы бүтүрүп чыгат. 1952—1954-жылдары Кыргыз ССР илимдер Академиясынын тил жана адабият институтунда кенже илимий кызматкер, 1955-жылдан 1959-жылга чейин Кыргызмамбастын көркөм адабият редакциясында редактор, 1960-жылдан бери «Мектеп» басмасынын балдар адабиятынын редакциясынын старший редактору болуп иштейт.

Д. Сулайманов чыгармачылык ишке университетте окуп жүргөндө эле киришкен. Ал өз чыгармачылыгын ыр жазуу менен баштаган. Анын «Күз айы» аттуу биринчи ыры 1948-жылы «Ленинчил жаш» газетасына жарыяланган.

Д. Сулайманов окууну бүтүргөндөн кийин адабий сын макалаларды жазууга активдүү киришкен. Ал Токтогул, Тоголок Молдо ж. б. акын-жазуучулар, фольклор, эпостор жөнүндө адабий макалалардын автору. Ал 1960—1961-жылы орусча жана кыргызча чыккан «Кыргыз Совет адабият тарыхынын очеркин» жазууга катышкандардын бири.

Д. Сулайманов 50-жылдардын ичинде Токтогулдун толук чыгармаларынын бир томдугун түзүп, ага баш сөз жана коментария жазган, Тоголок Молдонун, Калык Акиевдин, А. Жутакеевдин, Осмонкул Бөлөбалаевдин тандалган ырларынын бир томдуктарын, «Кожожаш» эпосун ж. б. жыйнактарды түзгөн. К. Эшмамбетов менен бирдикте кыргыз жомокторун иштеп чыгып, биринчи жолу өзүнчө китеп кылып чыгарган.

Д. Сулайманов 1970-жылдан СССР жазуучулар Союзунун, 1957-жылдан СССР журналисттер Союзунун мүчөсү.

1967-жылы СССР Министрлер Советинин алдындагы Басма комитетинин «Басманын отличниги» деген значогу, бир нече жолу Ардак грамоталары жана дипломдору менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз эл жомоктору (К. Эшмамбетов менен бирдикте.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957, 176 бет.

Бала жана Балык. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961, 16 бет.

Кыргыз эл жомоктору. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961, 280 бет.

Биздин айылдын балдары. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962, 116 бет.

Булар комсомол. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964, 88 бет.

Мен эмнени жек көрөм! Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965, 84 бет.

Аттын жонуна өскөн коон. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966, 16 бет.

Жол. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968, 156 бет.

Меке чал. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 16 бет.

Жолборс терисин жамынган музоо. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970, 16 бет.

Талант издери. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971, 186 бет.

Чокчолой баатыр. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971, 16 бет.

Кыргыз эл жомоктору. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972, 172 бет.

Сыйкырдуу сандык. (Он китеп) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973, 120 бет.

Менин досторум. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973, 176 бет.

Орус тилинде

Дархан жана Чычкан кыштактарындагы кыргыз колхозчуларынын турмушу. (С. Абрамзон, К. И. Антипина менен бирдикте.) Москва, изд. АН СССР, 1958, 334 бет.

Меке чал. Фрунзе, «Мектеп» басмасы», 1970, 16 бет.

Жолборс терисин жамынган музоо. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971, 16 бет.

Кыргыз Совет адабияты (жыйнак С. Жажиев менен бирдикте.) Кыргызмамбас, 1958, 56 бет.

КОТОРМОЛОРУ

Корней Чуковский. **Телефон.** Бармалей. Фрунзе. Кыргызокуупедмамбас, 1963, 16 бет.

К. Чуковский. **Крокодил.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас. 1964, 36 бет.

Индия эл жомоктору. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958, 156 бет.

Виноградов. **Кыргыз ССРинин музыкалык маданияты.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 38 бет.

Е. Тараховская. **Жандуу суу тууралуу жомок.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 48 бет.

К. Чуковский. **Укмуштуу дарак.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968, 62 бет.

Ага-нии Гримм. **Жомоктор.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 215 бет.

К. Чуковский. **Жомоктор.** «Мектеп» басмасы, 1976.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Менин жерим.— «Кызыл Кыргызстан», 1952, 9-март.

Дагы бир жолу Т. Үмөталиевдин ырлары жөнүндө.— «Ленинчил жаш», 1953, 6-март.

Балдар үчүн баалуу чыгарма.— «Ленинчил жаш», 1953, 9-август.

Чеберчилик жөнүндөгү талкууга карата.— «Ленинчил жаш», 1954, 21-июль.

Токтогул — кыргыз элинин акыны,— «Ленинчил жаш», 1954, 26-сентябрь.

«Кубат» поэмасы тууралуу.— «Кызыл Кыргызстан» 1954, 10-январь.

Орус элинин улуу жазуучусу (А. Чехов) — «Кыргызстан пионери», 1954, 17-июль.

Тандалган ырлар татыктуу болсун.— «Ленинчил жаш», 1955, 16-октябрь.

Токтогул Сатылгановдун чыгармаларындагы атеисттик көз караштар.— «Коммунист» 1955, № 9, 19—25-беттер.

Адабий мурастарды жыйноого жана бастырууга көңүл бурулсун.— «Ленинчил жаш», 1956, 3-октябрь.

Кыргыз элинин социалдык-турмуштук поэмалары. Тил, адабият институтунун эмгектери, VIII чыгышы, 1957, 43—55-беттер.

Дархан жана Чычкан селосунун ооз эки чыгармалары жана жергиликтүү акындары. Тил, адабият институтунун эмгектери, VII чыгышы. 1956, 35—49-беттер.

Токтогул Сатылганов. Китепте: чыгармаларынын толук жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956, 5—22-беттер.

Абдыкалык Чоробаев. Китепте. Жаңыл Мырза. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956, 3—9-беттер.

Кожожаш эпосу тууралуу. Китепте: Кожожаш, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956, 3—12-беттер.

Миң бир түн жомогу жөнүндө. Китепте, Миң бир түн. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957, 3—6-беттер.

Калык Акиев. Китепте: **Тандалган ырлар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957, 3—9-беттер.

Кыргыз элинин жөө жомоктору. Китепте: Кыргыз эл жомоктору, Кыргызмамбас, 1957, 3—11-бет.

Осмонкул Бөлөбалаев. Китепте: тандалган чыгармалар, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 3—17-беттер.

Кыргыз эл жомоктору жөнүндө. Китепте: Кыргыз эл жомоктору. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960, 3—10-беттер.

Горький — балдардын досу.— «Ленинчил жаш», 1962, 3-октябрь.

Кайгылуу Какейдин автору.— «Кыргызстан аялдары», 1966, № 9,

Балдар адабиятына 40 жыл. — «Жаш ленинчи», 1966, № 9.

Жаңы чектерге карай.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 23-июнь.

Баш сөз ордуна. Китепте: Алыкул Осмонов. Пионер ыры. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974, 3—6-беттер.

Баш сөз ордуна. Китепте А. С. Пушкин. Жомоктор. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974, 3—6-беттер.

ИСРАИЛ
СУЛАЙМАНОВ

Акын, жазуучу Исраил Сулайманов 1919-жылы Кара-Суу районуна караштуу Талдык селосунда кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

1940—1946-жылга чейин Советтик Армиянын катарына чакырылып, Улуу Ата Мекендик согушка катышты.

Армиядан кийин 1946-жылдан 1951-жылга чейин Талдык селосундагы Киров атындагы толук эмес орто мектебинде мугалим болду. 1951-жылы Ош пединститутуна кирип, аны 1955-жылы бүтүп чыкты. Кийин мектепте мугалим, райОНОдо инспектор, 1958-жылдан 1964-жылга чейин райондук, областтык газеталарда иштеди.

1946-жылы И. Сулаймановдун «Ак була» аттуу ырлар жыйнагы жарык көрдү. Кийин анын прозалык чыгармалары газета-журналдарга жарыяланып, өзүнчө китеп болуп чыкты.

И. Сулайманов Улуу Ата Мекендик согуштун мезгилинде «Согуштагы каармандыгы үчүн», «Берлинди алгандыгы үчүн» жана башка медалдар менен сыйланган.

И. Сулайманов 1957-жылдан КПССтин, 1967-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ак була (Ырлар жыйнагы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 41 бет.

Токой күңгүрөнөт. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 150 бет.

Ал кайра келет. Аңгемелер, (Жаштар үчүн.) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 164 бет.

Мүнөздөр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Негизги соккунун багыты. «Боштондукка чыгаруу» киноэпопеясынын үчүнчү фильми.— «Ленин жолу», 1971, 26-август.

Кубаныч эпкини. (Комузчу Б. Мадазимов жөнүндө.) — «Ленин жолу», 1971, 18-сентябрь.

Жазуучу Ж. Мавлянов 50 жашта.— «Ленин жолу», 1973, 23-октябрь.

Драматург М. Жакыпов 50 жашта.— «Ленин жолу», 1973, 2-ноябрь.

Председатель. Очерк.— «Кыргызстан аялдары», 1974, № 8, 10—11-беттер.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Арстанбеков М. Изденүү издери.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 4-январь.

ОМОР СУЛТАНОВ

Акын жана прозаик Омор Султанов Жети-Өгүз районуна караштуу Тосор айлында 1935-жылы кызматкердин үй-бүлөсүндө туулган.

О. Султанов Барскоон орто мектебин 1953-жылы бүтүрүп чыгат.

Акындын адабиятка болгон шыгы орто мектепте окуп жүргөн кезинде башталат. Мектептин кереге газетинде ырлары, макалалары жарык көрүп турат. Райондук, областтык газеталарга кабарлар жазат.

1954—1959-жылдары Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинде окуйт. Ошону бүтүргөндөн кийин «Ала-Тоо» журналына адабий кызматкер болуп иштей баштайт.

Акындын басма жүзүндө жарык көргөн алгачкы ыры 1957-жылы «Ленинчил жаш» газетасына жарыяланган, «Жазгы жаан» аттуу лирикалык ыр эле.

О. Султановдун «Тоо күндөрү» аттуу ырлар жыйнагы 1961-жылы, «Жылдыздуу түндөр» аттуу экинчи ырлар жыйнагы 1965-жылы чыккан.

«Ар дайым мени менен» аттуу ырлар жана поэмалар жыйнагы 1971-жылы орус тилинде жарык көрдү.

«Ак жол, көк асман», «Улуу дайра» повесттер жыйнагы О. Султановдун прозалык чыгармалары. Ал булардан башка эмгек каармандары жөнүндө бир канча очерктердин автору.

О. Султанов «Кыргызфильм» киностудиясы тарабынан 1971-жылы чыгарылган «Төкмө» аттуу документалдуу фильмдин, 1973-жылы көрүүчүлөргө тартуулаган «Ак куулар конгон айдың көл» аттуу толук метраждуу көркөм фильмдин сценарийлеринин (К. Өмүркулов менен бирдикте) автору.

Ал кыргыз тилине азыркы кездин көрүнүктүү акындары Расул Гамзатовдун, Кайсын Кулиевдин, Евгений Евтушенконун, Владимир Цыбиндин, Виталий Коротичтин, Эдуардас Межелайтистин, совет поэзиясынын классиги

В. В. Маяковскийдин атактуу программалуу ырын, Чили акыны Пабло Неруданын ырларын кыргыз тилине которгон. Түрк элинин улуу акыны, коммунист Назым Хикметтин айрым ырлары да Омор Султанов тарабынан которулган.

Москвадагы «Советский писатель» басмасы О. Султановдун «Ысык-Көлдүн шамалында» аттуу жыйнагын 1973-жылы орус тилинде бүткүлсоюздук окурмандарга тартуулады. Мындан башка анын чыгармалары борбордук басма сөздөрдө жана СССР элдеринин, ошондой эле болгар, француз сыяктуу чет эл тилдерине которулуп чыккан.

Омор Султанов 1968-жылдан КПССтин, 1964-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү. 1971-жылы Кыргызстан жазуучуларынын V съездинде Кыргызстан жазуучулар Союзунун башкармасынын жана анын президиумунун мүчөсү, жазуучулар союзунун башкармасынын секретары болуп шайланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тоо күндөрү. Ырлар жана поэма. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961, 90 бет.

Жылдыздуу түндөр. Ырлар жана поэма. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 116 бет.

Ак жол, көк асман. Повесттер. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967, 224 бет.

Отузунчу станция. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968, 87 бет.

Аэропанорама. Ырлар жана поэма. Фрунзе, «Кыргызстан», басмасы, 1970, 102 бет.

Улуу дайра. Повесттер. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972, 294 бет.

Ак куулар конгон айдың көл. 1973, «Кыргызфильм» студиясы чыгарган.

Көз ирмем. Ырлар жана поэмалар, «Кыргызстан» басмасы, 1975, 140 бет.

Орус тилинде

Ар дайым мени менен. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971, 107 бет.

Ак жол, көк асман. Повесть. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 400 бет.

Ысык-Көлдүн шамалы. Ырлар жана поэма. Москва, «Советский писатель», 1973, 109 бет.

Ак куулар конгон айдың көл. Кыргызфильм студиясы чыгарган. 1973.

Өспүрүмдөр. Кино повесть (Авторлош), Фрунзе, «Литературный Киргизстан», 1972.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тендряков В. **Чие түйүн.** Повесть (Коллектив.) Орус мейкини. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1962, 500 бет.

Гамзатов Р. Бийик жылдыздар. Ырлар (Коллектив.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964, 250 бет.

Кулиев К. Аскадагы от. Ырлар жыйнагы. (Коллектив.) Фрунзе «Кыргызстан» басмасы, 1969. 206 бет.

Аалам үнү. Дүйнө акындарынын ырлары. (Коллектив.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970, 247 бет.

Гүл деңизи. Латыш акындарынын ырлары. (Коллектив.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы. 1971, 240 бет.

Достук гүлдестеси. Боордош элдеринин акындарынын ырлары. (Коллектив.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972, 161 бет.

Неруда Пабло. Чилинин таштары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973, 82 бет.

Гүлстан оттору. Өзбек жана кара калпак акындарынын ырлары. (Коллектив.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970, 210 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ак Калпак алыстан даана көрүнөт.— «Ленинчил жаш», 1957, 14-август.

Талаадагы ак кайың.— «Ленинчил жаш», 1957, 9-октябрь.

М. Жангазиевдин жаңы повести.— «Ала-Тоо», 1958, № 2. 150—152-беттер.

Бир сырдуу адам.— «Ала-Тоо», 1960, № 5. 101—106-беттер.

Эмгек бар жерде — бакыт бар.— «Ала-Тоо», 1960, № 6, 99—104-беттер.

Акын мезгилдин жарчысы болуу керек.— «Ала-Тоо», 1960, № 7, 100—104-беттер.

Поэмалар жөнүндө олуттуу сөз болсун.— «Ала-Тоо», 1960, № 11, 117—124-беттер.

Рахмат, профессор.— «Ала-Тоо», 1961, № 4, 45—52-беттер.

Кел берилейт келечек.— «Ленинчил жаш», 1961, 20-декабрь.

Борис Ручьев.— «Советтик Кыргызстан», 1962, 12-сентябрь.

Амандын атасы согушта өлгөн.— «Ала-Тоо», 1963, № 7.

Кийинки кездерде.— «Ала-Тоо», 1965, № 10, 128 бет.

Колхоздун башкармасы.— «Ала-Тоо», 1966, № 1, 117—126-беттер.

Чыгармачылык пландар.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 22-январь.

Жакшы ыр эмне үчүн керек.— «Ленинчил жаш», 1969, 12-август.

Ак кырлуу тоонун кумайда.— «Ленинчил жаш», 1969, 5-июль.

Ленин жүргөн жерлерде.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 8-январь.

Жүрөккө толгон сыймык.— «Мугалимдер газетасы», 1970, 22-апрель.

Данктуу адамдын трагедиясы.— «Ала-Тоо», 1970, № 9, 133—137-беттер.

Адамдар эмнени айтат.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 4-ноябрь.

Сапатка карай.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 4-август.

Өнүккөн адабият.— «Ленин жолу», 1971, 4-октябрь.

Жаш калемдерге камкордук.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 26-январь.

Жаштардын чыгармачылыгы жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1972, № 7, 140—150-беттер.

Почта.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 26-октябрь.

Тунгуч паровоз жөнүндө күү.— «Советтик Кыргызстан», 1972, 24-декабрь.

Орус тилинде

Париждеги жолугушуу.— «Советская Киргизия», 1957, 14-ноябрь.

Интервью.— «Комсомолец Киргизии», 1962, 8-июль.

«Комсомолец Киргизии» газетасынын анкетасына жооп.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 22-ноябрь.

Председатель.— «Литературный Киргизстан», 1966, № 3, 33—36-беттер.

Москва—Шушенское—Красноярск.— «Литературный Киргизстан», 1970, № 2, 38—44-беттер; «Советская Киргизия», 1970, 19-апрель.

Биздин бакыт — достукта.— «Комсомолец Киргизии», 1970, 4-апрель.

Ильичтин тилеги.— «Комсомолец Киргизии», 1970, 16-апрель.

Биринчи паровоз жөнүндөгү күү.— «Гудок», 1972, 2-апрель.

Украин тилинде

Адам тагдырлары ушундай.— «Литературна Украина», 1972, 29-июнь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Карымшаков С. Бир поэманын тагдыры жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1961, № 2, 113—117-беттер.

Бейшенбаев К. Тоо күндөрү.— «Ленинчил жаш», 1962, 22-август.

Айтматов Ч. Адабияттын жаш граждандарына.— «Ала-Тоо», 1964, № 11, 108—113-беттер.

Токтогулов А. Кардиограмма.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 5-март.

Максаттуу күндөр.— «Ленинчил жаш», 1968, 30-март.

Эралиев С. «Отузунчу станция».— «Кыргызстан маданияты», 1969, 12-февраль.

Даутов К. Катаал күндөргө кайрылганда.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 9-апрель.

Касымов И. «Отузунчу станция».— «Ленинчил жаш», 1969, 12-август.

Сезим дүбүрттөрү.— «Ленинчил жаш», 1970, 10-февраль.

Чойбеков И. Бийиктик, алыстык, мейкиндик.— «Ала-Тоо», 1971, № 1, 155—160-беттер.

Токтогулов А. Көркөм сөз милдети.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 8-сентябрь.

Акындын тили сайрамак.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 5-январь.

Сейталиев М. Улуу дайра.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 16-август.

Семеновский В. Ак куулар эмнеге учуп келишет? — «Кыргызстан маданияты», 1974, 9-май.

Жийдеева Г. Поэзияны котору маданияты жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1974, № 9, 145—155-беттер.

Орус тилинде

Карымшаков С. Изденүү жолунда.— «Комсомолец Киргизии», 1966, 6-июль.

Золотусский И. Энеке, атты такала.— «Литературная газета», 1968, 10-июль.

Комаров А. Мекенди сүйүү.— «Советская Киргизия», 1969, 19-март.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 410—412-беттер.

Тимирбаев В. Иш, турмуш, шыктануу.— «Литературный Киргизстан», 1971, № 4, 114—115-беттер.

Гусев В. Унутпай турган чындык.— «Литературная газета», 1971, 28-июль.

Абдыгулов Т. Дайыма мени менен.— «Комсомолец Киргизии», 1972, 10-февраль.

Жеткендик.— «Советская Киргизия», 1972, 25-февраль.

Вакуленко В. Ысык-Көлдүн шамалында.— «Комсомолец Киргизии», 1973, 16-август.

Губарева Н. Чилинин таштары.— «Советская Киргизия», 1973, 23-октябрь.

Вакуленко В. Омор Султановдун лирикасы.— «Литературное обозрение», 1973, № 10, 59—60-беттер.

Жирков А. Мезгилдердин байланышы.— «Комсомолец Киргизии», 1973, 20-ноябрь.

Мында ак куулар келет.— Новые фильмы, 1973, № 12.

Уманская Е. Эмне үчүн поэма? — «Литературное обозрение», 1974, № 2, 47—50-беттер.

Ольшанская Е. Балдар фильми деген эмне? — «Советская культура», 1974, 26-февраль.

Семеновский В. Эмне үчүн ак куулар келет.— «Вечерний Фрунзе», 1974, 19-август, «Советский экран», 1974, № 24, 2-бет.

ТҮГӨЛБАЙ СЫДЫКБЕКОВ

Советтик кыргыз жазма адабиятынын негиз салуучуларынын бири, Мамлекеттик сыйлыктын лауреаты, Кыргыз ССР илимдер Академиясынын академиги, Кыргызстандын эл жазуучусу Түгөлбай Сыдыкбеков 1912-жылы азыркы Түп районуна караштуу Кен-Суу айлында кедей-дыйкан үй-бүлөсүндө туулган.

Түгөлбай үч жашында атадан жетим калып, эненин тарбиясында өсөт. Жазуучунун атасы Сыдыкбек жоош, токтоо, жайбаракат олтуруп өткөн-кеткенден кеп салып, жөө жомок айтканды жакшы көргөн адам болуптур. Энеси Айымкан ачык, шайыр, кайраттуу, кепке чечен, кошокчу, тогуз уул, сегиз кыздын энеси экен.

Жаш Түгөлбай жыйырманчы жылдардан баштап айылдык мектепте окуйт. Анан ал Пржевальскийге барып А. П. Чехов атындагы башталгыч орус мектебинен окуп, аны 1927-жылы бүтүрөт. 1928-жылы ошол эле шаардагы Н. К. Крупская атындагы орус мектебинен бир кыш окугандан кийин Фрунзедеги айыл-чарба техникумуна келип кирет. 1931-жылы январь айында Ашхабад шаарында жаңы ачылган Орто Азиялык зоовет институтуна барып, анда кой чарба өстүрүү факультетинен окуп жүрөт. Ден соолугуна байланыштуу ал окуусун таштоого аргасыз болот.

Ушунткен жаш акын катуу ооруну жеңүү менен бирге жаш каламын такшалтып, чыгармачылык ишинде да ийгиликтүү иштеп жүрдү. Ал 1927-жылы комсомолго өтөт. 1932-жылдын башынан тартып, ден соолугунун мүмкүнчүлүк беришине жараша үзүл-кесил «Ленинчил жаш» газетасында, Кыргыз мамлекеттик басмасында бөлүм башчылык милдеттерин аткарып кызмат иштеп жүрдү.

Т. Сыдыкбеков бала кезинен эле жомокко, кеп-сөзгө көңүл буруп, өтө кызыгат. Кат таанып, китеп окуй баштагандан тартып эле ал адабиятка көңүл буруп, өзү да жазууга аракеттене баштайт.

Элдик жомоктун сюжетинен пайдаланып «Капкакбай» деген поэма жазат. Бирок, анын баштапкы кол жазмасы жоголуп кеткендиктен, автор өз поэмасын бастыра алган эмес.

1930-жылы Биринчи Май күнү Т. Сыдыкбековдун «Булар кимдер?» деген ыры «Ленинчил жаш» газетасына басылуу менен жаш таланттын чыгармачылык жолу ачылат. Кийинчерээк жаш акындын «Чал комузу» деген көлөмдүү поэмасы «Чабуул» журналына жарыяланат.

Жаш автордун алгачкы ырлары, поэмалары негизинен эмгекке, чачыранды кыргыз айлына маданияттын келишине арналган. Мисалы, «Окуу», «Маданият өзгөрдү», «Радио жаңы айылда», «Эмгек элдин азыгы» деген ырларында Түгөлбай конкреттүү темага көңүл бурат. «Чал комузу» революциядан мурдагы эзилген кыргыз эмгекчисинин оор турмушуна арналса, 1933-жылда жазылган «Баатырлар» поэмасы пахтачылардын эмгектеги ийгиликтерине арналат. Ал эми «Кечээки чыйыр, бүгүн даңгыр Памир» деген көлөмдүү ырында автор баштагы кой өтпөгөн капчыгай-ашууларга даңгыр Памир жолу курулганын сүрөттөйт. 1933-жылы «Түн жарчысынан кабар» Памир жолу курулганын сүрөттөйт. 1933-жылы «Түн жарчысынан кабар» деген көлөмдүү поэмасы чыгат, анда чек арачылардын турмушу баяндалат.

Акындын «Күрөш» аттуу алгачкы ырлар жыйнагы 1936-жылы, «Акын булбулу» 1938-жылы, «Күн жарчысынан кабар» 1939-жылы жана 1940-жылы «Ач көз ата» басылды. Ошентип, Түгөлбай поэзия майданында ийгиликтүү иштеп турган кездеринде эле, көлөмдүү роман жазууга талаптанды. «Кең-Суу» аттуу романынын эки китебин 1936-жылга чейин жазып бүтүрөт. Ушуга удаа эле «Ала-Тоодон алтоо», «Абысындар» деген аңгемелерин жазат. 1940-жылы жазуучу «Темир» романын жазып бүтүрдү. Мына ушундан кийин Түгөлбай Сыдыкбеков прозалык чыгарманын артынан биротоло түшкөндөй көрүндү.

Улуу Ата Мекендик согуштун жылдарында Т. Сыдыкбеков чыгармачылык ишине мурдагыдан да тыкан олтурду. Ал «Келиндердин обону», «Ит кутурду» деген ырларды, «Фронтто», «Кыштактын ээлери» деген бир актылуу пьесаларды, «Тарбия», «Пайдага чечилген чатак», «Муздакта» сыяктуу бир катар аңгемелерди жаратты, 1943-жылы жазуучунун «Согуш күндөрүндө» деген китеби чыкты.

1948-жылы жарыкка чыккан «Биздин замандын кишилери» аттуу романы советтик кыргыз адабиятына көрүнүктүү салым болду. Бул роман 1949-жылы Мамлекеттик сыйлыкка арзыды. Соңку жылдарда ал китеп 19 тилге которулду. Алардын ичинен поляк, румын, чех, венгер элдеринин тилдеринде «Биздин замандын кишилери» өз окуучуларын тапты.

Күрдөөлдүү жазуучу улам жыл өткөн сайын тажрыйбасын байытып, каламын курчутууда. Ал баштагы «Кең-Суу» романын кайра иштеп, «Тоо арасында» романынын залкар эки китебин окуучуларга тартуу кылуу менен чоң адабий ийгиликке жетишти.

Жогоруда биз атаган романдардан тышкары Сыдыкбековдун чыгармаларынан «Темир» романы орус жана эстон тилдеринде, аңгемелер жыйнагы орус, азербайжан, венгер тилдерине которулуп басылды. Анын раматылык Калим Рахматуллин менен биргелешип жазган «Манас менен Алмамбет» деген драмасы орус жана өзбек театрларынын сахнасында коюлду. Андан башка да Түгөлбай «Бөрк астында бөрү бар» деген төрт актылуу пьесанын, «Канжар», «Кыштактын ээлери» деген бир актылуу пьесалардын автору.

Көрүнүктүү жазуучу Т. Сыдыкбеков адабияттагы сиңирген эмгеги үчүн Ленин, Эмгек Кызыл Туу ордендери, медалдар жана бир нече ирет Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланды.

Кыргыз ССР Жогорку Советинин үчүнчү, бешинчи жана СССР Жогорку Советинин төртүнчү чакырылыштарында депутаттыкка шайланган. Т. Сыдыкбеков советтик-индиялык маданий байланыш коомунун аткаруу комитетинин вице-президенти, адабият жана искусство боюнча Лениндик сыйлыктын комитетинин мүчөсү. Тынчтыкты сактоонун Советтик жана Кыргыз республикалык комитеттеринин мүчөсү, СССР жазуучулар Союзу менен Кыргызстан жазуучулар Союзунун Башкармасынын мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Күрөш. I жыйнак. Фрунзе, Кыргызмамбас. 1933, 47 бет.

Баатырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1936, 60 бет.

Кең-Суу. Фрунзе—Самарканд, Кыргызмамбас, 1937, 166 бет.

Дагы: **Кең-Суу.** Роман I-китеп. Фрунзе—Казан. Кыргызмамбас, 1941, 220 бет.

Кең-Суу. (Роман) Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1938, 276 бет.

Дагы: **Кең-Суу.** (роман.) 2-китеп. Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1940. 237 бет.

Акын булбул. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе—Казан. Кыргызмамбас, 1938, 83 бет.

Ала-Тоодон алтоо (Очерк.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939, 71 бет.

Түн жарчысынан кабар. Поэма. Фрунзе—Казан. Кыргызмамбас, 1939, 49 бет.

Ач көз ата. Очерк. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940, 27 бет.

Согуштун күндөрүндө. Аңгемелер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943, 137 бет.

Темир. Роман, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1946, 221 бет.

Биздин замандын кишилери. Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1948, 457 бет.

Дагы: **Биздин замандын кишилери.** Роман, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952, 417 бет.

Абысындар. (Аңгемелер, очерктер), Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949, 176 бет.

Тоо балдары. Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953, 309 бет.

Тоо арасында. Роман. 1-китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955, 380 бет.

Тоо арасында. Роман. 2-китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 531 бет.

Достук. (Аңгемелер). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 112 бет.

Күн кызы Нурайымга күйөөлөгөн жер уулу Жанболот жөнүндөгү баян. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 32 бет.

Достук. Тестпер жана өспүрүм балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960, 112 бет.

Көкөй кести. (Ырлар жана поэма) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 250 бет.

Темир. (Роман) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 296 бет.

Батыйна. (Роман). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962, 440 бет.

Абысындар. (Трилогия) 1—2-китеп. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966, 783 бет.

Күн жана анын балдары. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 95 бет.

Адамга кайрылуу. Ырлар, поэмалар жана ачык сөз. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 204 бет.

Чыгармаларынын төрт томдук жыйнагы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969.

т. 1. Ырлар, поэмалар, ачык сөз. Котормолор. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 388 бет.

т. 2. Аңгемелер, пьесалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 361 бет.

т. 3. Темир. Тоо балдары романдары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970, 500 бет.

т. 4. Биздин замандын кишилери. Роман. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970, 412 бет.

Пайдага чечилген чатак. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974, 34 бет.

Орус тилинде

Темир. Роман. «Советский писатель», 1947, 190 бет.

Биздин замандын кишилери. Роман. М., «Советский писатель», 1948, 360 бет.

Тоо арасында. Роман. М., Детгиз. 1948. 168 бет.

Биздин замандын кишилери. М., «Советский писатель», 1949, 363 бет.

Биздин замандын кишилери. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950, 287 бет.

Биздин замандын кишилери. М., Гослитиздат, 1950, 352 бет.

Аңгемелер. М., «Советский писатель», 1950, 200 бет.

Биздин замандын кишилери. М., «Советский писатель», 1951, 368 бет.

Тоо балдары. Повесть. (Орто жаштагы балдар үчүн). М., Детгиз, 1953, 184 бет.

Биздин замандын кишилери. Роман. М., «Советский писатель», 1954, 374 бет.

Тоо балдары. (Повесть), Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 260 бет.

Биздин замандын кишилери. Роман. М., «Советский писатель», 1955, 364 бет.

Тоо арасында. Роман. 1-китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956, 235 бет.

Биздин замандын кишилери. Роман. М., Гослитиздат, 1957, 347 бет.

Тоо арасында. Роман. 1-китеп. М., «Советский писатель», 1957, 276 бет.

Тоо арасында. Роман. 1-китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 283 бет.

Тоо арасында. Роман. 2-китеп. М., «Советский писатель», 1958, 518 бет.

Күн кызы Нурайымга күйөөлөгөн жер уулу Жанболот жөнүндөгү баян. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 36 бет.

Тоо арасында. Роман. 1—2-китеп. М., «Советский писатель», 672 бет.

Тоо арасында. (Роман) 2-китеп. Фрунзе. Кыргызмамбас. 1963, 529 бет.

Темир. (Роман.) М., «Советский писатель», 1965, 212 бет.

Тоо арасында. (Роман.) М., изд. «Известия Советов депутатов трудящихся СССР», 1965, 800 бет.

Чалдын күүсү. Поэма. М., «Советский писатель», 1969, 70 бет.

Зайыптар. Роман. М., «Советский писатель», 1972, 528 бет.

Азербайжан тилинде

Аңгемелер. Баку, Азгосиздат, 1956, 150 бет.

Биздин замандын кишилери. (Роман.) Баку, Азгосиздат, 1962, 372 бет.

Казак тилинде

Биздин замандын кишилери. Алматы, Каз. көркөм адабият басмасы, 1950, 454 бет.

Тоо балдары. Алматы. Каз. көркөм адабият басмасы, 1956. 183 бет.

Тоо арасында. (Роман.) 1-китеп. Алма-Ата, Казгослитиздат, 1961, 434 бет.

Тоо арасында. (Роман.) 2-китеп. Алма-Ата, Казгослитиздат, 1962, 572 бет.

Латвия тилинде

Биздин замандын кишилери. (Роман.) Рига, Латвиздат, 1949, 296 бет.

Литва тилинде

Биздин замандын кишилери. (Роман.) Душанбе, Таджикгосиздат, 1959, 395 бет.

Тоо арасында. (Роман.) 1-китеп. Душанбе, Таджикгосиздат, 1959, 294 бет.

Тоо балдары. (Роман.) Душанбе, Таджикгосиздат, 1961, 272 бет.

Түркмөн тилинде

Биздин замандын кишилери. (Роман.) Ашхабад, Түркмөнмамбас, 1958, 377 бет.

Өзбек тилинде

Биздин замандын кишилери. (Роман.) Ташкент, Узбекгосиздат, 1951, 388 бет.

Биздин замандын кишилери. Кыскартылган вариант. Ташкент, Узбекгосиздат, 1953, 144 бет.

Тоо балдары. (Роман.) Ташкент, Узбекгосиздат, 1961, 384 бет.

Уйгур тилинде

Биздин замандын кишилери. Ташкент, «Шарих хакикаты», 1952. 576 бет.

Тоо балдары. Ташкент, «Шарих хакикаты», 1954, 445 бет.

Украин тилинде

Биздин замандын кишилери. Киев, Гослитиздат, 1953, 346 бет.

Тоо арасында. (Роман.) 1—2-китеп. Киев, Гослитиздат, 1962, 722 бет.

Эстон тилинде

Темир. Таллин. 1957, 225 бет.

Чет тилдеринде

Болгар тилинде

Биздин замандын кишилери. София. 1951, 342 бет.

Венгер тилинде

Биздин замандын кишилери. Будапешт, 1951, 342 бет.
Аңгемелер. Будапешт, 1952. 112 бет.

Поляк тилинде

Биздин замандын кишилери. Варшава, 1951, 359 бет.

Румын тилинде

Биздин замандын кишилери. Бухарест, 1951, 376 бет.

Словак тилинде

Биздин замандын кишилери. Матиса Словенска, Мартин, 1952, 413 бет.

Чех тилинде

Биздин замандын кишилери. Прага, 1951, 364 бет.
Чолпон. («Биздин замандын кишилери» аттуу романдан балдар үчүн кыскартылган вариант) Прага, 1952, 21 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эки акын. (Улуу Акын Токтогулдун 75 жашка чыккан тоюна карата) — «Советтик адабият жана искусство», 1940, № 7, 12—18-беттер.

«Кербез» — «Советтик адабият жана искусство», 1940, № 10—11, 13, 18-беттер.

Таалай жарыгы. — «Кызыл Кыргызстан», 1952, 21-январь.

«Манас» эпосунун элдиги жөнүндө. — «Кызыл Кыргызстан», 1952, 29-май.

Октябрь менен. — «Советтик Кыргызстан», 1952, № 11, 3—7-беттер.

Жашай берет. — «Советтик Кыргызстан», 1953, № 3, 41—45-беттер.

Эң кичинекейлер, эң маанилүүлөр. — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 12-октябрь.

Аалы Токомбаевга ачык кат. — «Советтик Кыргызстан», 1956, № 12, 80—93-беттер.

Баалуу кеңештерди күтөбүз. — «Ала-Тоо», 1958, № 7, 101-бетте.

Толкундуу күндөрдө. — «Ленинчил жаш», 1958, 2-ноябрь.

Ар бир жылдын оту жаңы. — «Советтик Кыргызстан», 1959, 24-февраль.

Тарых илимдеринин доктору. — «Советтик Кыргызстан», 1957, 27-октябрь.

Алп аял, Мээримдүү эне. — «Советтик Кыргызстан», 1960, 31-январь, 2-февраль.

Шаар четинде. — «Ленинчил жаш», 1960, 6-ноябрь.

Ойдун кенчи. — «Ленинчил жаш», 1962, 4-май.

Сүрөтчүнүн бир күнү. — «Советтик Кыргызстан», 1962, 28-сентябрь.

Кыштак четинде. — «Советтик Кыргызстан», 1962, 7-ноябрь.

Тамчы тер. — «Ленинчил жаш», 1962, 18-ноябрь.

Романдын жаралышы. — «Ленинчил жаш», 1962, 5-декабрь.

Тамырсыз дарак көгөрбөйт. — «Ала-Тоо», 1963, № 4. 3—4-беттер.

Көп жылдык дарак. — «Советтик Кыргызстан», 1963, 31-октябрь.

Асыл мурасты уланткан залкар манасчы. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 27-октябрь.

Улуу манасчы Саякбай Каралаевга алкыш. — «Ала-Тоо», 1964, № 11, 4—7-беттер.

Элибиздин асыл күзгүсү. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 25-ноябрь.

Чоң адабияттын жаш өнүмдөрү. — «Ленинчил жаш», 1965, 8-январь.

Кеңешмеден кийинки ой. — «Ленинчил жаш», 1965, 5-февраль.

Улуу адам. — «Жаш ленинчи», 1965, № 11, 1—2-беттер.

Шандан республикам. — «Советтик Кыргызстан», 1966, 28-октябрь.

Эл жөнүндө сөз. — «Ленинчил жаш», 1966, 28-октябрь.

Салам, балдар! — «Кыргызстан пионери», 1966, 9-июль.

Ата-мурасы жөнүндө сөз. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 23-июнь.

Октябрь — достук! — «Кыргызстан маданияты», 1967, 3-ноябрь.

Сыйлыктын биринчи ээлери. — «Ленинчил жаш», 1967, 18-ноябрь.

Акындарга үч суроо. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 29-май.

Жалбырактар жана тамырлар жөнүндө. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 7-август.

Көркөм чыгарманын кымбаты — тил. (Кыргыз жана прозачыларынын жана драматургдарынын кеңешме-семинарында сүйлөгөн сөз.) — «Ленинчил жаш», 1972, 27-январь.

Орус тилинде

«Кербез» — «Советская Киргизия», 1940, 24-ноябрь.

Лениндин жарыгы. — «Литературная газета», 1949, 22-январь.

«Манас» эпосунун элдиги жөнүндө. — «Советская Киргизия», 1952, 29-май.

Китептин тагдыры жөнүндө. — «Советская Киргизия», 1954, 23-июнь.

Эмне жөнүндө жазсаң ошону терең бил. — «Литературная газета», 1956, 11-август.

Адабият элдик мүдөөнү өтөйт. — «Советская Киргизия», 1957, 15-сентябрь.

Бул чоң, ишенимдүү сүйлөшүү болот. — «Советская Киргизия», 1958, 14-октябрь.

Кең горизонт. — «Известия», 1958, 24-октябрь.

Достор ушундай болот. — «Литературная газета», 1958, 25-октябрь.

Карапайым адамдардын тагдыры. — «Огонек», 1958, № 42, 10-бет.

Дайыма жаз болуп турган жерлерге эркиндик болсун. — «Правда», 160, 28-октябрь.

«Сейтек» поэмасынын элдиги, «Манас» эпосунун трилогиясынын үчүнчү китеби.— Китепте: Киргизский героический эпос «Манас», М., 1961.

«Эркин-Тоо» айылга келди.— «Советская Киргизия», 1964, 25-ноябрь.

Анын кыздарынын бири.— «Правда», 1966, 23-январь.

Жаңы жээкке.— «Литературная газета», 1966, 19-апрель. 26-апрель.

Турмушту билүү элди билүү.— «Советская Киргизия», 1966, 12-июль.

Биздин байланыштын өсүшү.— «Социалисттик Татарстан», 1972, 10-сентябрь.

Пушкин биздин элдин өмүрүнө жана турмушуна синди.— «Литературный Киргизстан», 1974, № 3, 24—25-беттер.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Элебаев М. «Кең-Суунун» экинчи китеби тууралуу.— «Кызыл Кыргызстан», 1938, 4-декабрь.

Дөгдуров М. Сыдыкбековдун китеби жөнүндө.— «Кызыл Кыргызстан», 1938, 12-декабрь.

Байжиев Т. «Темир» жөнүндө.— «Советтик адабият жана искусство», 1941, № 5, 97—105-беттер. «Кызыл Кыргызстан», 1941, 13-март.

Рыбасова Т. Совет адамдары жөнүндөгү китеп.— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 6-февраль.

Үмөталиев Т. Колхоз турмушунун дастаны.— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 12-март.

Баялинов К. Акталган сыймык.— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 13-апрель.

Мамлекеттик сыйлыктын лауреаты Түгөлбай Сыдыкбеков.— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 13-апрель.

Пасынков Л. Биздин замандын кишилери.— «Ленинчил жаш», 1949, 15-апрель.

Федин К. Биздин доорубуздун улуу даражалуулугун көрсөткөн адабият.— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 17-апрель.

Скорино Л. Колхоз курулушунун улуу күчү.— «Советтик Кыргызстан», 1949, № 4, 28—32-беттер.

Мамлекеттик сыйлыктын лауреаты Түгөлбай Сыдыкбеков.— «Советтик Кыргызстан», 1949, № 4, 28—30-беттер.

Үмөталиев Т. Тарбиялоо куралы.— «Мугалимдерге жардам», 1949, № 4, 39—43-беттер.

Каимов К. «Тоо балдары».— «Ленинчил жаш», 1953, 13-май.

Үмөталиев Ш. «Тоо балдары»,— «Мугалимдер газетасы», 1953, 19-май.

Үмөталиев Т. Социалисттик реализм жолунда.— «Советтик Кыргызстан», 1953, № 6, 56—63-беттер.

Акаев К., Бейшеналиев Ш. Элдик жазуучу.— «Советтик Кыргызстан», 1954, № 3, 30—37-беттер.

Асаналиев К. Т. Сыдыкбековдун романындагы оң образдардын проблемасына карата эскиздер.— «Советтик Кыргызстан», 1954, № 7, 83—93-беттер.

Асаналиев К. Жаңы бийиктикке карай. Сыдыкбековдун чыгармачылыгы жөнүндө.— «Кызыл Кыргызстан», 1955, 24-декабрь.

Токомбаев А. Бетме-бет кенирээк кенешели.— «Ала-Тоо», 1956, № 7, 84—90-беттер.

Асаналиев К. Көркөм деталдар жана образдар.— «Ала-Тоо», 1956, № 9, 80—88-беттер.

Асаналиев К. «Ыңгайлуу учурду» күткөн кенеш.— «Ала-Тоо». 1956, № 10, 77—93-беттер.

Алманбетов С. Окуучунун пикири.— «Ала-Тоо», 1956, № 10, 93—96-беттер.

Байкожоев С. Түгөлбай Сыдыкбековдун поэзиясы.— «Тил жана адабият институтунун эмгектери. (АН Кирг. ССР) VII чыгышы 1956, 89—102-беттер.

Төлөев Ж. Кыргыз совет прозасынын өсүш этаптарына арналган кайсы бир макалаларга карата.— «Ала-Тоо», 1956, № 11, 85—92-беттер.

Бобулов К. Окуучунун каты.— «Ала-Тоо», 1956, № 11, 93—96-беттер.

Иманалиев К. Сөз «Бир совхоздун кишилери» жөнүндө эмес, «Биздин замандын кишилери» жөнүндө болуу керек.— «Ала-Тоо», 1956, № 12, 73—80-беттер.

Жумаев К. Т. Сыдыкбековдун «Тоо арасында» романындагы портреттик сүрөттөөлөр»,— «Ала-Тоо», 1957, № 6, 99—106-беттер.

Бобулов К. «Оморчулук деген эмне? — «Ала-Тоо», № 10, 1957, 107—115-беттер.

Артыкбаев К. Жазуучу менен аңгеме.— «Ленинчил жаш», 1957, 11-октябрь.

Байкожоев С. Түгөлбай Сыдыкбеков. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада боло турган декадасына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1958, 6-май.

Мамыров М. Түгөлбай Сыдыкбеков. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада боло турган декадасына карата.) — «Мугалимдер газетасы», 1958, 12-сентябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 40—43-беттер.

Самаганов Ж. Түгөлбай Сыдыкбеков. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада боло турган декадасына карата.) — «Мугалимдер газетасы», 1958, 12-сентябрь.

Токтобаева Р. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 69—72-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик Республикалык китепканасы.)

Салиев А. Турмуш жана анын көркөм элеси.— «Ала-Тоо», 1960, № 2, 93—100-беттер.

Бобулов К. Иманбай жана кээ бир зыяндуу ата салттар.— «Ала-Тоо», 1961, № 5, 109—120-беттер.

Кедрина З. Жаңы бийиктикке.— «Советтик Кыргызстан», 1961, 11-февраль.

Садыкова Ш. **Түгөлбай Сыдыкбеков.** (Библиографиялык памятник.) 1962, 12 бет.

Бобулов К. **Чыныгы элдик жазуучу.**— «Ала-Тоо», 1962, № 10, 5—19-беттер.

Мамыров М. **Көрүнүктүү жазуучу-романист.**— «Мугалимдер газетасы», 1962, 25-сентябрь.

Үмөталиев Т. **Биздин сүйүктүү жазуучу.**— «Кыргызстан пионери», 1962, 29-сентябрь.

Осмоналиев К. **Атактуу жазуучу.**— «Жаш ленинчи», 1962, № 10, 8—11-беттер.

Алагушев Б. **Жазуучу жана акын.**— «Ленин жолу», 1962, 5-октябрь.

Абдиев Т., Касымалиев А. **Түгөлбай Сыдыкбеков.**—«Ленин жолу», 1962, 5-октябрь.

Маликов К. **Сиздин чыгармаңыз өркүндөй берсин.**— «Ленин жолу», 1962, 5-октябрь.

Жапаров К. **Түгөлбай жана Иманбай.**— «Ленинчил жаш», 1962, 5-октябрь.

Касымбеков Т. **Окутуучу.**— «Ленинчил жаш», 1962, 5-октябрь.

Мансуров И. **Унутулгус образдар.**— «Ленинчил жаш», 1962, 5-октябрь.

Исмаилов И. **Көркөм прозанын чебери.**— «Тянь-Шань правдасы», 1962, 5-октябрь.

Мамбеталиев К. **Изденүү жолу.**— «Тянь-Шань правдасы», 1962, 5-октябрь.

Үмөталиев Т. **Иштөө мезгили.**— «Ленинчил жаш», 1962, 5-октябрь.

СССР Жазуучулар Союзунун куттуктоосу.— «Ленинчил жаш», 1962, 5-октябрь.

Асаналиев К. **Кыргыз прозасынын мастери.**— «Советтик Кыргызстан», 1962, 5-октябрь.

Маленов Б. **Мезгил жана геройлор.**— «Мугалимдер газетасы», 1962, 6-октябрь.

Алагушев Б. **Түгөлбайдын ырлары.**— «Мугалимдер газетасы», 1960, 5-февраль.

Түлөев Ж. **«Батыйна» романы жөнүндө.**— «Ала-Тоо», 1964, № 7, 119—127-беттер.

Закиров С. **Батыйна.**— «Ленинчил жаш», 1964, 14-август.

Асаналиев К. **Түгөлбай Сыдыкбеков.** (Чыгармачылыгы жөнүндө очерк.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 97 бет.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 322—335-беттер.

Камалов А. **Биринчи трилогия жөнүндө сөз.**— «Ленин жолу», 1965, 17-декабрь.

Садабаев А. **Иманбай жана эскичиликтин зыяны.** «Мугалимдер газетасы», 1967, 15-август.

Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин президиумунун указы. «Кыргыз ССРинин эл жазуучусу» деген ардак наам ыйгарылды.— «Советтик Кыргызстан», 1968, 17-август.

Кудайбергенов К. **Түгөлбай Сыдыкбеков** (Жазуучунун портрети.)— «Кыргызстан маданияты», 1968, 16-октябрь.

Төрт китеп. (Жазуучу Т. Сыдыкбековдун 1969-жылы чыккан төрт китеби жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1970, 25-февраль.

Туратов Д. **«Тоо арасында», романындагы ар кыл мүнөздөр.**— «Ала-Тоо», 1970, № 6, 148—159-беттер.

Кудайбергенов К. **Батыйна жана Ботогөз.** (С. Мукановдун жана Т. Сыдыкбековдун романдарынын үндөштүгү жөнүндө) — «Ала-Тоо», 1971, № 4, 154—160-беттер.

Абдыраманов Ш. **Залкар жазуучу Түгөлбай Сыдыкбеков — 60 жашта.**— «Ленин жолу», 1972, 13-май.

Жигитов С. **Романчылардын дарканы.** Кыргызстандын эл жазуучусу Т. Сыдыкбеков алтымыш жашта.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 18-май.

Самаганов Ж. **Ачык сөз.** (Рецензия. Т. Сыдыкбековдун «Адамга кайрылуу» деген китеби тууралуу).— «Кыргызстан маданияты», 1973, 12-апрель.

Укаев К. **Адабияттагы партиялуулук үчүн.**— «Советтик Кыргызстан», 1973, 26-апрель.

Кудайбергенов К. **Кыргыз адабиятынын дыйканы.** (Т. Сыдыкбековдун 60 жылдыгына карата.) — «Ала-Тоо», 1972, № 5, 3—6-беттер.

Орус тилинде

Токмаков С. **Кичине айылдын турмушу.**— «Дружба народов», 1947, № 14, 242—243-беттер.

Лиходзиевский С. **Тоо колхозу жөнүндө роман.**— «Звезда востока», 1947, № 6, 84—87-беттер.

Кирьянов С. **Сыдыкбековдун жаңы романы.**— «Литературная газета», 1947, 21-июнь.

Горячих В. **Аткарылбаган милдет.**— «Киргизстан», кн. 6. 1948, 114—116-беттер.

Скорино Л. **Колхоз курулушунун күчү.**— «Дружба народов», 1948, № 18, 336—341-беттер.

Рыбасова Р. **Биздин замандын кишилери.**— «Советская Киргизия», 1949, 2-март.

Пасынков Л. **Чоң тагдырдын адамдары.**— «Литературная газета», 1949, 2-апрель.

Тупинзин М. **Эл үчүн жашоо жана чыгармачылык эмгек-бакыт.**— «Советская Киргизия», 1949, 15-апрель.

Баялинов К. **Биздин замандын кишилери жөнүндө роман.**— «Комсомолец Киргизии».— 1949, 17-апрель.

Кирьянов С. **Патриоттук чыгарма.**— «Известия», 1949, 11-май.

Попелов В. **Биздин замандын кишилери.**— «Звезда Восток», 1949, № 8, 112—116-беттер.

Скорино Л. **Биздин замандын кишилери.**— Китепте: Советтик адабиятынын жаңы жеңиштери. 1948-жылдагы мамлекеттик сыйлыктын лауреаттары. Статьялардын жыйнагы. (М.,) — «Советский писатель», 1949, 204—215-беттер.

Кирьянов С. **Патриотизмдин күчү.**— «Новый мир», 1949, № 7, 240—243-беттер.

Липкин С. **Биздин замандын кишилери.**— «Огонек», 1949, № 9, 24-бетте.

Удалов Н. **Мамлекеттик сыйлыктын лауреаты.** (Коммунисттер жана партияда жоктордун блогунун кандидаттары.) — «Советская Киргизия», 1950, 16-декабрь.

Богданова М. **Кириш сөз.** Китепте: Сыдыкбеков Т. Биздин замандын кишилери. М., Гослитиздат. 1950.

Викторов Г. **Таланттын өсүшү.**— «Киргизстан», № 3, (18) 1953, 130—136-беттер.

Брудный Д. **Адабияттагы типтүүлүк проблемасы жөнүндө.**— «Советская Киргизия», 1953, 29-май.

Даронян С. **Т. Сыдыкбековдун «Тоо балдары».**— «Советская Киргизия», 1954, 28-февраль.

Асаналиев К. **Түгөлбай Сыдыкбековдун романдары.** (Очерк.) Фрунзе, изд. АН Кирг. ССР, 1956, 100 бет.

Даронян С. **Түгөлбай Сыдыкбеков** (Критикобиограф. очёрк.) — Труды ин-та языка и литературы (АН. Кирг. ССР) вып. 7, 1956, 57—87-беттер.

Скорино Л. **Түгөлбай Сыдыкбеков.** (Өмүр баяны жана чыгармачылыгы жөнүндө очерк.) — Китепте: Скорино Л. Семи портретов М., «Сов. писатель», 1956, 386—410-беттер.

Озмитель Е. **Тоо арасында.**— «Литературный Киргизстан», 1957, № 5, 126—128-беттер.

Даронян С. **Жазуучунун жолу.** Китепте: Сыдыкбеков Т. Биздин замандын кишилери. М., 1957, 334—341-беттер.

Даронян С. **Түгөлбай Сыдыкбековдун прозасы.**— «Литературный Киргизстан», 1958, № 14, 110—118-беттер.

Лебедова Л. **Турмуш өзгөрүлөт.**— «Литературная газета, 1958, 15-июль.

Поляков А. **Кыргыз прозасынын мастери.**— «Советская Киргизия», 1958, 30-сентябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 47—50-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 67—70-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Мельников В. **Турмушту туура сүрөттөө.** (Т. Сыдыкбековдун «Тоо арасында» романынын экинчи китеби жөнүндө,— «Советская Киргизия», 1960, 11-сентябрь.

Кедрина З. **Жаңы деңгээлде.**— «Литературная газета», 1961, 7-февраль,— «Советская Киргизия», 1961, 16-февраль.

Брудный Д. М. **Орус менен кыргыз адабияты жана театр байланыштарынын тарыхынан.** Фрунзе. Кыргызокуупедмамбас, 1960, 43-бетте.

Ломидзе Г. **Совет адабиятынын чыгармачылыгынын байланышы.**—Китепте: Ломидзе Г. Адабий-сын макалалар жыйнагы. Тбилиси, «Заря Востока», 1962, 40—94-беттер.

Бобулов К. **Иманбайдын көлөкөсү.**— «Советская Киргизия», 1962, 4-февраль.

Кыдырбаева Р. **Октябрдин улам жандыргыч күчү.**— «Советская Киргизия», 1962, 22-апрель.

Мамыров М. **Кыргыздын чоң романисти.**— «Литературный Киргизстан», 1962, № 4, 47—48-беттер.

Даронян С. **Т. Сыдыкбековдун поэзиясы.**— «Советская Киргизия», 1962, 10-август.

Кыдырбаева Р. **Көркөм прозанын чебери.**— «Советская Киргизия», 1962, 5-октябрь.

Сиздин юбилейиңиз кыргыз чегинен өтөт.— «Советская Киргизия», 1962, 5-октябрь.

Керимжанова Б. **Анын китептери — эл бактысы жөнүндө.**— «Комсомолец Киргизии», 1962, 5-октябрь.

Айтматов Ч. **Тоо түгөнбөйт.**— «Литературная газета», 1962, 6-октябрь.

Кочнев Д. **Прозаиктин мастерскаясы.**— «Советская Киргизия», 1964, 12-май.

Кедрина З. **Сонун тагдыр.**— Китепте: Т. Сыдыкбеков. «Тоо арасында», М., изд. «Известия», 1965, 783—793-беттер.

Асаналиев К. **Кыргыз прозаиктеринин чоң мектеби.**— «Литературный Киргизстан», 1966, № 4, 111—119-беттер.

Даронян С. К. **Түгөлбай Сыдыкбеков.** (Сын-биографиялык очерк.) М., «Советский писатель», 1966, 142 бет.

Жангазиев М., Дергачев А. **Ырчынын ак калпагы.**— Китепте: Киргизское ожерелье. Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1966, 7—81-беттер.

Селиверстов М. **Т. Сыдыкбековдун чыгармасы жөнүндө китеп.**— «Литературный Киргизии», 1967, № 2, 120—123-беттер.

Брудный Д. **Т. Сыдыкбековдун романы.**— Вопросы литературы, 1967, № 2, 229-бетте.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 413—426-беттер.

Лосев Д. **«Биздин замандын кишилери»,**— «Комсомолец Киргизии», 1972, 12-февраль.

Көп кырдуу талант. (Т. Сыдыкбековдун 60-жашка толушуна карата.) — «Литературный Киргизстан», 1972, № 3, 96—99-беттер.

Кербабаев Б. **Түгөлбай Сыдыкбеков 60 жашта.**— «Литературная газета», 1972, 24-май.

Цветкова Н. **Жаңы жол.** (Т. Сыдыкбековдун 60 жашка толушуна карата.) — «Огонек», 1972, № 25, 62—63-беттер.

КАРЫМШАК

ТАШБАЕВ

Акын Карымшак Ташбаев 1935-жылы Ош областынын Совет районундагы Шаркыратма кыштагында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган.

Айылдык орто мектепти 1953-жылы бүткөн. 1960-жылы Кыргыз мамлекеттик университетине кирип, университеттин филология факультетинин журналистика бөлүмүнүн толук курсун 1965-жылы бүтүрүп чыгат.

1965—68-жылдарда К. Ташбаев Ош областтык «Ленин жолу» газетасынын редакциясына старший адабий кызматкер болуп иштейт. Азыр Кыргызстан жазуучулар Союзунун Ош областтык бөлүмү боюнча жооптуу секретарь. Акындын эң алгачкы «Так калуу» аттуу ыры Ош областтык «Ленин жолу» газетасына жарыяланат.

1969-жылы «Кыргыз тоолору» аттуу биринчи китеби жарык көргөн.

Карымшак Ташбаев 1971-жылдан СССР жазуучулар Союзунун, 1969-жылдан СССР журналисттер Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз тоолору. (Ырлар.) Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1969. 32 бет.

Мен көргөн жаздар. (Ырлар.) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 80 бет.

Тоо жана төө. (Кенже балдар үчүн ырлар). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 20 бет.

Бакыт. (Ырлар.) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974. 44 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ата журтка арналган өмүр.— «Ленин жолу», 1966, 23-апрель.

Көңүл күүлөрү.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 17-февраль.

Кавказ жергесинде.— «Ленин жолу», 1971, 13-октябрь.

Акындын өчпөгөн жүрөк оту.— «Ленин жолу», 1972, 22-январь.

Жашоо кумары.— «Ленинчил жаш», 1972, 8-июль.

Комуз, комузчу жана күү.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 16-август.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Абдыраманов Ш. **Доордун талабынан артта калбоо — зарыл милдет.** (Жазуучулардын Бүткүл Союздук IV съездине карата).— «Ленин жолу», 1967, 21-май.

Станов Д. **«Кыргыз тоолорун» кыдырганда.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 10-июнь.

Камалов А. **Жаш акын көргөн жаздар.**— «Кыргызстан маданияты», 1971, 17-март.

Шатманов С. **Тоолор төөгө окшошот.**—«Мугалимдер газетасы», 1974, 5-апрель.

Орус тилинде

Абдугафуров А. **Менин досум Карымшак.**— «Ленинский путь», 1971, 13-февраль.

Мамытов Ж. **«Мен эки күлүктүн тизгининен кармап турам».**— «Ленинский путь», 1973, 22-август.

Өзбек тилинде

Адашбаев Т. **«Кыргыз тоолору»,**— «Ленин Юли», 1969, 30-декабрь.

ЖАКИ ТАШТЕМИРОВ

Жазуучу, адабиятчы Жаки Таштемиров 1913-жылы азыркы Чүй районунун Онбир-Жылга айлында туулган.

Ж. Таштемиров жашынан ата-энесинен жетим калып, байларга жалданып иштеген. Ал колхоздоштуруу башталгандан кийин гана окууга мүмкүнчүлүк алат. 1932-жылы Ж. Таштемиров Кыргызстан айыл чарба институтунун даярдоо бөлүмүнө окууга өтөт, бирок 1936-жылы ден соолугуна байланыштуу окууну таштап, бир нече жыл мугалим болуп сырттан окуп, билимин өрчүтөт.

1947-жылы Кыргызстан мамлекеттик педагогикалык институтун бүтүрүп, СССР илимдер Академиясынын Кыргызстандагы филиалынын аспирантурасынан окуйт. Аспирантураны бүтүрүп, 1953-жылы Тоголок Молдонун чыгармасы жөнүндө диссертация коргоп, филология илимдеринин кандидаты деген наамга ээ болот. Кыргыз ССР илимдер Академиясынын тил адабият институтунда илимий кызматкер, сектордун жетекчиси болуп иштеген.

1950-жылы «Эмгекте» деген аңгемелер жана очерктер жыйнагы жарык көргөн.

1952-жылы балдарга арналган «Таалайлуу балдар» аттуу аңгемелер жыйнагы, 1953-жылы «Аскарбек», 1956-жылы «Алтын булак» аттуу повесттери, 1957-жылы «Биздин команда» аттуу аңгемелер жыйнагы чыкты.

Ж. Таштемиров «Тоголок Молдонун чыгармачылык жолу» (1956), «Барпы Алыкулов» (1957) деген илимий эмгектердин автору.

Жаки Таштемиров 1944-жылдан бери КПССтин, СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү. Ж. Таштемиров адабиятка сиңирген эмгеги үчүн «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» деген медалы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эмгекте. Аңгемелер, очерктер, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950, 124 бет.

Таалайлуу балдар. Аңгемелер. Фрунзе. Кыргызмамбас, 1952, 72 бет.

Аскарбек. Аңгеме, Фрунзе. Кыргызмамбас, 1953, 58 бет.

Алтын булак. Повесть. Фрунзе. Кыргызокуупедмамбас. 1956, 143 бет.

Биздин команда. Аңгемелер. Тестиер балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957, 118 бет.

Беш ысымдуу адам. (Сатиралык аңгемелер.) Фрунзе. Кыргызмамбас, 1959. 140 бет.

Таалайбек. Повесть. Фрунзе. Кыргызокуупедмамбас, 1960, 96 бет.

Тоголок Молдо. 1860—1960 (Тоголок Молдонун туулган күнүнүн 100 жылдыгына карата) Фрунзе, изд. АН. Кирг. ССР, 1960, 33 бет.

Жүрөк сыры. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 106 бет.

Даңканай. Повесть, Өспүрүм балдар үчүн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1964, 296 бет.

Токтогул жана кыргыз адабияты. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 100 бет.

Кыргыз адабияты. Орто мектептин 9-классы үчүн. 4-басылышы, Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970, 338 бет.

Кыргыз адабияты. Орто мектептин 9-классы үчүн. 5-басылышы, Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971, 336 бет. (авторлош).

Кыргыз адабияты. Орто мектептин 8-классы үчүн окуу китеби. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 340 бет. (авторлош).

Кыргыз адабияты. Орто мектептердин (X-класстары үчүн окуу китеби) 1-басылышы. Фрунзе. «Мектеп» басмасы, 1973, 316 бет. (С. Мусаев менен бирге).

Советтик ленинчил жана кыргыз адабияты. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 184 бет.

В. И. Лениндин образы кыргыз поэзиясында. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970, 184 бет.

Кыргыз эл табышмактары, жаңылмачтары, калптары. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971, 196 бет.

Кыргыз элинин оозеки чыгармачылык тарыхынын очерки. Фрунзе, «Илим» басмасы», 1973, 706 бет. (С. Байкожоев, С. Закиров менен бирге).

Токтогулдун акындык чеберчилиги. Фрунзе, «Илим» басмасы, 1974.

Кыргыз адабияты. Орто мектептердин 8-классы үчүн окуу китеби. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974, 335 бет.

Чоң эне менен Айгүл. Аңгемелер. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974.

Орус тилинде

Тоголок Молдо. (Б. Абдырахмановдун туулган күнүнө 100 жыл толушуна карата.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 19 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Улуу акын.— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 5-июнь.

«Кайгылуу Какей», (Театр.) — «Кызыл Кыргызстан», 1950, 23-апрель.

Абдыкеримованын ырлары жөнүндө бир эки сөз.— «Ленинчил жаш», 1950, 16-июнь.

«Биз баягы эмеспиз», (Театр).— «Ленинчил жаш», 1951, 23-март.

«Какшаалдан кат»,— «Ленинчил жаш», 1951, 22-июнь.

Акындын тандалган ырлары жана ага карата жазылган сөз башы тууралуу.— «Кызыл Кыргызстан», 1951, 5-август.

Тоголок Молдо жана балдар адабияты.— «Мугалимдерге жардам», 1951, № 8, 48—53-беттер.

Курман. (Театр) — «Ленинчил жаш», 1951, 14-октябрь.

Тоголок Молдо. (Тоголок Молдонун дүйнөдөн кайткандыгына 10 жылдыгына карата.) — «Ленинчил жаш», 1952, 4-январь.

Сырткы басып алуучуларга каршы кыргыз элинин жүргүзгөн күрөшү менен «Манас» эпосунун байланыштуулугу тууралуу.— «Кызыл Кыргызстан», 1952, 17-май.

«Жаныш Байыш» жөнүндө.— «Кызыл Кыргызстан», 1952, 4-июнь.

«Кадыр аке» поэмасы тууралу.— «Ленинчил жаш». 1952, 16-июль.

Сөз башы. Китепте, Абдрахманов Б. Жер жана анын балдары. (Балдар үчүн жазылган ырлар жана жомоктор). Басмага даярдаган Жаки Таштемиров. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952, 5—9-беттер.

Гвардиянын саясый жетекчиси жөнүндө поэма.— «Советтик Кыргызстан», 1953, № 11. 91—96-беттер.

Тоголок Молдо. Китепте: Тоголок Молдо. Эркиндик. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе. Кыргызмамбас, 1953, 5—10-беттер.

Ысмайыл Борончиевдин ырлар жыйнагы жөнүндө.— «Кызыл Кыргызстан», 1954, 14-июль.

Тоголок Молдо. (1860—1942) Китепте: Тоголок Молдо. Том 1. Чыгармалар. Фрунзе. Кыргызмамбас, 1954, 3—27-беттер.

Тоголок Молдонун чыгармачылык жолу. Фрунзе, ИАН басмасы, 1956, 83 бет. (Кыргыз ССР илимдер Академиясы, тил жана адабият институту.)

Карыя акын. (Шайбеков Ысактын 75 жылдыгына карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1956, 4-январь.

Элге таандык нерсе бирөөнүн менчигине берилип жиберилбесин.— «Советтик Кыргызстан», 1956, 13-сентябрь.

Барпы Алыкулов. Фрунзе, Кыргыз ССР илимдер Академиясынын басмасы. 1957, 118 бет. (Кыргыз ССР илимдер Академиясынын тил жана адабият институту.)

Кенже эпостордун элдиги жөнүндөгү маселеге карата. Китепте: Тил жана адабият институтунун эмгектери. VIII чыгышы. Фрунзе, Кыргыз ССР илимдер Академиясынын басмасы, 1957, 5—30-беттер.

Токтогулдун ырларын жыйноо маселесине карата.— «Советтик Кыргызстан», 1958, 5-апрель.

Кыргыз элинин улуу акыны. (Токтогул Сатылгановдун дүйнөдөн кайткандыгына 25 жыл),— «Ала-Тоо», 1958, № 4, 98—106-беттер.

«Жамийла» — «Ленинчил жаш», 1958, 16-июль.

Даңктуу юбилей.— «Советтик Кыргызстан», 1960. 10-июнь.

Тоголок Молдо. (Өмүрү жана чыгармачылык жолу) — «Ала-Тоо», 1960, № 6. 105—109-беттер.

Тоголок Молдо. 1860—1960. (Б. Абдырахмановдун туулган күнүнө 100 жыл толгондугуна карата.) Фрунзе, 1960, 33 бет. (Кыргыз ССРинин саясий жана илимий билимдерди жайылтуу коому).

Кайсынысы балбан. (Очерк.) — «Жаш ленинчи», 1962, № 12, 8—11-беттер.

Кыргыздын макал-лакаптары. (С. Закировдун «Кыргыз элинин макал, лакаптары» деген илимий монографиясы жөнүндө.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 9-январь.

Токтогул жана элдик поэзия.— «Ала-Тоо», 1964, № 8, 84—96-беттер.

Токтогулдун чыгармачылыгындагы атеисттик ойлор.— «Кыргызстан аялдары», 1964, № 9, 11—14-беттер.

Элдин сүйүктүү акыны. (Барпы Алыкуловдун туулган күнүнө 80 жыл толушуна карата.) — «Мугалимдер газетасы, 1964, 3-октябрь.

Өлүк жандар.— «Ленинчил жаш», 1965, 8-сентябрь.

Адабий сындын адилеттүүлүгү үчүн.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 22-декабрь.

Алтын тоо.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 27-март.

Акын жөнүндө айрым маалыматтар. (Т. Сатылганов жөнүндө),— «Ленинчил жаш», 1967, 27-август.

«Орток» мурас жөнүндө ойлор.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 28-апрель.

Токтогулдун чыгармаларын жыйноо маселелери.— «Ленинчил жаш», 1967, 16-июнь.

Традиция жана азыркы күндөгү поэзия. (Акындарга үч суроо),— «Кыргызстан маданияты», 1968, 26-июнь.

Улуу көсөмдүн элеси.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 8-март.

Казак менен кыргыз акындарынын чыгармачылык байланышы.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 18-март.

Жигердүү поэзия.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 7-июнь.

Заман талабына — шайкеш. (Тоголок Молдонун кол жазмалары тууралуу.)— «Ленинчил жаш», 1971, 19-январь.

Эске алынбаган элдик таланттар тууралуу айрым ойлор.— «Ленинчил жаш», 1971, 13-февраль.

Учур талабына карай. (Т. Кожомбердиев жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 26-январь.

Кыргыздын эл акындары жана советтик чындык. (Тоголок Молдо жана Токтогулдун чыгармалары жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 14-декабрь.

«Камар Сулуу», (Абай атындагы Казакстан мамлекеттик опера жана балет театрынын Кыргызстандагы гастролу),— «Советтик Кыргызстан», 1973,, 17-июнь.

Эл акындары Улуу Ата Мекендик согуш жылдарында.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 6-февраль.

Орус тилинде

«Манас» эпосун элге каршы катмарлардан тазалоо.— «Советская Киргизия», 1952, 5-июнь.

Эл ырчысы. (Токтогул Сатылгановдун дүйнөдөн кайтканына 25 жыл толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 1958, 5-апрель.

Тоголок Молдо. 1860—1924. (Б. Абдырахмановдун туулган күнүнө 100 жыл толгондугуна карата.) Фрунзе. 1960. 20 бет. (Кыргыз ССРинин саясий жана илимий билимдерди жайылтуу коому).

Көсөмдүн жаркырак образы. Советтик ленинниана жана кыргыз адабияты.— «Советская Киргизия», 1969, 22-апрель.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Нурдавлетов С. Ж. **Таштемировдун «Эмгек» деген китеби.**—«Кызыл Кыргызстан», 1953, 8-апрель.

Бейшеналиев Ш. **Балдар үчүн арналган эки китеп жөнүндө.**— «Мугалимдер газетасы», 1953, 5-май.

Эгиналиев С. **«Аскарбек».**— «Ленинчил жаш», 1953, 25-октябрь.

Кененбаев Ж. **«Аскарбек»,**— «Жаш ленинчи», 1954, № 8, 24-бет.

Жумабаев Б. **«Алтын булак»** повестине пикир.— «Ленинчил жаш», 1956, 26-сентябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 173—174-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 111—112-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 336—340-беттер.

Садыков А. **Жазуучу жана илимпоз.** (Жаки Таштемировдун туулганынын 50 жыл толушуна карата.).— «Ленинчил жаш», 1963, 11-октябрь.

Бөлөкбаев С. **Мугалим, жазуучу, илимпоз.** (Жаки Таштемировдун 50 жашка чыкканына карата) — «Мугалимдер газетасы», 1963, 15-октябрь.

Жазуучу жана илимпоз. (Жаки Таштемировдун 50 жашка толушуна карата.) — «Ала-Тоо», 1963, № 10, 99—100-беттер.

Мамыров М. **Кыргыз адабиятынын окуу китеби.** «Кыргыз адабияты» деген окуу китеби жөнүндө.— «Мугалимдер газетасы», 1965, 31-июль.

Туратов Д., Ирисов П. **Кыргыз ленинниана жөнүндө эмгек** (Ж. Таштемировдун чыгармалары жөнүндө.) — «Советтик Кыргызстан», 1970, 30-август.

Жаки Таштемиров 5—8-класстагы китеп окуучуларга эскерткич. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971, 4 бет.

Закиров С. **Адабиятчы жана жазуучу.** (Ж. Таштемиров 60 жашта.) — «Кыргызстан маданияты». 1973, 1-ноябрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 190—191-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 429—433-беттер.

ШАРШЕН

ТЕРМЕЧИКОВ

(1896—1942)

Эл куудулу жана эл ырчысы Шаршен Термечиков 1896-жылы мурдагы Кызыл-Аскер районундагы Киров атындагы колхоз турган жердеги айылда кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

Ш. Термечиков 14 жашынан жетим калып, 1925-жылга чейин бай-манаптарга малайлыкта жүрүп, 1931-жылга чейин өзүнүн чарбасында иштеп келген.

1931-жылы аны Кыргызстандын драма театрына артистикке алышат, анда 1939-жылга чейин иштейт. Андан кийин өмүрүнүн акырына чейин Токтогул Сатылганов атындагы Кыргызстан мамлекеттик филармониясынын артисти болот.

Ш. Термечиковдун чыгармалары 1937-жылы Кыргызмамбас тарабынан «Шаршендин чыгармалары», 1939-жылы «Шаршен» деген ат менен өзүнчө китеп болуп басылып чыккан.

Ш. Термечиковго «Кыргыз ССРинин искусствого эмгек сиңирген ишмери» деген наам берилген.

Ал «Эмгектеги каармандыгы үчүн» медалы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Шаршендин чыгармалары. (Эл ырчысы Шаршендин ырларынын, сөздөрүнүн жыйнагы.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937. 44 бет.

Шаршен. Эл куудулу Шаршен Термечиковдун күлкүлүү аңгемелери, Фрунзе-Казан. Кыргызмамбас, 1939, 63 бет.

Тандалган чыгармалар. Түзгөн Ж. Таштемиров. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 150 бет.

Шаршендин чыгармалары. (Экинчи басылышы) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 39 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Маликов К., Жакишев Ө. **Шаршен Термечиковдун чыгармасы тууралу бир эки сөз.**— Китепте: Шаршендин чыгармалары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937, 7—10-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 35—36-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучулрынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 341—342-беттер.

Жумагулов Ж. **Шаршендин сөздөрү.** (Ш. Термечиковдун «Тандалган чыгармалары» жөнүндө) — «Мугалимдер газетасы», 1964, 23-май.

Бапаев Х. **Эл куудулу Шаршен.** (Термечиковдун чыгармачылыгы жөнүндө.) — «Ала-Тоо», 1965, № 7, 124—128-беттер.

Күмүшалиев К. **Шаршендин сатиралары.**— «Кыргызстан маданияты», 1968, 4-декабрь.

Бектенов К. **Шаршендин жоруктарынан.**— «Ысык-Көл правдасы», 1971, 28-август.

Бектенов К. **Куудул жана жалкоо.** (Шаршен Термечиков тууралу.) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 29-декабрь.

Бектенов К. **Шайыр Шаршен.** (Куудул Ш. Термечиковду эскерүү.) — «Ала-Тоо», 1972, № 4, 32—87-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 40—41-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 434—435-беттер.

ТОГОЛОК МОЛДО

(БАЙЫМБЕТ АБДРАКМАНОВ)

(1860—1942)

Элдик улуу акын, жомокчу жана манасчы Тоголок Молдо (Байымбет Абдыракманов) 1860-жылы июнь айында азыркы Тянь-Шань области, Ак-Талаа районундагы Куртка деген жерде туулган. Тоголок Молдонун атасы Абдыракман кедей жана көп балалуу адам болгон. Алардын эң улуусу Байымбет он төрт жашка чыкканда атасы Абдыракман дүйнөдөн кайтып, чөбүрөгөн алты бала жетим калат. Алты жетим, энеси менен Абдыракмандын атасынын бир тууганы белгилүү комузчу жана ырчы Музоокенин колуна карап калышат. Музооке колунан келишинче жетимдерди багып тарбиялайт. Бирок төрт жыл өткөндөн кийин Музооке да дүйнөдөн кайтат.

Байымбет кичинекейинен эле Музоокеге үйүр болуп калган болчу. Музооке баланын сергектигин, зээндүүлүгүн байкап, Байымбетти дин мектебинен 4—5 жыл окутат. Байымбет китеп окууга жана өзү бирдемелерди жазууга жарап калат.

Музооке өлгөндөн кийин Коңур энеге балдарды багуу абдан оор болот да, Чүй бооруна кетүүгө мажбур болушат.

Тоголок Молдо Чүйдө жүргөндө кыргыз, казак ырчылары менен таанышып, татар, казак, тилдеринде чыккан китептерди окуйт. Элден уккан сөздөрдү, ырларды жазып алат, өзү да айылдагы жаштарга ыр, кошок жазып берип, тарата жүрөт. Ал кезде кат таанып, китеп окуй турган адамды «Молдо» деп атай турган. Байымбет чарчы бойлуу, тоголок келген жигит болгон жана китеп окуй билип, кат, ыр жаза алгандыктан эл анын өз атынан атабай, «Тоголок Молдо» деп атап калган.

27 жашка чыгып, акындыгы элге таанылып калган кезинде 1887-жылы Чүйдөн туулган жери Курткага кайра көчүп барат. Ал жердеги манаптар куугунтуктай баштагандыктан Дөрбөлжүн тарабына көчөт. Ошол эле себептер менен Дөрбөлжүндөн да кетүүгө аргасыз болуп, 1915-жылдары Тогуз-Торо багытына көчүп барат. Улуу Октябрь социалисттик революциясын акын

ошо жерден тосуп алат. Октябрь революциясын жан-дили менен сүйүп, совет бийлигин чындоого активдүү катышат. Бай-манаптар көрө албастык менен эки жолу Тоголок Молдонун үйүнө басмачылардын чабуулун уюштурат; үй-мүлкүн талап, аялын алып кетишет. Манаптар, басмачылар кастыгын уланта бергендиктен 1923-жылы Тоголок Молдо кайра Курткага келип, биротоло туруп калат. Ошол жерде биринчилерден болуп колхозго өтөт. 1936—1938-жылдары Фрунзеде болуп, Тоголок Молдо Фрунзедеги Илим-изилдөө институтуна 190 басма табак көлөмүндө ар түрдүү баалуу адабий материал тапшырат. Ал 1938-жылы жазуучулар союзуна мүчөлүккө алынып, 1939-жылы карыя акын кыргыз искусствосунун Москвада болгон декадасына катышат да өкмөт тарабынан «Ардак белгиси» ордени менен сыйланат.

Тоголок Молдонун чыгармачылык иши эки булактан өнүккөн. Биринчиден — ал элдин ооз эки адабиятына кайрылып жана жыйнап, кылымдар бою түзүлгөн бай мурастардын прогрессивдүү салтын пайдаланган. Экинчиден — өзү акын болгондуктан жазма адабияттан да үлгү алган, революцияга чейинки татар, казак тилдеринде чыккан журнал, китептерди окуп пайдаланган. Ошол булактарды пайдаланып, новаторлук менен кыргыз поэзиясын байыткан.

Тоголок Молдонун чыгармачылыгына улуу демократ, кыргыз поэзиясынын классиги Токтогул чоң таасир эткен. Токтогул Сатылгановдун атагы 80-жылдарда Тянь-Шанга да жеткен болот. 1890-жылы Тоголок Молдо Токтогул менен таанышып, таалим алып келүү үчүн Кетмен-Төбөгө барып, Токтогул менен достошуп үч ай турат. Токтогул Сибирге айдалганда Тоголок Молдо катуу кайгыга батат, Сибирден кайра келгенде атайын издеп барып учурашат. Ошондон тартып, 1933-жылы Токтогул өлгөнгө чейин бул эки поэзиянын алптарынын байланышы үзүлгөн эмес.

Революцияга чейин Тоголок Молдо элдин муңун мундап, таламын талашып, элдин күткөн үмүтүн, көздөгөн максатын ишке ашырууга чакырган ырлар, поэмалар, кошоктор жазды. Социалдык теңсиздик менен бай-манаптарды катуу сынга алып, ошол кездеги кыргыз эмгекчилеринин оор абалын ачык көрсөткөн көп арман ырларын чыгарган, өзгөчө кыргыз аялдарынын оор турмуштарын, мал катары сатылганын элестүү сүрөттөгөн. Аялдар теңдиги жөнүндөгү демократ акындын ою Октябрь революциясынан кийин гана ишке ашты. Тоголок Молдонун сүйүү ырлары да аялдардын эркиндигин баяндоого багытталган. Анын тамсилдери эзүүчү таптардын түрдүү катмарларын ашкерелейт.

Тоголок Молдо өмүр бою бай-манаптар менен келишпей кармашып келген. Нарын өрөөнүнө белгилүү шылуун манап Касымбек Тоголок Молдону өзүнө тартып, сатылма ырчысы кылып алгысы келет. Бирок Тоголок Молдо ага көнбөйт, учуру келгенде бай-манаптарды мыскылдап, бетин ачып ырдай берген. Буга Касымбектин ачуусу келип, ага өзүнүн жалданма ырчысы Бошкойду тукурат. Бошкой кат билген ырчы болгондуктан, өз ырын кагаз жүзүндө да, оозеки импровизациялап да ырдай алчу. Бошкой менен Тоголок Молдонун эрегишип айтышы күчөйт. Алар бири-бирин кордоп, мыскылдап, кагаз жүзүндө жазылган ырларын эл чогулган жерлерде окуп жүрүшөт. Алардын өчүгүшү 15 жылга созулуп, акыры экөө тең эки жакка көчүп кетүүгө эрксиз болушкан.

Тоголок Молдо элдик макал-лакаптардан тартып, чоң эпосторго чейин өз-

дөштүргөн. Тоголок Молдонун чыгармасы көп кырдуу болгон. Ага кошоктор, сүйүү ырлары, тамсил, сатира, арман ырлары, анекдот, жомок, баатырдык тарыхый поэмалар кирет.

Улуу Октябрь социалисттик революциядан кийин Тоголок Молдонун чыгармаларынын багыты өзгөрүлөт. Мурунку арман, муң мотивдери жоголуп, Токтогул менен бирге советтик бийликтин, жаңы заманды шандуу жарчысы болот. Тоголок Молдо канат күүлөп, кайра жашарды. 1918-жылдан кийин «Өзгөрүш», «Насият», «Аялдардын азаттыгы», «Аткан таң менен Сүйгөнбай», «Эркиндик» сыяктуу социалдык чоң маанилүү чыгармаларды жазды: бул чыгармалар совет бийлигинин өзгөчөлүгүн, Ленинди чапкан жолун ыр менен элге түшүндүргөн чыгармалар болду. Ошондуктан «Насият» өңдүү поэмалардан эч болбосо бир нече үзүндү билбеген кыргыз жок. Өз учурунда жардыжалчылар колдорунан түшүрбөй, байларга каршы курал катарында пайдаланды.

Тоголок Молдо коллективдештирүү мезгилинде да көп сандаган ырлары менен жердештерин колхозго өтүүгө үндөдү. Бул мезгилдердеги «Бактылуумун», «Кайра жашардым», «Октябрдын 15 жылдыгына» жана башка көп сандаган ырларында кыргыз элинин бактылуу турмушка жеткенин мүнөздөйт, партияга чексиз ракмат айтат. 30-жылдардын аягында «Адамдардын мүнөзү» аттуу поэмасынын үчүнчү вариантын бүтүрөт. 1939-жылы «Жомоктор» аттуу китеби басмадан чыгат. Фашизмге каршы Улуу Ата Мекендик согуштун башталышында «Биз жеңебиз», «Биз даярбыз», «Кыргыз жаштарына» жана башка бир канча патриоттук ырларын жазат.

Тоголок Молдонун чыгармалары совет бийлиги мезгилинде гана басма бетине чыкты. 1925-жылы Москва шаарында араб тамгасы менен «Насият» поэмасы өзүнчө китеп болуп чыгат. Ошондон бери анын ондогон китептери басмадан чыкты. Көп чыгармалары орус тилинде жана бир тууган СССР элдеринин тилдеринде чыкты. 1960-жылы жайында Тоголок Молдонун туулганына жүз жыл толушуна Кыргызстан коомчулугу, СССР элдери жана Москвада Кыргызстандын маданий майрамы катарында белгиледи.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Балдар жомоктору. Фрунзе-Казан. Кыргызмамбас, 1939. 91 бет.

Жер жана анын балдары. (Балдар үчүн жазылган ырлар жана жомоктор). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 16 бет.

Дагы: **Жер жана анын балдары.** Фрунзе. Кыргызмамбас. 1952. 59 бет.

I-жыйнак. Тазабек Саманчиндин редакциясы астында басмага даярдаган. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1944. 263 бет.

Тандалган ырлар. Басмага даярдаган Өмүркул Жакишев. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 250 бет.

Эркиндик (ырлар жана поэмалар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 195 бет. (СССР илимдер Академиясынын кыргыз филиалы тил, адабият жана тарых институту.)

Чыгармалары. 1—2. Фрунзе. Кыргызмамбас, 1954.

1. т. 1954. 274 бет.

2. т. 1955. 202 бет.

Балдар ыры. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 108 бет.

Тандалган чыгармалар. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 191 бет.

Чыгармалар, Фрунзе. Кыргызмамбас, 1960. 322 бет.

Абышка-кемпирдин көмөчү. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 19 бет.

Жер жана анын балдары. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1964. 24 бет.

Куштардын ашгемеси. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 22 бет.

Чыгармаларынын эки томдук жыйнагы. т. 1—2. Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1970, (Кыргыз ССР илимдер Академиясы тил жана адабият институту.)

т. 1. 303 бет.

т. 2. 343 бет.

Бөрү менен түлкү. Тамсилдер. (Бөбөктөр үчүн) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 27 бет.

Канаттуулар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 24 бет.

Орус тилинде

Тандалган ырлар. М., Гослитиздат, 1958. 190 бет.

Ырдын жолу. (Ырлар.) М., «Молодая гвардия», 1960. 143 бет.

Карышкыр менен түлкү. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 30 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Таштемиров Ж. **Тоголок Молдонун чыгармачылык жолу.** Фрунзе, Кыргыз ССР илимдер Академиясы, 1956, 85 бет.

Тоголок Молдо жөнүндө эстеликтер. (Эскермелер, макалалар.) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960, 163 бет.

Абдукаимов У. **Заманыбыздын акыны.**— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 9-июль.

Акындын юбилейинде.— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 12-июнь.

Маликов К. **Эң сонун манасчы.** (Акын Тоголок Молдонун туулганына 80 жыл толушуна карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 9-июнь.

Токомбаев А. **Байымбет агага кат.**— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 27-март.

Убукеев А. **Байымбет Абдыракманов.**— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 27-март.

Убукеев А. **Тоголок Молдо.**— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 2-июнь.

Умөталиев Т. **Шайыр карыя.**— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 10-июль.

Тоголок Молдо (Абдыракманов.) (Некролог) — «Кызыл Кыргызстан», 1942, 6-январь.

Саманчин Т. **Тоголок Молдо.**— Китепте: Тоголок Молдо. 1-жыйнак Т. Саманчиндин редакциясы астында басмага даярдалды. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1944, 3—20-беттер.

Таштемиров Ж. **Акындын тандалган ырлары жана ага карата жазылган сөз башы тууралуу.**— «Кызыл Кыргызстан», 1951, 5-август.

Таштемиров Ж. **Тоголок Молдо жана балдар адабияты.**— «Мугалимдерге жардам», 1951, 48—53-беттер.

Жакишев Ө. **Акын-демократ.** (1860—1942) (Байымбет Абдыракманов) —

(Тоголок Молдонун өлгөнүнө он жыл толушуна карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1952, № 1. 22—28-беттер.

Таштемиров Ж. **Сөз башы.** Китепте: Абдыракманов Б. Жер жана анын балдары. (Балдар үчүн жазылган ырлар жана жомоктор) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952, 5—9-беттер.

Таштемиров Ж. **Тоголок Молдо.** Китепте: Тоголок Молдо. Эркиндик. (Ырлар жана поэмалар) Фрунзе. Кыргызмамбас, 1953, 5—10-беттер.

Таштемиров Ж. **Тоголок Молдо.** (1860—1942) Китепте: Тоголок Молдо. 1 том, Чыгармалар, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 3—26-беттер.

Закиров С. **Тоголок Молдонун революцияга чейинки чыгармасындагы прогрессивдүү көз караштар.**— «Мугалимдер газетасы», 1955, 14-июль.

Ыбыкеев С. **Тоголок Молдо — акын демократ.**— «Мугалимдер газетасы», 1956, 24-май.

Исманлов К. **Тоголок Молдо. «Жер жана анын балдары» поэмасындагы стихиялык материализмдин элементтери жөнүндө.**— «Мугалимдерге жардам», 1957, № 4, 48—55-беттер.

Сулайманов Д. Тоголок Молдонун жаңы ырлар жыйнагы.— «Ленинчил жаш», 1957, 7-сентябрь.

Кыдырбаева Р. З. Тоголок Молдонун поэзиясындагы аялдар образы. (Тоголок Молдонун 100 жылдыгына карата.) — «Тянь-Шань правдасы», 1960, 3-июнь.

Туратов Д. **Акын-демократ.** (Тоголок Молдонун туулганына жүз жыл толушуна карата.) — «Ленин жолу», 1960, 5-июнь.

Бейшеналиев Ш. **Улуу акын.** (Тоголок Молдонун туулган күнүнүн 100 жылдыгына карата.) — «Тянь-Шань правдасы», 1960, 4-июнь.

Алагушев Б. **Акын жөнүндөгү эстеликтер.**— «Советтик Кыргызстан», 1960, 5-июнь.

Закиров С. **Тоголок Молдонун тамсилдери.**— «Советтик Кыргызстан», 1960, 5-июнь.

Кузьменко В. **Эмгегин эл баалаганда.**— «Советтик Кыргызстан», 1960, 5-июнь.

Чоробаев А. **Насырымбек жөнүндө Байымбеттин бир бийиги.**— «Советтик Кыргызстан», 1960, 5-июнь.

Юбилейге карата.— «Советтик Кыргызстан», 1960, 5-июнь.

Касымалиев Т. **Элдик гуманист акын.** (Тоголок Молдонун туулганына жүз жыл толушуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1960, 8-июнь.

Абдыракманов Ы. **Ал ушундай болчу.**— «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь.

Абдыраманов Ш. **Тоголок Молдо — кыргыз элинин улуу акыны.** (Тоголок Молдонун туулган күнүнүн жүз жылдыгы) — «Ленин жолу», 1960, 10-июнь.

Абдыракманов И. **Сөз устаты.**— «Советтик Кыргызстан», 1960, 10-июнь.

Бакасов К. **Бизде да болду.**— «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь.

Бейшеналиев Ш. **Ойчул акын жана талыкпас күрөшүүчү.**— «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь.

Бешимов Ж. **Оштон келген сөз.**— «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь.

Дүйшалиева Б. **Ыр окулду.**— «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь.

Жейрембаев Б. **Жүрөккө жакын.**— «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь.

Камалов А. **Кызыктуу кече.**— «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь.

Маликов К. **Чоң киши жөнүндө кичине сөз.**— «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь.

Сазанов Б. **Мекенине берилген.**— «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь. «Советтик Кыргызстан», 1960, 10-июнь.

Сыдыкбеков Т. **Залкар акын.**— «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь.

Таштемиров Ж. **Даңктуу юбилей.**— «Советтик Кыргызстан», 1960, 10-июнь.

Токомбаев А. **Биздин Тоголок Молдо.**— «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь.

Токоев А. **Балбанга түшөм.**— «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь.

Тоголок Молдонун эстелигин түбөлүккө калтыруу.— «Советтик Кыргызстан», 1960, 10-июнь.

Улуу акынды эскерүүлөр.— «Советтик Кыргызстан», 1960, 10-июнь.

Үмөталиев Т. **Токтогул менен Тоголок Молдо.**— «Советтик Кыргызстан», 1960, 10-июнь.

Үмөталиев Т. **Кыргыз элинин улуу уулу.**— «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь.

Чыныгы адамгерчиликтүү адам. (Эл акыны Алымкул Үсөнбаевдин эскерүүсүнөн. Жазып алган. Ж. Абдыкалыков) — «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь.

Юбилейлик пленум. (Тоголок Молдонун туулганына 100 жыл толушуна карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1960, 11-июнь.

Бектенов К. **Анын элеси эстен кетпейт.**— «Ала-Тоо», 1960, № 6, 20—21-беттер.

Закиров С. **Тоголок Молдонун тамсилдик чыгармалары.**— «Ала-Тоо», 1960, № 6, 110—117-беттер.

Кыдырбаев Р. З. **Тоголок Молдонун поэзиясындагы аялдар образы.**— «Кыргызстан аялдары», 1960, № 6, 12—13-беттер.

Таштемиров Ж. **Тоголок Молдо.** (Өмүрү жана чыгармачылык жолу).— «Ала-Тоо», 1960, № 6, 105—109-беттер.

Тоголок Молдо балдардын сүйгөн акыны.— «Жаш ленинчи», 1960, № 6, 1-бетте.

Токомбаев А. **Элдин сүйгөн акыны.**— «Ала-Тоо», № 6, 5—6-беттер, 1960.

Токтомушев А. **Жаркырап эскиме түшөт.**— «Ала-Тоо», 1960, № 6, 10—19-беттер.

Тоголок Молдонун жүз жылдыгына арналган кече. (ТАСС) — «Советтик Кыргызстан», 1960, 30-июнь.

Таштемиров Ж. **Тоголок Молдо.** Китепте: Тоголок Молдо. Чыгармалары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 3—18-беттер.

Койчуманов Ж. **Кыргызстандын улуу агартуучусу.**— «Советтик Кыргызстан», 1962, 8-декабрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 28—38-беттер.

Койчуманов Ж. **Эл достугунун жарчысы.**— «Мугалимдер газетасы», 1963, 4-май.

Койчуманов Ж. **Эстетикалык тарбиянын мааниси.**— «Мугалимдер газетасы», 1963, 22-октябрь.

Маленов Б. **Достуктун жарчысы.**— «Кыргызстан аялдары», 1963, № 9, 7-бетте.

Койчуманов Ж. **Тоголок Молдонун тарбия жөнүндө көз караштары.**— «Мугалимдер газетасы», 1964, 10-март.

Койчуманов Ж. **Тоголок Молдонун чыгармаларындагы атеисттик көз караштар.**— «Советтик Кыргызстан», 1964, 17-май.

Кулбатыров Д. жана Жумадылов С. **Тоголок Молдо жөнүндө жаңы изилдөө.** (Ж. Койчумановдун «Тоголок Молдонун чыгармаларындагы тарбиялоо идеясы» деген китеби жөнүндө.) — «Мугалимдер газетасы», 1965, 20-февраль.

Сулейманов Ш. **Баалуу эмгек.**— «Мугалимдер газетасы», 1965, 23-февраль.

Маленов Б. **Илимий баалуу эмгек.** (Ж. Койчумановдун «Тоголок Молдонун чыгармаларындагы тарбия идеялары» деген илимий эмгеги жөнүндө) — «Советтик Кыргызстан», 1965, 12-март.

Койчуманов Ж. Баалуу чыгарма. (Поэманын жарыкка чыгышынын 40 жылдыгына карата.) — «Мугалимдер газетасы», 1966, 8-январь.

Божонаев А. Акындын (Тоголок Молдонун) тарыхый мурастары.— «Мугалимдер газетасы», 1971, 3-ноябрь.

Кулумбаев З. Тоголок Молдонун поэзиясындагы синонимдер.— «Эл агартуу», 1973, № 3, 16—19-беттер.

Чоробаев А. Тоголок Молдонун балалык чагы жана демократиялык адабий мурастары.— «Нарын правдасы», 1973, 1-апрель.

Орус тилинде

Ткаченко К. **Жомокчу Байымбет Абдыракманов.**— «Советская Киргизия», 1938, 14-февраль.

Абдуканмов У. **Тоголок Молдо.**— «Советская Киргизия», 1940, 10-июнь.

Жакишев Ө. **Тоголок Молдо.**— «Киргизстан», 1951, кн. 2. 231—240-беттер.

Жакишев Ө. **Демократ-акын.**— «Советская Киргизия», 1952, 4-январь.

Үсөнбаев А. **Эл ырчысы.**—«Советская Киргизия», 1952, 4-январь.

Эл ырчысы Тоголок Молдо.— «Комсомолец Киргизии», 1952, 6-январь. 6-январь.

Богданова М. И. **XIX кылымдын экинчи жарымындагы жана XX кылымдын башындагы кыргыз эл ырчысы Тоголок Молдонун чыгармалары жөнүндө.** Китепте: Академику Владимиру Александровичу Гордлевскому. 70-жашка толгондугуна карата. М., 1953, 67—87-беттер.

Сулайманов Д. **Демократ акындардын мурастарын басмадан илимий түрдө чыгаруу үчүн.**— «Советская Киргизия», 1954, 26-февраль.

Абрамзон С. М. **Байымбет Абдыракмановдун чыгармасы.** Китепте: Кыргыз ССРинин тарыхы. Том. I. Фрунзе, 1956, 351—353-беттер.

Тоголок Молдо. Китепте: Большая советская энциклопедия, изд. 2-е. Т. 42. (1956) 542—543-беттер.

Молдобаев К. **Кыргыз демократ акындарынын чыгармаларындагы оң каармандар.**— «Литературный Киргизстан», 1957, № 1, 70—80-беттер.

Молдобаев Т. **Токтогул менен Тоголок Молдонун асылдык проблемасы жөнүндөгү көз караштары.**— Ученые записки кафедры обществ. наук. (Кирг. Гос. Ун-т) вып. 1. 1957, 93—100-беттер.

Богданова М. И. **Кыргыз эл акыны Тоголок Молдо.** Китепте: Тоголок Молдо. Избранное. М., 1958, 7—17-беттер.

Кыдырбаева Р. **Тоголок Молдонун ырларындагы аялдардын тагдыры.** (Кыргыз поэзиясынын классигинин жүз жылдыгына карата.) — «Советская Киргизия», 1960, 8-июнь.

Александров П. **Акынга монумент.**— «Советская Киргизия», 1960, 10-июнь.

Бейшеналиев Ш. **Күрөшчүл жана ойчул.** (Тоголок Молдонун туулганына 100 жыл толушуна карата.) — «Советская Киргизия», 1960, 10-июнь,

Кузьменко В. **Замандаштардын сөзү.**— «Советская Киргизия», 1960, 10-июнь.

Кыдырбаева Р. **Ал эл жөнүндө ырдады.** (Бүгүн Тоголок Молдонун туулганына 100 жыл толот),— «Комсомолец Киргизии», 1960, 10-июнь.

Кыргыздын эл акыны Тоголок Молдонун эстелигин түбөлүккө калтыруу.— «Советская Киргизия», 1960, 11-июнь.

Демократ акынга эстелик тургузуу.— «Советская Киргизия», 1960, 11-июнь.

Абдумомунов Т. **Улуу акын.**— «Советская Киргизия», 1960, 12-июнь.

Тоголок Молдого эстелик тургузуу.— «Комсомолец Киргизии», 1960, 12-июнь.

Ырдын жолу менен.— «Советская Киргизия», 1960, 12-июнь.

Лебедова Л. **Акындын поэзиясы.** (Тоголок Молдонун туулганына 100 жыл толушуна карата.) — «Литературная газета», 1960, 14-июнь.

Колесников Н. **Улуу акындын жеринде.**— «Советская Киргизия», 1960, 15-июнь.

Эл акынынын юбилейи. Тоголок Молдого арналат. (Тоголок Молдонун туулганына 100 жыл толушуна карата Кыргызстан жазуучулар Союзунун пленуму.) — «Советская Киргизия», 1960, 11-июнь.

Москва кыргыз акынынын юбилейин белгиледи. Тоголок Молдонун туулганынын жүз жылдыгына арналган кече.— «Советская Киргизия», 1960, 30-июнь.

Койчуманов Д. И. **Тоголок Молдо — Улуу достуктун ырчысы.** Русский язык в киргизской школе, 1963, № 3, 22—24-беттер.

Молдобаев К. **Демократ-акындардын чыгармаларындагы элдик принцип.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963, 159 бет.

Койчуманов Д. И. **Тоголок Молдонун чыгармасындагы тарбия жөнүндө,** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964, 187 бет.

Байсеркеев Б. **Кыргыз эл акындары Токтогул менен Тоголок Молдонун эстетикалык көз караштары.** Автореферат. Фрунзе, 1965, 23 бет.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969,436—445-беттер.

Божоноев А. Тоголок Молдонун чыгармаларында тарыхый чындыктын чагылышы. Сб. трудов. аспирантов и соискателей. (Кирг. ун-т) 1971, вып. 7. 21—24-беттер.

Лосев Д. С. Сейрек кезигүүчү чыгарма. (Тоголок Молдонун «Насыят» жөнүндө.)— «Культура», 1972, 12-февраль.

МЫРЗАБЕК ТОЙБАЕВ

Белгилүү драматург жана адабиятчы Мырзабек Тойбаев 1935-жылы Чүй району, Алчалуу айлында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. 1952-жылы Алчалуу орто мектебин бүтүп, Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине кирип, 1958-жылы бүтүрөт. Ошол жылдан 1961-жылга чейин Кыргыз радиосунда редактор, Фрунзе телевидение студиясында жооптуу редактор болуп, ошол жылы «Кыргызстан пионери» газетасынын адабият жана искусство бөлүм башчысы болуп которулат. 1965—1968-жылдарда Кыргыз ССР Илимдер Академиясынын тил жана адабият институтунда аспирантурада окуйт. «Кыргыз драматургиясындагы жаңы адамдын образы» деген илимий темада кандидаттык диссертациясын жактайт да, 1968—1971— Кыргыз Совет энциклопедиясынын маданият жана искусство редакциясынын башчысы, андан кийин 1976-жылга чейин Кыргыз ССР маданият министерствосунун репертуардык-редакциялык кошмо коллегиясынын башкы редактору болуп иштеген.

М. Тойбаевдин улуу акын Т. Сатылгановдун жүз жылдык юбилейине арналган «Токтогулдун күлкүсү» деген комедиясы, 1967-жылы «Жаңы келин» аттуу комедиясы жаралган.

Андан кийинки «Талаа гүлдөрү», «Картаң бойдок», «Жоронун жоруктары» деген көп актылуу жаңы комедиялары республикалык театрларда коюлуп жүрөт.

1974-жылы коюлган «Ак тамак, көк тамак» аттуу эки бөлүмдүү лирикалык комедиясы түштүктөгү пахтакерлердин турмушун баяндайт.

М. Тойбаевдин бир нече пьесалары орус, өзбек, казак, тажик, кара-калпак, башкыр, якут тилдерине которулуп коюлган.

М. Тойбаевдин жазган көптөгөн ырлары да бар. Анын «Жүргүлө, достор», «Партия», «Партия жөнүндө ода», «Кыргыз студенттеринин маршы», «Ак

пахта», «Комсомол», «Кыргызстаным» сыяктуу ондогон ырларына композиторлор тарабынан музыка жазылган.

М. Тойбаев өзүнүн калеми жараткан пьесалары менен жаштарды коммунисттик духта тарбиялоого активдүү катышкандыгы үчүн ВЛКСМ БКнын, Кыргызстан ЛКСМ БКнын бир нече Ардак грамоталары менен сыйланган.

М. Тойбаев 1963-жылдан КПССтин, 1967-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун, 1965-жылдан СССР журналисттер Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ак пейил. (Балдар үчүн пьесалар жана аңгемелер.) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 112 бет.

Жүргүлө, достор! (Ырлар, кутучада). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 40 бет.

Ынтымак. (Ырлар жана поэма.) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 52 бет.

Ак пахта. (Композитор Давлесовдун музыкаларына жазылган ырлар жыйнагы). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 24 бет.

Замандаштардын образы жана сахна. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 68 бет.

Мезгил, адам, драма. Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1970.

Жаңы келин. (Пьесалар жыйнагы). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973.

«Турмуш, Сахна, Мүнөз». «Кыргызстан» басмасы, 1975. 160 бет.

ПЬЕСАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Жети өлчөп, бир кес. (Бир актылуу, үч сүрөттүү комедия.) — Клубдук сахна, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955.

Уят өлүмдөн катуу. (Бир көшөгөлүү драма.) — «Ала-Тоо», 1956, № 6.

Элдин ши. (Бир көшөгөлүү пьеса.) — Клубдук сахна. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, № 3.

Шектенүү. (Бир көшөгөлүү пьеса). Китепте: Бир актылуу пьесалар. Фрунзе, Кыргызмамбас. 1960.

Жылдыз. (Төрт актылуу драма.) Китепте: Пьесалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958.

Сүйгөнүм. (Эки актылуу драма.) — Клубдук сахна. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960.

Атанын баласы. (Төрт актылуу драма.) Китепте: Жаңы пьесалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961.

Ар жагын айтпайын, туугандар... (Сатиралык интермедия.) — Клубдук сахна. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964.

Айылдык кабарчы. (Бир көшөгөлүү, эки сүрөттүү пьеса). Китепте: Жаштык сапар, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964.

Жаңылуу. (Эки сүрөттүү студенттик комедия.) Клубдук сахна. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970.

Токтогулдун күлкүсү. (Бир актылуу комедия). Китепте: Бир көшөгөлүү пьесалар, Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965.

Азамат. (Бир актылуу комедия).— Клубдук сахна. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1966, № 1.

Унутчаак жеңе. (Бир актылуу комедия). Китепте: Пьесалар. (Жыйнак). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969.

Валяның каттары. (Үч акт, жети сүрөттүү пьеса). Репертуардык жыйнак. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968.

Жаңы келин. (Прологу жана эпилогу бар эки болүмдүү комедия) Китепте: «Жаңы келин», Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973.

Талаа гүлдөрү. (Эки бөлүмдүү, алты сүрөттүү лирикалык комедия.) — «Клубдук сахна», Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970, № 2.

Ак тамак, көк тамак. (Эки бөлүмдүү, төрт сүрөттүү лирикалуу комедия.) — «Ала-Тоо», 1974, № 7.

Орус тилинде

Кымбаттуу жеңеке. (Бир актылуу комедия.) — «Литературный Киргизстан», 1961, № 6. Репертуарный сборник, Фрунзе, Киргосиздат, 1967.

Москвалык колукту. Молодежная эстрада. Москва. «Молодая гвардия» басмасы, 1968, № 5.

Талаа гүлдөрү. Молодежная эстрада. Москва. «Молодая гвардия» басмасы, 1969, № 4.

Айылдык кабарчы. Репертуарный сборник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Адамдардын чыныгы достугу. (Крупская атындагы орус драмтеатрынын спектакли жөнүндө.) — «Мугалимдер газетасы», 1964, 19-сентябрь.

«Эжелүү-сындылүү үчөө». (МХАТтын спектакли жөнүндө.) — «Ленинчил жаш», 1965, 3-сентябрь.

Учкул канат.— «Ленинчил жаш», 1965, 24-сентябрь.

«Атабектин кызы» — элдин кызы. «Ала-Тоо», 1967, № 3.

Ал — актер. (С. Далбаевдин ролдору жөнүндө),— «Ленинчил жаш», 1967, 26-октябрь.

Адамгерчилик жана чыгарма. (Т. Абдумомуновдун, Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыктын лауреаты болгондугуна карата.) — «Ала-Тоо», 1967, № 7.

Жаңы пьеса — жаңырган каармандар. (М. Байжиевдин «Балдар бойго жеткенде» пьесасы тууралу.) — «Кыргызстан маданияты», 1967, 12-ноябрь.

«Мурутчан кыз». (К. Жантөшевдин пьесасы боюнча спектакль жөнүндө.) — «Кыргызстан маданияты», 1968, 24-январь.

А. Осмоновдун «Махаббаты» жөнүндө.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 17-июль.

М. Байжиевдин **«Төрт адамы» жөнүндө.**— «Кыргызстан маданияты», 1969, 18-июнь.

Сахнада өткөн турмуш жана эл таалайы үчүн күрөшкөн адамдар.— «Ала-Тоо», 1970, № 7, 142—149-беттер.

Бүгүнкү күндүн каармандары.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 19-октябрь.

Театр сыны жана театр репертуары.— «Ленинчил жаш», 1973, 24-февраль.

Орус тилинде

Маанилүү маселе.— «Советская Киргизия», 1965, 30-май.
Жакшы эмгек.— «Театр», 1965, № 9.

Дунган тилинде

Шаннян драматург. (Т. Абдумомунов 50 жашта.) — Шыйуади Чи (Фрунзе), 1972, 28-ноябрь.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Садыков Ж. **«Жылдыз» сахнада.**— «Тянь-Шань правдасы», 1959, 13-сентябрь.

Тынымсентова Ж., Мамбетакунов К. **«Атанын баласы».** (Тянь-Шань театрындагы спектаклге рецензия.)— «Ленинчил жаш», 1963, 24-май.

Ибраимов Т. **Спектаклдердин кароосу.** (Өзгөн элдик театры республикалык кароо боюнча биринчи сыйлык алган «Атанын баласы» жөнүндө.) — «Советтик Кыргызстан», 1963, 14-июль.

Карымшаков С. **Ак пейилден айтылган сөз.**— «Ленинчил жаш», 1963, 18-декабрь.

Аспиранттын адабий чыгармачылыгы.— «Мугалимдер газетасы», 1966, 1-февраль.

Жумагулов Ж. **«Жаңы келин» — жакшы келин.**— «Кыргызстан маданияты», 1967, 27-октябрь.

Мамытов Ж. **«Жаңы келин» Ош театрында.**— «Советтик Кыргызстан», 1968, 18-август.

Соронбаев А. **Шайырлар шаңы.** («Талаа гүлдөрү» спектакли жөнүндө.) — «Ленинчил жаш», 1968, 3-сентябрь.

Мамбетакунов А. **«Жаңы келин»,**— «Ала-Тоо», 1968, № 10.

Токомбаев Ш., Жумагулов Ч., Усупбеков Ш. **«Жаңы келин».** — «Мугалимдер газетасы», 1969, 1-февраль.

Дунина А. В. **Кыргыз театрында.**— «Кыргызстан маданияты», 1969, 6-февраль.

Сагынов М. **Айылдын лауреаттары.** («Талаа гүлдөрү» пьесасынын Талас элдик театрында коюлушу жөнүндө.) — «Советтик Кыргызстан», 1969, 27-апрель.

Драматург-окумуштуу. (Макала.) — «Кыргызстан маданияты», 1970, 8-июль.

Вихоров Н. **«Талаа гүлдөрү» спектаклинин Самарканд театрында коюлушу жөнүндө.**— «Кыргызстан маданияты», 1973, 21-июнь.

Хамидов М. **Карт бойдок.** (Оштун Киров атындагы театры койгон спектаклге рецензия.) — «Советтик Кыргызстан», 1974, 15-февраль.

Абдыкадыров Ж. **«Ак тамак, көк тамак».** (Оштун Киров атындагы өзбек театры койгон спектаклине рецензия).— «Кыргызстан маданияты», 1974, 28-февраль.

Жаңы премьера. «Жоронун жоруктары». (Спектаклинин коюлушу жөнүндө).— «Кыргызстан маданияты», 1974, 18-июль.

Кулакова А. И. **Куурчак театры.** («Жоронун жоруктары» спектакли тууралу).— «Кыргызстан маданияты», 1974, 19-сентябрь.

Орус тилинде

Дыйкамбаев А. **«Жаңы келин».**— «Советская Киргизия», 1967, 21-ноябрь.

Адабий чыгармадагы достук. — «Комсомолец Киргизии», 1967, 8-сентябрь.

Салынский А. **«Москвалык колукту» комедиясы жөнүндө.**— Молодежная эстрада, 1968, № 5.

Жумалиев А. **«Москвалык колукту» Ош сахнасында.**— «Комсомолец Киргизии», 1968, 15-август.

Дунина А. **Кыргыз театрында.**—«Театр». 1968, № 11.

«Талаа гүлдөрү», (Пьесадан үзүндү жана автор жөнүндө сөз).— «Советская Киргизия», 1969, 23-март.

Салынский А. **Жаш жазуучулардын бүткүл союздук V кеңешмесинин иши жөнүндө интервью.** («Талаа гүлдөрү» пьесасынын ийгиликтери тууралу.)— «Комсомольская правда», 1969, 4-апрель.

Чоң драматургиянын жолунда.— «Советская Киргизия», 1969, 14-сентябрь.

Вихоров Н. **Алмагүл, Айшагүл. Назгүл.** («Талаа гүлдөрү» комедиясынын Самарканд театрында коюлушу тууралу).— «Советская культура», 1973, 5-июнь.

Маннонов А., Назаров М. **Картаң бойдок.**— «Советская Киргизия», 1974, 22-февраль.

Балбекин А. **Драматург — балдарга.** (Жаштарга арналган пьесалары жөнүндө).— «Вечерний Фрунзе», 1974, 17-июнь.

Жалалов К. **Куурчактар гастролдо.** («Жоронун жоруктары» спектаклинин коюлушу жөнүндө).— «Советская Киргизия», 1974, 7-август.

«Талаа гүлдөрү» чабандарга баратат. (Пьесанын Чолпон-Ата элдик театрында коюлушу жөнүндө).— «Советская Киргизия», 1974, 29-сентябрь.

Жүзүмбетов А. **«Москвалык колукту»** — «Советская Кара-Калпакия» 1969, 16-июль.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочниги). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы 1969-ж.

МОЛДОГАЗЫ ТОКОБАЕВ

(1905—1974)

Белгилүү акын, драматург жана коомдук ишмер Молдогазы Токобаев 1905-жылы азыркы Ысык-Көл районуна караштуу Тору-Айгыр селосунда кедей-дыйкан үй-бүлөсүндө туулган. Эки жашында энеси өлүп, 1917-жылга чейин Молдогазы атасынын колунда тарбияланат. 1917-жылы атасы өлүп, туугандарынын колунда жана ар кимге жалданып жан багат. 1921-жылы Караколдогу (азыркы Пржевальск) жетим балдар (детдом) үйүнө алынат. Андан Түп районундагы айыл чарба техникумуна которулуп, анда 1926-жылга чейин окуйт.

1926—1929-жылдары Каракол жана Нарын Кантонунда кантком комсомолдун секретары болуп иш аткарат. 1929—1931-жылдары Москвадагы Коммунисттик университетте окуйт. 1931—1936-жылдары Кочкор райондук партия комитетинин секретары жана Сакалды МТСнин саясий бөлүмүнүн начальниги, 1936—1937-жылдары «Кызыл Кыргызстан» газетасынын редактору, 1937—1938-жылдары Токтогул Сатылганов атындагы филармониянын директору болуп иштейт. 1938—1940-жылдары Жалал-Абад областтык аткаруу комитетинин председатели болуп иштеген. 1940-жылы кайра партиялык кызматка көтөрүлүп, Кыргызстан Борбордук партия комитетинин секретары, 1941-жылы Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун председатели болуп шайланат. 1944-жылга чейин ошол кызматты аткарат. 1944-жылы Талас областтык партия комитетинин биринчи секретары болуп дайындалат. Анда 1947-жылга чейин иштейт. 1948-жылга чейин Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы радиокомитеттин председатели болуп кызмат аткарды. 1953—1957-жылдары болсо, «Советтик Кыргызстан» газетасынын сын жана библиография бөлүмүн башкарды. М. Токобаев 1928-жылдан КПССтин мүчөсү болгон.

Молдогазы Токобаевдин чыгармачылык иши советтик кыргыз адабияты биринчи жаралган күндөн башталат. 1924-жылы «Эркин-Тоо» газетасы чыга

баштаганда М. Токобаевдин «Кайсы убак», «Жан карындаш» деген ырлары жарыяланат.

1931-жылы М. Токобаевдин биринчи ырлар жыйнагы басмадан чыгат. 1940-жылдары «Эмгек булагы», «Эрдин күчүн эл сынайт», элүүнчү жылдардын ичинде «Шайыр жаштар», «Шандуу күн», «Гүлжан», «Тандалган ырлар», «Күжүрмөн эмгек» ж. б. китептери чыгып, окуучуларга кенен белгилүү болду.

М. Токобаев кыргыз драматургиясына да негиз салуучулардын бири. Кыргыз элинин театр искусствосу ушул күнгө чейин сахнадан түшпөй келе жаткан М. Токобаевдин «Кайгылуу Какей» аттуу пьесасы менен башталган.

Кыргыз элине жана адабиятына сиңирген эмгеги үчүн М. Токобаев Ленин ордени менен, эки жолу «Ардак белгиси» ордени, «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Ата Мекендик Улуу согушта каармандык эмгеги үчүн» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган. СССР Жогорку Советине, Кыргыз ССР Жогорку Советине жана жергиликтүү советтерге бир нече жолу депутат болуп шайланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар жыйнагы. М., СССР элдеринин Борбордук басмасы жана Кыргызмамбас, 1931. 118 бет.

Экинчи ырлар жыйнагы. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1937. 114 бет.

Комсомолка. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1938. 47 бет.

Какей. 4 көшөгөлүү драма. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1938. 35 бет.

Ырлар жыйнагы. 1 бөлүм. Кыргызмамбас, 1939. 120 бет.

Эрдин күчүн эл сынайт. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940. 59 бет.

Эмгек булагы. Фрунзе — Казан. Кыргызмамбас, 1941. 101 бет.

Гүлдөгөн турмуш. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 104 бет.

Шайыр жаштар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 35 бет.

Шандуу күн. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 68 бет.

Гүлжан. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 95 бет.

Алга бас. (Балдар үчүн ырлар.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 48 бет.

Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 48 бет.

Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 196 бет.

Күжүрмөн эмгек. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957. 65 бет.

Айна. Бөбөктөр үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 30 бет.

Кайгылуу Какей. (4 көшөгөлүү драма) — Китепте: Пьесалар, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 137—178-беттер.

Шандуу кадам. Аңгемелер, очерктер жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 85 бет.

Таң алдында. Аңгемелер. (Тестиер балдар үчүн.) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 104 бет.

Жарык күз. (Ырлар жана поэмалар.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 92 бет.

Орус тилинде

Биз Ленинграддын досторубуз. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1946. 71 бет.
Жаз келди. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 128 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз акын жазуучулары өзүнчө уюм боло алабы? — «Кызыл Кыргызстан», 1930, 30-июль.

Элүү жаш эр ортону.— «Кызыл Кыргызстан», 1955, 12-февраль. Советтик дунган акыны. (Ясыр Шивазанын элүү жылдыгы жөнүндө.) — «Советтик Кыргызстан», 1956, 10-июнь.

Аманкул Куттубаев. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада болуучу декадасына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1958, 22-май.

Эмгек жалыны. (Очерк) — «Советтик Кыргызстан», 1960, 1-сентябрь.

Орус тилинде

Кыргыз драматургиясы жөнүндө бир-эки сөз.— «Комсомолец Киргизии», 1954, 27-август.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Белгилүү жазуучу-көрүнүктүү ишмер.— «Советтик Кыргызстан», 1947, № 2—3, 22—24-беттер.

Бейшенбаев К. **М. Токобаевдин «Сагынбай» деген поэмасы тууралу.**— «Кызыл Кыргызстан», 1953, 7-апрель.

Токобаев А. **Көркөм чеберчилик жөнүндө маек.**— «Советтик Кыргызстан», 1954, № 8, 88—92-беттер.

Сулайманов Д. **Тандалган ырлар татыктуу болсун.**—«Ленинчил жаш», 1955, 16-октябрь.

Акын-жазуучу, драматург. (Молдогазы Токобаевдин туулган күнүнүн элүү жылдыгына карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1955, 3-декабрь.

Үмөталиев Т. **Жазуучунун чыгармачылык жолу.** (Молдогазы Токобаевдин туулган күнүнүн элүү жылдыгына карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1955, 3-декабрь.

Үмөталиев Т. **Молдогазы Токобаев.**— Китепте: Токобаев М. Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955, 3—5-беттер.

Субанбеков Ж. **Алгачкы өкүлдөрдүн бири.** (Кыргыз искусствосу менен адабиятынын Москвадагы декадасы).— «Советтик Кыргызстан», 1968, 1-октябрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 63—64-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч Фрунзе, 1958, 62—63-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 343—348-беттер.

Сулайманов Д. **«Кайгылуу Какей».** (М. Токобаевдин туулган күнүнүн 60 жылдыгына карата.) — «Кыргызстан аялдары», 1965, № 10, 15-бетте.

Күмүшалиев К. **Молдогазы Токобаевдин аманаты.** Эскерүү.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 23-январь.

Орус тилинде

Имшенецкий Н. **Акындын элүү жылдыгы.** (М. Токобаев 50 жашта.)— «Комсомолец Киргизии», 1955, 9-декабрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 72—73-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 61—62-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 450—453-беттер.

ААЛЫ ТОКОМБАЕВ

Советтик кыргыз жазма адабиятына негиз салуучулардын бири, Социалисттик Эмгектин Баатыры, Кыргыз ССРинин эл акыны, Кыргыз ССРинин илимдер Академиясынын академиги, Токтогул Сатылганов атындагы Кыргыз ССР Мамлекеттик сыйлыгынын лауреаты, көрүнүктүү коомдук ишмер Аалы Токомбаев 1904-жылы 7-ноябрда Чоң-Кемин айылында, жалгыз аттуу кедей адамдын үй-бүлөсүндө туулган. Революцияга чейин кыргызда метрика болбогону белгилүү. Кыргыздар туулган күнү эмес, айын, ал тургай көп учурда жылын адаштырчу. А. Токомбаев болсо, 1924-жылы 7-ноябрда «Эркин-Тоо» газетине биринчи ыры чыккан күнүн туулган күнү катары эсептеп паспорт алган.

Акындын атасы Токомбай өзү кедей болсо да эч кимге баш ийбеген намыстуу, кайраттуу адам болгон. Энеси Уулбала кошокчу, жомокчу болгон. Балдарды тегеректетип алып жомок, табышмак, жаңылмач үйрөтө бере турган.

1917—1918-жылдарда болгон ачарчылыкта 8 кишиден турган Токомбайдын үй-бүлөсүнөн жетөө апат болуп, жалгыз Аалы аман калат. 1917-жылдан 1919-жылдын жарымына чейин Түндүк Кыргызстандын бардык жерлерин кыдырып, ачкадан өлбөс үчүн кайыр сурап күн көрөт. А. Токомбаев ошо кездеги тентиген турмушун «Жараланган жүрөк» аттуу повестинде элестеткен. 1919-жылы аталаш туугандарын, эжесин таап, 1922-жылга чейин ошолор менен жан багат.

1922-жылы Ташкентте окуган балдар жайкы каникулга айылга келгенде, Аалы өзүнө окшогон жетимдерди окутуп, бага турган жер бар экенин угат да, Ташкентке барууга умтулат. Аалы мал айдоочуларга жалданып, бир жарым ай дегенде Ташкентке жетет.

А. Токомбаев адегенде советтик-партиялык мектепте окуп, сабатсыздыгын жоёт. Комсомолдун катарына өтөт. 1923-жылдан тартып, Орто Азиялык Коммунисттик университетте окуп, аны 1927-жылы бүтүрөт. Университетти бүтүрөр менен Кыргызстанга келип, адегенде Чүй кантондук эл агартуу бөлүмүнүн башчысы болуп иштейт, анан 1929-жылга чейин республикалык «Кызыл Кыргызстан» газетасынын редакторлук кызматын аткарат. Ошондон бери Аалы Токомбаев Кыргызстандын маданий майданындагы жетекчилик кызматтарда болот. Ал Кыргызстан жазуучулар Союзунун башкармасынын председатели, «Советтик Кыргызстан» журналынын редактору, СССР илимдер Академиясынын Кыргызстандагы филиалынын тил, адабият жана тарых институтунун директору болуп иштеген.

Аалы Токомбаев Кыргыз ССРинин илимдер Академиясынын анык мүчөсү. Бир нече жолу Кыргызстан Автономиялуу республикасынын Борбордук Аткаруу Комитетинин мүчөсү, Кыргыз ССР Жогорку Советинин бир нече чакырылыштарынын депутаты болуп шайланган.

1924-жылы, 7-ноябрда биринчи жолу «Эркин-Тоо» (азыркы «Советтик Кыргызстан») аттуу газета чыгат. Бул кыргыз басмасынын жаралган күнү, ошону менен бирге кыргыз жазма адабиятынын да жаралган күнү болуп эсептелет. Так ошол «Эркин-Тоонун» биринчи санында А. Токомбаевдин «Октябрдин келген кези» деген ыры басылган.

А. Токомбаевдин ыр жазуу таланты мурда эле белгилүү болгон. Студенттердин «Интернационал» аттуу дубал газетасына, «Түңгуч адым» аттуу кол жазма журналына болочок акындын ырлары чыгып турган.

А. Токомбаев чыгармачылыгынын алгачкы учуруна туура келген 20-жылдардын аягында, 30-жылдардын башында «Чалкар», анан «Балка» деген псевдоним менен тап майданында активдүү күрөш жүргүзгөн.

1927-жылы Аалынын «Ленин тууралу» аттуу биринчи ырлар жыйнагы Ташкентте басылып чыгат. Ал жыйнакта Ленинди жеңилбес, өлбөс-өчпөс жолун даңктайт. Бул китеп 1936-жылы экинчи жолу бир аз ондолуп «Ленин» деген ат менен басылып чыккан.

1929-жылы эркиндикке чыккан кыргыз аялдарынын абалын баяндаган, «Аялдар айнеги» аттуу экинчи ырлар жыйнагы чыккан.

Отузунчу жылдарда А. Токомбаевдин «Биз курманга каршы» (1930), «Эмгек гүлү» (1931), «Атака» (1932), «Туткун Марат» (1933), «Абалкы ырлар» (1933), «Ырлар жыйнагы» (1933), «Ырлар жыйнагы» (1934), «Иргелген ырлар» (1935), «Биздин китеп» (1935), «Канаттуу достор» (1935), «Ленин» (1936) жана «Кандуу жылдар» романынын биринчи китеби чыккан.

Улуу Ата Мекендик согуштун алдында А. Токомбаев ыр жазууну улантуу менен бирге бир канча прозалык чыгармаларды берди. Алар «Жаралган жүрөк», «Күүнүн сыры», «Акай мерген», «Даат», «Акылмандын жообу», «Таң алдында» жана башкалар.

1941—1945-жылдары немецтик фашизмге каршы Улуу Ата Мекендик согушта А. Токомбаев көп сандаган патриоттук ырлар, «Манастын жердеши», «Жыйырма сегиз баатыр жөнүндө», «Алкоо», «Мезгил учат» аттуу чыгармалар, очерктер, публицистикалык макалалар жазды.

«Ант», «Намыс», «Токойдун кожоюндары» аттуу пьесаларды берди.

Улуу Ата Мекендик согуштан кийин А. Токомбаевдин «Белегим», «Өз көзүм менен», «Майлыбай», «Тандалган ырлар», «Ырлар», «Турмуш», «Лирика» аттуу чыгармалары, китептери басмадан чыкты. Ошону менен бирге «Токтогул» аттуу романынын башкы главалары журналга басылды.

1958-жылдан тартып Кыргызмамбас А. Токомбаевдин төрт томдон турган чыгармалар жыйнагын чыгарды. Өз убактысында сынга алынган ыр менен жазылган «Кандуу жылдар» романын автор кайра оңдоп чыкты.

А. Токомбаевдин көп чыгармалары орус тилине которулду. Анын «Ырлар жыйнагы» (1933), «Манастын жердеши» (1934), «Тандагы жолугушуу» (1946), «Повесттер жана аңгемелер» (1946), «Тандалган ырлар» (1952), «Тандалмалар» (1954—1955), «Тандалган ырлар, поэмалар» (1958), «Таалай издеген индус» (1958), «Мезгил учат» деген китептери орусча чыкты. А. Токомбаев акын эле эмес, прозаик, адабий сынчы, публицист жана драматург. Ал «Ант», «Тергөө жүрүп жатат», «Өлбөстүн үрөнү», «Манас» (К. Маликов менен бирге) деген пьесаларды жазды. «Жараланган жүрөк», «Днестр терең деңизге куят», «Мезгил учат», «Токтогул» аттуу прозалык чыгармалары элге кеңен белгилүү.

А. Токомбаев Пушкиндин, Лермонтовдун, Некрасовдун, Шевченконун, Маяковскийдин, Гетенин, Гейненин, Шиллердин, Абайдын, Жамбылдын көп чыгармаларын кыргызчага которгон.

Акын Ленин ордени, үч жолу Эмгек Кызыл Туу, «Ардак белгиси» ордендери, «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каармандык эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган.

1974-жылы Алыс Токомбаев үчүн жана жалпы эле кыргыз маданияты, адабияты үчүн даңктуу жыл болду. Кыргыз совет адабиятында сиңирген эмгеги, коомдук ишмердиги үчүн Алыс Токомбаевга Социалисттик Эмгектин Баатыры деген бийик наам берилип, Алтын Жылдыз жана Ленин ордени ыйгарылды.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ленин тууралу. Ташкент. Средазкитепбасмасы, 1927. 74 бет.

Дагы: **Ленин.** 2-басылышы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1936. 67 бет.

Аялдар айнеги. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1929. 60 бет.

Атака. Жыйнак IV. Фрунзе — Ташкент, Кыргызмамбас, 1932. 242 бет.

Эмгек гүлү. (Ырлар жыйнагы.) СКРС элдеринин басмасы жана Кыргызмамбас, 1932. 128 бет.

Биздин китеп. (Балдар оюну ыр менен жана ырлары, октябряттар үчүн.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1934. 35 бет.

Дагы: **Биздин китеп.** (Мектепке чейинки жана мектеп жашындагы кенже балдар үчүн.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 30 бет.

Иргелген ырлар жана поэмадан үзүндү. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 35 бет.

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 51 бет.

Канаттуу достор. (Балдар аңгемеси) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 22 бет.

Тууган эл. Ырлар. т. 1, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940. 220 бет.

Жараланган жүрөк. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1941. 280 бет.

Сыйкырчы тууралу жомок. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1941. 23 бет.

Түбөлүк жыргал үчүн күрөш. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1941. 22 бет.

Ашырбай, (Очерк.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943. 23 бет.

Улуу агабыз орус эли. Фрунзе. Кыргызмамбас, 1943. 23 бет.

Алкоо. (Жаңы ырлар.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1944. 55 бет.

Жүрөк күүсү. (Элдик казнадан,— 2-басылышы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1944. 71 бет.

Манас. (4 көшөгө, 8 сүрөттүү либретто). Кыргыз элинин тарыхый эпосу «Манас» боюнча. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947. 35 бет.

Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 244 бет.

Белегим. (Ырлар жыйнагы). Фрунзе. Кыргызмамбас, 1951. 83 бет.

Өз көзүм менен. Фрунзе. Кыргызмамбас, 1952. 199 бет.

Ырлар. Фрунзе. Кыргызмамбас, 1954. 408 бет.

Жомоктор. (Орто жана жогорку жаштагы мектеп балдары үчүн.) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1955, 51 бет.

Турмуш. (Ырлар жана поэмалар). Фрунзе. Кыргызмамбас, 1955. 120 бет.

Лирика. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 88 бет.

Чыгармалар, 4 том. Фрунзе. Кыргызмамбас, 1958. т. 1. 542 бет.

Чыгармалар 4 том. Фрунзе. Кыргызмамбас, 1959. т. 2. 546 бет.

Комуз күүсү. Поэма жана ырлар. Фрунзе. Кыргызмамбас, 1960. 212 бет.

Өз көзүм менен. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 199 бет.

Таң алдында. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 420 бет.

Жараланган жүрөк. (Повесть жана аңгемелер.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963, 235 бет.

Волга менен сүйлөшүү. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 30 бет.

Мезгил үнү. (Ырлар жана поэмалар жыйнагы). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 162 бет.

Таң алдында. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 430 бет.

Жараланган жүрөк. Повесттер жана аңгемелер. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971, 294 бет.

Тандалган чыгармаларынын үч томдук жыйнагы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972.

т. 1. **Ырлар жана алгачкы дастандар.** 1972. 642 бет.

т. 2. **Роман жана дастандары.** 1972. 620 бет.

т. 3. **Прозалар.** 1973. 802 бет.

Белегим. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975.

Менин республикам. «Кыргызстан» басмасы, 1975.

Орус тилинде

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1933. 45 бет.

Манастын жердеши. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943. 60 бет.

Повесть жана аңгемелер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1946. 137 бет.

Таң алдында. Ырлар. М., «Советский писатель», 1946. 113 бет.

Тандалган ырлар. М., «Советский писатель», 1952. 151 бет.
Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 104 бет.
Тандалган ырлар, поэмалар. М., Гослитиздат, 1958. 407 бет.
Таалай издеген Индус (Поэма-жомок). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 21 бет.
Күүнүн сыры. (Поэма.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1968. 162 бет.
Таң алдында. М., «Советский писатель», 1966. 127 бет.
Таң алдында. (Роман.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1968. 296 бет.
Моя республика. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975.
Аалы Токомбаев. Избранное. Москва, «Художественная л-ра» 1975.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Пушкин А. С. Лирикалык ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937. 52 бет. (К. Маликов менен бирге.)
Маршак С. Я. Жомоктор. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 87 бет.
Кунанбаев А. Абайдын ырлары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 128 бет.
Жабаев Ж. Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 120 бет.
Кунанбаев А. Абайдын ырлары. Фрунзе, «Кыргызстан» 1971.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сынчыга жооп.— «Эркин-Тоо», 1927, 15-май.
Жайкы дем алышка барган мугалимдердин милдети. — «Эркин-Тоо», 1927, 29-май.
Улуу өнөктүккө көпчүлүк.— «Коммунист», 1928, № 3, 4—5-беттер.
Аялдар уюму уюшулду. — «Ленинчил жаш», 1928, 5-май.
Бекер мандалак бекен. — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 6-январь.
Келип калдым. (Фельетон).— «Кызыл Кыргызстан», 1929, 8-февраль.
Пролетариат үчүн. — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 11-февраль.
Туугап тууганбы. (Фельетон) — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 24-март.
Эсептешүү керек. — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 20-апрель.
Келечектин алдында. — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 12-май.
Сырдуу барак. (Прокурордун кулагына.) — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 18-май.
Ленин катарында. Этияттык керек. — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 29-май.
Марыгандар. (Прокурор кулагына). — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 6-июнь.
Мал каттоо жана батырактар. «Кызыл Кыргызстан», 1929, 9-июнь.
Укуксуздардын унгучулдугу жоголсун. — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 19-июнь.
Батырактар тегерегинде. — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 26-июнь.
Коргоочулар. — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 2-июль.

Жаттар жакындабасын. — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 6-июль.
Эске алуу зарыл. — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 10-июль.
Эски адаттар жоголсун. — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 17-июль.
Кайта уюштуруу керек.— «Кызыл Кыргызстан», 1929. 22-август.
Асмандагы теги түшпөйт. — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 1-сентябрь.
Өкүл аялдарды шайлоо. — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 9-сентябрь.
Байгамбар аттуу уул.— «Кызыл Кыргызстан», 1929, 12-сентябрь.
Беттери ачылбай калбасын.— «Кызыл Кыргызстан», 1929, 26-сентябрь.
Эл пайдасын эскерүү керек. — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 2-октябрь.
Чек ээлери. — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 13-октябрь.
«Кызыл Кыргызстан» тууралу менин оюм. (Талкууга карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1929, 11-ноябрь.
Курбума кат. — «Кызыл Кыргызстан», 1930, 13-август.
Театр чычкандары жоопко тартылууга тийиш. — «Кызыл Кыргызстан» 1930, 17-август.
«Чабуулдун милдети». Чабуул. 1931, № 1, 1—3-беттер.
Шахты.— «Кызыл Кыргызстан», 1931, 5-июнь.
Жаш акын, жалакор сынчы. (Мукайдын чыгармасы. Аскардын апыртмасы тууралу.) — «Кызыл Кыргызстан», 1931, 15-июнь.
Көркүү адабият жана көпчүлүк.— «Кызыл Кыргызстан», 1931, 2-июль.
Эгин суудан калбасын. — «Кызыл Кыргызстан», 1931, 17-июль.
Көркүү адабият жана көпчүлүк. — «Кызыл Кыргызстан», 1931, 21-июль.
Көпчүлүккө көркөм журнал.— «Кызыл Кыргызстан», 1931, 9-август.
«Чабуулдун» башкы сөзү.— «Кызыл Кыргызстан, 1931, 21-ноябрь.
Өткөн муң. — «Кызыл Кыргызстан», 1931, 14-ноябрь.
Академия кечеси тууралу. — «Ленинчил жаш», 1932, 16-февраль.
Академия кечесинин тыянагы. — «Кызыл Кыргызстан», 1932, 6-март.
Курман айтта бүт жумушта бололу.— «Кызыл Кыргызстан», 1932, 14-апрель.
Кыраптын конференциясында көркөм адабиятты большевиктештирүү үчүн күрөшөбүз. (А. Токомбаевдин докладынан.) — «Кызыл Кыргызстан», 1932, 8-март.
Жазуучулар жазгы айдоого. — «Кызыл Кыргызстан», 1938, 2-апрель.
Көпчүлүккө көркөм даана түшүнүктүү адабият керек. (Мукай акындын «Майданы» тууралу менин пикирим). «Кызыл Кыргызстан», 1933, 18-июнь.
Биз балапан кездерде. (Эстеликтерден) — «Кыргыз кенеш адабияты», 1933, № 6, 54—60-беттер.
Театр ишине айкын жол башчылык болсун. — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 14-август.
Биздин адабият. — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 16-август.
Касымдын каты тууралу.— «Кызыл Кыргызстан», 1933, 22-август.
Кудайдын кудурети. (Кичинекей фельетон.) — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 26-август.
Жаңы жолбашчылыкка жаңы темп. — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 24-декабрь.
Калпакбай. — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 30-декабрь.
Тунгуч съезд. — «Кыргыз кенеш адабияты», 1934, № 2, 1—4-беттер.

Биз балапан кездерде.— «Кыргыз кенеш адабияты», 1934, № 1, 30—38-беттер.

Карапайым текшерүүчү. — «Кызыл Кыргызстан», 1934, 17-март.

Жазуучулар съездине эмне менен келесиңер.— «Кызыл Кыргызстан», 1934, 8-апрель.

Жогорку көркөм жана чоң адабият үчүн. — «Кызыл Кыргызстан», 1934, 21-апрель.

Кыргызстан жазуучуларынын съездинде. (Кыргызстан кеңеш жазуучуларынын уюштуруу комитетинин төр агасы Токомбаевдин доклады.) — «Кызыл Кыргызстан», 1934, 27-апрель.

Мазмуну социалисттик жана формасы улуттук болгон Кыргызстандын адабияты өсүп жана чыңалып жатат. (Кыргызстан жазуучуларынын биринчи съездинде жасаган доклады) — «Кызыл Кыргызстан» 1934, 18—19-апрель.

Кокус мындай болбойт. — «Кызыл Кыргызстан», 1934, 21-июнь.

Сүрөтчү Чуйков жана анын чыгармалары. — «Кызыл Кыргызстан», 1934, 10-июнь.

Партия тазалоосунда, Кочкор району тазалоого кандай даярданган.— «Кызыл Кыргызстан», 1934, 27-октябрь.

Сүйгөн сөзү. — «Кызыл Кыргызстан», 1935, 9-январь.

Кыргыз совет адабияты жөнүндө. — «Кыргыз Совет адабияты», 1935, № 1—2, 10—15-беттер.

Эгер душман багынбаса аны жоготуу керек. — «Кыргыз совет адабияты», 1935, № 1, 12-бетте.

Метрополитен. — «Кызыл Кыргызстан», 1935, 27-март.

Ысак Шайбеков ким? — «Кызыл Кыргызстан», 1935, 27-апрель.

Сүйүү жана тарбия. — «Кызыл Кыргызстан», 1935, 22-июнь.

Формализм жана натурализм тууралу. «Кыргыз совет адабияты», 1936, № 1, 22—24-беттер.

Бийик сапаттуу адабият үчүн күрөшөбүз.— «Кыргыз совет адабияты»,— 1936, № 2, 19—25-беттер.

Ант беребиз. — «Кыргыз совет адабияты», 1936, № 3, 10—12-бет.

Талкуунун тыянагына карата. — «Кызыл Кыргызстан», 1936, 12-май.

Адамдын адамы. — «Кызыл Кыргызстан», 1936, 22-июнь.

«Жапалак Жатпасов» тууралу бир эки сөз. «Кызыл Кыргызстан», 1936, 24-декабрь.

Адабият элдин мүдөөсү үчүн. — «Советтик Кыргызстан», 1937, № 2—3, 3—8-беттер.

Улуу акылман киши. — «Кызыл Кыргызстан», 1937, 20-июнь.

«Жаш жазуучуларга кенеш».— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 3-март.

«Улуу Горький жөнүндөгү эстеликтер».— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 18-июнь.

Жол жомогу. — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 20-июль.

Токтогулдун адабий күчүнүн негизи. — «Ленинчил жаш», 1940, 23-ноябрь.

«Жолборс терисин кийген баатыр».— «Кызыл Кыргызстан», 1941, 16-апрель.— «Совет адабияты жана искусство», 1941, № 3, 63—66-беттер.

Тил адабият жана тарых институтунун иштери жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1943, № 10, 53-беттер.

Кыргыз адабияты Ата Мекендик согуш күндөрүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1944, № 5—6, 35—48-беттер.

Крылов кыргыз тилинде. — «Советтик Кыргызстан», 1944, № 11—12, 13—16-беттер.

Орусча-кыргызча сөздүк.— «Кызыл Кыргызстан», 1945, 10-апрель.

Мураталынын өсүш жолу. (Мураталы Куренкеевдин туулганына 85 жыл толгонуна карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1945, 20-май.

Абай. (Абайдын туулганына 100 жыл толушуна карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1945, 15-август.

Советтик Кыргыз адабияты октябрдын мөмөсү. — «Кызыл Кыргызстан», 1945, 6-октябрь.

Адабият менен искусствобуз. — «Кызыл Кыргызстан», 1946, 5-май.

Мураталынын өсүш жолу. — «Советтик Кыргызстан», 1946, № 5—6, 96-бет.

Алексей Максимович Горький. — «Кызыл Кыргызстан», 1946, 18-июнь.

Калим Рахматуллин. — «Советтик Кыргызстан», 1946, № 7—8, 34—35-беттер.

Мукай Элебаев. «Кызыл Кыргызстан», 1946, 1-ноябрь.

Адабият жана комсомол.— «Ленинчил жаш», 1946, 28-ноябрь.

Улуу патриот-акын. (Н. А. Некрасовдун туулганына 125 жыл толду) — «Кызыл Кыргызстан», 1946, 5-декабрь.

Эл жана акын. — «Ленинчил жаш», 1947, 15-февраль.

Адабияттын азыркы милдети.— «Советтик Кыргызстан», 1947, № 12, 10—13-беттер.

Алишер Навои.— «Советтик Кыргызстан», 1948, № 4, 12—20-беттер.

Чоң акынга чоң эскертүү. — «Советтик Кыргызстан», 1948, № 8, 59—61-беттер.

Ленин комсомолу жана кыргыз жазуучулары.— «Советтик Кыргызстан», 1968, № 10, 4—11-беттер.

Редакцияга кат. («Кандуу жылдар» романы жана башка кээ бир чыгармаларындагы улутчулдук, натурализттик, идеясыздык каталарын мойнуна алат). — «Кызыл Кыргызстан», 1952, 14-сентябрь.

Шыктуу жаштар жөнүндө камкордук көрүлсүн. — «Кызыл Кыргызстан», 1952, 10-декабрь.

Чоң маселеге кичинекей назар жок. — «Кызыл Кыргызстан», 1953, 29-август.

Толстой родинабыздын шаңы. (Л. Н. Толстойдун туулган күнүнө 125 жыл толушуна карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1953, 9-сентябрь.

Көркөм чеберчилик жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1954. № 8, 88—89-бетте. — «Ленинчил жаш», 1954, 14-июль.

Казак элинин улуу баласы. (Абай Кунанбаевдин дүйнөдөн кайткандыгына 50 жыл толушуна карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 5-сентябрь.

Тунгуч драматург. (Жазуучу К. Жантөшевдин туулган күнүнө 50 жыл)— «Советтик Кыргызстан», 1955, № 1, 80—81-беттер.

Ысак Шайбеков жана анын чыгармалары. Китепте: Ысактын ырлары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955, 3—10-беттер.

«Кызыл учкундун» төрөлүшү.— «Ленинчил жаш», 1957, 27-октябрь.

Алдындагы сыноо. (Декаданын катышуучулары сүйлөшөт.) — «Ала-Тоо», 1958, № 7, 101-бетте.

Автобиографиялык фрагмент. — Китепте: А. Токомбаев. Чыгармалар, т. 1, поэзия. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 5—37-беттер.

Жолдош А. Алтымышбаевге кошула албайм. — «Советтик Кыргызстан», 1959, 24-январь

Жер астындагы сара. — «Советтик Кыргызстан», 1959, 14—15-февраль.

Элдин сүйгөн акыны. — «Ала-Тоо», 1960, № 6, 5—6-беттер. — «Ленинчил жаш», 1960, 10-июнь.

Өлбөс кишн — татынакай табылга. — «Ленинчил жаш», 1960, 11-сентябрь.

Аты жок жолдошко ачык кат. — «Советтик Кыргызстан», 1960, 2-сентябрь.

Жоомарт. (Эскертүүлөрдөн.) — «Ленинчил жаш», 1960, 4-декабрь.

Биздин Жусуп. (Эстеликтерден) — «Советтик Кыргызстан», 1960, 24-декабрь.

Талант карыбайт, кереметтенет. (Акын Шамейдин 80 жылдыгына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1961, 24-март.

«Майдан» романы жөнүндө учкай сөз. — «Советтик Кыргызстан», 1962, 11-март.

Боордош Тажик адабиятынын өкүлдөрү. — «Советтик Кыргызстан», 1962, 21-июнь.

Даанышманыбыз — партия айткандай болот. — «Советтик Кыргызстан», 1963, 15-март.

Устат. Тарбиячы тууралу маек. — «Жаш Ленинчи», 1963, № 4, 9—10-беттер.

Эң эле зарыл маселе. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 15-март.

Элеси жүрөгүбүздө. Казак элинин көрүнүктүү акыны С. Сайфуллиндин туулган күнүнүн 70 жылдыгына карата. — «Ленинчил жаш», 1964, 22-май.

«Коммунист», патриот, күжүрмөн. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 10-июль.

Кубанарлык окуя. (Т. Абдумомуновдун «Абийир кечирбейт» деген драмасынын Кыргызстан мамлекеттик драмтеатрына коюлушуна карата.) — «Советтикк Кыргызстан», 1964, 18-ноябрь.

Мөмөлүү даректар. Очерк. — «Советтик Кыргызстан», 1967, 9—10-сентябрь.

«Кызыл учкундун» төрөлүшү. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 22-сентябрь.

Октябрдин өз мөмөлөрү. — (Акындарга экинчи суроо.) — «Кыргызстан маданияты», 1967, 27-октябрь.

Революциядан төрөлгөн адабият. — «Ала-Тоо», 1967, № 11, 7—14-беттер.

Бакыт-таалай деген эмне? Акындарга үч суроо. — «Кыргызстан маданияты», 1967, 7-декабрь.

Адамдын адамы. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 31-январь.

Улуу устат. (М. Горькийдин туулган күнүнүн 100 жыл толушуна карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1968, 28-март.

Мен өзүм таптым. — «Кыргызстан пионери», 1968, 29-март.

Акындарга үч суроо. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 9-май.

Эскерүү. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 18-сентябрь.

Эл аралык симпозиум. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 16-октябрь.

Улуу Ильичке. Кыргыз ССРинин эл акыны менен анкеме. — «Ала-Тоо», 1968, № 1, 3—5-беттер.

Алп адам. Сулейман Стальскийдин туулганына 100 жыл. — «Ленинчил жаш», 1969, 17-май.

Туңгуч темамдын уландысы. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 18-февраль.

Журналисттер—партиянын ишенимдүү жардамчылары. — «Кыргызстан маданияты», 1970, 1-апрель.

Өз доорунун улуу гражданини — «Кыргызстан маданияты», 1971, 8-декабрь.

Түбөлүк даңк. — «Советтик Кыргызстан», 1971, 9-декабрь.

Элдин жазуучусу. (К. Баялинов 70 жашта.) — «Советтик Кыргызстан», 1972, 15-октябрь.

Революциячыл адабият. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 31-октябрь.

Октябрдын жарчысы. — «Советтик Кыргызстан». 1974, 6-декабрь.

Унутулгус уландарыбыз. — «Кыргызстан маданияты», 1975, 17-апрель.

Орус тилинде

Кыргыз совет адабияты. — «Орто Азиядагы советтик адабияты», № 1, 1934, 108—110-беттер.

Кыргыздын адабияты өсүп-өркүндөп жатат. — «Советская Киргизия», 1934, 29-апрель.

Термин жөнүндө. — «Советская Киргизия», 1934, 30-июль.

Кыргыз адабияты жөнүндө. — Китепте: Первый Всесоюзный съезд советских писателей. Стен. отч. М., 1934, 539—540-беттер.

Доорго ылайык адабият жаратабыз. — «Советская Киргизия», 1935, 9-январь.

Октябрь жараткан адабият. — «Казакстанская правда», 1937, 21-апрель.

Акын Токтогул. — «Советская Киргизия», 1937, 12-июль.

Октябрь жараткан адабият. — «Советская Киргизия», 1941, 1-февраль.

Кыргызстандын импровизаторлорунун чеберлиги. — «Советская Киргизия», 1943, 26-декабрь.

Кыргыз адабияты Ата Мекендик согуш күндөрүндө. — «Советская Киргизия», 1944, 1-январь.

Кыргыз адабияты согуш күндөрүндө. — «Литература и искусство», 1944, 11-март.

Кыргыз элинин акылмандыгы эрдикти тарбиялоо жөнүндө. — «Блокнот агитатора», Фрунзе, 1944, № 4—5, 71—74-беттер.

Нукура талант. — «Сов. искусство», 1945, 1-июнь.

Тил, адабият, тарых институтунун иши жана анын келечектеги милдети. — «Известия», Киргиз ФАН ССР, вып. I. 1945, 52—62-беттер.

Биздин жерде. — «Литературная газета», 1946, 2-март.

Жазуучунун үйүндө конок болуу. — «Комсомолец Киргизии», 1946, 20-июнь.

Улуу художник. — «Советская Киргизия», 1948, 10-сентябрь.

Маяковский бизди эмнеге үйрөтөт. — «Дружба народов», 1950, № 2. 157—161-беттер.

Унутулгус жолугушуу — «Советская Киргизия», 1951, 17-июнь.

Токтогулдун чыгармаларын басмадан чыгаруудагы каталыктар жөнүндө.— «Труды и-та языка и лит-ры.» (Кирг. ФАН СССР) вып. 3, 1952, 223—229-беттер.

«Манас» кыргыз элинин эпосу. — «Советская Киргизия», 1952, 28-март.

Жаңы мазмун жана эски форма жөнүндө заметка.— «Лит. газета», 1954, 19-июнь.

Жүз эсе жакшы иштөө керек. — «Лит. газета», 1956, 16-февраль.

Биз жашпыз, бирок жеңилдик сурайбыз.— «Советская Киргизия», 1958, 14-сентябрь.

Мен эмне күтөм. — «Огонек», 1958, № 42, 10-бетте.

Автобиографиялык фрагменттер.— Китепте: «Советский писатель», т. II. М., Гослитиздат, 1959, 434—445-беттер.

Октябрь менен туулган. — «Советская Киргизия», 1960, 20-май.

Өлбөс тема.— «Советская Киргизия», 1960, 7-ноябрь.

Жүрөктө жылдыз жаркырайт. (К. А. Федиңдин туулган күнүнө 70 жыл.) — «Советская Киргизия», 1962, 2-март.

Бир агабыз жөнүндө сөз. — «Советская Киргизия», 1962, 7-сентябрь.

Өчпөс жарык. — «Советская Киргизия», 1964, 25-ноябрь.

Чоң художник.— (М. А. Шолоховдун туулган күнүнө 60 жыл.) — «Советская Киргизия», 1965, 23-май.

Токтогул атындагы сыйлык. — «Советская Киргизия», 1966, 10-сентябрь.

Адамдын адамы. (А. М. Горькийдин 100 жылдыгына карата эскерүү.) — «Советская Киргизия», 1968, 28-марта. «Русский язык в киргизской школе», 1968, № 2, 2—3-беттер.

Май жана менин элимдин жазы. — «Советская Киргизия», 1972, 29-октябрь.

Биздин доордун автору.— «Комсомолец Киргизии», 1970, 16-апрель.

Менин досум Чуйков. — «Советская Киргизия», 1972, 29-октябрь.

Биринчи ырым. — «Литературный Киргизстан», 1974, № 4, 26—28-беттер.

Аның жүрөгүнүн жылуулугу.— «Комсомольская правда», 1974, 2-октябрь, «Комсомолец Киргизии», 1974, 3-октябрь.

Менин досум — Семен Чуйков.— «Вечерний Фрунзе», 1974, 2-ноябрь.

Башка алыстыкты билбейм.— «Вечерний Фрунзе», 1974, 7-ноябрь.

Советтер Союзунун гражданини.— «Литературная газета», 1974, 4-декабрь.

«Мен эмнеге баймын?» (Аалы Токомбаевдин «Комсомолец Киргизии», газетасына берген интервьюсу) — «Комсомолец Киргизии», 1974, 12-декабрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Үмөталиев Ш. **Аалы Токомбаев.** Сын. биогр. очерк. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 106 бет.

Үмөталиев Ш. А. **Токомбаев.** (Чыгармачылык жолу.) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1964, 104 бет.

Алымов Б. А. **Токомбаевдин чыгармачылыгын мектепте окутуу.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965.

Артыкбаев К. **Изденүүлөр жана табылгалар.** (Аалы Токомбаевдин акындык устаттыгы жөнүндө.)

Бейшембаев К. **Көркөм сөздүн чебери.** (А. Токомбаевдин лирикалары, поэмалары) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 212 бет.

Шамшиев Р. С., Мамбетова К. **Аалы Токомбаев.** Био-библиографиялык көрсөткүч[1] Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971, 96-бет. (Кыргыз ССРинин Маданият Министерствосу, Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

* * *

Сатыбалды.— «Ленин тууралу».— «Коммунист», 1928, № 3, 32—36-беттер.

Ж. Жамгырчиев. **«Аял айнеги».**— «Жаңы маданият жолунда», 1929, № 4—5.

Бөкөнбаев Ж. **Аалы Токомбай уулу тууралу.**— «Ленинчил жаш», 1933, 30-март.

Адабият майданындагы кызматына май айында 10 жыл толот. «Кызыл Кыргызстан», 1933, 16-апрель.

М. Дөгдуров. **Аалы Токомбай уулунун** (Балканын) чыгармалары тууралу.— «Кызыл Кыргызстан», 1933, 17-апрель.

М. Дөгдуров. **Аалы Токомбай уулунун** (Балканын) чыгармалары тууралу. — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 6-май.

Пролетариат акыны Аалы Токомбай уулуна пролетариаттык салам! — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 6-июнь.

Рахматуллин К. **Аалы адеп ырдаганда.** — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 6-июнь.

Дөгдуров М. **Акын — большевик.** — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 6-июнь.

Сасыкбаев С. **Аалы какшык устасы.** — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 6-июнь.

Токтомушев А. **Мен Аалыдан кантип үйрөндүм.** — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 6-июнь.

Аалы Токомбай уулу. — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 6-июнь.

Кымбаттуу жол. Токомбай уулуна. (ВКП (б) Кыргызстан областтык партия комитетинин куттуктоосу.) — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 6-июнь. ВКП (б) Кыргыз областтык партия комитети. — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 6-июнь.

Маликов К. **Жазуучу-драматург.** — «Кызыл Кыргызстан», 1945, 21-октябрь.

Рахматуллин К. **Акын-большевик.** — «Кызыл Кыргызстан», 1945, 12-октябрь.

---

[1] Бул китепте А. Токомбаевге тиешелүү биздин справочникке кирбей калган көп библиографиялык материалдар бар.

Суванбердиев Т. Кыргыз жаштарынын сүйгөн акыны. — «Кызыл Кыргызстан», 1945, 21-октябрь.

Аалы — жаштардын сүйгөн акыны. — «Ленинчил жаш», 1945, 17-октябрь.

Биздин депутаттарыбыз. — «Советтик Кыргызстан», 1947, № 2—3, 14—15-беттер.

Республикабыздын эл акыны. — «Советтик Кыргызстан», 1947, № 2—3, 15—16-беттер.

Эл жана акын. — «Ленинчил жаш», 1947, 15-февраль.

Үмөталиев Ш. «Белегим»,— «Кызыл Кыргызстан», 1951, 9-декабрь.

Акыры мойнуна алды.— «Кызыл Кыргызстан», 1952, 28-февраль.

А. Токомбаевдин «Белегим» деген жыйнагынын талкууланышы жөнүндө,— «Советтик Кыргызстан», 1952, № 3, 63-бетте.

Керимжанова Б. «Өз көзүм менен» поэмасы жөнүндө. — «Кызыл Кыргызстан», 1953, 12-июнь.

Үмөталиев Ш. «Өз көзүм менен» аттуу поэмадагы социалисттик реализмдин белгилери. — «Советтик Кыргызстан», 1953, № 8, 73—82-беттер.

Маликов К. Акын алгачкы жылдарда. (Аалы Токомбаевдин туулган күнүнө элүү жыл толгондугуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1955, 11-февраль.

Жакишев Ө. Патриот акын. (Аалы Токомбаевдин туулганына элүү жыл толушуна карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1955, 12-февраль.

Маймулов С. Жаштардын сүйгөн акыны. (Аалы Токомбаевдин туулган күнүнө 50 жыл толушуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1955, 13-февраль.

Токобаев М. Элүү жаш эр ортону. — «Кызыл Кыргызстан», 1955, 12-февраль.

Иманалиев К. Аалы Токомбаевдин чыгармачылыгы жөнүндө.— «Ленинчил жаш», 1955, 13-февраль.

Үмөталиев Ш. Кыргыз элинин таланттуу акыны.— (Кыргызстан эл акыны Аалы Токомбаевдин туулган күнүнүн 50 жылдыгы.) — «Советтик Кыргызстан», 1955, № 2, 40—49-беттер.

Асаналиев К. «Ынгайлуу учур», күткөн кеңеш. — «Ала-Тоо», 1956, № 10, 77—93-беттер.

Асаналиев К. А. Токомбаевдин прозасындагы стилдик айрым өзгөчөлүктөргө карата. (Отузунчу жылдар) — Тил жана адабият институтунун эмгектери (АН. Кирг. ССР). VIII чыгышы, 1956, 103—175-беттер.

Алмамбетов С. Окуучунун пикири.— «Ала-Тоо», № 10, 93—96-беттер.

Бобулов К. Окуучунун каты.— «Ала-Тоо» 1956, № 11, 96—99-беттер.

Сөз «Бир колхоздун кишилери» жөнүндө эмес, «Биздин замандын кишилери» жөнүндө болуу керек. — «Ала-Тоо», 1956, № 12, 73—80-беттер.

Сыдыкбеков Т. Аалы Токомбаевге ачык кат.— «Ала-Тоо», 1956. № 12, 80—93-беттер.

Маймулов С. Эл акыны иш үстүндө. — «Ленинчил жаш», 1957, 22-сентябрь.

Артыкбаев К. «Өз көзүм менен» поэмасындагы оригиналдуулук жана типтүүлүк маселесине карата. — «Ала-Тоо», 1958, № 1, 144—150-беттер.

Үмөталиев Ш. Кыргыздын эл акыны. (Кыргыз искусствосу менен

адабиятынын Москвада өтүүчү декадасына карата.) «Жаш Ленинчи», 1958, № 1, 9—12-беттер.

Аскаров Т. Токомбаевдин акындык чеберчилигиндеги кээ бир белгилер. — «Ала-Тоо», 1958, № 2, 130—136-беттер.

Үмөталиев Ш. Аалы Токомбаев (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада боло турган декадасына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1958, 20-июнь.

Мамыров М. Кыргыз элинин сүйгөн акыны. (Кыргыз искусствосунун жана адабиятынын Москвада боло турган декадасына карата.) — «Ленин жолу», 1958, 13-август.

Аалы Токомбаев (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада өткөрүлүүчү декадасына карата.) — «Мугалимдер газетасы», 1958, 26-август.

Артыкбаев К. Аалы Токомбаевдин поэзиясынын кээ бир өзгөчолүктөрү тууралу. — «Ала-Тоо», 1960, № 9, 106—119-беттер.

Садыков А. Койчулар жөнүндө ыр. — «Советтик Кыргызстан», 1961, 16-март.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 37—39-беттер.

Токтобаева Р. Кыргызстандын адабияты. Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 43—47-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Бейшембаев К. Аалы Токомбаевдин поэзиясы. — Пржевальск мамл. пед. инс-тун эмгектери. IX чыгышы. 1962, 4—113-беттер.

Бейшембаев К. Батыш украина элинин күрөшүү жөнүндө повесть. — «Мугалимдер газетасы», 1962, 28-январь.

Кудайбергенов К. Чебер прозаик жөнүндөгү монография. — «Мугалимдер газетасы», 1962, 30-июнь.

Артыкбаев К. Боордоштук жөнүндөгү роман. («Таң алдында» романы жөнүндө) — «Ала-Тоо», 1963, № 6, 105—113-беттер.

Маленов Б. Таң алдындагы достук. — «Советтик Кыргызстан», 1963, 27-октябрь.

Кудайбергенов К. «Жараланган жүрөк» жарыкка чыкты.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 22-декабрь.

Үмөталиев Ш. Бейтааныш тааныштар. (А. Токомбаевдин «Таң алдында», аттуу романы жөнүндө.) — «Ала-Тоо», 1964, № 4, 108—122-беттер.

Алымов Б. Чоң акындын балдар жөнүндө жазгандары. — «Жаш ленинчи», 1964, № 11, 12—14-беттер.

Алагушев Б. Жакшы ыр жанга кубат. — «Мугалимдер газетасы», 1964, 19-декабрь.

Мамыров М. Кыргыз совет адабиятынын негиздөөчүсү. — «Мугалимдер газетасы», 1964, 22-декабрь.

Алыкулов Ж. Журналист. (Аалы Токомбаев 60 жашта.) — «Ленинчил жаш», 1964, 23-декабрь.

Кудайбергенов К. Акын, (Аалы Токомбаевдин 60 жашка толушуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1964, 23-декабрь.

Чуйков С. Аалы Токомбаевге.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 24-декабрь.

Кербабаев Б. **Юбилярга келген куттуктоо.**— «Советтик Кыргызстан», 1964, 24-декабрь.

Керимжанова Б. **Чоң талант сүйүктүү акын.** — «Советтик Кыргызстан», 1964, 24-декабрь. «Ленин жолу», 1964, 24-декабрь.

Сыдыков А. **Аткан таңдын ырчысы.** — «Ленин жолу», 1964, 24-декабрь.

Бейшеналиев Ш. **Партиянын солдаты.** — «Коммунист», 1964, № 12, 52—54-беттер.

Кербабаев Б. **Мен да кубанам.** — «Ала-Тоо», 1964, № 12, 3-бетте.

Өмүрбаев С. **Эл тарыхынын эстелиги.** — «Ала-Тоо», 1964, № 12. 10—13-беттер.

Кудаш Сайфи. **Бактылуу жолуң узун болсун.**— «Ала-Тоо», 1964, № 12, 17—19-беттер.

Абдраимов Ж. **Күрөшкө туулган поэзия.**— «Ала-Тоо», 1964, № 12, 8—10-беттер.

Үмөталиев Ш. **Эл акыны Аалы Токомбаев.**— «Кыргызстан аялдары», 1964, № 12, 8—9-беттер.

Алыкулов Ж. **Журналист.**— Китепте: «Турмуш күзгүсү», «Кыргызстан» басмасы, 1966-ж. 144—152-беттер.

Чуйков С. **Эл сүйкүмү.** — «Ала-Тоо», 1964, № 12, 4-бет.

Юнусалиев Б. М. **Революциялык күрөштүн эпик акыны.** — «Ала-Тоо», № 12, 5—6-беттер.

Жигитов С. **Сапаттан сапатка.** — «Ала-Тоо», 1965, № 10, 97—112-беттер.

Бейшембаев К. **Тарыхый роман.** — «Мугалимдер газетасы», 1966, 15-октябрь.

Артыкбаев К. **«Таң алдында» романы тууралуу:** — «Кыргызстан маданияты», 1967, 14-апрель.

Абдраимов Ж. **Чоң сыймык.** — «Ала-Тоо», 1967, № 6, 4—8-беттер.

Асанкулов С. **Акындын философиялык ойлору.**— «Кыргызстан маданияты», 1968, 20-март.

Рыскулов Р. **Ойчул акын.** — «Кыргызстан маданияты», 1968, 25-декабрь.

Бейшембаев К. **Аалы Токомбаев жана балдар адабияты.** Труд Пржевальского пед. инс-та, т. 14, 117—122-беттер.

Артыкбаев К. **Темага берилгендик.** (А. Токомбаевдин «Күндүн чыгышы» деген драмасы жөнүндө) — «Ленинчил жаш», 1971, 7-январь.

Исманилов О. **Тарыхый жана азыркы учур.** — «Ала-Тоо», 1972, № 7, 115—122-беттер.

Мамбетсалиев К. **Күндүн чыгышы.** (А. Токомбаевдин драмасы Оштогу кыргыз драма театрынын сахнасында.) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 8-декабрь.

Садыков А. **Аалы Токомбаевдин чыгармалары боордош элдердин адабий сынында.**— «Кыргызстан маданияты», 1972, 21-декабрь.

Жогорку сыйлыгыңыз менен. Эл акыны Аалы Токомбаевге. (Куттуктоо) — «Советтик Кыргызстан», 1974, 29-сентябрь.

Артыкбаев К. **Жылдыздуу акын. Аалы Токомбаев 70 жашта.**— «Ала-Тоо», 1974, № 11, 15—20-беттер.

Артыкбаев К. **Төбөбүз көккө жете түштү.** — «Кыргызстан маданияты», 1974, 3-октябрь.

Бейшеналиев Ш. **Баатырдык жарашкан залкар.** — «Кыргызстан маданияты», 1974, 3-октябрь.

Бейшеналиев Ш. **Адамдык жана акындык залкарлык.** — «Ала-Тоо», 1974, № 11, 5—15-беттер.

Өмүрбаев С. **Чыгарманын таасири.**— («Аалы Токомбаев 70 жашта.)— «Ала-Тоо», 1974, № 11, 26—28-беттер.

Сасыкбаев С. **Акын ага Аалы Токомбаев 70 жашта.**— «Ала-Тоо», 1974, № 11, 21—25-беттер.

Чын жүрөктөн куттуктоолор СССР Жазуучулар союзунун башкармасы. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 10-октябрь. (Ш. Рашидов, М. Зимянин, Тяжельников, Сурков, Липкин, Абашидзе и др.)

Аалы Токомбаев 70 жашта. Кыргызстан жазуучулар Союзунун башкармасынын куттуктоосу.— «Ала-Тоо», 1974, № 11, 4-бетте.

Жангазиев М. **Бийик сезимдин акыны.** (Кыргыз ССРинин эл акыны Социалисттик Эмгектин Баатыры Аалы Токомбаев 70 жашта.) — «Кыргызстан аялдары», 1974, 11, 16—17-беттер.

Сарногоев Б. **Устатым.** (Аалы Токомбаев 70 жашта.) — «Ленинчил жаш», 1974, 12-декабрь.

Абдыкалыков Ж. **Мандайымдан сылайсыз.** (Ыр) — «Ленинчил жаш», 1974, 12-декабрь.

Борт Ө. **Акындын юбилейине арналды.** (Аалы Токомбаев 70 жашта.) — «Ленинчил жаш», 1974, 12-декабрь.

Закиров С. **Талант жылдызы.**— «Ленинчил жаш», 1974, 12—31-декабрь.

Бердибаев А. **Камкор адам.** — «Кыргызстан маданияты», 1974, 12-декабрь.

Таштемиров Ж. **Баатыр ага** (ыр) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 12-декабрь.

Тыныбеков Т. **Акынды куттуктоо.** (Ыр),— «Кыргызстан маданияты», 1974, 12-декабрь.

Дилмухамедов Е. Д. **Ардактуу акынга!** (Аалы Токомбаевдин 70 жашка толушуна карата.) — «Кыргызстан маданияты», 1974, 12-декабрь.

Касымбеков Т. **Устатыбыз эл акыны Аалы Токомбаев 70 жашта.**— «Советтик Кыргызстан», 1974, 11-декабрь.

Баялинов К. **Элге арналган өмүр.** — «Советтик Кыргызстан», 1974, 11-декабрь.

Шиваза Я. **Ырыбыз бир. Эл акыны Аалы Токомбаев 70 жашта.** — «Советтик Кыргызстан», 1974, 11-декабрь.

Садыков А. **Революциянын ырчысы.** — «Советтик Кыргызстан», 1974, 11-декабрь.

Малдыбаев А. **Эриш-аркак. Эл акыны Аалы Токомбаев 70 жашта.**— «Советтик Кыргызстан», 1974, 11-декабрь.

Эл акыны Аалы Токомбаев 70 жашта. Куттуктоолор. СССРдин жазуучулар Союзунун башкармасынын секретариаты. — «Советтик Кыргызстан», 1974, 11-декабрь.

Укаев К. **Калк ардагы.** — «Советтик Кыргызстан», 1974, 11-декабрь.

Сулайманов И. Таланттын алтын жылдызы. — «Ленин жолу», 1974, 26-октябрь.

Орус тилинде

Жол. Токомбаевдин 10 жылдык жазуучулук жана саясий-коомдук иши. — Сов. Литература народов Средней Азии, 1933, № 2—4, 176-бетте.

Власов В. жана Дөгдуров М. Большевик-акын. — «Советская Киргизия», 1933, 6-июнь.

Кымбаттуу жолдош Токомбаевге (Обкомдун куттуктоосу) — «Советская Киргизия», 1933, 6-июнь.

Өмүрү, чыгармасы, күрөшү. — «Советская Киргизия», 1933, 6-июнь.

Шер Ами. Большевик-жазуучусу. — «Советская Киргизия», 1934, 2-октябрь.

Коробаев Е. Аалы Токомбаев. — «Советская Киргизия», 1936, 30-январь.

Иофанов Д. Аалы Токомбаев. — «Советская Киргизия», 1945, 18-июль.

Богданова М. Большевик-жазуучу. — «Советская Киргизия», 1945, 21-октябрь.

Иофанов Д. Орус адабияты жана А. Токомбаевдин чыгармачылыгы. — «Советская Киргизия», 1945, 21-октябрь.

Жазуучу-большевик. — «Советская Киргизия», 1945, 21-октябрь.

Тэн Н. Аалы Токомбаевдин повесттери жана аңгемелери — «Комсомолец Киргизии», 1946, 4-апрель.

Иофанов Д. А. Токомбаевдин прозасы. — «Советская Киргизия», 1946, 20-апрель.

Липкин С. Аалы Токомбаев — Китепте: Токомбаев А. Тандагы жолугушуу. Ырлар. «Советский писатель», 1946, 5—8-беттер.

Окорысев П. Аалы Токомбаев — «Советская книга», 1946, № 12, 96—98-беттер.

Токомбаев А. — Китепте: Большая Советская энциклопедия, т. 54, 1946, 430-бетте.

Липкин С. Кайраттуулук жана эмгекчилдик. — «Литературная газета», 1947, 25-январь.

Горячих С. Чоң ойдун акыны. — «Киргизстан», 1948, кн. 6, 108—111-беттер.

Жакишев Ө. Зыяндуу чыгарма. (А. Токомбаевдин «Кандуу жылдар романы жөнүндө») — «Советская Киргизия», 1949, 27-февраль.

Даронян С. А. Токомбаевдин ырлары. — «Советская Киргизия», 1953, 20-июнь.

Кулиев К. Акындын жолу. — «Киргизстан», 1954, № 3, 88—91-беттер.

Аалы Токомбаев. — Китепте: Токомбаев А. Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 3—8-беттер.

Жакишев Ө. Даңктуу жол. (Токомбаевдин туулган күнүнө 50 жыл толушуна жана адабият ишине 30 жылдыгына карата) — «Советская Киргизия», 1955, 12-февраль.

Кулиев К. Элге берилген талант. (А. Токомбаевдин туулган күнүнө 50 жыл толушуна карата). — «Советская Киргизия», 1955, 12-февраль.

Даңктуу чыгармачылык жол. (А. Токомбаевдин туулган күнүнө 50 жыл толушуна карата) — «Комсомолец Киргизии», 1955, 16-февраль.

Даронян С. Толук баалуу эмес жыйнактар. — «Советская Киргизия», 1955, 29-апрель.

Даронян С. А. Токомбаевдин тандалган ырлары. — «Советская Киргизия», 1956, 8-май.

Зелинский К. жана Шагинян М. Бир басманын сабагы. — Китепте: Зелинский К. Литература народов СССР. М., 1957, 342—355-беттер.

Кулиев К. Чындыктын масштабы жана боёгу. — «Литературная газета», 1958, 18-октябрь.

Мамыров М. Эл турмушунун ырчысы. — «Советская Киргизия», 1958, 29-июнь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 42—46-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. «Кыргызстандын адабияты». Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 45—49-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Бейшембаев К. Аалы Токомбаевдин прозасы. Автореферат на соискание учен. степени кандидата филологических наук. Фрунзе. 1962, 19-бет.

Эл акынынын юбилейи. — «Комсомолец Киргизии», 1964, 25-декабрь.

Аалы Токомбаевдин өмүрү жана чыгармачылыгы. Фрунзе, 1964, 9-бет. (Кыргыз ССР маданият министерствосу жана Чернышевский китепканасы).

Аалы Токомбаевдин акындык чеберчилигинин маселелери жана анын ыр менен жазылган «Тең алдында» романы. Филология илимдеринин кандидаты деген окумуштуулук даражаны алуу үчүн жазылган диссертациянын автореферати. Фрунзе, 1966, 23-бет.

Алымов Б. Аалы Токомбаевдин өмүр жолун, чыгармачылыгын изилдөө. Филология илимдеринин кандидаты деген окумуштуулук даражаны алуу үчүн жазылган диссертациянын автореферати. Фрунзе, 1966, 24-бет.

Александров Н. Тең алдында. — «Советская Киргизия», 1969, 9-январь.

Кручинина Л., Лосев Д. Аалы Токомбаев. Био-библиографический указатель. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы. 1971, 165-бет. Кыргыз ССРинин маданият министерствосу. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Жогорку сыйлыгыңыз менен. Эл акыны Аалы Токомбаевге. Кыргызстан жазуучулар союзунун башкармасы. — «Советская Киргизия», 1974, 29-сентябрь.

Аалы Токомбаевге алтын жылдыз тапшырылды. (Кыргыз ТАГдын кабарчысы. — «Советская Киргизия», 1974, 1-ноябрь.

Байзаков Т. Жүрөктүн отун адамдарга берүү. — «Советская Киргизия», 1974, 11-декабрь.

Каимов К. Биздин Аалыке. — «Советская Киргизия», 1974, 11-декабрь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 454—471-беттер.

Чуйков С. Досума. — «Советская Киргизия», 1974, 11-декабрь.

Фиксин С. Тоо ырчысы. — «Советская Киргизия», 1974, 11-декабрь

АКБАР ТОКТАКУНОВ

Белгилүү акын Акбар Токтакунов 1929-жылы кемин районуна караштуу Чым-Коргон кыштагында кедей адамдын үй-бүлөсүндө туулган. Орто мектепти бүтүрүп, Акбар Токтакунов 1945—1947-жылдары колхоз башкармасына секретарь, 1947—1949-жылдары «Ленинчил жаш» газетасына кабарчы жана кызматкер, 1949—51-жылдары «Кыргызстан пионери» газетасында, 1951—52-жылдары «Жаш Ленинчи» журналында кызматкер, 1952—1953-жылдары «Советтик Кыргызстан» журналынын жооптуу секретары, 1953—1955-жылдары «Ленинчил жаш» газетасынын бөлүм башчысы, 1955-жылдан 1959-жылга чейин республикалык сатиралык «Чалкан» журналынын жооптуу секретары, 1959-жылдан 1961-жылга чейин ошол эле журналдын редактору болуп иштеди. 1961-жылы Акбар Токтакунов СССР жазуучулар Союзунун алдындагы эки жылдык жогорку адабият курсуна жиберилет. 1963-жылы аны бүтүрүп келгенден кийин 1965-жылга чейин «Мектеп» басмасында балдар адабияты бөлүмүнүн башчысы, 1965—1967-жылдары Кыргыз драмтеатрынын адабият бөлүмүнүн башчысы, 1967—1969-жылдары Кыргызстан жазуучулар Союзунун консультанты, 1969—72-жылдары «Кыргызстан маданияты» газетасынын искусство бөлүмүнүн башчысы болуп келди. 1973-жылдан бери Кыргызстан жазуучулар Союзунда консультант болуп иштеп жатат.

1947-жылы Акбар Токтакуновдун Советтик Конституцияга арналган «Улуу закон» деген биринчи ыры «Кыргызстан пионери» газетасында жарыяланат. 1948-жылы «Советтик Кыргызстан» журналында анын кыргыз совет жаштарынын турмуш жолун, өсүшүн көрсөткөн «Гүлжамал» аттуу поэмасы басылган.

1953-жылы чыккан «Алгачкы кадам» аттуу биринчи ырлар жыйнагы Акбарды кыргыз акындарынын катарына кошту. 1956-жылы «Кыздын жүрөгү», «Кайран энем» деген китептери чыккан.

Акбар Токтакунов 1956-жылдан КПССтин мүчөсү, 1951-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Кыргыз совет адабиятында сиңирген эмгеги үчүн Акбар Токтакунов 1958-жылы Кыргыз искусствосу менен адабиятынын Москвада өткөн декадасында «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» медалы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Алгачкы кадам. (Ырлар жана поэмалар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 87 бет.

Кыз жүрөгү. Поэма Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 80 бет.

Тилектештер. (Ырлар жана поэмалар). Мектеп жашындагы балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 44 бет.

Эненин кубанычы. Тестиер балдар үчүн аңгемелер. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 39 бет.

Кайран энем. Поэма жана ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 124 бет.

Табылган күү. (Ырлар жана поэмалар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 112 бет.

Чагылган. Ырлар жана поэма. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 103 бет.

Чебер колдор. Поэма жана ырлар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 60 бет.

Капсалаң байкем каарман. (Ырлар жана поэма). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 92 бет.

Жайлоо дастаны. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 105 бет.

Торгой көкөлөп сайрайт. (Ырлар жана поэмалар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 102 бет.

Жигит бедели. (Аңгеме жана повесть жаштар үчүн). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 160 бет.

Өмүр жолу. (Ырлар жана поэма). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1974.

Орус тилинде

Ырлар жана поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 232 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Леонидзе Г. **Ырлар жана поэмалар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 19.. 88 бет.

Грибачев Н. М. **Поэма жана ырлар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 87 бет.

Ирак акындары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 88 бет.

Вьетнам акындары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 207 бет.

Мединский Р. **Намыс.** (Повесть) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1962. 560 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Биздин жер кимге арналган. — «Ленинчил жаш», 1950, 19-март, (А. Кылычев менен бирге).

Осмонкул төкмө жашай берет. — «Кыргызстан маданияты», 1968, 4-декабрь.

Жаш таланттарга камкордук. (Кыргыз композиторлор союзунун XI пленумунан).— «Кыргызстан маданияты», 1971, 8-декабрь.

Келечеги кең калаа. Жазуучу жана беш жылдык. — «Кыргызстан маданияты», 1972, 20-июль.

«Бийик жерде». (Кыргызстан мамлекеттик Академиялык драма театрынын коллективинин иштеринен) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 15-ноябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Жетимишев С. **«Алгачкы кадам» жөнүндөгү алгачкы сөз.**— «Советтик Кыргызстан», 1955, № 4, 90-92-беттер.

Ашымбаев Б. **Чыгармачылык изденүүлөр көп болсун.**— «Кызыл Кыргызстан», 1955, 27-октябрь.

Атагулов К. **«Кимдин сүйүүсү» жөнүндө.**— «Ала-Тоо», 1957, № 9, 118—120-беттер.

Акбар Токтакунов.—«Ала-Тоо», 1958, № 9, 97-беттер. (Декаданын катышуучусу өзүнүн даярдыгы жөнүндө айтат).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 152—153-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 121—122-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 268—270-беттер.

Төкөлдөшов Ж. **«Кайран өзүм»** (А. Токтакуновдун драмасы Тянь-Шань музыкалуу драма театрынын сахнасында) — «Нарын правдасы», 1974, 14-февраль.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-ж.ж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 284—286-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 169—170-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 472—474-беттер.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966.ж. ж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 286-бетте.

ШАМЕЙ ТОКТОБАЕВ

Карыя акын Шамей Токтобаев 1880-жылы Кыргызстандын азыркы Тон районундагы Күн-Чыгыш кыштагында кедей адамдын үй-бүлөсүндө туулган.

Ш. Токтобаев жаш кезинде шыктуулугунан сабатсыздыгын тез жоюп, 1915-жылы жаңы метод мектебинен алты ай окуган.

1916—1920-жылдары Ш. Токтобаев жергиликтүү орус, кыргыз байларына жалданып күн көрөт. 1920-жылдан 1932-жылга чейин башталгыч мектепте мугалим болуп иштейт.

1929-жылы Коммунисттик партиянын катарына өтүп, Тондогу башталгыч партиялык уюмдун секретары болуп шайланат, колхоздун душманы бай-манаптар менен активдүү күрөшөт. 1935—1938-жылдары колхоздун башкармасынын председатели, андан кийин Ак-Терек МТСинин устасы болуп иштейт.

Ал революциядан мурунку ырларынын көпчүлүгүндө болуш-бийлерди, бай-манаптарды мыскылдап ырдачу.

Октябрь революциясынан кийин жазган ыр, поэмаларында кыргыз элине жарык күн берген Ленинди, Совет өкмөтүн шандап ырдаган.

1930-жылдарда, Улуу Ата Мекендик согуш мезгилинде көп ырлар, поэмалар жазат. Ал чыгармаларында жыргал заманды, кайраттуулукту, эрдикти сүрөттөйт.

1954-жылы Шамей Токтобаев өз районунун алдыңкы колхозчулары менен бирге Бүткүл Союздук айыл чарба көргөзмөсүнө катышат. Кайра келип, «Метро», «Москваны көргөндө», «Кремль», «Лениндин мавзолейи», «Горький паркында», «Зоопарк», «Кош Москва» деген чыгармаларын жазат.

Шамей Токтобаев көп сандаган чыгармаларды жазды. Бирок 1957-жылга чейин ал ырларын эч кимге көрсөткөн эмес, басмага жиберген эмес. Чыгармаларынын көбү жоголуп кеткен. 1957-жылы гана Кыргызстан жазуучулар Союзуна 4000 сап ыр, поэмаларын тапшырган. 1957-жылы карыя акын Шамей Токтобаев СССР жазуучулар Союзунун мүчөлүгүнө кабыл алынат.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 63 бет.
Кербезим. (Ырлар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 114 бет.
Тоо ыры. (Ырлар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 78 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 146—147-беттер.

Мамыров М. **Колхоз акыны.** — «Советтик Кыргызстан», 1960, 1-май.

Токомбаев А. **Талант карыбайт, кереметтенет.** (Акын Шамейдин 80 жылдыгына карата).— «Советтик Кыргызстан», 1961, 24-март.

Султанов О. **Колхозчу акындын юбилейи.** — «Ленинчил жаш», 1961, 31-март.

Токтомушев А. **Акын Шамей.** (Шамей Токтобаев 80 жашка чыккан күнүна карата). — «Ленинчил жаш», 1961, 24-март.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 371—373-беттер.

Мамыров М. **Карыя акындын жыйнагы.** (Шамей Токтобаевдин «Кербезим» деген жыйнагы жөнүндө). —«Кыргызстан маданияты», 1968, 9-май.

Төлөев Ж. **Карыя акын 90 жашта.** (Шамей Токтобаев).— «Кыргызстан маданияты», 1971, 28-июль.

Касымалиев З. **Карыя акындын жаштыгы.** Шамей Токтобаев 90 жашта.— «Ысык-Көл правдасы», 1971, 7-август.

Узакбаев Э. **Колхоз жеринин ырчысы.** (Акын Шамей Токтобай уулу жөнүндө).— «Ысык-Көл правдасы», 1972, 6-сентябрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучусу.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 162—163-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 474—477-беттер.

ТОКТОГУЛ САТЫЛГАНОВ

(1864—1933)

Кыргыз элинин улуу ырчысы жана комузчусу Токтогул Сатылганов 1864-жылы азыркы Ош областынын Кушчу-Суу кыштагында кедей адамдын үй-бүлөсүндө туулган.

Токтогулдун атасы Сатылган чыйрак, өз эмгеги менен оокат кылган чынчыл адам болгон. Адегенде көчмөн кедей болуп, кийин отурукташкан турмушка өтүп, дыйканчылык кылган. Акындын энеси Бурма шайыр, чукугандай сөз тапкан күлдүргүч, жаактууда жок кошокчу адам болгон. Токтогул эң кичинесинен эле энеси айткан жомокторду үйрөнүп ала турган. Бурма баласынын зээректигине кубанып, комуз жасатып берет, айылдагы комузчу, ырчыларга тааныштырат.

12 жашка келгенде Токтогул жалданма койчулук кызматын өзүнчө аткара баштайт. Жай-кышы дебей, Кетмен-Төбөнүн тоо-ташын кезди. Өзү окшогон койчулар менен жомок айтышып, ыр ырдашты.

Ал 15 жашка келгенде койчу болуп жүрсө да комузчу, ырчы деген наамы элге кенен тарап кетет.

Бирок чыныгы даңкы жашында койчулуктан бошонуп, Сазык-Жийдеге барып жалдамчы ырчы Арзыматты айтышта жеңгенде чыкты. 1882-жылы сопу бий деген атасына аш берет. Ашка Кетмен-Төбөнүн чоң манабы Дыйканбай Арзымат деген ырчысы менен келет. Арзымат жаагын жанып, өз манабы Дыйканбайды мактап ырдап отурат. Эсирген манаптар Токтогул менен Арзыматты айтыштырып, тамашага батмакчы болушат. Токтогулду чакырып келип отургузушат. Токтогул Арзыматка окшоп манаптарды мактабай эле жөнөкөй санат ырларын аткара берет. Арзымат Токтогулдун жакырлыгын козгоп, тийишип ырдайт. Токтогул Арзыматтын кошоматчылыгын, соргоктугун айтып ырдаганда эл дуу күлүп, Токтогул жеңгендигин белгилейт. Ошентип Токтогул бай-манаптын, болуш-бийдин ырчысы болбостон, нукура элдик ырчы болуп чыга келет.

Ошондон кийин бат эле бай-манаптар Токтогулдун элге эң чоң таасирин тийип жатканын сезишип, акынды өз колдоруна алууга аракет кылышкан. Керимбай манап Токтогулга отоо ырчы болууну сунуш кылган, бирок элдин сүйүктүү ырчысы өзүнүн бей-бечара мекендештерине туура бойдон кала берген. Ошону менен гана токтолуп калбай, ал эзүүчү байларды ого бетер ашкерелеген.

Жыл өткөн сайын Токтогулдун атагы жайылып, даңкы таш жарат, эл ичинде анын кадыр-баркы артат, акындык таланты күчөп, сөзү курч, ыры учкул боло берет. Айланасына анын шакирттери, жаш ырчылар топтолушат, анын ырлары миңдеген кедейлердин куралы болот.

1895-жылы Кетмен-Төбөгө келишкен падышанын желдеттерине Токтогул өзүнүн «Келишкен төрөлөргө кайрылуу» деген ырын ырдайт. Ал ырында байлар менен эшендердин ач көздүктөрүн жана таш боордуктарын, манаптар менен болуш-бийлердин жырткычтыктарын айтып, даттанат. Бирок падышанын кызматкерлери элдин арыз-мунун кайдан уксун. Ошондон кийин Токтогулдун чыгармаларында бай-манапты коргогон падышачылыктын айбын ашкерелөөчү жаңы тема пайда болуп, ал күн сайын күчөй берген.

1897-жылы падыша өкмөтү болуш шайлоону өткөрүүнү чечет. Токтогул бүт Суусамыр болушу боюнча айылдан айылга кыдырып, элди Рыскулбектин балдарына каршы добуш берүү үчүн үгүттөй баштайт. Ошол күрөш убактында ал бүткүл кыргызга белгилүү болгон сатиралык чыгармасы «Беш каманды» ырдаган болучу.

1898-жылы Анжиян козголоңу убагында, манаптар жалган жерден Токтогулду ошол козголоңдун катышуучусу болгон деп билдиришет, акын камакка алынып, даргага асып өлтүрүү жазасына өкүм кылынат. Бирок өлүм жазасы Сибирге жети жыл сүргүнгө айдоо менен алмаштырылат. Эл менен ата-журт менен коштошуп, Токтогул жүрөктү титиреткен бир катар ырларды чыгарат («Кош, элим», «Кош, апа» жана башкалар). Ал ырларында акын өзүнүн күнөөсүздүгүн айтып, туулуп-өскөн жерден ажырап бара жаткан кишинин кайгы-сезимин билдирген.

1904-жылы Токтогул надзирателдин жардамы менен качып чыгып айылга келген.

1911-жылы болуш-бийлер аны кармап, Наманган түрмөсүнө каматышат. Бирок элдин талабы боюнча падыша өкмөтү акынды бошотууга аргасыз болот. Анткени, түштүк Кыргызстандын жана Талас өрөөнүнүн бардык жерлеринде Токтогулду бошотууга жардам көрсөтүү комитеттери түзүлүп, Түркстан крайынын генерал-губернаторунун атына жүздөгөн бириккен арыздар жөнөтүлгөн, элдик өкүлдөр Ташкенге, Ферганага барышкан.

Сүргүндө жүргөн кез Токтогулдун саясий түшүнүгүн арттырган жана кеңиткен, бардык улуттардын эмгекчилеринин тилегин, ойлогон ою, эзүүчүлүктүн кишенин талкалоо үчүн кылышкан аракеттери бар экенин жакшы билүүгө да себеп болгон. Сүргүндө жүрүп Токтогул «Туткун ыры» сыяктуу жана да кыргыз поэзиясында биринчи болуп саналган орус жана кыргыз элдеринин достугу жөнүндөгү укмуштай сонун ырларын жаратат.

Өзүн сүргүндөн качырууга көп жардамдашкан Семен жана Харитон атту орустарды кучактап-өөп, аларга өзүнүн эң сонун ырларынан орун берген. «Айланайын Харитон, кагылайын Семенум» деп аларды каны бирге тууганындай санаган.

Улуу ырчы мурун кыргыз кедейлеринин ырчысы эле болгон болсо, Сибирге баргандан кийин бардык элдердин ырчысы, чыныгы интернационалдык ырчы болот.

Кыргыз элине келгенден кийин Токтогул Сатылганов өзүнүн «Туулган жерди көргөндө», «Сагынган элим, аманбы», «Куттуктайм сени сагынып» жана башка ушулар сыяктуу ырларында Ата мекенин кайра тапкан кишинин кубанычын үнгө кошуп ырдап, күүгө келтирип черткен.

1918-жылдын башында Октябрь революциясынын жеңиши жөнүндөгү жакшы кабар Кетмен-Төбө өрөөнүнө да учуп жеткен. Элдин сүйүктүү акыны революция жөнүндөгү кабарды куттуктайт. «Кандай аял тууду экен Ленинди уулду» деген журтчулукка белгилүү ырын чыгарат.

Совет бийлигинин жылдарында Токтогул Сатылганов Коммунисттик партия жана Совет бийлиги жөнүндө, жер-суу реформасы жана колхоз курулушу жөнүндө, өз элинин бактылуу турмушу жана советтик жаштардын жаркыраган келечеги жөнүндө, ата мекен, достук жана ынтымактуулук жөнүндө эң көп ыр жаратты.

Токтогулдун негизги чыгармаларынын баары орус тилине которулуп, Бүткүл союздук адабий казнага кирди, кыргыз адабиятынын классиги деген наамга татыктуу болду.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Токтогулдун ырлары. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1938. 100 бет.

Кедейкан. Фрунзе — Казан. Кыргызмамбас, 1938, 173 бет.

Ырлар. (Кыргыздын улуу акыны жана композитору, Токтогулдун юбилейине карата). Китеп 1. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940, 262 бет.

Токтогулдун ырлары жана Калыктын эстеликтери. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940, 94 бет.

Токтогул. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950, 391 бет. (Кыргыз ССРинин XXV жылдыгы).

Токтогул. Ырлар жыйнагы. 2-басылышы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 342. бет.

Чыгармалар жыйнагы. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956, 326 бет.

Чыгармалар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956, 324 бет. (Кыргыз ССР илимдер Академиясы, тил жана адабият институту).

Жашагын кеңеш өкмөт. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957, 68 бет.

Ленин жөнүндө. (Ыр.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 36 бет.

Кандай аял тууду экен Лениндей уулду. Фрунзе, Кырызмамбас, 1964, 15 бет.

Кандай аял тууду экен Лениндей уулду. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 110 бет. (Кыргыз орус, украин жана башка тилдерде).

Чыгармаларынын 2 томдук жыйнагы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964.

Т. 1, 337 бет.

Т. 2. 293 бет.

Эшен-калпа. Ырлар. Фрунзе, Кыргызокуупедмамас, 1964, 55 бет.

Алымкан. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965, 7 бет.

Ленин жөнүндөгү ыр СССР элдеринин тилинде. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967, 126 бет.

Ленин жөнүндө ыр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970, 38 бет.

Орус тилинде

Тандалган чыгармалар. Москва, Гослитиздат, 1940, 166 бет.

Тандалган чыгармалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950, 107 бет.

Тандалган чыгармалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 168 бет.

Тандалган ырлар. Москва, Гослитиздат, 1958, 279 бет.

Ленин жөнүндө. (Ырлар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 36 бет.

Тандалган ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964, 278 бет.

Ленин жөнүндөгү ыр СССР элдеринин тилдеринде. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 109 бет.

Жаштар, акынды уккула. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1964, 60 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Бөкөнбаев Ж. **Токтогулдун өмүрү.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939, 80 бет.

Токтогулга эстелик. Кыргыздын улуу акыны Токтогул Сатылгановдун туулган күнүнөн тартып 75 жыл өткөн юбилейине карата. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940, 112 бет.

Баялинов К. **Токтогул Сатылганов.** (Акындын өмүрү жана чыгармачылыгы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 38 бет.

Токтогулдун замандаштарынын эскермелери. Басмага даярдаган Сырдыбаев М. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959, 103 бет.

Абдраев М. Алагушев Б. **Токтогул-композитор,** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964, 94 бет.

Токтогул Сатылганов. (Токтогул Сатылгановдун туулган күнүнүн 100 жылдык юбилейи). Фрунзе, 1964. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Токтогул кыргыз сүрөтчүлөрүнүн чыгармаларында. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965, 16 бет.

Шамшиев Р. **Токтогул Сатылганов.** (Кыргыз, орус, жана СССРдин башка элдеринин тилдериндеги Токтогулдун чыгармаларынын жана ал жөнүндөгү адабияттардын библиографиясы). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964, 166 бет.

* * *

Токомбаев А. **Токтогул.**— «Кызыл Кыргызстан», 1937, 14-июль.

Токтогул. Китепте: Токтогулдун ырлары. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1938, 5—15-беттер.

Бөкөнбаев Ж. **Элдин булбулу.** — «Кызыл Кыргызстан», 1938, 17-февраль.

Алыбаев М. **Токтогул Талас элинде.**— «Ленинчил жаш», 1938, 9-май.

Бөкөнбаев Ж. **Токтогулдун күүлөрү уурдалбасын.**— «Ленинчил жаш» 1938, 30-июль.

Үметалиев Т. **Токтогулдун динге көз карашы.** — «Ленинчил жаш», 1938, 21-август.

Коломейцев Е. **Токтогул.**— «Кызыл Кыргызстан», 1939, 11-январь.

Бөкөнбаев Ж. **Кыргыз элинин улуу акыны.** — «Ленинчил жаш», 1939, 14-февраль.

Бөкөнбаев Ж. **Токтогул Сатылганов.** — «Ленинчил жаш», 1939, 12-сентябрь.

Токтогул Сатылганов. (Баш макала). — «Ленинчил жаш», 1939, 12-сентябрь.

Сасыкбаев С. **Токтогулдун айдоодо жүргөн күндөрү.** (Кыргыз элинин улуу акыны Токтогул Сатылганов менен сүргүндө бирге жүргөн Болот Жыртаковдун айтканы) — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 6-февраль.

Маликов К. **Токтогулдун алым сабак ырлары.** — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 23-июнь.

Жакишев Ө. **Токтогул Сатылганов.** (Акындын өмүрү жана чыгармасы тууралуу доклад жасоочулар үчүн материалдар). — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 25-август.

Сыдыкбеков Т. **Эки акын.** (Улуу акын Токтогулдун 75 жашка чыккан тоюна карата). — Советтик адабият жана искусство, 1940, № 7, 12—18-беттер.

Үметалиев Т. **Акылман ырчы.** — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 17-октябрь.

Токтогул.— Советтик адабият жана искусство. 1940, № 10-11, 5-12-беттер.

Кыргыз элинин көрүнүктүү акыны. — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 24-ноябрь.

Жакишев Ө. **Эл акыны.** — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 24-ноябрь.

Кулатов Т. **Кыргыз элинин көрүнүктүү акыны.** — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 20-ноябрь.

Апышева А. **Анык элдик акын.** — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 24-ноябрь.

Сасыкбаев С. **Токтогул тууралу Сейдимкан жеңенин эстелиги.**— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 24-ноябрь.

Атаев Д. **Токтогул.** (Токтогул Сатылгановдун туулганына 75 жыл толду). — «Коммунист», 1940, № 11, 15-19-беттер.

Кулатов Т. **Кыргыз элинин көрүнүктүү акыны.** — «Коммунист», 1940, № 11, 20—24-беттер.

Маликов К. **Токтогул — кыргыз ырчыларынын окутуучусу.** — «Кызыл Кыргызстан», 1940, 14-декабрь.

Токомбаев А. **Токтогул.** — «Кызыл Кыргызстан», 1943, 13-июнь.

Кулдашев Б. **Токтогул жана жаштарды тарбиялоо.** — «Кызыл Кыргызстан», 1945, 6-май.

Баялинов К. **Элдин улуу ырчысы.** (Токтогулдун дүйнөдөн кайтканы-

на 15 жыл толушуна карата). — «Советтик Кыргызстан», 1948, № 9, 18—21-беттер.

Өмүрү жана ырлары.— «Ленинчил жаш», 1949, 18-ноябрь.

Хасанов А. Токтогулдун эл эркиндиги үчүн болгон көтөрүлүшкө катышышы жөнүндө.— «Советтик Кыргызстан», 1949, № 11, 44—49-беттер.

Үметалиев Т. Жаштардын жакшы көргөн ырчысы,— «Ленинчил жаш», 1949, 2-декабрь.

Филиппович И. Акындын жеринде.— «Ленинчил жаш», 1949, 7-декабрь.

Токтогулдун таасири.— «Ленинчил жаш», 1949, 9-декабрь.

Үметалиев Т. Сүйкүмдүү ырчы.— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 9-декабрь.

Балтин П. Кыргыздын советтик адабиятынын классиги.— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 10-декабрь.

Кыргыз элинин улуу акыны. — «Кызыл Кыргызстан», 1949, 10-декабрь.

Жакишев Ө. Кыргыз совет адабиятынын туңгуч уулу.— «Мугалимдерге жардам», 1949, № 12, 44—48-беттер.

Үметалиев Т. Токтогул Сатылганов. — «Советтик Кыргызстан», 1949, № 12, 50—63-беттер.

Үсөнбаев А. Улуу окутуучум. — «Кызыл Кыргызстан», 1949, 10-декабрь.

Маликов К. Токтогулдун лирикалары тууралуу. — «Советтик Кыргызстан», 1950, № 2, 51—53-беттер.

Алтымышбаев А. Дөөлөткелдиев А., Жунусов М. Кыргыз элинин XIX кылымдагы алдыңкы катардагы коомдук-саясий жана философиялык ой-пикири. — «Коммунист», 1951, № 5, 22—28-беттер.

Алыбаев У. Токтогул менен Тоголок Молдонун чыгармачылыгында патриоттук идеялар.— «Мугалимдерге жардам», 1953, № 4, 6—15-беттер.

Үметалиев Т. Токтогул Сатылганов. (Өмүрү жана чыгармачылыгы). Түзгөн: Т. Үметалиев. Китепте: Сатылганов Т. (Ырлар жыйнагы). 2-басылышы, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 3—27-беттер.

Сулайманов Д. Токтогул — кыргыз элинин улуу акыны. — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 18-апрель.

Ашымбаев Б. Токтогулдун санат, насыят ырларынын тарбиялык мааниси. — «Мугалимдер газетасы», 1954, 8-июль.

Маликов К. Улуу ырчынын эстелиги жөнүндө. — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 21-август.

Сулайманов Д. Токтогул — кыргыз акыны. (Туулган күнүнө 90 жыл толушуна карата). — «Ленинчил жаш», 1954, 26-ноябрь.

Үметалиев Т. Кыргыз элинин улуу акыны. — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 26-ноябрь.

Балтин П. И. Токтогулдун «Алымканы».— «Советтик Кыргызстан», 1955, № 7, 74—81-беттер.

Таштемиров Ж. Кыргыз элинин улуу акыны. (Токтогул Сатылгановдун дүйнөдөн кайтканына 25 жыл) — «Ала-Тоо», 1968, № 4, 98—106-беттер.

Артыкбаев К. «Токтогул» операсы тууралу. — «Ала-Тоо», 1958, № 10, 100—106-беттер.

Байходжоев С. Элдик акын Калык. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 3—4-беттер.

Борбугулов М. Кыргыз акындары Ленинди ырдашат.— «Китепте: Ленин жарыгы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 30—8-беттер.

Борбугулов М. Токтогулдун саясий сатиралары. — «Ленин жолу», 1960, 29-май.

Таштемиров Ж. Токтогул Сатылганов (1864—1933) — Китепте: Кыргыз совет адабиятынын тарыхынын очерки. Фрунзе, 1960, 151—182-беттер.

Үметалиев Т. Токтогул жана Тоголок Молдо. — «Советтик Кыргызстан», 1960, 10-июнь.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 305—318-беттер.

Шериве Ж. Токтогул — достуктун биринчи жарчысы.— Ленин жолу. 1963, 3-март.

Усубалиев З. Токтогул жана айтыш ырлары. — «Ала-Тоо», 1963, № 12, 97—100-беттер.

Усубалиев З. Токтогулдун динге мамилеси. — «Мугалимдер газетасы», 1964, 18-апрель.

Абдумомунов Т. «Кандай аял тууду экен Лениндей уулду». —«Советтик Кыргызстан», 1964, 29-апрель.

Абдраев М. Улуу комузчу. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 1-июль.

Алагушев Б. Канаттуу ырлар. — «Мугалимдер газетасы», 1964, 11-июль.

Садыков А. Элдердин достугунун жарчысы. — «Ленин жолу», 1964, 19-июль.

Жоошбаев М. Элдик ырчы. — «Советтик Кыргызстан», 1964, 23-август.

Усубалиев З. Акындын мектеби. — «Мугалимдер газетасы», 1964, 25-август.

Таштемиров Ж. Токтогул жана элдик поэзия. — «Ала-Тоо», 1964, № 8, 84—96-беттер.

Кудайбергенов К. Токтогулдун таасири. — «Ленинчил жаш», 1964, 20-сентябрь.

Акиев Б. Баскан жол. (Эскерүүлөр). — «Ала-Тоо», 1964, № 10, 64—93-беттер.

Абдыраманов А. Токтогулдун дидактикалык чыгармалары. — «Ленин жолу», 1964, 3-октябрь.

Токомбаева А. Токтогул аялдарга арнап көп ырдаган. — «Кыргызстан аялдары», 1964, № 10, 16—17-беттер.

Усубалиев З. «Беш камандын» чыгышы. — «Ленинчил жаш», 1964, 4-сентябрь.

Жумадылов С. Токтогул — эл достугунун жарчысы. — «Мугалимдер газетасы», 1964, 20-октябрь.

Шериев Ж. Токтогул жана анын шакирттери. — «Ленин жолу», 1964, 27-октябрь.

Кулбатыров Д. Орус элинин прогрессивдүү идеялары жана Токтогул. — «Ала-Тоо», 1964, № 11, 85—92-беттер.

Алагушов Б. Канаттуу күүлөр менен айтыш ырларынын устаты. — «Ленин жолу», 1965, 2-июнь.

Төлөев Ж. Улуу акын кыргыз совет адабиятында. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 3-июнь.

Бейшеналиев Ш. Уста жана анын шакирти. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 9-июнь.

Давлетов С. Улуу адам, ушул заман жарчысы. — «Ленинчил жаш», 1964, 21-июнь.

Абдраев М., Алагушев Б. Токтогулдун ырлары жана күүлөрү. — «Ала-Тоо», 1965, № 6, 114—116-беттер.

Маленов Б. Кыргыз совет адабиятынын эң көрүнүктүү өкүлү. — «Коммунист», 1965, № 6, 16—20-беттер.

Садыков А. Бир тууган таптым орустан. (Токтогулдун достук жөнүндөгү ойлору). — «Жаш ленинчи», 1965, № 6, 6—7-беттер.

Каракеев К. Кылымдарга жашай берет. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 13-июнь.

Жамгырчинов Б. Элдин иши үчүн жалындуу күрөшчү. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 15-июнь.

Токтогул Сатылгановго эстелик тургузуу жөнүндө. (Кыргызстан КП БКда жана Кыргыз ССР Министрлер Советинде). — «Советтик Кыргызстан», 1965, 16-июнь.

Ыбыкеев С. Токтогул жана эл адабияты. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 30-январь.

Байзаков Т. Улуу акындын китептери. — «Ленин жолу», 1965, 19-март.

Тойбаев М. Акындын чыгармасынын тарбиялык мааниси. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 23-март.

Бапаев Х. Күйдүргү сөздүү акын. — «Ленин жолу», 1965, 18-апрель.

Усубалиев Т. Эл өмүрүнүн ырчысы. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 18-июнь.

Мамыров М. Акындын сатиралык чыгармалары. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 25-май.

Борбугулов М. Өрткө күйбөс, сууга чөкпөс поэзия. — «Советтик Кыргызстан», 1965, 30-май.

Молдогазиев Т. Залкар акындын экинчи томдугу. — «Кыргызстан маданияты», 1969, 28-май.

Жунусов К. Токтогул баскан жол менен. — «Мугалимдер газетасы», 1971, 16-январь.

Медербеков Э. Акын менен жолугушуу. (Акын Токтогул Сатылганов менен Тынымсеит Үгөлбаевдин жолугушуусу жөнүндө). — «Кыргызстан маданияты», 1970, 18-февраль, 14-бет.

Ыбыкеев С. Токтогулдун атеисттик мурастарын терең үйрөнөлү. — «Ысык-Көл правдасы» 1972, 22-ноябрь.

Садыков А. Токтогуловдун үч ырынын котормосу жөнүндө. — Кыргызстан жазуучуларынын көркөм котормо боюнча кеңешмесине карата. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 15-март.

Усубалиев З. Токтогул — айтыш ырларын аткаруунун улуу чебери. — «Кыргызстан маданияты», 1973, 13-сентябрь, 4-5-беттер.

Филиппович Н., Чернович В. Кыргыз жеринин ырчысы. Токтогул Сатылгановдун эстелигинин салтанаттуу ачылышы. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 10-октябрь.

Орус тилинде

Затаевич А. 250 инструменталдык пьесалар жана күүлөр. (Китепте Токтогулдун 18 чыгармалары бар). Москва, «Музгиз», 1934. 182-бет.

Виноградов В. Токтогул Сатылганов жана кыргыз акындары. Москва — Ленинград, «Музгиз», 1952. 216 бет.

Чукубаев А. Токтогул. Өмүрү, чыгармасы жана доору. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 176 бет.

Токтогул Сатылганов. Макалалар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 83 бет.

Богданова М. Токтогул Сатылганов. Сын-биографиялык очерк. Москва, Гослитиздат, 1959. 111 бет.

Виноградов В. Токтогулдун музыка арноолордун жыйнагы. Москва, «Музгиз», 1961, 312 бет.

Молдобаев К. Демократ акындардын чыгармаларындагы элдик принциптер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 159 бет.

Токтогулга венок. (Эскерүү жана арноолордун жыйнагы). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1964, 103 бет.

Маленов Б. Улуу акын — демократ. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964, 59 бет.

Байсеркеев Б. Кыргыздын демократ акындары Токтогул жана Тоголок Молдонун этикалык көз караштары. Фрунзе, 1965. 23 бет.

Токомбаев А. Акын Токтогул. — «Советская Киргизия», 1937, 12-июль.

Шыктанган акын. Токтогул Сатылгановдун өмүрү жана чыгармачылыгы. — «Советская Киргизия», 1938, 12-май.

Жыртаков Б. Токтогул. — «Советская Киргизия», 1939, 11-январь.

Жакишев Ө. Кыргыз элинин улуу акыны. (Токтогулдун туулганына 75 жыл толушуна карата). — «Советская Киргизия», 1940, 4-февраль.

Жакишев Ө., Винников В., Саманчин Т. Элдик акын Токтогул Сатылганов. — «Киргизстан», 1940, кн. 2, 5—14 беттер.

Токтогулдун кыскача биографиясы. (1864—1933). — «Киргизстан», кн. 2, 1940, 15—19-беттер. — «Комсомолец Киргизии», 1940, 15-август.

Жакишев Ө., Саманчин Т., Винников В. Токтогул Сатылганов. (Акындын өмүрү жана чыгармачылыгы жөнүндө докладдарга материал). — «Советская Киргизия», 1940, 29-август.

Андреевич Н. Турмушту ырдоо. — «Советская Киргизия», 1940, 29-сентябрь.

Ситников Н. Ырга сиңген элдин акылмандыгы. — «Советская Киргизия», 1940, 22-сентябрь.

Үметалиев Т. Токтогул — акындардын окутуучусу. — «Советская Киргизия», 1940, 18-октябрь.

Кулатов Т. Кыргыз элинин атактуу ырчысы. (Туулганына 75 жыл толушуна карата). — «Советская Киргизия», 1940, 19-ноябрь.

Жакишев Ө. Элдин сүйкүмдүү акыны. — «Комсомолец Киргизии», 1940, 24-ноябрь; «Советская Киргизия», 1940, 24-ноябрь.

Сыдыкбеков Т. Кербез. — «Советская Киргизия», 1940, 24-ноябрь.

Бөкөнбаев Ж. Өз доорунун алдыңкы адамы. — «Советская Киргизия», 1940, 24-ноябрь.

Шикиржанов. Токтогул Сатылганов. — «Литературная газета», 1940, 24-ноябрь.

Кулатов Т. Элдик акын. — «Правда», 1940, 27-ноябрь.

Бөкөнбаев Ж. Чогултулган Токтогул. — «Советская Киргизия», 1940, 11-декабрь.

Ячник Е. С. Токтогулдун ырлар жыйнагы. — «Советская Киргизия», 1940, 22-декабрь.

Удалов Н. Токтогул.— «Комсомолец Киргизии», 1940, 25-декабрь.

Скосырев Д. Токтогул жана Гафур.— «Огонек», 1941, № 4, 17 бет.

Ячник Е. С. Токтогул — «Киргизстан», 1941, кн. 8, 173—175-беттер.

Үмөталиев Т. Элдин бактысы үчүн күрөшчүл ырчы.— «Советская Киргизия», 1949, 27-ноябрь.

Хасанов А. Кыргыздын улуу демократ ырчысы Токтогул. (Туулганына 85 жыл толушуна карата). — «Комсомолец Киргизии», 1949, 9-декабрь.

Үсөнбаев А. А. Токтогул жөнүндө менин эсимдегилерден.— «Комсомолец Киргизии», 1949, 9-декабрь.

Балтин П. Кыргыз совет адабиятынын баштоочусу. — «Советская Киргия», 1949, 10-декабрь.

Үсөнбаев А. Сүйүктүү акын. (Эстеликтерден.) — «Советская Киргизия», 1949, 10-декабрь.

Шнейдман В. Токтогул орус тилинде.— «Советская Киргизия», 1951, 1-август.

Баялинов К. Токтогул. Өмүрү жана чыгармачылыгы.— «Киргизстан», 1951, кн. 12, 163—172-беттер.

Нурмаханов К. Токтогул Сатылганов жана кыргыз акындары. — «Киргизстан», 1952, кн. 15, 133-136-беттер.

Даронян С. Кыргыз акындары жөнүндөгү китеп. — «Советская Киргизия», 1952, 15-июль.

Фере В. Кыргыз акыны жөнүндө китеп. — «Советская музыка», 1952, № 12, 98—99-беттер.

Сулайманов Д. Демократ акындардын мурастарын илимий түрдө басмадан чыгаруу үчүн. — «Советская Киргизия», 1954, 26-февраль.

Чукубаев А. А. Токтогул Сатылгановдун Анжиян көтөрүлүшүнө кылган мамилеси жөнүндө. — Учение записки истор. фак. (Кирг. Гос. ун-т) 1954, вып. 3, 39—46-беттер.

Земляк Я. Кыргыз элинин ырчысы — «Комсомолец Киргизии», 1954, 6-ноябрь.

Кыргыз элинин улуу ырчысы. (Токтогул Сатылгановдун туулган күнүнө 90 жыл толушуна карата). — «Советская Киргизия», 1954, 25-ноябрь.

Токтогул Сатылганов. Китепте: Токтогул, «Тандалган чыгармалары», Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 3—6-беттер.

Даронян С. Толук баалуу эмес жыйнак. — «Советская Киргизия», 1955, 29-апрель.

Чукубаев А. А. Токтогул Сатылгановдун Анжиян көтөрүлүшүнө кылган мамилеси жөнүндө. — «Киргизстан», 1956, № 1, 56—64-бет.

Алтымышбаев А., Давлеткельдиев А., Жунусов М. Кыргызстандагы саясий коомдук жана философиялык ой-пикир. Китепте: СССР элдеринин саясий коомдук ой-пикиринин тарыхый очерки. Т. 2. М. Акад. Наук СССР, 1956, 818—825-беттер.

Абрамзон С. М. Токтогул Сатылгановдун чыгармачылыгы. Китепте: Кыргыз ССРинин тарыхы. Т. 1. Фрунзе, 1956. 345 бет.

Токтогул Сатылганов. Китепте: «Большая советская энциклопедия», изд. 2, 42 т., 1956, 565—566-беттер.

Богданова М. Фольклордон жазма адабиятка. (Кыргыз акындарынын поэзиясына байкоо). — «Вопросы литературы», 1957, № 1, 144—158-беттер.

Молдобаев К. Кыргыз демократ акындарынын чыгармаларындагы оң каармандар. — «Литературный Киргизстан», 1957, № 1, 70—80-беттер.

Балтин П. И. Токтогулдун «Алымканы», Акындын чеберчилиги жөнүндө. — Учение записки филологического факультета (Кирг. ун-т) вып. 3, 1957, 177 бет.

Сырдыбаев М. Токтогул Сатылгановдун чыгармаларын толуктап жыйноо экспедициясынын материалдарынан. — Учение записки филологического факультета (Кирг. Гос. ун-т) вып. 3, 1957, 178—217-беттер.

Молдобаев К. Асылдык проблемасы жөнүндө Токтогул менен Тоголок Молдонун көз карашы. — Учение записки кафедры общественных наук (Кирг. Гос. ун-т) вып. 1, 1957, 93—100-беттер.

Доморовский Ю. Жашасын күн. (Токтогул Сатылгановдун поэзиясы). — «Дружба народов», 1957, № 11, 218—220 беттер.

Таштемиров Ж. Эл ырчысы.— «Советская Киргизия», 1958, 5-апрель.

Кыдырбаева Р. Кыргыз элинин өлбөс акыны. — «Комсомолец Киргизии», 1958 6-апрель.

Богданова М. Токтогул Сатылганов — кыргыз элинин атактуу акыны. Китепте: Сатылганов Т. Тандалма чыгармалары. «Москва», 1958. 3—13-беттер.

Чукубаев А. А. Токтогул Сатылгановдун революцияга чейинки күрөшү жана чыгармасы. — Учение записки исторического факультета) Кирг. Гос. ун-т) вып. 5, 1958, 3—28-беттер.

Татыбекова Ж. Дүйшемалиев Т., Сейтказиева Н. Кыргыздын улуу демократ-акыны Токтогул Сатылганов.— Труды института истории (АН Кирг. ССР) вып. IV, 1958, 47—65-беттер.

Даронян С. Токтогулдун мурасы. — «Вопросы литературы», 1960, № 3, «Советская Киргизия», 1960, 30-июль.

Наматбаев С. Эл достугунун улуу ырчысы. — «Советская Киргизия», 1963, 1-август.

Акиев К. Токтогул жөнүндө. (Эскерүү).— «Литературный Киргизстан», 1964, № 3, 19—23-беттер.

Алагушев Б., Каплан А. Токтогул жана кыргыз музыкасы.— «Литературный Киргизстан», 1964, № 3, 46—49-беттер.

Джыртаков Б. Улуу акынды эскерүү. — «Литературный Киргизстан», 1964, № 3, 24—27-беттер.

Тоголок Молдо. (Байымбет Абдырахманов). **Мен анын окуучусу болгомун.** — «Литературный Киргизстан», 1964, № 3, 11—12-беттер.

Токтоназаров М. **Элдин сүйкүмү.** (Эскерүү). — «Литературный Киргизстан», 1964, № 3, 33—34-беттер.

Усенбаев А. **Менин улуу окутуучум.** (Эскерүү) — «Литературный Киргизстан», 1964, № 3, 12—18-беттер.

Шеркулов Ш. **Өлбөс ысым.**— (Эскерүү).— «Литературный Киргизстан», 1964, № 3, 28—31-беттер.

Рыскулов Р. **Элдин сүйкүмү.** — «Комсомолец Киргизии», 1964, 28-август.

Яковлев А. **Таалай жылдызга жетсин.** — «Ленинский путь», 1964, 13-сентябрь.

Зеличенко Л. **Токтогулдун эзелки жергесинде.** — «Комсомолец Киргизии», 1964, 18-сентябрь.

Куликеева М. **Акындын жүрөгү.** — «Ленинский путь», 1964, 7-октябрь.

Токтосунов М. **Токтогул менен учурашуу.** — «Ленинский путь», 1964, 7-октябрь.

Байсеркеев Б. **«Мен элим менен шыктанам»,**— «Комсомолец Киргизии», 1964, 30-октябрь.

Смальцов К. **Токтогулдун жергесинде.**— «Колхозно-совхозное производство Киргизии», 1964, № 12, 3—4-беттер.

Мамытбеков З. **Улуу акын-демократ.**— «Литературный Киргизстан», 1965, № 2, 62 бет.

Москвитин Н. **Токо.** — «Ленинский путь», 1965, 27-март.

Пани Л. **Акын ырдаган жерде.** — «Советская Киргизия», 1965, 8-июнь.

Керимжанова Б. **Эл таалайы үчүн күрөшкөн.** — «Ленинский путь», 1965, 11-июнь.

Надеждин М. **Ыр — элдин жаны.**— «Советская Киргизия», 1965, 11-июнь.

Стамашев И. **Менин улуу жердешим.** — «Ленинский путь», 1965, 12-июнь.

Алагушев А. **Жаркыраган талант.**— «Советская Киргизия», 1965, 13-июнь.

Эл достугунун улуу ырчысы. — «Мугалимдер газетасы», 1965, 15-июнь.

Токтогул Сатылгановдун туулганына 100 жыл.— «Советская Киргизия», 1965, 15-июнь.

Токтогулдун юбилейи — көп улуттуу советтик маданияттын майрамы. — «Советская Киргизия», 1965, 16-июнь.

Айтматов Ч. **Келечекки эстелик жөнүндө ойлонуу.** — «Советская Киргизия», 1965, 17-июнь.

Усубалиев Т. **Эл өмүрүнүн ырчысы.**— «Правда», 1965, 17-июнь; «Советская Киргизия», 1965, 18-июнь.

Бейшеналиев Ш. **Чебер жана окуучу. (Т. Сатылганов жана К. Акиев).** — «Советская Киргизия», 1965, 20-июнь.

Галицкий В. **Токтогулдун эстелигине альбом.** — «Советская Киргизия», 1965, 27-июнь.

Джийдеева К. **Поэзиянын чындыгы.**— «Советская Киргизия», 1965, 25-июль.

Шкаровская И. **Эски комуз.** — «Музыкальная жизнь», 1966, № 21, 20—21-беттер.

Токтогулдун жаңы ырлары жана афоризмдери. — «Литературный Киргизстан», 1968, № 4, 98—100-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 630 бет.

Имаева Н. **Токтогул эмгекке тарбиялоо жөнүндө.** — «Русский язык в киргизской школе», 1969, № 3, 7—9-беттер.

Мухамединова Х. **Токтогулдун чыгармалары 30—40 жылдардагы орус адабий сынында.**

Баршай А. **Түбөлүктүү чындыктын акыны Токтогул Сатылгановго эстелик ачылды.**— «Вечерний Фрунзе», 1974, 8-октябрь.

Филиппович И., Чернович В. **Кыргыз жеринин ырчысы.** Токтогул Сатылгановдун эстелигинин салтанаттуу ачылышы. — «Советская Киргизия», 1974, 9-октябрь.

АМАН

ТОКТОГУЛОВ

Сынчы жана котормочу Аман Токтогулов 1945-жылы Талас районундагы Көпүрө-Базар кыштагында туулган.

1967-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүрүп чыккандан кийин, «Кыргызстан маданияты» газетасына ишке орношот. 1967—1972-жылдардын аралыгында ал ушул газетанын өз кабарчысы, жооптуу секретарынын орун басары, бөлүм башчысы болду. 1972—73-жылдары ал «Ала-Тоо» журналынын сын бөлүмүн башкарды. 1973-жылы кайрадан «Кыргызстан маданияты» газетасында башкы редактордун орун басары болуп иштеди.

А. Токтогуловдун алгачкы сын макалалары 1968-жылы республикалык басма сөздө жарыялана баштады. 1975-жылы чыккан «Поэзияга мамиле» аттуу китеп анын тунгуч эмгеги. Ал Расул Гамзатовдун «Менин Дагстаным» аттуу чыгармасынын эки китебин кыргыз тилине которгон.

А. Токтогулов 1974-жылдан КПССке, 1975-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

I. Поэзияга мамиле. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1975-жыл.

КОТОРМОЛОРУ

Кыргыз тилинде

Р. Гамзатов. **«Менин Дагстаным»**, (1 китеп), Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972.

Р. Гамзатов. **«Менин Дагстаным»**, (2 китеп), Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Изденүүлөр жана чаташуулар. (К. Каимов, С. Карымшаков менен бирдикте жазылган).— «Кыргызстан маданияты», 1968, 25-май.

Кардиограмма.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 5-март.

Каламдаштарга кайрылып.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 6-июнь.

Уолт Уитмен.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 28-май.

Күлкү бутага тийгенде.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 17-декабрь.

Лайвазыдан «Алтын-Тоого» чейин.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 22-апрель.

«Турмуш жана ыр».— «Кыргызстан маданияты», 1970, 29-апрель.

Кымызбы же кымыранбы?..— «Кыргызстан маданияты», 1970, 14-октябрь.

Көркөм сөз милдети.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 8-август.

Тоолуктардын сыймыгы.— «Кыргызыстан маданияты», 1973, 27-сентябрь.

Поэзияга мамиле.— «Ала-Тоо» журналы, 1973, № 6.

Граждандуулуктун оту.— «Советтик Кыргызстан», 1974, 22-февраль.

ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

«Менин Дагстаным», кыргыз тилинде.— «Кыргызстан маданияты» 1972, 10-май.

Шатманов. **«Менин Дагстаным».**— «Мугалимдер газетасы», 1972, 28-июнь.

Т. Эрматов. **Иштечү мезгилибиз.** (ВЛКСМдын XVII съездинин делегаты А. Токтогулов менен ангеме).— «Ленинчил жаш», 1974, 11-апрель.

К. Асаналиев. **«Сычынын башталышы»,**— «Советтик Кыргызстан», 1975, 12-ноябрь.

К. Даутов. **Изденүү жолунда,**— «Кыргызстан маданияты», 18-февраль, 1976.

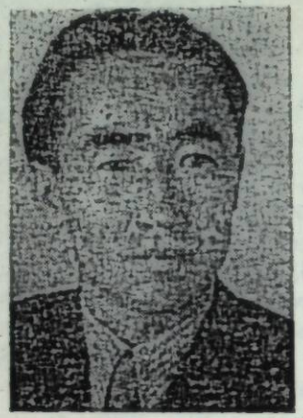

АБДРАСУЛ ТОКТОМУШЕВ

Кыргыз ССРинин эл акыны, Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлыктын лауреаты Абдрасул Токтомушев 1912-жылы Кыргызстандын азыркы Кемин районуна караштуу Чоң-Кемин айлында батрак адамдын үй-бүлөсүндө туулган. Жаш кезинен ата-энеден айрылып, Абдрасул 1927-жылга чейин Кара-Коңуз кыштагында, Чоң-Кеминде, Фрунзеде ар кимдин колунда үй кызматчы, койчу болуп жан багат.

1927-жылы Чүй кантондук эл агартуу бөлүмү Абдрасулду Токмок шаарындагы жетим балдар үйүнө орноштурат. Ал кездеги жетим балдардын көбүнүн тагдырына окшоп, Абдрасул өзү айткандай «бактынын эшиги» ошондон ачылат.

Ар кимдин колунда жүргөн кездерде да арачолоолоп бир аз окуп калган Абдрасул балдар үйүндө зээректик менен сабакты жакшы өздөштүрөт. Комсомолго өтөт. Ошондуктан аны 1928-жылы Ташкент шаарындагы Орто-Азиялык суу чарба техникумуна жиберишет, анда 1931-жылга чейин окуп, ооруп калгандыктан окууну токтотууга туура келет. Кийин сырттан окуп, педагогикалык окуу жайын бүтүрөт.

1932-жылдан согуш жылдарына чейин «Кызыл Кыргызстан», Лейлек райондук «Колхоз турмуш» газетасы, «Ленинчил жаш» газеталарында адабий кызматкер, жооптуу секретарь, бөлүм башчылык кызматтарын аткарып келген. Кийин 1953-жылдан 1957-жылдарга чейин «Ала-Тоо», «Чалкан» журналдарында бөлүм башчысы болуп иштеди.

А. Токтомушев адабият майданына 1932-жылдан баштап кире баштады. Газеталардын редакцияларында иштегендиктен эл аралап, эркин жашаган элдин жыргал турмушун өз көзү менен көрдү. Аны таланттуу акын ыргактуу ырга салды. Абдрасул жаңы турмушту өз колу менен куруп жаткан балбан жүрөк колхозчуларды, баатыр шахтерлорду, жумушчуларды, жаңы заманды

ырдады. Ошол циклдеги ырларын жыйнап, 1936-жылы акын «Балбандар» деген биринчи ырлар жыйнагын басмадан чыгарды.

А. Токтомушевди чоң акындардын катарына кошкон 1937-жылы чыккан «Какшаалдан кат» поэмасы болду.

«Какшаалдан кат» поэмасы орус тилине которулган. Кыргыз искусствосу менен адабиятынын 1958-жылы октябрь айында Москвада өткөн декадасындагы талкууда аны Москвалык адабий коомчулугу жогору баалады.

1938-жылы Абдрасул Токтомушевдин экинчи ырлар жыйнагы, согуштун алдында балдарга арналган «Хан менен Жуматай» (1940) аттуу китеби жана «Максат» (1941) аттуу ырлар жыйнагы басмадан чыкты.

Улуу Ата Мекендик согуш мезгилинде акын калемин найзага тенеп, көп сандаган патриоттук курч ырлар жазды, ал ырлары менен фронттогу жоокерлердин эрдигин, тылдагы эмгек каармандарынын баатырдык эмгегин даңктады. Акындын согуш циклиндеги ырлары 1947-жылы чыккан «Күн» жана 1953-жылы чыккан «Менин өлкөм» аттуу ырлар жыйнактарына топтолгон.

Согуштан кийин А. Токтомушев тынчтыкка, эмгекке арналган көп чыгармаларды жазды. 1949-жылы «Тартуу», 1952-жылы «Эмгек жана Бакыр», 1957-жылы «Жакып уулу», 1958-жылы «Өмүр жолу», 1960-жылы «Өмүр көктөмү» аттуу жыйнактары чыкты.

Ал балдар үчүн көп чыгармалар берди. Анын атайын балдарга арналган «Хан менен Жуматай», «Жаштын тилеги», «Осмон жана Эсентай», «Тынчтык үчү», «Жакып уулу», «Достук», «Ак кептер» ж. б. жыйнактары бар.

Элдин күн тартибинде турган маселелер жөнүндө очерк, сатиралык аңгемелер да жазып келди. Акындын чыгармачылыгында ыр менен жазылган «Алтын-Тоо» романы айрыкча орунду ээлейт. «Алтын-Тоо» романы автордун чыгармачылык өмүрүнүн башынан бери кошо келе жаткан эпопея. Ал эки доорду бирдей камтып, кыргыз коомунун тарыхый турмушун, тап күрөшүн, элдин үрп-адатын, көп сандаган каармандардын мүнөздөрүн, аракеттерин, кагылыштарын, тагдырларын ар тараптан эпикалык планда чагылыштырган көп пландуу роман болду. Бул роман үчүн автор 1974-жылы Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыкка татыктуу болду. Андан бир аз мурун, 1972 -жылы А. Токтомушев «Кыргыз ССРинин эл акыны» деген ардактуу наамга ээ болгон. А. Токтомушев Пушкин, Лермонтов, Тарас Шевченко, Маяковскийдин көп чыгармаларын кыргыз тилине которгон. А. Токтомушев 1951-жылдан КПССке, 1938-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Кыргыз совет адабиятына сиңирген эмгеги үчүн А. Токтомушев Эмгек Кызыл Туу ордени, «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин отуз жылы» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары, Кыргызстан ЛКСМ Борбордук комитетинин Ардак грамоталары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Балбандар. (Ырлар жыйнагы.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1936. 65 бет.

Какшаалдан кат. (Поэма). Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1937. 30 бет.

Ырлар жыйнагы. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1937. 57 бет.

Хан менен Жуматай. (Эл жомокторунан). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940. 16 бет.

Жомоктор. (Мектеп жашына чейинки балдар үчүн). Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1941. 16 бет.

Максат. (Ырлар жыйнагы). Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1941. 85 бет.

Күн. (Ырлар жыйнагы). Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1947. 71-бет.

Жаштын тилеги. (Кенже жана тестиер балдарга). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1948. 15 бет.

Тартуу. (Ырлар жыйнагы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 124 бет.

Какшаалдан кат. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 75 бет.

Тынчтык үнү. (Мектеп жашындагы балдар үчүн). (Ырлар жана поэмалар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 39 бет.

Менин өлкөм. (Ырлар жыйнагы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 276 бет.

Эмгек жана Бакыт. (Ырлар жыйнагы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 256 бет.

Жакып уулу. (Поэма. Тестиер жана өспүрүм балдарга). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957. 67 бет.

Жүрөктө. (Ырлар жыйнагы. Тестиер балдар үчүн). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 90 бет.

Өмүр жолу. (Ырлар жыйнагы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 159 бет.

Өмүр көктөмү. (Тандалган ырлар жана поэмалар жыйнагы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 499 бет.

Сүйүү жана коркунуч. (Поэма жана ырлар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 262 бет.

Күндөй жарык. (Ырлар жана поэмалар жыйнагы. Өспүрүмдөр үчүн). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962. 171 бет.

Байка. (Поэма. Мектеп жашына чейинкилер үчүн). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 15 бет.

Булар кандай. (Поэма. Эл жомогунан. Мектеп жашындагы балдарга). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964. 14 бет.

Арстанбап. (Поэма. Мектеп жашына чейинки балдар үчүн). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 15 бет.

Алтын-Тоо. (Поэма. I китеби). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 201 бет.

Эркин саптар. (Ырлар жана поэмалар жыйнагы). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 227 бет.

Алтын-Тоо. (Поэма. II китеби). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 129 бет.

Саяпкер. (Поэма. Кенже жана тестиер балдарга). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 23 бет.

Достук. (Ырлар жана поэмалар). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 122 бет.

Калем кайрыгы. (Ырлар жыйнагы). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 50 бет.

Тандалган чыгармалардын бир томдугу. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 559 бет.

Орус тилинде

Ак кептер. (Ырлар жана поэмалар), Москва, «Молодая гвардия» басмасы, 1958. 109 бет.

Какшаалдан кат. (Поэма). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 51 бет.

Ала-Тоо ыры. Кыргызмамбас, 1958. 227 бет.

Ак кептер. (Ырлар). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 37 бет.

Көчөт. (Ырлар). Москва, «Советский писатель» басмасы, 1963. 34 бет.

Жылдар. (Ырлар жана поэмалар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 90 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тарас Шевченко. (Ырлар жана поэмалар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 66—71-беттер. (Т. Үмөталиев менен бирге.)

Араб акындары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 131 бет. (К. Акаев менен бирге.)

Памир жылдыздары. (Тажик жазуучуларынын чыгармалары.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 91—104-беттер.

Ливан акындары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 36 бет.

Николас Гильен. (Ырлар жана поэмалар). Фрунзе, Кыгызмамбас, 1964, 140 бет.

Тарас Шевченко. (Поэмалар жана ырлар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Мен Аалыдан кантип үйрөндүм. — «Кызыл Кыргызстан», 1933, 6-июнь.

Алыкул Осмонов — «Ленинчил жаш», 1939, 6-февраль.

Языр Шиваза. — «Кызыл Кыргызстан», 1939, 18-апрель.

М. Горькийдин чыгармалары кыргыз тилинде. — «Кызыл Кыргызстан», 1939, 18-июнь.

Чыгарманын күчү. — «Ленинчил жаш», 1949, 6-июнь.

Кыргыздын акын кулуну. — «Ала-Тоо», 1958, № 5, 131—133-беттер.

(Т. Үметалиев 50 жашка толгонуна карата).

«Сарыңжы» спектакли жөнүндө пикирибиз.— «Советтик Кыргызстан», 1958, 3-август. (К. Бектенов, Р. Шүкүрбеков менен бирге жазылган.)

«Буран». (Театр)— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 6-август.

Декаданын катышуучусу өз даярдыгы жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1958, № 9, 91-бет.

Жаркырап эсиме түшөт.— «Ала-Тоо», 1960, № 6, 10—19-беттер.

1960, 26—40-беттер.

Тоголок Молдо жөнүндө эстеликтер. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960, 26—40-беттер.

Жумакан Тынымсеитованын ырлары жөнүндө.— «Советтик Кыргызстан», 1960, 9-октябрь.

Китеп окуп.— «Ленинчил жаш», 1960, 14-декабрь.

Акын Шамей. (Шамей Токтобай уулунун 80 жашка чыккан күнүнө.) — «Ленинчил жаш», 1961, 24-март.

Татынакай ырлар.— «Ленинчил жаш», 1962, 12-январь.

Окуучулук каалоо.— «Ала-Тоо», 1966, № 1, 144—146-беттер.

Кремлде чертилген комуз.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 13-октябрь.

Акындарга үч суроо.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 5-июнь.

Курорттогу жоруктар.— «Кыргызстан маданияты», 1968. 25-сентябрь.

Биз пионер болгонбуз. (Акынга эстелик). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965, 42—61-беттер.

Алкыштан башка айтарым жок.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 28-декабрь.

Биримдиктин булагы.— «Кыргызстан маданияты», 1975, 9-январь.

Орус тилинде

Мекенимди даңазалайм.— «Советская Киргизия», 1940, 1-сентябрь.

Ойду-тоону кыдырып.— «Пионерская правда», Москва 1974, 1-ноябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Муратов Ж. **«Какшаалдан кат».**— «Ленинчил жаш», 1938, 16-октябрь.

Эсенкожоев К. **Абдрасул Токтомушев.**— «Кызыл Кыргызстан», 1939, 18-апрель.

Мамбетов Ж. **Токтомушевдин ырлары.**— «Ленинчил жаш», 1941, 23-апрель.

Акаев К. **Абдрасулдун ырлар жыйнагы. «Күн».**— «Советтик Кыргызстан», 1948, № 2, 66—68-беттер.

Үметалиев Т. **Жаштын тилеги.**— «Мугалимдерге жардам», 1948, № 11, 37—39-беттер.

Таштемиров Ж. **«Какшаалдан кат»,**— «Ленинчил жаш», 1951, 22-апрель.

Үметалиев Ш. **Бир жыйнак жөнүндө пикир.**— «Советтик Кыргызстан», 1944, № 3, 84—92-беттер.

Иманалиев К. **Абдрасул Токтомушевдин акыркы жыйнагы жөнүндө.**— «Кызыл Кыргызстан», 1953, 11-апрель.

Суванбеков Ж. **Балдарга татыктуу чыгармалар керек.**— «Мугалимдер газетасы», 1958, 12-июнь.

Абдраимов Ж. **Илгерилеген сайын.**— «Ала-Тоо», 1958, № 8, 137—144-беттер.

Шүкүрбеков Р. **Абдрасул Токтомушев.**— «Советтик Кыргызстан», 1958, 10-август.

Мамбетов С. **«Кычан» поэмасы жөнүндө.**— «Кыргызстан пионери», 1958, 30-август.

Сулайманов И. **Өмүр жолу.**— «Ленинчил жаш», 1958, 7-октябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучусу.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 67—68-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** (Био-библиографиялык көрсөткүч). Фрунзе, 1958, 93—94-беттер.

Абдраимов Ж. **Абдрасул Токтомушевдин поэзиясы.** («Өмүр көктөмү» китебине баш сөз). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 3—33-беттер.

Бобулов К. **Акындын өмүрү жана поэзиясы.**— «Ала-Тоо», 1960, № 12, 110—114-беттер.

Абдраимов Ж. **Кыргыз поэзиясынын көрүнүктүү өкүлү.** (50 жашына).— «Ала-Тоо», 1962, № 7, 85—96-беттер.

Абдраимов Ж. **Жылдыздуу ырлар.** (Чыгармалары жөнүндө китепче). Кыргызмамбас, 1962. 128 бет.

Маленов Б. **Соолбос өмүр жөнүндөгү поэма.**— «Советтик Кыргызстан», 1962, 25-февраль.

Жетимишев С. **Окуучулук ой.**— «Ленинчил жаш», 1962, 6-апрель.

Карагулов Б. **Элүү жыл.**— «Кыргызстан пионери», 1962, 30-август.

Каимов К. **Канаттуу поэзия.** (50 жашка).— «Советтик Кыргызстан», 1962, 31-август.

Маликов К. **Акындын салтанаты.**— «Ленинчил жаш», 1962, 31-август.

Каимов К. **Жаштыктын жана сулуулуктун ырчысы.**— «Кыргызстан аялдары», 1962, № 9, 15-бет.

Маймулов С. **Ырдын жаралышы.**— «Ленинчил жаш», 1962, № 8, 23-бет.

Байгабулов Т. **Биздин Абдрасул.**— «Лениндик туу», 1962, 30-август.

Бообеков К. **Абдрасул балдар жөнүндө.**— «Лениндик туу», 1962, 30-август.

Исманилов О. **Эмгеги элге жаккан акын.**— «Лениндик туу», 1962, 30-август.

Бейшембаев К. **Таланттуу акын.**— «Лениндик туу», 1962, 30-август.

Жумагулов Ж. **Жылдыздуу талант.**— «Мугалимдер газетасы», 1962, 1-сентябрь.

Жунусов К. **Талантың аша берсин.**— «Ленин жолу», 1962, 31-август.

Дөөталиев К., Бейшеналиев К. **Көрүнүктүү акын.**— «Коммунистик эмгек», 1962, 31-август.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 374—380-беттер.

Лосев Д. С., Шамшиев Р. С. **Абдрасул Токтомушев.** (Биздин жазуучуларыбыз. Био-библиографиялык көрсөткүч.) Фрунзе, 1962. 5-бетте.

(Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Аскаров Т. Поэтикалык эстафета.— «Ала-Тоо», 1967, № 7, 132—134-беттер.

Жумагулов Ж. Жүрөк толкундары.— «Ала-Тоо», 1963, № 7, 112—120-беттер.

Жумагулов С. «Алтын-тоо».— «Ленинчил жаш», 1966, 18-февраль.

Таштемиров Ж. «Алтын-Тоо».— «Советтик Кыргызстан», 1966, 27-март.

Таштемиров Ж. Чындык баяны.— «Ала-Тоо», 1967, № 3, 137—141-беттер.

Жумагулов Ж. Тоо дастаны.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 16-октябрь.

Абдыкеримов К. Таланттуу чыгарма.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 14-январь.

Карымшаков С. Акындын «Алтын-Тоосу».— «Кыргызстан маданияты», 1970, 4-март.

Таштемиров Ж. «Алтын-Тоо» тууралу ойлор.— «Ала-Тоо», 1970, № 3, 121—130-беттер.

Токтогулов А. «Лайвазыдан» Алтын-Тоого» чейин.— Кыргызстан маданияты», 1970, 22-апрель.

Аскаров Т. Көркөм адабият жана бүгүнкү талап.— «Ала-Тоо», 1971, № 10, 3—10-беттер.

Самаганов Ж. Поэзияга арналган өмүр.— «Ала-Тоо», 1972, № 9, 107—116-беттер.

Узакбаев Э. Чыгармачылык чоң жол.— «Ысык-Көл правдасы», 1972, 27-октябрь.

Шиваза Я. Көрүнүктүү акын.— «Октябрь туусу», 1972, 21-ноябрь.

Чопиев Э. Ташкындаган таланттын эзси.— «Эмгек жарчысы», 1972, 25-ноябрь.

Мамыров Ж. Жаркын талант.— «Мугалимдер газетасы», 1972, 29-ноябрь.

Абдыкалыков Ж. Акындын бактысы.— «Кыргызстан пионери», 1972, 29-ноябрь.

Байзаков Т. Доорго үндөш акын.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 30-ноябрь.

Урмамбетов С. Жаркын талант.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 30-ноябрь.

Садыков А. Чеберчиликтин өрүндө.— «Ленинчил жаш», 1972, 5-декабрь.

Таштемиров Ж. Поэзиянын чебери.— «Советтик Кыргызстан», 1972, 7-декабрь.

Байзаков Т. Доорго үндөш акын. Тандалган чыгармалардын бир томдугу. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973, V—X беттер.

Карымшаков С. Чындык жана поэтикалык образ.— «Ала-Тоо», 1973, № 12, 153—160-беттер.

Бапаев Х. «Алтын-Тоо» романы.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 22-август.

Мамыров М. «Алтын-Тоо» романы жөнүндө.— «Ленинчил жаш», 1974, 7-сентябрь.

Бейшембаев К. Чындыктын көркөм элеси.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 12-сентябрь.

Байзаков Т., Жангазиев М. Ыр менен жазылган роман.—«Советтик Кыргызстан», 1974, 17-сентябрь.

Алыбаев Б. Акындын «Алтын-Тоосу».— «Кыргызстан маданияты», 1974, 19-сентябрь.

Рысалиев К. Доордун көркөм чагылдырылышы.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 26-сентябрь.

Өмүрканов А., Жапиев Ж. «Алтын-Тоону» баратап.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 3-октябрь.

Орус тилинде

Омелин А. Абдрасул Токтомушев.— «Советская Киргизия», 1939, 18-апрель.

Аксаков М. Жамакчылыктын жемиштери. (Н. Имшинецкийдин котормосу жөнүндө).— «Киргизстан», 1953, № 2, 96—100-беттер.

Удалов Н. Абдрасул Токтомушев.— «Советская Киргизия», 1958, 27-август.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 76—78-беттер.

Лосев Д., Морозов О. Д. Кыргыздын адабияты. (Био-библиографический справочник). Фрунзе, 1958, 90—91-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Удалов Н. Эл уулу.— «Комсомолец Киргизии», 1962, 31-август.

Канмов К Канаттуу поэзия.— «Советская Киргизия», 1962, 31-август.

Лосев Д. С., Шамшиев А. Абдрасул Токтомушев. (Био-библиографический справочник). Фрунзе, 1962. 5-бетте. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Байгабылов Т. Биздин юбиляр.— «Ленинское знамя», 1962, 30-август.

Бообеков К. Абдрасул балдарга.— «Ленинское знамя», 1962, 30-август.

Исманлов О. Акындын эмгеги — элдин кубанычы.— «Ленинское знамя», 1962, 30-август.

Дооталиев К., Бейшембаев К. Көрүнүктүү акын.— «Коммунистический труд», 1962, 31-август.

Самаганов Ж. Кыргызстандын таланттуу акыны.— «Знамя октября» («Шыйуэди чи»), 1962, 31-август.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографический справочник). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 500—507-беттер.

Меньшиков М. Жаркындыктын жаңа эрдиктин поэзиясы.—«Комсомолец Киргизии», 1972, 5-декабрь.

Удалов Н. Даңгыр жолдо.— «Советская Киргизия», 1972, 7-декабрь.

Сальников А. Чындыктын жана ишенимдүүлүктүн поэзиясы.— «Советская Киргизия», 1974, 13-октябрь.

Шоро. (Повесть жана аңгемелер). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 124 бет.

Миндин бири. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 84 бет.

Менин шаарым. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 48 бет.

Сумсайма. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 116 бет.

Биз кандайбыз? Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 16 бет.

Мышык сопу. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 96 бет.

Чапанбай. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 176 бет.

Орус тилинде

Биз кандайбыз? Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 16 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Семенов М. **Айкын далилдер.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы. 1974. 118 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Таанышуу.— «Кыргызстан пионери», 1962, 6-январь.

Асанкулов С. **Изденүү жолу ийгилик.**— «Ленинчил жаш», 1963, 16 октябрь.

Бапаев Х. **Күлгөндүн билгени бар.**— «Ала-Тоо», № 11, 102—108-беттер.

Абдраев А. **Миндин бири.**— «Кыргызстан маданияты», 1967. 3-март.

Абдыкадырова Ж. **Шоро.**— «Ленинчил жаш», 1967. 20-сентябрь.

Насирдин Т. **Тикенектүү тил менен.**— «Кыргызстан маданияты», 1969, 26-март.

Бапаев Х. **Сатирадагы конфликт.**— «Кыргызстан маданияты», 1969, 16-апрель.

Ашымбаев К. **Дүрмөттүү мыскыл.**— «Советтик Кыргызстан», 1974, 19-март.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 508—509-беттер.

ЭСТЕБЕС

ТУРСУНАЛИЕВ

Кыргыз ССРинин эл артисти, Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлыктын лауреаты, төкмө акын Эстебес Турсуналиев 1931-жылы Талас өрөөнүндөгү Покровка районуна караштуу Кара-Арча селосунда кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. Атасы комузду жакшы черткен, энеси кошокчу, сөзмөр адам болгон.

Э. Турсуналиев Арал мектебинин 5-классында окуп жүргөндө эле райондук өздүк көркөм чыгармачылыгынын 1945-жылы райондук, андан областтык, андан Фрунзеге келип республикалык кароолорго катышат.

1946-жылы Э. Турсуналиевдин жердеши атактуу төкмө акын Алымкул Үсөнбаев Эстебести Фрунзеге ээрчитип келип, бир жыл жанына алып жүрөт. 1947-жылы октябрь айында Эстебес Турсуналиев Кыргызстан мамлекеттик Токтогул Сатылганов атындагы филармонияга артисттикке алынат. Ошондон тартып Алымкул Үсөнбаевдин, Осмонкул Бөлөбалаевдин, Калык Акиевдин, Карамолдо Орозовдун окуучусу болуп калат.

Э. Турсуналиев ырды 1950-жылы жаза баштайт.

1960-жылы Э. Турсуналиевдин «Акындын үнү» деген биринчи китеби, 1964-жылы «Айтыштар» аттуу экинчи китеби жарык көрөт.

Э. Турсуналиев 1968-жылдан КПССтин, 1967-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

Кыргыз маданиятына сиңирген эмгеги үчүн Эстебес Турсуналиев «Ардак белгиси» ордени, «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленинди туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Акындын үнү. (Ырлардын жыйнагы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 54 бет.

Айтыштар. (Ырлар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 150 бет. (Т. Тыныбеков менен бирге).

Заман жарчысы. (Ырлар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972, 125 бет.

«Эскерүүлөр». Фрунзе. «Кыргызстан» басмасы, 1975. 222-бет.

МАКАЛАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Төкмө акын. (Ысмайыл Борончиев 60 жашта.) — «Советтик Кыргызстан», 1970, 23-октябрь.

Алымкулга учурашканым. (Алымкул Үсөнбаевдин туулган күнүнүн 80 жылдыгына карата).— «Кыргызстан маданияты», 1974, 19-декабрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Дүйшөналиев А. Ак таңдай акын.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 13-декабрь.

Сейталиев М. Эстебес ырчы.— «Ленинчил жаш», 1970, 27-январь.

Укаев К. Ыр нөшөрү.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 17-февраль.

Асаналиев К. Эстебестин өнөрү.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 19-сентябрь.

Токтогулов К. Шаңдуу турмуш жарчысы. (Сөз Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыктын жаңы лауреаттары жөнүндө. Эстебес Турсуналиев).— «Кыргызстан маданияты», 1975, 27-февраль.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 510—511-бет.

ЖУСУП ТУРУСБЕКОВ

(1910—1943)

Атактуу акын-лирик жана драматург Жусуп Турусбеков 1910-жылы Кыргызстандын Тон районуна караштуу Күн-Батыш айлында батрак адамдын үй-бүлөсүндө туулган. Жусуп беш жашка чыкканда атасы, сегиз жашка чыканда энеси өлүп, тоголок жетим калат. Өлбөстүн күнүн көрүп, ар кимдин эшигинде жүрүп, козу-кокон кайтарып жан багат.

1922-жылы Жусуп Турусбеков Түп районундагы айыл чарба техникумуна алынып, окуй баштайт. Казак, татар, орус адабияттары менен таанышат. 1929-жылы «Кызыл Кыргызстан» газетасынын редакциясына алынып, корректор болуп иштейт. 1929-жылдан Тверь (азыркы Калинин) шаарындагы советтик-партиялык мектепте окуп, аны 1930-жылы ийгиликтүү бүтүрүп чыгат. Андан кийин «Кызыл Кыргызстан» газетасынын бөлүм башчысы, кыргыз театрынын директору, «Ленинчил жаш» газетасынын редактору, Кыргызмамбастын редактору, жазуучулар Союзунун консультанты болуп иштеген. Улуу Ата Мекендик согуш башталганда Жусуп өз ыктыяры менен сокурман болот.

Жусуп Турусбековдун чыгармачылык иши «Кызыл Кыргызстан» газетасынын редакциясында иштеп жүрөөндө башталат. 1928-жылы газетага айрым ырлары чыга баштайт. Ал эми 1929-жылы жаш акындын ырлары элге белгилүү болуп калат.

1932-жылы «Жусуптун ырлары» деген биринчи ырлар жыйнагы басылып чыгат. 1933-жылы «Шайыр жаштар», 1935-жылы «Мекен» деген китептери чыккан. 1950-жылы «Ленин жолу» аттуу толук ырлар жыйнагы, 1953-жылы «Тандалган чыгармалары», 1957-жылы ырлары, либретто, пьеса, котормолору бир китеп болуп чыкты. Орус тилинде «Ленин жолу» (1956), «Ок жана ыр» (1958) аттуу жыйнактары жана «Ажал ордуна» драмасы чыккан. 1929-жылы «Ленин жолу» аттуу белгилүү ырын жазган.

Ж. Турусбеков чоң драматург болгон. 1916-жылы козголондон алып, ыр менен жазылган «Ажал ордуна» драмасы эмдигиче сахнадан түшө элек. 1939-жылы Москвада өткөн Кыргыз искусствосунун декадасында «Ажал ордуна» Москвалык көрүүчүлөргө абдан жаккан. Жусуп Турусбековдун адабияттагы эмгеги жогору бааланып «Ардак белгиси» ордени менен сыйланган. Ошол эле декадада чоң ийгиликке ээ болгон жана ушу кезге чейин сахнадан түшпөй келе жаткан «Айчүрөк» операсынын либреттосунун авторлорунун бири Жусуп.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жусуптун ырлары. I. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1932. 88 бет.

Шайыр жаштар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1933. 60 бет.

Ажал ордунда. 1926-жылдагы көтөрүлүштөн алынып жазылган 8 сүрөттүү драма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 64 бет.

Тандалмалуу ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 160 бет.

Беш-Мойноктогу окуя. (Колхоз-совхоз театрлары үчүн үч сүрөттүү драма). Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1937. 16 бет.

Ажал ордуна. (Поэма). (Эр жигит эл четинде, жоо бетинде) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1938. 56 бет.

Мекен. Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1939. 138 бет.

Айчүрөк. Кыргыз элинин атактуу жомогу «Манастан» алып жазган 6 сүрөттүү операнын либреттосу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 51 бет.

Ленин жолу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 208 бет.

Тандалган чыгармалар. (Ырлар, поэмалар жана котормолору), Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 303 бет.

Чыгармалар. Бир томдук. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 301 бет.

Ленин жолу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 13 бет.

Ленин жолу. (Ырлар жыйнагы), Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 100 бет.

Чыгармалар бир томдук. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 327 бет.

Орус тилинде

Ленин жолу. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 82 бет.

Ок жана ыр. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 87 бет.

Ленин жолу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 13 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Пушкин А. С. Таш конок. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937. 48 бет.

МАКАЛАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Театр жаңы жогорулашта.— «Кызыл Кыргызстан», 1936, 1-январь.

Горький адам баласынын эсинен чыкпайт.— «Кызыл Кыргызстан», 1936, 21-июнь.

Жаш жазуучуларга кенеш.— «Кызыл Кыргызстан», 1941, 27-апрель.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Эшмамбетов К. **«Ажал ордуна».**— «Ленинчил жаш», 1948, 27-май.

Бердибеков Ж. **Жусуп Турусбеков.**— «Советтик Кыргызстан», 1950, № 10, 54—63-беттер.

Кириш сөз. Китепте: **Жусуп Турусбеков.** Тандалган чыгармалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953, 3—10-беттер.

Алагушев Б. **Жусуп Турусбековдун поэзиясы жөнүндө.**— «Ала-Тоо», 1957, № 12, 104—113-беттер.

Жакишев Ө. **Өз доорунун, өз элинин жарчысы.** (Турусбековдун поэмасы жана драматургиясы жөнүндө) — Китепте: Турусбеков Ж. Чыгармалардын жыйнагы. (Ырлар, либретто, пьеса, котормолор), Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957, 3—15-беттер.

Борбугулов М. **Тарыхый драма жөнүндө бир эки сөз.**— «Ала-Тоо», 1957, № 1, 79—89-беттер.

Борбугулов М. **«Ажал ордуна» кыйын сындан, убакыттын сынооосунан өткөн чыгарма.**— Китепте: Советтик кыргыз адабияты. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 325—346-беттер.

Төлөев Ж. **Жусуп Турусбековдун акыркы жыйнагы жөнүндө.**— «Советтик Кыргызстан», 1958, 5-сентябрь.

Самаганов. Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 55—56-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 64—66-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы)

Жакишев Ө. **Патриот — жазуучу.**— Китепте: Турусбеков Ж. Чыгармалар. Бир томдук. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 3—14-беттер.

Иманалиев К. **Жусуптун «Ажал ордунда».**— «Ленинчил жаш», 1960, 21-декабрь.

Төлөев Ж. **Эстен кетпес ырлар.**— «Советтик Кыргызстан», 1960, 23-декабрь.

Акынды эскерип.— «Советтик Кыргызстан», 1960, 24-декабрь.

Жигитов С. **Кыргыздын акын уулу.** (Бүгүн Ж. Турусбековдун туулган күнүнө 50 жыл толду) — «Кыргызстан пионери», 1960, 24-декабрь.

Маликов К. **Мекенге берген өмүр.**— «Советтик Кыргызстан», 1960, 24-декабрь.

Токомбаев А. **Биздин Жусуп.** (Эстеликтерден) — «Советтик Кыргызстан», 1960, 24-декабрь.

Борбугулов М. Ж. **Турусбековдун драмалары.** (Туулганына 50 жыл) — «Ала-Тоо», 1960, № 12, 99—106-беттер.

Маликов К. **Жаркыраган талант.** (Туулганына 50 жыл).— «Ала-Тоо», 1960, № 12, 92—98-беттер.

Чекирбаева С. Ж. **Турусбековдун лирикалык ырлары.**— «Ала-Тоо», № 4, 1961, 104—113-беттер.

Артыкбаев К. **«Ленин жолу» жөнүндө сөз.**— «Ала-Тоо», 1961, № 3, 105—111-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 381—387-беттер.

Садыков А. **Достуктун жарчысы.** (Акын Ж. Турусбеков жөнүндө) — «Мугалимдер газетасы», 1961, 12-сентябрь.

Чекирбаева С. **Лирик акындын поэмалары.**— «Кыргызстан маданияты», 1968, 3-март.

Итигулова Г. **Жусуп Турусбеков драматург.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 2-сентябрь.

Мамыров М. **Сейрек талант.** (Ж. Турусбеков 60 жашта).— «Ала-Тоо», 1970, 11, 119—123-беттер.

Бобулов К. **Жалындуу патриот акын.**— «Советтик Кыргызстан», 1970, 27-декабрь.

Маликов К. **Болочок ырчысы.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 30-декабрь. (Ж. Турусбеков 60 жашта.)

Чекирбаева С. **Ленин жолунун жарчысы.** (Ж. Турусбеков 60 жашта).— «Кыргызстан маданияты», 1970, 30-декабрь.

Жусуп Турусбеков. **Библиографиялык эскерткич.** Фрунзе, 1970, 7 бет.

Акешов С. **Жусуптун өмүр жолу — тарбиялык жолу.**— «Мугалимдер газетасы», 1971, 27-март.

Даутов К. **Бир чыгарманын жаралыш шартынан улам.** (Ж. Турусбеков жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 3-август.

Мамыров М. **Жусуп Турусбеков.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 128 бет.

Түлөгабылов М. **Акын-гражданин.** (Жусуп Турусбековдун 1-томдугунун жаңы басылышына карата) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 20-декабрь.

Орус тилинде

Брудный А. **Ленин жолу.**— «Литературный Киргизстан», 1950, № 3, 113—114-беттер.

Турусбеков Ж.— Китепте: Большая Советская энциклопедия. 2-е изд. т. 43. (1956) 484 бет.

Борбугулов М. Ж. **Турусбековдун эл драмасы.** («Ажал ордуна») «Литературный Киргизстан», 1957, № 5, 119—125-беттер.

Самаганов. Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 62—64-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** (Био-библиографиялык көрсөткүч.) Фрунзе, 1958, 63—64-беттер. (Кыргыз ССРнин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы)

Жаналиев К. **Жусуп Турусбековдун эстелиги.**— «Советская Киргизия», 1960, 23-декабрь.

Васильев В. **Дос жөнүндө сөз.**— «Советская Киргизия», 1960, 24-декабрь.

Жакишев Ө. **Биздин замандаш.**— «Советская Киргизия», 1960, 24-декабрь.

Өлбөс саптар.— «Советская Киргизия», 1960, 24-декабрь.

Чекменов Н. **Салоом алейкум, Жусуп!** — «Советская Киргизия», 1960, 24-декабрь.

Эл сүйгөн акын. (50 жылдыгына карата) — «Советская Киргизия», 1960, 24-декабрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары** (Био-библиографиялык справочник) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 515—519-беттер.

Маликов К. **Анын ыр саптары караулда уктап жаткан жок.**— «Советская Киргизия», 1970, 30-декабрь.

Губарева Н. **Жусуп жөнүндө повесть.**— «Комсомолец Киргизии», 1973. 16-июнь.

ТОКТОСУН ТЫНЫБЕКОВ

Төкмө акын Токтосун Тыныбеков 1927-жылы Ош областынын Жаңы-Жол районунун Тегене селосунда туулат.

Ал 1942-жылы VII классты бүтүрүп, Караганда шаарындагы ДЗОдо окуйт, андан кийин ошол Карагандада тоо мастери, участкалык начальниктин жардамчысы болуп иштеген.

1946-жылы өз айылындагы, башталгыч мектепте мугалим, маданият үйүндө директор болуп иштейт.

Токтосундун «Эпкиндүү Ажыбек» деген тунгуч ыры 1947-жылы август айында райондук «Коммунизм жолу» газетасына чыгат. Ошондон тартып областтык, республикалык газета, журналдарга үзбөй ыр жаза баштайт. 1948-жылы Токтогулдун окуучусу Коргол ырчыга жолугуп, аны менен бир жүрүп, андан ырчылыктын таалимин алат.

1948-жылы Барпы акын менен жолугушат, 1949-жылы Кыргызстандын филармониясына оркестрдин музыканты болуп кирет. 1953-жылы эл акыны Алымкул Үсөнбаевге адабий секретар болуп иштейт.

Т. Тыныбековдун 1954-жылы «Биринчи эмгек», 1958-жылы «Балдарга», 1960-жылы «Тилек» аттуу ырлар жыйнагы чыкты.

Ал жаштардын республикалык, Бүткүл союздук, Бүткүл дүйнөлүк VI фестивалынын лауреаты.

Т. Тыныбеков «Ардак белгиси» ордени менен, «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалдары менен сыйланган. Т. Тыныбеков 1953-жылдан бери КПССтин, СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Биринчи эмгек. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 87 бет.

Балдарга. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 96 бет.

Тилек. Ырлар жыйнагы. 1960. 53 бет.

Айтыштар. Ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 150 бет. (Турсуналиев Э. менен бирге).

Тууган жер. Ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 91 бет.

МАКАЛАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Менин устаттарым.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 27-декабрь. (Калык Акиев жөнүндө)

Эл ырчысы. (Кыргыз ССРинин эл акыны Алымкул Үсөнбаевдин туулганына 80 жыл толушуна карата).— «Ленинчил жаш», 1974, 19-декабрь.

АЛ ЖӨНҮНДӨ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 388—390-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 520—521-беттер.

ЖУМАКАН ТЫНЫМСЕИТОВА

(1929—1975)

Акын Жумакан Тынымсеитова Тянь-Шань областындагы Нарын районуна караштуу Он-Арча селосунда кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

Ж. Тынымсеитова 1943-жылы Эчки-Башы жети жылдык мектебин бүтүрүп, Нарын шаарындагы педагогикалык окуу жайына өтүп, эки жыл окуйт. 1945—1950-жылдарга чейин Кумбел кен башкармасында Он-Арча селосунда китепкананын башчысы болуп иштеген. 1951—1960-жылдары «Тянь-Шань правдасы», «Жеңиш» газеталарында кызматкер болду. 1963-жылдан Нарын шаарындагы бала бакчада башчылык кызматын аткарды.

Ж. Тынымсеитова 1957-жылдан ыр жаза баштаган. Ошондон бери областтык, борбордук газета-журналдарга анын ырлары дайыма жарыяланып келди. «Кыргызстан», «Мектеп» басмаларынан бир нече китептери жарык көрдү. Бир канча чыгармалары орус тилине которулду. 1968-жылы «Акыркы жолугушуу» аттуу пьесасы Тянь-Шань музыкалык драматеатрына коюлду..

Тынымсеитова 1962-жылдан бери КПССтин, 1963-жылдан тартып СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү болгон.

Адабият майданында сиңирген эмгеги үчүн Ж. Тынымсеитова «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы, Кыргызстан ЛКСМ БКнын Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сыбызгы. (Ырлар жыйнагы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 133 бет.

Нарын толкундары. (Ырлар жыйнагы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 35 бет.

Жалкоо таранчы. (Ырлар. Кенже балдар үчүн). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 24 бет.

Соң-Көл дептери. (Ырлар жана поэма). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 102 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Акан сери-Актокту.— «Тянь-Шань правдасы», 1962, 20-июль.

Сахнанын жаш чебери.— «Тянь-Шань правдасы», 1962, 25-сентябрь.

«Атанын баласы».— «Ленинчил жаш», 1963, 25-май. (Мамбетакунов К. менен бирге.)

Аралап тоонун коюнун. (Нарын муздраматеатрынын гастролу жөнүндө).— «Нарын правдасы», 1971, 1-декабрь.

Акын эңсеген ой бийиги. (Н. Жетикашкаева жөнүндө). «Ала-Тоо», № 2, 139—146-беттер.

Өмүр белеси... (Журналист жана акын Б. Соодонбеков 50 жашта).— «Кыргызстан маданияты», 1972, 8-декабрь, 14—15-беттер.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Бейшеналиев Ш. **Добушун дагы бийик, дагы шандуу чыксын.**— «Ленинчил жаш», 1959, 25-октябрь.

Токтомушев А. **Жумакан Тынымсеитованын ырлары.**— «Советтик Кыргызстан», 1960, 9-октябрь.

Артыкбаев К. **Жылдыздуу ырлар.**— «Ленинчил жаш», 1961, 6-сентябрь.

Алагушев Б. **«Сыбызгы».** (Жумакан Тынымсеитованын китеби жөнүндө).— «Советтик Кыргызстан», 1961, 4-октябрь.

Жусупов К. **Биринчи жыйнак жөнүндө.**— «Тянь-Шань правдасы», 1961, 11-ноябрь.

Токтомушев Л. **«Соң-Көл дептерин баректап...**— «Ленинчил жаш», 1966, 23-ноябрь.

Керимбаев А. **Адамкерчилик үчүн күрөш.**— «Ленинчил жаш», 1968, 3-февраль.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографический справочник). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 522—523-беттер.

АЙТКУЛУ

УБУКЕЕВ

(1905—1973)

Белгилүү фельетонист, прозаик, очеркист Убукеев Айткулу (У. Кубатбек) 1905-жылы Жети-Суу губернясы, Пржевальск уезди, Кереге-Таш селосунда кедей-дыйкан үй-бүлөсүндө туулган. 1917-жылдан 1921-жылга чейин А. Убукеев кулактарда малай жүрөт. 1921-жылы мугалимдерди даярдоочу алты айлык курсту аяктагандан кийин Кереге-Таш селосундагы башталгыч мектептин мугалими болот.

1925-жылдан баштап А. Убукеев «Кызыл Кыргызстан» газетасынын адабий кызматкери, «Ленинчил жаш» газетасынын жооптуу редактору болгон.

1928-жылы ал комсомолдун Каракол контондук комитетинин секретары болуп шайланып, анда 1930-жылга чейин иштейт. 1932-жылга чейин «Кызыл пахтачы» газетасынын жооптуу редактору болот. Андан кийинки үч жылдын ичинде партиялык жана советтик кызматтарды аткарат. 1935-жылдан 1937-жылга чейин Москва шаарындагы Советтик курулуштун жогорку курсунда окуйт. Окууну бүткөндөн кийин «Кызыл Кыргызстан» газетасынын редакциясында иштейт. 1955—1965-жылдарга чейин «Чалкан» журналынын редакциялык коллегиясынын мүчөсү, редактору болгон.

А. Убукеев адабиятка 1928-жылы келген. Мурда ал адабий сынчы катары көрүнүп, кийин фельетонист, очеркист, прозаик катары белгилүү болот.

1942-жылы Кыргызстан мамлекеттик басмасынан А. Убукеевдин «Чыр-Дөбө» аттуу повести чыгат.

1955-жылы «Бакыт» жана «Арнамыстын уулу» деген аңгемелер жыйнагы басылат.

Ал У. Кубатбек деген псевдоним менен жүз элүүдөн ашык фельетондорду жана жүздөн ашык очерктерди жазды.

А. Убукеев КПССтин мүчөсү болгон. «Ардак белгиси» ордени, «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта-

гы каарман эмгеги үчүн» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен, СССР журналисттер Союзунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жыргал. Аңгемелер жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 120 бет.

Койчуман. Аңгемелер жана очерктер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 88 бет.

Арнамыстын уулу. Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 58 бет.

Байлык. «Акыл оошот, ырыс жугушат». Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 58 бет.

Саякат. Аңгемелер, фельетондор. Очерктер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 79 бет.

Кыз-жигит. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 132 бет.

Бешик баласы беш түлөйт. Аңгемелер жыйнагы. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 124 бет.

Чыр-Дөбө. Роман, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 258 бет.

Курандын сөзү кудайдыкыбы? Аңгемелер өспүрүмдөр үчүн, Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 91 бет.

Чыр-Дөбө. Роман. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 388 бет.

Жакшынын шарапаты. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 132 бет.

Күйругу жок кулаалы. Фельетондордун жыйнагы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 135 бет.

Ак була. (Повесть жана аңгемелер). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 172 бет.

Орус тилинде

Аңгемелер, фельетондор. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 80 бет.

Чыр дөбө. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 223 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кренкель Э. Т. **Папаиндин лагеринде.** Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1940. 23 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Байымбет Абдырахманов.—«Кызыл Кыргызстан», 1940, 27-март.

Тоголок Молдо.—«Кызыл Кыргызстан», 1940, 2-июнь.

Орденүү карыянын эмгектери. (Тоголок Молдо) — «Советтик адабият жана искусство», 1940, № 6. 1—5-беттер.

Тар сын, тайкы пикир.— «Советтик Кыргызстан», 1948, № 9, 60—63-беттер.

Ал кездеги кабарчы, азыр акын-жазуучу.— «Ленинчил жаш», 1959, 5-май.

Орус келди, ырыс келди. Даңктуу 100 жылдыкка карата.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 2-апрель.

Алтын казына. Эстелик.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 20-ноябрь.

Мукайдын күлкүсү. (М. Элебаевдин туулган күнүнүн 60 жылдыгына карата) — «Ленинчил жаш», 1965, 29-сентябрь.

Өз ишинин мастери. (Очерк) — «Советтик Кыргызстан», 1966, 27-октябрь.

Коомдук ишмер, сыймыктуу эне. (С. Орозбаева жөнүндө) — «Кыргызстан аялдары», 1966, № 10, 10—11-беттер.

Аксакал. (А. Орозбеков жөнүндө эскерүү) — «Кыргызстан маданияты», 1967, 10-февраль.

Ооба, ошондой. (Кара-Күжурдагы малчылар тууралу очерк) — «Советтик Кыргызстан», 1967, 2-апрель.

Аял теңдигинин сакчылыгында.— «Кыргызстан аялдары», 1967, № 5, 8—9-бет.

Ак-жолтой. Очерк.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 20-октябрь.

Күрөш, күрөш гана кыйынчылыкты жеңет. (Жазуучунун блокнотунан) — «Советтик Кыргызстан», 1969, 13-март.

Эрендерге эстелик. Очерк.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 17-май.

Мен фельетонду кантип жаздым.— «Ленинчил жаш», 1970, 22-октябрь.

Менин чыгармачылык эңсөөм.— «Ленин жолу», 1971, 13-февраль.

Сатиралык калемден. (Сатира жана юмор бурчунан) — «Советтик Кыргызстан», 1971, 21-март.

Көчөдөн адашкан. Атеисттик темадан.— «Кыргызстан маданияты», 2-февраль.

Төл башы. (Касымалы Баялиновдун 70 жашка чыгышына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1972, 17-октябрь.

Достуктун шарапаты. (Кыргыз адабиятынын Казакстандагы жумалыгына карата) — «Советтик Кыргызстан», 1973, 18-январь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Күмүшалиев К. **«Ар намыстын уулу» деген повесть жөнүндө.**— «Советтик Кыргызстан», 1956, № 4, 91—95-беттер.

Кымбаттуу Айткулу. (А. Убукеевдин 50 жашка толушуна карата) — «Ленинчил жаш», 1956, 30-сентябрь.

Асаналиев К. **Убукеевдин чыгармачылык жолу.** (Жазуучу А. Убукеевдин 50 жылдыгына карата) — «Советтик Кыргызстан», 1956, 29-сентябрь.

Маймулов С. **У. Кубатбек.** (А. Убукеевдин 50 жылдыгына карата) — «Ленинчил жаш», 1956, 30-сентябрь.

Артыкбаев К., Алыбаев Ж. **Журналист-жазуучу.**— «Ленинчил жаш», 1956, 30-сентябрь.

Эгиналиев С. **«Койчуман жыйнагы жөнүндө.**—«Ленинчил жаш», 1956. 2-ноябрь.

Самаганов. Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 83—84-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958. 67—68-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 391—393-беттер.

Жакишев Ө. **«Чыр-дөбө» романы жөнүндө.** (А. Убукеев) — «Советтик Кыргызстан», 1965, 14-январь.

Бош кетпеген өмүр. (А. Убукеевдин туулган күнүнүн 60 жылдыгына карата) — «Ала-Тоо», 1965, № 10, 113—114-бет.

Укаев К. **Чалкан тилдүү жазуучу.** (А. Убукеевдин 60 жашка толушуна карата).— «Советтик Кыргызстан», 1965, 29-сентябрь.

Садыков А. **Таланттуу фельетонист, көрүнүктүү жазуучу.**— «Мугалимдер газетасы», 1965, 30-октябрь.

Кудайбергенов К. **Такшалган кез.** (А. Убукеев 60 жашта) — «Ленинчил жаш», 1965, 31-октябрь.

Айткулу Убукеев. (Жазуучу, журналист. 1905—1973. Некролог) — «Советтик Кыргызстан», 1973, 7-март, «Кыргызстан маданияты», 1973, 8-март.

Орус тилинде

Самаганов. Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 92—93-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958. 65—66-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Укаев К. **Чалкан тилдүү жазуучу.** (А. Убукеевдин 60 жашка толушуна карата) — «Советская Киргизия», 1965, 13-ноябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 524—527-беттер.

Айткулу Убукеев. (Жазуучу. 1905— 1973. Некролог). — «Советская Киргизия», 1973, 7-март.

НИКОЛАЙ УДАЛОВ

Прозаик жана акын Николай Николаевич Удалов 1910-жылы Кострома областындагы Ивакино кыштагында кедей-дыйкан үй-бүлөсүндө туулган.

1927-жылы жети жылдык мектепти Пишпек шаарында бүтүрөт.

Н. Удалов Ново-Сибирскидеги транспорт инженерлеринин институтунун жумушчу факультетине кирип, аны 1934-жылы бүтөт. 1938-жылдан баштап Н. Удалов «Комсомолец Киргизии» газетасынын адабий кызматкери болуп иштейт. Кыргыз эмгекчилеринин арасында болуу менен Рыбачье, Чолпон-Ата, Калинин — Суусамыр жол курулуштарындагы көчмө редакцияда кызмат өтөйт.

Н. Удаловдун адабий ишмердүүлүгү мына ушул мезгилде башталат.

1943—1944-жылдарда Н. Удалов Улуу Ата Мекендик согушта оор жарадар болуп Кыргызстанга кайтып келет да, республикадагы басмаларда иштейт.

1950-жылы Н. Удаловдун «Жолдоштор менен» деген биринчи ырлар жыйнагы чыгат.

Акыркы жылдарда Н. Удалов ырлар менен бирге аңгемелер жазып, газеталарга жана журналдарга жарыялайт. 1954-жылы жазуучунун биринчи аңгемелер жыйнагы жарык көрөт.

Кийинки жылдарда жазуучу «Тоо мейкиндиги», «Чоң кемпир», «Турмуштун талабы» сыяктуу китептерди жазды.

Н. Удалов 1944-жылдан КПССке, 1947-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө. Ал «Кызыл жылдыз», «Ардак белгиси» ордендери, «Эркиндик үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта каарман эмгеги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңиштүү аяктаганына XX жыл», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «1941—1945-жылдардагы согуштун жеңишине 25 жыл», «1941—

1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин отуз жылы» «Согуштун катышуучусу» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Жолдоштор менен бирге. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 141 бет.

Тоо мейкиндиги. Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 327 бет.

Турмуштун талабы. (Аңгемелер жыйнагы), Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 194 бет.

Чоң Кемин. Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 455 бет.

Табылган ат. Повесть. Кыргызмамбас, 1963. 271 бет.

Баатырдык. (Ырлар жана поэма). Жогорку классстагы балдар үчүн жазылган. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 99 бет.

Рухий жакырлык. Роман. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 427 бет.

Адам тагдыры. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

Токтогул.— «Комсомолец Киргизии», 1940, 25-декабрь.

Кыргыздын жүрөгү.— «Киргизстан», 1948, кн. 6, 112—113-беттер.

Мамлекеттик сыйлыктын лауреаты.— «Советская Киргизия», 1950, 16-декабрь.

Чындыктын акыны.— «Комсомолец Киргизии», 1951, 6-май.

Абдрасул Токтомушев.— **«Советская Киргизия»,** 1958, 25-сентябрь.

Анатолий Сальников.— **«Советская Киргизия»,** 1958, 25-сентябрь.

Токтош — шаардын ээси.— «Литературный Киргизстан», 1961, № 6, 21—25-беттер.

Кыргыздын жүрөгү. (Т. Үмөталиев жөнүндө очерк) — «Литературный Киргизстан», 1963, № 1, 30—32-беттер.

Тоодогу от. (Кайсын Кулиевдин туулган күнүнө 50 жыл) — «Комсомолец Киргизии», 1967, 6-сентябрь.

Гильзадагы байчечекей. Которгон: Жумабек Алыкулов. («Ветерандар» китепте 141—156-беттер) «Кыргызстан» басмасы 1975-ж.

Кыргыз жүрөгү. (Темиркул Үмөталиевдин туулган күнүнө 60 жыл толушуна карата) — «Комсомолец Киргизии», 1968, 7-сентябрь.

Балдар, абайлагыла! — «Советская Киргизия», 1967, 17-июнь.

Эл акыны К. Маликовдун 60 жашка толушуна карата.—«Ленинский путь», 1971, 24-сентябрь.

Патрондогу гүл.— «Комсомолец Киргизии», 1972, 12-октябрь.

Чоң жолдо. (А. Токтомушевдин 60 жашка толушуна карата) — «Советская Киргизия», 1972, 7-декабрь.

Авторго он биринчи күн.— «Комсомолец Киргизии», 1973, 13-март.

Поэзиянын учкуну.— «Комсомолец Киргизии», 1973, 19-июнь.

Кыргыз тилинде

Николай Удалов. (Өзүнүн декадага карата даярдыгы жөнүндө).— «Ала-Тоо», 1958, № 9, 102-беттер.

Чаалыкпас адам. (Пишпек депосунун старший мастери А. Т. Мамойлов жөнүндө. Очерк).— «Советтик Кыргызстан», 1964, 2-август.

Жалгыз калууга болбойт. (А. Осмонов жөнүндө) — Китепте: **Акындын элеси.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 71—87-беттер.

Жоомарт — «Ала-Тоо», 1967, № 8, 92—102-беттер.

Мидин. Адабий портрет.— «Ала-Тоо», 1968, № 4, 127—133-беттер.

Жоомарт. (Бөкөнбаев жөнүндө эскерет). «Жаш ленинчи», 1971, № 7, 23—26-беттер.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Бутенко Н. **Турмуштун ичинде.**— «Советская Киргизия», 1950, 9-апрель.

Фиксин С. **Жөнөкөй эмгекчилер жөнүндө ыр.**— «Комсомолец Киргизии», 1950, 30-апрель.

Озмитель Е. **Тоо мейкиндиги романынын көркөм образдары жөнүндө.**— «Киргизстан», 1956, № 2, 75—80-беттер.

Анисимов Г. **Тоо мейкиндиги.**— «Литературный Киргизстан», 1957, № 4, 127—128-беттер.

Самаганов. Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 117—119-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958. 135—136-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы)

Мельников В. **Көркөмдүктүн жолуна көп талап кылбоочулук.**— «Комсомолец Киргизии», 1960, 10-февраль.

Ширяев П. **Роман жана анын критикасы.**— «Литературный Киргизстан», 1960, № 3, 87—90-беттер.

Коммунист-жазуучу. (Н. Удаловдун 50 жашка толушуна карата) — «Советская Киргизия», 1960, 11-ноябрь.

Островских С. **Эл өз атын тапты.**— «Литературный Киргизстан», 1964, № 3, 92—93-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе «Кыргызстан» басмасы, 1969, 528—531-беттер.

Кыргыз тилинде

Самаганов. Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 106—107-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 394—396-беттер.

ЭРГЕШБАЙ

УЗАКБАЕВ

Акын Эргешбай Узакбаев 1926-жылы Ысык-Көл областынын Тоң районундагы Күн-Чыгыш айлына караштуу Кайнар кыштоосунда орто чарбалуу адамдын үй-бүлөсүндө туулган. 1942-жылы «Тоң» совхозундагы толук эмес орто мектепти бүтүрүп чыгат.

Андан кийин согуш мезгилиндеги шартка байланыштуу ошол эле мектептин башталгыч класстарында мугалим болуп иштеп жүрүп, 1946-жылы Кыргызстан мамлекеттик мугалимдер институтунун тил жана адабият факультетине кирип окуйт. Институтту бүткөндөн кийин кайрадан Тоң районуна келип, «Тоң» совхозундагы жети жылдык мектепте мугалим жана окуу бөлүмүнүн башчысы болуп иштейт.

1951-жылы «Ысык-Көл правдасы» газетасынын редакциясына ишке орношот. Акын 1959-жылы Каракол райондук «Эмгек туусу» газетасынын редакторунун орун басарлык кызматына которулат. 1959-жылдын май айынан 1962-жылдын акырына чейин Кыргызстан жазуучулар Союзунун Ысык-Көл өрөөнү боюнча адабий консультанты болуп иштейт. 1965—1972-жылдардын аралыгында Түп райондук жана Пржевальск шаардык биргелешкен «Коммунисттик эмгек» газетасынын редакциясында адегенде котормочу, андан кийин жооптуу секретары, редактордун орун басары болуп иштеди. 1972-жылдан бери областтык «Ысык-Көл правдасы» газетасынын редакторунун орун басарлык кызматында иштеп келе жатат.

Э. Узакбаев 1960-жылдан КПССтин мүчөсү, СССР жазуучулар Союзуна 1949-жылдан бери мүчө.

Эргешбай Узакбаев «Эмгектеги каармандыгы үчүн» медалы жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Грамоталары менен үч жолу сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 56 бет.
Таң. Жаңы ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 104 бет.
Бир кишидей. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 87 бет.
Мезгил саптары. Ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 128 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз акындары Ленинди ырдашат.— «Ысык-Көл правдасы», 1953, 21-январь.

Жаштардын чыгармачылык талантын ар тараптан өрчүтөлү.— «Ысык-Көл правдасы», 1954, 16-январь.

Орус адабиятынын сыймыгы. (А. С. Грибоедовдун дүйнөдөн кайтканына 125 жыл толушуна карата) — «Ысык-Көл правдасы», 1954, 10-февраль.

Орустун улуу акыны. (А. С. Пушкиндин туулган күнүнө 155 жыл толушуна карата) — «Ысык-Көл правдасы», 1954, 6-июнь.

М. Ю. Лермонтов. (Туулган күнүнө 140 жыл толушуна карата) — «Ысык-Көл правдасы», 1954, 15-октябрь.

Кыргыз прозасынын чебери. (Аалы Токомбаевдин 50 жылдыгына карата) — «Ысык-Көл правдасы», 1954, 12-февраль.

Партияга, Родинага, тынчтыкка арналган ырлар.— «Ысык-Көл правдасы», 1956, 25-май.

Жаш таланттардын чыгармачылык жактан өсүшү үчүн.— «Ысык-Көл правдасы», 1956, 7-октябрь.

Кабарчы. (Очерк) — «Ысык-Көл правдасы», 1958, 3-август.

Таланттуу жазуучу жана коомдук ишмер. (А. А. Фадеевдин туулган күнүнө 60 жыл толушуна карата) — «Коммунисттик эмгек», 1961, 23-декабрь.

Турмуш сабагы. (Ысык-Көл драматеатрынын спектакли жөнүндө).— «Коммунисттик эмгек», 1962, 25-сентябрь.

Кыргыз прозасын баштоочулардын бири. (Түгөлбай Сыдыкбековдун туулган күнүнө 50 жыл толушуна карата).— «Коммунисттик эмгек», 1962, 7-октябрь.

Элдик театрдын сахнасында.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 22-июль.

Ордендүүлөр жөнүндө ой. (Публицистика) — «Ысык-Көл правдасы», 1972, 11-январь.

Колхоз жеринин ырчысы. (Шамей Токтобай уулунун «Тоо ыры» аттуу жыйнагы жөнүндө) — «Ысык-Көл правдасы», 1972, 6-сентябрь.

Чыгармачылык чоң жол. (А. Токтомушевдин 60 жашка толушуна карата).— «Ысык-Көл правдасы», 1972, 27-октябрь.

Поэзиянын боёгу менен. (Нан жөнүндөгү ой. А. Осмоновдун ыр саптарында).— «Ысык-Көл правдасы», 1972, 25-ноябрь.

Ата-журт аймагында. (Публицистика).— «Ысык-Көл правдасы», 1973, 1-январь.

Чыгарманын жаңы өмүрү. («Мен — Тянь-Шань» кинофильми жөнүндө).— «Ысык-Көл правдасы», 1973, 21-март.

Көл көркү. (Публицистика).— «Ысык-Көл правдасы», 1973, 1-май.

«Жетинчи ок». (Кинорецензия).— «Ысык-Көл правдасы», 1973. 19-май.

Көп кырдуу талант. (Райкан Шүкүрбековдун туулганына 60 жыл толушуна карата.)—«Ысык-Көл правдасы», 1973, 26-сентябрь.

Дүйнөлүк поэзиянын сыймыгы. (Байрондун дүйнөдөн кайткан күнүнө 150 жыл толушуна карата.) — «Ысык-Көл правдасы», 1974, 19-апрель.

Мезгил кадамдары. (Публицистика).— «Ысык-Көл правдасы», 1974, 17-июнь.

Жоомарт менен жолугушууларым. (Эскерүүлөрдөн).—«Ысык-Көл правдасы», 1974, 2-июль.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Шүкүрбеков Р. **Жаш акындар.**— «Ленинчил жаш», 1948, 1-январь.

Бейшеналиев Ш., Иманалиев К. **Эргешбайдын ырлары жөнүндө.**— «Ленинчил жаш», 1949, 21-октябрь.

Маликов К. **Окуучунун ою.**— «Кызыл Кыргызстан», 1956, 10-август.

Үмөталиев Т. **Эргешбайдын ырлары.**— «Ленинчил жаш», 1956, 14-январь.

Артыкбаев К. **Жаш акындардын чыгармачылыгындагы А. Осмоновдун таасири жөнүндө.**— «Ленинчил жаш», 1956, 10-июнь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 127-бет.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 397—399-беттер.

Бекниязов Ж. **«Базарда миң киши...»** (Мен кадырлаган адам) — «Ленинчил жаш», 1974, 25-май.

Орус тилинде

Самаганов. Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 140—141-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 532—534-беттер.

КЫМБАТБЕК

УКАЕВ

Белгилүү адабий сынчы Укаев Кымбатбек 1930-жылы Кыргыз ССРинин Быстровка районундагы Жаңы-Алыш кыштагында кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган.

1938-жылы К. Укаев Жаңы-Алыш орто мектебине кирет. 1948-жылы айылдык мектепти бүтүргөндөн кийин, Кыргызстан мамлекеттик университетинин филологиялык факультетине кирип, аны 1952-жылы бүтүрүп чыгат.

1952—1954-жылдары аспирантурада окуйт. Андан кийин «Советтик Кыргызстан» журналынын сын жана библиография бөлүмүнүн башчысы жана Кыргызстан жазуучулар Союзунун адабий консультанты, Кыргызстан мамлекеттик окуу-педагогиялык басмасында балдар адабиятынын старший редактору болуп иштеди. 1963-жылдан К. Укаев «Советтик Кыргызстан» газетасынын адабият жана искусство бөлүмүнүн башчысы болуп иштеп келди. 1975-жылдан бери «Советтик Кыргызстан» газетасынын редакторунун орун басары болуп иштеп жатат.

1974-жылы «Советтик Кыргызстан» газетасынын 50 жылдык юбилейине байланыштуу К. Укаев «Кыргыз ССРинин маданиятка эмгек сиңирген кызматкери» деген ардактуу наамга татыктуу болду. 1975-жылы СССР журналисттер Союзунун сыйлыгынын лауреаты деген наам ыйгарылды.

1952-жылдан баштап К. Укаев адабий сынчы катары таанылып баштайт. Ал бир нече сын макалаларын жазып, республикабыздын басма сөздөрүнө жарыялады.

К. Укаев 1965-жылдан КПССтин, 1959-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун, 1963-жылдан СССР журналисттер Союзунун мүчөсү.

К. Укаев «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» медалы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Турмуш жана ыр. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 135 бет.

Жол чакырат. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 38 бет.

Достук сапарлары. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 135 бет. (К. Каимов, Н. Ялымов менен бирге.)

Сөз кудурети. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 158 бет.

Мезгил талабы. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 120 бет.

Орус сөзү. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1976. 82 бет.

Орус тилинде

Достук сапарлары. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 135 бет. (К. Каимов, Н. Ялымов менен бирге.)

СЫН МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ

Кыргыз тилинде

К. Акаевдин кыйкырык фразаларына каршы.— «Ленинчил жаш», 1953, 3-июнь.

«Тар капчыгай». (Театр).— «Ленинчил жаш», 1953, 14-июнь.

Балдар үчүн пайдасы аз чыгарма.— «Ленинчил жаш», 1954, 19-февраль.

Адабиятыбызды жаңы табылгалар менен байыталы.— «Ленинчил жаш», 1954, 21-март.

Жаш таланттардын уясы.— «Ленинчил жаш», 1954, 26-май.

Республикалык куурчак театры жөнүндө.— «Советтик Кыргызстан», 1954, № 5, 88—91-беттер.

Алыкул Осмоновдун тандалмалуу чыгармалары.— «Советтик Кыргызстан», 1954, № 6, 75—82-беттер.

Лермонтов кыргыз тилинде.— «Кызыл Кыргызстан», 1954, 15-октябрь.

Эркиндиктин гениалдуу акыны. (М. Ю. Лермонтовдун туулганына 140 жыл).— «Советтик Кыргызстан», 1954, № 10, 67—73-беттер.

Акын-гражданин.— «Кызыл Кыргызстан», 1954, 16-ноябрь.

Таалайлуу элдин ырчысы. (Алымкул Үсөнбаевдин юбилейине карата). — «Советтик Кыргызстан», 1954, № 11, 69—72-беттер.

Кыргыз прозасындагы илимий-фантастикалык жанрдын өнүгүшү.— «Ала-Тоо», 1956, № 5, 73—83-беттер. (А. Табалдиев менен бирге.)

Балдар жазуучусу Кусейин Эсенкожоев. Китепте: Советтик кыргыз адабияты. Түзгөн: Ж. Самаганов. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 407—425-беттер.

Балдар жазуучусу Кусейин Эсенкожоев. Китепте: Эсенкожоев К. Аңгемелер жана ырлар. (Тестиер жана өспүрүм балдар үчүн.) Түзгөн: Ж. Самаганов. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957. 3—21-беттер.

Эң кичинекейлердин жанры жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1958, № 6, 132—143-беттер.

Махаббат-дастаны.— «Ала-Тоо», 1959, № 12, 96—106-беттер.

Мидин өлбөйт.— «Ала-Тоо», 1960, № 1, 103—105-беттер.

Чехов балдардын досу болгон.— «Кыргызстан пионери», 1960, 30-январь.

Тоголок Молдо — балдардын сүйгөн ырчысы. — «Жаш ленинчи», 1960, № 6, 1-бет.

Ак-Мөөрдүн кайгысы. Китепте: Адабий-сын макалалары. Түзгөн. Бобулов. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 46—72-беттер.

Сахнанын ары жагында...— «Советтик Кыргызстан», 1964, 12-май. (К. Ибраимов менен бирге.)

Эр жүрөк Жоро жөнүндөгү фильм.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 28-июль.

Эркиндиктин жарчысы.— «Жаш ленинчи», 1964, № 10, 14—15-беттер.

Телеочерктерди көрүп отуруп...— «Советтик Кыргызстан», 1965, 31-январь.

Кыргыз музыкалык искусствосунун жумалыгы,— «Советтик Кыргызстан», 1965, 21-февраль.

Шолохов кыргыз тилинде.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 23-май.

Түркмөн кайрыктары.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 20-август.

«Кремль куранты» жаңыра берет.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 29-август.

Лейла Абашидзенин аткаруусунда.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 5-сентябрь.

Шаңкылдайт казак обону. «Советтик Кыргызстан», 1965, 30-сентябрь.

Чалкан тилдүү жазуучу.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 13-ноябрь.

Эл-жерди сүйгөн акын.— «Жаш ленинчи», 1965, № 12, 12—13-беттер.

Патриот акын. (Муса Жалилдин туулган күнүнө 30 жыл толушуна карата). «Советтик Кыргызстан», 1965, 15-февраль.

Жаңы ыргак жарашыктуу интонация.— «Ала-Тоо», 1966, № 3, 134—135-беттер.

Октябрь берген өмүр.— «Ленинчил жаш», 1966, 23-сентябрь.

Достук ырларынын жылы.— «Советтик Кыргызстан», 1967. 1-январь.

Ыр каттарын ачканда.— «Советтик Кыргызстан», 1967, 12-февраль.

Музыка сапарында.— «Советтик Кыргызстан», 1967, 19-март.

Октябрь обондору.— «Советтик Кыргызстан», 1967, 21-май.

Бакен. (Кыдыкеева жөнүндө Кыргызстан мамлекеттик драма театрында).— «Советтик Кыргызстан», 1967, 28-май. (А. Боров менен бирге.)

Советтик поэзиянын кечеси.— «Советтик Кыргызстан», 1967, 7-июнь.

Өнөр кудурети.— «Ленинчил жаш», 1967, № 3, 3—4-беттер.

Өнөр достугу.— «Ленин жолу», 1967, 19-сентябрь.

Сүрөт искусствосунун жумалыгы.— «Советтик Кыргызстан», 1968, 17-апрель.

Өнөр жазы.— «Советтик Кыргызстан», 1968, 18-май.

Изденүү — менменсинүү эмес. Акындарга үч суроо.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 17-июль, 2—3-беттер, 14—16-беттер.

Атына жооп бербеген роман.— «Советтик Кыргызстан», 1968, 8-декабрь.

Монголдук диалогдор.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 15-февраль.

Жадыраган эл, жаркыраган келечек.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 27-июль.

Ленин биздин ырыбыз.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 3-август.

Декада жөнүндө ойлор.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 19—20-сентябрь.
«Бахор» — искусство жазы.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 12-октябрь.
Ленин келет, эне! — «Советтик Кыргызстан», 1969, 7-ноябрь.
Жалгыз тал көрсөң кыйбай жүр.— «Советтик Кыргызстан», 1-январь.
Ыр нөшөрү.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 17-февраль.
Каракалпак кайрыктары.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 10-апрель.
Кыргызстан — концерттик аянт.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 10-апрель.
Саякатчы — журналист.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 12-апрель.
Апрель кечтери.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 19-апрель.
Элдин уулу.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 14-июнь.
Калем кайраткери.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 16-октябрь.
Элдик поэзиянын алпы.— «Советтик Кыргызстан», 1971, 28-февраль.
Түп максат.— «Советтик Кыргызстан», 3-март.
Ак куулар эмне кечикти.— «Советтик Кыргызстан», 1971, 14-март.
Сапаттуу ырлар үчүн.— «Советтик Кыргызстан», 1971, 31-июль.
Латвия даярдануда.— «Советтик Кыргызстан», 1971, 27-август.
Рига таңы.— «Советтик Кыргызстан», 1971, 2-сентябрь.
Эч качан унутулбайт.— «Советтик Кыргызстан», 1971, 9-сентябрь.
Очерк жанрынын күжүрмөндүүлүгүн көтөрөлү.— «Ленинчил жаш», 1971, 9-сентябрь.
Октябрдын улуу шарапаты.— «Мугалимдер газетасы», 1971, 7-ноябрь.
Көрктөнө бер айыл келбети.— «Советтик Кыргызстан», 1972, 3-сентябрь.
Сындын зор милдети.— «Советтик Кыргызстан», 1972, 9-апрель.
Мейманга кимди чакырсак.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 19-май.
Дагстан сөөлөтү.— «Советтик Кыргызстан», 1972, 27-июнь.
Көркөм сөздүн устаты.— «Советтик Кыргызстан», 1972, 15-октябрь.
Адабияттык көркөм сындын күжүрмөндүүлүгү үчүн.— «Советтик Кыргызстан», 1972, 27-апрель.
Достукта биздин күчүбүз.— «Советтик Кыргызстан», 1972, 2-декабрь.
Орус сөзү.— «Советтик Кыргызстан», 1972, 14-декабрь.
Түбөлүк жаш эпос.— «Советтик Кыргызстан», 1973, 10-февраль.
Жазуучу жана беш жылдык.— «Советтик Кыргызстан», 1973, 14-апрель.
Адабияттагы партиялуулук үчүн.— «Советтик Кыргызстан», 1973, 26-апрель.
Сокур намыс баш жарат.— «Советтик Кыргызстан», 1973, 27-декабрь; «Ысык-Көл правдасы», 1973, 31-декабрь; «Ленин жолу», 1974, 5-январь; «Нарын правдасы», 1974, 30-январь.
Эл каттарын эскерип...— «Советтик Кыргызстан», 1974, 3-декабрь.
Турмуш санжырасы.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 4-декабрь.

Орус тилинде

Адабий-көркөм сындын күжүрмөндүгү, принциптүүлүгү үчүн.— «Советская Киргизия», 1972, 26-апрель. (Н. Ялымов менен бирге.)

АЛ ЖӨНҮНДӨ

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 103—104-беттер.

Артыкбаев К. Сындын кээ бир маселелери жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1959, № 8, 103—114-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочниги). Фрунзе, Кыргызмамбас, 400—402-беттер.

Байтемиров Н. «Турмуш жана ыр».— «Ленинчил жаш», 1969, 11-январь.

Артыкбаев К. Сынчынын китеби.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 15-январь.

Аманов С. «Турмуш жана ыр».— «Кыргызстан маданияты», 1970, 29-апрель.

Жаркынбаев Н. Окуучуну «Жол чакырат».— «Ленинчил жаш», 1971, 12-январь.

Жусуев С. Достук китеби.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 27-январь.

Абдыкадыров Ж. «Сөз кудурети».— «Ленинчил жаш», 1972, 13-июнь.

Абдылдаев О. Талыкпай изденүү.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 13-июль.

Отунчиев Э. Таасын сөз, адил сын.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 14-декабрь.

Өмурбаев С. Публицисттин эмгеги.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 7-март.

Сасыкбаев С., Ашымбаев К. Оттуу сөздөр, омоктуу ойлор. «Ленинчил жаш», 1974, 5-декабрь.

Саатов Ж. Элибиздин күзгүсү.— «Кыргызстан маданияты», 1974, 4-декабрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 211—212-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочниги). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 536—538-беттер.

СОВЕТ

УРМАМБЕТОВ

Акын Совет Урмамбетов 1934-жылы Кыргыз ССРинин азыркы Ысык-Көл районундагы Тору-Айгыр селосунда колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. С. Урмамбетов 1952-жылы Балыкчы шаарындагы орто мектепти бүтүрүп, ошол эле жылы Кыргызстан мамлекеттик университетинин филология факультетине өтөт. 1957-жылы университетти бүткөндөн кийин 1965-жылга чейин Кыргызстан мамлекеттик басмасында көркөм адабият редакциясынын редактору болуп иштейт. 1965—1966-жылдары республикалык актерлор үйүнүн директору болгон. 1967-жылдан 1974-жылга чейин «Кыргызстан маданияты» газетасынын поэзия бөлүмүндө иштеди.

С. Урмамбетовдун 1949-жылы «Колхозчу авама» деген биринчи ыры областтык «Ысык-Көл правдасы» газетасына жарыяланат. Ошондон бери республикалык басмаларга анын ырлары үзгүлтүксүз чыгып келе жатат. 1958-жылы С. Урмамбетовдун «Жел кеме» аттуу биринчи ырлар жыйнагы жарыкка чыгат. 1960-жылы «Көлдүн таңы» аттуу экинчи ырлар жыйнагы жарык көрөт. Акыркы күнгө чейин анын бир канча ырлар, поэмалар жыйнактары кыргыз, орус тилинде жарык көрдү. Орус тилине которулган ырлары жергиликтүү жана борбордук басма сөздөрдө жарыяланып турат. Ал котормодо да иштеп Генрих Гейненин, Алишер Навоинин, Роберт Бернстин, Расул Гамзатовдун, Кайсын Кулиевдин ырларын кыргыз окуучуларына тартуулаган.

С. Урмамбетов 1958-жылдан бери СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жел кеме. (Ырлар жана поэмалар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 190 бет.

Көлдүн таңы. (Ырлар жана поэмалар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 145 бет.

Жаңы ырлар. (Ырлар жана поэмалар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 181 бет.

Тоо бүркүтү. (Поэма). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1965. 77 бет.

Адам жана табият. (Ырлар жана поэма). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 176 бет.

Акын жана кыз. (Ырлар). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 169 бет.

Жаңырык. (Ырлар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1974. 173 бет.

Орус тилинде

Светотень. (Ырлар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 183 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Байдылда Сарногоевдин «Жаңы жыйнагы» — «Ала-Тоо», 1958, № 3, 122—127-беттер. (К. Иманалиев менен бирге)

Шаңдуу поэзия.— «Ала-Тоо», 1958, № 4, 153—156-беттер.

Сүйүктүү агай. (Т. Үмөталиев жөнүндө) — «Ленинчил жаш», 1958, 30-май.

Заманыбыздын булбулу. Китепте: Бөкөнбаев Ж. Бир томдук чыгарма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 3—14-беттер.

Акындарга үч суроо.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 1-май.

Жаркын талант. (А. Токтомушев жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 30-ноябрь.

Тоо бүркүтү. (К. Кулиев жөнүндө) — «Ленин жолу», 1972, 10-октябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Жигитов С. **Граждандык пафос үчүн.**— «Ала-Тоо», 1958, № 9, 129—136-беттер.

Султанов О. **Акын мезгилдин жарчысы болуу керек.**— «Ала-Тоо», 1960, № 7, 100—104-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 188-бет.

Артыкбаев К. **Үйрөнүүбү же туурообу?** — «Ала-Тоо», 1962, № 1, 95—105-беттер.

Үмөталиев Ш. **Лирика жөнүндө ой.**— «Ала-Тоо», 1962, № 10, 119—127-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 403—405-беттер.

Кудайбергенов К. **Изденүү жолу.**— «Ала-Тоо», 1964, № 10, 107—111-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 212—213-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 539—541-беттер.

Казакбаев Д. Жүрөктөн жүрөккө.— «Комсомолец Киргизии», 1974, 27-август.

ТЕМИРКУЛ УМӨТАЛИЕВ

Кыргыз ССРинин Эл акыны Темиркул Умөталиев 1908-жылы Ош областындагы Жаңы-Жол районуна караштуу Төө-Жар кыштагында кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулду. Акындын атасы Умөталы сугат жери жок болгондуктан кайрак жерге буудай, арпа айдап күнүн өткөргөн. Сугат жерлер байлардын гана карамагында болор эле. 1918-жылы Умөталы өлүп, бийлердин өкүмү Темиркулду энеси менен бир койбой экөөн эки жакка бөлүп жиберет. Ошондон кийин Темиркул өз энесин 1938-жылы гана тапты.

1925-жылы жетим балдарды жыйып жүргөн киши Темиркулду алып барып Ак-Суудагы жетим балдарды окутуп, бага турган балдар үйүнө өткөздү. Бала кездеги көп жыл көргөн кордугу, тарткан азабы ушул жерден арылды. Эң биринчи-эбактан эңсеген окууга мүмкүндүк алды. 1929-жылы Жалал-Абаддагы педтехникумду бүтүрүп чыккан соң Ноокат районуна барып, эки жыл мугалим, кызыл үйдүн башчысы жана райком комсомолдун бөлүм башчылык кызматтарын аткарып жүрдү.

1928—1929-жылдарда техникумда окуп жүргөндө эле Темиркул дубал газеталарга ыр, басма газеталарга кабар жаза баштаган. Ал эми Ноокатта иштеп жүргөн мезгилде анын кабарлары «Ленинчил жаш», «Кызыл Кыргызстан» газеталарына үзбөй чыгып турду. 1931-жылы Фрунзеге келип, Обком комсомолдун аппаратында бөлүм башчылык кызматын аткарып, 1934—1935-жылдары Араван МТСинде саясий бөлүмдүн начальнигинин комсомол иши боюнча жардамчысы болуп иштеди. 1935—1937-жылдарда «Кыргызстан пионери» газетасынын редактору, «Ленинчил жаш» газетасынын редакторунун орун басары, «Кызыл Кыргызстан» газетасынын бөлүм башчысы болуп кызмат аткарып жүрдү. 1937-жылда Кыргызстан жазуучулар Союзунун аппаратына өтүп, ар түрдүү кызмат аткарып келди.

Т. Умөталиев Улуу Ата Мекендик согуштун биринчи күндөрүнөн тартып, эл коргоого жөнөдү. Темиркул Калинин, Түштүк-Кавказ, Закавказье, Украина

фронторундагы салгылаштарга катышты. Согуштун ар түрдүү жерлеринде болуп, жеңиштүү согуш менен Румыния, Болгария, Югославия, Венгрия, Австрияны фашизмден бошотууга катышты. Ошентип, Темиркул Үмөталиев жоокер жана акын болуп, согуш бүткөндө үйгө кайтты.

Т. Үмөталиев 1932-жылдан КПССтин мүчөсү, 1934-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Т. Үмөталиевдин ырлары болсо 1930-жылдан тартып басмага чыга баштады. Анын алгачкы ырларынын тематикасы элге эркиндик берген, анын ичинде өзү да эркиндикке чыккан жаңы заман темасы болду. Ошондуктан анын алгачкы ырлары үстүртөн баяндоо, чеберчилик жагынан чалгындоо болсо да, алга эргип, канат каккан шандуу шайырдык, жаштыктын, жаңы таалайдын күүсүн чалган пафостуу, темпераменттүү ырлар болду.

Темиркул Үмөталиевдин чыгармаларын шарттуу түрдө согушка чейинки, согуш жылдарындагы, согуштан кийинки чыгармалары деп үч этапка бөлүүгө болот.

Согушка чейин Т. Үмөталиев бир канча ири формадагы чыгармалар берди. Алар «Туратбай», «Күч бирдикте», «Айсулуу», «Токтомуш мерген», «Алпкаракуш», «Соодагер менен жылан» поэмалары жана жомоктор.

Согуштун алдында баштаган «Баатыр» аттуу поэмасын акын 1944-жылы басмадан чыгарды. Поэма түштүк Кыргызстандагы басмачылар менен болгон күрөш жылдарынан алынган. Бул басмачылардын ырайымсыздыгын өтө даана сүрөттөп, элдин мүдөөсү үчүн күрөшкөн кызыл аскерлердин басмачыларды жеңишинин чоң эпикалык планда ишенимдүү сүрөттөгөн чыгарма.

Темиркул Үмөталиев согушка чейинки чыгармачылык күчүнө караганда согуш мезгилиндеги күчү аябай бийиктикке көтөрүлдү. Темиркулдун коргоо поэзиясы кыргыз совет поэзиясынын ошо кездеги деңгелинин эң жогорку баскычына жетти.

Темиркул Үмөталиевдин согуш мезгилиндеги ырлары 1946-жылы чыккан «Жеңиш» деген ырлар жыйнагына топтолгон. Ал ырлардан Моздоктон тартып Венага чейин согуш менен, жеңиш менен баскан советтик жоокерлердин баатырдыгын баяндайт.

Согуштан кийин көлөмдүү «Кубат» поэмасын ишке ашырды.

Темиркул Үмөталиев согушка каршы жалындуу пропагандист, күрөшчүл болду. «Жашасын тынчтык» деген циклде көп ырлар жазды. Кийинки кездерде ал «Кубат», «Ак алтын жөнүндө ыр» поэмаларынан башка «Койчу жөнүндө сөз», «Канышбек» аттуу поэмалар жана көп ырлар жаратты.

Темиркул Үмөталиев башка элдердин өзгөчө орус элинин адабий мурастарын кыргыз тилине которууда да эмгеги чоң. Темиркул Үмөталиев Пушкиндин, Маяковскийдин, Тихоновдун, Янка Купаланын, Турсун-Заденин поэмаларын өзүнүн талантынын күчү менен кыргыз окуучуларына түшүнүктүү кылды. Владимир Маяковскийдин «Владимир Ильич Ленин», «Жакшы» аттуу поэмаларынын котормолору өзгөчө баркка ээ болду.

Темиркул Үмөталиевдин чыгармалары Кыргызстандан башка элдерге кеңен тарады. Орус тилине «Жол ыры», «Ак алтын» аттуу китептери жана көп ырлары басылып чыкты. Украин, өзбек, казак жана башка бир тууган элдердин тилдерине көп чыгармалары которулду.

Кыргыз искусствосу менен адабиятынын Москвада өткөн декадасында

өкмөт анын адабий эмгегин жогору баалап, Ленин ордени менен сыйлады. Ал Эмгек Кызыл Туу, «Кызыл жылдыз», «Ардак белгиси» ордендери, «Кавказды коргогону үчүн», «Будапештти алганы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендик үчүн» медалдарына да ээ.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар жыйнагы. 1. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935, 52 бет.

Темиркулдун ырлары. (2-жыйнак). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1936. 26 бет.

Ырлар жыйнагы. 3-китеп, Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937. 68 бет.

Гүлдөр өлкөсү. Ырлар жыйнагы. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1938. 179 бет.

Туратбай (Поэма). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1938. 67 бет.

Күч бирдикте. Эл жомогунан. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 11 бет.

Суу боюнда. Ырлар жана поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 79 бет.

Алпкаракуш. (Поэма). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940. 14 бет.

Токтомуш мерген. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940. 276 бет.

Эчки, кой, төө, жылкы, уй. Бешөөнүн талашы. Кенже балдар үчүн. Фрунзе — Казан. Кыргызмамбас, 1940. 11 бет.

Айсулуу (поэма). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1941. 77 бет.

Жеңиш ырлары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943. 34 бет.

Жеңиш. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1946. 187 бет.

Москвага салам. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947. 29 бет.

Биздин жер. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1948. 31 бет.

Мекен күүсү. Ырлар жана поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 113 бет.

Жыргал турмуш ырлары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 206 бетт.

Токтомуш мерген. (Поэма). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 22 бет.

Тартуу. Балдар үчүн ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас. 1951. 22 бет.

Кубат. Гвардиянын саясий жетекчиси Кубат Жуматаев жөнүндө поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 136 бет.

Эмгек гүлү. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 307 бет.

Ак алтын жөнүндө ыр. (Ырлар жана поэмалар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 260 бет.

Кичинекейлерге ыр. Мектеп жашындагы кенже балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956. 366 бет.

Көңүл ырлары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 142 бет.

Чыгармалар жыйнагы. Үч томдуу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1 том. 1958. 475 бет.

2 том. 1946—1955. 1959. 537 бет.

Тегене. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 241 бет.

Баатыр. Поэма. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 241 бет.

Ленин жарыгы. Ленин жөнүндөгү ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 383 бет.

Тай-тай. (Бөбөктөр үчүн). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961, 16 бет.

Кутманым. Жаңы ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 207 бет.

Нарын. Жаңы ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963, 224 бет.

Жүрөк ырдан картайбайт. (Ырлар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967, 353 бет.

Кызыл жар. Ырлар жана поэма. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967, 145 бет.

Башталышы ушунда. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 116 бет.

Алпкаракуш. Балдар үчүн жомок. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 22 бет.

Торогой таңшык. Тандалган ырлар, поэмалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 119 бет.

Чыгармаларынын эки томдук жыйнагы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971.

Т. 1. 395 бет.

Т. 2. 398 бет.

Орус тилинде

Кыргыз жүрөгү. (Ырлар.) М., «Сов. писатель», 1947, 88 бет.

Жол ыры. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955, 108 бет.

Ак алтын. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 196 бет.

Жол ыры. Ырлар жана поэма. М., «Сов. писатель», 1958, 116 бет.

Үч легенда. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958, 67 бет.

Жаз мукамы. Поэмалар жана ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961, 376 бет.

Кыргыз ырчылары. Ырлар («Жапар» поэмасы) М., Худож. лит., 1972, 159 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Шиваза Я. Чыныдагы жазуу. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1948, 119 бет.

Маяковский В. В. Владимир Ильич Ленин. Поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953, 99 бет.

Абулкасым Лахути. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 185 бет. (К. Маликов менен бирге).

Купала Янка. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954, 84 бет.

Маяковский В. В. Жакшы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955, 110 бет.

Тихонов Н. С. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956, 104 бет.

Турсун-Заде Мирза. Индиялык баллада. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 29 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Адабияттагы кошоматчылар. «Кызыл Кыргызстан», 1937, 20-сентябрь.

Кыргыздын адабияттык фольклору тууралуу.— «Ала-Тоо», 1938, № 1, 27—33-беттер.

Жаштардын сүйүктүү акыны.— «Кыргызстан пионери», 1941, 6-июнь.

Казак элинин мактанычы.— «Ленинчил жаш», 1946, 30-июнь.

Жалындуу дообулбасчы. (Жоомартты эскерүү).— «Кызыл Кыргызстан», 1946, 2-июль.

Жаштардын сүйгөн акыны.— «Ленинчил жаш», 1946, 5-июль.

Большевик-акын.— «Советтик Кыргызстан», 1946, № 7, 8, 26—29-беттер.

Алымкул Осмонов. — «Ленинчил жаш», 1946, 1-август.

Жоомарттын ырлары.— «Кызыл Кыргызстан», 1947, 4-февраль.

Алишер Навои.— «Ленинчил жаш», 1948, 10-май.— «Кыргызстан пионери», 1948, 12-май.

Менин каталарым. (Редакцияга кат).— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 1-июль.

Биздин замандын патриот-акыны.— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 11-сентябрь.

Элдердин акыны.— «Кызыл Кыргызстан», 1950, 14-апрель.

Доорубуздун акыны.— «Кызыл Кыргызстан», 1950, 23-июнь.

Патриот акын.— «Кызыл Кыргызстан», 1950, 15-декабрь (Н. Чекменев менен бирге).

М. Элебаевдин чыгармачылыгы.— Китепте: Элебаев М. Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953, 3—12-беттер.

Улуу акын. (Н. А. Некрасовдун дүйнөдөн кайтканына 75 жыл толушуна карата).— «Ленинчил жаш», 1953, 9-январь.

Патриот акын. (Мукай Элебаевдин дүйнөдөн кайткандыгынын он жылдыгына карата).— «Кызыл Кыргызстан», 1954, 31-октябрь.

Чеберчилик жөнүндө бир-эки сөз.— «Ленинчил жаш», 1954, 16-июнь.

Жазуучунун чыгармачылык жолу. (Молдогазы Токобаевдин туулган күнүнүн элүү жылдыгына карата).— «Кызыл Кыргызстан», 1955, 3-декабрь.

Молдогазы Токобаев.— «Китепте: Токобаев М. Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955, 3—5-беттер.

Ясыр Шиваза жана анын чыгармалары. (Туулган күнүнүн 50 жылдыгы).— «Ала-Тоо», 1956, № 5, 59—65-беттер.

Көркөм сөздүн акылман устаты. (А. М. Горькийдин дүйнөдөн кайтканына 20 жыл толушуна карата).— «Советтик Кыргызстан», 1956, 19-июнь.

Чоң жана даңктуу өмүр.— «Советтик Кыргызстан», 1956, 2-сентябрь.

Биз ар качан партия менен биргебиз.— «Советтик Кыргызстан», 1957, 15-сентябрь.

Чоң акын жөнүндө кичине сөз. (Жоомарт Бөкөнбаевдин дүйнөдөн кайтканынын 15 жылдыгына карата).— «Советтик Кыргызстан», 1959, 1-июль.

Жоомарт жана балдар. (Дүйнөдөн кайткан күнүнө 15 жыл толгондугуна карата).— «Жаш ленинчи», 1959, № 7, 27-беттер.

Балапан куш болот. (Жоомарт Бөкөнбаевдин дүйнөдөн кайткан күнүнө 15 жыл).— «Ала-Тоо», 1959, № 7, 112—117-беттер.

Жазуучу-котормочу.— «Советтик Кыргызстан», 1959, 18-октябрь.

Жоомарт чоң акын.— «Ала-Тоо», 1960, № 10, 4—11-беттер.

Ал журналист эле.— «Ленинчил жаш», 1960, 2-декабрь.

Кайдыгер мамиленин натыйжасы.— «Ала-Тоо», 1961, № 4, 118—121-беттер.

Тарыхый пленум. (Публицистика).— «Ала-Тоо», 1961, № 6, 3—4-беттер.

Окой эмес ыр жазган.— «Ленинчил жаш», 1961, 5-апрель.

Бөбөктөр үчүн ыр китеп. (Т. Кожомбердиевдин «Көлчүктөгү ай» аттуу ырлар жыйнагы).— «Ленинчил жаш», 1962, 19-январь.

Жакшы нерсе — жаңылык.— «Ленинчил жаш», 1962, 14-декабрь.

Бизден бактылуу ким бар.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 15-март.

Токтогулдун атында. (Токтогул атындагы ГЭС жөнүндө) — «Советтик Кыргызстан», 1963, 20-март.

Эл үчүн.— «Ала-Тоо», 1963, № 4, 5-беттер.

Акын болгуң келсе.— «Ленинчил жаш», 1963, 17-апрель.

Адабияттагы партиялуулук үчүн.— «Мугалимдер газетасы», 1963, 18-июнь.

Азыр да туу. Жазуучунун почтосунан.— «Ленинчил жаш», 1963, 16-август.

Акын жана жоокер. (Акын-жазуучу Төлөн Шамшиевдин 50 жашка толушуна карата).— «Ленин жолу», 1963, 28-сентябрь.

Менин айрылбас боорлорум. (Жазуучунун согуш убагындагы турмушунун баракчарынан).— «Ала-Тоо», 1963, № 9, 14—24-беттер.

Биздин үмүтүбүз.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 22-ноябрь.

Эркиндикти эңсеген үн.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 8-март.

Украинанын эл акыны.— «Ала-Тоо», 1964, № 3, 11—14-беттер.

Казак элинин атактуу жазуучусу. (Сакен Сейфулиндин туулганына жетимиш жыл толушуна карата).— «Советтик Кыргызстан», 1964, 23-май.

Поэзиясынын күнү.— «Ленин жолу», 1964, 8-июль.

Достуктун ырчысы, азаттыктын жарчысы.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 13-июль.

Жолборс жүрөк эр жигит. (Ата мекендик согуштун жоокери Саламат Садыков жөнүндө.) — «Ленин жолу», 1964, 2-август.

Алтымыш баланын атасы.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 27-сентябрь.

Гүлзар бактын булбулу. (Барпы Алыкулов жөнүндө эскерүүлөр) — «Ала-Тоо», № 10, 94—96-беттер.

Аскалардын арасында. (Токтогул ГЭСинин курулушунда).— «Советтик Кыргызстан», 1964, 25-октябрь.

Кыргыз тоосунун жаралышы.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 31-декабрь.

Кыргыз акындарынын атасы.— «Ленин жолу», 1965, 15-июнь.

Кыргыз поэзиясынын чолпону.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 15-июнь.

Жери байдын, эли бай.— «Ленинчил жаш», 1965, 29-август.

Кылчайып артка карасам.— «Ала-Тоо», 1965, № 9, 12—15-беттер.

Күрөштө өткөн жаштык.— «Жаш ленинчи», 1965, № 9, 4—7-беттер.

Ыр карыбайт.— «Ала-Тоо», № 1, 158—159-беттер.

Жайыт толгон боз койлор.— «Советтик Кыргызстан», 1966, 1-октябрь.

Якутиядагы жолугушуу. (Очерк).— «Советтик Кыргызстан», 1966, 6—7-октябрь.

Механик-айдоочу. (А. А. Абдраимов жөнүндө. Кара-Суу районундагы Киров атындагы колхоздо).— «Советтик Кыргызстан», 1966, 16-октябрь.

Талант кайрагы.— «Ленинчил жаштын» 40 жылдыгына карата.— «Ленинчил жаш», 1966, 21-декабрь.

Атасына кызынан ачык кат.— «Кыргызстан аялдары», 1967, № 4, 22—24-беттер.

Жаш калемдер жөнүндө сөз. (Ыр каттарын ачканда).— «Советтик Кыргызстан», 1967, 13-июль.

Ата-мекендин жыты.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 1-сентябрь.

Эл үчүн аткан жарык таң.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 3-ноябрь.

Акындарга үч суроо.— «Кыргызстан маданияты», 1963, 21-февраль.

Бүргөндөгү жолугушуу.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 9-май.

Бузулгус достук. (Украин адабиятынын декадасы кыргызстанда өтүшү).— «Кыргызстан маданияты», 1968, 1-октябрь.

Ташкенттен—Ригага.— «Советтик Кыргызстан», 1969, 21-сентябрь.

Венгер элинин чоң акыны. (Сабо Леринц) — «Кыргызстан маданияты», 1969, 1-октябрь.

Акын жөнүндө сөз. (К. Акаев 50 жашта).— «Ленинчил жаш», 1969, 23-октябрь.

Биз да солдат болгонбуз.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 19-май.

Ушул таалай кут болсун.— «Советтик Кыргызстан», 1970, 24-апрель.

Жеңиш ырын жазган автор — совет эли.— «Коммунист», 1970, № 5, 53—55-беттер.

Кош келипсиздер, боордош өзбек досторум.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 27-май.

Акын менен бир жүрүп... (Ж. Бөкөнбаев 60 жашта).— «Ленинчил жаш», 29-декабрь.

Пахта-поэзия. (Пахтанын устаттарынын образдары кыргыз адабиятында).— «Ленин жолу», 1971, 13-февраль.

Балдардын сүйгөн акыны. «Муса Жангазиев 50 жашта».— «Ленинчил жаш», 1971, 23-март.

Жаңы ыр, жаңы дастан.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 13-май.

Турмуш менен кошо адымдап...— «Советтик Кыргызстан», 1971, 13-май.

Тынымсыз издеген акын. «Акын Сүйүнбай Эралиев — 50 жашта».— «Ленинчи жаш», 1971, 7-декабрь.

Менин улуу устатым.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 8-декабрь.

Сулуунун сулуудай баркы болсун. (Кыздардын жүрүш-туруштары жөнүндө).— «Кыргызстан аялдары», 1972, № 4, 18—19-беттер.

Белорус элинин сыймыгы Янка Купаланын туулган күнүнүн 90 жылдыгына карата. «Кыргызстан маданияты», 1972, 6-июль.

Өз көзүбүз менен.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 19-октябрь.

Акындык алкоом. (Советтик сүрөтчү С. А. Чуйков — 70 жашта).— «Советтик Кыргызстан», 1972, 29-октябрь.

Ырыс алды ынтымак. (Совет адабиятынын достук байланыштарынан) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 28-декабрь.

Чакырат эмгек майданы. (Жазуучунун байкоолорунан).— «Кыргызстан маданияты», 1973, 10-май.

Мен кантип Маяковскийдин котормочусу болдум.— «Ала-Тоо», 1973, № 7, 51—52-беттер.

Иш ийгилиги менен кооз.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 20-сентябрь.

Арттырар жер шыгынды.— «Кыргызстан маданияты», 1973, 1-ноябрь.

Жазуучу (М. Элебаевдин бейнтинде).— «Кыргызстан маданияты», 1973, 29-ноябрь.

Залкар акын жөнүндө сөз. (Калык Акиевдин туулган күнүнүн 90 жылдыгына карата).— «Кыргызстан маданияты», 1973, 13-декабрь.

Сыймыктуу өмүр. (Очерк). Кыргыз ССРинин жана Кыргызстан Компартиясынын 50 жылдыгына).— «Кыргызстан маданияты», 1974, 12-сентябрь.

Кылчайып артка карасак. Жарым кылым — жарык нурум.— «Мугалимдер газетасы», 1974, 1-ноябрь.

Туратбай Аке. Очерк.— «Советтик Кыргызстан», 1974, 7-декабрь.

Токтогулдун жарыгы. (Публицистика).— «Жаш ленинчи», 1974, № 10, 3—5-беттер.

Арыстаналы. «Эскерүүдөн»,— «Ала-Тоо» № 10, 122—136-беттер.

Жалындуу чакырык. КПСС БКнын партияга, совет элине кайрылуусуна шыктанып...— «Кыргызстан маданияты», 1975, 23-январь.

Орус тилинде

Октябрь жараткан адабият.— «Лит. газета», 1938, 5-май.

Кыргыз совет адабияты.— «Комсомолец Киргизии», 1940, 17-март.

Токтогул-акындардын окутуучусу.— «Советская Киргизия», 1940, 18-октябрь.

Элдин бактысы үчүн күрөшчүл ырчы.— «Советская Киргизия», 1949, 27-ноябрь.

Чеберчиликтин багыты. (Маяковский жана кыргыз адабияты).— «Советская Киргизия», 1950, 14-апрель.

Патриот-акын.— «Советская Киргизия», 1950, 15-декабрь. (Чекменев Н. менен бирге).

Чеберчилик үчүн күрөшүү.— «Советская Киргизия», 1951, 14-август.

Токтогул. Өмүрү жана чыгармачылыгы.— «Киргизстан», 1951, кн. 12. 163—172-беттер. (К. Баялинов менен бирге).

Салтанат. Кыргыз малчыларынын күндөлүк эмгек турмушу жөнүндө кызыктырарлык киноповесть.— «Советская Киргизия», 1955, 29-март.

Он тогуз жылдан кийин.— «Огонек», 1958, № 42, 10-беттер.

Ар ким өз жеринде бактылуу.— «Литературный Киргизстан», 1961, № 1, 62—64-беттер.

Чын жүрөктөн.— «Советская Киргизия», 1961, 7-ноябрь.

Эл үчүн жан-дили менен иштөө.— «Советская Киргизия», 1963, 26-июнь.

Токтогулдун жергесинде. (Токтогул ГЭСинин курулушу жөнүндө).— «Советская Киргизия», 1963, 3-август.

Токтогул сүрөт искусствосунда.— «Литературный Киргизстан», 1965, № 2, 21—23-беттер.

Будапештеги кезигүү.— «Литературный Киргизстан», 1965, № 2, 35—37-беттер.

Жаштардын сүйгөн газетасы. («Ленинчил жаш» газетасынын 40-жылдыгы).— «Советская Киргизия», 1966, 24-декабрь.

Кан менен ширелген достук.— «Советская Киргизия», 1968, 1-октябрь.

Күнөстүү кыргыз жеринде мейманлостук менен тосуп алабыз.— «Литературный Украина», 1968, 1-октябрь.

Кыргыздан ысык салам.— «Литературный Украина», 1971, 22-октябрь.

Биз биринчилерден элек. (Кыргызстанда комсомол уюмунун уюшулушу жөнүндө эскерүү).— «Мугалимдер газетасы», 1972, 7-ноябрь.

Мурункудай эле кымбат.— «Литературный Киргизстан», 1974, № 3, 26—27-беттер.

Жүрөктөн чыккан сөз. (Т. Кожомбердиев жөнүндө).— «Литературная газета», 1974, 30-октябрь.

Сенин ырың унутулбайт, Алымкул! (Алымкул Үсөнбаевдин туулган күнүнө 80 жыл толушуна карата).— «Советская Киргизия», 1974, 20-декабрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Темиркул Үмөталиев.— «Кызыл Кыргызстан», 1939, 18-апрель

Мамбетов Ж. **Сапаттуу чыгармалар үчүн.**— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 28-февраль.

Ыйманкулов Ы. **Үмөталиевдин ырлары.**— «Ленинчил жаш», 1941, 11-май.

Бөкөнбаев Ж. «**Жеңиш ырлары**»,— «Советтик Кыргызстан», 1943, № 6, 54—56-беттер.

Акаев К. **Акын-жоокер.**— «Кызыл Кыргызстан», 1945, 24-ноябрь.

Балтин П. **Акындын жолу.**— «Советтик Кыргызстан», 1946, № 7, 89—94-беттер.

Эшмамбетов К. «**Жеңиш**».— «Советтик Кыргызстан», 1947, № 12, 52—59-беттер.

Бердибаев Ж. «**Жеңиш**».— «Кызыл Кыргызстан», 1947, 18-сентябрь

Кылычев А., Токтакунов А. «**Биздин жер**» **кимге арналган.**— «Ленинчил жаш», 1950, 19-март.

Токтокоев Ш. **Темиркулдун «Баатыры» жөнүндө.**— «Ленинчил жаш», 1950, 15-февраль.

Абдыкадырова Ж. «**Мекен күүсү**» **тууралу.**— «Ленинчил жаш», 1951, 11-март.

Сулайманов Д. «**Кубат**» **поэмасы тууралу.**— «Кызыл Кыргызстан», 1953, 10-январь.

Сулайманов Д. **Дагы бир жолу Т. Үмөталиевдин ырлары жөнүндө.**— «Ленинчил жаш», 1953, 6-март.

Акын Т. Үмөталиевдин чыгармалары боюнча болгон талкуунун жыйынтыгы.— «Ленинчил жаш», 1953, 3-апрель.

Акын Темиркул Үмөталиевдин чыгармалары жөнүндө.— «Кызыл Кыргызстан», 1953, 9-апрель.

Таштемиров Ж. **Гвардиянын саясий жетекчиси тууралу поэма.**— «Советтик Кыргызстан», 1953, № 11, 91—96-беттер.

Салиев А. «**Эмгек гүлү**».— «Советтик Кыргызстан», 1954, № 11, 73—83-беттер.

Суванбеков Ж. «**Кичинекейлерге ыр**».— Мугалимдер газетасы», 1956, 12-апрель.

Борбугулов М. **Темиркул Үмөталиев** (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада болуучу декадасына карата).— «Советтик Кыргызстан», 1958, 11-апрель.

Урмамбетов С. **Шандуу поэзия.**— «Ала-Тоо», 1958, № 4, 153—156-беттер.

Асаналиев К. **Акын Темиркул жыргал турмуш ырчысы.** (50 жашка толгонуна карата).— «Ленинчил жаш», 1958, 30-май.

Көрүнүктүү акын. (Т. Үмөталиевдин 50 жашка толушуна карата).— «Жаш ленинчи», 1958, № 5, 14-бет.

Самаганов Ж. **Темиркул 50 жашта.**— «Кыргызстан пионери», 1958, 31-май.

Токтомушев А. **Кыргыздын акын кулуну.** (Темиркул Үмөталиевдин 50 жашка толушуна карата).— «Ала-Тоо», 1958, № 5, 131—133-беттер.

Үмөталиев Ш. **Эл өстүргөн, элге арналган талант.** (Темиркул Үмөталиевдин 50 жашка толушуна карата).— «Ала-Тоо», 1958, № 5, 119—131-беттер.

Артыкбаев К. **Күчтүү сезимдин акыны.**— «Ала-Тоо», 1960, № 5, 111—114-беттер.

Жигитов С. **Картайбаган талант.**— «Ленин жолу», 1961, 6-январь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 47—49-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 86—89-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Үмөталиев Ш. **Темиркул Үмөталиевдин поэмалары.**—«Ала-Тоо», 1961, № 11, 103—114-беттер. № 2, 119—126-беттер.

Чотбаева Т. **Темиркул Үмөталиевдин Ата Мекендик согуштан кийинки мезгилдеги лирикасы.**— «Ала-Тоо», 1965, № 3, 124—148-беттер.

Касымбеков Т. **Өрт ичинде туулган достук.**— (Венгер акыны Л. Е. Сабо менен кыргыз акыны Т. Үмөталиевдин жолугушуп достошкону).— «Советтик Кыргызстан», 1965, 4-апрель.

Чотбаева Т. **Акын Т. Үмөталиев «Ак алтын» жөнүндө.** (Акындын чыгармачылыгы тууралу) — «Ленин жолу», 1965, 26-май.

Чотбаева Т. **«Кызыл-Жар» баяны.**— «Кыргызстан маданияты», 1968, 7-август.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги).— Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 405—415-беттер.

Мамбетакунов А. **Картайбас жаштыктын акыны.**— «Ленинчил жаш», 1968, 7-сентябрь.

Кудайбергенов К. **Акын жана турмуш.**— «Ала-Тоо», 1968, № 4, 134—135-беттер.

Абдыраманов Ш. **Татыктуу өмүр.**— «Ленин жолу», 1968, 31-август. 4-сентябрь.

Күмүшалиев К. **Акын-патриот.**— «Кыргызстан маданияты», 1968, 4-сентябрь.

Сулайманов М. **Темиркул жана балдар адабияты.**— «Ленин жолу», 1963, 7-сентябрь.

Артыкбаев К. **Поэзияга арналган өмүр.**— «Мугалимдер газетасы», 1968, 7-сентябрь.

Шимеев С. **Акындын дүйнөсү.**— «Советтик Кыргызстан», 1968, 8-сентябрь.

Борбугулов М. **Акын, гражданин, жоокер.**— «Ала-Тоо», 1968, № 8, 22—32-беттер.

Жусуев С. **Бактылуу акын.**— «Кыргызстан аялдары», 1968, № 8, 10—11-беттер.

Садыков А. **Кыргыз ССРинин эл акыны.**— «Кыргызстан маданияты», 1968, 18-декабрь.

Чотбаева Т. **Темиркул Үмөталиев.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968, 139 бет.

Сулайманов М. **Акындын таланты балдарга.**— «Мугалимдер газетасы», 1969, 20-август.

Кудайбергенов К. **Жыргал турмуш ырчысы.** (Темиркул Үмөталиев жөнүндө). Фрунзе, «Илим» басмасы, 1969, 74 бет.

Шатманов С. **Тууган жер жөнүндө ода.**— «Ленинчил жаш», 1970, 21-февраль.

Ашырбаев А. **Акын менен салгылашта бир жүрдүм.** (Т. Үмөталиев менен) — «Кыргызстан маданияты», 1972, 11-май.

Орус тилинде

Темиркул Үмөталиев. — «Советская Киргизия», 1939, 18-апрель.

Иофанов Д. **Темиркул Үмөталиев.**— «Советская Киргизия», 1946, 1-март.

Балтин П. **Акындын жолу.**— «Советская Киргизия», 1946, 9-июнь.

Бугаевский В. **«Кыргыздын жүрөгү».**— «Дружба народов», 1947, кн. 16. 252—254-беттер.

Удалов Н. **«Кыргыздын жүрөгү».**— «Киргизстан», 1948, кн. 6, 112—113-беттер.

Удалов Н. **Чындыктын акыны.**— «Комсомолец Киргизии», 1951, 6-май.

Дароняи С. **Ата Мекенди кыдырып.**— «Советская Киргизия», 1955, 12-июнь.

Кулиев К. **Үмөталиев.**— Китепте: Үмөталиев Т. Жол ыры. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955, 3—10-беттер.

Үмөталиев Т.— Китепте: — Большая Советская энциклопедия. 2-изд. т. 44. (1956). 226-беттер.

Самаганов Ж. **Өз элинин ырчысы.** (Т. Үмөталиевдин 50 жашка толушуна карата).— «Киргизстан», 1958, № 2, 108—112-беттер.

Самаганов Ж. **Элдик акын.**— «Советская Киргизия», 1958, 31-май.

Самаганов Ж. **Жандуу талант.** (Темиркул Үмөталиевдин ырлары жөнүндө).— Дружба народов, 1958, № 10, 253—258-беттер.

Равич В. **Туура жол.**— «Литературная газета», 1958, 14-октябрь.

Шабалин В. **Үмөталиев Т.**— «Советская Киргизия», 1958, 16-октябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 54—56-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958, 84—86-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Чотбаева Т. **Үмөталиевдин чыгармачылыгы.** Автореферат дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук. Фрунзе, 1966, 15-бет.

Удалов Н. «Кыргыздын жүрөгү».— «Комсомолец Киргизии», 1968, 7-сентябрь.

Дьердь Д. Талант карыбайт.— «Советская Киргизия», 1968, 8-сентябрь.

Керимжанова Б. Акындын шыктуулук үнү.— «Советская Киргизия», 1968, 8-сентябрь.

Набиев Б. Биздин жердешибиздин майрамы.— «Ленинский путь», 1968, 10-сентябрь.

Кыргыздын эл акынын юбилейи.— «Советская Киргизия», 1968, 10-сентябрь.

Григорьев К. Патрон даяр.— «Литературный Киргизстан», 1970, № 4, 119—121-беттер.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 542—551-беттер.

ШАРШЕНБЕК ҮМӨТАЛИЕВ

Белгилүү сынчы жана адабиятчы Шаршенбек Үмөталиев 1926-жылдын кышында Сокулук районунун Жыламыш өрөөнүндөгү Түз деген айылда туулган.

Орто мектепти бүтүрүп, колхоздо бир аз жылдар иштегенден кийин Улуу Ата Мекендик согушка өз ыктыяры менен кетет. Ал жерде интендант-тык жана писардык иштерде жүрөт.

1947-жылы Кыргызстан мамлекеттик педагогика институтунун тил жана адабият факультетине өтүп, аны 1951-жылы артыкчылык диплому менен бүтөт. 1952-жылдан 1955-жылга чейин Москва шаарындагы СССР Илимдер Академиясынын М. Горький атындагы дүйнөлүк адабият институтунун аспи-рантурасында окуп, ал жерден «Аалы Токомбаевдин поэзиясы» деген темада ийгиликтүү түрдө диссертация жактап, филология илимдеринин кандидаты деген илимий даражага ээ болот. 1955-жылдан 1960-жылга чейин СССРдин 50 жылдыгы атындагы Кыргызстан мамлекеттик университетинин филология факультетинде старший окутуучу болуп иштеген. 1961-жылдан 1965-жылдар-дын аралыгында В. Маяковский атындагы Кыргызстан мамлекеттик кыз-келиндер институтунда адабият боюнча старший окутуучулук кызматын өтө-гөн. Андан соң кайрадан университетке старший окутуучу болуп барат. 1968-жылдын сентябрь айынан тартып, ушул күнгө чейин Кыргыз ССР Илимдер Академиясынын тил жана адабият институтунда старший илимий кызматкер болуп иштеп келе жатат.

Ш. Үмөталиевдин адабий-сын ишмердиги 1950-жылдан башталат. Ошол жылдан бери ал кыргыз адабиятынын ар түрдүү маселелери боюнча ондогон макалалар жазды. Алардын ичинде «Орус поэзиясынын чолпон жылдызы», «Максим Горький жана кыргыз адабияты», «В. Маяковский жана кыргыз ада-бияты», «Кыргыз адабияты кырк жылда», «Тагдырлаш элдин таасири», «Бей-

тааныш тааныштар», «30-жылдардагы кыргыз прозасынын кээ бир маселелери», «Канаттуу поэзия», «Көркөм сөздүн зергери», «Адабиятыбыздын агымдагы абалы», «Кыргыз совет адабиятынын тарыхы тууралу», «Токтогулдун айтыш ырлары жана анын акындык чеберчилиги», «Кыргыз совет адабиятында социалисттик реализм методунун калыптаныш проблемаларына карата». «Акын дүйнөсү» деген жана башка көп макалалары бар.

Ошону менен катар Ш. Үмөталиев бир канча китептердин автору болду. Кыргызстандын эл акыны, академик, Социалисттик Эмгектин Баатыры Аалы Токомбаев жөнүндө орус тилинде 1958-жылы өзүнчө китеп чыгарган.

Ушул эле акын жөнүндө анын 60 жылдыгына байланыштуу 1964-жылы дагы бир китеп чыгарды. Кыргыздын таланттуу лирик акыны Алыкул Осмоновдун чыгармачылыгынын мааниси жөнүндө айрыкча эмгек сиңирип, бир катар макалалар жазды жана 1958-жылы ал жөнүндө китеп да чыгарды. 1964-жылы «Чындык жана чыгарма» деген китеби жарык көргөн. 1968-жылы жалпы кыргыз адабиятынын өнүгүш жолуна байланыштуу «Өркөнү өскөн адабият» деген монография жазды. Ш. Үмөталиев орто мектептердин 10-классына арналган «Кыргыз совет адабияты» деген китепке 1953-жылдан бери авторлошу болуп келе жатат. Андагы А. Токомбаев, Т. Сыдыкбеков, А. Осмонов, К. Маликов, Т. Үмөталиев жөнүндөгү главаларды жазган. Жогоруда аты аталган акын-жазуучулардан башка ал К. Баялинов, А. Токтомушев, С. Шимеев, Т. Касымбеков, С. Жусуев, К. Акаев ж. б. жөнүндө айрым макалаларды чыгарган.

Орус акын жазуучуларынын чыгармаларына байланыштуу жана алардын кыргыз адабиятына тийгизген таасири жөнүндө макалалары бар. Атап айтканда, алар Пушкиндин, Горькийдин, Маяковскийдин, Серафимовичтин ысымдарына байланыштуу.

Ш. Үмөталиев 1958-жылы Москвада өктөн кыргыз адабияты менен искусствосунун катышуучусу болгон. Ал ар дайым коомдук-саясий иштерге активдүү катышып келе жатат. Мисалы, ал көп жылдар катары менен «Литературный Киргизстан» журналынын редколлегиясынын мүчөсү болгон. 1969-жылдан тартып ушу күнгө чейин «Ала-Тоо» журналынын редколлегиясынын мүчөсү.

1947-жылдан бери КПССтин, 1953-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Ш. Үмөталиев «1941—1945-жылдарда Улуу Ата Мекендик согушка катышкандыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы күжүрмөн эмгеги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңишке 30 жыл» деген медалдар менен сыйланган.

Ш. Үмөталиев айрым бир көркөм чыгармалардын да автору. Мисалы, анын «Пишпек баяны», «Салтанаттуу Самарканд» жана «Өзөктөгү өрт» деген чакан көркөм чыгармаларды жарыялаган. Ошондой эле ал улуу сынчы В. Г. Белинскийдин «Александр Пушкиндин чыгармалары» деген атактуу философиялык маанидеги макаласын кыргыз тилине которгон.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз совет адабияты. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1955, 256 бет. (Б. Керимжанова менен бирге).

Алыкул Осмонов. (Өмүрү жана чыгармалары). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 184-бет.

Аалы Токомбаев. (Сын-библиографиялык очерк). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 106 бет.

Кыргыз совет адабиятынын тарыхынын очерки. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960, 510 бет. (Коллектив).

Аалы Токомбаев. (Чыгармачылык жолу). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1964, 104 бет.

Чындык жана чыгарма. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964, 244 бет.

Кыргыз совет адабияты. (10-класс үчүн окуу китеби). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1968, 264 бет. (Б. Керимжанова, К. Иманалиев менен бирге).

Өркөнү өскөн адабият. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968, 114 бет.

Кыргыз совет адабияты. (Орто мектептин 10-классы үчүн окуу китеби). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972, 384 бет. (Керимжанова Б., Иманалиев К. менен бирге).

Кыргыз совет адабияты. (Орто мектептин 10-классы үчүн окуу китеби. Үчүнчү басылышы.) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973, 382 бет.

Советтик Кыргыз адабиятында социалисттик реализм методунун түзүлүшү. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973, 114 бет.

Реализм дүйнөсүндө. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1976. 230 бет.

Токтогул. «Мектеп» басмасы, 1975, 96 бет.

Орус тилинде

Аалы Токомбаев. (Сын-биографиялык очерк). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 106 бет.

Кыргыз совет адабиятынын тарыхынын очерки. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960, 520 бет. (Коллектив).

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

«Белегим». (А. Токомбаевдин «Белегим» аттуу жыйнагына сын.)—«Кызыл-Кыргызстан», 1951, 9-декабрь.

В. Г. Белинскийдин чыгармалары. «Кыргызстан» басмасы, 1973, 3—75-беттер.

Өсүү жолунда.— «Ленинчил жаш», 1952, 5-сентябрь.

Б. Керимжанованын китеби жана П. Балтиндин сыны жөнүндө. (Б. Керимжанова даярдап киргиз сөз жазган «Кыргыздын макалалары жана лакаптары» деген китеп жөнүндө).— «Кызыл Кыргызстан», 1952, 10-сентябрь.

Алыкул Осмоновдун поэзиясы жөнүндө.— «Советтик Кыргызстан», 1953, № 2, 41—59-беттер.

Маяковский жана советтик кыргыз поэзиясы.— «Советтик Кыргызстан», 1953, № 7, 2—18-беттер.

В. Маяковскийдин кыргыз поэзиясындагы традициялары. — «Кызыл Кыргызстан», 1953, 19-июль.

«Көл боюнда» повести жөнүндө.— «Кызыл Кыргызстан», 1953, 11-ноябрь.

«Өз көзүм менен» аттуу поэмасындагы социалисттик реализмдин белгилери.— «Советтик Кыргызстан», 1953, № 8, 73—82-беттер.

Социалисттик реализм жөнүндө.— «Советтик Кыргызстан», 1953, № 6, 56—63-беттер.

«Тоо балдары»,— «Мугалимдер газетасы», 1953, 19-май.

Бир жыйнак жөнүндө пикир.— «Советтик Кыргызстан», 1954, № 3, 82—84-беттер.

Актуалдуу ойдун акыны.— «Ленинчил жаш», 1955, 11-декабрь.

Канаттуу поэзия. (А. Осмоновдун дүйнөдөн кайткандыгына беш жыл толушуна карата).— «Советтик Кыргызстан», 1956, № 2, 61—71-беттер.

Кыргыз элинин таланттуу акыны. (Кыргызстандын эл акыны А. Токомбаевдин туулган күнүнүн 50 жылдыгы).— «Советтик Кыргызстан», 1955, № 9, 40—49-беттер.

30-жылдардагы кыргыз прозасындагы өсүш жолунун айрым маселелери.— «Ала-Тоо», 1956, № 5, 84—96-беттер.

Бир жаңылыш макала жөнүндө. (Шимеевдин поэзиялык чыгармаларынын орусча котормолору жөнүндө).— «Советтик Кыргызстан», 1956, 10-июль.

Адабиятыбыздын айрым маселелерине карата.— «Советтик Кыргызстан», 1957, 27-июнь.

Чаташкан монография.— «Ала-Тоо», 1957, № 8, 115—123-беттер.

Кыргыз адабияты кырк жылда.— «Ала-Тоо», 1957, № 11, 31—53-беттер.

Кыргыздын эл акыны. (Кыргыз искусствосу менен адабиятынын Москвада өтүүчү декадасына карата).— «Жаш ленинчи», 1958, № 1, 9—12-беттер.

Турмуш жана акын.— «Ала-Тоо», 1958, № 4, 139—152-беттер.

Эл өстүргөн, элге арналган талант. (Т. Үмөталиевдин 50 жашка толушуна карата).— «Ала-Тоо», 1958, № 5, 119—131-беттер.

Аалы Токомбаев. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада боло турган декадасына карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1958, 20-июнь.

Эл өстүргөн, элге арналган талант. Китепте: Адабий сын макалалар. (Түзүүчү К. Бобулов.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960, 3—21-беттер.

Кыргыз совет адабиятынын тарыхы ушундайбы? (Талкуу иретинде).— «Ала-Тоо», 1961, № 3, 94—104-беттер.

Темиркул Үмөталиевдин поэмалары.— «Ала-Тоо», 1961, № 11, 103—114-беттер; № 12, 119—123-беттер.

Орус поэзиясынын чолпон жылдызы.— «Ала-Тоо», 1962, № 3, 76—82-беттер.

Лирика тууралу ой жүгүрткөндө.— «Ала-Тоо», 1962, № 3, 76—82-беттер.

Лирика тууралу ой жүгүрткөндө.— «Ала-Тоо», 1962, № 10, 119—127-беттер.

Чындык жана чыгарма.— «Ала-Тоо», 1963, № 5, 105—115-беттер.

Тагдырлаш элдин таасири.— «Ала-Тоо», 1963, № 9, 111—127-беттер.

Көркөм сөздүн чебери. (А. Токомбаевдин 60 жашка толушуна карата).— «Ала-Тоо», 1964, № 1, 113—124-беттер.

Бейтааныш тааныштар. (А. Токомбаевдин «Таң алдында», «Кандуу жылдар» аттуу романы).— «Ала-Тоо», 1964, № 4, 108—122-беттер.

Эл акыны Аалы Токомбаев. (60 жашка толушуна карата).— «Кыргызстан аялдары», 1964, № 12, 8—9-беттер.

Өркөнү өскөн адабият.— «Ала-Тоо», 1967, № 12, 129—147-беттер.

Ленинчил адабият.— «Ала-Тоо», 1969, № 12, 7—29-беттер.

Чындыктын көркөм дастаны.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 18-март.

Акын дүйнөсү. (Акын-драматург К. Маликов 60 жашта).— «Кыргызстан маданияты», 1971, 15-сентябрь.

Жылдыздуу поэзия. (Акын С. Шимеев 50 жашта).— «Кыргызстан маданияты», 1971, 1-декабрь.

Токтогул. (Сатылгановдун чыгармачылыгы тууралу).— «Жаш ленинчи», 1973, № 3, 32—33-беттер. (К. Иманалиев менен бирге).

Маселенин методологиялык жактары. Социалисттик реалисттик реализмдин кыргыз адабиятында калыптаныш маселесине карата.— «Ала-Тоо», 1974, № 1, 141—160-беттер.

Турмуш баяны. (А. Солтобаевдин «Бурулча» деген китеби жөнүндө).— «Кыргызстан маданияты», 1975, 29-май.

Орус тилинде

Горькийдин традициялары. (Кыргыз адабиятында).— «Советская Киргизия», 1956, 17-июнь.

Кыргыз адабияты Улуу Октябрдын 40 жылына.— «Литературный Киргизстан», 1957, № 5, 112—118-беттер.

Эл ыраазы. (К. Баялиновдун 60 жашка толушуна карата).— «Советская Киргизия», 1962, 25-сентябрь.

Дасыккан жазуучу.— «Кыргызстан маданияты», 1976, 4-март.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Шаршенбек Үмөталиев.— «Ала-Тоо», 1958, № 9, 101-бет. (Декаданын катышуучусу өзүнүн даярдыгы жөнүндө).

Садыков А. **Алыкул Осмонов жөнүндөгү илимий очерк.**— «Советтик Кыргызстан», 1958, 18-декабрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 187—188-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** (Био-библиографиялык справочник). Фрунзе, 1958, 169—170-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 416—419-беттер.

Ж. Абдраимов **Илимпоз сынчы.** (Ш. Үмөталиевдин 50 жылдыгына карата) «Ала-Тоо» журналы, № 3. 1976.

Ж. Төлеев. **Беделдүү сынчы, белгилүү илимпоз.**— «Кыргызстан маданияты», 1976. 25-март.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 203—204-беттер.

Лосев Д. С., Морозов. Д. **Кыргызстандын адабияты.** (Био-библиографиялык справочник). Фрунзе, 1958, 176-бет. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 552—555-беттер.

АЛЫМКУЛ ҮСӨНБАЕВ

(1894—1963)

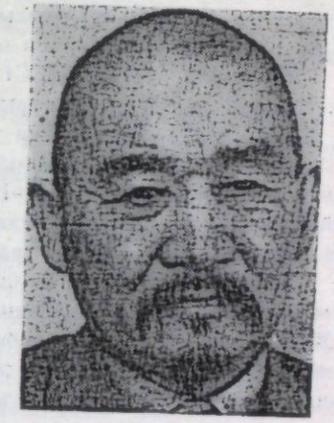

Кыргыз элинин атактуу эл ырчысы, улуу Токтогулдун шакирти Алымкул Үсөнбаев 1894-жылы Талас өрөөнүндөгү Киров районуна караштуу Кара-Алча айлында кедей адамдын үй-бүлөсүндө туулган. Атасы Үсөнбай ар кимге жалданып кедейчилик менен күн көргөн адам болгон. Алымкул 12 жашка келгенде атасы, андан бир аз кийин энеси өлүп, тоголок жетим калат. Ар кайсы туугандарынын колунда жүрүп, жан багат. Ошентип, келечекки эл ырчысы жашынан тартып малай-батрак, кедейлердин чөйрөсүндө өстү, алар менен эмгектеш, тилектеш болду. Бул шарт анын чыгармачылыгына багыт берди.

Алымкул Үсөнбаев 14 жашынан кой кайтарып, чөп чаап жүрүп, ыр ырдап, комузду күүгө сала баштайт. 17—18 жаштарга келгенде бүткүл Талас өрөөнүнө белгилүү болот. Ошол мезгилде алп ырчы Токтогул Талас өрөөнүнө келет. Мурунтан эле Токтогулдун кабарын угуп, эңсеп жүргөн Алымкул аны көргүсү, таалим алгысы келет. Алымкулду Муса деген киши Токтогул менен жолуктурат. Токтогул ыр менен учурашат, Алымкул да ыр менен жооп кайтарып учурашат.

Токтогул эмгекчи элдин чыныгы душманы ким, чыныгы досу ким экенин ачык билчү. Алымкулга ырчылыкты үйрөтүү менен бирге, ырдын элдик багытта болушун үйрөттү.

Алымкул Үсөнбаев Октябрь Революциясынын биринчи күндөрүнөн тартып совет бийлигин, улуу Ленинди, коммунисттик партияны даңазалап, кыргыз элин жакырчылыктан жана кулдуктан куткарганын, жаркыраган жыргалдуу турмушка жеткиргенин ырдайт.

1931-жылы А. Үсөнбаев эл алды болуп, азыркы Покровка районундагы «Арал» колхозуна мүчөлүккө өтүп, колхоз ишине өзү да, ыры да активдүү катышат.

1936-жылы ал Фрунзедеги Токтогул Сатылганов атындагы Эмгек Кызыл

Туу ордендүү Кыргызстан мамлекеттик филармониясына артист болуп кирет. Ошондон бери өмүрүнүн акырына чейин талыкпай иштеди.

1938-жылы эл ырчысы А. Үсөнбаев Кыргызстан жазуучулар Союзуна мүчөлүккө алынат. 1939-жылы Кыргыз искусствосуна сиңирген эмгеги үчүн Кыргыз ССРинин эл артисти деген ардактуу наам берилет.

1944-жылдан бери КПССтин мүчөсү болгон. Кыргыз ССР Жогорку советинин бардык чакырылыштарында депутат болуп шайланган.

Кыргыз адабияты менен искусствосун өнүктүрүү ишинде сиңирген эмгеги жогору бааланып, Алымкул Үсөнбаев Ленин, Эмгек Кызыл Туу, «Кызыл жылдыз» ордендери, «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта каармандык эмгеги үчүн» медалы менен жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

Алымкул Үсөнбаевдин биринчи ырлар жыйнагы 1938-жылы басмадан чыгат. «Олжобай менен Кишимжан», «Сарыңжы Бөкөй» аттуу поэмалары, «Кожожаш» аттуу жомогу бир нече ирет китеп болуп басылды. «Олжобай менен Кишимжан», «Менин жерим», «Комуз» ж. б. ырлар жыйнактары да элдин калың-катмарына жетти.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1938. 34 бет.

Ырлар жана поэмалар. Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1940. 92 бет.

Кожожаш. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1938. 157 бет.

Сариңжы-Бөкөй. Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1938. 218 бет.

Жолборс минген киши. Эл жомогу. Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1939. 16 бет.

Олжобай менен Кишимжан. Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1940. 190 бет.

Согушуп жаткан эрлерге (Ата Мекендик согушка арналган ырлар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1942. 87 бет.

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947. 54 бет.

Комуз. Тандалмалуу ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 182 бет

Улуу дос. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 99 бет.

Тынчтык жана эмгек жөнүндөгү ырлар. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 131 бет.

Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 376 бет.

Кожожаш. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 155 бет.

Олжобай менен Кишимжан. Лирикалык поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 158 бет.

Тоо булбулу. Жаңы ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 163 бет.

Биринчи бригада. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 181 бет.

Бактылуу балдар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 83 бет.

Сарыңжы-Бөкөй. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 155 бет.

Тандалган чыгармалар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 480 бет.

Көзөлшаа. (Элдик жомоктор). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 108 бет.

Аксы багытында. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 116 бет.

Бакыт ыры. (Ырлар жыйнагы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 91 бет.

Арноо. Ырлар. (Өспүрүмдөр үчүн). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964. 112 бет.

Тандалган чыгармалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 384 бет.

Тандалган чыгармаларынын бир томдук жыйнагы. Ырлар, поэмалар, жомоктор. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 581 бет.

Орус тилинде

Ант. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1941. 19 бет.

Менин жерим. Ырлар. М., Гослитиздат, 1954. 51 бет.

Комуз. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 114 бет.

Киши жана жолборс. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 15 бет.

Жаңыл Мырза. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 52 бет.

Кожожаш жөнүндө жомок. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 81 бет.

Олжобай менен Кишимжан. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 140 бет.

Сарыңжы жөнүндө жомок. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 130 бет

МАКАЛАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Унутулгус күндөр.— «Кызыл Кыргызстан», 1939, 21-декабрь.

Биринчи жолугушуу. (Токтогулдун Алымкул менен биринчи жолугушуу жөнүндө).— «Ленинчил жаш», 1940, 24-ноябрь.

Кыргыз адабиятын өрчүткөн улуу акын. (Токтогул Сатылганов) — «Ленинчил жаш», 1949, 9-декабрь.

Улуу окутуучум. (Токтогул).— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 10-декабрь.

Токтогул жөнүндөгү эстеликтерден.— «Ала-Тоо», 1957, № 8, 106—113-беттер.

Орус тилинде

Токтогул жөнүндө менин эсимдегилерден.— «Комсомолец Киргизии», 1949, 9-декабрь.

Сүйүктүү акын. (Эстеликтерден).— «Советская Киргизия», 1949, 10-декабрь.

Эл ырчысы.— «Советская Киргизия», 1952, 4-январь.

Сүйүктүү акын. (Эстеликтерден).— «Советская Киргизия», 1949, 10-декабрь.

Эл ырчысы.— «Советская Киргизия», 1952, 4-январь.

Менин Кыргызстаным.— «Советская Культура», 1958, 14-октябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Маликов К. **Эл акыны — Алымкул.** — «Кызыл Кыргызстан», 1938, 2-апрель.

Рахматуллин К. **Эл акыны Алымкул.** — «Советтик Кыргызстан», 1942, № 8, 60—66-беттер.

Маликов К. **Эл ырчысы — Алымкул.** — «Кызыл Кыргызстан», 1947, 9-февраль.

Маликов К. **Элдин сүйгөн ырчысы.** — «Советтик Кыргызстан», 1947, № 2, 3 16—21-беттер.

Үмөталиев Т. **Алымкул төкмөнүн «Комуз» аттуу жыйнагы жөнүндө.** — «Советтик Кыргызстан», 1954. № 7, 57—64-беттер.

Үмөталиев Т. **Сүйүктүү ырчы.** — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 22-июль.

Укаев К. **Таалайлуу элдин ырчысы.** (Алымкул Үсөнбаевдин юбилейине карата), — «Советтик Кыргызстан», 1954, № 11, 69—72-беттер.

Маликов К. **Эл ырчысы — Алымкул.** (А. Үсөнбаевдин туулган күнүнө 60 жыл толушуна карата). — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 16-ноябрь.

Эл ырчысы Алымкул (Төкмө) — Китепте: Алымкул Үсөнбаев. Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 5—14-беттер.

Сулайманов Д. **«Кожожаш» жөнүндө сөз.** — Китепте: Үсөнбаев А. Кожожаш. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 3—12-беттер.

Мусаев С., Таштемиров Ж. **Кыргыз адабияты.** Орто мектептин 9-классы үчүн окуу китеби, үчүнчү басылыш. (Алымкул Үсөнбаев) Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957. 196—215-беттер.

Мусаев С. **Улуу акындын татыктуу окуучусу.** (Кыргыз искусствосу менен адабиятынын Москвадагы декадасы). — «Советтик Кыргызстан», 1958, 4-октябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 23—24-беттер.

Токтобаева Р. **«Кыргызстандын адабияты».** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, 1958. 30—32-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын Био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 420—426-беттер.

Байкожоев С. **Алымкул Үсөнбаев.** Фрунзе, изд. Академии наук Кирг. ССР. 1962. 77 бет.

Алымкул Үсөнбаев. (Некролог) — «Советтик Кыргызстан», 1963, 3-август. — «Ленинчил жаш», 1963, 4-август.

Айтматов Ч. **Эми ойлосом...** Рыскулов М. Кош ага! — Кийизбаева С. Эч качан унутулбайт. (Алымкул Үсөнбаев жөнүндө) — «Советтик Кыргызстан», 1963, 4-август.

Алымкул Үсөнбаев менен коштошуу. — «Советтик Кыргызстан», 1963, 6-август.

Үмөталиев Т. **Кош, булбул!** (Ыр) (Алымкул Үсөнбаев жөнүндө) — «Советтик Кыргызстан», 1963, 6-август.

Байкожоев С. **Эл таалайынын жарчысы.** (Бүгүн Алымкулдун 70 жашка чыккан күнү) — «Советтик Кыргызстан», 1964, 29-август.

Алагушев Б. **Төкмө.** (Алымкул Үсөнбаевдин туулган күнүнө 70 жыл толушуна карата) — «Ленинчил жаш», 1964, 30-август.

Ибраимов К. **Акынды эл эскерет.** (А. Үсөнбаевдин туулган күнүнө 70 жыл толду). — «Мугалимдер газетасы», 1964, 1-сентябрь.

Маликов К. **Эл ырчысынын 70 жылдыгы.** (Алымкул Үсөнбаев жөнүндө) — «Ала-Тоо», 1964, № 9, 117—119-беттер.

Байкожоев С. **Төкмө акын.** Китепте: Алымкул Үсөнбаев. Тандалган чыгармалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, Фрунзе, 1965. 3—16-беттер.

Эралиев С. **Атактуу төкмө.** (Алымкул Үсөнбаевдин туулганына 80 жыл толду). — «Ала-Тоо», 1974, № 11, 87—90-беттер.

Турсуналиев Э. **Алымкулга учурашканым.** Алымкул Үсөнбаевдин туулган күнүнүн 80 жылдыгына карата. — «Кыргызстан маданияты», 1974, 19-декабрь.

Тыныбеков Т. **Эл ырчысы.** Кыргыз ССРинин эл акыны Алымкул Үсөнбаевдин туулганына 80 жыл толушуна карата. — «Ленинчил жаш», 1974, 19-декабрь.

Байкожоев С. **Төкмө акын.** (А. Үсөнбаевдин туулганына 80 жыл толушуна карата) — «Советтик Кыргызстан», 1974, 20-декабрь.

Мамбеталиев А. **Эл булбулу.** А. Үсөнбаевдин туулган күнүнө 80 жыл. — «Мугалимдер газетасы», 1974. 20-декабрь.

Үмөталиев Т. **Сенин ырың унутулбайт, Алымкул.** (Алымкул Үсөнбаевдин туулган күнүнө 80 жыл толду). — «Советтик Кыргызстан», 1974, 20-декабрь.

Орус тилинде

Токтогулдун чыгармачылык мурасчылары. Калык Акиев жана Алымкул Үсөнбаев. — «Советская Киргизия», 1938, 12-май.

Маликов К. **Акын Үсөнбаев.** — «Советская Киргизия», 1938, 5-июль.

Виниников В. **Акын.** — Китепте: Советтик Кыргызстандын искусствосу, М.—Л., «Искусство», 1939, 52—60-беттер.

Маликов К. **Эл акыны.** (Кыргыз искусствосу менен адабиятынын Москвадагы декадасы) — «Известия», 1939, 16-май.

Привалов Р. **Ант.** — «Советская Киргизия», 1942, 10-февраль.

Эшмамбетов К. **Кыргыздын эл акыны.** — «Советская Киргизия», 1945, 6-июль.

Крашенникова З. **Алымкул.** — «Советская Киргизия», 1947. 31-январь.

Кулиев К. **Ырдын өмүрү.** — «Советская Киргизия», 1954. 16-ноябрь.

Даронян С. **Алымкулдун ырлары.** — «Советская Киргизия», 1954. 28-декабрь.

Богданова М. **Алымкул Үсөнбаев.** — Китепте: Үсөнбаев А. Менин жерим. М., «Гослитиздат», 1954. 3—7-беттер.

Кулиев К. **Акындын жолу** — «Кыргызстан», 1954, № 3, (21), 85—88-беттер.

Үсөнбаев Алымкул. — Китепте: Большая Советская энциклопедия. изд 2-е т. 44 (1956), 350—351-беттер.

Алымкул Үсөнбаев (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада

болo турган декадасынын катышуучусу).— «Советская Киргизия», 1958, 8-июнь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, 1958. 38—40-беттер.

Лосев Д .С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, 1958. 38—40-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Айтиев Г. **Жандуу белгилер.**— «Советская Киргизия», 1963, 4-август.

Бөлөбалаев О. **Досума.**— «Советская Киргизия», 1963, 4-август.

Дядюченко Л. **...Кайра жашоо** — «Советская Киргизия», 1963, 4-август.

Дөгдуров М. **Зор талант.**— «Советская Киргизия», 1963, 6-август.

Сергеев Д. **Шыктуу акын.**— «Советская Киргизия», 1963, 6-август.

Акын менен коштошуу.— «Советская Киргизия», 1963, 6-август.

Алымкул Үсөнбаев. (Некролог).— «Советская Киргизия», 1963, 6-август.

Алымкул Үсөнбаев. (Некролог). — «Литературная газета», 1963, 8-август.

Александров П. **Элдик ырчы.** (Алымкул Үсөнбаевдин туулган күнүнө 70 жыл толушуна карата).— «Советская Киргизия», 1964, 29-август.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 557—562-беттер.

СЕРГЕЙ ФИКСИН

Көп жылдан бери советтик Кыргызстанда жашап, кыргыз жазуучуларынын чыгармаларын орус тилине которууга көп эмгек сиңирген акын Сергей Андреевич Фиксин 1907-жылы 20-июлда Смоленск шаарында туруучу кызматчынын үй-бүлөсүндө туулган. Сергей Смоленскидеги шаардык башталгыч мектепти бүтүргөн. Ал адегенде кирпич заводунда жумушчу, жүк ташыгыч болуп иштеген. 1928-жылы орто билимге ээ болуп Кыргызстанга келет. 1931—1932-жылдарда «Советская Киргизия» газетасынын редакциясында кызмат кылат. 1932—1941-жылдарда кайрадан туулган жерине барып, журналисттик кызмат аткарат. Ал эми Ата Мекендик Улуу согуш мезгилинде Фиксин Батыш жана Закавказье фронтторунда кабарчы болуп иштеген. Ал кезде анын ырлары «Комсомольская правда», «Боец РККА», «Боевой товарищ» газетасында басылып турган.

1945-жылы согуштан кайткандан кийин С. Фиксин Кыргызстанга кайра келип, 1952-жылга чейин «Советская Киргизия», «Комсомолец Киргизии» газеталарында иштейт. 1952-жылы Кыргызстан жазуучулар Союзуна өтүп, орус секциясынын бюросунун башчысы болуп иштейт. Азыр «Литературный Киргизстан» журналында эмгектенүүдө. Сергей Фиксин 1949-жылдан бери СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Сергей Фиксин он сегиз жашка толгондо, анын ыры биринчи жолу Смоленскидеги «Юный товарищ» деген жаштар газетасында 1925-жылы басылып чыгат. 1932-жылы Ржев шаарында «Алдыңкы пост» аттуу ырлар жыйнагын чыгарат.

Улуу Ата Мекендик согуштун алдында Смоленск шаарында «Таң», «Эркин дем алыш» аттуу ырлар жыйнактары, А. Твардовский, Н. Рыленков менен бирдикте жазылган «Жыргал турмуш жөнүндөгү ырлар» аттуу ырлар жыйнагы басылды.

С. Фиксиндин котормосу менен М. Борбугуловдун «Ачуу дары» аттуу тамсилдер жыйнагы, К. Маликовдун «Ат коюу», А. Осмоновдун «Жеңишбек» поэмасы, Т. Үмөталиевдин, К. Акаевдин жана башка кыргыз акындарынын көп ырлары орус тилинде чыгып, союздук масштабга таралды.

Адабиятка сиңирген эмгеги үчүн «Ардак белгиси» ордени, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган. Ага «Кыргыз ССРинин маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген наам берилген.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Ржев. Алдыңкы пост. 1952. 69 бет.

Таң. Смоленск. Смолгиз, 1938. 72 бет.

Баатыр. Смоленск, Смолгиз, 1940. 8 бет.

Жеңил дем алуу. Смоленск, Смолгиз, 1940. 48 бет.

Баатыр. Челябинск, Огиз, 1942. 15 бет.

Бир туугандык өлкө. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 108 бет.

Биз тынчтыкты сүйгөн адамдарбыз. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 56 бет.

Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 76 бет.

Жашыл майрам. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 31 бет.

Кыргызстан жөнүндө сөз. Ырлар жана поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 107 бет.

Нөшөр. (Ырлар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1964. 92 бет.

Талаа почтасы эмне дейт. (Ырлар). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 66 бет.

Ракета жана арча. (Ырлар). М., «Советский писатель», 1961. 94 бет.

Жүрөккө жагымдуу эки край. (Ырлар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 256 бет.

Суу жайпатчу зона. Ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 78 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Маликов К. Ат коюу. Поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 19-бет.

Борбугулов М. Ачуу дары. Тамсилдер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 62 бет.

Касымбеков Т. Алымкан. (Тарыхый драма). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 114 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Жаш жазуучулар менен орус тилинде жогорку деңгээлде иштөө.— «Советская Киргизия», 1948, 17-январь.

Жөнөкөй эмгекчилер жөнүндө ыр.— «Комсомолец Киргизии», 1950, 30-апрель.

Талапты арттыруу — жаш авторлордун ырлары жөнүндө.— «Киргизстан», 1955, № 5, 69—73-беттер.

Жаш жазуучуларды өстүрүп тарбиялоо керек. (Жазуучулар союзунун пленумуна карата) — «Советская Киргизия», 1955, 8-декабрь.

Жолуң ачылсын.— «Литературный Киргизстан», 1957, № 6, 97-бетте.

Жазуучу деген наам көп нерсеге милдеттендирет.— «Советская Киргизия», 1961, 29-июнь.

Тебердилик жердеш. (Карачай акыны Н. Хубиев жөнүндө) — «Литературный Киргизстан», 1962, № 1, 45-беттер.

Чындыкка ишенүү.— «Литературный Киргизстан», 1962, № 2, 74-беттер.

Жакын жана алыс. (В. Рождественский жана Н. Удалов жөнүндө) — «Советская Киргизия», 1962, 11-сентябрь.

Поэзиядагы жаңылык.— «Советская Киргизия», 1962, 18-декабрь.

Биздин мезгилдин катардагы адамы.— «Литературный Киргизстан», 1963, № 1, 33—35-беттер.

Эл жөнүндө жана эл үчүн жазуу.— «Советская Киргизия», 1963, 23-ноябрь.

Кыргыз досум жөнүндө сөз. (О. Орозалиев жөнүндө) — «Советская Киргизия», 1963, 5-декабрь.

«Литературный Киргизстан» 1956-жыл. (Журналдын жооптуу секретары акын Сергей Фиксин менен анкета) — «Ленинский путь». 1964, 21-ноябрь.

Кыргыз макал-ылакабы.— «Советская Киргизия», 1965, 28-ноябрь.

Сүйгөндүгү үчүн сүйүү. (Карачай акыны Н. Хубиевдин чыгармачылыгы жөнүндө) — «Комсомолец Киргизии», 1966, 27-март.

Жүрөккө сүйүктүү эки край.— «Дружба народов», 1965, № 2, 185—186-беттер.

Таланттуу котормочу. (О. Орозбаевдин 50 жашка толушуна карата) — «Советская Киргизия», 1970, 20-ноябрь.

Неберелер менен бир укукта.— «Мугалимдер газетасы», 1972, 20-май.

Достордун поэзиясы. (Орус акындары Кыргызстан жөнүндө) — «Мугалимдер газетасы», 1972, 3-июнь.

Республикабыздагы биринчи орус жазуучулары.— «Литературный Киргизстан», 1972, № 4, 98—101-беттер.

Акындын биринчи мейкини. (А. Т. Твардовскийди эскерүү) «Литературный Киргизстан», 1972, № 5, 114—123-беттер.

Акындын биринчи мейкиндиги. (Александр Твардовскийди эскерүү).— «Литературный Киргизстан», 1973, № 1, 102—112-беттер.

Каламды найза кылуу. (Улуу Ата Мекендик согуш мезгилинде кыргызстандагы орус жазуучуларынын чыгармачылыгы жөнүндө).— «Мугалимдер газетасы», 1973, 9-май.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Осин Д. Чабуул. Смоленск, 1933, № 4, 54—55-беттер.

Берг Л. Областтык акындардын ырлары.— Лит. обозрение, 1938, № 24, 37—41-беттер.

Златова Е. Тумансыз дүйнө.— «Новый мир», 1941, № 3, 247—248-беттер.

Чепелева С. **Жеңил дем алуу.**— «Комсомольская Правда», 1941, 1-апрель.

Велиховская Е. «Литературная газета», 1946, 6-апрель.

Чекменев Н. **Бир тууган өлкө.**— «Советская Киргизия», 1951, 21-февраль.

Кулиев К. **Тынчтыкты сүйгөн адамдар жөнүндөгү ырлар.**— «Советская Киргизия», 1954, 27-февраль.

Буранов Т. **Чыгармачылык издөөнү арттыруу.** Сергей Фиксиндин ырлары жөнүндө пикирлер.— «Советская Киргизия», 1955, 5-июнь.

Рудов М. **Балдарды сүйгөндүк менен.**— «Лит. Киргизстан», 1957, № 2, 123—124-беттер.

Рудов М. **Чыгармачылык өсүш.** «Комсомолец Киргизии», 1957, 1-сентябрь.

Сальников А. **Күжүрмөн поэзия.** (С. А. Фиксиндин туулган күнүнө 50 жыл толушуна карата) — «Советская Киргизия», 1957, 10-сентябрь.

Сергей Фиксин. Сергей Фиксин 50 жышта — «Советская Киргизия», 1958, 30-август.

Осин Д. **Достук ырлар.**— «Литературная газета», 1958, 21-октябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстандын жазуучулары.** (Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 103—104-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **«Кыргызстандын адабияты».** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, 1958. 129—131-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Зарецкий Ф. **Кыргызстан жөнүндө сөз.**— «Комсомолец Киргизии», 1959, 22-февраль.

Курганов В. **Жакшы жана ак ниет.** «Советская Киргизия», 1959, 10-январь.

Трофимов И. Т. **Смоленщиндын жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Смоленск, Смолгиз, 1959. 190—194-беттер.

Жирков А. **Достук сөз.** (С. Фиксиндин поэзиясы жөнүндө) — «Советская Киргизия», 1962, 10-апрель.

Брудный Д. **Жүрөккө жагымдуу эки край.** (С. Фиксиндин ырлар жыйнагы жөнүндө) — «Советская Киргизия», 1965, 25-март.

Ленков В. Рябиновые мейкиндик — арчалуу край.— «Комсомолец Киргизии», 1967, 25-апрель.

Жирков А. **Алыскы жана жакынкы край.**— Китепте: Жирков. А Поэзия өмүрү. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967, 72—90-беттер.

Рудов М. **Кыргызстан жөнүндө сөз.**— «Советская Киргизия», 1968, 20-октябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1969. 563—567-беттер.

Зарецкий Ф. **Поэзиянын булагы.**— «Комсомолец Киргизии», 1970, 17-февраль.

Хлыпенко Г. **Жашыл жана алтын край.**—«Ысык-Көл правдасы», 1971, 30-сентябрь.

Кыргыз тилинде

Сергей Фиксин 50 жашта.— «Ала-Тоо», 1957, № 9, 115-беттер.

Сергей Фиксин. (Декаданын катышуучусу өзү жөнүндө айтат) — «Ала-Тоо», 1958, № 9, 95-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 94—95-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1962, 427—431-беттер.

С. Фиксин 60 жашта.— «Советтик Кыргызстан», 1967, 2-сентябрь.

Султаналиев Ж. **Торгой таңшый берсин.**— «Кыргызстан маданияты», 1969, 15-октябрь.

НИКОЛАЙ ЧЕКМЕНЕВ

(1905—1961)

Кыргызстанда иштеген белгилүү орус жазуучусу Николай Симонович Чекменев 1905-жылы мурдагы Самара областындагы Раевка кыштагында орто чарба дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. Н. Чекменевдун атасы Симон Лукьянович 1907-жылы алты баласы менен Жети-Сууга көчөт. Пишпекте Николайдын атасы почтальон болуп иштейт. 1909-жылы Раевка селосуна кайра көчүп кетишет. 1911-жылы Чекменевдун үй-бүлөсү Ошко; 1920-жылы күзүндө Пишпекке келишип, Н. Чекменев Фрунзедеги сүрөт студиясында окуйт. 1923-жылы Ташкент шаарында иштеп, «Туркестанская правда» газетасына биринчи ырын чыгарат. 1924-жылы Пишпекке кайра келип, шаардык кинотеатрга адегенде кассир, анан директор болуп иштейт. 1925-жылы комсомолго өтөт. 1924-жылы Н. Чекменев, Кыргызстан автономиялуу областы түзүлгөндөн кийин, анда чыга баштаган «Крестьянский путь» газетасы менен байланышып, ырларды, аңгемелерди жаза баштайт. 1929-жылы ал «Койчу Садык», 1931-жылы «Сектанттар» деген повестин жазат.

Н. Чекменев 30-жылдарда «Советская Киргизия» газетасында адабий кызматкер болуп иштейт. Кыргыз жазуучуларынын чыгармаларын орус тилине которууда көп иштеди. Мисалы, 1931—1936-жылдарда ал «Октябрдын жемиши» аттуу ырлар жыйнакты жана Жоомарт Бөкенбаевдин «Алтын кыз» поэмасын которгон. 1940-жылы Н. Чекменев «Комета» повестин жарыкка чыгарат. Улуу Ата Мекендик согуштун жылдарында жазуучу Советтик Армиянын катарында командир, андан кийин дивизиялык газетанын адабий кызматкери болуп иштейт. Фашисттерге каршы күрөштө катышкандыгы үчүн Н. Чекменев «Кызыл Жылдыз», «Ардак белгиси» ордендери, «Варшаваны алгандыгы үчүн», «Берлинди алгандыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

1946-жылдан баштап, Н. Чекменев Кыргызстан жазуучулар Союзунда орус секциясынын бюросунун председатели жана «Кыргызстан» альманахынын жооптуу редактору болуп иштейт. 1951-жылы ал КПССтин мүчөлүгүнө өтөт. 1940-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү болгон.

1950-жылы аның Тянь-Шандын малчылары жөнүндөгү «Жашыл тилке» деген повести басмадан чыгат.

1934-жылы «Военком ушундай чечти» деген романдын биринчи фрагменти жарык көрөт. Н. Чекменевдин мындан башка «Пишпек 1918-жылда», «Жети-Суу» аттуу романдары бар.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Койчу Садык. Повесть. М.—Л., Гос. изд. 1929. 64 бет.

Сектанттар. Повесть. М.—Л., ГИХЛ, 1931. 115 бет.

Жашыл тилке. Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 167.

Пишпек 1918-жылда. Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 184 бет.

Жети-Суу. Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 382 бет.

Комета. Повесттер жана аңгемелер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 235 бет.

Жети-Суу. Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 412 бет.

Бурганак. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 68 бет.

Жети-Суу. Трилогия. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 772 бет.

Жети-Суу. Трилогия. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 772 бет.

Жети-Суу. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 280 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Бөкөнбаев Ж. Алтын кыз. Поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1936. 39 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Орус тилинде

Кубанычбек Маликов.— «Советская Киргизия», 1939, 18-апрель.

Демилгечилер.— «Советская Киргизия», 1946, 25-декабрь.

Унутулгус кездешүү.— «Казакстан», 1950, кн. 23, 121—124-беттер.

Патриот акын.— «Советская Киргизия», 1950, 15-декабрь. (Т. Уметалиев менен бирге)

Дайыма тирүү. (Гоголь жана кыргыз жазуучуларынын чыгармалары)— «Советская Киргизия», 1952, 4-март.

Бир совхоздо.— «Киргизстан», кн. 1, (13). 1952, 116—120-беттер.

Касымалы Баялинов.— «Комсомолец Киргизии», 1952, 10-июнь.

Образдын жаралышы — «Киргизстан», 1953, № 3, 95—102-беттер.

Майда аңгемелер жөнүндө.— «Киргизстан», 1954, № 2, (20), 103—105-беттер.

Кыргыз адабиятындагы аңгемелер.— «Советская Киргизия», 1954, 11-сентябрь.

Орто-Токойду куруучулар.— «Советская Киргизия», 1955, 17-апрель.

Балык кармоо.— «Советская Киргизия», 1954, 9-май.

Жаңы буудай.— «Советская Киргизия», 1955, 9-сентябрь.

Кыргыз тилинде

Патриот акын.— «Кызыл Кыргызстан», 15-декабрь. (Т. Уметалиев менен бирге).

В. Гоголь жана кыргыз адабияты.— «Советтик Кыргызстан», 1952, № 2, 30—34-беттер.— «Ленинчил жаш», 1952, 5-март.

Гоголь жана кыргыз адабияты.— «Жаш ленинчи», 1952, № 3, 5—6-беттер.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Орус тилинде

Тверский И. (Сектанттар повестине рецензия).— Октябрь. 1932, № 5—6, 259—260-беттер.

Зеленев В. **Чындыкка каршы.**— «Комсомолец Киргизии», 1951, 25-февраль.

Медовой Б. **Жашыл тилке.**— «Советская Киргизия», 1951, 11-апрель.

Гришин П. Масадыков О. **Чындыкка жана көркөмдүккө каршы.**— «Советская Киргизия», 1952, 31-октябрь.

Аксаков М. **Жогорку идеялуу чыгарма жаратуу үчүн.** (Н. Чекменевдун «1928-жылда» деген романын талкуулоонун жыйынтыгына карата) — «Советская Киргизия», 1952, 28-декабрь.

Янчник Е. О. **Тилдин одонолугу жөнүндө.**— «Звезда Востока», 1952, № 12, 105—111-беттер.

Войнберг И., Морозов О. **Романбы же хроникабы?** (Н. Чекменевдун «Жети-Суу» романы жөнүндө) — «Киргизстан», 1955, № 1, 64, 76-беттер.

Уметов Ж. **Н. Чекменевдун «Жети-Суу» романы жөнүндө.**— «Труды ин-та истории (АН Киргиз. ССР) 1956, вып. 2. 97—108-беттер.

Байжиев М. **Жазуучу Н. Чекменевго менин кенешим.**— «Лит. Киргизстан», 1957, № 2, 125—128-беттер.

Вожейко В. **Жазуучунун ийгилиги жана кемчилиги.**— «Советская «Киргизия», 1957, 17-март.

Морозов О. Д. **Чекменев Николай Симонович.** Библиографиялык справочник. Фрунзе, 1957, 14-бетте.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 79—81-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **«Кыргызстандын адабияты».** Библиографиялык справочник. Фрунзе, 1958, 125—128-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Николай Симонович Чекменев. (Некролог) — «Советская Киргизия», 1961, 23-ноябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 568—571-беттер.

Вакуленко В. Я. **«Жети-Суу» романы жөнүндө.** «Ала-Тоо», № 12.

Кыргыз тилинде

Николай Чекменов.— «Ала-Тоо», 1958, № 9, 99 бет (Декаданын катышуучусу өзүнүн даярдыгы жөнүндө).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 69—71-беттер.

Николай Симонович Чекменев. (Некролог) — «Советтик Кыргызстан», 1961, 23-ноябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 432—436-беттер.

АБДЫКАЛЫК ЧОРОБАЕВ

Карыя акын, Тоголок Молдонун шакирти Абдыкалык Чоробаев 1896-жылы азыркы Нарын областынын Ак-Талаа районундагы Куртка деген жерде кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. Абдыкалык 14 жашка чейин ата тарбиясында чоңоюп, айыл-кыштактагы дин молдолорунан окуп, катсабатын жойгон.

1914-жылы Анжиян шаарындагы диндик медреседен алты ай окуп, ал окуудан турмуштун жетишсиздигинен кайра келип, Тогуз-Торо аймагындагы өзбек көпөстөрүнө жалданып күн өткөрүүгө мажбур болот. Ошол жылдары ыр жазууга кызыга баштайт. Улуу акын Тоголок Молдо менен адабияттык пикир алмашууну, элге ар түрдүү ырларды таратууга умтулат.

1917-жылы Октябрь революциясын ал Тогуз-Тородо тосуп алып, туулуп-өскөн жери Курткага келип, 1920-жылга чейин дыйканчылык кесип кылат.

1920-жылы Ташкенттеги мугалимдердин алты айлык даярдоо курсун бүтүп келип, 1925-жылга чейин башталгыч мектептерде мугалим болуп иштейт. 1925-жылдан 1939-жылга дейре райондук, айылдык советтик аппаратта иштейт.

1940-жылдан баштап, республикалык, райондук газета, журналдарга А. Чоробаевдин ырлары чыга баштайт. Ошол эле жылы СССР жазуучулар Союзуна мүчөлүккө алынат. Кыргыз ССРинин Илимдер Академиясынын тил, адабият, тарых институту уюштурган этнографиялык экспедицияга кошулуп, көп эмгектер сиңирет, кыргыз фольклорун жыйнап, фондуга тапшырат. Токтогул жөнүндө да көп материал жыйнайт.

1956-жылы «Жаңыл Мырза» деген китеби жарык көрдү. 1958-жылы балдар үчүн «Мышык баяны» деген китепчеси декадага арналып, Кыргызокуупедмамбастан жарыкка чыкты. 1959-жылы «Тайлак баатыр» аттуу көлөмдүү поэмасы жарыяланды. А. Чоробаев «1941—1945-жылдардагы Ата Мекендик

Улуу согуштагы каармандык эмгеги үчүн» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жаңыл мырза. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 224 бет.

Мышык баяны. Легенда. Тестиер балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 22 бет.

Тайлак баатыр. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 115 бет.

Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 86 бет.

Жети баатырдын өлүмү. Поэма. Мектеп жашындагы балдар үчүн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 43 бет.

Жаңыл мырза. (Поэма). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1966. 216 бет.

Алп тобок. (Уламыштар). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1970. 54 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Токтогул жана Тоголок Молдо.— «Ленинчил жаш», 1940, 26-ноябрь.

Эстелик. (Тоголок Молдо) — «Кызыл Кыргызстан», 1952, 4-январь.

Улуу акын.— Китепте: Токтогулдун замандаштарынын эскермелери. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 46—50-беттер.

Менин окутуучум. (Тоголок Молдо).— Китепте: Тоголок Молдо жөнүндө эстеликтер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 14—16-беттер.

Тоголок Молдо жөнүндө.— «Тянь-Шань правдасы», 1960, 18-май.

Байымбеттин бир ыры.— «Тянь-Шань правдасы», 1960, 1-июнь.

Балдар жөнүндө Байымбеттин эмгеги.— «Кыргызстан пионери», 1960, 15-июнь.

Устатым. (Тоголок Молдо).— «Ала-Тоо», 1960, 7—9-беттер.

Партия берген үйүмдө. (Өз турмушу жөнүндө) — «Ленинчил жаш», 1961, 7-ноябрь.

Дайым эскерем. (Калык Акиев жөнүндө) — «Ленинчил жаш», 1964, 10-июль.

Токтогул эл оозунда.— «Советтик Кыргызстан», 1964, 16-сентябрь.

Жолугушуулардан. (Токтогул жөнүндө).— «Ала-Тоо», 1965, № 6, 81—83-беттер.

Токтогул жөнүндө (Эл казынасынан).— «Нарын правдасы», 1972, 19-январь.

Калык жөнүндө эскермелер. (Калык Акиев жөнүндө) — «Нарын правдасы», 1973, 18-декабрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Абдыкалык Чоробаев. (Туулган күнүнө алтымыш жыл).— «Ала-Тоо», 1956, № 12, 70—71-беттер.

Бейшеналиев Ш. **Ырчы Абдыкалык.**— «Советтик Кыргызстан», 1956, 14-ноябрь.— «Тянь-Шань правдасы», 1956, 23-ноябрь.

Абдыкалык Чоробаевдин юбилейи. (Туулганына 60 жыл) — «Тянь-Шань правдасы», 1956, 23-ноябрь.

Шүкүрбеков Р. **Карыя акын.** (Абдыкалык Чоробаевдин юбилейине карата).— «Ленинчил жаш», 1956, 16-ноябрь.

Сулайманов Д. **Абдыкалык Чоробаев.** Китепте: — «Советтик Кыргызстан адабияты». Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 399—406-беттер.

Белобалаев О. **Абдыкалык Чоробаев жөнүндө бир-эки ооз сөз.**— «Ала-Тоо», 1966, № 6, 155—156-беттер.

Карыя акын (Абдыкалык Чоробаев 70 жашта) — «Ала-Тоо», 1966, № 8, 153—154-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 134—135-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, 1958. 37—38-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 437—439-беттер.

Абдыраимов Ж. **Биздин юбиляр.** (А. Чоробаевге 70 жыл) — «Жаш Ленинчи», 1966, № 8, 26—27-беттер.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 148—149-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 573—575-беттер.

Маликов К. **Тянь-Шандын көрүнүктүү акыны.** (Абдыкалык Чоробаев.— «Советская Киргизия», 1966, 4-август.

ТОКТОНАЛЫ ШАБДАНБАЕВ

Белгилүү төкмө ырчы, Кыргыз ССРинин эл артисти Токтоналы Шабданбаев 1896-жылы азыркы Кант районуна караштуу Жайылма кыштагында туулган.

Т. Шабданбаев 1917-жылга дейре ата-энесинин тарбиясында болуп, 1918-жылдан баштап 1921-жылга дейре басмачыларга каршы уюштурулган ыктыярдуу отрядда кызмат кылган.

1936-жылдан баштап Токтогул Сатылганов атындагы Кыргызстан Мамлекеттик филармониясынын солисти болуп иштеген. Төкмө акындын чыгармачылык иши 1921-жылы башталат. Ал күндөлүк турмуштан алып, ыр чыгарып, комузга кошуп черткен.

1949-жылы Т. Шабданбаевдин «Жеңиш ыры» деген биринчи ырлар жыйнагы, 1954-жылы «Өчпөс нур» деген жаңы ырлар жыйнагы чыккан. Т. Шабданбаевдин Ы. Боронchиев менен бирдиктеги, элдин күндөлүк турмушу, иши жөнүндөгү айтышы чоң мааниге ээ.

Кыргыз искусствосу менен адабиятына сиңирген эмгеги үчүн Т. Шабданбаев «Эмгек Кызыл Туу» ордени жана «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жеңиш ырлары. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 68 бет.

Өчпөс нур. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 80 бет.

Көргөнүм. Ырлар жана айтыштар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 131 беттер.

Айтыштар. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 132 бет.

Алтын дарбаза. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 203 бет.

Тандалмалуу чыгармалар. (Ырлар, айтыштар, поэмалар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 106 бет.

Мекенимди даңктаймын. Эскерүүлөр жана ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 266-бет.

Орус тилинде

Алтын дарбаза. Ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 165 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧАГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Шүкүрбеков Р. **Эл акындарынын дагы бир өкүлү.** (Т. Шабданбаев 60 жашта) — «Ленинчил жаш», 1957, 27-февраль.

Күмүшалиев К. **Эки акын.** (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвадагы декадасына карата).— «Советтик Кыргызстан», 1958, 13-июль.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 142-бет.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 440—441-беттер.

Шимеев С. **Токтоналы Шабданбаев.**— Китепте: Шабданбаев Т. Алтын дарбаза. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 3—9-беттер.

Акын-жазуучу.— «Ала-Тоо», 1965, № 9, 98—99-беттер.

Эл ырчысы. (Т. Шабданбаевдин туулган күнүнө 70 жыл) — «Ала-Тоо», 1965, № 9, 102—103-беттер.

Момунова Г. **Таалайлуу элдин жарчысы.** (Ырчы Т. Шабданбаевдин 70 жашка толушуна карата) — «Советтик Кыргызстан», 1965, 19-октябрь.

Мамыров М. **Турмуш ырчысы.** Токтоналы Шабданбаев 70 жашка толду).— «Ленинчил жаш», 1965, 20-октябрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 156—167-беттер.

Жакишев У. **Токтоналы Шабданбаев.** (Эл артисти Т. Шабданбаев 70 жашка толушуна карата) — «Советская Киргизия», 1965, 25-сентябрь.

Жирков А. **Акындын биринчи китеби.**— «Советская Киргизия», 1969. 12-июнь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 576—577-беттер.

ЫСАК ШАЙБЕКОВ

(1880—1957)

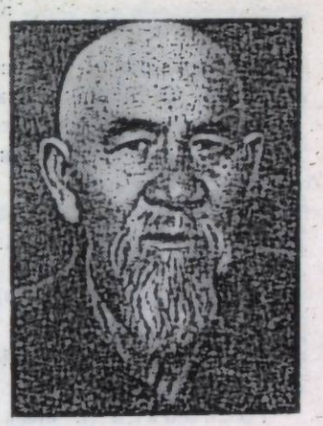

Атактуу акын Ысак Шайбеков 1880-жылы Пишпек уездиндеги Чон-Кемин айлында туулган. Ысак алты жашка чыкканда атасы өлүп, жаш кезинен жарды туугандары менен ар кимдин аштыгын айдап, орогун оруп күн көрүшөт.

1900-жылы жыйырма жашка чыкканда Токмокко келип, Фазылбай дегендин үйүндө туруп окуй баштайт. Окууга акча төлөй албагандыктан мугалимдин ар түрдүү кызматтарын иштейт. Ошентип жүрүп кат таанып алат. Айыл арасында кат жазып, ырдап, жомок айтып, эсепчи боло калып жан багып жүрөт.

1916-жылдагы үркүндө эл менен бирге бөтөн жерге барып, кайра келет. Октябрь революциясынын жеңишин ачарчылыкта тентип жүрүп Таластан угат. 1918-жылдын башында Пишпекке келип, түзүлүп жаткан жаңы бийликти өз көзү менен көрөт. Пролетарлаттардын демократтык союзу деген жаңы уюмга өтөт, тапшырмаларын аткарат. Ошол жылы Алма-Атада чакырылган Жети-Суу областынын биринчи Советтер съездине Пишпек уездинен делегат болуп катышат. Съездде большевиктер менен меньшевиктердин талаш-тартыштарын көрүп, большевиктердин тууралыгын биротоло түшүнөт.

Ы. Шайбеков ошондон тартып барлык күчүн коомдук ишке жумшайт. 1920-жылы Нарын уездик ревкомдо иштеп турганда, эсерлер көтөрүлүшүн басуу операциясына катышат. 1923—1924-жылдары Быстровка волосунун председатели болуп иштейт. Анан чарба, кооперация кызматтарында жүрүп, ыр жазууга киришет. Кийин СССР жазуучулар Союзуна өтүп, чыгармачылыгын улантат. Ысактын «Кайран эл», «Азган эл» аттуу чыгармалары эски жана жаңы турмушту таасын сүрөттөйт.

Ысак Шайбеков «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ысактын ырлары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1936. 17 бет.

Кайран эл. Кемин капчыгайы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940. 29 бет.

Ырлар жыйнагы. Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1940, 32 бет.

Ысактын ырлары. (Кириш сөзү. А. Токомбаевдики). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 63 бет.

Жазгыч акындар. Фрунзе, изд. АН Кирг. ССР, 1956. 23—56-беттер.

Кайран эл. (Ырлар жыйнагы) Фрунзе «Кыргызстан» 1975-ж.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Токомбаев А. **Ысак Шайбеков жана анын чыгармалары** — Китепте: **Ысактын ырлары.** (А. Токомбаевдин башкы сөзү жана редакциясы астында), Фрунзе, Кыргызмамбас, 1936. 7—21-беттер.

Таштемиров Ж. **Карыя акындын ырлары.**— «Кызыл Кыргызстан», 1955, 11-сентябрь.

Токомбаев А. **Карыя акын.** (Шайбеков Ысактын 75 жылдыгына карата) — «Кызыл Кыргызстан», 1956, 4-январь.

Ысак Шайбеков. (Некролог) — «Советтик Кыргызстан», 1957, 24-апрель.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 31—32-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, 1958. 35—36-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик китепканасы.)

Байходжоев С. **Кириш сөз.**— Китепте: Жазгыч акындар. (Ырлар жыйнагы.) Изд. АН Кирг. ССР, 1956. 3—22-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 442—445-беттер.

Мусаев С., Таштемиров Ж., Маленов Б. **Ысак Шайбеков.** (1880—1957) — Китепте: Мусаев С., Таштемиров Ж., Маленов Б. Кыргыз адабияты. (9-класстар үчүн окуу китеби). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964. 318—326-беттер.

Байходжоев С. **Эл акынын эл эскерет.** (Ы. Шайбеков) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 29-декабрь.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 31—32-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 578—580-беттер.

ТӨЛӨН ШАМШИЕВ

Акын Төлөн Шамшиев 1913-жылы кедейдин үй-бүлөсүндө туулган. 6 жашка чыкканда атасы өлүп, энесинин колунда тарбияланат. Жокчулуктун айынан өзү да бала кезинен байларга жалданып иштеген.

1927-жылы айыл Совети аны Өзгөн шаарындагы интернатка жиберет. Интернатта эки жыл окугандан кийин Жалал-Абад педтехникумуна жиберилип, анда 1932-жылга чейин окуйт.

1932-жылы «Ленинчил жаш» газетасында иштеп, кийин «Ленинчил жаш» газетасында редактор болот.

1942—1946-жылдары Т. Шамшиев Советтик Армиянын катарында кызмат аткарат, Ата Мекендик согушта Берлинге чейин барат. 1946-жылы аскерден келип 1949-жылга чейин Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы радиокомитеттин председателинин орун басары болуп кызмат аткарат. 1949-жылдан кийин «Кызыл Кыргызстан» газетасынын бөлүм башчысы, жазуучулар Союзунун консультанты, Кыргызстан мамлекеттик басмасында, Кыргызстан мамлекеттик окуу педагогика басмасында редактор болуп кызмат аткарды.

Т. Шамшиев 1938-жылдан КПССтин, 1936-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө. Ал Кыргыз ССР Жогорку Советинин биринчи чакырылышынын депутаты болуп шайланган.

Т. Шамшиевдин чыгармачылык иши 1930-жылдан башталат. Анын ырлары «Кызыл пахтачы», «Кызыл Кыргызстан», «Ленинчил жаш» газеталарына жарыяланып турат. 1934-жылы «Отуз адыр» аттуу поэмасы китеп болуп чыккандан кийин, ал элге таанылган акындардын катарына кошулат. 1935-жылы «Жаңы заман жаштары» аттуу экинчи ырлар жыйнагы, «Жеткинчектерге» деген балдарга арналган китептери чыгат. Ошол эле жылы «Көз жаштары» аттуу түштүк кыргыз кедейлеринин турмушунан алынган 10 сүрөттүү, 4 көшөгөлүү драмасы басмадан өзүнчө китеп болуп жарыяланат.

1937-жылы «Жеңиш ыры», «Толкундар арасында» деген эки китеби жа-

рыкка чыгат. Булардан башка согушка чейин «Жүрөгүм менен», «Баатыр жөнүндө ыр» аттуу китептери жана балдарга арналган ырлар жыйнагы чыгат. Согуштан кийин Т. Шамшиевдин «Солдаттык күндөр», «Достор», «Тынчтык жана эмгек», «Үч дөбө», «Күжүрмөн жылдар» деген китептери чыкты. Анын «Ала-Тоо шаары», «Менин элимдин таалайы», «Ырлар», «Өзгөрүлгөн жер», «От ичинде» деген китептери орус тилине которулган. Ал көптөгөн ишинде да көп эмгектенди. Т. Шамшиев В. В. Маяковскийдин «Ким болсом?», С. Айнинин «Бухара» романын жана башкаларды которгон.

Төлөн Шамшиев «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «Берлинди алгандыгы үчүн» жана «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңиштүү аяктаганына XX жыл», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «1941—1945-жылдардагы согуштун жеңишине 25 жыл», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин отуз жылдыгы» медалдары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Отуз-Адыр. Поэма жана ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1934. 48 бет.

Жаңы заман жаштары. Ырлар жыйнагы. 2. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 58 бет.

Жеткинчектерге. Мектеп балдары үчүн. Альманах. Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1935. 40 бет.

Көз жаштары. 10 сүрөттүү, төрт көшөгөлүү музыкалуу драма. (Түштүк кыргыз кедейлеринин эски турмушунан) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1935. 44 бет.

Көз жаштары. Он сүрөттүү, төрт көшөгөлүү драма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 75 бет.

Жеңиш ыры. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937. 66 бет.

Толкундар арасында. Ырлар жыйнагы. 5-китеп. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1938. 99 бет.

Баатыр жөнүндө ыр. Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1940. 88 бет.

Балдар үчүн. Ырлар. Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1940. 57 бет.

Фронттук ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1942. 28 бет.

Солдаттык күндөр. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947. 55 бет.

Ырда достук. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 65 бет.

Тынчтык жана эмгек. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 104 бет.

Үч дөбө. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 80 бет.

Күжүрмөн жылдар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 128 бет.

Ырдасам. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 120 бет.

Белек. Аңгемелер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 102 бет.

Турмуш таасирлери. Тандалмалуу чыгармалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 202 бет.

Орус тилинде

Ала-Тоо шаары. Ырлар. М., Гослитиздат, 1939. 68 бет.

Менин элимдин таалайы. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 94 бет.

Ырлар. М., «Сов. писатель», 1957. 82 бет.

Кайра жаралган жер. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 147 бет.

Мейманда жана үйдө. Аңгемелер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 121 бет.

От ичинде. Поэма. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 84 бет.

Панфиловчулар согушта. (Аңгемелер жыйнагы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 132 бет.

Шахтёрдун уулу. (Очерктер жана аңгемелер). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 116 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Квитко Л. М. **Ворошиловго кат.** Мектепке чейинки балдар үчүн. М., Балдар басмасы, 1938. 12 бет.

Маяковский В. В. **Ким болсом?** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954. 24 бет.

Айни С. **Бухара.** (Эстеликтер). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 348 бет.

Турсун Парда. **Окутуучу.** Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 556 бет.

Тихонов Н. С. **Эр жүрөк партизан.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 38 бет.

Муса Жалил. **Тандалма чыгармалар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 319 бет. (К. Жунусов менен бирге).

Кайра жаралган жер. (Ырлар) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 147 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Акындын жолу.— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 11-ноябрь.

Паровозчу Аписа. (Очерк) — «Советтик Кыргызстан», 1951, № 10, 44—50-беттер.

Советтик өзбек акыны Гафур Гулям. (Туулганына 50 жыл толушуна карата).— «Кызыл Кыргызстан», 1953, 26-май.

Акын патриот жөнүндө эске түшүрүүлөр. (Татар акыны Муса Жалил жөнүндө) — «Советтик Кыргызстан», 1956, 8-февраль.

Күн чыгыш өлкөлөрүн аралаганда.— «Ала-Тоо», 1960, № 8, 77—86-беттер.

Унутулгус күндөр. Баатыр Панфиловчулар жөнүндө.— «Советтик Кыргызстан», 1962, 16-ноябрь.

Гвардиячылардын катарында. Фронттук эскерүүлөрдөн.— «Ала-Тоо», 1962, № 12, 90—94-беттер.

Кыйын күндө кыналган достук. (Мугалим С. И. Любимцев жөнүндө очерк) — «Ленинчил жаш», 1963, 24-май.

Эстен чыкпас элестер.— «Ленин жолу», 1963, 2-август.

Солдаттык достук. (Фронттук дептерчеден) — «Ала-Тоо», 1965, № 5, 72—76-беттер.

Элдик комузчулар.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 24-март.

Эстен чыккыс эстелик. (Жаңы заманга жарым кылым) — «Кыргызстан маданияты», 1967, 19-май.

Тарас Шевченконун «Осуяты». (Кыргызстандагы Украин адабиятынын декадасы).— «Советтик Кыргызстан», 1968, 1-октябрь.

Орус тилинде

Бир тууган жээкте.— «Советская Киргизия», 1951, 16-сентябрь.

Чаткалдагы кылмыш.— «Литературная газета», 1951, 2-октябрь.

Көркөм чыгарманын тили жөнүндө. Жазуучунун заметкалары.— «Советская Киргизия», 1952, 9-январь.

Жаңы жерде.— «Советская Киргизия», 1952, 25-декабрь.

Отуз-Адырдан жолугушуу.— «Советская Киргизия», 1954, 21-ноябрь.

Жагымдуу мелодия. (Жазуучунун блокнотунан) — «Комсомолец Киргизии», 1959, 8-май.

Афган жеринде.— «Современный восток», 1960, № 7, 36—37-беттер.

Индиянын үч шаарында.— «Современный восток», 1960, № 8, 42—44-беттер.

Кыйынчылык жылдар. (Фронттогу эстеликтер) — «Ленинский путь», 1962, 31-декабрь.

Мен кубанам сага, турмушум. (Совет өкмөтү уюшулгандан берки өзгөргөн турмушуна кубанат) — «Ленинский путь», 1963, 5-июль.

Өз жеримде.— «Мугалимдер газетасы», 1963, 14-сентябрь.

Республикабыздын жашыл музейи. (Фрунзедеги ботаника багы жөнүндө) — «Мугалимдер газетасы», 1964, 6-октябрь.

Фронттогу курбуларым. (Солдаттык блокноттон) — «Комсомолец Киргизии», 1965, 10-март.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧАГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Бейшекеев Ж. **Акындын жолу. Төлөн Шамшиев тууралу.**—«Ала-Тоо», 1938, № 1, 7—9-беттер.

Ыйманкулов К. **Баатыр жөнүндө ыр.**— «Ленинчил жаш», 1941, 16-апрель.

Шиваза Я. **Төлөндүн ырлары жөнүндө кээ бир пикирлер.**— «Советтик Кыргызстан», 1948, № 4, 65—68-беттер.

Мамбетов С. **Акын Төлөн Шамшиевдин ырлары жөнүндө.**— «Советтик Кыргызстан», 1953, № 10, 91—93-беттер.

Асаналиев К. **Эки китеп жөнүндө.**— «Ленинчил жаш», 1955, 3-июль.

Абдыкадырова Ж. «Күжүрмөн жылдар»,— «Советтик Кыргызстан», 1956, № 3, 87—89-беттер.

Төлөн Шамшиев.— «Ала-Тоо», 1958, № 8, 96-бет. (Декадага катышуучулар өзүнүн даярдыгын айтат).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 112—113-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, 1958, 85—97-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Иманалиев К. **Акын жазуучу, котормочу.** (Төлөн Шамшиевдин 50 жашка толушуна карата) — «Ленинчил жаш», 1963, 27-сентябрь.

Үметалиев Т. **Акын жана жоокер.** (Акын-жазуучу Төлөн Шамшиевдин 50 жашка толушуна карата).— «Ленин жолу», 1963, 28-сентябрь.

Жоокер акындын юбилейи. (50 жашка толушуна карата).— «Советтик Кыргызстан», 1963, 29-сентябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 446—451-беттер.

Үметалиев Т. **Эр ортону...** (Т. Шамшиевдин 50 жашка толгондугуна карата) — «Ала-Тоо», 1963, № 8, 86—87-беттер.

Бапаев Х. **Өмүрдөгү издер.** (Акын Т. Шамшиев 60 жашта) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 11-октябрь.

Орус тилинде

Евгеньев С. **Поэт-агитатор.**— «Молодая гвардия», 1939, № 10, 111—138-беттер.

Липкин С. **Кириш сөз.**— Китепте: Шамшиев Т.— «Ала-Тоо», М., 1939. 328-бет.

Пратусевич М. **Ала-Тоо шаары.**— «Лит. газета», 1939, 20-август.

Горячих В. **Төлөн Шамшиевдин ырлары.**— «Киргизстан», кн. 3. 1941. 167—181-беттер.

Бутенко Н. **Менин элимдин бактысы.**— «Комсомолец Киргизии», 1951, 12-февраль.

Дароян С. **Өткөндү кайталоо.**— «Советская Киргизия», 1958, 31-июль.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстандын адабияты.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 125—126-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, 1958, 96—98-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Михайлов Л. **Халтурага жол жок!** — «Комсомолец Киргизии», 1961, 24-март.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 581—585-беттер.

Төлөн Шамшиев 60 жашта.— «Литературный Киргизстан», 1973, № 5, 92-бет.

САЛИБАЙ

ШАТМАНОВ

Акын Салибай Шатманов 1932-жылы Ош областынын Ленин районундагы Кызыл-Жар кыштагында колхозчунун үй-бүлөсүндө туулган. С. Шатманов онунчу классты 1950-жылы Таш-Көмүр шаарындагы кыргыз орто мектебинен бүттү. Ал жылы Жаңы-Жол районунун Большевик башталгыч мектебинде мугалим болуп иштеди.

1951-жылы Жалал-Абаддагы мугалимдер институтуна кирип, аны 1953-жылы бүтүп чыкты. Институтту бүткөндөн тартып мектептерде окуу бөлүмүнүн башчысы, директор, муталим болуп 1960-жылга чейин иштеп келди.

1961—1966-жылдарда Кыргызстан мамлекеттик университетинде окуду. 1966-жылдын апрель айынан тартып «Мугалимдер газетасында» бөлүм башчысы болуп иштеп жатат. Анын биринчи ыры 1950-жылы «Болот коргон» деген ат менен мурдагы Жалал-Абад областтык «Большевиктик жол» газетасына жарыяланган. Андан бери анын ырлары республикалык газета-журналдарда үзгүлтүксүз жарыяланып келатат.

С. Шатманов 1967-жылдан бери СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү. Ал «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына» юбилейлик медалы, Кыргыз ССРинин «Эл агартуу отличниги» белгиси менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Гүл десте. (Ырлар жана поэмалар). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 127 бет.

Жер ортосу. (Ырлар). Бөбөктөр үчүн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 26 бет.

Тоо сүрөттөрү. (Ырлар). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 53 бет.

Гүлбадам. (Ырлар). Тестиер балдар үчүн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 34 бет.

Соз (Ырлар). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1968. 46 бет.

Кызыл ат минген нур жигит. (Очерк). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970, 49 бет.

Алтын топурак. (Очерк). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 54 бет.

Ата мурасы. (Ырлар). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 82 бет.

Адамдын жарыгы адамга тиет. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 58 бет.

Дан жана ыр. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1975. 78 бет.

МАКАЛАЛАРЫ ЖАНА ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

«Биринчи мугалимдеги» новаторлук.— «Мугалимдер газетасы», 1966, 11-июнь.

Өрт кечкен өмүр.—«Ала-Тоо», № 11, 1966, 117—123-беттер.

Н. М. Карамзин. Туулган күнүнө 200 жыл толушуна карата).— «Ленинчил жаш», 1966, 11-декабрь.

Танабай — биздин доордун адамы.— «Мугалимдер газетасы», 1966, 20-декабрь.

Тарыхый дастан.— «Ленинчил жаш», 1967, 1-март.

Күндөлүк көркөм чыгарма.— «Мугалимдер газетасы», 1967, 16-декабрь.

Сатиранын солдаты. (С. Бөлөкбаевдин 50 жашка толушуна карата) — «Мугалимдер газетасы», 1968, 18-сентябрь.

Тууган жер жөнүндө ода. (Т. Үмөталиевдин «Кызыл-Жар» поэмасынын Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыкка көрсөтүлүшүнө карата).— «Ленинчил жаш», 1970, 21-февраль.

Илим дүйнөсүндөгү из.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 8-апрель.

Менин Дагестаным.— «Мугалимдер газетасы», 1972, 28-июнь

Кызыл мончок.— «Кыргызстан маданияты», 1972, 5-октябрь.

Талант карыбайт. (К. Баялиновдун 70 жашка толушуна карата).— «Мугалимдер газетасы», 1972, 14-октябрь.

Баатырдык жана өлбөстүк. (Юлиус Фучиктин туулган күнүнүн 70 жылдыгына карата).— «Мугалимдер газетасы», 1973, 24-февраль.

Балдар деп согот жүрөгү. (С. В. Михалков 70 жашта.) — «Мугалимдер газетасы», 1973, 10-март.

Ишенимдүү кадам.— «Ала-Тоо», 1973, № 6, 157—159-беттер.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАРЫ

Ашырбеков М. **«Гүлдесте».**— «Ленин жолу», 1962, 28-январь.

Исманилов О. **Элестүү сүрөттөр.**— «Кыргызстан маданияты», 1967, 27-декабрь.

Исманилов О. Атын актаган жыйнак.— «Ленинчил жаш», 1969, 8-апрель.

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 383—385-беттер.

Назаралиев Т. Жаштыктын жалындуу кайрыктары.— «Ленинчил жаш», 1973, 3-февраль.

ВИКТОР ШВЕМБЕРГЕР

(1892—1970)

Драматург Виктор Александрович Швембергер 1892-жылы Ставрополь шаарында аскер кызматчысынын үй-бүлөсүндө туулган. Кийин Ростов-на-Дону шаарында счетоводдун курсун бүтүрөт. 1912-жылы Москвага келип, акционердик коомдун заводунун конторасында төрт жыл иштейт. 1916-жылы Ф. Ф. Комиссаржевскийдин драмалык студиясына алынат, жарым жыл өтпөй, Вахтангов жетекчилик кылган О. Ю. Гунстун драмалык студиясына которулат.

1918-жылы В. Швембергер Москвада уюштурулган 25-артиллериялык дивизионго өз ыктыяры менен кирет. 1919-жылы Украинада көчүп жүрүүчү театрга артисттикке алынат. 1921-жылдан 1922-жылга чейин Чернигов театрында иштейт. 1922-жылы Москвага келип, Е. Б. Вахтангов атындагы театрдын студиясында бир жыл иштейт. Ошол кезден тартып, В. Швембергер Москвада куурчак театрын уюштуруу жана ага жаңы репертуар жаратуу үстүндө иштейт.

Ата Мекендик согуш мезгилинде Швембергер театр үчүн бир канча антифашисттик темадагы пьесаларды жазат.

1944-жылы В. Швембергер Фрунзе шаарындагы республикалык куурчак театрына келип, көркөм жетекчилик кызматын аткарат. Ал койгон «Таластык мергенчи», «Көк туйгун», «Гүлбаранын уурдалышы» жана башка пьесалары кенен белгилүү. В. Швембергердин пьесалары союздук ондогон шаарларда коюлган.

В. Швембергер 1947-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө болгон. Драматургияда жана театрда сиңирген эмгеги үчүн «Кыргыз ССР искусствосунун эмгек сиңирген ишмери» деген наам берилген.

КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Куурчак театры үчүн пьесалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 103 бет.
Төрт азамат. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 28 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Эшмамбетов К. Атактуу малчы Адыл. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 19 бет.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧАГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 452—453-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 588—590-беттер.

К. Абдыкеримов. **Бир повесттин котормосу жөнүндө.**— «Литературный Киргизстан» 1959, № 2, 111—114-беттер.

ЯСЫР ШИВАЗА

Советтик дунган адабиятынын негиз салуучусу, Кыргыз ССРинин эл акыны Я. Шиваза 1906-жылы Чүй өрөөнүндөгү Александровка селосунда темир устанын үй-бүлөсүндө туулган. Ясырдын атасы 1867-жылдагы козголоң жеңилгенден кийин Кытайдын Шеньси провинциясынан качып келген.

Ясыр Шиваза бала чагында атасынын устаканасына жардам берип, айылдык дин мектебинде окуган. Атасы 1918-жылы коммунисттик партиянын мүчөлүгүнө өтүп, революциянын ишине активдүү катышкан, баласына жаңыча тарбия берүүгө аракеттенген. Ясыр 1924-жылы Ташкенттеги эл агартуу институтуна кирген. Аны 1930-жылы бүтүрүп келип, Фрунзе шаарындагы дунган мектебине директор, педтехникумга мугалим болуп иштеген. Ошол эле мезгилде башка дунган жолдоштор менен биргелешип, дунган жазуусун, орфографиясын, алиппесин түзгөн, кийин окуу китептерин жазган. 1931—1938-жылдары Кыргызстан мамлекеттик басмасында дунган тили жана адабияты боюнча башкы редактор болуп иштеген, 1938—1942-жылдары жазуучулар союзунда консультант жана жетекчи кызмат аткарган. 1942—1946-жылдары советтик армиянын катарына офицер болуп кызмат аткарды.

1946-жылы армиядан кайтып, 1954-жылга чейин Кыргызстан жазуучулар Союзунда консультант, жооптуу секретарь болуп иштеди. 1954-жылдан бери адегенде Кыргызстан мамлекеттик басмасында, анан «Октябрь туусу» аттуу дунган газетасынын редактору болуп иштеди.

Я. Шиваза 1940-жылдан бери КПССтин, 1934-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

1929-жылдан баштап өзүнүн чыгармачылык ишмердүүлүгү башталгандан бери Я. Шиваза бир канча ырлар жыйнагын, поэмаларын, аңгеме жана повесттерин дунган, кыргыз жана орус тилдеринде чыгарган. Алардын арасында «Революциянын бороону» деген ырлар жыйнагы, «Мейянзинин тагдыры» деген повести, «Шивазанын ырлары» деген жыйнактары бар.

1937-жылы Я. Шивазанын «Тандалган ырлар» деген жыйнагы орус тилинде чыккан. Совет бийлигинин мезгилиндеги дунган элинин тагдыры жөнүндө жазуучу 1938-жылы биринчи жолу жарыкка чыккан «Басып өткөн жол» деген романында көрсөткөн.

1941-жылы Ясыр Шивазанын «Чолпон» деген ырлар жана поэмалар жыйнагы кыргыз тилинде чыгат. 1947-жылы анын «Чыныдагы жазуу» деген ырлар жыйнагы орус тилинде чыгарылат.

Ясыр Шиваза бир топ ири поэмалардын автору. Анын «Соолгон гүл», «Муса» деген повесттери окуучулар арасында кеңири белгилүү.

1958-жылы Москвадан өткөн кыргыз искусствосу менен адабиятынын декадасында Я. Шивазанын чыгармалары жогору бааланды.

Ясыр Шиваза советтик дунган маданиятына, кыргыз адабиятына сиңирген эмгеги үчүн Эмгек Кызыл Туу, «Ардак белгиси» ордендери менен «Берлинди алгандыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңип чыккандыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңиштүү аяктаганына XX жыл», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «1941—1945-жылдардагы согуштун жеңишине 25 жыл», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин отуз жылдыгы» медалдары менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Дунган тилинде

Таң алдындагы жылдыз. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1931. 67 бет.
Революциялык кыймыл. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1932. 43 бет.
Эмгек гүлү. Ырлар жана поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1934. 107 бет.
Мейязынын тагдыры. Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1934. 38 бет.
Өткөн жол. Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 121 бет.
Менин жаңы үйүм. Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 94 бет.
Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 217 бет.
Менин жолдоштorум. Роман. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 197 бет.
Жазгы жел. Ырлар. Кыргызмамбас, 1960. 95 бет.
Саламатпы, менин мекеним. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 97 бет.
Саламатпы, жаз. Ырлар. Поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1967. 220 бет.

Кыргыз тилинде

Чолпон. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1931. 67 бет.
Революция толкуну. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1932. 44 бет.
Чыныдагы жазуу. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1948. 119 бет.
Муса. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 55 бет.
Туулган күн. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955, 107 бет.
Менин досторум. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 217 бет.
Жазгы жел. Ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 138 бет.

Кайрылуу. (Ырлар жана поэма.) Жаштар үчүн. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 78 бет.

Орус тилинде

Тандалган ырлар. М., Гослитиздат, 1937. 55 бет.
Чыныдагы жазуу. Ырлар. М., «Сов. Писатель», 1947. 94 бет.
Жашыл дайра. Ырлар жана поэмалар. М., Гослитиздат, 1958. 159 бет.
Жазгы жел. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 71 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Адабияттын жана искусствосунун өсүш жылы. — «Кызыл Кыргызстан», 1941, 1-январь.
Кыргыздын советтик адабияты. — «Кызыл Кыргызстан», 1941, 1-февраль.
Жаңы кишилердин образын түзөлү. — «Кызыл Кыргызстан», 1946, 1-сентябрь.
Ата Мекендик согуш күндөрүндө кыргыз адабиятындагы патриоттук сезим. — «Советтик Кыргызстан», 1947, № 5, 3—7-беттер.
Төлөндүн ырлары жөнүндө кээ бир пикирлер. — «Советтик Кыргызстан», № 4, 65—68-беттер.
Жазуучулар балдар үчүн. — «Кыргызстан пионери», 1950, 24-ноябрь.
Жаш жазуучулардын чыгармачылыгы жөнүндө. — «Советтик Кыргызстан», 1951, № 3, 56—64-беттер.
Кыргыз совет адабияты жаңы жылда. — «Ленинчил жаш», 1952, 1-январь.
Жогорку идеялуу көркөм чыгарма үчүн. — «Большевиктик жол», 1952, 7-декабрь.
Кыргыз адабиятынын гүлдөшү. — «Кызыл Кыргызстан», 1953, 6-ноябрь.
Жазуучулар жаңы жылда. — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 1-январь.
Советтик адабият жана искусство дүркүрөп өсөт. — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 17-февраль.
Советтик кыргыз адабияты гүлдөп жатат. Кыргызстан жазуучулар союзунун секретары Я. Шиваза менен болгон ачгеме. — «Ысык-Көл правдасы», 1954, 6-апрель. — «Коммунизм туусу», 1954, 4-апрель.
Советтик кыргыз адабияты жыйырма жыл ичинде. — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 4-сентябрь.
Ясыр Шиваза (Адабият жана искусствосунун Москвада өтө турган декадасына карата) — «Ала-Тоо», 1958, № 9, 95-бет.

Орус тилинде

Октябрь жараткан адабият. — «Советская Киргизия», 1941, 1-февраль.
Алыкул Осмоновдун чыгармачылыгы жөнүндө. — «Советская Киргизия», 1946, 21-июль.
Көркөм котормонун сапаты жөнүндө. — «Советская Киргизия», 1951, 1-июль.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Адабият хроникасы. (Я. Шивазанын чыгармаларынын дүйнөлүк тилдерге которулушу жөнүндө) — «Ленинчил жаш», 1938, 18-июль.

Токтомушев А. **Ясыр Шиваза.**— «Кызыл Кыргызстан», 1939, 18-апрель.

Дунган элинин таланттуу акыны.— «Кызыл Кыргызстан», 1939, 23-декабрь.

Токомбаев А. (Балка) **Чоң акынга чоң эскертүү.**— «Советтик Кыргызстан», 1948, № 8, 59—64-беттер.

Байтемиров Н. **«Чолпон»** — «Советтик Кыргызстан», 1950, № 2, 54—60-беттер.

Токобаев М. **Советтик дунган поэзиясынын түзүүчүсү.**— «Советтик Кыргызстан», 1956, 10-январь.

Бейшеналиев Ш. **Советтик дунган адабиятынын тунгуч уулу.** (Я. Шивазанын элүү жашка толушуна карата) — «Ленинчил жаш», 1956, 6-май.

Үметалиев. Т. **Ясыр Шиваза жана анын чыгармалары.** (Туулган күнүнө 50 жыл) — «Ала-Тоо», 1956, № 5, 59—65-беттер.

Акын Ясыр Шиваза. (Акындын 50 жылдыгына карата Кыргызстан жазуучулар союзунун башкармасынын президиумунун куттуктоосу) — «Советтик Кыргызстан», 1956, 10-июнь

Советтик дунган поэзиясынын түзүүчүсү.— «Советтик Кыргызстан», 1956, 15-июнь.

Сушанло М. **Ясыр Шиваза.** (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада болуучу декадасына карата) — «Советтик Кыргызстан», 1958, 6-апрель.

Дароняи С. **Ясыр Шиваза — дунган акыны.**— Китепте: Кыргыз совет адабияты. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 153—162-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 72—73-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, 1958, 77—79-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г .Чернышевский атындагы мамлекеттик китепканасы).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 454—457-беттер.

Макеева Ф. **Акын Ясыр Шиваза.** (Туулганына 60 жыл) — «Ала-Тоо», 1966, № 5, 152—155-беттер.

Макеева Ф. **Дунган маданиятынын жоокери.**— «Кыргызстан аялдары», 1966, № 6, 16-бет.

Сушанло М., Яншансин Ю. **Жаңы ийгилигин каалайбыз.** (Я. Шивазанын 60 жашка толушуна карата) — «Советтик Кыргызстан», 1966, 2-октябрь.

Сыдыкбеков Т. **Акын карыбайт.** (Я. Шивазанын 60 жашка толушуна карата) — «Советтик Кыргызстан», 1966, 2-октябрь.

Шимеев С. **Акындын жаштыгы.** (Я. Шивазанын 60 жашка толушуна карата) — Ленинчил жаш, 1966, 2-октябрь.

Орус тилинде

Васильев Б. **Октябрь жана дунган адабияты.**— Записки института востоковедения АН СССР, вып. III, 1934, 39—51-беттер.

Врубель С. А. **Дунган тили жана адабияты жөнүндө.**— «Литературный Казахстан», 1935, № 5, 74—80-беттер.

Ощакевич Ф. **Ясыр Шиваза.**— «Советская Киргизия», 1935, 29-декабрь.

Ощакевич Ф., Беккер Э. **Дунган поэзиясы.**— Народное творчество, 1937, № 5, 38—42-беттер.

Сикар Е. **Дунган адабиятынын пионери.**— «Новый мир», 1937, № 8, 275—278-беттер.

Беккер Э. **Кайгынын жана таалайдын ырчысы.**— «Литература и искусство Казахстана», 1938, № 11, 97—99-беттер.

Ощакевич Ф. **Баш сөз ордуна.**— Китепте: Шиваза Я. Чыныдагы жазуу. М., Гослитиздат, 1939, 3—10-беттер.

Емельянов Б. **Биз билбеген акын.**— «Литературная газета», 1939, 20-июнь.

Сикар Е. **Ясыр Шиваза.**— «Огонёк», 1939, № 28, 21—22-беттер.

Костин Е. **Дунган элинин ырчысы.**— «Советская Киргизия», 1939, 22-ноябрь.

Ощакевич Ф. **Дунган акыны.**— «Киргизстан», 1940, кн. 1, 172—182-беттер.

Земляк Я. **Дунган элинин ырчысы.** (Я. Шивазанын 50 жашка толушуна карата) — «Советская Киргизия», 1956, 13-май.

Ызыр Шиваза. (Я Шивазанын 50 жашка толушуна карата)— «Комсомолец Киргизии», 1956, 20-май.

Сушанло М. **Ясыр Шивазанын чыгармасы жөнүндө.**— Труды института языка и литературы АН Кирг. ССР, вып. 7, 1956, 155—167-беттер.

Дунган элинин акыны. (Ясыр Шивазанын туулган күнүнүн 50 жылдыгы) — «Киргизстан», 1956, № 3, 3—4-беттер.

Ясыр Шиваза. Китепте: Большая советская энциклопедия, изд. т. 48, 1957, 31-бет.

Дароняи С. **Ясыр Шиваза—дунган акыны.**— Китепте: Киргизская советская литература. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 153—162-беттер.

Дунган акыны.— «Советская Киргизия», 1958, 17-август.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 82—83-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстан адабияты.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, 1958, 75—78-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Ковский Е., Аксаков М. **Жаштыктын үнү.**—«Советская Киргизия» 1962, 25-февраль.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жа-

зуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 454—457-беттер.

Макеева Ф. **Иш көп.**— «Советская Киргизия», 1966, 13-апрель.

Макеева Ф. **Только тем я счастлив и богат.** (Ясыр Шивазаны 60 жашта) — «Комсомолец Киргизии», 1966, 2-октябрь.

Сушанло М. **Дунган элинин акыны.** (Ясыр Шивазанын 60 жашка толушуна карата) — «Советская Киргизия», 1966, 2-октябрь.

Ильина К. **Таланттуу жазуучу.** (Ясыр Шивазанын 60 жылдыгына карата) — «Ленинский путь», 1966, 15-ноябрь.

Макеева Ф. **Жаз ырчысы.** (Я. Шивазанын лирикалары жөнүндө), Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967, 69-бет.

Макеева Ф. **Ясыр Шивазанын чыгармачылыгы.** Автореферат диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук, М., 1967, 19 бет.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969, 591—596-беттер.

СМАР ШИМЕЕВ

(1921—1976)

Акын Смар Шимеев 1921-жылы Кемин районунун Алмалуу кыштагында туулган. 1934—1938-жылдарда Токмок шаарындагы рабфактан окуйт. Рабфак жоюлганда, Фрунзедеги № 5 кыргыз орто мектебинде окуйт. Орто мектепти бүтүргөндөн кийин С. Шимеев журналисттик ишин баштайт. Адегенде «Ленинчил жаш» газетасынын адабият кызматкери, андан кийин Кыргыз ТАГдын кабарчысы, радио Комитетте редактор, «Ала-Тоо» журналынын жооптуу секретары, Кыргызстан КП БКнын инструктору, Кыргызстан жазуучулар Союзунун секретары болуп иштеди.

1949—1954-жылдарда С. Шимеев Москва шаарындагы А. М. Горький атындагы адабият институтунда окуду. Окууну бүтүп келип, Кыргызстан жазуучулар союзунун адабият консультанты, «Кыргызмамбастын» башкы редактору, «Ала-Тоо» журналынын редактору, «Жаш ленинчи» журналынын редактору, Кыргыз ССРинин маданият министерствосунун искусство иштери боюнча Башкармасынын начальниги жана Кыргызстан Мамлекеттик эмгек Кызыл Туу ордендүү Токтогул атындагы филармониясынын директору болуп кызмат өтөдү.

С. Шимеев 1941-жылдан КПССтин, 1944-жылдан СССР жазуучулар Союзуна мүчө.

Смар Шимеевдин биринчи ырлары 1938-жылы «Ленинчил жаш» газетасына чыгат. Ошондон тартып республикалык газета, журналдардын беттеринде акындын ырлары басылып турат. 1940-жылы акындын бир топ ырлары «Тилек» аттуу альманахка жарыяланат. Акындын биринчи ырлар жыйнагы «Париждин каары» деген ат менен 1944-жылы жарыкка чыгат.

Көптөгөн ырлардан жана поэмалардан түзүлгөн жыйнактары менен кошо С. Шимеев Пушкиндин, Лермонтовдун, Леся Украинканын, Назым Хикметтин, Ясыр Шивазанын жана башка акындардын ырларын жана поэмаларын кыргыз тилине которду. Смар Шимеев ошондой эле өзбек элинин улуу акыны

Алишер Навоинин «Фархад менен Ширин» аттуу поэмасын которуу ишин да ишке ашырды.

1954-жылы акындын «Алтын чөйчөк» аттуу ырлар жана поэмалары орус тилине которулду.

Адабияттагы сиңирген эмгеги үчүн Смар Шимеев «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Ленинди туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматына», «Эмгектеги каармандыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңишинин отуз жылдыгы» медалдары жана Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланды.

1974-жылы Смар Шимеевге «Кыргыз ССРинин Маданиятына эмгек сиңирген кызматкери» деген наам берилген.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

«Тилек». Альманах. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940. 36 бет.

Париждин каары. Ырлар жана поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1944. 91 бет.

Лирика. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1946. 130 бет.

Эмгек ырлары. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 78 бет.

Ак кептер. Тынчтык ырлары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 80 бет.

Таалай поэмасы. Ырлар жана поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 104 бет.

Гүлай. Ырлар жана поэмалар. Кыргызмамбас, 1953. 116 бет.

Чалдын жомоктору. Поэмалар. Мектеп балдары үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954. 64 бет.

Алтын булак. Аңгемелер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 116 бет.

Жамийла. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 212 бет.

Шаркыратма. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 100 бет.

Күмүш терек. Поэмалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 230 бет.

Каба. Повесть. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1967. 138 бет.

Турмуш жана мезгил. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1968. 224 бет.

Махаббат. Ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 194 бет.

Жаным менен. Тандалган ырлар жана поэмалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 296-бет.

Сонеттер. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 138 бет.

ПЬЕСАЛАРЫ

Эки чалдын жоругу. Бир көшөгөлүү пьеса. Талас элдик театры, 1965-ж.

Өмүр жөнүндө баян. Ыр менен жазылган эки бөлүмдүү драма. Нарын шаарындагы Муратбек Рыскулов атындагы Тянь-Шань музыкалуу драма театры, 1967-ж.

Түнкү жорук. Ыр менен куурчак театры үчүн жазылган эки бөлүмдүү пьеса. Фрунзе, Кыргыз куурчак театры, 1970-ж.

Бороон алдында. Опера. Музыкасы композитор Мукаш Абдраевдики.

Эки бөлүмдүү опералык либретто. Фрунзе, Кыргызстан Мамлекеттик Ленин орденду академиялык опера жана балет театры, 1974-ж.

Дарак тикесинен куурайт. Бир көшөгөлүү пьеса. Киров кыштагы, Киров элдик театры, 1974-ж.

Орус тилинде

Алтын чөйчөк. Ырлар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955, 56 бет.

Булак суусу. Ырлар, балладалар жана поэмалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 148 бет.

Бактынын баркы. Ырлар жана поэма. Москва, «Советский писатель» басмасы, 1971. 86 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Навои Алишер. **Ляйли менен Мажнун.** Поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1948. 206 бет.

Шиваза Я. **Муса.** Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 120 бет.

Назим Хикмет. **Ырлар, Фрунзе, Кыргызмамбас,** 1952. 80 бет.

Пушкин А. С. **Ырлар, поэмалар, драмалар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 152 бет.

Шиваза Я. **Шаньсиге кат.** Поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 56 бет.

Иван Франко. Леся Украинка. **Ырлар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 36 бет.

Пушкин А. С. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 48 бет.

Бирма акындары. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 48 бет.

Навои Алишер. **Фархад менен Ширин.** Поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 430 бет.

Айтматов Ч. **Кызыл жоолук жалжалым.** Инсценировкасы Котельниковдуку. Эки бөлүмдүү драма. Нарын, Муратбек Рыскулов атындагы Тянь-Шань музыкалуу драма театры, 1966.

Мустай Карим. **Ай тутулган түндө.** 3 көшөгөлүү трагедия. Фрунзе, Кыргызстан Мамлекеттик академиялык драма театры, 1974.

Пушкин А. С. **Моцарт жана Сальера, Сарай рыцарь.** Ош, Кыргыз драма театры, 1974-ж.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Социалисттик өлкөнүн улуу акыны. (В. Маяковский) — «Кыргызстан пионери», 1949, 8-май.

Поэзиялык чыгармалардын кыргызча котормолору жөнүндө.— «Советтик Кыргызстан», 1955, № 10, 69—90-беттер.

Муратбек Рыскулов (Туулган күнүнө 50 жыл толушуна карата) — «Жаш ленинчи», 1959, № 10, 16—21-беттер.

Таланттуу жазуучу — котормочу У. Абдуканмовдун элүү жашка толгондугуна карата.— «Ленинчил жаш», 1959, 18-октябрь.

Смар Шимеев.— «Ала-Тоо», 1958, № 7, 98 бет. (Декаданын катышуучусу өзүнүн даярдыгы жөнүндө айтып берет.)

Күлкүнүн чебери. (Кыргыз ССРинин эл артисти Шамшы Түмөнбаевдин элүү жашка толгондугуна карата.) — «Советтик Кыргызстан», 1959, 22-декабрь.

Акынга 50 жыл. (К. Маликовдун 50 жашка толгондугуна карата.) — «Кыргызстан пионери», 1961, 16-сентябрь.

Токтоналы Шабданбаев — Китепте: Шабданбаев Т. Алтын дарбаза. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 3—9-беттер.

Акындын жаштыгы. (Я. Шивазанын 60 жашка толушуна карата.) «Ленинчил жаш», 1966, 2-октябрь.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Токомбаев А. **Жаш адабиятыбыз жөнүндө диалог.**— «Кызыл Кыргызстан», 1946, 24-июль.

Маленов Б. **Анын штабынан «Ак кептер»** — «Ленинчил жаш», 1953, 25-январь.

Таштемиров Ж. **«Жамийла».**— «Ленинчил жаш», 1958, 16-июль.

Үмөталиев Ш. **Бир жагылыш макала жөнүндө.**— «Советтик Кыргызстан» 1956, 10-июль.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 107—109-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, 1958. 106—107-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 458—462-беттер.

Абдраимов Ж. **Турмуш таасирлери.** (С. Шимеевдин 50 жашка толушуна карата.) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 22-сентябрь.

Укаев К. **Лириканын зергери.** (Акын С. Шимеев 50 жашта.) — «Ала-Тоо», 1971, № 11, 109—117-беттер.

Үмөталиев Ш. **Жылдыздуу поэзия.** (Акын С. Шимеев 50 жашта.) — «Кыргызстан маданияты», 1971, 1-декабрь.

Бейшеналиев Ш. **Сөз күчүн барктаган акын.** (Смар Шимеев 50 жашта.) — «Ленинчил жаш», 1971, 14-декабрь.

Ботояров К. **Күйгөндөн айтам бир сабак.**— «Кыргызстан маданияты» 1974, 26-июль.

Орус тилинде

Балтин П. **«Яшмовая флейта».**— «Советская Киргизия», 1946, 28-июль.

Чегемли К. **Эки жол.**— «Советская Киргизия», 1948, 20-июнь.

Кулиев К. Ш. **Баш сөз.** С. Шимеев. «Алтын чөйчөк» 1959. 3 бет.

Вощакин А. **Ишке ашкан тилек.** (С. Шимеевдин «Алтын чөйчөгү» жөнүндө) — «Комсомолец Киргизии», 1956, 9-декабрь.

Акын-лирик.— «Советская Киргизия», 1958, 3-декабрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 120—121-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, 1958. 104—105-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы)

Валерия Герашнова. **«Киргизские рассказы».**— «Дружба народов», 1958, № 10.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 597—600-беттер.

РАЙКАН ШҮКҮРБЕКОВ

(1913—1964)

Белгилүү драматург, прозаик жана акын Райкан Шүкүрбеков 1913-жылы Талас өрөөнүндөгү Акчий селосунда туулган. Сарымсак уулу Шүкүрбек катсабаты бар, өз айлына белгилүү сөзмөр, жомокчу киши болгон экен. Ал кездерде Райкан туулган жерде мектеп да болбогон. Ошондуктан, келечектеги жазуучу Олуя-Ата (Азыркы Жамбул) шаарындагы мектеп-интернатта «кыргыз балдарын да окууга алат» деген кабарды угуп, айылдан качып келип, балдар үйүнө өтөт. Окуганды, жазганды үйрөнөт. Бул 1923—26-жылдар эле. Окуу адегенде казак тилинде жүрөт. Казак элинин улуу акыны Абайдын котормосу аркылуу орус адабиятынын классиктери Пушкиндин, Крыловдун чыгармалары менен аз да болсо тааныша баштайт.

1928-жылдын күзүндө Фрунзеге окуу издеп келип, педтехникумга өтө албай, шаардагы жети жылдык мектепте окуп калат. Фрунзе шаарында биринчи жолу тоо булбулу Токтогулдун жүзүн көрөт, анын укмуш күүлөрүн, ырларын угат. Татар адабиятынын классиги Габдулла Тукайдын ырларын окуйт.

Р. Шүкүрбековдун 1929-жылы жазган «Жаркынай» аттуу аңгемеси «Жаңы маданият жолунда» аттуу журналга жарыяланат. Акыры, 1929—33-жылдары өзү каалаган педтехникумда окуп, 1933-жылдын аягына чейин театр, филармонияда иштеди, театр сахнасында 20 жылдан ашык убакыт ар түрдүү ролдорду аткарып келди. Өзгөчө ал комедиялык спектаклдердеги ролдорду кызыгуу менен ойной турган .Алымкул, Осмонкул, Муратаалы, Калык, Карамолдо, Атай, Муса ж. б. белгилүү эл акындары менен комузчуларына айрыкча жакын болгон.

1933—36-жылдары жаш драматург жана көрүнүктүү артист Р. Шүкүрбеков «Күрөш», «Айдар», «Бейит арасында», «Жапалак Жатпасов» аттуу комедияларды жазат, алар мамлекеттик кыргыз драматеатрынын сахнасында коюла баштайт.

Р. Шүкүрбековдун «Тоо элинин баатыры» аттуу повести Самарканд шаарында 1936-жылы басмадан чыгат. Ал китепте автор 1916-жылдын окуясын сүрөттөйт. 1936—37-жылы орус адабиятынын классиктери А. П. Чеховдун, М. Горькийдин бир топ аңгемелерин которуп, жарыкка чыгарган.

Р. Шүкүрбеков 1937-жылы армиянын катарына чакырылып, согуш башталгандан 1943-жылга чейин Улуу Ата Мекендик согушта немецтик-фашисттик каракчыларга каршы күрөшөт. 1943-жылдын акырында оор жарадар болуп, армиядан кайтып келип, «Кек» аттуу драманы жазат. 1945-жылы А. С. Грибоедовдун «Акылдан азабын» которду. Р. Шүкүрбеков «Менин айылым», «Жашыл токой», «Эки жол», «Бир эшиктин тарыхы», «Канкей» сыяктуу драмалык чыгармалардын автору.

1950—1955-жылдары А. И. Крыловдун тамсилдерин, Ф. И. Шиллердин «Жүзү каралык жана сүйүү» аттуу трагедиясын, Мольердин «Алдамчы» аттуу комедиясын кыргызчага которду, алар жарыкка чыкты. Атактуу «Шахнаманын» бир томдугун которуп, окуучуларга тартуу кылды.

«Ырлар жана тамсилдер» жыйнагы, «Ала-Тоо жаңырыгы» аттуу экинчи жыйнагы Фрунзеден кыргыз тилинде, Москвадан орус тилинде жарыяланган.

1955-жылы ачылган кыргыз эстрадасы үчүн «Калпак», «Жинди суу» өндүү интермедияларды жазды. Ошондой эле «Жакшынын шарапаты» аттуу 4 көшөгөлүү комедия, «Акындын үмүтү» аттуу 4 көшөгөлүү драмасы анын курч калемине таандык.

Р. Шүкүрбеков балдар үчүн да чыгармаларды көп жазган. «Салам кат», «Эки бөжөк», «Иттин жомогу», «Аңгемелер», «Кыргыз тоосунда», «Карга», «Түлкү менен Теке» өндүү чыгармалары балдардын сүйгөн китептери. Мунун ичинен «Карга», «Түлкү менен Теке», «Эки бөжөк» орус тилинде да басылып чыкты.

Р. Шүкүрбековдун адабияттагы жана искусстводогу эмгеги жогору бааланып, СССР Жогорку Советинин Президиумунун Эмгек Кызыл туу ордени, «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта каарман эмгеги үчүн» медалдарын, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун грамотасын алган.

Р. Шүкүрбеков СССР жазуучулар Союзунун, СССР журналисттер Союзунун мүчөсү болгон.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тоо элинин баатыры. (Повесть). Фрунзе-Самаркан, 1936. 127 бет.

Салам кат. Балдар үчүн аңгеме. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 11 бет.

Эки бөжөк. Ыр. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956. 23 бет.

Ырлар жана тамсилдер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 207 бет.

Кыргыз тоосунда. Балдар үчүн ырлар. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 24 бет.

Аңгемелер. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 27 бет.

Ала-Тоо жаңырыгы. Ырлар жана тамсилдер. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 223 бет.

Менин айлым. 4 көшөгөлүү комедия.— Китепте: Пьесалар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 284—347-беттер.

Карга. Балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 25 бет.

Жакшынын шарапаты. 4 көшөгөлүү комедия.— «Ала-Тоо», 1959, № 4.

Жол. Аңгеме.— Китепте: Эмгек сыры. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 329—338-беттер.

Иттин жомогу. Балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 25 бет.

Карга. Балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 15 бет.

Түлкү менен Теке. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 15 бет.

Балдарга. Ырлар, жомоктор, аңгемелер жана пьеса. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 290 бет.

Тандалган ырлар. (Түзгөн К. Каимов.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1963. 380 бет.

Жарыяланбаган чыгармалар. (Түзгөн К. Бектенов) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 152 бет.

Пьесалар. Комедия жана драма. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 287 бет.

Тоо элинин баатыры. Өспүрүмдөр үчүн. Повесть. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 108 бет.

Райкандын интермедиялары. (Түзгөн К. Бектенов.) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 123 бет.

Камкаймак. Повесттер жана ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 240 бет.

Орус тилинде

Эки бөжөк. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 26 бет.

Ала-Тоо жаңырыгы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 283 бет.

Тянь-Шань жаңырыгы.— «Молодая Гвардия», 1958. 55 бет.

Түлкү менен Теке. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 20 бет.

Карга. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 23 бет.

Шаңгыра комуз. (Ырлар жыйнагы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 180 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Грибоедов А. С. **Акылдан азап.** 4 көшөгөлүү ыр менен жазылган комедия. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947. 147 бет.

Чехов А. П. **Аңгемелер.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954. 43 бет. (К. Эшмамбетов менен бирге).

Крылов И. А. **Тамсилдер.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 144 бет.

Горький М. **Бороон кабарчысы жөнүндө ыр.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 7 бет.

Афган акындары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 29 бет.

Фирдоуси. **Шах-нама** (Шах-намадан дастандар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 242 бет.

Түштүк Чыгыш Азия акындарынын ырлары. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 31 бет.

Фирдоуси. **Рустем-Дастан** (Шах-намадан). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 261 бет.

Крылов И. А. **Тамсилдер.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 40 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Мукай Элебаевдин чыгармалары жөнүндө.— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 21-февраль.

Биздин Горький.— «Ленинчил жаш», 1940, 18-июнь.

Акын менен коштошуу.— «Кызыл Кыргызстан», 1944, 5-июль.

Акын Жоомарт жөнүндө бир эки сөз.— «Советтик Кыргызстан», 1944, № 8, 46—49-беттер.

Москваны көрүштү.— «Кызыл Кыргызстан», 1945, 10-июль.

Карыя акын. (Абдыкалык Чоробаевдин юбилейине карата).— «Ленинчил жаш», 1956, 16-ноябрь.

Райкан Шүкүрбеков.— «Ала-Тоо», 1958, № 9, 94 бет. (Декадага карата).

«Сарынжы» спектакли жөнүндө пикирибиз.— «Советтик Кыргызстан», 1958, 3-август. (К. Бектенов, А. Токтомушев менен бирге).

Абдырасул Токтомушев. (Кыргыз адабияты менен искусствосунун Москвада болуучу декадасына карата) — «Советтик Кыргызстан», 1958, 10-август.

Кубанычбек Маликов.— «Ленинчил жаш», 1958, 13-август.

Кыргыз күүлөрүн бүткүл дүйнө укту. — «Советтик Кыргызстан», 1958, 15-август.

Кыргыз үйлөрү Москвага тигилет.— «Советтик Кыргызстан», 1958, 14-август.

Жазуучулардын кубаттуу үнү.— «Чалкан», 1958, № 10, 4 бет.

Эң карыя артист.— «Советтик Кыргызстан», 1958, 17-сентябрь.

Котормочудан.— Китепте: Фирдоуси. Шах-наме (Шах-намени которгону жөнүндө). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 88—140-беттер.

Советтик Кыргызстандын театр искусствосу.— «Социалисттик Казакстан», 1959, 11-июнь.

Таалайыбыз чексиз.— «Советтик Кыргызстан», 1960, 1-май. (Бектенов Касымалы. Элүү жылдык юбилейине карата) — «Ала-Тоо», 1960, № 8, 42—44-беттер.

Тянь-Шань элестери.— «Советтик Кыргызстан» 1960, 28-ноябрь.

Эскерүү.— «Ала-Тоо», 1960, № 4, 36—37-беттер.

Жусуп Турусбеков.— «Ленинчил жаш», 1960, 24-декабрь.

Мидин.— «Ала-Тоо» 1960, № 1, 100—102-беттер.

Акын-жазуучулар кең Таласта.— «Советтик Кыргызстан», 1957, 20-ноябрь.

Бектенов К. Күлкүнүн кени бар...— «Ленинчил жаш», 1964, 30-сентябрь.
Райкан — балдарга.— «Жаш ленинчи», 1964, № 9, 13-бетте.
Бектенов К. Райкандын күлкүсү.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 11-июль.
Алагушев Б. Райкандын сөздөрү.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 3-февраль.
Иманалиев К. Райкан Шүкүрбековдун пьесалар жыйнагы.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 21-февраль.
Турсуналиев Э. Эстен кетпейт. (Райкан Шүкүрбеков жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1969, 25-июнь.
Осмоналиев К. Райкан Шүкүрбеков жөнүндө.— «Ленинчил жаш», 1970, 5-сентябрь.
Егиналиев С. Райкан Шүкүрбеков. (Чыгармачылык жолу).— Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 271 бет.
Егиналиев С. «Жол» жөнүндө сөз. (Р. Шүкүрбековдун жарыяланбаган чыгармалары жөнүндө сын).— «Кыргызстан маданияты», 1972, 8-июнь.
Егиналиев С. Ободогу кош кайрыктар. (Р. Шүкүрбековдун чыгармалары) — «Ала-Тоо», 1972, № 11, 153—160-беттер.
Узакбаев Э. Көп кырдуу талант. (Р. Шүкүрбековдун туулган күнүнө 60 жыл толушуна карата.) — «Ысык-Көл правдасы», 1973, 26-сентябрь.
Земляк Я. Райкан Шүкүрбеков. (Райкандын 60 жашка толушуна карата) — «Советская Киргизия», 1973, 26-декабрь.
Егиналиев С. Райкан Шүкүрбековдун чыгармачылык жолу. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1973. 20 бет. (М-во Нар. образования Кирг. ССР. Кирг. Гос. ун-т им. 50-летия СССР)
Бектенов К. Менин досум Райкандын күлкүсү. М., «Сов. писатель», 1973. 207 бет.

МУКАЙ ЭЛЕБАЕВ

(1905—1944)

Советтик кыргыз жазуучуларынын биринчи муунуна кире турган жана советтик кыргыз адабиятынын баштоочуларынын бири акын жана прозаик Мукай Элебаев 1905-жылы Ысык-Көл өрөөнүндөгү Түп районуна караштуу Чоң-Таш селосунда кедейдин үй-бүлөсүндө туулган. Ал 9 жашынан жетим калып, ар кимдин колунда жан багат. 1916-жылы көтөрүлүштө эл менен бирге Кытайга барып, кайырчылык кылат. 1917-жылы кайра Ысык-Көлгө келип, 1921-жылга чейин ар кимге малай болуп күн өткөрөт.

М. Элебаев 1921-жылы Караколдогу (азыркы Пржевальск шаары) жетим балдарды тарбиялоочу интернатка алынып, Түп районундагы зооветтехникумга өтөт. Анда үч жыл окугандан кийин Фрунзедеги борбордук педтехникумга которулуп, аны 1930-жылы бүтүрүп чыгат.

1924-жылы Мукай Элебаевдин «Зарыгам» аттуу ыры «Эркин Тоо» газетасына басылып чыгат. «Зарыгам» ошол мезгилдеги окууга, илимге, маданиятка умтулган кыргыз жаштарынын тилегин даана чагылдырган ыр.

Адабият тап куралы экенин М. Элебаев ыр жаза баштагандан эле сезип, каламын эмгекчилердин ач-сезимин арттырууга арнайт, тап душмандары менен күрөшүүдө курч курал катарында пайдаланат. Акындын 1930-жылга чейин жазган «Кедейлерге», «Тоо жаштарына», «Жар», «Октябрь», «Бай балдары», «Кубулгандар», «Жаттар», «Далайлар бар», «Эң бузук» ж. б. ырлары жогорку айтылган темага багытталган ырлар. «Маданият жаңырды», «Трактор келди», «Фабрика», «Жаңы заман» деген ырлары жаңы маданият, техникага арналган.

1931-жылы акын биринчи ырлар жыйнагын басмадан чыгарат. 1933-жылы «Майдан» аттуу экинчи ырлар жыйнагы чыгат. Буга 1931—1932-жылдарда жазган лирикалары топтолгон. Үчүнчү ырлар жыйнагына негизинен жогорку эки жыйнактагы ырлары топтолуп «Ырлардын толук жыйнагы» деген ат ме-

нен 1936-жылы чыгат. 1938-жылы төртүнчү ырлар жыйнагы («Ырлардын толук жыйнагы») чыгат.

Улуу Ата Мекендик согуш мезгилинде М. Элебаевдин поэзиясы өтө курчуп, элди жеңишке, эрдикке үндөп патриоттук кызмат аткарды. Акын «Улуу марш», «Энеси менен коштошуу», «Согуштан кат», «Алыста калган жарга», «Ала-Тоого кат», «Бекем шерт», «Көрүшөбүз бир күнү», «Ажалың», «Энеме», «Эки жүрөк», «Тилек» аттуу күчтүү ырларды жазды. 1943-жылы фашизмге каршы согушка аттанып, 1944-жылы май айында курман болот.

М. Элебаев чоң акын болуу менен бирге, чоң прозаик болгон. 1936-жылы басмадан чыккан «Узак жол» аттуу автобиографиялык романы кыргыз прозалык чыгармаларынын алдыңкыларынан болуп эсептелет. Ал кыргыз элине кеңири белгилүү чыгарма болду. Мындан башка отузунчу жылдарда «Китеп издегенде», «Пахтачылар базарында», «Кезиккенде», «Малай артели» жана кийинки жылдарда «Бороонду күнү», «Зарлык», «Соңку күн», «Алыскы тоодон» аттуу аңгемелерди жазган.

Поэзия жана проза жазуу менен бирге М. Элебаев чебер котормочу болгон. Ал Гоголдун «Шинель», «Өлүк жандар», Л. Толстойдун «Хажы Мурат», Фурмановдун «Кызыл десант» жана «Козголоң», Пушкиндин «Хандын өлгөн кызы менен жети баатырдын жомогу» жана М. Горькийдин, В. Маяковскийдин, Франконун, Сурковдун чыгармаларын которгон.

М. Элебаевдин мурастары советтик кыргыз адабиятында көрүнүктүү орунда турат.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Окуу китеби. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1930. 125 бет. (Жамгырчиев Ж. менен бирге.)

Ырлар жыйнагы. (1-жыйнак). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1931. 99 бет.

Майдан. 2-жыйнак. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1933. 60 бет.

Ырлардын толук жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1936. 80 бет.

Узак жол. Роман I-китеп. «Фрунзе — Самарканд», Кыргызмамбас, 1936. 138 бет.

Ырлардын толук жыйнагы. «Фрунзе—Казан», Кыргызмамбас, 1938. 103 бет.

Кыйын кезең. (Аңгеме). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1938. 52 бет.

Салам кат. (Ырлар) «Фрунзе—Казан», Кыргызмамбас, 1941. 46 бет.

Улуу марш. (Ырлар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1943. 32 бет.

Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947. 83 бет.

Узак жол. Экинчи басылышы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 163 бет.

Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 183 бет.

Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 183 бет.

Узак жол. (Прозалар жыйнагы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 183 бет.

Мукай. Тандалган чыгармалар, Фрунзе, «Кыргызстан», 1974.

М. Элебаев. **Кыйын кезең** (аңгемелер жыйнагы, түзгөн: Ж. Алыкулов) 1974-ж.

Орус тилинде

Узак жол. (Повесть) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 117 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Данилич-Кочин А. **Динамит.** (Аңгеме). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1934. 31 бет.

Фурманов Д. А. **Козголоң.** Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1936. 197 бет.

Маршак С. Я. **Акылсыз чычкандын баласы тууралу.** Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1937. 8 бет.

Толстой Л. Н. **Хаджи Мурат.** Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1938. 139 бет.

Гоголь Н. В. **Шинель.** (Повесть). Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1938. 46 бет.

Пушкин А. С. **Хандын өлгөн кызы менен жети баатыр жөнүндө.** Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1938. 28 бет.

Дагы: **Хандын өлгөн кызы менен жети баатыр жөнүндө.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940. 18 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Дагы акын, жазуучулар тууралу.— «Кызыл Кыргызстан», 1930, 17-март.

Дагы адабияттагы чириктер жөнүндө.— «Ленинчил жаш», 1937, 6-октябрь.

Алексей Максимович Горький.— «Ала-Тоо», 1938, № 1, 21—26-беттер.

«Кең-суунун» экинчи китеби тууралу.— «Кызыл Кыргызстан», 1938, 4-декабрь.

Адамдын башкы тилеги чындык.— «Кызыл Кыргызстан», 1939, 28-август.

Сында принцип, чыгармада искусство болсун.— «Кызыл Кыргызстан», 1939, 28-август.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Маликов К. **«Узак жол» тууралу.**— «Кызыл Кыргызстан», 1937, 4-ноябрь.

Шүкүрбеков Р. **Мукай Элебаевдин прозалык чыгармалары жөнүндө.**— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 21-февраль.

Токомбаев А. Мукай Элебаев.— «Кызыл Кыргызстан», 1946, 1-ноябрь.

Үмөталиев Т. **Биздин замандын патриот акыны.**— «Кызыл Кыргызстан», 1949, 11-сентябрь.

Маленов Б. **Мукай Элебаевдин чыгармалары.**— «Кызыл Кыргызстан», 1951, 30-март.

Маленов Б. **Мукай Элебаевдин чыгармалары.** Китепте: Труды Ин-та языка, литературы и истории. (Киргиз. ФАН СССР) 1952, вып. III, 139—151-беттер.

Үмөталиев Т. **Мукай Элебаевдин чыгармалары.**—Китепте: Элебаев М. Тандалган ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953, 3—12-беттер.

Үмөталиев Т. **Патриот акын.** (М. Элебаевдин дүйнөдөн кайткандыгынын он жылдыгына карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 31-октябрь.

Мансуров И. **Музыкалаштырылган ырлар жөнүндө.**— «Кызыл Кыргызстан», 1955, 14-август.

Маленов Б. **Үч аңгеме.** (Мукай Элебаевдин аңгемелери тууралу) — «Ала-Тоо», 1956, № 8, 86—94-беттер.

Маленов Б. **«Узак жол» жөнүндө кыскача пикир.**— «Ленинчил жаш», 1956, 14-сентябрь.

Маленов Б. **«Узак жол» романындагы айрым образдардын типтүүлүгү.**— «Советтик Кыргызстан», 1957, 6-март.

Маленов Б. М. **Элебаевдин алгачкы лирикасы.**— «Ала-Тоо» 1957. № 5, 107—113-беттер.

Маленов Б. **Мукай Элебаевдин лирикалары жөнүндө.**— «Мугалимдерге жардам», 1957, № 7, 44—53-беттер.

Маленов Б. **М. Элебаевдин сын макалалары жөнүндө** — «Ленинчил жаш», 1957, 31-июль.

Мамыров М. **Мукай Элебаевдин чыгармаларына арналган макалалар жөнүндө.**— «Советтик Кыргызстан», 1958, 8-январь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 65—66-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958. 58—60-беттер (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы.)

Маленов Б. **Биздин Мукай.** (15-майда акындын согушта курман болгондугуна 15 жыл толот) — «Жаш Ленинчи», 1959, № 5, 24-бетте.

Маленов Б. **Мукай Элебаевдин прозалык чыгармалары жөнүндө.** Китепте: Мукай Элебаев. Узак жол. (Прозалык чыгармалар жыйнагы) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 3—21-беттер.

Маленов Б. **Мукай Элебаевдин чыгармачылыгы.** Фрунзе, 121 бет. (Кыргыз ССР илимдер Академиясы. Тил жана адабият институту)

Бейшембаев К. **М. Элебаев жөнүндөгү эмгек.** (Сын жана библиография) — «Советтик Кыргызстан», 1961, 6-апрель.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстандын жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 472—477-беттер.

Шамшиев Р. **Мукай Элебаев.** (Библиографиялык памятник) Фрунзе, 1965, 8 бет.

Сасыкбаев С. **Жоокер акын** — «Жаш Ленинчи», 1968, № 2, 6—7-беттер.

Артыкбаев К. **Мукайдын пьесасы.** Адабий изилдөөлөр.— «Ленинчил жаш», 1969, 28-август.

Кудайбергенов К. Элебаев Мукай (М. Элебаевдин «Узак жол» атуу романынын дагы бир каарманы Эшбай жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1969, 10-сентябрь.

Итигулова Г. **Мукайдын каттарын** баракташ.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 8-октябрь.

Артыкбаев К. **Мукай Элебаевдин чыгармачылыгы жөнүндө.**— «Ала-Тоо», 1970, № 3, 141—160-беттер.

Садабаев А. **Ал жөнөкөй жана улуу адам.** (М. Элебаев жөнүндө) — «Мугалимдер газетасы», 1971, 15-май.

Маликов К. **«Божомолго» этиет бололу.** (М. Элебаевдин чыгармачылыгы жөнүндө).— «Кыргызстан маданияты», 1972, 7-сентябрь.

Сабаева К. **Элге арналган өмүр жөнүндө. (М. Элебаев)** — «Кыргызстан маданияты», 1972, 9-ноябрь.

Күмүшалиев К. **Нускалуу жазуучу.** (М. Элебаев жөнүндө) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 28-июнь.

Үмөталиев Т. **Жазуучу М. Элебаевдин бейитинде.**— Кыргызстан маданияты, 1973, 29-ноябрь.

Медетбеков А. **Мукай жөнүндө сөз.**— «Кыргызстан маданияты», 1975, 13-март.

Орус тилинде

Патриот жазуучу. (М. Элебаевдин өлгөн күнүнө 5-жыл толушуна карата) — «Советская Киргизия», 1949, 11-сентябрь.

Маленов Б. **Мукай Элебаевдин чыгармачылыгы жөнүндө.** Автореферат. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук. Фрунзе, 1957, 17 бет.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 74—75-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 1958. 59—60-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы)

Жакишев Ө. **Акын — жоокер.** (Мукай Элебаевдин 60 жашка толушуна карата) — «Литературный Киргизстан», 1965, № 3, 116-бет.

Тимина А. А. **Мукай Элебаев.** Библиографиялык памятка. Фрунзе, 1965. 8 бет.

Элдин чыныгы уулу. (Мукай Элебаевдин туулган күнүнө 60 жыл толушуна карата) — «Советская Киргизия», 1965. 28-сентябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 607—610-беттер.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-жж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 129—132-беттер.

Мансуров И. **Чебердин китеби дайыма биз менен.** (Мукай Элебаев жөнүндө) — «Литературная газета», 1974. 30-октябрь.

СҮЙҮНБАЙ ЭРАЛИЕВ

Кыргыз ССРинин эл акыны Сүйүнбай Эралиев 1921-жылы Талас өрөөнүндөгү Үч-Эмчек кыштагында кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. 1930—1941-жылдары орто мектепте окуп, аны бүтөөрү менен райондук газетада иштейт. Фашисттик Германия Советтер Союзуна кол салгандыгына байланыштуу 1941-жылы Ата мекенди коргоо үчүн согушка кетет. Фронттун алдыңкы линиясында болуп, 1944-жылга чейин баатыр жоокерлер менен бирге согушка катышып, эки жолу оор жарадар болот. 1944-жылы армиядан кайтып, 1951-жылга чейин Талас областтык газетанын жооптуу секретары болуп иштейт. 1951—1954-жылдары Москвадагы партиялык Жогорку мектепте окуп, аны 1955-жылы бүтүрөт. Москвадан келгенден кийин «Кыргызстан пионери» газетасынын редактору болуп дайындалат. 1959-жылы Кыргызстан жазуучулар Союзунун секретары болуп шайланган. 1965—1967-жылдары СССР жазуучулар Союзунун алдындагы адабият курсунда окуду, азыр Кыргызстан жазуучулар Союзунда консультант болуп иштеп келе жатат. С. Эралиев 1942-жылдан КПССтин мүчөсү, 1948-жылдан СССР жазуучулар союзуна мүчө.

С. Эралиевдин чыгармачылык иши 1944-жылдан башталат. Улуу Ата Мекендик согушта жүрүп, «Досторума кат» деген биринчи ыры областтык газетага жарыяланган. Фронттон келип, областтык газетада иштеп турганда республикалык газета-журналдарга ар түрлүү темадагы ырлары үзгүлтүксүз чыгып турду.

1949-жылы «Биринчи жаңырык» аттуу биринчи ырлар жыйнагы, бир жылдан кийин «Тууган жер» аттуу жыйнагы чыкты.

С. Эралиевдин акындык чыгармачылыгында көрүнүктүү орунду лироэпикалык «Ак-Мөөр» аттуу поэмасы ээлейт. Поэма 1958-жылы жазылып бүтүп, 1959-жылы китеп болуп чыкты. Кийинки кездерде С. Эралиев «Түнкү сыр», «Жылдыздарга саякат», «Уяң жылдыздар», «Ак жыт», «Жол» ж. б.

нукура таланттуу көп чыгармаларды берди. Ага 1974-жылы Кыргызстандын Эл акыны деген наам ыйгарылган.

1958-жылы С. Эралиевдин көп ырлары орус тилине которулуп, «Жазгы гүл» деген ат менен басмадан чыкты. Ошол эле жылы «Ак Мөөр» поэмасы да орус тилинде «Махаббат жөнүндөгү баян» деген ат менен чыкты. Андан кийин «Уяң жылдыздар», «Көк сулуу» поэмалары да орус тилинде жарык көрдү да, ошол жылы Москвада өткөн кыргыз искусствосу менен адабиятынын декадасында С. Эралиевдин ырлары, өзгөчө «Ак Мөөр» поэмасы жогору баага ээ болду.

С. Эралиев таланттуу котормочу. Советтик таланттуу акын А. Твардовскийдин «Василий Тёркин» аттуу поэмасын, Калимжан Бекхожиндин «Мариям Егор кызы», Тува жазуучусу Салчак Токанын «Араттын сөзү», Баруздиндин «Рави жана Шаши» деген китептерин, Кара калпак элинин «Кырк Кыз» аттуу поэмасын жана Пушкин, Лермонтовдун айрым ырларын кыргыз тилине которуп чыгып, элге тартуулады.

С. Эралиевдин чыгармалары англис, испан, француз, чех жана СССР элдеринин көп тилдерине которулган.

Сүйүнбай Эралиев элге жана адабиятка сиңирген эмгеги үчүн эки жолу «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «Күжүрмөндүк кызмат үчүн», «Каарман эмгеги үчүн. Владимир Ильич Лениндин туулган күнүнүн жүз жылдыгынын урматындагы», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңип чыккандыгы үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта каарман эмгеги үчүн», «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңиштүү аяктаганына XX жыл», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «1941—1945-жылдардагы согуштун жеңишине 25 жыл» «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин отуз жылдыгы» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы, Украин ССР Жогорку Советинин Президиумунун грамотасы, Кара калпак АССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Биринчи жаңырык. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 78 бет.

Тууган жер. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 84 бет.

Ак Мөөр. Лирикалык поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 224 бет.

Түнкү сыр. Поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 98 бет.

Уяң жылдыздар. (Ырлар жыйнагы). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 187 бет.

Күндөр. (Сатардын күндөлүгү). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1964. 79 бет.

Жылдыздарга саякат. Поэма жана ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 81 бет.

Жайында. (Сатардын күндөлүгү 2 дептер). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 87 бет.

Өмүрлөргө саякат. Поэмалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1967. 104 бет.

Ак жыт. Ырлар, поэмалар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 135 бет.

Жол. Поэма. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 207 бет.

Сан тоолор. (Ырлар жана поэма). Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1971. 266 бет.

Каркыралар. Ырлар. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1972. 88 бет.

Орус тилинде

Жазгы гүлдөр. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 156 бет.

Махабат жөнүндө поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 168 бет.

Махабат жөнүндө поэма. (М.,) «Мол. гвардия», 1962. 104 бет.

Уяң жылдыздар. (Ырлар, поэмалар). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1963. 104 бет.

Көк сулуу. Поэма. М., «Советский писатель», 1966. 95 бет.

Ак жыт. Ырлар жана поэма. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 135 бет.

Сатардын колу жетет, булутка. Ангемелер, ырлар. М., «Дет. лит.», 1970. 48 бет.

Каракалпак тилинде

Менин досторум көп. Ырлар. Нукус «Каракалпакия», 1967. 63 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Салчак Тока. **Араттын сөзү.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 130 бет.

Твардовский А. Т. **Василий Теркин.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 207 бет.

Баруздин С. А. **Рави менен Шаши.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957. 42 бет.

Бекхожин К. **Егор кызы Мария.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 103 бет.

Кырк кыз. Кара калпак элинин эрдик дастаны. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 332 бет.

Гамзатов Р. **Бийиктеги жылдыз.** Ырлар жана поэма. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1964. 252 бет.

Межелайтис Э. **Кастант — музыкант.** Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 54 бет.

Уитмон, Уолт. **Жалбыректар.** Ырлар. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 128 бет.

Тагор Рабиндранат. **Акыркы кат.** (Ырлар) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 118 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Некрасов түзөтүүлөргө муктаж эмес.— «Советтик Кыргызстан», 1955, № 8, 94—87-беттер. (Турсуналиев М. менен бирге.)

Сүйүнбай Эралиев.— «Ала-Тоо», 1958, № 9, 96-беттер. (Декаданын катышуучусу өзүнүн даярдыгы жөнүндө сүйлөйт).

Дүйнө. Комуз күүсү.— «Ала-Тоо», 1960, № 8, 96—98-беттер.

Драматург жана жазуучу.— «Советтик Кыргызстан», 1960, 18-сентябрь.

Ыр жөнүндө ой.— «Советтик Кыргызстан», 1960, 9-октябрь.

Аялдар жана кыргыз адабияты.— «Кыргызстан аялдары», 1961, № 7, 11—13-беттер.

Жаштар жана поэзия.— «Советтик Кыргызстан», 1961, 15-октябрь.

Элдик жана партиялык негизги талап.— «Ала-Тоо», 1963, № 5, 20—21-беттер.

Орус адабияты — биздин окутуучубуз.— «Советтик Кыргызстан», 1963, 3-ноябрь.

Жашасын жаз, жашасын май. (Публицистика) — «Советтик Кыргызстан», 1964, 1-май.

Келечекке кароо менен өткөндү эскерүү. (Александр Дымшугин «Жазуучулар жөнүндө төрт ангеме» деген китеби жөнүндө) «Ленинчил жаш», 1965, 13-январь.

Акындын даңкы.— «Советтик Кыргызстан», 1965, 13-июнь.

Аманбы, тууган айылым! (Талас районундагы «Коммунизм» колхозу тууралу очерк) — «Советтик Кыргызстан», 1967, 20-август.

Алыкулдун терендиги.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 7-декабрь

Акындарга үч суроо.— «Кыргызстан маданияты», 1968, 3-апрель.

Сатиндин жолу.— «Кыргызстан маданияты», 1969, 20-август.

«Литературная газетасынын анкетасы.— «Кыргызстан маданияты» 1969, 3-сентябрь.

Поэтикалык котормонун кээ бир маселелери жөнүндө.— «Ала-Тоо», 1969, № 9, 144—160-беттер.

Турар Кожомбердиевдин ырлары жөнүндө.— «Кыргызстан маданияты», 1970, 18-март.

Чыгармачылык жолдор.— «Ленинчил жаш» 1971, 20-июль.

Бир тууган. (Автор өзүнүн чыгармачылык жолунан баяндайт.) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 8-февраль.

Атактуу төкмө. (Алымкул Үсөнбаевдин туулганына 80 жыл толду),— «Ала-Тоо», 1974, № 11, 87—90-беттер.

Диалог (Азыркы кыргыз поэзиясынын ал-абалы, проблемалары адабий сыны жөнүндө) (Кадыркул Даутов менен диалог) — «Кыргызстан маданияты», 1975, 24-апрель.

Орус тилинде

Х кылымдагы Гомер.— «Советская Киргизия», 1959, 22-май.

Кыргыз адабиятынын сыймыгы.— «Комсомолец Киргизии», 1963, 28-апрель.

Адабият жана азыркы күн.— «Литературная газета», 1963, 3-октябрь.

Кол кармашуу.— «Советская Киргизия», 1963, 30-октябрь.

Азыркы заман — адабияттын жаны.— «Дружба народов», 1964, № 6, 228—230-беттер.

Ал адамдар үчүн ырдаган.— «Комсомолец Киргизии», 1964, 9-сентябрь.

Тоо ыры.— «Комсомольская правда», 1965, 26-сентябрь.

Менин поэмам.— «Правда», 1967, 20-ноябрь.

Сүйүнбай Эралиев. («Дружба народов» журналынын анкетине жооп.) — «Дружба народов», 1967, № 11, 36—37-беттер.

Бир туугандык колдор кармашты.— «Правда востока», 1972, 19-февраль.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧАГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Мамраев И. **Акын.**— «Большевиктик туу», 1949, 7-май.

Үмөталиев Т. **Бир-эки сөз.**— Китепте: Эралиев С. Биринчи жаңырык Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949, 3—4-беттер.

Иманалиев К. **«Тууган жер».**— «Ленинчил жаш», 1951, 16-сентябрь.

Самаганов Ж. **Советтик кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе Кыргызмамбас, 1958. 125—126-беттер.

Атагулов К. **Окуучуну өзүнө тартып...**— «Ленинчил жаш», 1959, 24-июнь.

Укаев К. **Махаббат дастаны.**— «Ала-Тоо», 1959, № 12, 96—106-беттер.

Кедрина З. **Жаңы деңгээлде.**— «Советтик Кыргызстан», 1961, 11-февраль.

Самаганов Ж. **Советтик кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962, 478—481-беттер.

Айтматов Ч. **Каалоо— изденүү.**— «Ленинчил жаш», 1963, 29-март.

Жусуев С. **Төрт жаш жазуучулар жөнүндө** (Т. Касымбеков, С. Эралиев, Б. Сарногоев, А. Садыков) — «Ленин жолу», 1965, 6-февраль.

Артыкбаев К. **С. Эралиевдин чыгармачылыгы жөнүндө.**— «Ала-Тоо», 1965, № 12, 96—103-беттер.

Тургунбаев С. **Жаштыктын поэмалары.**— «Кыргызстан маданияты», 1967. 9-июнь.

Закиров С. **«Ак Мөөр» поэмасынын элдик варианттары.**— «Кыргызстан маданияты», 1969, 8-январь.

Жумадылов С. **Изденүү жолунда.**— «Ала-Тоо», 1969, № 2, 134—148-беттер.

Жумагулов Ж. **Саякатка этюддар.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 25-февраль.

Гордиенко Ю. **Талаштан соң.**— «Кыргызстан маданияты», 1970, 12-август.

Жумадылов С. **Изденүү жолунда.** (Акын С. Эралиевдин чыгармачылыгы жөнүндө) Фрунзе, «Илим», 1970, 79 бет.

Жумадылов С. **Бийик сезимдин акыны.** Акын С. Эралиев 50 жашта.— «Кыргызстан маданияты», 1971, 24-ноябрь.

Жигитов С. **Изденүү пафосу.** (С. Эралиевдин чыгармалары жөнүндө сөз кылат.) — «Ала-Тоо», 1971, № 10, 106—111-беттер.

Үмөталиев Т. **Тынымсыз издеген акын.** Акын Сүйүнбай Эралиев — 50 жашта.— «Ленинчил жаш», 1971, 7-декабрь.

Оморкулов К. **«Сан тоолорду» аралап...**— «Кыргызстан маданияты», 1972, 8-декабрь.

Акматов Т. **Жаңычыл акын.** (С. Эралиев жөнүндө) — «Ленинчил жаш», 1972, 9-декабрь.

Присов Т. **Белестен-белеске.**— «Советтик Кыргызстан», 1973, 24-февраль.

Жирков А. **Жарчынын жалындуу үнү.**— «Кыргызстан маданияты», 1973, 20-март.

Орус тилинде

Александрова А. **Эң сонун поэма.**— «Лит. Киргизстан», 1958, № 6, 124—125-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 138—139-беттер.

Журавлев В. **Кыргыз адабиятынын өсүшү.**— «Советская Киргизия» 1958, 18-декабрь.

Демьянов акын фронтовик.— «Советская Киргизия», 1959, 18-февраль.

Кедрина Ж. **Жаңы деңгээлде.** (Лениндик сыйлыкка көрсөтүлгөн чыгармаларды талкуулайбыз).— «Литературная газета», 1961, 7-февраль.— «Советская Киргизия», 1961, 16-февраль.

Айтматов Ч. **Ачык жээк.**— «Советская Киргизия», 1964, 13-сентябрь.

Сокол В. **Жылдызга.**— «Социалистическая харьковщина», 1964, 21-октябрь.

Айтматов Ч. **Жылдыздарга.**— «Правда», 1964, 25-октябрь.

Салиев А. **Жылдыздарга.**— «Труд», 1964, 13-ноябрь.

Гордиенко Ю. **Келечекте жылдыздарга.**— «Литературная газета», 1965, 27-апрель.

Зелинский К. **Адамга жол.**— «Дружба народов» 1965, № 4, 244—258-беттер.

Аскаров Т. **Жер — менин жүрөгүм.**— «Дружба народов», № 6, 274—276-беттер.

Молдавский Дм. **Космоско маршрут.** «Комсомолец Киргизии», 1965, 14-июль.

Расул Рза. **Жылдыздарга.**— «Известия», 1965, 16-июль.

Борбугулов М. **Өлчөм бойго жараша эмес.**— «Литературная газета», 1965, 27-ноябрь.

Молдавский Дм. **Кезигишүүлөр.**— «Звезда», 1965, № 7, 135—142-беттер.

Орехов А. **Гражданduулуктун, күжүрмөндүүлүктүн традициясы.**— «Комсомолец Киргизии», 1966, 10-июль.

Квливидзе М. **«Котормо — сүйүүнүн баласы».**— «Детская литература», 1968, № 9, 25—31-беттер.

Сердюк В. **Акындын эси.**— «Литературный Киргизстан», 1969, № 4, 121—123-беттер.

Синельников Ш. **Кайрылып келген жаштык.**— «Ленинский путь», 1969, 16-июль.

Вакуленко В. **Гүлдүү жыт.**— «Советская Киргизия», 1969, 3-август.

Гордиенко Ю. **Полимекадан кийин.**— «Литературная газета», 1970, 24-июнь.

Гордиенко Ю. С. Эралиев — 50 жашта.— «Литературная газета» 1971, 24-ноябрь.

Светличный В. Акын жана мезгил. Сүйүнбай Эралиев 50 жашта.— «Советская Киргизия», 1971, 26-ноябрь.

Рыскулов Р. Бийиктикке көтөрүү.— «Комсомолец Киргизии», 1974, 18-июль.

КУСЕЙИН ЭСЕНКОЖОЕВ

(1920—1941)

Кыргыз элинин таланттуу балдар жазуучусу Кусейин Эсенкожоев 1920-жылы Жети-Өгүз районунда кедей-дыйкандын үй-бүлөсүндө туулган. Совет доорунда туулган бактылуу жаш бала Кусейин орто мектепти 17 жашында бүтүрүп, ошол эле жылы күзүндө Кыргызстан Мамлекеттик педагогикалык институтка келип кирет. Өзү зээрек Кусейин сабакты жакшы өздөштүргөндүктөн жана көпчүлүк ишке активдүү катышкандыктан стипендиянт болуп окуйт. Бүткүл советтик эл душманга каршы көтөрүлгөндө К. Эсенкожоев институттун акыркы курсунда окуп жаткан. Ал Алма-Атыдагы офицерлер даярдоочу согуш мектебине жиберилет, мектепти кыска мөөнөттө бүтүрүп чыгып, офицерлик наам менен фронтко аттанып, Москва алдындагы катуу салгылашта жыйырмадан жаңы ашкан кезинде курман болот. К. Эсенкожоев өзүнүн чыгармачылык өмүрүндө «Саякатчы бала», «Үчүнчү шар», «Родинанын уулу» жана башка балдарга арналган илимий-фантастикалык кызыктуу чыгармаларды жазды.

К. Эсенкожоев «Канаттуулардын сыры» деген поэмасында кыргыз жериндеги канаттуулардын мүнөздөрүн, сын-сыпаттарын, жашоо-шарттарын таамай сүрөттөйт. Мындан башка ал көп ырларды, поэмаларды жазган, көбү бүтпөй калган. Анын поэзиялык чыгармалары тематикалык жагынан ар түрдүү жана актуалдуу. Маркум акын фельетон, очерктер да жазган, бирок алар жыйналып, тартипке салына элек. К. Эсенкожоевдин котормосу менен Пушкиндин, Лермонтовдун, Маяковскийдин бир нече ырлары кыргыз тилинде чыккан.

Советтик кыргыз адабиятынын тарыхында К. Эсенкожоев кыргыз балдар адабиятынын негиз салуучуларынын бири болуп калды.

КИТЕПТЕРИ

Саякатчы бала. Аңгеме. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1938. 24 бет.

Үчүнчү шар. (Аңгеме). Фрунзе-Казан, Кыргызмамбас, 1958. 30 бет.

Родинанын уулу. Аңгеме. Фрунзе-Казан, Кыргызмамбас, 1939. 41 бет.

Канаттуулардын сыры. Поэма. Фрунзе-Казан, Кыргызмамбас, 1939. 89 бет.

Шарше. Аңгеме. Фрунзе-Казан, Кыргызмамбас, 1939. 31 бет.

Жалындуу жаштык. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 87-бет.

Аңгемелер жана ырлар. Тестиер жана өспүрүм балдар үчүн. Түзгөн: Ж. Самаганов. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 195 бет.

Чыгармаларынын жыйнагы. Аңгемелер жана ырлар. Кириш сөзүн жазган К. Укаев. Экинчи басылышы. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1972. 214 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Михалков С. Б. **Жолдоштор.** Испания жөнүндөгү ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 16 бет.

Жонатан Свифт. **Гулливер алптарда.** Фрунзе-Казан, Кыргызмамбас, 1940. 55 бет.

Пушкин А. С. **Падыша Салтан, анын даңктуу жана кайраттуу баатыр уулу князь Твидон Салтанович жана сонун Каныша Аккуу тууралуу жомок,** Фрунзе-Казан, Кыргызмамбас, 1940. 39 бет.

Чуковский К. И. **Доктор Айболит.** Гью Лофтинг боюнча. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940. 102 бет. (М. Ыйманкулов менен бирге которгон).

Дагы: Доктор Айболит. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 80 бет.

Рахтанов И .А. **Амангелди Иманов.** Тарыхый аңгеме. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1941. 43 бет.

СЫН МАКАЛАСЫ

Абдрасул Токтомушев. — «Кызыл Кыргызстан», 1939, 18-апрель.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧАГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Дүйшеев К. **«Падыша Салтан» жөнүндөгү жомоктун котормосу.**— «Ленинчил жаш», 1941, 31-январь.

Укаев К. жана Табалдиев А. **Кыргыз прозасындагы илимий-фантастикалык жанрдын өнүгүшү.**— «Ала-Тоо», 1956, № 5, 73—83-беттер.

Укаев К. **Балдар жазуучусу Кусейин Эсенкожоев.**— Китепте: Эсенкожоев К. Аңгемелер жана ырлар. Тестиер жана өспүрүм балдар үчүн. Түзгөн: Ж. Самаганов. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1957. 3—21-беттер.

Субанбеков Ж. **Кусейин Эсенкожоев. (1920—1941).**— «Ленинчил жаш», 1958, 11-апрель.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 98—99-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык көрсөткүч. Фрунзе, 98—99-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы)

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги.) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 482—485-беттер.

Кыдыралиев Т. **Дагы эле жап жаш.** (Балдар жазуучусу К. Эсенкожоев жөнүндө) — «Ысык-Көл правдасы», 1973, 1-август.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-жж). Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 208—211-бет.

Орус тилинде

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 107—108-беттер.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-жж). Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 208—211-беттер.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Био-библиографиялык справочник) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 616—618-беттер.

КАСЫМБЕК ЭШМАМБЕТОВ

Белгилүү жазуучу, драматург жана котормочу Касымбек Эшмамбетов 1910-жылы Пишпекке жакын жердеги Орто-Алыш айлында кедей адамдын үй-бүлөсүндө туулган. Айылдык мектепте бир аз окугандан кийин 1925-жылы Фрунзедеги педтехникумга өтүп, аны 1930-жылы бүтүрүп чыгат. Техникумду бүткөндөн кийин бир нече жыл кыргыз тили жана адабият мугалими болуп иштейт. Улуу Ата Мекендик согуш жылдарында согушка катышып, жарадар болуп кайтат.

К. Эшмамбетовдун чыгармачылык иши техникумда окуп жүргөндө башталып, аңгеме жана макалалары адабий журналга жарыяланып турган. Анын «Жаратылыш сырлары» деген биринчи аңгемеси 1930-жылы өзүнчө китеп болуп чыккан.

1936-жылы В. Шекспирдин «Гамлет» деген классикалык чыгармасын кыргыз тилине которот. Бир жылдан кийин «Сарынжы» аттуу пьесасын жазат. «Сарынжи» көп жылдар бою театрлардын сахнасынан түшпөй, орус тилине которулуп, Фрунзе, Красноярск, Иваново ж. б. шаарларда коюлду. Кыргызстан мамлекеттик Ленин ордендүү опера жана балет театры койгон «Анар» балетинин либреттосунун автору да К. Эшмамбетов. Согуштан кийин К. Эшмамбетов «Эгиз бала», «Кара туман», «Таластын мергенчиси» деген пьесалар жазды.

К. Эшмамбетовдун котормочулук ийгилиги өтө зор. Ал Шекспирдин «Отелло», «Король Лир» деген трагедияларын, Островскийдин «Кедейлик кемтик эмес» деген пьесасын, Чеховдун, Горькийдин жана башка орус жазуучуларынын көп чыгармаларын которду.

Драматургия менен котормодон башка ал тарабынан кыргыз жазуучуларынын чыгармалары жөнүндө, пьесалар жөнүндө, котормолор жөнүндө көп сандаган сын макалалар, рецензиялар жазды.

Кыргыз адабияты менен искусствосуна сиңирген эмгеги үчүн К. Эшмамбетов «Ардак белгиси» ордени, «1941—1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалы жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун грамоталары менен сыйланган.

К. Эшмамбетов 1944-жылдан КПССтин, 1939-жылдан СССР жазуучулар союзунун мүчөсү.

КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жаратылыш сырлары. Өспүрүм балдар аңгемеси. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1930. 28 бет.

Эпкиндүү топ. (Чала сабаттуулар үчүн окуу китеби) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1932. 71 бет.

Дагы: Эпкиндүү топ. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1938. 71-бет.

Апенди. Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1933. 21 бет.

Сарынжи. (Төрт көшөгөлүү драма), Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1939. 80 бет.

Адыл. Аңгеме. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1940. 58 бет.

Ашым менен Саткын. (1961-жылкы балдар турмушунан). Фрунзе — Казан, Кыргызмамбас, 1940. 46 бет.

Бүркүттөр. Мектеп балдары үчүн. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952. 60 бет. (С. Каралаев менен бирге жазган).

Төрт азамат. Аңгемелер. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 16 бет.

Адыл. Аңгемелер. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 60 бет.

Кыргыз эл жомоктору. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 176 бет. (Д. Сулайманов менен бирге даярдаган).

Куу түлкү. Жомок. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 24 бет.

Жаңы жол. (Аңгемелер). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 168 бет.

Эгиз бала. Пьесалар. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 216 бет.

Чабалакей. Ырлар жыйнагы. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 16 бет.

Эңсегени ушул. Повесть. Өспүрүмдөр үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962. 135 бет.

Кыргыз эл жомогу. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 292 бет. (Д. Сулайманов менен бирге.)

Бөдөнө менен түлкү. (Бөбөктөр үчүн) Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1965. 15 бет.

Аюу жөнүндө аңгеме. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1966. 16 бет.

Жетимдер. Повесть. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 87 бет.

Жаш тилек. Повесть аңгемелер жана жомоктор. (Тестиер жана өспүрүм балдар үчүн). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1971. 446 бет.

Орус тилинде

Сарынжы. (Пьеса. Кыргыз эпосунун мотивинде ыр менен жазылган пьеса) М.—Л., «Искусство», 1939. 151 бет.

Пьесалар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 238 бет.

Атактуу малчы Адыл. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 19 бет.

Төрт азамат. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1958. 27 бет.

Чабалакей. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 23 бет.

Куу түлкү. Жомок. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1959. 24 бет.

Алтын бүчүрдөр. Аңгемелер. М., Дет. лит., 1959. 85 бет.

Пьесалар. (Жыйнак). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 270 бет.

Балдар үчүн аңгемелер. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 17 бет.

Бүркүтчү. (Жомок жана аңгемелер). Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 96 бет.

Бүркүтчү. (Аңгемелер). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1963. 19 бет.

Кыргыз элинин жомоктору. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1961. 354 бет.

Дагы: Кыргыз элинин жомоктору. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1962. 354 бет.

Дагы: Кыргыз элинин жомоктору. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1965. 354 бет.

Тилек. (Повесть). Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1964. 200 бет.

Тилек. (Повесть) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 192 бет.

Тилек. Повесть. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1973. 207 бет.

КОТОРГОН КИТЕПТЕРИ

Шекспир В. **Гамлет.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1937. 122 бет.

Гоголь Н. В. **Үйлөнүү.** Эки кыймылдагы эң укмуштуу окуя. Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1938. 44 бет.

Шекспир В. **Отелло.** Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1938. 168 бет.

Нейман Л. С. **Кара бүлөөлөр.** Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1939. 18 бет.

Салтыков-Щедрин М. Е. **Акылман чабан.** Фрунзе—Казан. Кыргызмамбас, 1939. 19 бет.

Салтыков-Щедрин М. Е. **Аңгемелер.** Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1939. 57 бет.

Толстой Л. Н. **Тамсилдер.** Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1939. 16 бет.

Толстой Л. Н. **Кичине балдарга.** Фрунзе—Казан, Кыргызмамбас, 1939. 32 бет.

Фурманов Д. А. **Кызыл десант.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1939. 31 бет.

Михалков С. Б. **Кызыл галстук.** 3 акт. 9 сүрөттүү пьеса. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 44 бет. (К. Токтомамбетова, Д. Чормонов менен бирге.)

Островский А. Н. **Кедейлик кемтик эмес.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1949. 86 бет.

Симонов К. М. **Күн-түнү менен.** Повесть. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1950. 333 бет.

Катаев В. П. **Полктун уулу.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1951. 252 бет.

Первенцев А. А. **Жашынан абийирдүү.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1952, 543 бет.

Гоголь Н. В. **Өлүк жандар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 263 бет.

Салтыков-Щедрин М. Е. **Тандалган жомоктор.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953. 72 бет.

Чехов А. П. **Аңгемелер.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1953, 171 бет.

Чехов А. П. **Аңгемелер жана повесттер.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1954. 484 бет.

Чехов А. П. **Аңгемелер.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1954. 43 бет. (Р. Шүкүрбеков менен бирге.)

Николаев Г. Е. **Кызыл кырман.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1955. 581 бет.

Пушкин А. С. **Белкиндин повесттери.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956. 112 бет.

Салтыков-Щедрин М. Е. **Жомоктор.** Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1956. 168 бет.

Горький М. **Чыгармалар жыйнагы.** II том. Повесттери жана аңгемелери. (1900—1905) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1957. 485 бет.

СССР элдеринин жомоктору. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958. 310 бет.

Гарин-Михайловский Н. Г. **Теманын бала чагы.** Тестиер балдар үчүн. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1959. 168 бет.

Чехов А. П. **Чыгармалар.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. 472 бет. (С. Бектурсунов менен бирге)

Достоевский Ф. М. **Кор болуп, ыза көргөндөр.** Жаштар үчүн роман. Фрунзе, Кыргызокуупедмамбас, 1960. 403 бет.

Куприн А. И. **Беттешүү.** Асыл таштуу билерик. Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1965. 334 бет.

Куприн А. И. **Повесттер.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1970. 172 бет.

Шолом-Алейхем. **Тевье-молочник.** Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1966. 170 бет.

МАКАЛАЛАРЫ, РЕЦЕНЗИЯЛАРЫ, ОЧЕРКТЕРИ

Кыргыз тилинде

Пушкиндин баркы эмнеде.— «Кызыл Кыргызстан», 1937, 11-февраль.

Кыргыз адабиятынын жана искусствосунун гүлдөшү.— «Ленинчил жаш», 1938, 26-октябрь.

Т. Г. Шевченко.— «Ленинчил жаш», 1939, 9-март.

Шекспирдин чыгармасы.— «Кызыл Кыргызстан», 1939, 23-апрель.

Көркөм адабияттагы милдеттер.— «Ленинчил жаш», 1940, 9-апрель.

Көркөм адабияттарды которуу жөнүндө.— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 12-июнь.

«Евгений Онегиндин» котормосу жөнүндө.— «Кызыл Кыргызстан», 1940, 21-август.

Кыргыздын эл акындары.— «Кызыл Кыргызстан», 1945, 13-апрель.

«Манас» операсы.— «Кызыл Кыргызстан», 1946, 14-февраль.

Өзгөн театры.— «Кызыл Кыргызстан», 1946, 19-апрель.

Жеңиш жөнүндөгү ырлар. Ата Мекендик согуштун жеңиши тууралуу ырлар жөнүндө) — «Кызыл Кыргызстан», 1946, 9-май.

«Манас» операсы.— «Кызыл Кыргызстан», 1946, 23-июнь.

Кыргыздын эл акындары.— Китепте: Кыргыздын эл акындары. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1946. 3—12-беттер.

«Акылдан азап». (А. С. Грибоедовдун «Акылдан азап» китебинин котормосуна сын.) — «Кызыл Кыргызстан», 1947, 19-ноябрь.

Ырчы Осмонкул.—Китепте: (Бөлөбалаев О. Ырлар). Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947, 3—8-беттер.

«Ажал ордуна».— «Ленинчи жаш», 1948, 27-май.

Горький биз менен. (Максим Горькийдин дүйнөдөн кайтканына 13 жыл толушуна карата) — «Большевиктик жол», 1949, 18-июнь.

Алексей Максимович Горький — «Ысык-Көл правдасы», 1949, 18-июнь.

А. П. Чехов (Дүйнөдөн кайтканына 45 жыл толушуна карата.) — «Кызыл Кыргызстан», 1949, 15-июль.

«Жеңиш».— «Советтик Кыргызстан», 1947, № 12, 52—58-беттер.

А. Н. Островский.— «Кызыл Кыргызстан», 1948, 11-апрель.

Островский жана кыргыз сахналары. (А. Н. Островскийдин туулганына 125 жыл толушуна карата).— «Ленинчил жаш», 1948. 14-апрель.

А. Г. Белинский. (Дүйнөдөн кайтканына 100 жыл толушуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1948, 10-июнь.

Атайдын музыкалык мурастары.— «Ленинчил жаш», 1950, 24-март.

Тарас Шевченко.— «Кызыл Кыргызстан», 1951, 10-март.

Украина элинин улуу акыны. (Т. Г. Шевченконун дүйнөдөн кайткандыгына 90 жыл толушуна карата.) — «Ленинчил жаш», 1951, 11-март.

Горький биз менен. (А. М. Горькийдин дүйнөдөн кайткандыгынын 15 жылдыгына карата) — «Ленинчил жаш», 1951, 17-июнь.

Гоголь жана кыргыз адабияты.— «Ленинчил жаш», 1952, 5-март.

Тынчтык үчүн күрөшкөн адам. (М. Горький) — «Ленинчил жаш», 1952, 18-июнь.

«Биздин замандын киши»,— «Советтик Кыргызстан», 1953, № 4, 57—62-беттер.

В. В. Маяковский. (Маяковскийдин дүйнөдөн кайткандыгына 15 жыл толгонуна карата) — «Кызыл Кыргызстан», 1954, 15-апрель.

«Ак кандек».— «Ленинчил жаш», 1955, 4-сентябрь.

Балдар үчүн тили жатык котормо керек.— «Советтик Кыргызстан», 1955, № 9, 79—85-беттер.

«Абай». (М. Ауэзовдун романы. Которгон Т. Суванбердиев).— «Ленинчил жаш», 1955, 16-декабрь.

Көркөм чыгармада көркөмдүк күч болсун.— «Советтик Кыргызстан», 1955, № 12, 83—90-беттер.

«Өрөөндө күйгөн шам»,— «Советтик Кыргызстан», 1958, 26-сентябрь.

Биздин биринчи декада.— «Советтик Кыргызстан», 1958, 5-октябрь.

«Жаралуу көгүчкөн. (Ашым Жакыпбековдун китеби жөнүндө) — «Ленинчил жаш», 1962, 9-февраль.

«Ышкыбоз балдар».— «Советтик Кыргызстан», 1962, 22-март.

Дайыма даярбыз! (Мурдагы пионердин эсинде калгандары) — «Советтик Кыргызстан», 1962, 20-май.

«Атай жөнүндө пикир». «Ленинчил жаш», 1962, 3-август.

Шекспир кыргыз тилинде.— «Ленинчил жаш», 1964, 22-апрель.

«Отелло» хакас театрында. (М. Ю. Лермонтов атындагы хнакас областтык драма театрынын коллективинин гастролу Фрунзеде) — «Советтик Кыргызстан», 1964, 17-май.

Чалагыздын жаңы ырлары. (Ч. Иманкуловдун «Замандашым — комузум» аттуу ырлар жыйнагы тууралу.) «Советтик Кыргызстан», 1964, 7-октябрь.

«Азоого чалма».— «Кыргызстан маданияты», 1967, 3-март.

«Жашыл жалбырак».— «Кыргызстан маданияты», 1967, 19-май.

Күлүк күнүндө, тулпар тушунда.— «Кыргызстан маданияты», 1967, 6-октябрь.

Шаршен менен кайрадан жолугушуу... (Кыргызстан мамлекеттик академиялык драма театрынын коллективинин иштеринен) — «Кыргызстан маданияты», 1973, 29-ноябрь.

«Отелло» алыскы тоодо.— «Ала-Тоо», 1974, № 2, 143—146-беттер.

Орус тилинде

Кыргызстандан кат.— Театр, 1941, № 2, 104—107-беттер.

Кыргыз эл ырчылары.— «Советская Киргизия», 1945, 6-июль.

Ырчы Осмонкул.— Китепте: Осмонкул. Ырлар. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1947, 3—8-беттер.

ӨМҮР ЖОЛУ, ЧЫГАРМАЧЫЛЫГЫ ЖӨНҮНДӨГҮ МАКАЛАЛАР

Кыргыз тилинде

Артыкбаев К. **«Эгиз бала».** «Ленинчил жаш», 1957, 12-июнь.

Токсобаев А. **Жазуучу, публицист жана котормочу.** (Декаданын катышуучусу) — «Кыргызстан хакикаты», 1958, 13-октябрь. — «Ленин жолу», 1958, 4-октябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 87—88-беттер.

Токтобаева Р. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, 1958. 80—81-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** (Кыргызстан жазуучуларынын био-библиографиялык справочниги) Фрунзе, Кыргызмамбас, 1962. 486—492-беттер.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-жж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969, 235—239-беттер.

Садыков А. **Изденүүлөр жана табылгалар.**— «Ала-Тоо», 1971, № 6, 152—159-беттер.

Орус тилинде

Горячих В. **Эркин күчтүүлөр.**— «Киргизстан», 1941, № 3, 176—178-беттер.

Березкин В. **Касымбек Эшмамбетов.**— «Советская Киргизия», 1958. 2-октябрь.

Самаганов Ж. **Советтик Кыргызстан жазуучулары.** Фрунзе, Кыргызмамбас, 1958, 96—97-беттер.

Лосев Д. С., Морозов О. Д. **Кыргызстандын адабияты.** Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, 1958, 79—80-беттер. (Кыргыз ССРинин Н. Г. Чернышевский атындагы мамлекеттик республикалык китепканасы).

Самаганов Ж. Советтик Кыргызстан жазуучулары. (Био-библиографиялык справочник) Фрунзе, «Кыргызстан» басмасы, 1969. 619—625-беттер.

Кыргыз балдар адабияты. (1926—1966-жж.) Био-библиографиялык справочник. Фрунзе, «Мектеп» басмасы, 1969. 235—239-беттер.

Аксельруд Л. Ишке ашкан тилек.— «Литературный Киргизстан», 1973, № 6, 113—114-беттер.

МАЗМУНУ

Кириш сөз 3
Барктабас Абакиров 5
Узакбай Абдукаимов 7
Мамасалы Абдукаримов 11
Токтоболот Абдумомунов 16
Субайылда Абдыкадырова 25
Жолдошбай Абдыкалыков 28
Курманбек Абдыкеримов 31
Сатин Абдыкеримова 34
Шаршеналы Абдылдаев 36
Шабданбай Абдыраманов 38
Жанболот Абдраимов 41
Майрамкан Абылкасымова 44
Турсунбай Адашбаев 48
Тенти Адышева 50
Айым Айтбаева 53
Чынгыз Айтматов 57
Кубаныч Акаев 83
Калык Акиев 88
Медербек Акимкожоев 92
Сагын Акматбекова 94
Казат Акматов 95
Михаил Аксаков 97
Абдулкай Алдашев 101
Биримкул Алыбаев 103
Жапаркул Алыбаев 105
Мидин Алыбаев 107
Барпы Алыкулов 111
Арли Арбуду 115
Качкынбай Артыкбаев 117

Ташмат Арыков 125
Байтемир Асаналиев 127
Кенешбек Асаналиев 129
Тендик Аскаров 134
Жекшен Ашубаев 139
Талант Байгабылов 141
Мар Байжиев 144
Ташым Байжиев 147
Түмөнбай Байзаков 150
Насирдин Байтемиров 154
Касымалы Баялинов 160
Шүкүрбек Бейшеналиев 168
Жайлообек Бекниязов 180
Касымалы Бектенов 182
Сүйүнтбек Бектурсунов 186
Абдылда Белеков 189
Абдрашит Бердибаев 192
Камбаралы Бобулов 195
Муктар Борбугулов 202
Ысмайыл Борончиев 207
Жоомарт Бөкөнбаев 210
Осмонкул Бөлөбалаев 217
Самансур Бөлөкбаев 221
Мариям Буларкиева 225
Мурза Гапаров 228
Вениамин Горячих 230
Өскөн Даникеев 232
Алымкан Дегенбаева 234
Леонид Дядюченко 235
Бексултан Жакиев 238
Өмүркул Жакишев 241
Мамат Жакыпов 245
Ашым Жакыпбеков 248
Жума Жамгырчинов 251
Муса Жангазиев 253
Касымалы Жантөшев 261
Кудайберген Жапаров 268
Нурпаис Жаркынбаев 270
Нуркамал Жетикашкаева 272
Сеит Жетимишев 274
Салижан Жигитов 277
Александр Жирков 281
Үсөнкул Жумабаев 285
Кудайберген Жуманазаров 287
Камчы Жунусов 289
Нинакан Жундубаева 293
Сооронбай Жусуев 295
Кенеш Жусупов 302
Абылкасым Жутакеев 305
Якуб Земляк 307
Эсенгул Ибраев 311
Чалагыз Иманкулов 313
Николай Имшенецкий 315
Исабек Исаков 319
Касым Канмов 322
Билим Карагулов 326
Саякбай Каралаев 328
Санарбек Карымшаков 332
Төлөгөн Касымбеков 336
Бубуй Керимжанова 341

Евгений Ковский 346
Турар Кожомбердиев 349
Евгений Колесников 354
Маштай Кудаев 356
Өмүркул Кулумбаев 358
Акынбек Күрүчбеков 359
Абзий Кыдыров 361
Абдрасул Кылычев 364
Жунай Мавлянов 366
Сулайман Маймулов 370
Кубанычбек Маликов 373
Жолон Мамытов 384
Ишенбай Мансуров 386
Эсенбек Медербеков 388
Михаил Меньшиков 390
Таш Мияшев 393
Тургуналы Молдобаев 396
Абдыкалый Молдокматов 398
Гүлсайра Момунова 401
Муса Мураталиев 404
Евгений Озмитель 406
Бекпо Орозалиев 410
Олжобай Орозбаев 413
Качкынбай Осмоналиев 416
Алыкул Осмонов 418
Элүүбай Отунчиев 425
Бакы Өмүралиев 427
Сагындык Өмүрбаев 429
Анатай Өмүрканов 443
Василий Паршков 435
Нина Платонова 437
Калим Рахматулин 439
Михаил Ронкин 442
Михаил Рудов 444
Рамис Рыскулов 446
Шатман Садыбакасов 448
Жалил Садыков 451
Азиз Салиев 454
Анатолий Сальников 458
Жээнбай Самаганов 461
Тазабек Саманчин 467
Федор Самохин 471
Байдылда Сарногоев 474
Аман Саспаев 477
Саткын Сасыкбаев 479
Калмак Саякбаев 485
Владимир Светличный 488
Медетбек Сейталиев 490
Юрий Смышляев 492
Акмабтек Солтобаев 494
Зуура Сооронбаева 497
Асанбек Стамов 499
Дүйшөн Сулайманов 502
Исраил Сулайманов 506
Омор Султанов 508
Түгөлбай Сыдыкбеков 513
Карымшак Ташбаев 526
Жакп Таштемиров 528
Шаршен Термечиков 534
Тоголок Молдо (Абдрахманов Байымбет) 536

Мырзабек Тойбаев 545
Молдогазы Токобаев 550
Аалы Токомбаев 554
Акбар Токтакунов 572
Шамей Токтобаев 575
Токтогул (Сатылганов) 577
Аман Токтогулов 590
Абдрасул Токтомушев 592
Мукамбеткалый Турсуналиев 600
Эстебес Турсуналиев 602
Эрнис Турсунов 604
Жусуп Турусбеков 606
Токтосун Тыныбеков 611
Жумакан Тынымсеитова 613
Айткулу Убукеев 615
Николай Удалов 619
Эргешбай Узакбаев 622
Кымбатбек Укаев 625
Совет Урмамбетов 630
Темиркул Үмөталиев 633
Шаршенбек Үмөталиев 645
Алымкул Үсөнбаев 651
Сергей Фиксин 657
Николай Чекменев 662
Абдыкалык Чоробаев 666
Токтоналы Шабданбаев 669
Ысак Шайбеков 671
Төлөн Шамшиев 673
Салибай Шатманов 678
Виктор Швембергер 681
Ясыр Шиваза 683
Смар Шимеев 689
Райкан Шукурбеков 694
Мукай Элебаев 701
Сүйүнбай Эралиев 706
Кусейин Эсенкожоев 713
Касымбек Эшмамбетов 716

Китепкана сериясы

Самаганов Дженбай

ПИСАТЕЛИ СОВЕТСКОГО КИРГИЗСТАНА

ИЗДАНИЕ ВТОРОЕ С ДОПОЛНЕНИЯМИ

(Био-библиографический справочник)

НА КИРГИЗСКОМ ЯЗЫКЕ

Редакторы *Алыкулов Ж., Жалиев Ж.*
Младший редактор *Качкынова С.*
Художник *Цыганок А. П.*
Худ. редактор *Бульба И. Ф.*
Тех. редактор *Ж. Сооронкулова*
Фото *Тофана В. С.*
Корректор *Ж. Исакова*

Терүүгө 31/III 1976 ж. берилди. Басууга 20/VIII-1976 ж. кол коюлду. Д—02159. Кагазы типографская № 1, форматы 60×90¹/₁₆. 45,5 физ. басма табак, 52,23 шарттуу басма табак, 44,6 учеттук табак. Тиражы 4000. Заказ № 2164. Баасы 2 с. 05 к.

720737. г. Фрунзе, ул. Советская 170.
Издательство «Кыргызстан»
720461, ГСП, Фрунзе, 5, ул. Жигулёвская, 102.
Киргизполиграфкомбинат им. 50-летия Киргизской ССР Госкомиздата Киргизской ССР.

2 c. 6 1.

174